

Titel: Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Kwartbindet

Citation: "Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Kwartbindet", i *Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Kwartbindet*, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-3_001-shoot-d1e1196.pdf (tilgaaet 24. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Kwartbindet

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, aendre, distribuere eller fremfoere vaeerket, ogsaa til kommercielle formaal, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

**Tanker
over
Jule-aftens Feyde
1771.
Kiøbenhavn 1772,**

trykt hos Morten Hallager, boende i store Fiol-Stædet.

2
3

Saa kan et Tordenskrald, et Veyr, sendt fra det Høye, De ranke Ceder-Træer tidt ned til Jorden bøye,
Heltinden segner med sin Helt i Hyrde Boe,
Naar et forfløyet Skud forstyrrer deres Roe.
Selv Jovis Cabinet det tabte sine Sandse,
Og maatte midt udi sin fulde Stræbning standse,
Dets virksomme Betient, dets stærke Drivehiul,
Fra Bord og Pen og Segl tog Flugt og krøb i Skiul. Er her den glubske Ulv, og ey den grumme Tiger,
Ey Ræven vidste Raad; Den Abe-Grevling skriger:
Sal Hesten op, jeg maa derind og høre til,
Vil Bjørne-Ungen nu opføre Skue-Spil.
Jo Theatraliske Helt! Kom hid, kom op at age!
Saa stolt du kom og saae, saa slut du drev tilbage;
Coureer reed paa Coureer, og bragte Sørge-Bud;
De alt paa Veyen er med stærke Skrit herud.

4

Hvem? Spurgtes, er saa dierv, det er vel aldrig Fanden?
Han er jo vores Ven. Ney, Ney, det er Nordmanden,
Det Folk, den kiekke Slegt, der for et tusind Aar Kom Engelsk, Fransk og Tydsk at skielve som et Faar. Som
hine agtede ey Fyrste, Konge, Keyser,
Langt mindre disse dem, der nu med Nakken kneyser, Nordmanne-Blodet er nu atter blevet varm,
Og vist vil have Hevn for den dem giorte Harm.
En skreeg: Det vrimler alt paa alle Stadens Gader,
En anden: Ingen Nød, vi har jo Palisader,

Men for en Visheds skyld slaaer alle Porte i,

Indtil vi faaer Succurs af Folk, som staaer os bi.

Ak, ak! hvad seer jeg — en af Livvagts Offiicerer Jo! — i sin Stats-Mondur — heel daarlig figurerer,

Med Pidsk — i fuld Galop — paa usel Bondemær, Wie stehts Hr. Kapitain? — Han skriger: Feydefærd. Ak, raabtes — Greven — Ak! Han blegner, ak! Han daaner, Er ingen dog, som os lidt Vand, en Snelle laaner.

Pak ind, pak ind, afsted, fahr nach Hirscholmen zu,

Der er vort faste Slot, der frelses vi bedst nu.

5

Der skiultes vi jo sidst, da Fienden var for Døren,

Da de Neptunier kom seylendes med Børen,

Der nøde vi jo trygt den søde Sommer-Roe

Og jog med Glæde bort got Folk fra Brød og Boe.

Jo jo! Ey Borg, ey Berg, ey Holm skal Eder frelse,

I blødeklædte Folk, I dyrebare Pelse!

Den Pan, som daglig slaaer paa Eders Hiertes Dør,

Skal vist nok volde meer og mere Skræk end før.

Hvor gik det Bukken, som steeg op i Løvens Leye,

Hvad vandt Løvinden ved at løbe Gedens Veye *)?

Saa følger Haan og Spot, og Skrek, og uselt Liv,

Indtil der mørke Hul gjør sidste Tidsfordriv.

Saa længe Josephs Navn kan Eders Stikblad være,

Har Eders Gierninger en Tilflugt, Skiul og Ære,

Men om han rives jer engang af Haanden vek,

Da ynsker, at I laae indsvøbte i en Sæk.

O ulyksalig Dag! bedrøvet Jule-Aften!

Her bliver Død for Brød, og Blod for Drue-Saften,

Vor franske Drama vil omvendes til en Graad,

Hvad er vor Storhed nu, vort Vid, vort Bud, vor Daad? * Læs Misantis Fab. 23.

6

Er Veller Port tillukt? Velan, vi veed en anden,

March! fort til Nørre-Port, vi skal vel finde Manden;

Raab kun Hr. Lieutenant, Halt! Vek med din hele Vagt, Opplantet Bajonet sig aabner Vey med Magt.

Naar ikke Hoved-Vagt, ey Slottets stærke Porte,

Ey begges Helligdom kan holde Magten borte,

Hvad vil en Nævfuld Folk, en mindre Officeer,

Ja en nedfældet Bom, Nordmanden deraf leer.

Nu March til Friderichsberg! vor Frihed og vor Ære!
Casernerne — Skal de for Troeskab Lønnen være!
Med Cavalliers-Parol vi ikke nøyes vil,
Vor Fader, Kongen, maa sit Amen lægge til.
Hvad var at gribe til, nu gode Raad var dyre,
Modløshed knap fandt paa, sligt Uveyr at afstyre
Fred maatte bydes til, Herolden blev udsendt,
De vendte — Men dermed var Legen ikke endt.
Det store Christiansborg imidlertid berendtes,
Det til en formelig Beleyring strax omvendtes,
Kort sagt: De løbe Storm og toge Slottet ind, Slotsvagten var den Punkt, som rørte deres Sind.

7

Her kom det til et Slag, det gioldte Tydskens Pande,
Her hialp det lidet, at ved Höll und Teufel bande,
Ney Vagten maatte til, Gevær og Flint herud,
Sex Tydske, leider, blev en Nordmands Karre-Klud. Et Oprin giøres af de høye Officerer,
Gaaer det saa oftere, de af Honneur creperer,
En fnøs, en truede, en anden slog i Bord,
Men hver fik Texten læst i faa og danske Ord.
En tog til Kaarde-Greb, ham Nordmand tog i Brystet: Hvad tænker, Stakkell, Du, og ham en Smule rystet.
Ey Obrist, General, var for den Næve-Ret.
Langt bedre det dem gaaer i Damers Cabinet.
Paa sidste Helte-Tog, i de Dramaters Krige,
Der vandt I Seyren ved at høde og at skrige,
Her Eders eget Folk ey kiender Eders Røst For Land og Rige, See! en overflødig Trøst. Graae Haar blev seet til
Hest af Flokken ud at ride,
Vel gjort! For Graat og Grønt al Frygt var sat tilside, Her hialp ey gode Ord, ey Løfter, Trusel, Snak, Naar vi
see Kongens Navn, vi da vil sige Tak.

8

Af mindre Høvedsmænd, een beed sig i sin Læbe,
En blegnede, en skialv, en færdig var at flæbe,
Kom nogen af de smaa paa Gaden med Respect,
Han stod for Nordmands Haand med Fier i lige Vegt.
Matrosen flokker sig i alle Udenværker,
Med fyrig Aand seer til, med opbragt Øre merker:
Slaaer Karle, I har Ret, vi staae som Venner bi,
Lad dem kun true Jer med Død og Slaverie.

Victoria blev raabt, Nordmanden fik sin Ville,

Dermed begyndte det at blive noget stille,

Mad, Øll og Brendeviin fra Staden sendtes op Til Vederqvægning for den Seyerrige Trop.

Te Deum Juule-Dag hos dennem laae paa Tungen,

Af hvem Halleluja i lang Tid ey var siungen.

Var Torden ikke til, blev Verden ødelagt Af Trolde, som belee den store Overmagt.

I Løvens gode Land tidt saadant skeer og meere,

Thi, som det siges, skal en Svaghed der regiere,

Som gjør, at hver, der vil sin egen Hensigt naae,

Tør vove, Staten selv at sette Brillen paa.

1

**Tanker
over
Jule-Aftens Feide
1771.
Skrevet af Forfatteren til nye Prøve af**

Skrivefriheden.

Tredie Oplag igiennemseet af Forfatteren og forøget med Anmærkninger.

Kiøbenhavn 1772.

Trykt hos Morten Hallager, boende paa Nørregade i No. 245. og findes sammesteds tilkiøbs.

2

3

Saa kan et Tordenskrald, et Veir, sendt fra det Høie, De ranke Ceder-Træer tidt ned til Jorden bøie,

Heltinden segner med sin Helt i Hyrde-Boe,

Naar et forfløiet Skud forstyrrer deres Roe,

Selv Jovis Cabinet det tabte sine Sandse,

Og maatte midt udi sin fulde Stræbning standse,

Dets virksomme Betient, dets stærke Drivehiul,

Fra Bord og Pen og Segl tog Flugt og krøb i Skiul. Ei her den glubske Ulv, og ei den grumme Tiger,

Ei Ræven vidste Raad; Den Abe-Grevling skriger:

Sal Hesten op, jeg maa derind og høre til,

Vil Biørne-Ungen nu opføre Skue-Spil.

Jo Theatraliske Helt! Kom hid, kom op at age!

Saa stolt du kom og saae, saa slut du drev tilbage:

Coureer reed paa Coureer, og bragte Sørge-Bud;

De alt paa Veien er med stærke Skrit herud.

4

Hvem? Spurtes, er saa dierv, det er vel aldrig Fanden?

Han er jo vores Ven. Ney, Ney, det er Normanden,

Det Folk, den kiekke Slegt, der for et tusind Aar Kom Engelsk, Fransk og Tydsk at skielve som et Faar. Som hine agtede ei Første, Konge, Keiser,

Langt mindre disse dem, der nu med Nakken kneiser, Nordmanne-Blodet er nu atter blevet varm.

Og vist vil have Hevn for den dem giorte Harm.

En skreeg: Det vrimler alt paa alle Stadens Gader,

En anden: Ingen Nød, vi har jo Palisader*),

Men for en Vished Skyld staaer alle Porte i,

Indtil vi faaer Succurs af Folk, som staaer os bi.

Ak! ak! hvad seer jeg -- en af Livvagts Officerer,

Jo! — i sin Stats-Mondur — heel daarlig figurerer,

Med Pidsk — i fuld Galop — paa usel Bondemær, Wie stehts Hr. Kapitain? — Han skriger: Feidefær. Ak, raabtes—Greven — Ak! Han blegner, ak! han daaner,

Er ingen dog, som os lidt Vand, en Snelle laaner.

Pak ind, pak ind, afsted, fahr nach Hirschholmen zu, Der er vort faste Slot, der frelses Jeg og Du.

*) Den ny Anstalt i Friderichsberg-Have.

5

Der skiultes vi jo sidst, da Fienden var for Døren, Da de Neptunier kom seglendes med Børen*),

Der nøde vi jo trygt den søde Sommer-Roe,

Og jog med Glæde bort got Folk fra Brød og Boe.

Jo jo! Ei Borg, ei Berg, ei Holm skal Eder frelse,

I blødeklædte Folk, I dyrebare Pelse!

Den Pan, som daglig slaaer paa Eders Hiertes Dør,

Skal vist nok volde meer og mere Skrek end før.

Hvor gik det Bukken, som steeg op i Løvens Leie,

Hvad vandt Løvinden ved at løbe Gedens Veie**)?

Saa følger Haan og Spot, og Skrek, og uselt Liv,

Indtil det mørke Hul gjør sidste Tidsfordriv.

Saa længe Josephs Navn kan Eders Stikblad være,

Har Eders Gierninger en Tilflugt, Skiul og Ære,

Men om han rives jer engang af Haanden vek,

Da ønsker, at I laae indsvøbte i en Sæk.

O ulyksalig Dag! bedrøvet Jule-Aften!

Her bliver Død for Brød, og Blod for Drue-Saften,

Vor franske Drama vil omvendes til en Graad,

Hvad er vor Storhed nu, vort Vid, vort Bud, vor Daad? *) Matrosernes Optog for Hirschholm i fior Sommer. **) Læs Misantis Fab 23.

6

Er Vester-Port tillukt? Velan, vi veed en anden,

March! fort til Nørre-Port, vi skal vel finde Manden,

Raab kun Hr. Lieutenant, Halt! Vek med din heele Vagt, Opplantet Bajonet sig aabner Vei med Magt.

Naar ikke Hoved-Vagt, ei Slottets stærke Porte,

Ei begges Helligdom kan holde Magten borte,

Hvad vil en Nævfuld Folk, en mindre Officeer,

Ja en nedfældet Bom, Nordmanden deraf leer.

Nu March til Fridrichsberg! vor Frihed og vor Ære!

Casernerne - Skal de for Troskab Lønnen være!

Med Cavalliers-Parol vi ikke nøies vil,

Vor Fader, Kongen maa sit Amen lægge til.

Hvad var at gribe til, nu gode Raad var dyre,

Modløshed knap fandt paa, sligt Uveir at afstyre,

Fred maatte bydes til, Herolden blev udsendt,

De vendte - Men dermed var Legen ikke endt.

Det store Christiansborg imidlertid berendtes,

Det til en formelig Beleiring strax omvendtes,

Kort sagt: De løbe Storm og toge Slottet ind, Slotsvagten var den Punkt, som rørte deres Sind.

7

Her kom det til et Slag, det gioldte Tydskens Pande,

Her hialp det lidet, at ved hóll und Teufel bande,

Nei Næven maatte til, Gevær og Flint herud,

Sex Tydske, leider! blev een Nordmands Kare-Klud. Et Optrin gjøres af de høie Officerer,

Gaaer det saa oftere, de af Honneur creperer,

En fnøs, en truede, en anden slog i Bord,

Men hver fik Texten læst i faa og danske Ord.

En tog til Kaarde-Greb, ham Nordmand tog i Brystet:

Hvad tænker Stakkell, Du, og ham en Smule rystet,

Ei Obrist, General, var for den Næve-Ret,

Langt bedre det dem gaaer i Damers Cabinet.

Paa sidste Helte-Tog, i de Dramaters Krige,

Der vandt I Seiren ved at høde og at skrige,

Her Eders eget Folk ei kiender Eders Røst,

For Land og Rige, See! en overflødig Trøst.

Graa Haar blev seet til Hest af Flokken ud at ride,

Vel giort, for Graat og Grønt*) al Frygt var sat tilside,

Her hialp ei gode Ord, ei Løfter, Trusel, Snak, Naar vi see Kongens Navn, vi da vil sige Tak.

*) c: For baade Gamle og Unge.

8

Af mindre Høvedsmænd en beed sig i sin Læbe,

En blegnede, en skialv, en færdig var at flæbe,

Kom nogen af de smaa paa Gaden med Respect,

Han stod for Nordmands Haand med Fier i lige Vegt. Matrosen flokker sig i alle Udenværker,

Med fyrig Aand seer til, med opbragt Øre merker:

Slaaer Karle, I har Ret, vi staae som Venner bi,

Lad dem kun true Jer med Død og Slaverie.

Victoria blev raabt, Normanden fik sin Ville,

Dermed begyndte det at blive noget stille,

Mad, Øll og Brendeviin fra Staden sendtes op Til Vederqvægning for den Seierrige Trop.

Te Deum Jule-Dag hos dennem laae paa Tungen,

Af hvem Halleluja i lang Tid ei var siungen.

Var Torden ikke til, blev Verden ødelagt.

Af Trolde, som belee den store Overmagt.

I Løvens gode Land tidt saadant skeer og mere,

Thi, som det siges, skal en Svaghed der regiere,

Som gjør, at hver, der vil sin egen Hensigt naae,

Tør vove, Staten selv at sette Briller paa.

1

store Hevnens Dag, Den 17de Januarii 1772. Kiøbenhavn. Trykt og at bekomme hos August Friderich Stein, boende i Skidenstrædet i No. 171.

2
3

Der mere end et Qvart-Seculum, siden jeg drømte om en Skrive-Frihed. Jeg blev hentagen i en sterk Hvirvelvind, som vendte alles Øine til mig. En lang Tid og Tingenes Omskiftelser har skrevet dette Selsome i Forglemmelsens Bog. En Mulm og et stille Lugn har siden omgivet mig, indtil man langt om længe saae Landets Tilstand, efter mange Kastevinde, at nærme sig til en Omstyrtning. Det gik indtil Forgribelse imod Majesteten (*), og var paa det nærmeste kommet til Ødeleggelsens Vederstygelighed. Jeg sukkede, under et Aag, der trykkede andre, andre mere end mig: Under Byrder, der, ved at trykke min Næste og mit Fæderneland, næsten undertrykkede mig: Og under en Tøile, der var lagt paa Sandheds Mund, at den ikke kunde tale sit Sprog forstaaeligt.

(*) Prøv de Ulykkelige Handlinger efter Lovens 6te Bogs 4 Cap. 1, 2, 4, 10, 12 og 15 Art. Conf. Lovens 1ste Bogs 1ste Cap. 1. Art. Item Konge-Loven, Art. 3, 4, 7, 26.

4

En Sygdom indfandt sig, mere kanskee af Sorg over det Almindelige, end af andet Tilfælde eller naturlig Aarsag. Om Svaghed gjør den Virkning hos andre, som den da gjorde hos mig, kan jeg ikke sige. Men det veed jeg, at der paa Sengen veltede sig mange Tanker i en bekymret Siæl. Skrive-Friheden var nogen Tid forud given, som jeg før havde drømt om. Jeg saae, den blev misbrugt, til at fornærme Sandheden, til at vanære Nationen, til at undertrykke Næsten, til at kuldkaste alle gode Indretninger, til at beskæmme Religionen, til at svække Landets Love, til at døde store Kongers Ihukommelse og Deres vise Anordninger, og med eet Ord, til at sette Landet i en yderlig bestyrtelse og fast uoprettelig Forvirring. Jeg saae Hykleriet, Nedrigheder, Dumhed, Egen-Nytten, indtil den dybeste Ondskab, at herske, at anstikke endog den tilvoxende Verden. De sloges og droges med hverandre. En og anden god Pen visede Levning af den halvdøde Patriot. Var der nogen, som kastede sig op til en Muur for Sandheden, skede det med en Ømhed, som hos Følesløse lidet udretter, og paa Maader, som mere lindrede de Lidendes Smarter, end tiente til eftertrykkeligt Forsvar. Langt fra, der var Mandighed og Styrke nok til at gaae Sandheds Fiender under Øien, til at angribe Frekthed i sine Forskandsninger. Det er ikke nok, at give Fienden et Skud igiennem en Arm, eller igiennem Hatten, dersom han ikke faaer et Hiertestød. De vilde ikke ret ud med Sproget. Det Gode, som var eller skulde skee, rosedes, men man glemte at afmale det Onde, som regierede, med sine Farver. Man blev ved Halen, og lod Hovedet urørt. Der fattedes, at Sagen maatte forestilles, ei alene som den var, men og som den burde være.

En Aand sagde til mig: Skriv, og skriv en Skaldesang, den efterlader dog en Klang og Efterklang i Øret. Jeg vegrede mig, jeg som aldrig var Poët. Fodselen havde ikke

5

giort mig dertil, Kunsten meget mindre. Den Smag, som hersker i den høie Skalde-Digt, afskrekke mig. Poësie er mig modbydelig, naar jeg ikke har Poëtens Forstand. Jeg læser den med ingen Fornøielse, naar min Tid og min Grunden skal unyttig spildes. Jeg kaster den, naar min Tanke skal standse ved det Høie, naar jeg ikke kan følge Poëten i hans Sind. Jeg støttede ikke om at være Poët, naar jeg ikke skulde forstaaes af alle, eller opbygge de fleste. Dog maatte jeg være Skald (*).

Det skede, men det blev da og som det blev. Skrive-Friheden var der, Tænke-Friheden havde jeg. Kunde der alene opfindes et Middel, til at redde Sandhed af sit Baand, til at vække Efertanken op hos saavel de over- som underliggende Parter, til at sætte nogen Frygt i de første, og Mod til Redning i de sidste. Jeg blev kanskee mere lykkelig, end jeg ventede. Som Sygdomen tog af, saa tog Nidkiærheden til. Jeg skrev de faa Blade, som kaldes Nye Prøve af Skrive-Frihed. Pressens Frihed havde da nær givet et Beviis for sin Ufuldkommenhed. Stykket kom for Dagen, det blev læst, og gav Opmerksomhed. Om den anden Edition, som med nye Tillæg blev forbedret, er udkommen, troer jeg ikke. Men jeg troer, at Indholdet svarede til Titelen. Vel mueligt, at jeg havde saltet mit Vers for meget. Men der skal bidende Lægedome til at indæde

sig i fordervede Saar. Jeg har hørt Fornuftige sige derom: Det er sandt, men det er hart. Der behøvedes Midler til at lindre og til at læge. Der maatte Vendinger til, at udmerke saavel det Latterlige som det Onde, og til at ophøie det rette og det sande Gode.

(*) Jeg skriver dette gode og gamle Danske Ord, som det ret bør skrives; Der er alene Uvidenhed og en fordervet Brug, som har indført Skialdrer, Skialdresang, Skialdredigt, Skialdrekunst, i Stedet for Skald, plur. Skalder, Skaldekunst & c.

6

Jeg naaede en god Deel af min Hensigt, og feilede ikke ganske i mit Ønske. Min Nye Prøve gjorde et virkende Indtryk, saavel paa onde Siæle som paa gode. Om noget smertede mig derhos, var det, at mit Exempel siden blev misbrugt til at overdrive Sandhedens Glands. For skærpede de nye Skribenter alene sine Penne imod Næsten og de gamle Indretninger. Det var saadant, de Herskende vilde have det. Og saa længe blev Skrive-Friheden i sit Væsen. Men da de hvæssede Pennene imod Herskerne selv, da de begyndte at legge dissers Gierninger og Deres store Anleg paa Vegtskaalen, da de overskrede Ærbarheds Grændser og bleve utaalelige, paafulgte Skrive-Frihedens Indskrænkelse. Jeg tænkte da aldrig mere at bruge Pen til Riim eller noget, som skulde ligne Poësie.

Men hvad skeer? Et selsomt Optog, som satte Hoffet, Staden, og Landet i Bevægelse, foregaaer i Kiøbenhavn den 24de December, og ligesom kroner det uforglemmelige Aar 1771. Jeg overtraadde mit Forsæt. Jeg kom anden Gang, og erindrede Vedkommende om deres fortiente Ulykke. Det Indfald jeg havde, at samme Optog forvarslede et nær forestaaende Fald for dem, gjorde mig oprømt, og gav mig Pen i Haand, til at udtrykke nogle Tanker om Jule-Aftens Feide. Jeg holdt denne Handling værd at bevare et Minde af til Eftertiden. Neppe var jeg kommen over Halvveien i Arbeidet, før min Aare mattedes. Og det er Aarsagen, hvorfor Stykket synes noget mat og afbrudt. Jeg satte mig atter i den Stilling, ikke oftere at ville rime.

Endelig indfalder, paa den 17de Januar. 1772, en over begge de andre vigtig og værdig Skrive-Ævne. En saa stor og for de Danske Stater og den Kongelige Familie saa betydelig Forandring, fortiente af de mest heldige Penne at beskrives og til Efterkommerne at overlevnes. Jeg ventede, at de største Hoveder

7

havde beskæftet sig dermed. Mit Forsæt blev nu igien overvunden af Lysten. Og endskiønt jeg fand mig vanmægtig til at besynge Sagens Værdighed, overtalede jeg dog af min Nidkiærhed, at sette mine Tanker paa Papir. Jeg var sindet at undertrykke dem, saasart jeg havde seet noget af den Beskaffenhed, som jeg havde ventet og ønsket. Da jeg nu intet andet saae end Smaa-Stykker, nogle heel gode, flere maadelige, men ingen at gaae ind i det Hele, fik jeg, i sær da jeg blev udfordret, Mod nok til at lade mit lobe med, haabende, at det i Henseende til Arbeidet kan i det mindste settes ved Siden af de sidste, men i Henseende til Fuldstændighed foredrages endog de første.

De Data, jeg har haft at gaae imellem, har været deels paalidelige, deels forskiellige. Af de sidste har jeg maattet vælle det rimeligste, og ladet Skalde-Geisten undertiden opfylde Manglerne. Fra de almindelige Bye-Rygter har jeg afkappet det Utrolige. Er der endda noget urigtigt blevet vedhængende, da er det skeet, fordi der er nogen Sandsynlighed udi. Naar jeg har slumpet til at tale med en og anden, som selv har været med, har jeg fundet dem fornøiede nok over Æren at have været medvirkende, men og forsigtige nok, i at meddele de rette og med Tingenes Orden og Tildragelse eenstemmige Sandheder. Vi beskyldte de ældere Skribenter med Uret, at de, ofte i de vigtigste Tilfælde, har indviklet Historien i Fabeler. Men hvorfor skulde de været lykkeligere end vi? vi, som leve i mere oplyste Tider, og ikke maae trænge ind i de skjulte Handlinger, for at oplyses selv og oplyse andre.

Kort sagt: Jeg giver mit, det beste mig har været mueligt at faae det. De Mangeler, som det har, og som det har mange af, maae da ikke tilskrives min Modvillie eller Skødesløshed, men det Vanheld, at jeg har savnet den fornødne Underretning. Jeg lader mig nøie med, at fortælle Sagen saadan som jeg veed den, at give nogle Lærdome, som ikke ere skadelige, at sige nogle Sandheder,

8

som ikke enhver vil sige. Jeg bliver ved min Tænkemaade, thi jeg er ikke betalt for at hykle. Friheden er ung over alting klar og dyrebar. Jeg har derfor kaldet dem Frimodige Tanker. For at gjøre disse mere smagelige, har jeg, efter min Maade, her og der bestroet dem med Salt, og gjort dem, hvor det behøvedes, noget bidende. Hvad her fattes, har jeg for sagt i Nye Prøve af Skrive-Frihed, men mere kan tillegges af Hr. Conferentzraad Suhms vise Moraler. At jeg kalder den Syttende Januarii, som ellers var det Kongelige Huses og vores store Frelses Dag, Hevners Dag, det har jeg laant af Propheten Esaias. Jeg har søgt at vise Hevners Grund, dens Udførelse, og Forhaabningen om dens, Gud give, lyksalige Følger. I Noterne har jeg anført Bibelske Sprog. Jeg veed det behager ikke alle. Det skeer, for at give visse Talemaader deres Eftertryk, og fordi Bibelen er min Hovedbog. En Bog, som indeholder Lærdome, der, endog i verdslig Regiering, overgaaer alle Verdsligvises Skrifter.

Bliver jeg, som jeg ret vel kan fortiene, sat til rette for Forseelser imod Poësiens og Sprogets Regler, da veed jeg ingen anden Tilflugt, end det Privilegium, som jeg i Nye Prøve haver henskuet mig til. Jeg haaber nu ikke at opleve flere saa store Stats-Veltninger, der ydermere skulle friste mig til at blive Poët. Ønsker alene at have skilt mig saa vel af med dette, at jeg hermed kan give min Poëtiske Aand, som i eet Aar tre Gange har sat mig i Rørelse, en ganske venlig Afsked.

In Februario 1772.

9

End sidder Kongen fast og ene paa sin Trone,

Vel! at ei nogen Steen er rokket i den Krone,

Som Han med rette bær af sine Fædres Arv, Den Dennem Folket gav til begges sande Tarv.

Den Tredie Friderich, den Sagtmodige og Vise,

Hos hvem man Christendom og Mildhed (a) end maae prise,

Paa disse Klippers Grund har ført en Bygning op,

Som, vel vedligeholdet, bør ævig holde Trop.

(a) I den Taksigelses Tale, som Kong Frederick den III. ved Souverainitetens Overdragelse paa Arvehyldings-Dagen, den 18 Octob. 1660. ved Cancelleren lod holde til Rigets Stænder, gav Kongen Dem den Forsikring, at alle Hans Majestetets Arve-Undersaatter i disse Kongeriger skulle hos Hans Kongelige Majestetets Arvinge og Efterkommere have en Christelig og Mild Regiering at forvente, og derpaa fuldkommelig være forsikrede.

10

2 Et Uveir truer at kuldkaste Husets Piller,

Vandbølgen reiser sig, og paa dets Grundvold spiller,

Men Stormen vender sig og kaster Skibet om (b),

Det stolte Skib, som bar en Vellystproppet Vom.

Det Skib, som seglede for Vinden, mens det kunde,

Som alt, hvad forekom, nedseglede i Grunde,

Blev ved en Hvirvelvind i Afgrunds-Svelget stødt,

Hvo troede, at fligt saa hastigt skulde mødt.

Saa let Guds Almagt kan henstøde den fra Tronen,

Som med et voldsomt Greb tør nærme sig til Kronen.

Men end staaer Huset fast, skiønt Ondskab gaaer saa vidt,

At Morder-Englen har til Konger Appetit (c).

Hvo skiønner ikke, at det store Forsyns Øie Med sine Straalers Funk veed Herlig at afbøie

Fra hine Salvede hver brusende Orcan,

Som med en vældig Magt paa Dennem stormer an.

(b) Sigtes til Cabinet-Ministerens omineuse Grevelige Vaaben, hvori

Hierte-Skioldet forestiller et udrustet Skib.

(c) Man regner vor Konge for det syvende Kronede Hoved i dette Seculo,

som der har været forræderske Anslag imod.

11

3 lad veiret rase ud, lad fristes og hvad verre,

Syv Tider (d) skiftes om, saa tiendes Magtens Herre,

Det var min Sang i Fior, og gid jeg spaade sandt,

Vist Kongen da med os, og vi med Kongen vandt. Begyndelsen er giort, Gud giøre Kongens Scepter Saa stort, saa retviist, og saa frygteligt herefter,

At det kan værge af fra Kongens Huus og os Al Skam og Skiendsel, som selv byder Hevnen Trods.

I Dyre-Riget skeer, saa Phyfici det kalder,

At Loven nu og da til en Slags Vanmagt falder,

Man strax blant Dyrene en Giæring bliver vår,

For Lovens Magt og Slegt den store følger har.

(d) Nonnens regierings Syvende Aar var begyndt tre Dage tilforn, før dette store og lykkelig udfaldne Verk blev foretaget. Ellers var dette i Nye prøve Pag. 37. laant af Daniels 4de Cap. hvor det heder Vers 25. Og Syv Tider skal omskiftes over Dig, indtil Du kiender, at Den høieste haver Magt over Menneskens Rige, og giver det den han vil. Vers 36. Paa den samme bestemte Tid kom min Forstand til mig igien, og min kongelige ære, min herlighed og min Skikkelse kom til mig igien, og mine Raadsherrer og mine førster søgte mig, og jeg blev stadfæstet over mit rige, og mig blev større Herlighed tillagt. Vers 37. Nu priser og ophøier og æret jeg Himmels konge, thi al hans gierning er Sandhed, og hans Stier ere rette, og han kan fornødre dem, som vandre i Hofmodighed.

12

4

Naar abe, ræv og Ulv sig op paa Bagbeen setter,

Naar tiger bliver tam og skifter sine pletter,

Staaer en Omveltning for, til Frelse eller Fald,

Saa stilles Veiret ved et heftigt Lyn og Knald.

Naar Buen høit er spændt, den da er nær at briste,

saa gik det hine, som mindst ventede at miste

Gaa pludselig den Magt, de vare Herrer af,

Og falde udi den til andre gravet Grav.

De tænkte os et Bad, de slog paa mange Toner,

Vi truedes med snert og bidske Skorpioner,

Dog! det var ikke nok, et varigt Trældoms Aag For kongens Huus og os. Skriv det i Tidens Bog.

For Juliane de og Friderich leve sikker,

Og ikke engang ind i deres Hierte kikker,

De ikke troe, at De har øre eller Syn,

Gaa blindt og modigt bar de deres øiebryn (e).

For Nationen de ei heller ere bange,

" Vi, sig de, med os har mægtige og mange,

Artillerie, Armee, Dragon- og Flyve-Corps,

Lad kun det feige Folk og Pobel knye et Ord.

(e) Ordspr. I, 32, Daarere Tryghed skal forderve dem.

13

5

De sige: uChristian, leg ned Dit Spir og Krone, Det største Folk, som er, beherskes af en Kone,
Riv Dine Skuldre fra den tunge Byrde løs,

Lev i Din føde Roe, gjør noget glorieux.

Du har en Søn, som skal engang beklæde Tronen,

Til Ham, vi gjør en Ced, vi skal bevogte Kronen,

Hans Ungdom dannes skal til Lands og Rigers gavn,

Din Heihed og Din Lyst paa intet have Savn.

For Juliane og for Fridrich vi skal sørge,

De og Charlotte kan Guds Rige kun adspørge,

For Land og Riger vi anvende Vidd og Flid,

at alting blomstre skal til en beleilig Tid.

Om os de tænkte saa: I søvnige og Lade!

Ah vidste I, hvad vi, I vare ei saa glade,

Hvo ikke følger os, vi dennem sinde snart,

naar vort det store Raad skal vorde aabenbart.

Jeg saae dem ofte, men hver gang jeg saae dem komme,

I Daarer! tænkte jeg, naar engang Herrens Domme Skal overfalde Jêr, hvad vil her blive af,

Jeg saae, jeg gruede ved deu dem visse Straf.

Jeg sagde: "Ach min Gud, naar vil Du Dig forbarme!

Dit Zion trænger til Din Naades strakte Arme,

Fra Kongen og hans Folk afvend dog Vredens Riis,

Og lad de falskes Raad bortsmelte som en Vis.

14

6

Saa tænkte de og jeg, vi tænkte, men ulige,

De loe i siælene; Jeg vovede at sige:

"Den boer i Himmelen og i det høie, som er Eders anslag ud, og svækker Eders Dom.

De skynde sig i alt og ile kun til Maalet,

Som Oxen løber frek og modig ind i Baalet,

Som Fuglen i sin Flugt til Snaren haster hen (f),

Af en forsigtig Frygt ei Levning er igjen.

De deres Maal opnaae, og vente ærekrandsen,

De dandse (g), og ei veed, de dandse døgning-dandsen,

Men allermindst de troe, at Hevnens stkarpe Sverd,

Fra Himmelen udrakt, dem over Issen er.

De legge sig i Fred paa Lysters sikre Leie,

Men sattes Engle-Vagt om Seng, paa Sti og Veie,

De tiende ei Guds Magt, Guds Hevn, og ei GudsFred (h), Hvad Under, dem paakom i Fred en Bitterhed.

(f) Ordspr. 7, 23 Ligesom en Fugl skynder sig til snaron, og veed ikke, at det gjelder dens Liv.

(g) Den 16de Januani om Aftenen var paa det Kongelige Hof - Theatre Bal- masque paré en Domino for alle 9 Classer af Rangen, som varede til Kl. 2. om Natten.

h) Esa. 59, 8. De kiende ikke Fredens vei.

15

7

" O fæle Mulm, o Nat, fordømt blant alle Nætter!

Med Smerte, Qval og Veer, for Vellyst, du os mætter,

bør føde søvn blev til forskekkelsers Uroe,

Og Helved-Lenker har omspændt vor Seng og Boe.

Hvo sig ophøier selv, saaledes skal fornødres,

Saa skal hofmodige forrædere vanhærdes,

Skam, Skiendsel, Spot og Spee vil følge hver den Aand, Som sig oprejser mod sin Herres høire Haand.

Lad kun Handlangerne og disses Marketenter,

gaae hen en liden Tid og trekke nogle Renter

Af deres ildske Raad og af Projecters Tal,

Den Haand, som hine fandt, dem ogsaa finde skal, Endskiønt nu dette Folk er dennem fremmed vorden,

For hvem de, smigrende, før bukkede til Jorden,

Med Peder kiende de ei, hvem der tales om,

Ja fælde over dem den mest umilde Dom.

En Nedrigsindet er sig lig i alle Stykker,

Han nedrig var og er i Lykke og Ulykker,

Den, før hans Engel var, er bleven diævel nu,

Og den, Ham kostede, han kommer er ihu.

Jeg seer de Ansigter, og tænker: Gud, min Styrke!

Tak, at Du frier mig fra Baals Huus at dyrke,

Tak, at jeg æret kan udi min lille Roe Paa Verdens Tumble-Plads med nøisomt Hierte boe.

16

8

Mens mangan Ulv endnu i faareklæder stikker,

Som, lurende paa Rov, sig end om Munden slikker,

høinakket før, og stolt, og stiv i Krop og sind,

Nu myg og bøielig, som Roret for en Vind.

Mig synes, at jeg seer, hvor de sig havde stillet,

Om Lykken havde ret for hines anlæg spillet,

Men Tak, Almægtig Haand! at hine og at de En Vending, sig ti! Skrek, i Sagen fik at see.

Min Sang (i) var nylig om løvindens vrangveie,

See nu, om bukken er, som vorde Løvens Leie,

Faaer nok af Haan og spot og Skrek og uselt Liv,

Og end det mørke Hul tu sidste Tids-Fordriv.

I Lovens gode Land man den Huusholding kiender,

At hver, der uden for sin Kreds og Amt sig vender,

Den uden Maade hen i Merket kastes ud,

Thi Lovens Vrede den er dødens visse Bud (k).

Jeg haver levet op en halv Snees, om ei flere,

Af Stats-Forandringer og Maader at regiere,

Snart Andagt, Politik, og ret, har overhaand,

Snart Ungdom, ødselhed, snart Militairisk Aand.

Enhver

(i) Udi Tanker over Jule-Aftens feide.

(k) Ordspr. 16, 18. En Konges førfærdelse er som en ung Loves brølex, den ham fortørner, synder imod sit Liv.

17

9

Enhver af disse har haft Mangler og Fordeele,

I hver har nogle vidst sin Kage vel at meelee

Og helde til den Kant, hvor Hovedet var svagt,

For sig og Herren dog holdt hæderen i Agt.

Den, grundet paa Guds frygt, og fri for Hykle-Griller,

bær vel for alle Prælis, naar den ei settes Briller,

naar kun Justitia maae følge Pietas,

Da er Regjeringen retskaffen og tilpas.

Den medicinske blev Barbarisk over alle,

Man den med rette kan grum og desporisk kalde.

For Eftertiden den vil blive en Roman,

Og vist vil findes saa af lige selsom Plan.

Et Aar, som dette var (1), fortiente at beskrives,

I vor Historie dets Mage ikke gives,

Saa fuld af tusindfold og ny Begivenhed,
Min Pen sig drifter kun at røre lidt derved.
Stats-Legemet var sygt, man Doktoren lod komme,
Man havde ei Behov at lade slaae paa Tromme,
Thi alt, hvad Doktor heed, kom uden Tromme op,
Og skulde slikke paa den svage Danske Krop,

(1) Nemlig Tiåret 1771, som altid vil blive eet af de allermærkværdigste Aar i den Danske Historie, og fortjener Navn af hiemføgelsens Aar. Disse Ulykker begyndtes i Aaret 1770, men dæmpedes den 17de Jan. 1772.

18

10

Alt hvad De vendte an af indsigt og af hierte,
Ikkun forøgede det svage legems Smerte,
Den visse Død stod før, om Himlens lægebud Ei Havde flenget bort det Medicinske krud.
Man gyste, da man først fik høre disse Navne,
paa røst og fierene man kiendte flige Ravne,
Knap kom De, før man seer Dem gjøre Spring i Spring, Indtil De svinge sig i sin den store ring.
Den løber frekkest frem, som fattes Tro og Love,
og den, der intet har, kan trygest alting vove,
De, som af Moders Liv, kom nøgne til os hen,
Men agted ikke at gaae nøgne bort igien.
De tænkte ikkun paa, før sig at sammenskrabe
Guld-Minerne De fandt: "Vær hid, lad Kongen tabe,
Lad Landets Guld og Sølv, De sagde ved sig selv, Og Rigdom strømme hid til os som vandiig elv.
vi, vi vil leve vel, og gjøre os til gode (m),
Vor Vellyst er vor Lyst, vor Frihed er vor Mode,
I Dragt, ved nat og Dag, paa Slot, i Land og Bye,
I kiørsel, Ridt og Gang, og en Hund skal knye.

(m) viisd. $2, 6 = 10$. Kommer da, og lader os nyde de gode Ting, som ere tilstæde, og bruge det, vi eie, flitteligen, som i Ungdom. Lader os skyldes med kostelig Wiin, og Salver, og Foraars Blomster skal

19

11

Lad Landet blive Land, og Konge hede Konge,
De Deres Stand og Kor vel finde skal saa tunge,
At hver faaer nok i sit og ingen bliver var,
Hvad under masqvens Skiul vi os bag Deel har. Naar vi har sækken fuld og kan førstmesig leve, Lad gaae da, som det vil: Farvel, nu kan I sveve
I Armod, nøgenhed, Suk, Afmagt, tunge Kor,

I er ei bedre værd, I dumme. Danske faar.
Sandt nok, Taalmodighed er nationens ære,
Viis mig et Land, et Folk, paa hvem man skulde bære
Saa megen Uret, Vold, Skam, trængsel og Foragt, Som disse Onde har paa danskes Skuldre lagt.
Men landsmænd! ville I et engang blive vist.
Skal hver en Fremmed Jer med saadan Kost afspise.
nei! Skryder, skærer op, og brumler, gjører Vind, Ja vender Kloen ud, Respect I prenter ind.
De listig speide ud, og tage Kiendemarker paa Lejlighederne eg alle Udenverker
Om Christians Person og Kongens Majestet,
Dem De bemestre sig. Som tænkt, saa rigtig skeet,
ikke gaae os forbi. Lader os bære Krands af unge Roser, før de visne. Lader ingen af os være udeelagtig i
vor drasken. Lader os allevegne lade glædskabs løsen efter os; thi denne er vor Deel og vor Lod.

20

12 Paa alle Kanter De sig vide at omskandse,
Og hver der ikke vil ved Deres Pibe dandse,
Maae vente uforhørt og strax at dandse vek;
Med Lov, Retfærdighed og Dom De spille Giek.
De Kongens Øre og Hans Øie slet tilslutte,
Og da begynde De for Alvor ret at rutte,
De sig nok lystige paa vor Bekostning gjør,
Det heder, Kongen Vil, det være skal og bør.
Om vi nu levede i fordum Vantroes Dage,
Man skulde troe, at meer end Levning var tilbage
Af en Fortryllelse, som Krop og Sands forgjør,
Jeg staaer henrykt og stum, ved det jeg seer og hør.
De skabe sig en Magt, hvis Lige aldrig hørdes,
Hvert Hierte fandt et Sting, hvert Hoved sank og rørdes,
Naar et saa hadet Navn, for Kongens, gielde skal (n), Thi da blev ære, Liv, og Gods, og Velfart fal.
De satte Ced, Respect, og kiærlighed tilside,
Ei nogen kunde troe, at Kongen fik at vide
Alt det, hvortil Hans Navn, Hans Seigl, Hans Konge-Magt Blev misbrugt, indtil det, som vel var værdt Foragt.

21

13

En utaknemlighed mod Herre og velgiører,
Utrolig næsten for hvert øre, som det hører,
Han ærer, lønner Dem, Han troer Dem, er Dem god,

Dog tør De tage Ham paa en gevorben Fod.

De Kongens unge siæl og Folkets ømme Hierter Indhulle i en Dunst og i Forvirrings Smerter,

Den ene ikke veed, hvem anden den tør troe,

Af Kroppens rørelser nok kiendtes siæls Uroe. Fandt Kongen Drift engang, Guds Ord at ville høre,

Det lyder græsseligt i et rethørigt øre,

De lukke Døren i, at Kongen ikke maae,

naar det ei staaer Dem an, i herrens huus indgaae. Og som De lukke ud fra Kongers Konges Trone Vor Konge, naar Han sig med Herren vil forsone,

Saa lukke De enhver fra Kongens Trone ud,

Og øve lige Vold mod Konge, næste, gud.

End videre, man fik uhørte Ting at høre.

Formasteligt det var, hvo tær og kan dem røre?

Men Hevnens Gud, som seer i Løndom, og har seet,

Hvad Kongens hellige Person af Dem er skeet.

Ved tusind Kunstgreb De os søge at forblinde,

De bilde Kongen ind, at blive stor, og vinde,

Ved at kuldkaste, hvad Hans fædre havde giort Med beste overlæg, det være magt og stort.

22

14 Til første ærestand De rigtigt Veien hitte,

Vel for det Danske Navn, De er kom til at smitte

Det æble Danske Blod og Kongens Ordener (o).

Lad Greve-Titelen med Dennem ligge der. Spectakel-Directeur og Cabinets-Minister,

Den Titul-Art os blev, som ny, saa bos og bister;

Vi nok af levende Spectakler fik at see,

Og cabinettets riis os ærlig tugtede.

De ære-Titler og de Ahuer (*), Dem blev skienket,

Med Deres Grevedom lad være sammenlenket!

De Nye Titeler ei meget Got os spaaer,

Gid aldrig nogen Dansk, uværdig, Titul faaer!

Den Ære, som jeg mig ved Dyd tilveiebringer,

Langt dennes overgaaer, som sig i høiden svinger

Ved Smiger, Kunst og Fund og en forslagen Aand, Naar hin en Slave er, jeg lever Uden Baand.

Ved at ophæve sig, De trykte alle under,

naar De et MaadeBlink uddeelte mellemstunder

For dem, De søgte at paa Deres Side faae,

Til Landets ægte børn med al Foragt De saae.

23

15 Og som med Folket, saa med Landets skik og Love, Ja for det Danske Sprog (p) De aabenlyst tør vove At vise væmmelse, som det De ei forstod.

Ei heller agted værdt, De det sig lære lod.

Det Danske Guld og Brød dog angenemt Dem smagte,
skiønt Folk og Lund og Sprog De ikkun ringe agte.

En lige Tcenke-Art har flere nedrige,

Men nogle tænke dog langt ædlere end De.

Hvo kunde ikke strax Politiske Anslag merke,

De vilde mage det, vi blev dem ei for sterke,

Naar Nationen var splidagtig, qvindisk, arm,

Den lettere gled i den herskesyge Barm.

I qvindelige Raad De søgte Deres ære,

Thi qvinder vare Dem. langt over alting kiære;

Ved qvinder herske de, og Qvinderne ved Dem (q),

Vel land! som styres saa imellem ro og fem.

(p) fra visse collegier alting begyndt og befalet i Tydsk Sprog at forestilles. Alle cabinettets Ordre til Danske Collegier, til danske Folk, og i Danske Provinceers Anliggende, udstader paa Tydsk. Giv Agt paa Suhms syndige Udtryk om Sproget i hans Tale til kongen. Ved det ny kongelige Conseils Oprettelse, har det danske Sprog igien faaet nogen Oprejsning paa sin ære.

(q) Est. 3, 12. Døren trænge mit Folk og qvinder herske over det.

24

16 De en elændigs Suk ret søgte at forøge;

En Fattig, en fortrængt, og den, som har at søge

Sin Ret hos Kongen og ved Hans collegier,

Hver Tilgang giøres tung, hver Vei som sperret er (r).

De ryddede af Vei, alt hvad Dem hindre kunde:

Ministre (s), og Conseil (c), og hvad der nogenlunde Af øvrighed (u) og af Collegler (v) bar Navn,

(r) Man hørde mange og besynderlige nye anstalter om Post-Væsenet og Porto-Frihed, om Stemplet Papir, om Supplicationer, om Pensioner & c., hvorved Armoden meest maatte lide.

(s) Greve Bernstorfs Fald og afsked den 15de Septemb. 1770. blev Terminus a quo for Landets allerede begyndte, men derefter daglig tilvoxende Ulykker.

(t) Det Kongelige Conseil, som altid havde været et Gierde om Landets Velfærd, om Kongens Souverainitet og det Kongelige Huses Arve ret, blev ved besønderlige Foregivender ophævet den 27de Decemb. 1770.

(u) Kiøbenhavns Stads gamle Magistrat blev udelukt af Raadhuset, og de 32. mænds Collegium ophævet den 3die April 1771. under det Navn, at borgerskabets Tynger skulde lettes. See Placat af samme Dato, altsammen alene ved en Greve U. A. v. Holsteins Billet, som beraabte sig paa Cabinettets Ordre. Til at besmykke denne Handling, lod De i fremmede Gazetter udsprede usandfærdige beskyldninger imod Magistraten.

25

17 Ja Garde (x) og livvagt (y) maae bort, til Landets

Gavn.

De alt, hvad gammelt var, i flokketal udfeie.

Og Hver, der ikke vil for Baals Alter neie.

Naar man den blakked Hest og røde rytter saae,

Med Skrek man vidste, at det gieldte nogen paa.

1771. Hvad før heed Contoir, blev nu kaldet Buran, og Contoir-Chef fik Navn af Deputeret. Rente- og Generat-Told-Kammeret ophævet, og Navnet forandret til Finanz-Collegium den 6te Jun. 1771. Forhen i Februario var besluttet, at anlegge Provincial-Kammere i Norge og Hertugdømmene. Nyt Reglement for Cancellierne og Finans Collegium den 6te Jun. 1771. søestatsens Collegium forandret den 28de Martii 1771. Land krigsstatsens Forandringer ere mig ikke saa bekiendte. General-Commerce-Collegium ophæves den 18de Julii 1771, og forandres til en Deputation. General-Først-Amtet ophæver den 14de Januarii 1771. General-landevæsens Collegium forandres til en Commission den 7de Dec. 1770. Denne Commission er siden inddraget under Kammeret.

(x) Resten af den skønne og over al Europa berømte, Livgarde til Hest,

(thi den var forhen sterk reduceret) fik afsked den 19de Maji

1771.

(y) Livvagten til Fods, som bestod af det mest udsøgte mandskab af Danske,

norskse og nogle Tydske Folk, dens afskedelse den 24de Dec. 1771s. vil, som en forløber for den kort efter paafulgte store Revolution, i Historien blive uforglemmelig.

26

18

De sætte af ogi, ophøie, undertrykke,

De giøre sig en Lov af eget Vild og Tykke:

Vort Bud, vor Billie om ogsaa Kongens er, Muk ikke, om Du har Liv, Gods, og Ære kiær.

Blant nogle Gode og Erfarne, som De satte,

Løb mange Unge med og til Forretning matte,

Naar det kun var Clients Client og intet Drog,

Blev ei saa nøie seet paa Landets Skik og Sprog,

Alt fik det rare Skin, at Kongen skulde spare,

Og at Han kunde frit til Landets Vel fremfare,

Gud bedre Kongen, jo! og Landet, hvad de vandt,

Men Creaturene sin Regning rigtig fandt.

Thi den, der intet var, sprang andre over Hoved,

Fordi med Iver han heltmodig havde vovet,

Imod Samvittighed, og uden for sit Kald,

At giøre forslag, og befordre andres Fald.

Og hvor der før var een, blev trends fat i Stedet,

Ja een fik tre Mænds Løn, fordi han havde smedet,

Hvad tredive tilforn, nu koster fem gang ti,

Jeg spør: Er Landet da for Byrder blevet fri?

Blev derfor mere gjort? Er derfor større Orden Udi Collegier og Landets Sager vorden?

Saa hedde det, men var det saa i Gierningen?

De gjorde alting for at gøres om igien.

27

19

De gav det store Haab, naar De kom til at styre,

Da skulde blive let de Ting, som før var dyre,

Da Skatter høre op, da Nøden skinde bort.

Da blive hvidt og skjønt, det for var fælt og fort.

Har vi da under Dem en Gylden Tid oplevet?

Er Extra - Skatten ei af Dennem bleven hævet?

Nei! Er Rangskatten? Nei! Er Gageskatten? Nei! Er ingen I Jo, for Salt og Cent, den gik sin Vei. Dyrtid De følte ei, De dandsede paa Roser,

De commanderede Skatkamrets store Poser,

"Vi selv bør være fri, og vore Skabninger,

For Skatter og Dyrtid; lad andre give her.

Desverre! Landets Nød faa lidet blev forlindret,

Som neppe Kongens Giæld er kiendelig formindret,

Tvert om, det sagdes, at man gjorde paa en nye,

Det svie vil til Marv og Been for Land og Bye. Søemagten den blev slap, Landmagten Modet tabte,

Da man saa ofte dem og deres Skik omskabte.

Hvordant med Myntningen og Landets Mynt det stod? Vist nok for Landet ei paa fordeelagtig Fod.

Vort Guld og sølv gik bort, og Landets rede Penge;

Det lige meget var, om andre skulde trænge,

Naar kun Clienterne og selv de havde nok,

At troe og tænke saa, var Deres faste Stok.

28

20 Den skiulte Krukke faaer man vel engang ved hanken,

tæl Deres actier i Lotterie og Banqven,

Rens Lediker, luk, i og uden Landet, op,

Drag Vexlere her frem, og hver en hæle-krop.

Til Preussen med det Kram, der vanker complimenten,

Af capitalerne der gives Rentes Renter,

Man rigtig skilte os, vi glemme det ei let,

Ved Landets Velstand og en anden gammel ret.

De fluttede i Hast, naar noget skulde smelde,

Ei Raad, er Overlæg, ei Orden maatte gielde,

Derfor hvert øieblik igien De gjorde om; Hvad blev Henviist i Gaar, i Dag paa banen kom.

Smaa - Creaturene i høie Toner tale,

Hver løb med Kongens navn, og kunde kun befale,

De raabe offentlig: respect for Magistrat,

Og vidne selv, hvad Folk De ere i en Stat.

Fra Morgenstunden af, og indtil Aftens Ende,

Man friske Ordre faae fra cabinettet rende,

Kom noget Got (z) iblant, man kiendte Kongens

Sind, Men Deres eget Doent som Avner fløi for vind.

(z) Saasom: Om Veienes Forbedring, gadernes nye omlægning, nye Gade Lygter, Stadens Reenholdelse, Characterets indskrenkning ingen

Rang

29

21

Hver næsviss Idiot, hver Tolder vg Hver synder,

Som kom med noget nyt, fandt Tilflugt og Velynder.

Le Geister hentede fra Syder og fra Nør,

til at fuldkaste det, som ingen vilde før.

Man ikkun peger, men ei spør vor syge Moster,

forskriv, hvad haver Navn, lad komme Hvad det koster,

vel! reisepenge ind og Reisepenge ud,

Kost, tæring, løn, Accord, til alt det løbe-krud.

De brokkede i Hob Det ene om det andet

af alt, Hvad Latter gav i Staden og paa landet (a),

Spectacler, veddeløb, Burst, Giro, syndicat, Real, lott, Pharao, Call, Casse, og Castrat.

Rang i collegierne, Titulatur afskaggelse, Politens Forbedring, Processers Forkortning, commissorier, justitien i gields-sager, Skrive-Friheden, Exspectancers Formindskelse, ingen at have tvende Embeder, Betleriets Hammel, inoculationen, Toldfrihed paa Bøger, og deslige nyttige Ting, som enhver Patriot ønsker, at maatte fremdeles holdes over.

a) Den gemene Mand er ikke altid billig i sine Domme, fordi en Ting er nye, holde De den for ikke at være nyttig. De vide ei at skielne det Gode fra det Onde og Skadelige. De har saadan fordom for det Gamle, og de af forfædrene med god Overlag gjorde Indretninger, at De troe, at ingen fremmed Ting og Titel, som passer sig paa den Tydske Stat, kan have Sted i Danmark.

30

22 Lad oxer steges, og lad vinen lystig springe!

Marinens Folk sig op i glædskaab for os svinge!

optender blus, lad gaae, frisk janitskar-musik,

Lyst-Ild, Fyrverkerie, Tourbillons, Pirik. Fransk, Tydsk, italiensk, og alt hvad kunde sprade,

Comedie, Ballet, Redout, Sang, Masquerade,
kunstmester, Operist, Ponsch-Huse, Lykkespil, Kort sagt: Al Daarlighed frit strømmede hertil.
Elandigt Tids-Fordriv, naar Skuespil og Dandse,
Naar Masqver, Blindetøi, skal føre vore saude (b)
Fra øiemedet, som Gud gav os dennem til.
Den sande viisdom ei en Daare kiende vil.
Sandt, Daarers Tal er stort, men tanker I at blinde Den hele Nation? Nei! I vil faae at finde:
Jo nærmere I troe at komme Eders Maal,
Jo snarere I selv fuldskienke Eders Skaal.

(b) Det er den vise konges Salomons Ord, præd. 2, 8. Jeg bestikkene mig Sangere og Sangersker og menneskens børns Vellyster, allehaande sammenstemmende Musik. V. 9. Og jeg blev mægtig og tog til over alle Dem, som havde været for mig i Jerusalem, og min Viisdom stod med mig. Vers 10. Og alt, hvad mine øine begierede, tog jeg ikke fra dem, jeg negtede mit hjerte ingen glæde. Vers 11. da saae jeg, jeg om til alle

31

23 Voltaire, Deres Gud, De reise op et Alter;
Til Pios ufus De med landets Indtagt skalter,
Ti tusinde til det og tusinde til dat,
Bed saadant offer man Velsignelsen faaer fat.
Lad kun Voltaire nu besynge Deres skiæbne,
Som nylig har begyndt mod Tyrken sig at væbne
For Christendomens Sag; Hev kV en aaben Felt,
her store Gierninger, her meer end dobbelt Helt.
Lad nu Fritankeren frit i Ufrihed tænke,
Frigeisten svinge sig op over Baand og lænke,
Da Tankens Herre kom, Fri-Tanken hørde op.
Thi tøjle lagdes paa den usle siæl og Krop.
De lode kun staae til, alt hvad som kunde trække Og tænkes op, vor Pung og Ungdom med at svække,
Men under saadant Skiul de klippede og skar,
Og Kongens casse end en Rem af Huden har.
De dreve Spor og Trods, til christnes Skam at sige,
Med Gud, med Bibelen, med christi Navn og Rige,
De syndede mod hver udaf de ti Guds Bud Med oprakt Haand, fordi de troede ingen Gud.
alle mine Gierninger, som mine Hænder havde giort, og til det Arbeid, som jeg arbejdende havde giort, og see, det var alt for, fængelighed og Aands fortærelse.

32

24 Sabbaten (c) blev ik priis for Arbeid og for synder,
Med ond exempel De selv pøbelen tilskynder.
stoi, Optog, nattefurr, og Franske Skuespil Den Andagt var, hvormed hver Søndag bragtes til. hver Dag i

Ugen fik forfængeligheds Tynder,
Som villig tendte an; Nye Dag var nye Synder,
Og, for man vidste det, gik Dag og Uge bort,
Men til det Nyttige Dem Tiden blev for kort.
God Politie og Skik, det heder, De vil have.
Dog maae Uordener i sikker Frekthed trave,

(c) Port-Passagen frigiver om Søn- og Hellig-Dage, saavel som om Rætterne, Cabinets-Ordre den 6te maji 1771. In novembri 1770. begyndtes her at spilles Opera og Comedier om Søndagen, og fik hver Dag i Ugen sine Lystigheder, som varede hele Vinteren igiennem, imedens enhvers eget huus var et Bochim, et Sørgehuus. Jerem. 17, 24. 25. 27. Om I hellige Sabbathens Dag, at ikke gjøre nogen Gierning paa den, da skal Konger og førster komme ind igiennem denne Stads Porte, som sidde paa Davids Trone. Men dersom I ikke høre mig, til at hellige Sabbatens

Dag, og til at ikke bære Byrde, og indgaae igiennem Portene i Jerusalem om Sabbatens Dag, da vil jeg lade antende en Ild i dens Porte, og den skal fortære Jerusalems Palladser, og ikke udslukkes. Ezech. 20, 13. De vanhelligede mine Sabbater saare, da sagde jeg, at jeg vilde udøse min Grumhed over Dem, at gjøre Ende paa Dem.

33

25

Saa stærk De vil og kan, paa Gade og i Kroe,
Og ingen Politie forstyrre Deres Roe (d).
Det gik i Fleng og spreng, og alting var fremsuset,
For skikkelige Folk blev Stald og Ridehuset
tilsperret, Derimod blev Haven (e) gjort til Priis For Buk og Gied og Kalv og Kid og Lam og griis.
De friheds breve gav til Laster og til Lyster,
Vor Ungdom kappedes at vove Satans Dyster,
Indtil en bitter Sorg og ømme følelser
Bred ud i tusinde beeklager her og der.
For al Uteerlighed stod Der og Porte aaben,
Man agtede kun lidt forældres Suk og Raaben,
Forbudet blev gjort frit, og frit forbudet blev,
Hvad før uagte var, sig nu for ægte skrev (f).

(d) Den ny Magistrats Placat af 3die April. 1771. Art. 2. Skal enhver nyde i sit huus fuldkommen Frihed, uden at blive forhindret af politiet Dag eller Nat i deres particuliere Forretninger.

(e) Rosenborg Have given til Priis In Majo 1774,

(f) Anstalter om ægteskab i forbudne Led, ægteskabs Brud, Leiermaals Beder, uægte børn, Casser-børn & c. Som alt skulde tiene til at justificere deres egen Opførsel, og hvad samme i Fremtiden skulde

34

26

De sige saa: "Derved skal folkemængden vinde,
I alle stænder maae en jævnlighed sig sinde,
Dyd, Rang, og ædel Byrd maae ikke være til,

en gamle Landevei vi ikke følge vil.

I Daarer! Har I da skabt Himmelen og Jorden,

At I omstøbe vil Guds og Naturens Orden?

Stand, Dyd og Byrd nok selv sin Ret forsvare skal,

Giv ægteskab sin Skik, faa voxer Folkets Tal.

Af anden Rod der knap opvoxer gode Stammer,

Et Land af gode Folk og ei af mange brammer,

Gjør godt det som vi har, det da vel bliver stort,

For stort, og ikke godt, ei passer liden ort.

For Pøbel, Bondestand, og Ungdomen at vinde,

Al Friheds Skin De saa optænke og paasinde,

Nu heed det: Kongen vil jo Folket gjort fri,

Imedens spinde De et ævigt Slavene,

I Hvilket Kongen selv fik Æren først at træde,

Og Kongens huus dernæst anviistes Rang og Sæde,

Hver Dansk og Norsk faaer Lov at fare med der ned,

Som ikke vilde gaae i Deres Pligt og Eed.

føde af sig. Den sidst udkomne, og flere ventende Forordninger, lover os herudi, som i flere Ting en ønskelig og med Chnstendom Overeensstemmende Forandring.

35

27

Men holdt! hvor vil jeg hen, min Pen har sagt for meget,

Gud være Tak, at ei en Tragisk Leeg blev leget.

De ikke mættes i de Levendes Fortred,

Men selv ei dødnigen for Dem kan have Fred.

De Døde ikke maae om Dagen gaae til Hvile,

Lad kun de spøgelses ved Nat til Graven ile (g),

Langt bort fra Stad og Vei med Mindelser af Død Fra Dem, der har sit Liv i Lysters kaade Skiød.

For Dødelighed De saa vidste sig at hytte,

udødelighed var den store ærestytte,

De vilde reise sig, De fik den rigtig klar,

For Gud og Verden den staaer blot og aabenbar.

I usle! Seer I nu, med Eders Digt og Tragten,

Hvad I udrette kan ved Klogskab eller Magten,

Ei Døden, Modgang, Sorg, ei tilige graa Haar Vil skaane Høihed, Magt, og beste Ungdoms Aar. Religion, og Dyd, og alle gode Love,

I saadan Hurlumhei, sig lagde til at sove,

Hver Ærlig patriot sit Ansigt skiulede,

Og lukte øret, at ei høre eller see.

(s) Placat om Ligenes Begravelses Tid af 20de April. 1771. Det var paa Tapetet, at ingen liig meere skulde begraves i Stadens Kirker eller Kirkegaarde, men alle uden for Byen.

36

28

Man seer formørkelse i Landets Sool og maane,

Hver af Dem er et Rov for sin kulsorte blaane,

Saa slet fordunkle de Din Magt, Din Glands, Din Ven, At lidet af Dig selv, o Konge! er igien.

Selv Bord, og Stald, og Dragt, og agetøi forandret,

Man seer en anden Smag fra Fremmede indvandret,

Alt skulde være Tydsk, og Engelsk (h), eller Fransk, Bort, sagde De, med hvad som lugter Norsk og Dansk.

Til Hest og Fods og Vogns ei manglede Escorte,

Men Hoffet kiendtes ei, alt Kongeligt var borte,

Det Lange stumpet blev, det Stumpede blev langt,

Hvad snevert var, blev vidt, det viide blev for trangt. Hvad før blev kiørt, det veed, og Rytteren han kiørte,

Hun-Kiønnet blev usnørt, men en Hannerne indsnørte,

Et Konge-Barn skal nu en Hyrdes være liig,

Et Folkes Hyrde maae saaledes danne sig.

Det Kuldede fik Horn, det Hornede fik Kulder,

Et selsomt Syn at see, naar Hulder gik til Bulder,

Saa Kongen have vil, saa være skal og maae,

Kun fattedes, at mænd ubuxet skulde gaae.

(h) engelske Dragter, engelske Dreng og Staldfolk, Engelsk kiøre- og Ride-Tøi, engelske Fri Huse, engelske Forlystelser, med flere Ting, som end ikke vare ankomne eller i Verk satte.

37

29

De gjorde Nat til Dag, og Dagene til Nætter,

I Vellysts søle sig umætteligen mætter,

Som Jehu Min Søn, saa fore De afsted,

At Folk og creatur selv sukkede derved.

De skabte Qvinder om til Mænd og Mænd til Qvinder,

Og gav Modeller op for Mænd og for Mandinder,

De sagde: Hvidt er sort, og sort skal være hvidt.

Hvo ikke sagde Ja, han var kun agtet lidt.

Hver Jurisdiction (i) skal ændres og omstøbes,

Og Landets velfært maae i al Slags Skin indsvøbes,

De Regning gjør paa fleer og ny Tilhængere,

Men vist nok deri, som i meer, De seilede.

Commercren den blev, som sagdes, vel forsynet,

Fabrikerne forsvandt, al Held for bort som Lynet,

Hver ærlig Handelsmands og Borgers næring laae; Med Suk, og Haand i Haand, een paa den anden saae.

(i) Alle Stadens Civile, Geistlige og Militaire Jurisdictioner sammendragne under hof- og Stads-Retten den 15de Junii 1771. Ved nogle Jurisdictioner i hertugdømmene skeede og Forandringer, men flere saavel der, som i begge Kongeriger, vare endnu ikke bragte til Fuldkommenhed.

38

30

Lad sukke, tænkte De, det er for Kongen vovet,

Men Sukkene de faldt den paa de Rettes Hoved,

Den Haand, som Hierters Suk opsamler i sin Skaal,

Veed at bestemme Dem til rette Tid og Maal.

Med Kiøbenhavn i sær det syntes være ude;

Og Staden til sit Fald og Undergang at lude,

Dens Privilegier og gamle Glands gik bort,

Og Husene paa Folk og Velstand kom til kort.

Den Stiftelse og Skienk, som Friderich den Store (k)

Til Residenzen gav, maae nær sin Kraft forlore,

Betænk det, Konge, vel, og tak Dit Kiøbenhavn,

At ei udsløttet blev Dit Huus og danskes Navn.

(k) Kiøbenhavns privilegier, givne af Kong friderick III. efter Sonverainiteten

den 24de Junii 1661. Eftersom, næst Guds

den Almægtigstes naadigste Vistand, vores Kongelig Residenz-Stad Kiøbenhavn, udi sidste besværlige krigstid, og særdeles i den haarde Beleiring, sig imod Os og Vores Kongelige Huus saa troe og lydig, og mod Vores fiender saa modig og tapper haver detet, som det den nu levende Verden noksom er bekiendt og vitterligt, da have Vi, paa det ogsaa, saadan Deres underdanigste og skyldigste Troskab og tapper Modighed, til Deres ævige Berømmelse, Posteriteten, saa længe Verden staaer, kunde notificeres, og samme vor Kongl. Residenz-stad Kiøbenhavn frem-

39

31

Lad dog belønning ei, og ævig Æreminde

For Borgerskabets Tro og Tapperhed forsvinde;

deles derudi mod Os og Vores Kongelige Huus at continuere, desbedre kunde foraarsages, saavel som ogsaa andre vore kiære og troe Undersaatter, udi flige og andre Tilfælde et got Exempel til at efterfølge, kunde for øien stilles, samme Vores Kongel. Residentz-Stad Kiøbenhavn, samt alle dens Indvaanere, Geistlige og Verdslige, de nu levende, saavel som Deres Efterkommere, med efterfølgende Privilegier allernaadigst anseet og begavet. Art. 25 Præsident, Borgemestere og Raad, med Borgerskabet, maae udlegge 32. af de beste og fornemste Borgere her udi Staden, hvilke, tillige med præsidenten, Borgemestere og Raad, Stadens og Meenighedens Beste, saavel som dens Indtægt og Udgift, efter Tidens Beskaffenhed kan overveie, og derom handle og slutte. Af bemelte 32. Borgere maae udvælges Tvende, som tillige med præsidenten og een af Borgemesterne, maae altid have fri Tilgang til Os, Stabens og det gemeene Anliggende at andrage. Art. 9.

Og paa det Vor Kongelig Residenz- og fri Rigs-Stad Kiøbenhavn, samt dens Indbyggere, Vor Kongelig Propension og Naade des bedre kan

have at bemerke og ndi Gierningen at see da have Vi Dennem

Vores Leyn Roskild, saavidt det ikke allerede til andre er afhendet, til en Kvindelig Eiendom givet og foræret & c. Art. 10. Indkomsten af bemelte Roskild Lehn skal Halsparten til Stadens Raadstue og Magistratens reputeerlige Underholdning, og den anden halve part til Stadens politiers og Menighedens Forbedring anvendes, over hvilket Magistraten skal have Dispositionen & c.

40

32

Den jo Din Kongemagt og Arv og Stormens Dag For Verden har tilkiendt det store Leres-Flag.

Det var i Grevens Tid, da det Og mere skede,

Hvo skulde andet troe, end Kongens store Vrede

Kom over Stad og Raad og To og tredive,

Men Kongens Haand derfor man aldrig fik at see (l). Det heed, som Sproget var, at Byen skulde spare,

Og at Indvaanerne nu skulde snart forfare,

Hvor Stadens Velstand og dens casse voxte til (m),

Man venter ikkun paa, det snart sig vise vil.

Hver gammel Stiftelse De truede at rygge,

For Kirker, slog De paa, theatrer (*) at opbygge,

Med Landets Tab og Guds Foragt og Sprogets Spot,

For Kunstneren det var og Haandverksmanden got.

(1) Tvende saa anseelige og gamle Collegier maatte lade sig udvise ved en

Tydsck P. M. af Greve U. A. v. som læses i Veiviseren for dette Aar, Pag. 164. Hvor og samme Herres 17. Tydske Puncter findes, med magistratens Danske Besvarelse.

(m) See Placat af 8de April. 1771. Conf. Reglementer af 5te Jun, 1771.

Adresse-Contoirets Efterretninger No. 56. 209.

(*) Der taltes om et nyt Fransk Theatrum, som skulle bygges, og koste over 1 å 2 Tønder Guld; en herlig Stiftelse i et lidet og forarmet Rige.

41

33

Med mindre Kirker (n) en Begyndelse De gjorde,

Der fattedes kun lidt, at De jo ogsaa torde

De større (o) gribe an, om Peblens Frygt og Magt Ei havde hindret at fuldføre Deres Agt.

Den Marmor-Tempel, som Kong Friderich den femte Sig til et mindetegn og til Guds Lov bestemte,

Skal staae, hvis Bygnings Pragt ei Norden vise kand,

Som en Ruin, til skam, for Konge, Stad og Land (p). De snakke Kongen for, at Folk er misfornøiet;

Thi blev til Sikkerhed unyttig Anstalt føiet.

Nei! Kongen kunde frit sig lagt i hver Mands

skiød (q),

Og ikke frygtet for den mindste Modgangs Stød.

(n) I Veisenhuset hørde Gudstjenesten op ved slutningen af Aaret 1771. Friderichs Hospitals Kirke blev forandret til Legement for Veneriske Syge.

(o) Hellig Geistes Kirke stod stor Fare for at blive nedbrudt.

(p) In Septembri 1771. blev befalet, ikke mere at arbeides paa Friderichs kirke, og de dertil brugte Jern- og Træ:Machiner nedrevne.

De tvende store Konger Christian den fjerde og Friderik den fjerde gjorde sig heraf en Roos.

42

34 men den samvittighed, som Deres Hierter trykte,

Forvoldte, at De selv bestandig maatte frygte (r),

Hvert Løv, der rørde sig, var Dem en haeskrek,

For Krigsmand og Matros man saae Dem løbe vek (S). De gav da Ordre, fom uholdelige vare,

At hver en Chef han skal til den opførsel svare,

Som øvedes udaf hans Underhavende (t),

Let sagt, men ikke let flig Anstalt kunde skee.

Af Mammon søgte De sig Venner nok at gjøre,

Som skulde hiulpet til at Deres Plan udføre,

Mindst tænkende, i Dem at finde Banemænd,

Men rette Tid og Maal var ikke kommen end.

(r) Viisd. 17, 11. Ondskab, som er fordømt efter ens eget Vidnesbyrd, er en frygtagtig Ting, og i det den ængstes formedelst Samvittigheden, formoder den sig altid svare Ting. V. 12. Thi Aarsag til Frygt er intet andet, end at man forsager paa ald den Hielp, som som er givet Forhaabning om af Fornuften.

(s) Man erindre kun Matrosernes Optog for Hirschholm forrige sømmer, og livvagtens afsked den 24de Dec. 1771.

(t) Cabinets Ordre den 17de Septemb. 1771.

43

35 Den skrive-frihed, som de bragte selv til veie, Vel brugt, var god, men strax begyndte at udskeie,

Den tiende mesterlig i Deres onde Kram,

Indtil den spidsedes Dem selv til Skrek og Skam (u).

Kanuter sendes ud, de Dunster ad adsprede,

Som sig fra vores Luft begyndte at udbrede

Til tydskes, Britters og hvert europæisk Land,

Men Smitten havde alt faaet meer end Overhand.

Blant mere Anstalt, som De sunde paa og gjorde,

End denne for enhver fordægtig maatte vorde:

udlændske Breve, som til Kongens huus indløb,

Vil Cabinettet først see, under Seigl og svøb.

I andre Lande De et Rygte lader sprede (x),

At Kongens Helbred den er tvilsom, skal det hede.

Den daglig tager af, Hans Tid er ikke lang,

Man mærker Hensigten, om sagen kom i Gang.

(u) Skrive-Friheden blev given den 14de Sept. 1770, indskrænket igien den 7de Octob. 1771. og helder nu til sin Undergang. (x) Man lærte herom, og om andre ting, besønderlige artikler indrykte i de Engelske og andre fremmede Gazetter.

44

36 Pariser Bryllup og Sicilianske Msper

Her var aspecter til, thi Pierre, Jean, og Jesper Med Penge sendtes ud, at købe alting ind:

Fra Franske Svovelstik til Engelsk pølsepind.

Recryter hverves maae af Piger og af Dreng,

De Danske have skal ny Meubler, andre Senge,

Alt Engelsk, slæde, Vogn, Kudsk, Sadel, ride-Sven, Pak ind, saa meget, som kan fylde Ladningen.

Kom nogen Dansk her hiem, som havde været ude Alene to Aars Tid, han maatte frit bebude,

Han kiendte ei igien sit kiære Fædreland,

Saa plat kolbyttet var hver Ting og hver en Stand.

Hver Stiftelse blev rørt, og hver Indretning dristet (y),

Ei agtet Hensigten af Dem, der havde stiftet.

(y) Saasom Frideriks-hospital, alle Hospitaler og de Fattiges Væsen, Maler-Academiet, Opfostrings-Huset, Banken, det Kongelige Universitet, Geistlighedens Indkomster og Privilegier. Der var præluderet

til disses Omstøbning, men ikke begyndt paa dem alle. Ikke at tale om postvæsenet, toldvæsenet, Landvæsenet, Bygningsvæsenet, myntvæsenet, Odels-Retten, Bergverkerne, Islands-Handelen, og compagnerne, & c.

45

37 Sidst med en vældig Haand, De vilde kaste om

De faderløses huus (z), og Fridrichs helligdom.

(z) Det Kongel. veisenshuses fundaz, dateret 21de Julii 1727. dens 1ste Artikel siger, at de af høiselig kong Friderich den fjerde skienkede Capitaler og Gaver, maae eller bør udi ingen optænkelig Maade til anden Brug anvendes, end til de i dette Huus indlagte forældreløse børns Opdragelse i Guds frygt og til nyttig Haandgierning. 8de Artikel, at derved kan ventes Guds Velsignelse over Landet i vore og vores Arve-Successorers langvarige Tider. 9de Artik. Vores alvorligste allernaadigste Intention ogsaa gaaer derhen, at dette Verk skal vare bestandig, og vedligeholdes indtil Verdens Ende: Saa ere Vi forsikrede om, at Vores kongelige Arve-Successorer i Regieringen, vores Funday uryggeligen holder, og dette i sig selv gudelige og høi magtpaaliggende Verk kraftig haandhæver og beforder, paa det ei Guds strenge Vrede og uforbigiængelig haarde Straf skal paafølge over alle Dem, som dette Verk og denne fundaz kuldkastrer, eller derimod noget handle eller udøve ville. Det hosføiede aabne Brevs 13de Artikel tillader enhver, som Gud haver givet Forstand og Forfarenhed, til at kunne erindre eller fremføre noget til dette Verks fuldstændige Drift, det vare hvo eller hvor ringe han er, at meddele sine Raad, hvoraf de Tilforordnede ere villige at antage alt det, som kan være til Nytte, og i Verk stille. Dette store Huus blev efter Kiøbenhavns Ildebrand opbygget fra 1731. til 1734. da det og dets Kirke blev indviet. I samme har den ordentlige Guds Tieneste nu over 47 Aar været holden, indtil den ved sidste Afskeds-Prædiken den 29de decemb. 1771. blev nedlagt.

46

38

Som det Dem kiære Huus løb ud af Banke-Stokken,

Da sagde Seeren: Nu ringer storme-klokken,

De Faderløses (a) Suk, den store Konges Band Nu kalder Himlen, til at redde I Folk og Land.
Man tænker ei derpaa, jeg troer, Charlottes Taare Paa Himlen har giort Vold, foreenede med vore,
Vist en alvorlig Bøn af en retfærdig Siæl Udretter store Ting til Lands og Rigers Vel.

Men da en Stormerhaand sig syntes ville væbne
Mod Presters, Skolers, og Academiens Skiæbne,
En Ebenezer kom, og stympede den Arm,
Hvis Fingre havde giort Forstyrrelser og Harm.
Her har I Skyggen af den mediske Regiering,
Gid ei den Partiske os spiller en Forkering,
Det sidste Onde blev et sildigt Efterspil,
Naar nye lægers Hielp vi skulde trænge til.

(a) Ordspr. 23, 10. II. Kom ikke paa de Faderløses Ager; thi deres
løser er sterk, han, han skal udføre Deres Sag imod Dig. Esaïæ

10, 1. 2 See dem, som beskikke uretfærdige Skikke, og de Skrivere, som skrive nøie: At vende de Ringe fra deres Ret, og bortrive de Elendiger ret iblant mit Folk: at Enkerne maae være deres Rov, og de kunde berøve de faderløse.

47

39

Vil nogen kroppen nu livagtigen afmale,
At Billedet for den og Mesteren kan tale,
han giøre, hvad han kan, i Farve eller Blek,
Naar kun de fine sees, med samt de grove Trek.
I herrer Medici! Bliv kun ved Eders Draaber,
Lad Stat og Cabinet beholde sine Kaaber
For Dem, hvis Hierte helst og Indsigt nytter der,
Mest plages Land og Folk, naar Bonden Foged er.
I Fremmede! som vil iblant os Brødet søge,
Om I med vores Tab vil Eders Gods forøge
Og herske, Vider da: Her fælde er og Spot;
Vi elske Eder, om I lær os noget Got.
I Hyklere! som har tilbedet de Heroer,
Og Deres Gierninger forsvaret, om I troer,
At Dem nu Uret skeer, da taler Sandheds Ret,
Og kaster Kappen, den I vender alt for let.
Her ligger Hamans Raad og Achitophels Renker,
Her ligger Vidd og Kunst og List og Snærelenker,
Et skreksomt øieblik (b) omstyrtede den Mand,

Hvis kunstig Bygning var opført paa Flyve-Sand.

(b) Psalm. 73, 19. Hvorledes blive de i et øieblik til en ødeleggelse? De omkomme. De saae Ende for Forskrekkelser. 5 Mose D. 32, 35. Deres Ulykkes Dag er nær, og de Ting, som ere beredte, haste at komme til Dem.

48

40

Nu kom det Tordenskrald, fom Cedertræet fældte (c),

Her segner Helten, som vil Rigers Stat omvelte,

Ulykke, raser Du! tør Du ved Nattens skiul Angribe den, hvis Haand regierer Lykkens Hiul.

I Afmagt Vellyst faldt, og smiger tabte næsen,

Den kaade Frekthed selv forlorede sit væsen,

Hin dumme Spotter-Geist og Hofmod, sandt et

Skaar (d),

I det at Dyret fik det dødelige Saar.

Giem, Sundets vogter, vel den Skat, Du fik at giemme,

Et vagtsomt forhæng skal dens Skiebne snart bestemme,

Forbandet ublu Veir! den Dag Du Dig indfandt,

Thi Blomstret knap sprang ud, før det igien forsvandt.

(c) See Jule-Aftens Feide. 2 Sam. 22, 14. Herren tordnede af Himmelen

der kom Lynet, og han forfærdede dem. Domm. 9,

15. Og Tornebusken sagde til træerne: er det i Sandhed saa, at I vil salve mig til Konge over Eder, da kommer, skiuler Eder under min Skygge: Men hvis ikke, da komme Ild ud af Tornebusken, og fortære de Cedere paa Libanon. Ezech. 17, 24. Og alle Træer paa Marken skal fornemme, at jeg Herren, jeg haver fornedret et høit træ, giort et grønt Træ tørt.

(d) Esa, 29, 20. Naar det er ude med den forfærdelige, og Spottere have faaet Ende. ordspr. 16, 18. For Forstyrrelse er Hofmodighed, og for fald en høi Aand.

49

41

Lad Daare-Viddet nu paa Daare-Gierning Hvile,

Og vente, angstfuld, Hvad Lov og Ret vil stile.

O Christian! O Folk! Kiend dog en Overmagt;

Thi ingen, uden Gud (e) har fligt tilveiebragt.

Han veed, Han kan, Han vil, paa rette Tid og Maade Udføre Kongens huus og os af al Slags Baade,

Da vi sov sødelig, Han vogede heel vel,

Han, som regierer og bevogter Israel (f).

Tak være Gud for den livsalig blide Morgen (g),

Som stillede vor Suk, som reddede af Sorgen,

Ulykker truede, men see! den sterke Haand Udriver Kongens huus, og styrer Ondskabs Aand.

(e) 5 Mose B. 4, 35. Dig er det bleven viist, at Du skal vide, at Herren han er Gud, ja ingen, uden han alleene.

Psalm. 118, 23. Dette er skeet af Herren, det er underligt for vore øine.

(f) Psalm. 121, 4. See, han skal ikke stumme, og ei sove, som bevarer Israel.

(g) Psalm. 5, 4. Herre, Du skal tilig om Morgenen høre min Røst. Ps. 143, 8. Lad mig aarle høre Din Miskundhed; thi jeg haver forladt mig paa Dig. Viisd. 16, 28. At det skulde vitterligt gøres, at man skal takke Dig, førend Solen gaaer op, og komme for Dig, naar Lyset oprinder.

50

42

Jo, jo! Ei ene Du, vor Konge, haver fundet En Frelsning, men og vi, vi alle have vundet
Med Dig en herlig Seir, en seir, som overgaaer De blodige, hvorom i Tidens bøger staaer.

Men har Du, Konge! og Din Gud et offer givet (h),

Han, som bevared Dig ved Magten, æren, Livet,

Glem aldrig Tak og Bøn, giv Gud Dit Hierte hen(i),

Og i Din Ungdoms Tid tænk dog paa skaberen.

Saa skal Dig, Gud, vor Gud! ske Tak og ævig ære;

For det, for hint, for alt, Dit Navn høilovet være!

Psalm. 66, 13. Jeg vil gaae ind i Dit huus med brænd-offer, Jeg vil betale Dig mine Løfter. Esa. 25, 1. Herre, Du er min Gud, jeg vil ophøie Dig, jeg vil bekiende Dit Navn; thi Du gjorde en underlig Ting. De anslag, som Du haver sagt langt tilforn, er Trofasthed og Sandhed. Psalm. 71, 24. Min Tunge skal tale den gandske Dag om Din Retfærdighed, thi De ere beskæmmede, thi De ere blevne til Skamme, som søge min Ulykke. Psalm. 124, 7. 8. Vor siæl er undkommen, som en Fugl af Fuglefangerens Snare, Snaren er sønderreven, og vi, vi ere undkomne; vor Hielp er i Herrens Navn, som gjorde Himmel og Jord.

(i) Psalm. 57, 8. Gud, mit Hierte er rede, mit Hierte er rede, jeg vil synge, ja jeg vil synge Psalmer; Vaag op, min Ære, Vaag op, Psalter og Harpe, jeg vil opvaagne aarle.

51

43

Vor siæl paa Styrke gik, vor Suk fik Overvegt,

Forkynd Guds vælde, Folk! fra Slegt til sildig Slegt (k).

glæd os, vor Gud, igien (1); Men see! hvad større glæde, End Kongen atter sees i Herrens huus at træde,

Og ærlighed igien til Tronen finder Vei,

I Unge giver Agt! I Gamle sørger ei!

Til holofernis Fald Gud rustede en Qvinde,

Judith, den snilde og den heldige Mandinde,

En liden David slog den stærke Goliath,

Ved Begge Israel beholdt sin Friheds Hat.

Dig, Juliane! og Din Søn! vi høit ophøie.

Du har forsøgt med os, Sorg, Haan og Ondt at døie,

Det ømme Hierte, vi bar for hverandres Kor,

Udbristede i Fryd: Vi frelste, du er stor.

Lært havde Du den Kunst, at give Tid og fire, Nu kom den rette Stund, at spille prævenire,

At tage Brodden bort, for De os forekom,

Og dryppe Dennem ned i Deres egen dom.

(k) Psalm. 102, 19. Dette skal rives for den Slegt, som herefter formmer, og det Folk, som skal skabes, skal love Herren. Psalm. 145, 4. En Slegt skal derømme for den anden Dine Gierninger, og De skal forkynde Din vælde.

(l) Psalm. 90, 15. Glæd os efter de Dage, som Du haver plaget os; efter de Aar, som vi have seet Ulykke.

52

44

Gud gav Dig Viisdom nok og kraftig Raad i Sinde,

Gud styrkede Din Arm (m), og hialp Dig, Folk at sinde,

Endog af dem, som før var hines Venskab værd,

Til vel at føre ud en saa fortvilet færd.

I Tro, mandhastighed, og allerbeste Orden,

De Helte samles til Minut, for Dag er vorden (n),

Hos vores danebod, som raadde Bod den Nat,

Al Hinder ryddes bort, hver Tilgang blev besat.

Siig os, Aarvaagne Prinds! hvor staaer det med Dit Hierte? Er ingen Mindelse af Frygt og Mishaabs Smerte?

Nei! Hiertet det er frisk, min Hensigt den er god, For Kongen og mit Folk jeg ofre vil mit Blod.

(m) Psalm. 18, 33 - 38. Den Gud, som omgiorder mig med Kraft, og

og gjør min vei fuldkommen. Han gjør mine fødder, som Hindernes, og skal lade mig staae paa mine høie. Han lærer mine Hænder til Krigen, og en Kobber-Bue brydes med mine Arme. Og Du giver mig Din Saligheds Skiold, og Din høire Haand understytter mig, sg Din Sagtmodighed gjør mig stor. Du gjør mine Trin vide under mig, og mine Knogler snublede ikke. Jeg forfølger mine Fiender, og naaer Dem, og vender ikke tilbage, før jeg haver udryddet dem.

(n) Klokken 4. om Morgenen begyndte De ar samles, og Klokken 5. var

den bestente Time til angribelsen.

53

45

Gud er med os i Dag (o), faa sagde Juliane,

I vædige til Strid! gaaer frem paa Ærens Bane,

See! her er Eed og Pligt, See! der er Krands og løn

Udfrier Kongen, Mig, Min Søn, og Kongens Søn. Vor Dagmar, med sin søn, sig teer for Kongens Leie,

Vaagn, a Milde Konge, op, en Sag at overveie,

Dit Liv, Dit huus, Dit Folk, Din Majestet

gaaer an,

Vel da i Herrens Navn, Han skrev sit Christian.

Vor Konge vaagner op, Han seer, betænker, skriver,

Her standser Tankekraft, jeg næsten undrykt bliver:

Min Konge legger sig med en besknyttet Aand,

Han vaagner, bliver väer den frelsende Guds Haand (p).

Saa vaagned Kongen op, og gid Han stedse vaage!

Hans Morgensool vil snart fordrive Nattens Taage,

(o) Psalm. 108, 14. Ved Gud vil vi gjøre mægtige Gierninger; og han, han skal undertræde vors Fiender.

(p) Psalm. 3, 6. Jeg, jeg lagde mig, og sov; Jeg opvaagnede, thi Herren opholder mig. Psalm. 139, 18. Opvaagner jeg, saa er jeg endnu hos Dig.

54

46

Nu taler Kongen, Nu beordrer selv igien,

Hvo større canzler saae, end Hans trofaste Ben (q).

"I Ulyksalige! Jeg lader Eder vide,

At Timen er, I skal for Eders Forhold lide,

Har I i ærens Glands paa Tid og Roe haft

Savn,

I nu i centrum kan betænke Eders Gavn.

Den Leilighed, I før har manglet til at tænke, Og til at tænke ret, Jeg Eder nu vil skienke,

I veed, I mig har giort formædelse og Tort,

Jeg derfor Eder fra mit Ansigt viser bort.

her kiendes Kongens Røst, her vises, Han kan skrive,

Hans Hurtighed i Raad, Hans Viisdom er i Live,

Hans Frelse og Hans Magt er nu Hans Tankes Maal, Bort fra mit huus og Folk, Ulykkers fyldte

skaal!

Giør snart, hvad gøres skal, her er ei Tid at spilde, Flux overfalder Dem, som tænkte os saa ilde,

See denne Dagen er, som Herren haver giort, Hos Tungemaal og Folk hans Navn skal være

stort.

(9) Hans Kongel. høyhed Prinds frierich paragrapherede de Kongelige ordrer.

55

47

Omringer, griber Dem, lad ingen siæl undkomme, Om ellers dette Verk skal være os til Fromme.

Saa giort, som sagt. De gik i stille Tavshed hen,

Og efterkom, saa vel, som strax, Befalingen.

De gik, hver til sin Post, det lykkes uden Hinder,

Med blandet Mod og Frygt til hver De Veien finder,

Saa meget gladere, som Driften den var reen,

Os nok! at lettet blev den tunge Hierte-Steen.

Hvad høre vi og see; Er det i Syn og Drømme?

I Natte-spøgelser maae uden Ophold rømme (r).

"Nei! vi til Eder har vor Konges Ord og Navn,

At I maae lande nu hver i en anden Havn.

Een raabte (s): Jeg vil indtil Kongen, hvor er Greven?

Een: Jeg har intet giort, at jeg er Fange bleven.

Een pukkede og skreg: Veed I vel, hvem jeg er?

Jo, veed jeg, den I var, den er I ikke meer.

(r) Viisd. 17, 3. Der De mente at ligge forborgen i lønlige Synder under mørk Forglemmelses Skiul, bleve De adspredte, frygtende gruseligen, og bleve forfærdede af Spøgelser.

56

48

Her laae det stolte Mod, let vare overvundne De, allerede af Samvittigheden bundne,

Her gieldt ei flyve-Corps (t) og er Artillerie (u), Kunst, Renker, oplagt Raad, blev nu til Phantasie.

Al den Forsigtighed og Anstalt, De anvendte Til egen Sikkerhed, Dem selv tilsidst omspendte,

Det store Navn, De før til Upligt havde brugt Og Hiernens fine Spind, blev Dennem nu til Tugt.

Saa, længe pirrede, stod op de fromme Danske,

Og gjorde det saa got, som Russer eller Franske,

Ei med Fremfusenhed, ei uden Grund og Skiel; Raad, Overlæg og Mod udfører Sagen vel.

Var før det Danske navn et Ordsprog uden Landet For hines Galenskab, som og maaskee for andet,

see, om det Danske Folk ei reddede sit Navn,

Da De faae Lejlighed at fremme Landets Gavn.

(t) In Junio 1771, blev ved Hirschholms Slot en Flyvende Garde oprettet, som in novembri ved Dragonerne afløftes.

(u) De besønderlige Anstalter, som sagdes at foregaae ved artilleriet, gjorde et betænkeligt Indtryk paa stadens Indbyggere.

57

49 Den klare Morgen kom, Dem Solen Ryggen vendte,

Hver, i sin mørke Vraa, sin glædskaabs Morgen endte,

De Nattens egne børn gik ud fra Nat til Nat,

Og aldrig mere De fik Dagens Klarhed fat.

Fra rolig Sevn og Seng De føres hen at vaage I bitter siæls Uroe, fra Glands til ævig Taage,

Et Speil for Eder, som misbruge Kongers Gunst, Naar mørkheds Time er, da sover Vidd og Kunst.

Knap skeet, før Rygtet fløi ud over hele Staden,

Folk løb i tusind Tal til Slottet og paa Gaden,

Imellem skrek og Haab; thi Frygten var saa sterk For det modsatte Ondi, at der var sat i Verk.

Tænk, hvad Forskrekkelser Hvers Hierte havde inde,

At ingen vidste sig i glædens Sprog at finde;

Ret nylig gruede hver Mand, at see sit huus,

Om ild og Sverd brød løs, nedlagt maaskee i Gruus.

Et Øieblik man løb i saadan Vilderede,

Een efter een man saae geleides bort; Hvad skede?

Det Kongelige Huus for Folket stiller sig,

Selv Jord og Himmel skialv ved Folkets frydeskrig.

Bort, raabtes, Pik og Pak, bort hver forbandet Greve,

naar Kongen lever, Jo! Han lever, Gid Han leve! Hurra, Hurra, Hurra, indtil den mørke Nat,

Sving Seier-Fanen op, Sving Friheds Fryde-hat.

58

50

Min siæl ophøie Gud i Dag og alle Dage,

Saa sagde, i sin Krog, den Gamle og den Svage,

Guds ære bliver stor (v), Hans Godbed aldrig endt,

Thi dødsens Snare brast, som havde os omspendt.

Nu deeler kongen ud belønninger og Ære,

I Helte triner frem, I som bør Prisen bære,

I gav et Mynster op paa Tro og Duelighed,

Som I, saa gjøre hver, der staaer i Kongers

eed!

Et Optog Kongen gjør igiennem Stadens Gader,

Enhver paa Hænderne vil bære Landets Fader,

Hvert huus, ja Jorden selv, blev ret som løftet op Ved Hurra-Skriget af den overgivne Trop.

Man seer, at Kongen har sin Beste Ven ved Siden,

Troe mig, da glæden ret brast ud, og blev ei liden,

De tvende sønner af vor Femte Friderik,

Gav Dagens Glands et Syn, som alting overgik.

Een Slegt den anden skal det rare Syn forkynde,

Det var en Olie i Glædens rene Brynde,

Hvert Hierte stod i Brand, hvert øie gnistrede,

Hvert øre, Haand og Mund, faldt i Henrykkelse.

(v) psalm. 138, 5. De skal synges om Herrens Veie, thi Herrens ære er stor.

59

51

Hver Patriot, som før i Dvalen maatte sveve,

krøb siungende herfrem og raabte: Kongen leve!

Fra Vugge-Gluten af til Gravens Candidat Paa Vivat: Christian! man kunde gjøre Stat.

Velsignet være Du, vor Konge, med Din Broder,

Samt Juliane, Din og Landets hulde Moder,

Du blev i Dag vort Liv, vor Frelse, Fred og Fryd,

Vor Sang, vor Harmonie, vor Munds og hiertes Lyd, Man Aften-Stiernen seer, og Dagens Fryd fuldender,
Strax hele Staden sig i Lys og Lue tender;

Fra førsternes Pallads til mindste Hytte-Vraa Hvert Huus forkyndte, hvad i hver Mands Hierte laae.

Mit Hierte brænder, ja det luer, blusser, flammer,

Gud gav os Liv for død, og glædskabs Raad for Jammer, Min Konge blev urørt, vor Konge-Huus blev
fri(*),

Og Folket frelstes fra et skiendigt Tyrannie.

(* Psalm 18, 50. 51. Derfor vil jeg bekiende Dig, Herre, iblant hedningene, og synge Dit Navn Lov; Som beviser sin Konge store Saligheder, og gjør Miskundhed imod sin Salvede, imod David, og imod hans sæd ævindeligen. Psalm. 20, 7. Nu veed jeg, at Herren frelser sin Salvede, han vil bønhøre ham af sin hellige Himmel, hans høire haands Frelse skeer ved megen Styrke. Ps. 805, 15. Rører ikke ved mine Salvede.

60

52

Men Gruset synge skal om pøblens Rasesyge,

Der slutter Natten med, at tugte og ydmyge

De Nattens Boliger, som fremmede Udyd,

Man saae en prøve af en overdreven Fryd.

Hvad, om vi havde seet den ulyksalig Elte,

Hvorned De tænkte; at den danske Skat omvelte,

Lad Tanken løbe om, og slut af dette Smaa I hvad for søle, død og Jammer vi nu laae.

Men, frelste Kiøbenhavn! Ja frelste Tvilling-Rige! Glem aldrig denne Dag, Naar har Du haft dens Lige? Kom Synderne ihu, Gud løste Straffens Baand, ydmyger Eder for den vældige Guds Haand.

Her seer Du, Konge! at Dit Folk Dig trolig ærer,

Og for Din Trones Fod sit Fryde-offer bærer,

Enhver sin Frelse seer, i det at Du er frelst,

Hver seer, og seer igien, sin Konge allerhelst.

Du elskes, elsk igien (x), elsk Folkets Sprog og sæder,

Føl deri glæde, at Du Millioner glæder,

Giv Landets Love Kraft, Bring Rigerne til Flor,

Gjør Dig, til Folkets Tarv, ved Din bestræbning stor.

(x) De klogeste og lykkeligste Regenter har altid holdt Deres Underdaners

Affection for den beste beskæftning og sikkerste Garde. — Affe-

61

53

Den Gode Konge fæt ved Siden af den Store,

Da Tronen sikkert vil al Dunkelhed forlore,

Da Kongen vife sig i Majestetens Trin,

Thi Solen varmer, naar den har sit fulde Skin.

Troe ei, fordi Du seer om Dig en Glimre-Skare,

At Land og Folk er vel, og haver ingen Fare, <A

Men troe, at og blant Dem er Armod under Guld,

Og Gøde skal der til den synlig-beste Muld.

Beklæd Din Domstoel selv (y), See til med eget Øie,

Hvo skulde vove da at ville Retten bøie,

ction gjør en Herre uovervindelig, thi det er aldrig hørt, at nogen Potentat, som er elsket af sine Underdaner, er overvunden, og den høieste Titel, som de mægtigste Herrer i Verden haver søgt efter.

er Pater Patriæ.

Affection kan udrette umuelige Ting, og

De, som give en Potentat Anledning til at gravere, degoutere og med udragelige Udgifter sine Undersaatter at belegge, De maae sette hvad Farver De vil, derpaa, saa søger De at disarmere Hannem, og blotte Hannem for den tryggeste Garde. Af et gammelt Manucript, som kaldes førstelig Tanke-Ring.

(y) Ordspr. 20, 8. En Konge, som sidder paa Domstolen, adspredde alle Onde med sine Øine. Cap. 29, V. 14. En Konge, som dømmet de Ringe troligen, hans Trone skal stadfæstes ævindeligt.

62

54 Skaf al Slags Misbrug af, og gjør Processen let, Faa Love (z), gode Folk, som elske Gud og Ret.

Brug Spiret, som det bør, gjør ingen misfornøiet,

Straf, Du har Sverdet, men vær ikke ubesøiet,

Men lad Retfærdighed (a) og Mildhed følges ad, Den Tvilling-Dyd gjør Dit og hver Mands Hierte glad.

I Viisdoms Hænder er et langt Liv, Rigdom, Ære,

Gøg, Konge, Viisdom (b), og lad den Din Leder være,

Thi uden den Du ei den beste Konge er,

Ved den Du blive kan den største Konge her.

Lad Forslags-Mestere, som støde vil det Gamle,

Ei paa en slibrig Vei Dig komme til at famle,

Sæt Fordom bort, afvei med Rets og Viisdoms Vegt Hvert Skrit, som gøres skal for Slegt til Slegters Slegt.

(7) Jeg mane henvise til Nye Prøve Pag. 22.

(3) Psalm. 89, 15. Retfærdighed og Dom er Din Trones Besættelse, Mistundhed og Sandhed skal gaae frem for Dit Ansigt.

(b) Biisd. 6, 21. 22. Begierlighed til Viisdom opfører en til et Rige;

derfor, dersom I Konger iblant Folkene have Lyst til Troner og Scepter, da holder Viisdom i Ære, at I kan være Konger ævin- deligt.

63

55

Lad Skabe-Seister ei faae Overhaand og raade,

Kiend, Prøv og overvei, brug Mænd og Tid og Maade,

Tag bort unyttigt, men leg Sundt og Nyttigt til,

Lad et alvorligt Verk ei være Vove-Spil.

De ny Omskabninger ei altid ville lykkes.

Man agter ei, ved det hin lettes, denne trykkes,

For sildig giver man sig den Paamindelse:

Jeg havde ikke troet, at saadant skulde skee,

Alting forsøgt, man seer det Gamle tidt det beste;

Man fordum saae til Gud og glemte ei sin næste,

Naar nogen Anstalt blev indrettet eller giort,

Og gid man gjøre saa endnu i Smaat og Stort!

Hielp den Betrængte Flok, Opret hver Forurettet,

Lad Landets Byrders Tal dog engang blive lettet.

Skab intet Stort og Nyt, med mindre det er gok,

Frygt Dig da ikke meer for Skade, Fare, Spot.

Hør Faderløses Sag, let Enkers Trang og Taare,

Lad Folkets dybe Saar Dit Faders Hierte saare,

Skaf Nærings-Veie frem, hielp Haandverksmanden

op,

Stats-Legemet helbred og rens fra Taa til Top.

Din Flode sæt i Stand, Krigsmagten hold ved Lige,

I Freden vær betænkt at værge Land og Rige;

64

56 Om Sommers Tid man bør forsyne Vinteren,

Sørg for den Tid som er, og den som staaer igien.

Giør Bondens Vilkor let, opmuntre Flid og Dyder,

Du ærer Folket, naar Du Land og pryder,

Giv Bergverk, Agerbrug, Fabrikerne sin Skik, God Mynt, god Volitie skal altid holde Stik.

Hielp Fiskerier op, rens Havne, Fiord og Strømme,

Fra Kiøbmands-Handelen bort Phantasie og Drømme, Skaf Landprang, Fuskerie, og Smuge-Handel af, Al Underfundighed ved Told og Cise straf.

Glem ikke Norges Tarv, ei Jyllands Colonier,

Glem ingen Din Provinds, fra Amt til Fogedier,

Byg Forraads-Huse op, plant Skov, leg Veie an,

Lad give Dig, men prøv, og drist hver given Plan.

Brug Landets egne Børn, Agt vel en Fremmeds Veie,

Dit Øie gribe den, som tør fra Stien skeie!

Løn Dine Tienere saa, af Du gjør enhver Uovervindelig imod Anfegtninger.

En Herre er sit Folk en sand Fortunæ Faber

Helst, naar Han fremmer og opmuntrer Videnskaber,

Frem Kunstens, Skolers, og Academiens Flor,

Her er en Neben-Vei at blive høi og stor.

65

57

Ophøi, Kong Christian, Din og Dit Folkes Moder,

Elsk, ær, og troe Dig til en saa elskværdig Broder (c),

Som Gud gav Dig til Raad og Daad og os til Trøst,

Lad Fridrich være Din og vores Mellem-Rost.

Ved Guds og Deres Raad Du slap fra Ulvens Tænder,

Hold Loss og Tiger nu fra Dine frie Hænder,

Din Souveraine Magt paa ny sin Reenhed naaer,

Og Landet læges kan fra et fortvilet Saar.

Det staaer nu til Dig selv, ei meer at blive Slave,

Brug, Konge, brug i Fred en saadan Himlens Gave,

Gjør, at for Dig og os den spildes ei igien,

Hvad Redning er der meer, hvem har Du da til Ven.

I hvad af Hyklere og Onde DU skal friste,

Lad ingen Rooret ud af Haanden paa Dig vriste.

Styr selv Dit Folk og Land, og hevn Din Konge-Ret,

Lad intet Arbeid, Stød og Tørn Dig gjøre tret,

(c) Psalm. 133. See, hvor godt og hvor lifligt det er, at Brødre toe ogsaa tilsammen. Det er ligesom den gode Olie paa Hovedet. — Det er ligesom Dug paa Hermon thi der haver Herren befalet

Velsignelsen at være.

66

58

Lad ingen mere med Dit Hierte spille Mester,

Lad ingen Hverving skee fra Øster eller Vester (d),

Klek ingen Basilisk, ei Øgle-Unge op,

Din Barm den sidste stak og sad paa Hoved-Top.

Vist nok de tiene Dig, men mest sig selv de tiene Og deres Hykler-Flok, som sig med dem foreene Til at udsue Dig, og stille Landet blot For Armod, Uselhed, Vanære, Fare, Spot.

Man hugser gierne, hvad i Ungdoms Tiden nemmes,

Saa bør om Phaëton den Fabel aldrig glemmes,

Lad ingen Solens-Kudsk paa Bukken komme meer,
Thi Land og Rige ei ved saadan Færseel leer.
Forundringsværdt det er, man knap en Første hitter,
Hvis største Æreglands jo denne Plet besmitter.
Man læser aldrig, at det været har Profit For Første eller Land, at holde Favorit.
Du veed nu, hvad det er, at have Minioner,
Af slige, to og tre, betyder Millioner,
Lad hver, der viser Tro, og Flid, og Nidkiærhed For Dig, Dit Land og Folk, beklæde Yndlings Sted.
(d) Psalm. 75, 7. Ophøielse kommer ikke af Øster eller Vester, ei heller
af Ørken.

67

59

Betroe Dig ikke meer til een og to (e), men mange,
Giv ei Dit Hierte og Din Villie til Fange,
Til alle Dine Børn deel ud Din Kiærlighed,
Til Vidd og Værdighed rek Maade:Spiret ned.
I, som den Lykke har, og de Naturens Gaver,
Der .Eder stikket gjør tit Herregunstens Slaver,
Attraaer dog ei for sterk det søde Slaverie,
I alt for mange har at speile Eder i.

(e) Et Dansk Manuscript, kaldet Førstelige Tanker, siger et Steds: En herres Respect formørkes merkelig derved, at han en eneste Minister alting betroer, thi da stirrer Underdanerne meer paa hannem, end herren selv, og han bliver deelagtig i den Respect, som herren allene tilkommer. Kong Valdemar den Første, betroede sig sikkert til sin Absalon alene, ved ham fandt Kongen sig vel, ved ham blev Han Valdemar den Store. Men hvor mange Kongelige Ministre, af det Slags som Absalon, kan Historien opvise? Her var Troskab foreenet med Hengivenhed til Kongen og Kiærlighed til Fædernelandet, her var Tapperhed og Hurtighed forbundne med Forstand, Raad og Forsigtighed, han passede Maalet imellem Kongens Villie og Landets Velfært, han lod Egen-Nytten og private Hensigter vare uden for Minister-Æm- bedet.

68

60

Naar I en Herres Gunst begynde at forhverve,
Den da, og Hyklere, strax Eder maae forderve,
Om ikke Herren veed, at langtsomt raade Bod Paa et til Høihed og til Rigdom hidsigt Mod.
Og I, som Lykken sidst befalede at vende Vor Skrek til Fryd, men gav hint Folk en skreksom Ende, I gjorde Eders Pligt, I gjorde den saa vel,
Lad Egen-Nytte ei slaae Eders Roos ihiel.
Tag Dig for Jøder og for Jesuiter vare,
Set, Konge, Dig ei ud for Skade eller Fare,
Hvo ofte taber, han af Skaden bliver viis,
Og, frelst af Faren, bør man give Herren Priis.

Udslet troløse Folk, og dem, som Ondt forvolde,
Elsk ikke dennem, som for vel for sig huusholde,
Og de, som ei forstaae at holde Huus for sig,
Langt borte være fra at holde Huus for Dig.
Driv fra Dit Ansigt bort en hykler og en Stymper,
Prøv Deres Smigre-Krud og skadelige Ymper,
Giv ei for snart Dit Ja, Spør Dit trofaste Raad, For Gud og Folket da Du bliver stor i Daad.
Lov lidt og varsomt, men hold nøie, hvad Du lover,
Du ellers paa en Fis Din Konge-Ære vover,

69

61

Viis den, som stiller Dig urigtigt fore, bort,
Ved slige kommer Du og andre let til kort.
I Hoffolk! bruger ret de milde Øieblikke,
Som Lykken laaner kun, men hævder Eder ikke,
Iblander Eder ei foruden Eders Ring,
Men hugser, at I staae hvert Øieblik paa
Spring.
Følg, Konge, sunde Raad, troe Alder og Erfaring (f),
Dit Liv, Din Magt, Dit Huus, er da i god Bevaring,
Prøv Med Forsigtighed og kiend hver den Du troer,
Derpaa Dit Folkes Vel og Sikkerhed beroer.

(f) Den vise Erasmus skriver, at en ung Første skal længe have Mistanke til sin Alder, baade for Uvidenheds og Naturens Hastigheds Skyld, eg ikke tage sig nogen merkelig Ting for, uden kloge og gamle Mænds Raad, blant hvilke Han altid skal være, paa det Ungdommens uskyndighed kan tempereres ved de Gamles Klogskab. Syr.

25, 5. 6. Hvor deilig er de Gamles Viisdom. Megen

Forfarenhed er de Gamles Krone.

70

62

I Landets Vægtere, I Tronens gamle Piller!
For Kongens Trone I nu atter Eder stiller (g),
Ledsager Kongens Sind ved en sagtmødig Aand, Lad Hierte gjøre eet med Hierne, Mund og Haand.
I har vel noksom lært, i denne Modgangs Skole,
At ei paa Høihed, Gunst, Forstand og Venner stole,
Lad ikke Hyklerens og ei den Riges Buk Bortvise Ærlighed og den Fortrængtes Suk.
O bruger Øiets Lys, og tænker dog paa hine,

Og drager, Syv som Een, paa een og samme Line,
O, sigter troligen tit eet og rette Meed,
Til Kongens sande Vel, til Landets Flor og Fred.
Guds Ord det siger os, at Konger ere Guder,
Guds Tienere, Guds Arm, Guds Magtes Sendebuder,
Men og De ere Riis, De ere Mennesker,
Og gid De ret indsaae i disse Titeler.

(g) Esa. 1, 26. Jeg vil give. Dig Dommere igien, som i Førstningen, og Raadsherrer, som i Begyndelsen, derefter skal du kaldes en Retfærdigheds Stad, en trofast Stad.

71

63

Find, Konge, Lyst udi at læse (h), høre (i), skrive,
Du med fornøiet Sind skal Tiden da fordrive.
Lad Pønsning, Arbeid paa Dit og Dit Folkes Vel,
Indtage største Plads udi Din Krop og Siæl.
Gjør Dig er dagligt Speil af hine Konge-Dyder,
Som Dine Fædres Støv saa glimrende bepryder;
Det gode Hierte, som Din milde Fader bar,
Den sande Gudsfrygt, som Din Oldefaders var.

(h) Der møder tidt et godt Raad i en Bog, som en Raadgiver af sine Aarsager holder inde med. Derover en berømmelig Konge har sagt. Han heller vilde miste alle sine Klenoder, end sine Studeringer. 5 Mose B. 17, 18 - 20. Og det skal skee, naar Rongen sidder paa sit Riges Trone, da skal han skrive sig denne Lovs Udskrift i en Bog; Og den skal være hos ham, og han skal læse i den alle sine Live Dage paa det at han kan lære at frygte Herren, sin Gud, at holde alle denne Lovs Ord, og disse Skikke, at gjøre efter dem; At hans Hierte skal ikke ophøie sig over sine Brødre, ei heller vige fra Budet til høre eller venstre Side, at han maae forlænge sine Dage i sit Kongerige, han og hans Børn i Israel.

(i) Høre sine Undersaaters Anliggende, høre Sandhed. Ved at høre

skulde en Herre erlange det, som en fortreffelig Konge beklagede, at store Herrer frem for andre ringe Stands-Personer vare ulykkelige, i det de fik saa sielden Sandhed at vide. 2 Sam. 14, 17. Som en Guds Enge! er, saa er min Herre, Kongen, til at høre det Gode og det Onde.

72

64 De store Gierninger af Friderich den Fierde,
Den Retviished, som var den Femtes tryge Gierde,
Hans Faders Omsorg for sit Kongehuus og Folk,
Vil blive Dem og Dig en varig Æres Tolk.
Det store Ære-Navn, som Konger bør at hædre,
Af Landets Fædre og af Kirkens Fosterfædre (K)
Har Disse alle naaet, Slip DU ei et Klenod,
Der er for Kongers Liv og Magt saa tryg og god.
Din Søn lad drages op i Dyd og Jesu Lære,

Den Brynd, hver drikker af, bør reen og hellig være,

En Prinds maae dannes ret, skal Hart regiére vel,

Bort Modens Lære-Art fra Prindsers spæde Siæl!

Det synes, Gud en Stund sit Ansigt vilde skiule,

Og af Velsignelser kun unde os en Smule,

Han viiste ikkun, hvad for Dig og os er tabt,

Naar vi forglemme den, os haver frelst og skabt (l).

(k) Esa. 49, 23. Konger skal være Dine Fosterfædre.

(i) Jerem. 9, 13. 15. Fordi De forlode min Lov, og hørde ikke paa miu

Røst, og vandrede ikke derefter. Derfor vil jeg spise Dem

med Mal-Urt, og give Dem Galdevand at drikke. 1 Kong. B. 9, 9. Fordi De forlode Herren, Deres Gud, som udforde Deres

73

65 Erkiend, Med Land og Folk, o Konge, Herrens Domme,

Saa skal Velsignelsen igien som Dugen komme (*),

Lad det ei være nok, at kaste Aaget af.

Men søg at redde os fra al Slags Lande-Straf.

Til dette Maal ar naae, Du Dig med os foreene I Bøn og Stræbning, men Gud skal sin Kraft forlene,

Tænk paa den Unges Vei, driv Daarligheder ud,

Elsk Ret, og Vellyst dæmp, thi sligt behager Gud.

Dyd og Retfindighed lad falde i Dit Tykke;

Thi Dyd indfatter alt, og Dyd er Siælens Smykke,

Fædre af Ægypti Land. Derfor haver Herren ladet komme

alt dette Onde over Dem. 5 Mose B. 32, 18. Den Klippe, som avlede Dig, glemte Du, og Du har forglemt Gud, som fødte Dig.

(*) 3 Mose B. 26, 3. 4. Dersom I vandre i mine Skikke, og holde mine Bud, og gjøre dem, da vil jeg give Eder Regn i sin Tid, Og Jorden skal give sin Grøde, og Træ paa Marken skal bære sin Frugt. 5 Mos. B. 28, 8. Herren skal byde Velsignelsen at være hos Dig, i Dine Lader, og i alt du udrekker Din haand til.

74

66

Gudsfrygt, Retfærdighed (m) ledsage Dine Trin,

Lad Folket ofte see Dit Ansigts milde Skin (n).

Bort saa bekymret Aand, bort Frygt og Sindets Smerte,

Indfind Dig Siæle-Roe, giv Fryd i Kongens Hierte,

Men Kongens Hierte er, o Gud, udi Din Haand (o), Bøi selv og lenke det ved Viisdoms Gode Aand.

Sæt Kongen til et stort Exempel paa Din Naade,

Viis, hvad ved Herrens Frygt og Venskab er at baade,

Lad Ordet i Hans Siæl slaee en bestandig Rod,

Dets Glands omstraale Ham og lyse for Hans Fod.

(m) Den Majestetiske Character, Gud har lagt hos Konger, bør som det

allerdyrebareste Klenod i Agt at have, at den af alle tilbørligen respecteres, hvilket erlanges, naar Guds frygt og Retfærdighed mainteneres, thi intet gjør en Konge Gud ligere, eller giver Hannem større Respect, end disse tvende Dyder. Pietate & Justitia var derfor Kong Christian den femtes ypperlige Symbolum.

(n) Ordfpr. 16, 15. I Kongens Ansigts Lys er Livet, og hans Bevaagenhed

er som en Skye med sildig Regn.

(o) Ordspr. 21, 1. Kongens Hierte er som Vandbekke i Herrens Haand, til alt det han haver Lyst til, skal han bøie det.

75

67

Den Himmel-Viisdom, som vi hørde hos Dig være,

Den Tid Du vidnede Religionens Ære,

Den Røst, som prydede Din Ungdoms Siæl eg

Mund (p),

De Glimre-Straaler af et himmelskienket Pund,

Igiennem Skyen skal som Morgenrøden bryde (q),

Og som den klare Sool igien vor Norden fryde,

Dens Skin meddele skal fra Tronen Lys og Kraft, Dens Varme give os ny Frugtbarhed og Saft!

(p) Czech: 16, 60. Jeg vil ihukomme min Pagt med Dig i Din Ungdoms

Dage, og oprette Dig en avig Pagt. Læs den Kongelige Confirmations-Act af 31te Martti 1765. Pag. 24 - 26. Der heder det blant andet: Men da jeg, font et svagt Menneske, let kan falde; Saa haaber jeg, at Gud vil styrke og opholde mig, paa det jeg ikke maae komme under Satans Snarer. Til den Ende er jeg forsikret, at ikke alene denne Menighed, men ogsaa alle Landets Indbyggere vil forene deres Forbønner med mine Bønner, paa det jeg maae stride Troens gode Strid til Enden, og holde det, som er befalet, uden Besmittelse, og ufstraffelig, indtil vor Herres Jesu Christi Aabenbarelse.

(q) Esa. 58, 8. Da skal Dit Lys frembryde som Morgenrøden, og Din

Lægedom skal snart grønnes. Psalm. 110, 3. I saare hellig Prydelse skal af Morgenrøden, som af Moders Liv, fremkomme Dig Din Afkoms Dug,

76

68

Men Juliane! Som, næst Gud, tilkommer Æren (r),

Du, som en Debora, i Spidsen gik for Hæren,

Bliv i vor Israel en Moder og en Ven,

Bevogte Gud Din Fod, den ikke glider hen (s).

Den unge Løve Du, Du løste ud af Hilden,

Du mandig reddede os, som en Brand af Ilden,

Dit modne Overlæg Tid, Folk og Maaden fandt.

Hvormed Du Stolthed, List og Ondskab overvandt.

Gud, Dronning i gjøre Dig forsigtig og aarvaagen;

Der længe blive vil en Levning udaf Taagen,
En Gnist kan tende an den allerstørste Ild,
Bliv derfor ikke tryg, men vaagen, kiek og snild,
De kloge Anslag skal Din store Siæl bevare,
For Svig og Snuble-Trin Du da er uden Fare.

Men Julianes Roos, saa længe Verden staaer, Vidt Semiramiders i Norden overgaaer.

(r) Domm. 5, 24. Velsignes skal Jaël frem for Qvinderne, velsignes skal Hun frem for Qvinderne i noget Paulun.

(s) Psalm. 121, 3. Han skal ikke lade Din Fod snuble, Han skal ikke stumme, som bevarer Dig.

77

69 Og Du, vor Friderich! Vor Trøst og Landets Glæde!

Den store Bane Du begynder at betræde,

Træd lykkelig her frem, løb, naae det glade Maal, Vort Haab, vor Kiærlighed, bliv en Magnete-Naal!

Fortien alt meer og meer vor Kiærlighed og Ære,

Lad Villien til Got at fremme, større være

End Magten rekke kan, Døm selv Din egen Barm,

I Førster ere jo Guds Billede og Arm;

Vil Du, at Himlens Dug Din Tilvext skal velsigne.

Stræb den Original, mest mueligt er, at ligne,

Barmhjertig, ydmyg, mild, retraadig, viis og

from (t),

Lign Gud, løb som en Sool i denne Cirkel om.

Med varsom Mandighed gaae frem paa Dine Veie (u),

(t) Mich. 6, 8. Hvad kræver Herren af Dig, uden at gjøre Ret, og at elske Miskundhed, og at ydmyge Dig, at vandre med Din Gud.

(u) Psalm. 119, 133. Befæst mine Trin i Dit Ord, og lad ingen Uret herske over mig. Iesv. 1, 7. Vær saare frimodig og sterk, at tage vare paa, at gjøre efter al den Lov, som Mose, min Tiener, bød Dig, viig ikke fra den til høire eller venstre Side, at Du kan faae Forstand paa al den Vei, som Du skal vandre paa.

78

70

Du da, Elskværdig Prinds! er rolig paa Dit Leie (v),

Glem ei Guds Pagt og paa Din Ungdoms Leder

skiøn (x)

En deilig Krone den er Viisdoms store Løu (Y),

Charlotte, Dyders Sool! Prinzessers Ziir og Ære,

Gid, til Velsignelse, Du længe blant os være!

Den Bøn for Kongens Huus Du daglig øser ud,

Hvo kiender ei, at den blev hørt af Himlens Gud.

Dit Samfund med Din Gud, o dyre Konge-Dotter!

For Riger, Lande, og for alle Undersaatter

Langt større Stytte er, end vi indsee og troe,

Bliv stedse herlig i Din Gud-hengivne Roel

(v) Psalm. 4, 9. I Fred vil jeg legge mig tillige og sove; thi Du Herre, alene skal lade mig boe tryggeligen.

Psalm, 119, 9. Hvormed skal en Ung holde sin Stie reen; At Han holder sig efter Dit Ord. Ordspr. 2, 17. Den, som forlader sin Ungdoms Ledere, og som haver glemmt sin Guds Pagt. Jer. 3,

4. Skulde Du ikke fra nu af kalde mig: Min Fader, Du er Min Ungdoms Leder.

(y) Ordspr. 4, 7. 8. 9. Kiøb Viisdom. — Ophøi den, saa skal den

ophøie Dig. Den skal sette Naades Smykke paa Dit Hoved,

den skal give Dig en deilig Krone,

79

71

Kom Juliane da, Kom Fridrich, og Charlotte,

Und os, i fælles Fryd at vi med Eder maatte

Opsende Offer, Bøn, og Tak til Himmelen,

Der, ligesom paa nye, os Kongen gav igien (z).

Vor Konges Liv, o Gud, Dig dyrebart lad være,

Udbred Hans Navn, Hans Magt (*), Hans Dages Tal (a).

Hans Ære,

(Saae

(z) Psalm. 98, 1, Synger Herren en ny Sang, thi Han haver giort Underlige Ting; hans højre Haand og hans hellige Arm frelste ham.

(*) 1 Sam. B. 2, 10. Han skal give sin Konge Styrke, og ophøie sin Salvedes Horn.

(a) Psalm. 61, 7. 8. Du skal legge Dage til Kongens Dage, at hans Aar maae være som fra Slegt til Slegt; At Han maae sidde ævindeligen for Guds Ansigt; Dereed Miskundhed og Sandhed, at de maae bevare Ham. 5 Mos. B. 30, 20. At Du maae elske Herren Din Gud, at høre paa hans Røst, og at hænge ved Ham; thi Han er Dit Liv og Dine Dages Længde.

80

72 Slaae Fienden (b), Glæd Hans Siæl (c), Sid hos

Ham ved Hans Roor,

Giør, thi Du ene kan, Ham her og ævig Stor!

Domm. 5, 31

Saa skulle, Herre, alle Dine Fiender omkomme, Og De, som elske Dig,

Skal være ligesom Solen udgaaer i sin Kraft,

Og Landet hvilede.

(b) Psalm. 132, 17. 18. Jeg vil tilredde en Lygte for min Salvede. Jeg vil klæde hans Fiender med Skam, men hans Krone skal blomstres over Ham. 2 Mos. B. 15, 6. Herre, Din høire Haand er be: viist herlig at være med Styrke; Herre, Du skal nedslaae Fienden med Din høire Haand.

(c) Psalm. 63, 12. Men Kongen skal glædes i Gud.

1

Til Kongen. Af Peter Friderich Suhm. Kiøbenhavn, Trykt hos Brødrene Berling. 1772.

2

3

Længe nok have Religion og Dyd været hos os traadde under Fødder; Retsindighed, Ærbarhed alt for længe forviste fra vore Grændser. Dog er Du o Konge uskyldig herudi. En skammelig Sammenrottelse af nedrige Folk havde bemestret sig Din Person; giort Adgangen til Dig umuelig for alle retskafne; Du saae og hørte kun igiennem deres Øyne og Ørne. Imedens dit Land svemmede i Taarer; Frygt, Forskrækkelse, Angest herskede allevegne; Imedens det Danske Navn var blevet til en Vanære, og man udenlands ei torde bekiende sig til det; Imedens Patrioterne stode forbausede, Rigerne udsuedes, der Kongelige

4

Huses Soel formørkedes, og alting var til Priis for Æreskiøndere, for Røvere, for Guds Bespottere, for Dyds og Menneskelighedens Fiender; Imedens alt dette skeede, da var Du fornøyet, fordi Du tænkte at alle vare fornøiede, at Undersaatternes Lyksalighed fremmedes.

Velsignet være Juliane! Ophøyet være Prinds Friderich! Takket være alle de Patrioter, alle de som af rene Hensigter have revet det Baand fra Dine Øyne, som hindrede Dig i at see; Som have hævnnet Dig og Riget; Som have vovet deres Liv for vor Frelse; Som have igjen givet Dig Din rette og væsentlige Magt. Og sandelig det var paa høy Tid, thi jeg saae Borger hvæsse sit Sværd mod Borger, forhen fredelige Folk at ophides til Mord; Maaskee havde Din Residence-Stad inden faae Dage bleven et Offer for Luen, kun været en ynkelig Steenhob; og Dannemark og Norge ulyksalig under den Konge, som ivrigt ønsker deres Vel.

See Konge, Glæden af Dine Undersaatteres Øyne! Beskue med Eftertanke deres Fryde-Ild, deres frivillige Fryde-Ild. Lad saa mange Kongers Blod, som rinder i Dine Aarer, opvarme Dit Hierte til selv at see til Dit Folk. Saa gjorde Christian den Fierde; Saa gjorde Friderik den Fierde; forævigede Navne! Lad Smigrere ei indbilde Dig, at Du er alerede dem, men stræb at blive som De. Af Gud og Dit

5

Folk har Du Eneevolds Magten; Du er ogsaa Gud og det Regnskab skyldig, hvorledes Du bruger den. En forfærdelig Magt, Eneevolds Magt! Jo større Magt, jo større Pligter. Sæt selv Skranker for denne Magt, ved at erkiende Gud over Dig, ved at tilsee Dit Folks Beste, ved at udvælge værdige Mænd, og Du har den værdigste i Din Broder, ved ei at dømme og afsætte nogen uden efter Lovene, ved at ophøye meest Dine egne Undersaatter. Lad os igjen i Dine Befalinger høre vort eget kiære Sprog, Du er jo Dansk, og jeg veed at Du kan Dansk; Lad det fremmede Sprog være et Kiendemarke paa den nedrige Forræder, som var for doven til at lære vort Sprog, for spodsk over os, til at nedlade sig saavidt. Leg Tømme paa Egenraadige, og lad ingen forures, allermindst ved aabenbare Vold, endog om den traf de allerfletteste Mennesker. Lad de med Uret Afsatte og Forviiste komme tilbage; Lad nyttige Mænd iblant dem igjen beklæde Æmbeder; Gior ei for mange og hastige Forandringer, at ei den tilkommende Tid skal blive lig den forbigangne; lad ei ældgamle Ting undersøges og opprives, men undersøg nøye de sidste; revs lemfældig dem, som det er mueligt at behandle med Naade straf retfærdig uden Skaansel dem, som have vanæret Dig og os. Afværg, at Din Faders Monumenter ei forfalde; Indskrænk de bekostelige Lystigheder; Undersøg nøye Landets Giæld, og betal den retmæssige; Lad Norge, det troe og tapre Norge, faae sin

6

Mønt igjen; Lad deres Helte aldrig mere blive forjagede fra Thronen, Helte, som ere Thronens sikkerste Stytte; Glem ei Banquens, Handelens Tilstand, og lad den sidste ei mere være et Maal for nogle faae egennyttige; Er det mueligt da afskaf de haarde Skatter, som betyngte Dine Undersaatter, og i det mindste

uddeel dem ligere; med Glæde skal jeg efter Ævne bære den Deel, som forhen laae paa den Usle. Da skal Eenevolds-Magtens Land vare Friheds, Glædes, Overflødheds, Trygheds Land, mere end det frie Engelland selv, hvor egennyttige og nedrige Ministre vel ei kunne hindre Folkets Raad at komme for Kongen, men hvor de dog hindre Virkningen deraf, hvor de tør understaae sig at fængsle Folkets Forsvarere, dem som tale en hellig Sag.

Danmark, Norge og Fyrstendømmene tale giennem min Mund til Dig o Konge. Hverken Hyklerie, Smiger, Haab eller Frygt drive min Pen; Ikke har jeg nedrig eller flittig gjort Opvartning for de forrige Ministrer; Aldrig har jeg engang besøgt, hilset paa, eller bukket for de sidste Afskum; Aldrig har jeg som en Betler nærmet mig Din Throne; Forsynet og min Kone takker jeg for, at de have sat mig i Stand ei at bede om noget. Hør derfor Sandheden af min Mund, en Sandhed, som ei kan vare mistænkt, Sandhed, som fast altid udelukkes fra Kongens Sæde: Frygt Gud, elsk Dit Folk, regier

7

selv, troe Din Broder. Da ville vi og efter Tiden kalde Dig Kong CHRISTIAN den Store, den Vise, den Gode. Vor Formue, vore Børn, vort Blod staae til Din Tieneste; for Dig, for Juliane, for Friderich, for Fædernelandet flyder det. Dit Konge-Huus, det Danske og Norske Rige ville da staae til Verden falder.

Den, som ei tænker saa, er ingen Dansk, ingen Normand; men hvo tænker anderledes, uden de, som ere solgte til Laster. Hvo ærer og ophøyer ei den farlige, men ærefulde Nat, som sønderbrød vore Lænker, som gjorde os igien til et Folk. Herlige Nat! tilkommende Homerer og Virgiler skulle besiunge Dig. Saa længe Danske og Norske Helte ere til, skulle Julianes, Friderichs Roes vedvare, men ei forøges, thi det er umueligt; Verden vil altsaa før blive til intet, end deres Ære forgaae.

Ævige Gud! Du som hersker over Konger, over Mennesker og Verdener; Du som med Dit Veirs Aande haver bortsprede de Ugudelige, og gjort deres Anslag til intet; giv os Forstand og Hierter til at indsee Din vise Bestyrelse, til at erkiende Din Almagt, til at følge Dine hellige Love. Giv vor Konge Kraft til at hænge fast ved Dig, lad Ham indsee at Du er Hans Konge, og Han vor Fader. Det skee! Det skee!

8

1

Seltnes Denkmahl patriotischer Freymüthigkeit, und großmüthiger Königlicher Wahrheitsliebe.

2

3

Vorbericht.

Glücklich, dreymal glücklich das Volk, welches unter viner Regierung lebt, die es dem edlen Patrioten verstärkt, freymüthig aufzutreten, und laut die Wahrheiten vorzutrageu, die Len Fürsten groß, und die Unterthanen glücklich machen! Ihr auf eure Freyheit stolzen Völker verehret mit mir ein Denkmahl der wahren monarchischen, d. h. väterlichen Regierung. Es sie diese Schrift ein Fragment aus den entfernten Jahrhunderten, da die Menschen noch immer die natürliche Gleichheit erkannten, und den Würdigsten unterallen zu ihrem Beschützer und Wohlthater wählten; oder sie sey eine Vertheidigung unsrer spätem, so oft getadelten Zeiten: Das Land, wo der Freund der Wahrheit, der Tugend und Religion herrscht, der diese Schrift mit Königlichem Wohlgefallen aufnam, sey mein Vaterland, dem Fürsten sey mein ganzes Leben geweiht, für ihn fließt mein Blut! Nur in dieses Königs eigenem Herzen kann der Verfasser die grossen Gedanken zur Beglückung der Völker geschöpft haben; nur aus Furcht, der Schmeichelet) verdacht zu werden, mag er das Lob in Lehren verwandelt haben.

4

zu lange waren Religion und Tugend den uns unrer die Fusse getreten ; zu lange waren Rechtschaffenheit und Ehrbarkeit von unfern Grenzen verscheucht. Du aber, o König, warst hieran unschuldig. Eine schändliche

Rotte niedriggesinnter Leute hatte sich Deiner geheiligten Person bemächtigt, und den Rechtshafnen den Zugang zu Dir unmöglich gemacht; Du sahst und hörtest nur durch sie. Dein Volk schwam in Thränen; Furcht, Schrecken und Angst herrschte überall; der Name der Nation war eine Schande worden, so daß niemand sich in fremden Ländern zu selbigem bekennen durfte; die Patrioten stunden betroffen, die Reiche wurden ausgesogen, der Glanz des Königlichen Hofes verdunkelt; alles war Ehrendiebstahl, Räuberei, Gotteslästerung, Feinden der Tugend und Menschlichkeit Preis: Bey dem allem warft Du zufrieden, weil Du glaubtest, daß alle zufrieden wären, und daß die Wohlfarth der Unterthanen befördert würde.

5

Gesegnet sey Juliana! Verherrlicht sey Friedrich! *) Gepriesen seyn alle Patrioten, die aus reinen Absichten die Binde von Deinen Augen gerissen haben, die Dich und das Reich gerächet, ihr Leben für unsre Rettung gewagt, und Dir Deine rechtmässige, angeerbte Macht wieder gegeben haben! Und wahrlich es war einmal Zeit; denn ich sah den Bürger wider den Bürger das Schwert wätzen, und die sollst friedlichen Völker zum Morden gereizt werden. Binnen wenig Tagen wäre vielleicht Deine Königs-Stadt ein Opfer der Flammen, und in einen elenden Steinhaufen verwandelt worden; vielleicht wäre D . . . und N . . . unter eben dem Könige unglücklich worden, der ihre Glückseligkeit am eifrigsten wünscht.

Sieh, König, die Freude die aus Deiner Unterthanen Augen stießt; steh auf ihre Freuden - Feuer, auf ihre freywilligen Freuden-Feuer! und denke nach! Laß das Blut so vieler Könige, das in Deinen Adern rinnt, Dein Herz beleben auf Dein Volk herab zu schauen! Gleiche Christian dem Vierten; gleiche Friedrich dem Vierten; verewigte Namen! Traue nicht Schmeichlern, daß Du jenen schon gleich feyst; sondern eyfre ihnen nach. — Von Gott und von Deinem Volk hast Du die unumschränkte Gewalt; aber auch Gott und Deinem Volk bist Du von dem Gebrauch derselben Rechenschaft schuldig. — Eine schreckliche Gewalt, die unumschränkte Gewalt! — Je grösser die Macht, desto grösser sind die Pflichten. — Sehe Du selber dieser Macht Schranken!

KFZ darum

*) Geschickkundige Theologen mögen entscheiden, ob diese Namen verklärte oder noch ans Erden wandelnde Schutzheilige bezeichnen.

6

darum erkenne Gott über Dir; arbeite an dem Wohl Deiner Völker; wähle würdige Rathgeber, und Du hast an Deinem Bruder den würdigsten; verurtheile Du niemanden, und sehe niemanden ab als nach dem Gesees erhebe vorzüglich Deine gebohrne Unterthanen! laß uns wieder in Deinen Befehlen unsre eigne geliebte Sprache hören; denn Du bist ja D .., und ich weis daß Du D ... kannst. Die anslantische Sprache sey ein Denkmal des niedrigen Verrätherthums, der zu träge war unsre Sprache zu lernen, und zu Hönisch sich bis zu ihr nieder zu lassen. Bezähme die Eigenwilligen, und laß niemand Unrecht leiden, am wenigsten durch offenbare Gewalt, sollte sie auch nur die allerschlechtesten Menschen tressen. Russe die unrechtmässig Abgesetzten und Verwiesenen zurück; laß nützliche Männer unter ihnen wieder Aemter bekleiden; mache nicht zu viel und zu schnelle Veränderungen, daß die kommende Zeit nicht der nun vergangnen gleich werde; laß nicht veraltete Dinge hervorgesucht und geprüft werden, untersuche nur die letztern genau; züchtige diejenigen gelinde, die noch mit Gnade behandelt werden können; die aber, welche Dich und uns geschändet haben, strafe ohne Nachsicht. Gieb nicht zu, daß Deines Vaters Monumente verfallen; schränke die kostbaren Lustbarkeiten ein; erforsche die Staatsschulden genau, und bezahle die rechtmässigen. Laß N . . ., das treue und tapfere N . . ., seine Münze wieder bekommen; laß seine Helden nie wieder von Deinem Throne verjagt werden, die Helden die Deines Thrones sicherste Stütze sind. Vergiß nicht den Zustand der Bank und des Handels, und laß letztern nicht bloß einen Gewinn für wenige Eigen-

7

nüßige feyn. Ist es möglich, so hebe Die schweren Schatzungen aus, die Deine Unterthanen drücken, und wenigstens vertheile sie mit Mehrer Gleichheit; freudig will ich nach meinem Vermögen einen Theil übernehmen, der auf Dürftige lag. Dann soll das Land der unumschränkten Gewalt, das Land der Freyheit, der Zufriedenheit, des Ueberstusses, der Sicherheit seyn, mehr als das freye England selber, wo eigennützig und niederträchtige Minister zwar nicht das Gesicht des Volks vom Könige abhalten können, wo sie aber doch die Wirkung desselben verhindern, und die Vertreter des Volks, die für die geheiligte Sache reden, in Fesseln schlagen dürfen.

Deine Reiche und Provinzen reden, o König, durch meinen Mund zu Dir. Weder Verstellung noch Schmeicheley, weder Hofnung noch Furcht führen meine Feder. Den vorigen Ministern habe ich nicht kriechend noch fleissig aufgewartet; und niemals habe ich den letztern Bösewicht besucht, begrüßt, oder mich vor ihm gebeugt, selbst deinem Thron habe ich mich nie als ein Bettler genaht; ich danke es der Vorsehung und meiner Ehe, die mich ausser der Nothwendigkeit gesetzt haben, um etwas zu bitten. Darum höre die Wahrheit aus meinem Munde, die Wahrheit die nicht verdächtig styn kann, die Wahrheit, die fast immer von dem Sitze der Könige entfernt ist: Fürchte Gott, liebe Dein Volk, regiere selbst, traue Deinem

Bruder! Dann wollen wir und die Nachwelt Dich den GrdMtt, den Wkl' fett, den Guten nennen. Unser Vermögen, unsre Jugend, unser eigen Blut soll zu Deinem Dienste bereit seyn; für Dich/ für Juliane, für Friedrich, fürs Vaterland fließe

8
es; und so wird Dein Königs-Haus, Dein Reich stehen, bis die Welt cinsinkt.

Wer nicht also denkt, ist des Namens seiner Vater unwerth; doch wer denkt anders, als nur die, welche den Lastern verkauft sind ? Wer verehret und erhebt nicht die gefährliche aber ruhmvolle Nacht, die unsre Bande zerriß, und uns wieder zu einem Volk machte? Herrliche Nacht! Homere und Virgile werden dich besingen. So lange Helden sind, soll AiiilMMs, Friedrichs Ruhm dauern, aber nicht vermehrt werden; denn das ist unmöglich; und also wird die Welt eher als ihr Ruhm vergehen.

Ewiger Gott! Du Beherrscher der Könige, der Menschengeschlechter und Welten, der Du mit deinem Hauch die Gottlosen zerstreuet, und ihre Anschläge vernichtet hast, gieb uns Verstand und Herzen Deinen weisen Führungen nachzuforschen, Deine Allmacht zu erkennen, und Deinen heiligen Gesehen zu gehorchen! Gieb unserm Könige Kraft fest an Dich zu hangen; laß Ihn erkennen, daß Du sein König bist, und Er unser Vater. Das geschehe! das geschehe!

1

I Anledning af Herr Conferenz-Raad P. F. Suhms ypperlige Tale

til

KONGEN

ere disse Tanker opsatte og

Ham tilegnede.

Kiøbenhavn

Trykt hos Paul Herman Höecke 1772

2

3

Ærværdige Landsmand? — Store Patrioth! — som fri og opløftet over de farlige Gienstande Frygt

og Haab — havde Mod nok til at sige hvad Du

tænkte, og Indsigt at tænke som Du burde. —

Som en Dansk Mand, som en dydig Borger,

som en Sandheds Elsker, sagde Du Sandhed!

Sandhed af det Slags, som neppe er fremkommen i den Gestalt i de nyere Tiider, uden Sminke, reen! u-indhyllet, nøgen! saaledes som de ældre Tiiders store Talere fremførte den. —

Du Værdige! — taledede for os, og udtrykte saa viiseligen alles Hierter; Du lod derved see, at Du kiendte ligesaavel Dine Medborgeres Tanker, som vores fælles Land Faders faderlige Hierte. — Vores Tiid, Tilstand og Tarv ere Beviis-Grunde for Dine Meeninger, og det heele Danske og Norske Folk ere talende Vidner, og yde Dig Tak. —

4

Stor ved Retfærdighed imod Forbryderne, viiste vores Monarch sig ikke mindre Stor, da Han gav den ellers fortrykte Sandhed Frihed, og hørte den af Dig, Du rare Borger, paa alle Dine Medborgeres

Vegne! — Han gav derved det største Beviis paa

Sit ømme Hierte, og det sikkerste paa det Gode vi

kan haabe! Han lod heele Verden see, at

Sandheder af Hans Børn altid skal være Ham behagelige, som de allerværdigste til Hans Høyhed,

bleve de berettigede fri Adgang til Hans Throne! —

Han ansaae dem som Sin Krones Glands, som Hans Scepters Magt, og som Hans Majestæts Pragt, fordi Retfærdighed er Hans Thrones Støtte. Saaledes gav Han os det Haab, at herske over Sit Folks

Hierter! over Hierter fri for Smigrerie og

Løgn: over Undersaattere, over Børn, over Dydige! Derfor skal hvers Hierte være

Hans rette Eyendom! — derfor skal Han, vores

Konge være alles Haab! alles Lyst! — og derfor er alles Glæde: at Sandheds og Retfærdigheds Ven er det Danske og Norske Folkes Fader. —

1

De Retsindiges Kritik over Hr. Conferentsraad Peter Friderich Suhms

Opsat efter manges Begiering af en

Veldømmende.

Kiøbenhavn, 1772.

Trykt hos J. R. Thiele, boende i store Helliggeiststræde, og findes sammesteds tilkøbs.

2

3

Disse velmeente Erindringer nedlægges for min Konges Trone

allerunderdanigst af

4

5

Jeg elsker Philint. Ingen Under! vi ere opdragne i eet Huus, i een Tænkemaade, i een Religion tilsammen. Opdragelsen havde næsten eens Virkning paa os begge, saa at den eene ligesom kunne læse sin egen Tænkemaade og Opførsel i den andens. Denne Harmonie vi følte i hinanden, den oplivede os til en fælles og stærk Kierlighed. Vi troede, i vor Ungdom, og det ikke uden Grund; thi andre troede det med, at der herskede de beste Inretninger i vor Familie; de beste Love; de beste Lærere. Vi ansaae os da selv lykkeligere og bestemte til noget højere, frem for saa mange andre. Ingen i Sælskabet var værdigere i mine Øjne, end min Philint; thi just i det samme mine Tanker ærede ham, saa glædede de mig, at jeg var deelagtig i hans Fortrin. Intet viist Ord stod ud af hans Mund, uden jeg jo gottede mig lige saa meget, som om jeg

6

2 selv havde sagt det; ja! Philint selv havde ikke saa glade Følelser over sine opbyggelige Ord, som jeg; thi min Taushed, imedens han taled, tillod mig at udmerke det Skiønne og det Nyttige i de Meninger han fremførte. Hænte det sig, at min Philint, (formedelst de overflødige Tanker, som ulmede i hans Siæl), kom til at fortale sig, naar vi vare i Sælskab sammen, saa lod jeg et hastigt og omhyggeligt Blik løbe om til Sælskabets Medlemmer, for at udsee, om nogen havde lagt Merke til hans Fejltagelse; var dette skeet, saa kunne ingen være ivrigere og beredvilligere end jeg til at undskylde, tilhulle, eller om mueligt, tilintetgjøre Sælskabets fornærmende Dom over hans Ord.— Ville jeg være deelagtig i Philintes Ære, saa var jeg jo pligtig at afbøde hans Vanære.— Philintes ædle Handlinger vare mig til ligesaa sød en Vellyst, som, om jeg selv havde iverksat dem. I Følge af min Kierlighed til ham, var jeg ligesaa øm over ham, som over mig selv; jeg ville lige saa nødig at han skulle forsee sig, som jeg. Fordi Dyden havde opløftet os oven over den ryggesløse Hob, saa maatte ingen ubesindig, skadelig eller forargelig Handling, sætte en Plæt paa denne vores Højhed. Jeg skielvede, blot ved at forestille mig at dette kunne skee. Om min Philintes Skrøbeligheder fik ham til at slippe sin Højhed af Sigte; fik ham til at begaae noget, hvorover Sælskabet billigen opholte sig; ach! min Gud! hvor blussede jeg da af Unseelse, at den, som formedelst sine høje Egenskaber, var mit Venskab, min Højagtelse allene værdig, skulle bevise, at mit Vennevalg ej havde været rigtigt. For at afbøde denne Unseelse, som Philints uagtsomme

7

3 Opførsel foraarsagede mig, kunne jeg dog ikke nenne at vende Vaaben imod ham. Han var mig alt for kier dertil. Jeg sat meget heller min største Ære deri, at jeg kunne byde dem Spidsen, som ville saare Ham med deres Spidsfindighed. Mange Gange anvente, et eller andet misundeligt Lem i Sælskabet, al sin forgiftede Veltalenhed paa at fortære Lyset af min Vens Fuldkommenheder, og gjorde alt Sit til, at hans Fortrin skulle blive anseete, som Mangler; thi jo flere Fuldkommenheder en Person lader see, desto omhyggeligere viser Avind sig i at forringe saadan en Person med sin Løgn, med sit Ordgyderie og med sin Sladdervurrenhed. Min Philint var en Menneskeven, ansaae Avinds Feil for menneskelige, og var alt for høitænkende til at bestraffe dem. Dydens Glans formørkes allermeest med Plætter, naar den Dydige vil afværge al Formørkelse. Det vidste min Ven, det holdt han sig efterrettelig. Han vidste nok, at han, saa længe han var et Menneske, maatte begaae Feil; men Nedrigheder begik han aldrig; derfor forblev han altid min Ven; jeg elskede hans Fortrin saa meget, at hans Mangler sielden faldt mig i Øine; jeg ærede hans Fuldkommenheder, og saae igiennem Fingre med hans Ufuldkommenheder; derfor var ingen mig væmmeligere, end den, som i min Nærværelse vovede at hvæsse sin Tunge imod ham, og at tvinge andre til at holde inde med den Roes, som de havde paa Munden at ville give ham. Blev jeg frugtsommelig med en Morale, som kunne tildeels nytte ham, og tildeels være nødvendig for ham i Betragtning af det vanskelige Embede han beklædede; saa søgte jeg ikke at gjøre min Umage,

8

4

Omhu og Indsigt selv betalt i hans Misunderes Lovtaler over mig; men mit Hierte var min rigeste Belønnere, og min Philint glemte ei at takke mig derfor; denne Tak var mig langt sødere, end om jeg havde forledt mig selv til at fyldestgøre min Forfængelighed. Naar jeg da havde en Morale hos mig, som jeg holdt for at være værdig til min Philints Opmærksomhed, saa var det mig en plat Umuelighed, at jeg kunne moralisere for min Ven i et vidtløftigt Sælskab, hvor jeg, (som altid forfulgte hans Handlinger med den nøieste Eftersigt), ved at foreholde ham een eller anden Feilspost, som jeg frem for mange andre havde bemærket, lettelig kunne bringe andre paa Spor til at oplede de Feiltagelser hos ham, som de før aldrig engang havde drømt om. Dette var en Aarsag, hvorfor jeg ikke kunne bære det over mit Hierte, at sige Philint sine Feil, naar andre vare Tilhørere; men det var ikke den eneste. Jo flere Feil andre opdager hos min Ven, desto meere skamfuld maa jo jeg ogsaa blive; derfor maa jeg skiule min Vens Feil, paa det at jeg ikke tilsidst skal kiedes ved, og opsige ham mit Venskab. Desuden! dersom jeg sat min Ven til Rette i andres Nærværelse, saa ville de lldedømmende, uden Tvivl, gjøre saadan en Slutning over mine Ord, i hvor læmfældige og vaersomme de end vare: Siger Philintes

Ven ham slige Haardheder i Øinene; saa maa Philint, uden Modsigelse, være skyldig i mange grove Forseelser; en Ven er jo alt for øm over den anden, at han skulle vise den brogede Side udad af sin Vens Handlinger; naar nu Philints Handlinger,

9

5 efter sin Vens mildeste Domme ere saa modbydelige, hvor slemme maa de da virkelig være i sig selv!

— En offentlig Irettesættelse har altid noget Bidende i sig for den, som irettesættes; endskiønt jeg faaar saadan en Irettesættelse af min beste Ven, saa antager jeg den ikke uden med samme Hierte, som jeg tager imod en Bebreidelse fra min Fiende. Jeg elsker mig saa meget selv, at jeg troer, at ingen uden min Ven har udmærket sig mine begangne Daarligheder; derfor vil jeg heller ikke gierne have det, at han just skulle lade andre vide dem; gjør han tvert herimod, saa anseer jeg ham, imedens det varer, ikke som min Ven; og gjør han det altid, saa troer jeg, at han har paataget sig mit Venskabs Maske, for at faae den beste Leilighed til at skiere mig med sine Bebreidelser. Saaledes som jeg nu ønsker at mine andre Venner stulle opføre sig imod mig, saaledes opfører jeg mig imod min Philint. Af en øm Kierlighed til ham drives jeg hver gang jeg aabner ham de Raad, som til hans Beste, hvile i mit Hierte. Ingen Myndighed giver mine Ord den Vægt, som min Aarvaagenhed, for ham, allene bør give dem. Ingen Stolthed tør udslette min Ømhed, Tilbøielighed og Hengivenhed for ham, af mit Ansigtets Lader. Den Higen efter allene og allermeest at tækkes min Philint, den forbytter mit Hierte da ikke med Tørst efter, at nogle Mennesker, (dem jeg for Resten kunne være ligegyldig) stulle sige at jeg var klogere end Philint. Hvad vant jeg vel ved denne Roes? intet! Og Tabet var uendelig stort; min Underviisning maatte Philint foragte, fordi den ganske meget lignede en Bebreidelse.

10

6 I Steden for at forbedre min Ven, gjorde jeg ham jo forbitret, og hvor kunne jeg da naae min Paamindelses Hensigt, som var Philintes Forbedring.— Philint ville med i rige Beviser søge at tilintetgøre mine Beskyldninger imod ham, endskiønt hans Hierte overbeviste ham langt kraftigere, end jeg, at han var skyldig i dem; men hvorfor det? Allene fordi Philint med sit Forsvar ville befri sig fra den Foragt, som Sælskabet, af mine Overbeviisninger, kunne fatte imod ham. Nedrige og hærdede Siæle, som ingen hemmelig Irettesættelse kan bide paa, de maa revses med offentlige Bebreidelser; men min Philint har et ædelt, ømt og bøieligt Hierte; det eneste Middel til at gjøre hans Hierte kiedsommelig over sin Dyd, og ligegyldig mod Laster, det var ved at udstryge hans Navn af de Dydiges Ruller, og sætte hans Smaafeil i samme Rubrike, som Lasterne staae. Saa længe han troer, at Folk tænker om ham, at han er dydig, saa stræber han af alle Evner at gjøre fyldest for deres gode Tanker om sig; men falder andres gode Tanker om ham, saa svækkes og hans Lyst til at vise sin Dyd; thi saa længe Philint bliver et Menneske, saa blander der sig noget forfængeligt i med hans allerædelste Handlinger; og jeg forlanger ingen Engel til Ven, saa længe jeg selv er et Menneske.— For altsaa at undgaae den Skade, der flyder af at oprippe min Vens Feil i andres Nærværelse, saa søger jeg Lejlighed til at komme i Eenrum med ham. Her siger jeg ham mit Hiertes reene Mening om ham, lige under Øinene. Skulle jeg feile i min Dom over ham, saa er jeg her ikke i Fare for at skade ham, eller beskiemme mig selv. Er min

11

7

Irettesættelse grundig og grundet, saa giver han mig, efter en kort og kierlig Strid, en fuldkommen Ret og Philint glæder sig da lige saa meget ved at være overvunden af mig, som jeg ved min Seier. Saaledes er min Opførsel mod Philint; jeg forandrer den aldrig, saa længe mit Sindelag mod ham bliver det samme.—

Min Læser forstaaer lettelig af Titelbladet, hvad jeg har sigtet til med denne Lignelse. Vor Konge er vor beste Ven; er den Philint, som jeg; som Patrioten; som alle elske. I ham er vort Haab; for ham er vor Frygt; af ham er vor Lykke. Naar jeg kun er dydig, saa haaber jeg vist ikke at erlange nogen Yndest af min Konge, som jeg

er uværdig til; ved Hyklerie lover jeg mig ikke at vinde et ædelmodigt Hierte, og langt mindre min Konges; men mon ikke den fremfusende Sandhed være ligesaa mishagelig for min Konge, som den underfundige Smigren? Jeg har en sønlig, men ingen slavisk Frygt for Kongen, og mon ikke den Søn, som i en lykkelig Familie blev utrængende til sin Faders Hielp; mon ikke han, (siger jeg), ogsaa skylder sin Fader denne Ømhed, denne Varsomhed, denne Frygt for at gjøre ham imod? — Om jeg den ene Dag var saa lykkelig, at jeg boede ved Gabet af min Gulmine; mon jeg da ikke den anden Dag, overfalden af en Røverbande, kunne ligge nedstøt og dræbt i dens i dens Hule, hvis min Konge ville lade mig savne sin Varetægt? — Fordi jeg vil ikke have Rang med haabefulde Betlere, fordi jeg vil at Folk skal vide, at jeg ikke trænger til nogen; fordi jeg

12

8

lære andre at sætte Unseelse til Side, og sige hvad dem synes, uden at frygte for, eller overveie Skaden; fordi jeg kan mætte mig selv med den Lykke, som jeg allene har taget af Forsynets og min Kones Haand; mon jeg derfor tør give mig selv Myndighed nok til at sætte Plætter paa min Konges Purpur; til at opdage Feil i Regieringen, som jeg, der er saa langt fra Tronen, og saa kortsynet tillige, aldrig med fuld Vished kan give Navn af Feil? Nei! — — jeg for min Deel ville hellere lade Rigets og Kongens nye antagne Venner forbedre Feilene, dersom der kunne være nogle, som behøvede det. Dog! — i hvor meget jeg end eiede, saa troer jeg dog, at jeg lever lykkeligere i en Stat, hvor den hjælpsomme Haand, som min Medborger rækker mig, forsøder min Tilstand uendelig meere, end om jeg levede i en Ørken med alle mine Guldklumper. Tager jeg Deel i det Gode, som Sælskabet giver, saa bør jeg og afværge det Onde, om det er mig mueligt. Jeg maa ikke være ørkesløs, og lade mine Penge allene betale det jeg skylder min Stat. Har jeg Insigter, da bør de nytte min Stat ligesaa meget, som mine Penge, jeg lader rullere. Heri maa vi forære Hr. Conferentsraad Suhm. Endskiønt han kunne hvile i Lykkens Skiød, saa er han dog een af de flittigste Borgere i Staten, til at forbedre andre med sine Insigter. Jeg sigter nu i sær til hans Skrifter, hvis velfortiente Berømmelse de fleste af os har læst i Efterretningerne og Journalen. Alle ærer ham, fordi han lader den lærde danske Verdens Oplysning være sig saa magtpaaliggende, og hans Ære vil vist ikke døe med ham selv; men et Fejltrin i sin Bevaagenhed

13

9 for det danske Publikum, har han dog, uden Tvivl, gjort i disse sidste Tider. Hans Ære skinnede jo klart nok, hvorfor ville

han da vel forøge dens Straaler ved at begaae en Feil? Bør

jeg sætte mig selv i Lyset, ved at formørke det, som eene og i sær er skabt til at lyse? Nei! — — og jeg troer vist, at Hr.

Conferentsraaden selv vil blive rød over at han, imedens han

bestemte sine sidste Tanker for Kongen til Trykken, har forglemt den ædelmodige Sindighed, som ellers er ham saa væsentlig. Naar jeg, som en Patriot, vil forherlige min Konge eller mit Fæderneland ved en Lovtale, saa vil jeg ikke at en snever Omkreds af Venner allene skal glædes ved vor Lyksalighed, som jeg har udmærket; men min Kierlighed til Kongen og Medborgerne ønsker og at andre skal ære os for vore fælles Fortrins skyld; derfor lader jeg min Lovtale offentlig bekientgjøre ved Trykken. Dersom den omædende Bagtalelse havde udspret noget Ont om mit Fædreneland, omkring i andre misundelige Naboe-Riger, saa gjør jeg mit til at aftoe disse Plætter med min Lovtale; jeg anfører sandfærdige Exempler paa vore Fortrin, og udstryger dem saa meget, at Læserne glemme at sætte Liid til det feilbare Rygte. Af en oprigtig Kierlighed til mit Fæderneland ønskede jeg at vore Mangler ikke vare opdagede for andre Øine, end for de, som Havde Insigt nok til at udsee Raad imod dem. Hvor skadelig er ikke en almindelig Misfornøielse i en Stat, og bør da jeg, blot betragtet som Menneskeven, kaste Olie i Ilden? —

14

10

Hr. Conferentsraaden skrev til vor Konge; en ædel Gierning, for saa vit at Inholden sigter til Kongens og Fædrenelandets Vel; men havde han vovet meget ved dette Skrift, saa havde det forædlet hans patriotiske Iver endnu meere; men nei! — han vovede intet; thi han viste det alle veed, at vor Konge er sagtmodig, uskyldig, menneskekierlig, og allerhelst hører Sandheden tale.—

Jeg stoler paa, at Hr. Conferentsraaden vil ligne vor store Konge i disse Dyder; thi ellers vovede jeg ikke at lade Dannemarks, Norges og Fyrstendømmenes retsindige Skare tale disse Erindringer igiennem min Mund. — Troe ikke, at enten Hyklari, Smiger, Haab eller Frygt drive min Pen; jo dog! Frygt rører mit Hierte, mens jeg skriver, saasom jeg er bange for at fornærme Sandheden; — intet skulle smerte mig meere, end om man i mine Erindringer til Hr. Conferentsraaden, ville beskyldte mig for en Myndighed, som endog i den Viisestes

Mund falder modbydelig.— Intet skulle saare mig meere, end om man i Eftertiden ville bebreide mig, at jeg i mine Ord havde glemt den Ærefrygt, som den Vanvittige skylder en lærd Mand.

— Men Ulighed i Stand siger ikke noget, naar det er om Sandheden at gjøre; dog! disse Erindringer burde jeg, (dersom jeg ville beholde Navn af en Menneskeven), sende Hr. Conferentsraaden under en forseglet Convolut; thi saa ville de maaskee frugte best; — dersom hans begangne Feil ei havde skadet det Offentlige, og dersom Irettesættelsen ei kunne, i Ufulkommenhed,

15

11 oprette Skaden; saa var det langt fra, at jeg skulle skeie ud fra en Vens Pligter. Jeg kan jo være Sandheds Tolk uden at opbringe Sanheds Elskeren imod mig; og jeg tiltroer Hr. Conferentsraaden saa megen Ædelmodighed, at han vil glæde sig over mit Foretagne, dersom jeg har været nogenlunde heldig i at naae Hensigten.—

Nu til Stykket selv! — imens jeg overseer det Hele, saa miskiender jeg ganske og aldeles den forsigtige, den Viise, den sindige, den ydmyge, den sagtmodige og grunlærde Hr. Conferentsraad Suhm.

En Undersaats Eenevoldsmagt strækker sig ei videre end til hans egen Familie, og knap der engang. Lad en skammelig Sammenrottelse formørke Kongens Ære, og bemestre sig hans Person, jeg, som en dydig, bør dog bevise med min Ærbødighed og Lydighed, at jeg troer, at Kongen sidder eenevolds paa sin Trone.—

Mon Retsindighed og Ærbarhed være forviste fra vore Grændser?— Alt for haarde Bebreidelser mod vort kiere Fædreneland! just fordi utallige Skarer af Retsindige saae, at Letfærdige og Uretsindige havde slaget Kreds om Tronen; derfor var deres Lyst til at sætte sig imod disses dårlige Anslag, desto fyrigere; deres Kierligheds Lue til Kongen antændes klarere, og deres Mod, paa at udrydde Hans Fiender, desto graadigere. Mon de Sammenrottede ikke havde formaaet meere paa Undersaatternes Hierter, dersom de havde skiult sig bag Dydens og

16

12 Gudfrygts Masse? Jeg kiender en heel Flok dydige Folk, som kort førend Forræderiet blev opdaget, havde sammensoret sig til at aabne Hans Majestæt deres Frygt for Forræderne, og tilkiendegive Ham de Forvarseler, som spaade Blod og Ødelæggelse; men inden den Tid, de havde fastsat, var udløben, saa forekom Gud deres Kierlighed til Kongen. Vi saae mange ublue Personer af begge Kiøn at streife om paa Gaderne; men mon ikke de mange Afskedigelser for en Deel tvang disse til Leddiggang og Frekthed?

Det er mig umueligt at forstaae, hvad Hr. Conferentsraaden indbefatter under de Ord: At bemestre sig Kongens Person. Hans Majestæt viste jo, hvad Magt Himmelen og Jorden havde givet ham; skulle Majestæten da vel have glemt sig selv saa aldeles, at man med Magt kunne komme til at tage Ham Scepteret af Haanden? — At bemestre, det kommer mig til at tænke paa en Overmagt, og Kongen tilkommer jo allene denne Overmagt. At jeg skal ligne smaa Ting med store; saa forestiller jeg mig Forrædernes Omgang med Hans Majestæt, ligesom en Kone der bevogter sin Ægtemand fra at komme hans Venner i Tale i Eenrum, naar hun ei er nærværende; saasom hendes onde Samvittighed frygter, at Mandens Venner ellers skulle aabenbare ham hendes Hiertes Falskhed og hemmelige Raad. Hun sparer ingen Veltalenhed, og ingen Leilighed, for at inbilde Manden, at hans sande Venner ere egennyttige, falske og hadefulde i Hiertet mod hans Per-

17

13

son. Besidder hun Snedighed nok til at erhverve sig hans Godtroenhed, ved Smigrerie; saa formummer hun Ham saaledes, at han mistroer dem, som meene ham det oprigtig, og selv vegrer sig ved at tale med sine Venner; saa har Konen udfriet sig fra den Tvang, at afbøde for den Forvirrelse, som Mandens Venner kunne gjøre i hendes nedrige Trækker; ja hun har dermed lettet sig fra den Umage, hun før havde, med at udrydde de Mistanker om hendes Huldskab, som Manden tilforn undertiden fattede, af een eller anden fiin Erindring, som Vennerne gave ham; thi Vennerne havde vel lit Unseelse for hendes Nærværelse; men det var kun lit.—

Ved nedrig Smigren og forstilt Oprigtighed intog Forræderne Kongens Hierte. Kongens Uskyldighed og Sagtmodighed gav dem en hastig Seier over Ham Selv; saaledes bemestrede de sig Kongens Person. De gjorde Undersaatternes Hjerter fordægtige og forhadte for Kongen, og sparede intet nedrigt Kunstgreb til at gjøre Kongen ligegyldig i Undersaatternes Øine.— Dersom min Tiener stikker Betlerens Breve under Stolen, at jeg ikke engang faaer dem at see; kan jeg da vel ansees for ubarmhjertig? Dersom han afskediger de Folk, som vil have mig i Tale, med myndige og dumme Ord, vil man derfor nægte mig Sted iblant de Vise og blant Menneskevennerne? Dersom han, uden at jeg faaer det at vide, i mit Navn, lemmelæster mine Love, mon jeg da kan ansees for uagtsom i Henseende til min Families Velgaaende? — indskrænkes

18

14 min Magt, bemestres min Person, fordi min Tiener spiller mig slige Stræger? Nei! ingenlunde.—

Mon Adgangen til Hans Majestæt var umuelig, for saa vit at den hængte af Kongens egen allernaadigste Villie? Nei! — men den var umuelig for alle Retskaftne, allene for saa vit at Forræderne søgte af alle Kræfter at forebygge og forbyde, at ingen skulle faae Kongen i Tale. At man ikke med Ret skal kunne antaste mig for Smigreri, saa vil jeg anføre det Beviis, som jeg har paa min Satnings Vished. Tvende Borgermand vare, i en vigtig Anliggende, reiste til Hirschholm, for at andrage deres Ansøgning muntlig for Majestæten Endskiønt de tænkte med Ræven i Fablen: Nos vestigia terrent; saa ville de dog vove et Forsøg. Hvad skeer? — som de gaae over Hirschholms Slotsgaard, staaer Kongen i sit Vindue, bliver dem vaer, og Borgerne have den Lykke at værdiges med Majestæten Opmærksomhed. De anmelde sig, og blive uden Ophold strax inlat for Kongens egen Person. Denne Lykke som saa mange andre, i de formummede Tider, ønskede sig, tilskrev Borgerne vor naadige Konges udtrykkelige Befaling. Beviis nok for Kongens vaagne Øie og aabne Ører til at see Undersaatternes Trang, og høre deres Bøn. Min Konge er selv saa naadig at erindre sig min anførte Histories Sanhed, og naar Kongen veed, at jeg ingen Hykler er, saa er det mig ligegyldigt, at mine Ord ikke kan klinge behagelig i nogles Øren. Laae jeg ikke allerlængst fra Tronen, ubemærket i Støvet, saa er

19

15

jeg vis paa, at jeg var i Stand til at anføre langt flere Beviser paa min Konges Hengivenhed for Undersaatternes Vel; i hvor ofte man bestormede Majestæten Bevaagenhed, med de Vaaben, som vare henrettede paa at omkomme Kongens og Undersaatternes Kierlighed paa engang.—

Tilforn var det danske Navns Vanære, (maaskee andre Nationer hellere ynke, end bespote os) i disse senere Tider, grundet paa et blot Rygte, eller paa nogle Skribenteres Ubluehed, som lettelig kunne falde mistænkelig for Retsindige; — men nu — giver Hr. Conferentsraaden, som en anseet og æret Mand, alle Europas Magter ligesom Haand og Besegling paa, at vore Ulykker gaae over vore Hoveder; men Gud give! at — og Gud skee Lov! at een saa værdig Mand kan fejle. Endnu har jeg ikke nødig at skamme mig ved mine Forfædres ærlige og tapre Blod, som rinder i mine Aarer! — Endnu tør jeg fremkalde alle Landets Børn til Vidner paa, at den forrædiske Antastelse kunne ikke spaae sig andet af hver ærlig Indbyggers Mund, end den grummeste Hevn. Behøver man vel i fredelige Tider andet Beviis paa, at den gamle Tapperhed ikke er uddød af de danske Hierter? — skielver kun alligevel I andre Riger! for det danske Glavind; om I fik Lyft til at besøge det dejlige Dannemark; endskiønt Hr. Conferentsraad Suhm lover eder, at I skal finde et udsuet Rige for jer, som ikke er i Stand til at lønne sine tapre Soldater; saa trøster jer ikke derved; thi, skiønt jeg ej talte Skatkammerets Formue, saa kan jeg dog lade jer saa meget

20

16 vide: at, dersom Grev Struense tragtede efter Kronen, og han besad lit meere Forstand, end et Barn, saa var der jo ingen Aarsag for ham til at bestiele Skatkammeret; uden for saa vit det kunne hielpe ham til sit Maal; han var, uden Tvivl, alt for vis paa at faae sin Formastelse sat i Verk, dertil, at han skulle, af Forsigtighed, og for at forskanse sig mod Eftertidens Ulykker, røve af Rigets Ankomster. Om en stor Minister faaer saa mange af Rigets Penge at han kan for dem føre en prægtig Eqvipase, det siger vel ikke meget til at udsue et Rige. Desuden sætter ingen viis Mand Tillid til et Rygte, som baade kan være falskt og sant. Man siger og skriver meget om Forrædernes Forbrydelser; men intet kan bestemmes, uden det at vi viide: at Kongen er frelst fra forrædiske Raadgivere.—

Naar Hr. Conferentsraaden behager at fortælle os: at alting har været til Priis & c. saa forstaar han, uden Tvivl Adelens forrige Embeds Inkomster; ja saa ere vi eenige! men forstod han det enhver forstaar ved Alting paa dette Sted, nemlig: alle Stændernes Fordeele; saa troer jeg ikke at jeg, dersom jeg vil følge Sanhed, tør tage mig paa at forsvare Hr. Conferentsraaden; tvertimod troer jeg, at privat Venskab formaaede allerminst at forskaffe Embeder; maaskee Gaver formaaede meere; dog! hvad behøver den Gaver, som raader over saa meget? — I hvor meget jeg sukker efter et Embede, gjorde jeg mig dog aldrig Umage for at erholde noget hos Kabinets Ministerne. Der var noget, som jeg følte inden i mig, hvilket holt mig fra at tye til ham; jeg veed ikke enten Mistillid til ham, eller Stolthed og Frygt have været Aarsagen hertil. —

21

17 Jeg er beredvillig til at afbede mine Forseelser, dersom jeg begaaer nogle imod Sanheden; et ædelt Hierte kan tage Fejl af Uvidenhed; men Dumdristighed skal aldrig have forført mig til een eeneste Fejl. Jeg dømmes kun billig efter de Data jeg har; men det skulle gjøre mig meget Ont, dersom Hr. Conferentsraaden, fordi han maaske har passet meere paa Tronen; end jeg, havde gyldigere Beviser til sit Forsvar.—

Stoicismus er ikke meget i Moden i vore Tider. Et føleligt Hierte tilvenner sig, fra spæd af, at udtrykke sine Fornemmelser i Ansigtet. Min Ven var mig aldrig saa behagelig, som han er; dersom han var en Mester i at

forstille sig. Naar Glædens blide Straaler oplyser Hans Ansigt, saa veed jeg hvordan hans Hierte er og hvordan mit skal være; men seer jeg at hans Aasyn er overtrukken med mørke Skyer, saa er jeg ret bekymret for at faae Ham til at sige mig, hvad der qvæler ham om Hiertet; jeg er da ikke roelig, førend jeg faaer vederqvæget ham med min Trøst; jeg opripper intet, som kan forøge hans Sorg; for at slippe for den Umage at trøste ham, lader jeg ikke, som jeg troer, at han er fornøiet.— Dem, som i disse sidste Tider ei have havt den Lykke, at see Majestæten, dem, siger jeg, kunne Hr. Conferentsraad Suhms Anseelse været Borgen for, at Hans Majestæt var fornøiet, imedens Forræderen opvakte Misfornøielse hos Undersaatterne.— Mine egne Øine overbeviste mig om det, som var tvertimod.— Førend Freds og Glædes Forstyrren insneg sig i Kongens Yndest; saa saae jeg, at min

22

18

Konges Aasyn næsten altid skinnede af Glæde; men ak! — ligesom Forræderen intog Kongens Hierte, saa aftog de Glædes Træk, som tilforn passede sig saa vel i Kongens Lineamenter. Den Naade, som tilforn smilede paa Majestædens Læber, forvandedes da til en Alvorlighed, som lod enhver elskende Undersaat slutte Hans Misfornøielse; den belevne og sysselsatte Glæde maatte vige for en nedslagen og urolig Dybsindigved; den kierlige Mildhed og Tillid til Undersaatterne, som vi før saae hos Kongen den forsvant; og dette gav os Anledning til at gjøre adskillige Gisninger om Forrædernes Opførsel mod Majestæten. Jeg vover da med en sikker Pen at forandre Hr. Conferentsraadens Ord saaledes: Da var min Konge bedrøvet,

fordi han troede det Forræderne sagde, at alle vare misfornøiede. Dersom vi havde lignet det Skilderie Forræderne gav Majestæten paa os; ingen Under da! at vor Konge maatte bleven mismodig over os.— At vor Konge skulle have været fornøiet mit i de bedrøveligste Omstændigheder, det er desuden ganske utroligt; saasom det forudsætter en Ligegyldighed imod de Pligter, som en Konge, der vil have Navn af Stor, iagttager.—

En Deel af Hr. Conferentsraadens Moraler maa jeg lade falde uden for min Kritik, eftersom den Ærbødighed, jeg bør have for Kongens helligede Person, befaler mig det.—

23

19

Saa meget tør jeg skrive: Kongen kunne ikke give os et større Beviis paa Hans Naade og Dydighed, end om Han behagede at høre disse saa offentlige Erindringer at oplæses for Sig i Sit allerhemmeligste Gemak.

Hr. Conferentsraadens Skrift er nok allerede bleven almindeligt ved de engelske, tydske, hollandske og franske Aviser; jeg skielver! naar jeg tænker paa, at andre Riger vil herefterdags bebreide de Danske den Fripostighed, som gjør den engelske Nation saa modbydelig i Retsindiges Øine.—

Hr. Conferentsraaden anpriser fremdeles for Majestæten: ikke at afsætte nogen uden efter Loven; men mon Efterladenhed, hos Embedsmand, i de ufuldkomne Pligter, (som de kaldes) ikke i mange Henseender, kan være skadelig for Staten? — Er det da ikke tillige en retsindig Konges Pligt, at skaffe Staten af med slige Byrder, som Lovene ikke kan hielpe den af med? —

Enhver Patriot bør elske sit Sprog. Sant! — Hvorfor? — Videnskaberne udbredes, naar Sproget beriges og forbedres.— Man bliver da ei nød til at nedlade sig til andre

Sprog, og borge Ord af dem, for at tilkiendegive sine Tanker. Mon disse ædle patriotiske Hensigter opnaaes ved Cancellieformularerne? Endnu saae vi ingen offentlig bekientgiort Befaling i det Tydske; Kabinets-Orderne bleve saa tydelig fordanskede, at alle kunne forstaae dem; men disse vare jo sielden Kongens munt-

24

20 lige og høie Villie.— Da Hans Majestæt ingen Kabinetsminister brugte; da hørte vi jo Hans egne dyre Befalninger, fra ham selv egenhændig udsætte i vor Modersmaal; altsaa inseer jeg ikke de vise Hensigter af Hr. Conferentsraadens underdanige Erindring til Kongen.— Conferentsraadens

Ord ere disse: Lad os igien i dine Befalninger høre vort eget kiere Sprog; du er jo dansk, og jeg veed, at du kan Dansk. Hvilke Ord! — Ord, som udmærke sig blant de øvrige, ved den Ydmyghed og ved den Ærefrygt, som en adel Siæl, der kiender sine Pligter, skylder sin Konge, Ord, som i den Forbindelse de staae med hele Indholden selv, passe sig der saa got, at ingen kunne være beqvemmere; Ord, som bevise Styrken af de skionne Videnskabers Regler! —

Jeg begriber ei, om det var fornuftigt, at hade det franske Sprog, fordi Cartouche taledede Fransk? —

Hvorledes var det mueligt, at Majestæten kunne, om han fant det nyttigt, uden at gjøre store Forandringer, lade de forviste dueelige Embedsmænd igien komme til at beklæde deres Embeder? Eller vil Hr. Conferentsraaden maaskee tænke, at meget faae Afsatte skeede Uret; naar hans Hensigt er denne, saa ere vi fulkommen af eens Tanker; — saa har Hr. Conferentsraaden rigtig nok vogtet sig fra at begaae Feil imod Modsigelsens Regel.—

25

21

Vor Konge blev, paa sin Udenlansrejse, beriget med dybe Insigter; Han lærte, ved Sammenligning, at kiende Dannemarks Fortrin og opdage dets Mangler. Man fortalte os mange Beviis paa de store Raad da Majestæten glemte paa, for at iværksætte ved sin Hjemkomst. Dannemarks Konge holder en vigtig Samtale med een af Europas store Konger. Den eene foreholder den anden de store Pligter, som Kroner føre med sig. Den eene forklarer den anden hver sit Riges Vanskeligheder, som de maatte overvinde. Begge føle Tyngden af de Kongelige Byrder; begge føle at menneskelige Kræfter forslaae, som intet, til at bære dem; begge udbede sig saa megen Styrke af Guddommen, som enhver for sig ville behøve; fordi ingen af dem ville blive matte under Regieringens Vægt. De overlagde og raadsloge; den Erfarne gav den Uerfarne sine Raad; den eene med den anden fastsatte at ville blive Konger med forevigende Navne; at ville oprette Ærestytter, som de ville efterlade sig og som først skulle forgaae med Jorden. Den unge Konge, soer ved sine Forfædre at ville gjøre Danmark til Friheds, Glædes, Overflødheds og Trygheds Land, og græd af Glæde og af Forventelse efter at see sine ædle Forsæt fulførte. Kongen kom hiem og besaae sit Rige med et ømt og insigtsful Øie.

Kongen ville have alting paa en bedre Fod; Han ville, om mueligt, i saae Aar, lade Verden see, at han var saa stor en Konge, som han er. Enhver nye Anretning er underkastet Kritiken; saasom der alle Tider nogle maa lide derved. En Reformator

26

22 forfølges derfor med en nøjere Eftersigt, end den Regent, som lader det blive ved den gamle Slendrian og som ikke saa meget antager sig sit Riges Tarv.— Dette insaae vor Konge tillige, da han besluttede at blive stor; thi han viste at en Konge kan ikke blive meere anseet ved Noget i Efterslægtens Øine, end derved at han har vundet Seier over det som stred mod hans ædle Hensigter.— Enhver af de forrige Inretninger (i hvor stærkt Hævd Alderdommen havde givet dem) som skadede det Almindelige Beste, ville

Kongen nu af en reen Kierlighed til sit Fæderneland,

kulkaste; vore Børn og Børnebørn skal bedre kunne forherlige Majestæstens Iver, end vi, naar de med seende Øine skal see Frugter af den forbedrede Plan, som vor Viise Christian selv har lagt. Det blev allene et vigtigt Spørgsmaal for de Forslagsmestere som veilete vor Konge! om Ulæmperne der stod og vil flyde af de nye Inretninger ere mindre betydelige for det Almindelige, end de af de forrige gamle Vedtægter? En særskilt Person kan umulig besvare det; men mange upartiske og uegennyttige vare vel i Stand dertil.— Nok er det! vor Konge ville lyksaliggjøre sine Undersaatter. Han viste at Lyksaligheden maatte plantes ved en forbedret Huusholdning med de offentlige Penge endskiønt den ikke kunne voxe saa hastig.— Ja Danmark! hvor lyksalig var du allerede blevet dersom din adelmødige Konge kunne have faaet alle sine Udsigter med dig opfyldt.— Forslagsmesterne fik Nys om, at Kongens Tanker idelig grundede paa Forbedring i Staten. Utallige infant sig med Forslag. Enhver eller dog de fleste glemte at anføre Ulæmperne der ville følge efter

27

23 deres nye Forslag og kerte sig ikke efter at sammenligne og beregne dem med Ulæmperne af de forrige Inretninger; eller om de, for at smykke deres Forslag anførte, sammenlignede og beregnede nogle; saa glemte de dog de vigtigste ude, ved hvilke deres Forslag kunne staa Fare for at forkastes. Jeg sætter dog, at een i det minste af dem led selv ingen Skade ved at være ærlig og var det virkelig ogsaa; denne Ærliges Manuskripter blandes med de andre Forslagsmesteres, hos den Herre, som taer imod slige Dokumenter til Forestilling. Forestillings-Herren er enten alt for magelig, eller alt for vanvittig til selv at giennemsee Forslagsmesterens Fornuftigheder. Enten overdrager da Forestillings-Herren denne vigtige Sag i sin Sekretærs Hænder, (hvis Dom er overensstemmende med den Forslagsmester, der giver ham den beste Haand). Eller og anseer Forstillings-Herren, uden videre Tvivl, det Forslag for ufeilbart, hvis Mester har meest Rekommandationer. Dennes Udarbeidning forelægges Majestæten tilligemed utallige andres, som udfordre et heelt Aar blot til at giennemlæses; men den paalidelige Forestillings-Herre drager Majestædens Opmærksomhed i sær paa det, som ham er bleven anprist. Hvad skal nu Kongen gjøre? — Udfordres der ei guddommelig Viisdom til at kunne vide de tilladelige og utilladelige Fordele og Mangler i enhver Stand og Omstændighed i Riget? Overgaaer det ei uendelig vit de Menneskelige Kræfter? En Konge er jo dog ingen Engel! Hvor let kan der da ikke være betydelige Feil i Forslaget, som bliver liggende skiult for Majestæten! — Kongen giver sit høie Samtykke til Forslaget; det bliver iverksat; Forandringer

28

24 skeer. Nu er der en nye Forslagsmester atter paa Færde igien; Han viser nye og betydelige Feil. Kan da en stor Konge vel, uden med Ubillighed, ansees som vægelsindet, om han atter ved en nye Forandring, ivrigere vil forbedre den første nye Inretning? ingenlunde! — En god Forandring kjøbes ikke for dyre, endskiønt de første Anlæg adskillige Gange mislykkede Ham. — Sæt! at man forklarede Kongen Grundene til alle de nye Anlæg; mon det da vel ikke var alt for meget til at oversee for menneskelige Øine, som ikke kan see uden i en vis Distantse, og fra nogle visse Synspunkter? Ingen kan vel nægte det!

Iblant disse Forslagsmestere forestilte een, som selv fant best sin Regning derved, at det var nyttigt for Riget, om Majestæten ophævede Konseilet. Dette var den besynderligste Forandring. En Forandring, som sømmede sig meget got i et Enevolds-Rige, dersom Kongen var en Gud; thi, som Menneske var det vel umueligt at Kongen allene var i Stand til at afgjøre alle Rigets Sager. Aarsagen, hvorfor Forslaget fant Bifald, har uden Tvivl været, fordi de overtalte Majestæten til at troe, at Rigets Undersaattere maatte hielpe Aldelsmændene, som da vare ved Roret, til at vedligeholde den Pragt, som deres Stand og Embede medførte; naar disse prægtige Herrer kom væk fra Tronen, saa ville man tillige lette den Byrde, som de tilforn havde lagt pan Undersaatternes Skuldre; men — ak! hvor meget leed den københavnske Borger derved? —

29

25

Hovedhensigten hos Forslagsmesteren har nok været denne, at han ville bortfore Adelsmændene fra Tronen for selv at komme den desto nærmere, Dybe Insigter, Vittighed og Viisdom have ikke allene taget deres Sæde i Adelsmændenes Siæle; — adskillige af disse bleve just forkieledede ved den ypperlige Lejlighed, de havde til at blive nyttige.— Uadelige og Smaaefolk, som ved Flid opgrave sig af Støvet for at gribe den sande Ære; de kunne ligesaavel, i det minste, som Adelsmændene være Kongens Embedsmand.— Dette viste Majestæten. Ulæmpene, der ville komme af denne Forandring, forelagde man ikke tillige for Kongen. Forandringen blev iverksat.— Enten ved Smigren; eller ved Dumdristighed; eller ved at pløie med andres Insigter, intog Struense Majestætens Hierte. Ved en anden Persons Mellemmegling blev han ved alle Lejligheder anbefalet Kongen, som en værdig, vigtig, høistnødvendig og årlig Minister for Riget. Vor Konge, som var alt for uskyldig til at undersøge Sanheden, fattede herved gode Tanker om Struense. Han blev da den fornemste Minister i Conferensen; igiennem hans insigtsfulde Hierne skulle alting refereres til Kongen; igiennem hans ærlige Hænder skulle da alle Rigets Sager vandre.— Jeg krømper mig ved at jeg er alt for vantroe (dog min Vantroer er en Ære for min Kierlighed til Kongen! nødig ville jeg blive anderledes overbeviist) til at tænke; og al for forvisset om min Konges Fulkommenheder til at troe, at Majestæten Selv, af fri Drift, har givet Struense Sin Enevoldsmagt i Hænderne. Neppe har Struenses Underfundighed

30

26

formaaet saa meget, at den har kunnet snakke Majestæten Sit Septer af Haanden. Kilden til alle Struenses Forbrydelser har været, at han reent sat sin Frygt og sin Høiagtelse til Side for Majestætens uinskrænkede Magt. Heraf flød den Formastelse at han med at efterskrive Majestætens Navn, stillede Livvagten tilfreds. En Fornuftig kan, a posteriori, slutte sig til, at dette Rygte maa være sanfærdigt; thi hvorfor skulle ellers Livvagten, Dagen efter hans Arrest, være bleven oprettet igien? Beviis nok paa hans græsselige Formastelse! tager jeg Feil i denne Henseende, saa har min Samvittighed dog intet at bebreide mig derfor.— Kunne Struense dengang begaae den Formastelse, saa var det ikke urimeligt at troe: at han selv har givet sig den Myndighed og den Selvraadighed, ved hvis Magt han i de siste Tider var nærmest ved at faa sit grueligste Forsæt bragt til Modenhed.— Saaledes blev den Minister til en Forræder, med hvilken vor Konge ville deele sit Riges tunge Byrde; saaledes misbrugte denne Majestætens Tillid til Selvraadighed; Hans Godtroenhed til Falskhed; Hans Kierlighed til Forræderi og Hans Ære til Dannemarks Vanære.— Kan jeg ikke og blive fortryllet af en Hykler? — Er Kongen saa fulkommen at ingen menneskelige Skrøbeligheder skulle findes hos ham? Hvad tænker da den, som vil tale om de mærkelige Forandringer, Hvoraf vor Konges Regiering er inviklet? Hænger der ikke altid noget ufulkomment ved de menneskelige Hanlinger? Dog skal

Christian den Syvendes hellige Bestræbelser berømmes fra Slægt til Slægt!

31

27

Skiønt jeg er ikke ret gammel, saa kan jeg dog med Sanhed troe, at det er længe siden man hørte saa hyppige og saa almindelige Jammerklager i Dannemark, som under vor naadige Konges Regiering; men lad os undersøge Kilden til disse Misfornøielser; er det vel hos et hvert patriotisk Lem en Bekymring over, at de nye Inretninger kunne geraade dem til Skade i Staten, som udgjøre den største Deel, og som bære den

kummerligste Byrde iblant Undersaatterne? Ønskede vel de Rige med Conferentsraaden at ville paalægges tungere Aag end de have, allene for at lette det paa de Skuldre, som ei have Kræfter nok til at bære det. Enhver tigger meget mere til sin egen Pose; enhver ønsker sig selv alle de Fordele en Stat har at meddele, og er saa ubarmhertig, at han jager efter at nyde det, om saa en utallig Hob af hans Medborgere maa lide derunder. Saadan een erindrer sig ikke at fælles Lyksalighed er Øiemedet hvortil alle Lemmerne i Staten bør stræbe; er Hensigten hvorfor Lemmerne have forbundet sig med hinanden. Hans Egennyttighed opvækker Misfornøielse, naar hans Fordele, som tilforn vare Medborgerne til Skade, blive ham beskaarne.— En Konge, som søger Ære i at elske sin Stat; Han elsker ikke et Lem frem for det andet; Han giver ikke eet saa megen Styrke at et andet maa miste sin; men øiner Han, at nogle Lemmer trækker Nærings-Saften fra de andre, saa gjør Han en bedre Ligning imellem dem; saa uddeler Han de Kræfter til ethvert Lem, som det efter sin Beskaffenhed og Bestemmelse trænger til.— Fingrene i Staten bør ikke have saa mange Kræfter, som Hovederne, og disse maa ikke

32

28

være kraftfuldere eller kraftsløsere, end de andre Lemmer kan taale. Vi har en Konge, som veed og hanler det Han bør og om den graadige Egennyttighed tusinde Gange skulle lide derunder. Han selv, viser sig, som et Mynster for andre Konger og for os. Han afknappede først sin egen Huusholdning, saa vit mueligt var, paa det, at Han, med sit store Exempel ville gjøre Egennyttige lit meere rolig, naar Radden kom til dem.—

Ligesom det er latterligt, at Ormen vil mestre Skaberen, fordi han skabte denne beste Verden, enskiønt han saae, at Ulyksalighed, formedelst vor Jordklodes fornuftige Skabningers Fald, ville komme til at herske i denne snevre Kreds, vi beboe; saa er det og den største Urimelighed, at vi vil lægge en stor Konge det til Last, om Han ved at inrette sin Stat paa det viiseste, til en retskaffen Lyksalighed, om Han da, for at naae sit store Sigte, foraarsager een eller anden Ufuldkommenhed i sin Stat. Ikke de vises Mester selv, ville forskyde den beste Verden fra at blive skabt, fordi han nok forud saae de Ufuldkommenheder i det Smaa; som ville være uundgaaelige, med mindre Han ville skabe en Verden som ikke var saa god, som vores nærværende. En Ufuldkommenhed i en af Deelene, kan jo ikke tilintetgjøre det Heeles Fulkommenhed. Kongen kunne jo altsaa, som en viis ikke være i Stan til at fornøie alle Lemmerne i Staten ved de nye Inretninger. En liden Deel maatte sukke efter deres forrige Beqvemmeligheder; det var dog en liden Skare, naar man sammenligner den med alle Invaanerne i begge vore Riger; men eftersom deres For-

33

29 dele fra Arilds Tid havde slaaet saa dybe Rødder, saa smertede deres Oprykkelse dem desto meere; ja Redderne selv mistede i kort Tid ogsaa derved den fornødne Væske; maaske man kunne, uagtet denne Omgang, dog have bevaret dem fra Forvisnelse; men her, havde Forslagsmesterne ikke brugt deres rette øjegas; saasom alle Ufuldkommenheder i det Smaa, som ere virksomme nok til at omkomme det Heeles Fulkommenhed, de baade bør og kan ungsaaes; thi naar en nye Inretning maa være fulkomnere, end den gamle; saa maa jo ikke en ringe Tings Ufuldkommenhed strække sig ud over det Heele, saaledes at det Heele Nye skal kunne nytte mindre og skade meere end det Heele Gamle.

De nye Forandringer altsaa, som foraarsagede Kongen og Landet meere Ulejlighed end de gamle, de bleve paa det allerbitterste efterseete og giennemhegledede af de Egennyttige, der havde taget Skade ved dem, som virkelig vare nyttige for Staten. Disses Gift udbrede sig næsten over alt og intet Sælskab fant sig fornøiet uden ved at beviise sin Misfornøielse.— Nu kom Forrædernes Kalfatringer hertil.— Desto meere forbitrede bleve Undersaatternes

Hierter; men de Retsindige insaae let at deres Arvekonge var alt for uvidende om det Alt, at de jo skulle blive ved at elske med en reen Kierlighed. Undersaatternes Fryderaab, da Majestæten, friede dem fra Forræderne, vare Ham intet andet end utallige nye Eeder, til Bekræftelse paa deres Kierlighed til Ham; ja hver en Fryds Taar i de ædelmodige Borgeres Øine, bevidnede Majestæten deres hellige Ærbødighed for Hans høi-

34

30 tænkende uskyldige og kiekke Omgang med Sine og vores Fiender; — nu hørte man intet andet end Taksigelse af alles Munde, som bleve opsendte til Gud og Kongen paa eengang.— Den største Deel, som ikke overgav Hevnen over Forræderne i Guds og Kongens Hænder, de opkastede sig som Dommere og Bøddler til lige.— Glæden var stærk hos dem paa den eene Side, og den lange underkuede Forbittrelse ligesaa stærk paa den anden Side. De sagde: blev en Dronning Maria i Begyndelsen af det 16de Sekulo i Engeland halshugget for Forræderi, hvad vil man da ikke nu optænke for Pinsler til Struense, (som i Ligning med hiin er kun en Maddike), og hans Komplot? Enhver anlagde da al sin Veltalenhed for at tilegne ham de Piinseler, de ønskede ham og glemte at vi levede i det i 18de Sekulo.—

Saaledes kan den allerbeste Konges Ønske, om at lyksaliggjøre sit Folk, slaa Ham Feil, ved ubesindige

Forslagsmestre; ved efterladne Forestillings-Herrer og ved falske Raadgivere; men den Ære Han haaber Sig af Sit Folkes Kierlighed; den skal Han aldrig gaa glip af, saalænge Ydmyghed, Lydighed og Oprigtighed føles af danske og norske Hierter.—

Om den tilkommende Tid da blev underkastet store og vigtige Forandringer, som kunne meere fyldestgjøre Majestætens Ønske over os, var det vel for meget? Mon Dommerne, der ere langt fra Tronen, ikke behøve et nøie Eftersyn? jeg har, i det minste, troet det af adskillige Klagemaal, som de Fattige foruret-

35

31

tede til sine Tider fremførte.— Men ak! — hvor daarlig er denne Tanke: — At ville udrydde alt det manglende; det var jo det samme, som at inføre Dyden overalt; men fordi det aldrig lader sig gjøre; derfor kan dog nok een eller anden Lov meere skierpes; derfor kan man dog med nye og bedre Inretninger afværge adskillige af de i Svang gaaende Laster.—

Jeg har alt for inkneben Insigt i Statsvidenskaben; derfor længes jeg inderlig efter at viide Aarsagen hvorfore ældgamle Ting ei bør oprippes og undersøges? sant nok! for saa vit at jeg ved ældgamle forstaaer Oldsagerne; saasom de Vidner der burde føres i disse Sager, ere kun døde Papiirlapper; at naar jeg læser dem igiennem, saa kunne jeg kun saa at viide hvortil Rigets Kapitaler ere bleven brugte; eller forvanskede; jeg kunne lære at raade Bod paa det Onde i vore Tider, som lignede de Gamles; — men tænker jeg ved det Ord: Ældgamle ikke saa langt tilbage i Tiden; tænker jeg paa de Forurettelser Riget er vederfaret i vore Leve-Dage; saa veed jeg slet ingen gyldig Aarsag: hvorfor disse siste bør hellere at undersøges end de forrige.— Veed min Konge ikke nok den store Pligt, som Scepteret fører med sig, nemlig: ikke at efterlade noget af alt det, som kan geraade Riget til Beste.— Ville det ikke blive en foræringværdig Handling, dersom Majestæten, om det var Loven muligt, fik de levende Personers Sager oprippet, som kunne altsaa blive tvungen til at giengive Staten det de have molket.— Det ville jo gjøre vor Konge Ære og nytte Staten; skiønt nogle ville lide derunder.—

36

32 Min patriotiske Iver vil jeg aldrig lade forlokke til at ønske andet; saasom jeg kan kun bryste mig af den Lykke, at mine Oldefædre have været Hyrder paa Dannemarks Enge i tusinde Led; hverken Yndest eller Slægtskab skal kunne omdanne mit patriotiske Sind.—

Inskrænk de bekostelige Lystigheder. Jeg gad vist

Navnet paa disse. Er det vel den franske Komædie? — Mon ikke vor Hof, i en Tid, har været et Mynster for heele Europa i Tarvelighed og en inskrenket Huusholdning? — Jeg ville i Steden for disse Ord sat saaledes: Alle Konger bør ligne dig,

vor Christian! i Tarvelighed og Sparsommelighed; men ak! — hør mit ydmyge Raad! — Lign dem i at udhvile din Siæl, naar den er udmattet af at tænke paa vores Vel; naar den er ligesom tung af Tanker og Beskæftigelser. Den enfoldige Hob, som er den største, ærer Kongen lige saa meget for Hans udvortes glimrende Pragt, som for Hans væsentlige; inskrænk da derfor, min Konge! ikke for meget det, som funkler i de Enfoldiges Øine. — Giør Din Naade mig, som den Ringeste under dit Scepter, fyrig nok til at fremlægge en ydmyg Bøn; opfyld du da selv, efter din Viisdom, disse Suk: Du ville forvise de udenlandske Forlystelser, som ikke ere til ligesaa almindelig Nytte for os, som for Dig! Du ville anvende meget til Dit eget og vores eget

37

33 Sprogs Fremtarv! Du ville med udsatte Belønninger lokke min og andres Flid, til at gjøre Din Ihukommelse, i samme Henseende, ligesaa evig, som den fiortende Ludeviks i Frankerig! —

Betal den retmæssige Gield. Hvad for Gield

kan vel i denne Henseende, føres in under den uretmæssige Klasse? — Unslaaer Majestæten sig fra at betale, et andet Rige, en Gield, som ei er kommet Dannemark til Nytte; hvad kan da flyde deraf? Skal min Godtroenhed, da jeg laante Forøderen noget til at redde sig med, blive saa slet belønnet? Kan jeg noget derfor, at han forødte det, som jeg saa beredvillig og i saa reddelig en Hensigt laante ham? Skal min Beredvillighed og Troefasthed imod ham betales med en haanlig Afviisning, naar jeg fordrer Mit igjen? — Det var jo Synd om man behandlede mig saaledes. — Nu til Rigerne! — Vegrer een Magt sig for at betale een anden sin Gield; saa maa den forurettede nødvendig skaffe sig Ret. Krigen er Rigernes endelige Dommere. At udholde en Krig, det koster et Land meere baade af uskatterlige Mennesker og af Penge, end om det betalte Gielden. —

Riget ville dernæst spille sin Kredit, saa at ingen ville redde det, om det stod til at trænge. — Hr.

Conferentsraaden tilraader Majestæten, ikke at lade Hans Faders, (af høi Ihukommelse) Monumenter forfalde;

38

34 men hvis vor Konge ikke var alt for viis til at betale al Rigets Gield, under hvad Paaskud Han end kunne vegre sig derved, saa ville vist Høiselig Frideriks Æremonumenter forfalde.— Disse tvende siste anførte Ulæmper er en Følge af at lade ligesaavel den offentlige, som private Gield blive ubetalt. Private Folk kan ei bruge Magten; bør dem da forurettes? Nei! — ingenlunde! det taaler aldrig en høi Kongesæl.

Det var at ønske: at en Patriot, som havde et ligesaa oprigtigt Hierte, som grundig Insigt, ville oplyse Majestæten om Bankeherrernes Omgang med Landets Penge.— Var det ikke mueligt, at der kunne gøres saadan en Inretning, ved hvilken Kongens Kasse kunne beriges med Den Fordel, som nu kryber i Kommissarernes? — Hr. Niels Tranberg er en Mand, som er bekient af sin patriotiske Styrke, som, Trods alle Anstød, ikke blev slap, førend han fik Sundet forsynet med Fyr for Reisende. Jeg ville kun ønske ham og os den Lykke at han, endskiønt han er en Inføt, maatte opmuntres til at nytte Riget med sine grundige Insigter og Forslagsvittigheder, som nu have tabt Modet, ved idelige Strid mod Egennyttige, og som snart vil siunke ned i en uvirksom Dvale, dersom man ei lokker dem til den Virksomhed, de ere bleven kiede af.—

Hr. Conferentsraaden fremskinner med al sin Ømhed; med al sin patriotiske Høimodighed og Kierlighed i disse Linier; Med

Glæde, skal jeg efter Ævne bære den Deel, som før

39

35 laa paa den Usle. Af et ligesaa ømt og oprigtigt Hierte vil jeg anpriise, Hr. Conferentsraadens Ædelmodighed, for alle Formuende. Min Ømhed over Medmenneskene tillader mig ikke at forbigaa et Exempel paa en vis Magistrats Ubarmhertighed mod en Familie. Kongen vil have dem udtaget fra Skatten, som selv ere Nødlidende; enten Kaprise eller Fordeel formaaede denne Magistrat til at tage den siste Dyne fra et Par Folk. Disse havde en Søn der var saa studeret, at han kunne klage Magistratens Ubillighed for Majestæten.— Ansøgningen kom tilbage til denne Magistrat, fordi at den skulle give sin Erklæring over den. I Steden for at give den sanfærdige Tilstaaelse om deres ugudelige Medfart med Studentens Forældre, saa fik de en ondskafuld Pen til at gjøre al sin mulige Flid for at faae Studentens timelige Velfært ødelagt; de misrekommanderte ham, allene for selv at ansees uskyldig; de anførte, tvertimod Sanhed, at Sønnen ved slet Opførsel havde gjort Forældrene Uformuende; da han dog i Sanhed maatte underholde dem med sine Informationer.

— Da jeg ved en Hændelse, kom til at læse dette deilige Inlæg mod Studenten, saa kunne jeg sandelig, af Medynksomhed over ham, ikke holde mine Taarer inde.— Ja Gud vil visselig samle alle de Taarer, som ubillige Magistrater udpresse af Nødlidende tilligemed Maanedsskatten!— tvertimod Majestætens Villie.

En Solicitant forsømmer megen Tid ved sin flittige Opvartning hos de Fornemme; naar denne Tid blev nyttigere anvent, saa skulle en langvarig Solicitation ikke længere være et stumt

40

36 Vidne, om Solicitantens Udygtighed.— Imedens jeg hundrede Gange løber forgieves efter at faa en høi Herre i Tale, saa kunne jeg jo lige saa mange Gange i det minste, have forøget min Insigt; jeg vil ikke tale om al den Tid, man tillige slendrer bort. Det er sielden at jeg kan overtale mig til, at øde en Dag paa slige Opvartninger; hvis Nytte, jeg seer kun ved Hielp af Haabet. Jeg trænger til at tiene min Stat; men om jeg aldrig trængte, saa befaler min Pligt mig dog, at anbyde min Tieneste. Hvo beforders da vel snarest, enten den, som (i det han altid bliver den samme han er) overtrygler sine Patroner; eller den som ved at befordre sin Insigt; glemmer sin Befordring. Just fordi jeg troer, at disse siste tilsist reent forglemmes og kun i en kort Tid, nemlig i deres sildige Mandom og Alderdom, faa Leilighed til at gjøre Fædernelandet den Tieneste, de ønske sig; saa har jeg for længe siden anseet Studenterskabet med bedrøvede Øine.— Lykkelig er den Student, som Skiebnen ikke tvang til at være skiødesløs med sin Siæl, for at tage vare paa sit Legeme.— Gid alle alle de høie Herrer, i hvis Hænder vor Lykke er, ville ligne vor ulignelige Superintendent Kramer, en Mand, ved hvis Karakter ingen vil unsee sig; en Mand, hvis Værd Universitætet først kiente, da det savnede ham; en Mand, hvis Savn neppe saa let nogen anden, i alle Henseender, kan oprette. Naar nogen søgte noget, som han havde i sine Hænder til at uddele, saa maatte denne først overbevise ham om sin Værdighed til det han attraaede. Saasart dette var skeet; blev samme Persons Navn og Beqvemhed inskreven i en Bog, som han just havde inrettet til dette Brug;

41

37

ligesom Turen falt til de antegnede Personer, i samme Orden bleve de uryggeligen fyldestgiorte i deres Ansøgte; saa at man ei havde nødig at umage sig til Professoren, i det høieste, oftere, end tvende Gange; vi kunne da sidde allerbest hiemme i Roe at studere, naar der kom Bud fra ham, med vore ønskers Opfyldelse. — Jeg skriver dette af Erfaring, og med hvilken Glæde ville jeg ikke kunne skrive ligesaa sanfærdigt og roesværdigt om mange andre!—

Jeg hilser et Afskum meget høflig, fordi jeg troer at hans Dyd ikke holder ham fra at efterstræbe mig uforskyt. Er jeg, med saa ringe Midler, i Stan til at bøde af for slige Folks Efterstræbelse og skadelige Ligegyldighed, da bruger jeg dem gierne, uden at min Høimodighed i minste Maader skal fornærmes derved. — En liden Tue er i Stan til at vælte et Læs. Det veed jeg; men i Hiertet ærer jeg kun de Dydige og Insigtsfulde.—

Desto længere Lykken sat mig uden for mine Medborgeres Vanheld; med desto mindre Mistanke kan jeg nedlægge mine ydmyge Bønner, som sigte til deres Vel, for Tronen. Desto værdigere er min Ædelmodighed, naar jeg vaager for at befordre deres Lykke, som ikke kan forøge min.— En Patriot udmærker sig just til Efterslægtens retmæssige Beundring, naar han ved Majestæten har udvirket, de Fordeele for Undersaatterne, som ikke giver ham anden Belønning, end den føde Glæde, han føler af at gjøre Vel, uden at have Hensigt til Egennytte. Saadan en Patriot, som kunne takke Forsynet, fordi det sat ham i Stan til ei at bede om Noget, saadan en Patriot (siger jeg) kunne just

42

38 med forønskelig Nytte tale Folkets Ønske til Kongen; han kunne gjøre Forslag om at forbedre, fornye, anlægge og underholde de Inretninger, som han troede at geraade til Fædernelandets Lyksalighed; han kunne betle for de Forarmede, hvis Tarv han ikke selv kunne fordrive; han kunne betle for de Betrængte, som sukke under Uretferdigheds Aag; han kunne betle Majestæten om Naade imod dem, som have Beqvemhed og Lyst til at blive insigtsfulde og nyttige for Landet. Og det altsammen burde og kunne han gjøre efter sine Pligter uden at staa Fare for at hans Ord skulle tabe deres Værd ved de Plætter, som besmitte mange andres; endskiønt de i sig selv kan være komne af reene Kilder. Hvor meget Got kunne da ikke slike en utrængende Patriot udrette, til Ære for sig og til Gavn for Fædernelandet.—

Det er da, dyre Hr. Suhm! de Erindringer, som jeg, efter min Eenfoldighed, har givet mig den Frihed at fremlegge for Kongens; Deres og Publikums Øine. Ingen troe! at nogen Feil har insneget sig heri af nedrig Ondskab, eller Lyst til at fortolke Ord paa en vrang Maade. Alle troe! at de Feil, deres Øine opdage, ere allene udsprungne af min uslebne og i det Offentlige endnu ubrugte Tankekraft. — Slet Ære for mig, om jeg ville søge den i Skiendsel! — Jeg har anvent det lidet Lys jeg har til at oplede Sanheden.— Har jeg gaaet Glip af mit Maal; da gid dette Arbeide var falden under en hældigere Pen! — Kierlighed til min Konge har allene været Drivefiederen til denne Handling. Naar Hensigten var saa ædel, hvor

43

39

ædelmodig og læmfældig maa Menneskevennen da ikke dømmе mig.— Ja dem Hr. Conferents Raad! dem tænkte jeg ikke engang paa at fornærme, imedens jeg skrev.— I Fald jeg var saa lykkelig at være kient af dem, saa haaber jeg end ydermere, at jeg ved disse sagtmodige Erindringer, har forskaffet mig Deres Venskab.— Er det alt for uselt skrevet; da venter jeg ædelmodige Siæles Medynksomhed over mig; hvorfor da ikke Deres med? — For Kongen og for Fædernelandet helliges alle mine Idrætter; at blive anseet værdig nok til at yde dem mine ringe Kræfter, det er mit Ønske; mit tilladelige og brændende Ønske.

— Men saasom Forsynet ikke var mig saa naadig, at det gav mig Evne til at tiene, uden at trænge til Tienesten; saa kan min Anbydelse ikke være saa ædel; saa frie for Mistanker, som jeg ønskede.— Dog skal jeg aldrig blive skyldig i nogen.—

44

1

Erindringer ved den

velhMmendes Krim over Suhms Moraler.

Af den Oienemlcesende.

Kiobe nhavn, 1772. Trykt og at bekomme hys August Friderich Stein, boende i Skibenstradet i No. 171.

2

3

Læser! Læs ikke mit Blad, uden du legger Suhms og den veldømmendes Blade for Dig. Hold Øiet i dem begge, og merk vel, at den sidste siger Pag. 7. rundt ud, hvo hans Philint er. Spør ikke, hvo enten den Veldømmende eller den giennemlæsende er? Vi har aftalt, at ikke røbe hverandre. Saa meget kan Du selv stave Dig til, at den første er commissionair for de Retsindige i tvende Kongeriger og tvende Hertugdømmer, og den sidste kan sub rosa sige Dig, at han alene har Befaling fra sit eget Hierte. Til den førstes Forsvar, vil den sidste ikkun anføre dette ene, at han synes ikke saa meget at have skrevet, for at flaae sig til Ridder paa S., som for at faae sin egen Besyv indført, og vise sin Nidkærhed og sine Indsigter for tronen og i Publico. Læser! Troe langt fra, at jeg i Hast Har indseet og skrevet alt, hvad her indsees kunde og skrives Burde. Tag fra, leg til, grandsk og døm.

4

Veldømmende!

som taler hver Retsindigs Sag, Giv os lidt mere af Din Viisdom for en Dag.

Du løfter Patrioten op som en Bebreider,

Dit rene Hierte her Din flebne Pen geleider. Hvo skulde undre, at Du kan og tør En flig philints velskrivning gjøre, som Du gjør.

Kun Skade, at Du nævner Din Philint.

Du roser Dig af denne såre Naade,

Religion, Opførsel, Tænkemaade

At have haft tilfælles med philint.

Din Tankekraft og Pen, de løbe for gesvint. Bevare Gud philint fra Din og fliges Tænkemaade;

Den Kongen og hans Land saa lidet kom til Baade,

Som det. Du skriver, Dig til Ære vil geraade.

5

Du ene vare vil Philintes Speil,

Og ingen, uden Du, man røre nogen Feil,

Du kun Uagtsomhed og Ufuldkommenheder Saa ømt og varsomt selv om Landet leder,

hans roos, forblommed viis, Du vidt og bredt udbreder. Du mesterlig bemestrer Dig Philintes Ære,

Og uden Dig bør ingen Patriot at være.

Kort sagt: Jeg seer. Du til Bestilling trænger, Jeg i vor næste Samling tale skal for Dig,

At Patriote -Selskabet saaer gjøre sig

En værdig præses af en saadan Patriot, der giver Saa store prøver af sin Indsigt, Hierte, Iver.

6

Pag. 2. hilints Feiltagelser — afbøde hans Vanære — Hans Skrøbeligheder — Hans uagtomme opførsel.

Pag. 3. Nedrigheder begik han aldrig. Jeg faae igiennem fingre med hans Ufuldkommenheder.

Pag. 4. At foreholde ham een og anden Feilspost, som jeg frem for mange andre havde bemærket. Jeg maa skiule min Vens Feil, paa det jeg ikke tilsidst skal opsige ham mit Venkab. Ilde faren, om han havde mistet Dit Venkab, hvem skulde i løndom og saa ømt have moraliseret for ham.

Pag. 5. Du ophøyer Din Vens Tankemaade, at han skulde tage en forskyldt og velgrundet paamindelse for en Bebreidelse fra sin Fiende.

Ibid. Din Vens begangne Daarligheder.

Pag.

7

Pag. 6. Philints Forbedring. Der blander sig noget forfængeligt i med hans allerædelste Handlinger. Lykkelig, at Du i Eenrum kan sige Din 'Ven hans Feil; den Adgang fattes andre, der kan og tør sige Sandhed.

Pag. 7. Naar den Veldømmende forud har beskrevet sin og Philints venlige Omgang med hinanden, falder man i Forundring over, at han navngiver ham. Han er derfor ingen Hykler, han vil ikke være mishagelig, enten med underfundig Smigren eller fremsusende Sandhed. Dine Indfald om den fremsusende Sandhed, Dine Moqverier om Guldminen, Dine Beskyldninger om Pletter paa Purpuret Pag. 8, røber et godt og Patriotisk Hierte.

Pag. 8. Ilde, at Du er saa langt fra Tronen, og saa kortsynet, at Du ikke har kunnet see de begangne Feil. Du gjør meget vel, at Du lader Rigets og Kongens Venner forbedre Feilene, tvil ikke paa, der jo ere nogle, og flere end Du kunde rette, om Du og sad ved Foden af Tronen. Kanskee Du har selv hiulpet til at begaae nogle.

Jeg for min Part tager heller Guldklumpen, end hjælper til at drage noget fra mine Medborgere, hvad glimrende Skin det og kan have.

Leg ikke for megen Roos paa Suhms Skuldre; thi han kan ikke bære saa svar en Byrde. Læs hans Skrifter selv, og døm dem ikke af Journaler, disse bestemme ikke Værdet af en Skribent. Det Fejltrin, Du nævner, man være indskrænket inden Dit Begreb og Dine Retsindiges lille Cirkel.

8

Pag. 9. Uden tivl tiender Du ikke efter de Characterer Du tillegger ham. Ha, ha! Du vil have en lovtale af af ham over landets fordervede Tilstand og dens aarsager; den er Du selv best i Stand til at skrive. Her skinner Hykleren frem. Sandheder skal vare feilbare Rygter. Af kiærlighed til Dit Fæderneland ønskede Dit, at vore Feil og Mangeler ikke maatte opdages af dem, der har Indsigt og Mood nok, til at vende den rette Side ud paa dem.

Pag. 10. En fornuftig Tilstaaelse, at Kongen allerhelst hører Sandheden tale. Her giver Du S. det Vidnesbyrd, at det er fandt han har talt.

Du gjør Dig for megen Umage, at Du vil tale for de Retsindige i begge Riger og Hertugdømmene. Du har neppe Commission fra dem alle. Der tør være nogle af andre Tanker. Giør ikke for stor Forsikring paa Hykleriets Vegne. Om Du og bruger en modbydelig Myndighed, vil dens Virkning ikke blive andet end en Latter. Lad ikke Eftertidens Ufornuftighed saare Dig for sterk; thi allerede den nærværende gottes sig med Din Ærefrygt og den Vanvittigheds Titel, Du selv giver Dig.

Pag. ii. Du kan være ei alene Sandheds Tolk, men og Hykleriets, uden at opbringe enten den enes eller andens Elskere imod Dig. Troer Du om S. at han glæder sig over Dit Foretagende, saa troe tillige, at han og ikke græder derover. Øs ikke alle Dine gode Titeler ud paa eengang over en mand, som Du miskiender.

9

Det er vel, Du troer, at Kongen sidder eenevolds (som Du kalder det) paa sin Trone, Du havde ellers en vrang Troe. S. troer det ogsaa. Og der er flere, som troer det stamme. Endog Dine Utallige Skarer af

Retsindige troer det.

Pag. 12, Du synder, at Du ikke navngiver dem, som havde sammensvoret sig. Deres Velmening har fortient Ærestytter af Publico. Men De havde maaskee biet saa længe, at det var blevet for sildig. Troe Tienere bør strax aabenbare Forræderier.

Du kan umueligt begribe, hvad det er, at bemestre sig Kongens Person. Bliv i Din Vankundighed. Men det begriber Du Pag. 11, at Ietfærdige og Uretsindige havde flaget en Kreds om Tronen.

En vel passet Lignelse om Konen, der spiller Mester over hendes Mand, og som gjør Ære til dem, Du skriver om.

Pag. 13. End videre udsøgte Lignelser om Din Tieneres Opførsel imod Dig; de gjør Din Forstand og Conduite liden Ære, og der ligger jo ingen Bebreidelse i for Dig selv, som Herre.

Pag. 14. S. nævner jo ikke Kongens Villie, og hvem har villet tvivle derom. Dit anførte Exempel beviser lidet. Du raaber Kongen selv til Vidne, derfor bør Du troes. Men troe, at der kunde anføres mange flere og større Beviis, baade for Hans gode Villie og Hans Aarvaagenhed, til at see sit Folkes Nød. Lykkelig er Du, at Kongen veed, Du ingen Hykler er. Men hvad Han ikke har vidst før, det lærer Han af denne

10

Din Kritik. Her ligger Du allerlængst fra Tronen, men paa andre Steder synes Du at være med i dens Hemmeligheder.

Pag. 15. Du troer, at andre Nationer maaskee hellere ynke end bespotte os. Vexelviis og maaskee begge Deele, i det mindste har de, efter vore Udseender, kunnet have Anledning dertil.

Her røber Du, hvad det er for Retsindige Du skriver for, dem nemlig: der ansee Sandheder som blotte Rygter & c.

Jeg troer gierne med Dig, at S. kan feile, men neppe i dette Stykke. Ønsker vil nok heri være forgiæves.

Du tør kalde alle Landets Børn til- Vidner. Du kommer for sildig, Veldømmende! Nu er det bag efter. Det skulde Du have gjort for sex Uger siden.

Pag. 16. Det er en nye Anekdote, at Struense tragtede efter Kronen. Ney, det Slags Kroner passe ikke til saadanne Hoveder. Her seer vi, Du har Indsigt i Hemmeligheder, og ak Du kan troe blotte Rygter, naar Du vil.

Tag Dig ikke paa, at forsvare den store Ministers ømhed over Rigets Indkomster. Du kunde let feile. I Anledning af der, nævnte Eqvipage, vil jeg give Dig et Exempel: Naar Folk, som kommer nøgne herind, neppe har været et Aar i Landet, før de kiøbe sig Heste til 800de Rigsdaler Stykket. Slut nu til Proportionen af det større, og dom, sin Din store Minister kan ansees for andet, end en stor Røver af Rigets Indkomster og en Landers Udsuer.

11

Forræderie vil Du troe og ikke troe, det er Din modestie og Din Menneske-Kierlighed. Men sæt Dig ikke selv ud for Mistanker.

Andre forstaaer nok, hvorvidt alting har været til priis: det kan være ligegyldigt, at Du ikke begriber det.

Men forklar, hvad Du forstaaer ved Adelens forrige Indkomster? Er her nogle Embeder og Indkomster, som tilhøre Adelen meere end andre? Det synes, Du har forglemt, hvad Land Du lever i, siden Du ikke kiender dets Forfatning.

Hvor kan Du sukke efter Embede, som er Philints saa Fortroelige og saa mange Retsindiges Talsmand. Der maae hænge en mørk Skiæbne over Dig, eller nogen Uretviished regiere inden Din Cirkel. Jeg troer vist, Du havde faaet noget hos Kabinet-Ministeren, i Fald Din Høimodighed havde tilladt Dig, at tye til ham; thi Du synes at have en god Deel af de Egenskaber, som hans Kreaturer skulle have. Mon man og kan troe Din Ærlighed, at Du ikke, som en god Deel af Dine Retsindige, har bøiet Dig for ham.

Pag. 17. Med al Din modestie roser Du Dig selv formeget, men at Du ikke bedre har passet paa Tronen, det bør Du lastes for, i Fald Du har været fat til dens dørvogtere.

Tvil aldeles intet paa, Du jo begaaer Forseelser imod Sandheden. Maae jeg spørre, hvortil Du bruger Din Dumdristighed, om ikke ti at begaae Feil? Du skiønner selv, hvor

12

10

artig Du er, siden Junior Philopatreas ikke vil kiendes ved Dig; Du kan og bør sættes ved Siden af den gamle.

Det synes, som Du ikke forstaaer det Danske Ord fornøiet, i alle dets Bemærkelser; Du kunde ellers have sparet den ' heele Commentarius, Du gjør derover.

Pag. 18. Det gjør Du betænksomt i, at Du lader nogle af S. Moraler falde uden for Din Critique; thi de deraf, som Har den Lykke, ere faldne i god Jord.

Pag. 19. Meener Du Suhms eller Dine egne Erindringer? De første ere allerede mere end eengang hørte og læste af Kongen. Men meener Du Dine, vilde Han maaskee ikke meget opbygges deraf, men troe om Dig, at Du er den, som Du viser Dig at være.

Du skielver af Patriotismo, lad Dig aarelade; jeg frygter ellers Du faaer en Feber.

Du synes, at beskyldte vore Love, naar Du troer, at de ikke kan skaffe Staten af med efterladne Embedsmand. Du inclinere noget for Despotismus. Og Du synes, at ville skrive Apologie for Forræderne, imod saa mange ulykkeliggiorte uskyldige Embedsmand.

For det Danske Sprog taler Du anstændigt. Her er en Blanding af Hyklerie, ondskab, og, som det synes, tillige Uvidenhed. I de skønne Videnskaber har Du Styrke, og kan see de Feil, som ingen andre.

13

Pag. 20. Naar Du skriver om de afsatte Embedsmænd, røber Du Din retsindige Tankeinaade. Den vilde Du, Hans Majestæt skulde læse, og vel ønskede, Han vilde følge. Kanske der kunde blive en ledig Plads for Dig. Kongens Viisdom og Retfærdighed bestemmer vel Deres skiæbne, uden Din Raadførsel. Du kalder Dig selv Veldømmende, og gid Du var det.

Pag. 21. Her viser Smigreren sig i sin Styrke. Hvor Har Du alle de Hemmeligheder fra om Kongens Reise? Du raisonnerer artig om Kongers fastsættelser, om at blive Store og give sig forævigede Navne. Men der vil andet til. Og Du indseer neppe, eller ikke vil indsee, hvorfor det ei skeer, naar det mislykkes. Men det mislykkes ofte, især, naar der falder Misvext ind i fuldførselen af Midlerne, som skulde drage til Maalet.

Pag. 22. Jeg fatter Mistanke, at Du Har været med at gjøre nogle af de velmeente og velgrundede Projecter, Hvorefter de gamle Indretninger ere kuldcastede. Har Du nok indseet, Hvor skadelige De have været? Har Du nok overveiet, Hvor nyttigt det, som er kommet i Stedet? Jeg tviler paa, Kongen selv bifalder din Lovtale i det, som Du hellere bør tillegge de Ulyksalige, som vare daarlige nok, til at tage for gode Vahre alt, Hvad enhver enten til Egennytte, eller til at skade sin næste, kom frem med. Der er ingen Tvivl paa, at Kongen jo ville lyksaliggjøre sine Undersaatter, men om Han traf de rette Folk, den rette Tid, og de rette Maader, det er en anden Sag. Og Han bør ikke ville gjøre de eene lykkelige paa de andres Bekostning. Det var ellers en stor Mangel i Projektmagernes Forslag, at de ikke anføre Ulemperne, lige saa vel fom fordelene.

14

Pag. 23 Saa nysgierig er jeg, at jeg gjerne vilde vide, hvem denne eene iblant de ti Rensede var, som beskyldes for Er: lighed, og hvis Manuscripter vare saa ulykkelige, at blandes med de gemene Forflags-Mesteres. Det var vel aldrig Dig selv, siden Du har saa nøie Kundskab om Sagernes Sammenhæng.

Pag. 24. 25. Du har et underligt Begreb om Adelsmand her i Landet. Veed Du ikke, at Kongelige Embedsmænd, Rangs - Personer og Kiøbenhavns Borgere ere saavel Adelsmænd, som enten de gamle eller nye Nobiliterede. Forskillen veed enhver. Det har saa været fra Souverainiteten, og det vil saa blive, saa længe den Regierings Form staaer ved Magt, Gud give i sin væsentlige Reenhed, indtil Verdens Ende!

Pag. 25. Du taler noget dristig, naar Du siger: at Kongen var alt for uskyldig, til at undersøge Sandheden. Du er dog den, som, vil beskyldte andre for Bebreidelser. Jeg kan ikke sige, at denne er af de fine. Siden snoer og vender Du Dig heel artig.

Pag. 26. Atter en rar Anecdote, at Struense efterskrev Kongens Navn, for Livvagten at tilfredsstille. Her er Du bleven lettroende, maaskee til et blot Rygte. Førhen har Du ikke villet troe virkelige og hver Mand vitterlige Sandheder.

Skal jeg lade mig fortrylle af en Hykler? Hører det med til Fuldkommenhederne?

15

Pag. 28. 29. Gode Politiske Raisonnements om de gamle og nye Indretninger. Forslags - Mesternes Hensigter og Menneske Kiærligheden slaaes her med hverandre.

Pag. 30. Du skriver ret vel for de stakkels Dommere. Fordi der kan skee Misbrug i et Embede eller ved en Person, derfor skal der skee en total Forandring. Det er det gode Principium, som har hersket en Tid lang, hvorved een og anden har fundet sig vel, naar flere ilde. Den beste Orden bliver dog vel den gamle, naar den med Fornuft og Sagtmodighed bliver rensset fra Misbrug og Omsvøb. Overalt tænk paa den vise Konges

Ord: kroget kunde ikke vorde rer, og Brøst kunde ikke tælles. Prædik. 1, 15.

Pag. 31. Her lærer Du Kongen en nye Pligt, ikke at efterlade noget, som kan geraade Riget til Beste. Det er godt, at Du forud har tilstaaet Din indknebne Indsigt i Stats-Videnskaben.

Det synes, som Du gjør en vrang Udtydning af S. Ord om gamle Ting, som ikke skulde oppripes. Troe ikke, at han forsvarer Forurettelser, som Landet er skeet ved endnu levende Personer. Du skulde lade være at nævne Dem. Her stikker Dit Hierte frem. Du er haard. Lad Hevnen høre Gud til, og flige Sagers Behandling til Kongens Viisdom, Retftærdighed og Mildhed, og til sin beleilige Tid.

Pag. 32. Ilde er det, at Din Patriotiske Iver skal være saa indgroet Hos Dig, og at saa Heedt Blod skal rinde i Dine Aare.

16

Du vil vide Navn paa Lystighederne. Er Du en Eremit eller eene fremmed i Jerusalem? Har Du ikke læst alle de Daarligheder i Aviserne, som i Fior til hver Dag i Ugen, og flere paa hver Dag, bleve anstillede og tilladte baade Vinter og Sommer, som gik paa Kongens, paa Stadens, paa Publici, paa Ungdommens Bekostning. Den zirlige Tale, som Du vil legge Suhm i Munden, den anstaaer og ligner Dig, men ingenlunde ham, som siger andre og store Sandheder i saa og syndige Ord. Dit Raad var uforligelig i en Hedensk Regiering. Du sætter Kongens glimrende Pragt i Comedier, Opera, Masquerader og deslige. Du vil have de Eenfoldiges Øine hellere forblindede end oplyste. Du vil have de udenlandske Daarligheder forviiste, men beholde de indenlandske, det er at være Patriot. Du troer, at Ludvig den Fiortendes Ihukommelse er ævig ved flige Lystigheders Stiftelse. Det er vel saa, efter din og ligesindede Philosophers Tænkemaade. Er der intet andet, som kan gjøre Ham stor, blev Han en liden Helt for Gud og den kloge Verden. Den christelige Moral synes Du ikke at Have megen Smag og Respect for, siden Du anpriser saa meget de forfengelige Lystigheder. Du taler intet om Siælens Forlystelser, eller hvor lidet af vor korte Levetid vi har at spille til unyttige, skadelige og synd-nærende Ting, i Steden for at bruge Tiden til Gud behagelige og Fædernelandet nyttige Forretninger og Betragtninger, ei heller om den Regning vi har at gjøre for Tidens og vore sandsers Anvendelse.

Pag. 33. Gode Lærdomme til Giældens Afbetaling. Du forstaaer ikke ret Suhms Sprog. Forøderen er en smuk Inscription, at sette paa Herrers Monumenter af høi Hukommelse, som Du skriver.

17

Pag. 34. Det er en forfærdelig Beskyldning Du gjør imod Banco-Commissarierne.

Du er leiет af Dine Retsindige, eller rettere af dit eget gode Hierte, til at angribe en Mand, som al Verden anseer med de rette Øine. Er Du og leiет til at angribe andre? Du gaaer uden for Cirkelen. Du raser og er paa Veien til det Blaa Taarn. Men bekiend smukt, om her ingen fremmed Slange stikker i Din Hud.

Den gode Mand, Du navngiver at være bekiendt af sin Patriotiske Skyrke, er mig ubekiendt. Vel for Dig, at Du dog kiender og kan recommendere een ægte Patriot, ellers er der vel nogle uagte iblant Dine Retsindige.

Pag. 35. Her kommer Du atter frem med Dine Angivelser. Magistrater har Du stort Moed paa. Man skulde troe, Du havde været paa Raad med, at afsætte under den strenge Regiering. Man maae rose Din medynksomhed, og gid Dine Taare kunde betale Maanedskatten for de Nødlidende. Lacrima Crocodilinæ. Ellers kan der maaskee være indløben nogen Urigtighed i Relationen om Din angivne Magistrats Forhold.

Pag. 35. Du skriver meget om Tids Spilde ved Sollicitation og Opvartning, da den dog nytter dem, der trænge til dens Brug. Men Tidens Forsømmelse ved Comedier, Opera, og unyttige Lystigheder, den har Du forhen givet Samtykke til.

18

Pag. 36. Du trænger til at tiene Din Stat. Men gid Staten aldrig trænge til at tiene Dig, førend Du faaer sundere og mildere Tænkemaade.

Det ønske, Du gjør for Studenten, bør Du gjøre mere almindelig og extendere til flere. Den gode D. Cramer har vel ikke drømt om, at Han skuæde blive Din anden Heros og et Mynster til Sollicitanters Behandling. Du burde være Chef for nogen af collegierne, hvor Du da kunde indføre saadan god Tour for Sollicitanter.

Pag. 36. 37. En utrængende Patriot kunde gjøre mange flere Ting, end dem Du opregner, naar han, med sin Velsignelse, var af Din Tænkemaade, og havde Lyst til at blande sig i fremmed Handel. Naar han bliver kaldet, veed han nok, hvad han skal gjøre, og hvorvidt, uden Dine Erindringer. I sin Frihed udretter han ulige større Ting, end bunden og i en vis Cirkel indsluttet.

Det synes, som Du vil forekaste S. , at han ikke taler Folkets ønsker til Kongen, at han ikke taler for Indretninger, for Forarmede, for værdige og Beqvemme. Hvad er det da Han taler I Det er jo alt det han taler. Det er just Dyden og Livet i hans mandige Tale. Det er jo derfor han er bleven ophøiet over al Dabel. Det er derfor, han er bleven kronet med Patriots belønning, som er Ære og kiærlighed. Han driver sin Velmeenighed langt videre, og behøver ikke, at Du legger ham Ordet i Munden. Alene at agere Projectmager, som Du vilde have ham til at være, er alt for hadelig en Titel for ham og enhver af hans Tænkemaade. Du tænker i Dit Hierte, at

19

disputere ham Prisen, og at nappes-med ham om Æretronen. Du kommer til kort. ophøi Dig ikke selv, Du bliver ellers fornedret.

Pag. 38. 39. I Din Slutning taler Du lykkelig for Dig selv. Hvo vilde misunde Dig den Lykke, at Dine eenfoldige Erindringer Matte komme for Kongens Øine, for Publikums ere De. Gid enhver, efter Dit Ønske, maatte styrkes i den Troe om Dig, at Du ikke har skrevet noget af nedrig Ondskab eller Lyst til vrang Fortolkninger over Ord. Spøg ikke med Dit eget Omdomme. Om Kiærlighed til Din Konge har været Din Drive-Fieder, det tilstaaer Du Dig selv; men kiærlighed til Sandhed har neppe, varet den. Og hvor denne sidste fattes, er det Qvæstio, om og hvorvidt den første kan have Sted. Dog troer jeg, at Menneske-Vennen dømmes Dig langt lemfældigere, end jeg, og meget ædelmodigere, end Du ved dette Skrit har fortient.

Hvor usleben og ubrugt Din Tankekraft er, indseer Du selv, men at Din Pen ikke er usleben og ubrugt, det seer flere end Du og jeg. Lad og Dit Hierte slibe lidt, det kan ret vel

trænge dertil.

Min sidste Erindring til Dig, skal være, at, naar Du skriver igien, og vil forstaaes af alle, Du da vil studere lidet paa Ordenes Etymologie, og skrive noget mere Orthographisk, Dansk som Dansk, og Latin som Latin, og ikke: Unseelse,

Valg, Forsvant, Glans, Gulmine, Sank, Sanhed, grunlærde, Forevigende, Kulkaste, Fant, Stan, væske, ungaee, minske, Jn, inføt, in-

20

sigtsful, fulførte, udenlanskrejse, ikke heller: Eqvipase (da var Ekipase bedre), Kritik, Sekretær, Kabinet, Klaske, Kredit, Manuskripter, rekommendation, konferensen (hvorfor tør Du ikke Drive Konferensraad), Septer, sekulo, kommissarer, Kaprise, Karakter, Publikums. Men er det Bogtrykkerens Orthographie, da slet ham til rette, og true ham med den latinske Skole, hvor der, vanker haandtag for dem, der skrive ilde.

1

Til Hr. Conferents-Raad i Anledning av Hans Brev til Kongen

NO. 1772.

Bergen,

**trykt hos Kong. Maj. privil. Bogtrykker, h.
Dedecken.**

2
3

Hvad følede vi ikke, da vi læste det, som var kommen fra Dit patrotiske hierte? Hvad Virkninger gjorde ikke saadant udi vores opfelse og Hengivenhed, udi vores

Nidkierhed og kierlighed for vores dyrebare Monarch, Kong CHRISTIAN den syvende, for det Kongelige Huus og for fædernelandet?

4

Men end vores ømhed? - - - Denne har aldrig været større, end den Tid vi fik høre, at dette Alt havde været nær ved en Fare, der var saa meget mere græsselig, som den var tilberedet av dem, som helst burde have beskiertmet det: Av dem, som var nærmest, og derfor burde have været de første til at afværge alle stød: Av dem, som var forbundet ved De største velgierninger, og derfor saa meget mere vare forpligtede, at hellige dette Alt en uforrykket Troskab.

Faren er forbie, og de Skyldige staae til Regenskab for deres Formastelser, for deres Ondskab og frækhed.

Vi skiønner med den inderligste Taknemmelighed og Erkiendtlighed paa Dem i som haver ladet sig bruge som værdige Midler til at anvende det avskyelige, som var tiltænkt vor

5

Konge, det Kongelige huus og vores gandske Forfatning. Vi vil i vore Hjerter oprette Dem de Æreminder, som De verved have fortjent. Vi vil ikke glemme nogen af Dem, som haver havt Deel i at udføre dette, og at redde os fra en Forrykkelse, som var nær for Haanden.

Priisværdige ZULZANA! elskværdige

FRIDERICH! Disse Navne skal endog mere forherliges, end de allerede ere. Ja, vore seneste Efterkommere skal erindre Dem med Velsignelse og Taknemmelighed.

De øvrige mænd, de retskafne patrioter, som har været med, skal have et værdigt Sted udi vores og vores Avkoms Minde. Efterslægten skal endog binde de Laurbær-Krandse

6

for Dem, som De have fortient, ved at opfylde Deres Pligter. Disse Pligter vare ligesaa søde, som nødvendige og haarde:

Forvoventhed gjorde, at de kunde kaldes nødvendige, men Retskaffenhed var den Aarsage, der gjorde den sod og behagelig.

Men Du, vores forskrækkelige SUHM! hvad skylder vi ikke Dig? Du baade tænker, taler, skriver og handler som patriot. Vi ærer Dig, vi takker Dig! Men er ikke dette noget, som er vor Pligt? Jo, vi har længe kiendt Dig, som en Menneske-Ven/ som Patriot og en retskaffen Medborgere; vi har kiendt Dig, som den, der ved Dine Skrifter har gjort Dig fortient: men vi har ikke uden ved denne betydelige, denne beklagelige Leilighed lært at kiende Dig paa den Side, som Du haver viist Dig ved Din Tale, Dit Brev, eller hvad vi

7

skal kalde det, til Kongen. Du taler for Dig Selv og os Alle; og hvert Ord af din Pen er noget, som rører og opvækker. Du taler ikke som en Smigrer, men Sandhed Dit Vidne, Din forskandsning og Forsvar. Lyksalige Tid! da Undersaattere tør, kan og vil nærme sig til Tronen med det, der binder begge Dele sammen med uopløselige Baand! Du taler ikke som den, der vil gjøre Dig stor paa andre brave Folkes Regning. Du op høier Dyd og retskaffenhed, hvor den findes. Du gjør forskiel imellem de virkelige Onde og dem, som paa en uskyldig Maade kan have taget Fei! i en god Hensigt. Du veed, hvor let det er at underkiende Andres Gierninger: endog dem, som aldrig, i de paagiældende øieblikke, kunde rettes og forbedres, uden at forfalde ti! større Feil. Du taler ikke som den, der vil krybe i skiul, naar Udgifter skal udredes for det Almindelige; men Du tilby-

8

der Dig selv frivillig at bære den Deel, som førhen laae paa den Usle. retskafne, fortræffelige

Medborger! Gid den ædle drift, som besiaeler Din Patriotisme, måtte føles hos mange, og antænde Gnister der, hvor denne søde Glød synes at vare uddød! Ja, gid at dette Roesværdige hos Dig, maatte binde den ene Stand nærmere til den anden! da skal vi tilhobe blive et saadant Folk, som skal misundes af fremmede

slægter.

Skrevet i Bergen den 16de Februarii Anno 1772.

1

**Tillas os at takke Dig, Du store Dannemarkes og
Norges Patriot! Tillad os at tegne her Dit
uforglemmelige Navn, Hr. Conferentsraad SUHM
!**

**for at sætte
disse taksigelses Linier
i en klarere glands.**

**Men havde jeg en Tolk fra hine Sandheds Enge,
Som kunne lære mig, hvor Du besiunges bør, Du
Sandheders Herold! som Himlen udsaae længe
Til den Beundring, der forevige Dig gjør. Hør,
Bergen! knæl dog ned! ja ned for Himlens
Throne! Og tak den Viisdom, hvorav bestyret
blev! Da Han, til Landets Vel, sang i cherubers
Tone, Og Himlen denne i Monarchens Hierte
skrev. Ved mig Du ikke kan en saadan Helt
besiunge, Saaledes som sig bør: og hvo var
værdig nok? Men viid! din Pligt--og Han vil smile
til den Tunge, Som nynner ikkun klækt blandt
Norges Sanger-Flok.**

2

høystfortiente herre!

Saa stor magt har Dit dyrebare Brev, som du paa Rigernes Vegne skrev til vor Velsignede Konge, faaet over vore hierter, at vore ringe ævner ikke kan holde os fra at bringe Dig er ydmygt taksigelses offer, som burde være Dine høye fortienester værdigt. En ligesaa værdig Pen, som den, Din dyre Haand bestyrer, skulle her

sætte Dine Fuldkommenheder i Lys; Men hvor mange cre betroede de gaver, Forsynet allene seer saadanne hierter, som Dit, forbeholdne! Du har Roes og ophøjelse nok i Dine n-almindelige Egenskaber, og derfor ikke trænger til vore berømmelser, som, om de naae den højde, vi ønske, dog aldrig strække til Dine fortienesters højhed. Hvo ville synes ilde om, at Borgere besiungede en Viisdom, som har Kongens og landets velfærd til øyemeed? Hvilken Viisdom er Dig saa naturlig i alle Dine Foretagender, Du store Patriot i vor sælskabelige Verden! Ingen uden den, som var saa ulyksalig at synes ilde om, naar det gik Kongen og Landet vel. Har Du, som hiin, i guddommelige Monumenter Forevaged, der fordum stod imellem gud og Folket, staaet imellem vores jordiske Gud og os, for at tale saa hellig Sag, som den, hvorpaa Dine Med borgeres Del beroede; saa tillad, vi ophøye Dig med den Lov og Taksigelse, der ey saa tydelig i disse Linier kan udtrykkes, som den er indtrykt i vore Hierter, for aldrig at forglemmes, førend den sidste Forglemmelse virkes hos os av alt! Du indsaae med det klareste Lys de uomstødelige Grunde, hvorpaa riger bør bygges, naar de skal blive lykkelige: Men Han, som gav Dig Viisdom at indsee dette, gav dig og Frimodighed at aabenbare dette for Ham, vor Dyrebare Christian, som har en hærskende Magt over Sine Riger, men ligesaa hærskende villie til at gjøre dem lykkelige. For-

3

bandede Ischariother! som, ved at ville forraade saa Velsigned Monarch, ville tillige anrette almindelige ødelæggelser for vore riger og Lande; thi Rigernes velfærd er just concentreret i Ham, som i sin Middel - Punct. Evig velsigned være Gidd vor Zebaoth! Hvo knæler ikke for den majestætiske Aarsag til Dannemarks og Norges frelse! Han har i denne Tid ikke mindre herliggiort sin Magt og Maade for os, end fordum for sit Folk, som han med en vældig Haand udfriede fra hiin egyptiske trældom. Med os skal hærskarernes Mangfoldighed istemme: Du er værdig at tage Æren, prisen Og Kraften, Gud, vor Immanuel! Du har og vil gjøre vore Fiender, Forstyrrerens Avkom, til offere for din havnende retfærdighed. saaledes stiger endnu den tykkeste røg av vore Tak-Altere til det høye; thi vi glemme aldrig den Nat, Almagten lod det blive lyst igjen paa vor nordre Poel, og sadt Rigernes soel i Sin medfødde Glands. Med Dig, høystfortiente Herre! (Du har viist os denne allerstyldigste Pligt) med Dig velsigne vi vor Velsignelse værdige Juliana! Med Dig ophøye vi den beste Prints, vor Dyre Friderich, som besidder de Egenskaber, Himmelen ønsker, til Kongens og Labdets Del! Gid, Din værdige Tunge ville sige Høystsamme, at vi evig velsigne Dannemarks oa Norges Enke-Dronning Juliana, og Arve-Prints Friderich! Liv og Blod, børn og Gods er den beste Besegling paa vore ønsker over tør uskatteerlige Konge,

Umistelige Kron-Prints, og det velsignede Kongelige Huus. Hvad skyldte vi nu Dig, høystfortiente Herre! som, da Du ikke kunne tale, fordi Molochs Zirener havde liftet sig til Thronen, sukkede til alle Thrones Behærskede om et vaaged øye over den danske Throne: men nu, da Retfærdigheden, i eet Øyeblik, som altid skal være os helligt, stødte disse Uhyrer fra Thronen, har talet, som en kroned Menneske-Ven, i de Udtrykke, der viser Din Redelighed mod Kongen, Din Iver og Nidkierhed for Landets

4

Velfærd. Det, Du har talet tit vor Velsignede konge, ønske vi, maatte skee! Vi ønske det med den inderlige kierlighed og dybe soumission undersaatterne skyldte sin dyrebare Monarch. Gid, vor Dyrebare Christian ligne Sine Belsignede forfædre, og blive den vinseste, Mildeste og Beste Konge i Norden! Gid høystsamme, vor Lyksaligheds Kilde, maatte av forsynet velsignes med de Viise Raad, som kunne lette Hans tunge Byrde, blive Rigernes Styrke, frugt bargiørende Floder over det gandske Land! Den lykkelige Plan har Du, høystfortiente Herre! lagt for Kongens naadige Dyne; over den gloede vi os; for den ere vi Dig evig forbundne. Vi kan ikke betale Dig uden med den ydmygeste Taknemmelighed, og de inderligste Dukker. Vor Tak skal altid være dig helliget, fordi den virkes af Hierter, fom elske en fornuftig Borgere, en redelig Patriot, en dydig menneske-ven. Vore ønsker skal stedse udbede Dig av Forsynet saa stor Lyksalighed, som i ønsker kand have Sted. Gid det maatte gaae Kongen og Landet vel; thi da naaer Du Dine ønskers Maal, som nu har vidst Verden, Du vil gierne være et Middel hertil! Gid Du og Din høye Familie leve længe! og ligesaa lykkelig, som længe!

Det skee! det skee! saa ønske vi: Gid Himlen det

samtykke,

Og krone saadan Patriot med beste Held og Lykke!

Indtil at Verden ikke meer vil unde os et Rum, Vi takke, ønske, unde godt Hr. Konferentsraad

SUHM.

1

1772. 6te Aargang. No. 12.

Tronheims Kongelige allene privilegerede Udresse- Contoirs

Ugentlig Udgivende Efterretninger ved Commerce-Secreterer Rissen, Som

Forsendes med Posten Fredagen den 20 Mart.

Til

Forfatteren af det Skrift:

Til Kongen. Tak ædle Herre, Tankers Tolk! som før har længe skrevet: Af Lærdom, Dyds og Sandheds Træk navnkundig blandt os blevet, De Dig ej kiendte, kiende Dig dog af der rare Pund; Bar Du end aldrig Navn af Raad, gaae de ej af din Mund; Din Pen det havde dog fortient; hvorfra de flyde sunde, At Store Rigers Skade selv ved dem helbredes kunde; Jeg skal ej sige, om de fik udrette meget Godt, Da de, som før blandt andet sundt, foragtedes med Spot. Du bruger ej qvaksalverie og pillerie forgylder, Som have døds Forgift i sig, slaae ud i slemme Bylder.

2

Forsynet selv vil bane Vej for nyttig Lægedom,

Naar fuskerie har viist sin Konst, at gjøre Laden kom.

Vi boe, GUD Tak! i Sundheds Land, hvor Pesten ikke trives,

Ej Barbariets Plante (*) kan i Norden vel oplives.

De glatte Navne, Vidd og Smag, vi gierne bytte hen,

Maa sand Religion og Lov staae pille-fast igien. (**)

Hvad Sum Du med Dig førde bort, kan Norge aldrig anke,

Da den langt bædre staaer hos Dig, end i Venedisk Banqve:

Liv - Rente kan der ventes af. Tak rene Sandheds Helt!

Hvis ære-navn jo længer gaaer, end Wardoe er fra Belt. Blandt os har mangel seedet sig med vores Lands Formue,

betient sig deraf ridderlig selv samme at udsue.

Du ynder vores Land og Folk, ej yder Skam til Løn:

Vi unde Dig Din Deel, Du fik, som Dydens ægte Søn.

Vi priise GUD, for Sandheds Aand end bruger Raad og Storke, Naar løgnens i masqveret Skin vil alles øyne mørke,

At GUD oplyser Kongers siæl, til nye Velsignelse

Paa Jorden; lærer Dem sin Dom. Der skee! Det skee! Det skee!

(*) Som beskrives i A. v. Hallers bekiendte Fortale.

(**) Owen. Duo omli Reipiiblicæ:

Lex & Relligio junxerunt fædera; pravas Hæc hominum mentes eomprimit, illa manus,

Erik Herlov, som haver fordansket 3 Bøger af Owen. trykt kiøbenhavn 1726. setter: "Religion og Lov er knyttet i et Baand;

hiin tømnet vores Sind og denne vores Haand."

de, løfter i hans døds Sygdom. saasnart structuren med tvende Stemmer var i kirken opsat og til Gudstienesten kunde bruges, blev det af Stedets Sognepræst velværdige Hr. Ole højer i en meget talrig Forsamling af høye og Lave, indviet den 9de Søndag efter Trinitatis a. p. da der i prædikenen af textens Ord Luc. 16 Lap. v. 9. blev forestillet: Guds Boliger: 1) De foranderlige. 2) uforanderlige, og til Hentydning paa Orgelværker af Psalm. 84. fremsat: 1) Guds børns løst til Guds Boliger. 2) Deres forløstelse i Guds Boliger, med inderlig bøn til

den

Udskilligt Nyt.

Til priisværdig æreminde og et rart Exempel paa, at pryde Guds Huus og Guds tjeneste, kand følgende meddeles: Forhen værende Eyere af Sparboe Præstegields Kirker, nu afdøde velædle Hr. Lieutenant Caspar Hendrich Mestervald, har bekostet og givet til den grundmuret Hoved-Birke Mehre, et af structur smukt og af Lyd sterkt og vellydende Orgel. Paa dette var begyndt og noget bekostet for Sal. Hr. Lieutenantens Døden, mens siden med Bekostning, fuldført af Hans Respective børn efter Deres, Faderen gior-

3

den Høyste om Orgelets sande Nøtte. Saadan en Donation til en Kirke af en eeneste Familie maae ansees roesværdig, og maaskee bliver rar. Dette Orgel er bygget af Orgelbyggeren Msr. Gloger, som og ved Gudstjenesten spiller derpaa, imod at nyde en liden Told og anden Goddædighed af Mehre Sogns Almue, som den godvillig har tilbudet sig at give aarlig, hvilket tiener til samme Almues Berømmelse paa denne villighed til Godgiørenhed, naar det tiener til Guds Ære, Meenighedens Opbyggelse og Kirkens Zirats.

3 Søndag i Faste prædiker formodentlig:

Høymesse. Aftensang.

Dom-K. Hr. Hegge. Msr Krog.

Frue-K. Msr. Hoff. Hr. Lehman.

Hospit. Msr. Lind.

Dødsfald.

Frue Wagenfyr død paa Christiansieen og Mad. Anna Malena Reiner død her i Byen.

Indpasserede.

Hr. Grev Wedell og Hr. Lieut. Heide fra Kiøbenhavn. Hr. Proviand-Commissair Friedlieb fra sin udenlandske Reise. Kiøbmand Sr. Hansen fra Brunsviger Market og Sr. Laarsbye fra Amsterdam.

Udpasserede.

Hr. Henrich Meinche til Tydskland.

Efterretninger for Publico.

Paa Tirsdag den 24de Martin førstkommende afgaaer Posten herfra til Nordland,

da de Breve, som med samme skal bortsendes, bliver Mandagen forud paa Post-Contoiret indleverede.

Bekiendtgjørelse.

Til alle Vedkommendes Efterretning bekiendtgjøres herved: at de, som udi min Fraværelse, enten maatte have at betale, eller hos mig at fordre Penge, i begge Tilfælde vilde adressere dem her i min Sal. Faders Huus, til Msr. Christian Hoe, som dertil af mig er committeet. Tronhiem Den 19 Mart. 1772.

Henrich Meinche.

Da min Kone Martha Olsdatter modvillig og uden stielig Aarsag har forladt mit Huus, og imod min Villie og Samtykke opholder sig hos Hr. General-Auditeur Bruun paa Ringved, saa bekendtgjøres herved, at jeg undertegnede Ole Halvorsen Ørstad ej vedtager at betale, hvad hun i mit Navn laaner eller borger, men de som krediterer hende maae have Skade for Hiemgiæld. Tronhiem den 13de Martii 1772.

Ole Ørstad.

Da jeg udi forrige Uges Adresse Contoires Efterretninger har bekendtgiort det Indbrud, som er skeet udi mit Huus i min fraværelse til Levangers Market, hvorved baade det, som allerede er opgivet, og siden end meere, blandt andet: En Guld Ring og Et par forgyldte Kaabe-Spender, som og er bleven mig frastiaalet: saa skeer dette nu igien, for at advare den eller de, som maatte have enten købt, tilbyttet eller modtaget til Bevaring saadanne fra mig bortstiaalne Vahrer, at de da angiver samme til mig, paa det de ikke siden skal vorde anseet for Hælere af saadanne Tyve-Koster, og derfor vorde anseer og straffet efter Fortieneste. Tronhiem den 19de Martii 1772.

Elen Sal. Guddes.

proclamara.

Herved indkaldes alle, som nogen Fordring i Tronhiem kan have hos Sr. Nicolay Anthony Fyhn, der var boende paa Gaarden Sandtorv i Senjens Fogderie og har gjort Opbud, at beviise deres Fordringers Rigtighed og modtage den Andeel dennem af hans paa Sandtorv efterladte Fallit-Boes Beløb kand blive udlagt; hvilken Forretning sluttes paa min Gaard Sandnes i Tromsøe Fogderie den 27 Julii indeværende Aar 1772. Sandnes den 7de Januarii 1772.

W. M. Thomæsøn.

Auctioner.

Efter De Herrer Opbuds-Forvaltere i Hr. Raadmand Archdalls Opbuds-Boe, Hr. Procurator og Lavtings skriver Lorentz Ewensen og

4

Sr. Søfren Holst, Deres skriftlige Reqquisition af 28de Passato, bliver udi Tronhiem i Hr. Raadmand Archdalls endnu iboende Gaard den 8de April førstkommende ved offentlig Auction opbuden, Tiltnæs Saug paa Odels-Grund i Stods Tinglaug udi Inderøens Fogderie, hvorpaa efter Høy-Kongelig Bevilling aarlig er tilladt at skiæres, for det meedste af Odels- og Selv-Eyer Gaarders Skove 4000 enkelte Bord, hvoraf nemlig af Saven med sit Inventarium og det aarlige Quantum, Opbuds-Boet ikkun er eyende den halve Part; Men Med-Eyern derudi, efter bemelte Reqquisition iligemaade lader sin anden halve Part under det samme opbydes, og om fornøvelig Bud skeer overalt bortsælges, men i vidrig Fald alleene Opbuds-Boets eyende halve Part at afhandles. Iligemaade bliver paa samme Tiid og Stæd opbuden Spøttens Almindings Sav i Stods Tinglaug paa samme Maade, efterdi Opbuds-Boet ey heller derudi er eyende meere end den halve Part, og hvorpaa overalt, efter en af General Forstamtet udstæd, og af Rente-Cammeret ratificeret Forpagtnings Contract, kan skiæres aarlig af Spøttens Almindings Skov 6240 Bord, hvilket vedvarer til 1774 Aars Udgang, da, om Forpagtningen i den tilkommende Periode ey kommer til at continuere, Savbygningen til Hans Kongel. Majestæts frie Dispensation hiemfalder; Til hvilken Ende de Lysthavende sig om Formiddagen Klokken 10 Slet behagelig ville indfinde, da de fuldstændigere Conditioner til enhvers Efterretning nærmere bliver bekendtgiort. Fossum den 7de Martii 1772.

P. Rosted.

Da (S. T.) Frue Cammerherreinde Schøller har ladet udi Skrivelse af 29de Passato, requirere Auction over Marie-Lunds eller Støens og Gotvasliens Savbrug udi Sparboe og Inderøens Tinglauger i dito Fogderie beliggende: Gaa gjøres herved almindelig bekendt, at samme Auction bliver holdet udi Tronhiem i Hr. Raadmand Archdalls iboende, Frue Cammerherreinden tilhørende Gaard den 8de April om Eftermiddagen Klokken 2 Slet, førstkommende, og meldes tillige til Liebhaberens behagelige Efterretning, at Gaarden Marie-Lund, skylder med Bøxel og Landskyld 1 Øre,

samt at det derunder kiggende beqvemme Aargangs Savbrug er den 3die Junii 1769. allernaadigst bevilget for det meedste af Odels-Skoves Tømmer til 6000 Bords aarlig Skiørsel. Gaarden Gotvaslie skylder med Bøxel og Landskyld 4 Mkl hvorunder Saugbruget ligger, og hvortil af Gaardens egen Skov er d. 12 Jan. 1768. allernaadigst bevilget at skiæres 4000 Bord. Iligemaade er til samme Sav efter Forpagtnings-Contract af 19 Febr. 1768. d. 5 Mart. nestefter i Rente-Cammeret ratificeret, henlagt Sandsetter Almindings Sko til 15000 Bord aarlig udi 5 combinerede Aar, fra 1770 til 1774 Aars Udgang. Den eller De som maatte blive Høystbydende paa disse Gaarde og Savbruge samt Almingens Benyttelse til benævnte Tiid, paa de

Conditioner, som paa Auctions-Stædet bliver bekendtgiort, og paa Høyvelbaarne Frue Cammerherreindens nærmere Approbation, kan om forlanges bekomme den største Deel af Kiøbe-Summen mod første Prioritets Forpantning, og noget aarlig til Afdrag paa Capitalen at betale. Fossum den 7de Martin 1772.

P. Rosted.

Efter Catechete Sr. Knud Lorch, bliver Auction holdet paa Gaarden Belboen i Strinden; hvor allerførst Gaarden med Vaanings-Huuse bliver opaabt den Første Gang Mandagen den 6te Aprilis om Formiddagen, Anden Gang samme Dags Eftermiddag Klokken 3, og endelig Tredie Gang, da Gaarden absolut bortsælges, den 7de Apr. Formiddag, Klokken 11 Siden fortfares samme og efterfølgende Dage med Auctionen over Boets Effecter, hvorover trykte Fortegnelser bliver at bekomme Tirsdagen den 24 Martin hos Kiøbmand Sr. Lemmich. Dem som ellers i dette Stervboed maatte ville have noget fremført, bekendtgiøres at Skifte-Samling skeer Mandagen den 6 Apr. paa Arvetomten. Skifte-Retten den 10de Martii 1772. Skifteforvalteren. Bortkomne Sager.

I Søndags den 15de hujus, er tabt paa Gaden, imellem Raadstuen og Hr. Agent Lysholms Huus, en hvid brocheret Damastes Lommepong med Sølv Laas for og nogle Penge i; skulde nogen have fundet samme, som vil levere den tilbage mod en Douceur, bedes, at anmelde det paa Adresse-Contoiret.

1

Et Brev til Hr. Konferentsraad Peter Frid Suhm. fra Josias Leopold Bynch.

2

3

Ædelmodige

Hr. Konferentsraad!

Dette Tillægsord udmærker mig Dem i den Høivelbaarne Haab. De ville med Ret forsmaa en misbrugt Titulatur, giver de mig da ikke Frihed nok til at lægge den afsides og fremstille Deres Ædelmodighed for mine Tanker, til at trøste min nedslagne Banghed? — Viisdommen har De tilfælles med faa; men Ædelmodigheden med ferre — Vel mig da! at denne forvandler min ordqvælende Undseelse til reen Friemodighed! — Ikke Modbydelighed for den Ydmyghed og Høiagtelse enhver Dydig skylder Dem; — ikke den fineste Følelse af Mistillid til Deres Ædelmod; — ikke Frygt for de ømme og billige Bebreidelser, hvormed jeg for længesiden har bestraffet mig selv, holder, min Person tilbage fra at yde Dem den Tilstaaelse, som, førend den bryder ud, er en Uroe i den Feilen-

4

Des Bryst; — men kun Hiigen efter at Deres Ædelmodighed kunne viide, at den ikke beskiemmede en Uværdig; — kun Frygt for de oprippede Piinsler i min Siel, som ville mere forøges, naar jeg strax nød Deres Velvillighed til at forlade, inden jeg havde beroliget mit eget Hierte, med den Handling, som lovede mig en tillidsfuld Glæde, den første Gang jeg indstillede mig for Dem; — kun Lyst til Lejlighed, efter at udvikle min Selvkiendelse for Hr. Konferentsraaden, som Undseelse og Ærbødighed muntlig maatte fortie, — bruge nu min Pen, som en fyrrig Forløbere til Deres Hierte. — Hvo kan fremviise det Papiir, som jeg besmittede med Smigger, uden naar Modens Talebrug eller den strænge Nødvendighed, som forkuer Høimodigheden, tvang mig dertil? — Smigger er Gift for en Taabe; for meget Viin for en Selvklog og en satirisk Slange for en Fornuftig; — de Piile rive meest i den Retsindiges Hierte, som udskydes under Bedækningen af Smigreriets Skiold.— Hvad Bevæggrund har jeg da til at smigre for Dem, der ere en Selvkiendere; en Veltænkende; en Viis?—Deres billige Foragt og mit Hiertes Bebreidelse ville da blive min Straf. Ingen Mangel formaaer at kyse mig dertil. O! hvor lykkelig havde jeg været, dersom jeg altid havde vedblevet at bære denne Maske, naar

adskillige mødende og sielemurdende Ulykker, have truet mig til at krybe, for et Øjeblik, i Skiul bag dens forsminkede Yndighed.—Nei! ikke den Mangel engang, der sammenkrymper andre, som Orme, har kunnet nedtrykke mig i Støv, for der at sluge de Fordele, som Smigrerne gabe efter. — Forventende Fordeele udlokke heller ikke Smiger af mig. Høihed bestemmer jeg kun efter Insigt og Dyd; — bliver jeg Hviile i min Siel og en Forstkandsning for ikke at blive antændt af Gidshalsens Luer; — ligesaa stor Nøisomhed naar jeg har lidt, som naar jeg har meget; — det Klenodie jeg meder efter, er, Lejlighed til at smage et oprigtigt Venskab og udviide mine Indsigter. Skulle jeg da vanære mig med Smigger? — skulle jeg bruge den for at faae een saa billig Fordring underkient? Nei ingenlunde! — Ligesaa vist, som Hr. Konferentsraaden, ved sin sædvanlige Omdømmenhed, troer, at jeg i dette Skilderie om mig selv ikke skeier uden for Beskedenheds Ran, ligesaa lidet vil De have mig mistænkt for skuul-

5

øiet Smigrerie. — Smiggerfri; — tum fra uædle Hensigter; — besielet af Dyden og med Sandhedens klare Ansigt, tør jeg da nu iværksette den Pligt som saa længe har ulmet i mit Hierte.

Nu først en almindelig Kritik over mit Foretagende! — Et Exempel skal vare Talsmand og Dommere tillige i min Sag. — Jeg kan ikke fremlede noget værdigers Exempel end Hr. Konferentsraaden selv. Sandheden har herved intet at befrygte; saasom Dyden formælet med Viisdommen aldrig avler Partiskhed. — Om Hr. Konferentsraaden, fik et Brev, hvori det frie; det reene, oprigtige og uforbeholdne Vennesprog hernede og Let fra deres Ven, som var bleven beivrek, til at sirive det, af fin faa lange indebrændte Tilbøielighed for Dem; — som udveiede det ved Vægten af de hyppigste Følelser og udskrev det midt i den Beklumring, som lynedlige Ønsker foraarsagede; ville da Hr. Konferentsraaden ikke (forlad at jeg spørger) see hen til den klare Kilde; det retskafne Venneherte, hvorfra de havde faret en saa rar Ædelsteen? — ville De ikke føle en kildrende Velbehag hos dem, ved at see Deres Vens velmenende og smeltende Øiekast over alt i Brevet? Deres groende Velbehag ville blive til Glæde; — Glæden ville søge Medhold og troe at finde sig selv hos alle; thi det er Glædens Natur. De meente da, at andre, deres Venner, skulle; at de ville læse deres Vens Brev med samme Fornøielse, som De; — at Deres Venner havde ligesaadan et Begreb om Deres Ven fom De; - - Deres Hierte lærte Dem denne Mening; — i en ædel Troeskyldighed lod De da Deres Vens Brev besøge Deres Venner; men hvor modbydeligt ville det ikke blive dem, dersom een af dem opholdt sig over Deres Ven, fordi hans stærke Følelser havde glemt at bruge den gængse Titulatur, dem tilkom? — De ville vide sig selv som Anledning til denne tagne Forargelse og blive meget fortrydelig paa deres Vens Kritikus, som var uvidende om den Forhold der er imellem Deres Ven og Dem, som Venner, og det Mellemrum der er mellem Dem i Henseende til Titelen;

Politikken gjør jo i det samme Menneske Forskiel imellem Embedsmanden og Privatpersonen.

6

Dette er Exemplet, som jeg i en usminket og ukunstlet Ydmyghed, lader fordømme mit Foretagende i at bedømme Hr. Konferentsraadens: Til Kongen; — Exempeloriginalen (exemplatum) danner sig selv. — Aarsagen til trykte Skrifers Bedømmelse, bør være: Omhue for Sandheden; men kan denne Aarsag forsvare mig nu, efter at jeg fik denne Oplysning?

— Nei ingenlunde ! — Naar Aarsagen til en Handling ophører, saa bør den, for saavidt det er muligt, gøres ugjort. — Venner afgjøre selv deres Sandheder indbyrdes; — Hvis Pligt er det at saare deres Hierter? — Om saa meget kan jeg dog, til at formilde min Dom, paa det helligste forsikre Hr. Konferentsraaden, at jeg ikke vidste det ringeste om at Dette forholdt sig saaledes, førend efter at den Veldømmende havde seet Lyset; Thi jeg kommer sielden i Selskab.

For Resten indskyder jeg mig under Hr. Konferentsraadens beskedene og ædle Hiertes Dom, om jeg med nogle Meninger, som den Veldømmende fremførte, har bortsneget mig, for ikke at øine Sandheden; — om jeg ikke følte Patriotisme, da jeg gav andre Sandheder en Sminke, som skulle formilde Mængdens Skræk for dem; — om jeg alle Steder har været falsk og ingen Steder oprigtig mod Sandheden? —

Beskrivelsen over Philint er ubesindig-lang og passer sig ligesaa got paa Exempeloriginalen, som en knyttet Haand paa et Øie,

Det Øvrige er udjaget næsten med løbende Haand; hvad Under da! at Sprogets Polering; Tankernes nøiagtige Bestemmelse og Udtrykkenes Styrke ere borkslemdrede. — Jeg hastede kun for at faae min Fortjeneste;

— skjønt Lyst til at erhverve Noget, er ikke uædel hos en Manglende, naar den er et Bie-Øiemeed; — men Fordeelen deraf veltede sig ind i en anden Kasse.

Jeg burde ikke kaldt mine Tanker: en Kritik. — En Kritikus er Undertiden enten saadan een, som gisper og vansmægter under

Brynden af Autoritetsfordommene, og kravler idet tørre Støv;

eller en forvandlende Ovidius, som opklynger sig, ved Vittigheds Reeb, paa Dommer-Tronen; hvor han behager mest, fordi han bryster sig og efter blotte Indfald, enten ophielper; eller styrter;— hvis fortryllende Scepter, lige-

7

som Magnetnaalen, dreier sig efter hans Lidenskaber; — eller og en Menneskefiende, som bruger Dommen over Autors Skrift, til at sværte hans personlige Karakter, og hvis Underretninger ere Fremfusenheds, Underkuelses og Misundelses Spyd, der stilles lige ind paa Autors Hierte. — Om jeg har soret nogen af disses Fane, det overlader jeg til Hr. Konferentsraadens eget milde Øie. Dog! — Min Vittighed forførte mig til at begaae en Feil imod Dem, som mit Hierte bebreider mig. Ingen af mine Herrer Bedømmere, have, det jeg husker udmærket sig denne store Feil. Det Sted, hvor der tales om det udtømmede Rige og andre Stæder har jeg gjort saadan en Udlægning af deres Ord, som ikke harmonerede med Deres Hierte. Her har jeg besmittet mig med den almindeligste og afskyelsesværdigste Kritiksildhed. Jeg har mere Møie med at forkaste og udvælges end med at opfinde Tanker; herudi ligger Kilden: Incidit in fcyllam, qvi vult evitare carybdim. Hos en saa stor Menneskeven, som Hr. Konferentsraaden, skiules paa denne Grund min Forseelse snart i Ømheds og Selvkiendelses Glemmebog. — Kan Menneskekerlighed vel ansee mit Hierte, som ophævisk, fordi min Stiil falder heroisk? — Aldeles ikke! — dog veed jeg at det er en Feil; — men ved at rette den, kunne jeg lettelig forfalde til den homiletiske Sladdervurrenhed; — og da blev min Ydmyghed til Slendrian.

Er det da en Sandhed, som mig er bleven sagt, at Hr. Konferentsraadens Vennerigdom allerede tilforn har overseet og undskyldt mine Feiltagelser; hvormeget mere munter maa da nu min Tillid til Dem, i denne Henseende blive, om jeg, med mine ularvede Tilstaaelser og Undskyldninger, faaer rørt Deres Hierte. I Kraft heraf ville De herefter og alle Menneskevenner, ansee den Veldømmendes Udsvævelser, som nogle hid og did beplettede Udviklinger (commentaires) over Deres Tanker; — De ville oversee min umodne Tænkekräfts Feil og troe at jeg kun havde udvalgt Deres Tanker til et Hovedmaal for mine, allene forat drage Folkes Opmærksomhed til mig og for at berolige den kort tilforn herskende Knurvurrenhed; —enhver vil da, ved den enkelte Fornufts Hielp, tydelig see: at jeg i Grundfætningerne stemmer i med Hr. Konferentsraaden. De ville da ogsaa nu prøve mine fremlag-

8

de Grunde og Deres Ædelmodighed frikiende mig fra det vederstyggelige Hyklernavn! —

Nu mens jeg er løsnet fra den almindelige Egen- og Foster-Kierligheds Tænker, tillader vist Hr. Konferentsraadens Langmodighed, at jeg forraader det jeg har tænke om mine Bedømmere. — Jeg vil være ligesaa reentalende om dem, som over mig selv.

Det veltænkte det yongske og nyttige i Aftenposten er for en stor Deel skreven af Emanuel Balling; en ædel Menneskeven eg min Ven; — Hvo der var Autor til den mildeste Dom, som man har seet over den Veldømmende, viides ikke; — men — mon denne Dom ikke var alt for mild?— Enhver, som sammenligner den med denne Udladelse, vil ikke mangle Svar, og Hr. Konferentsraaden har selv Viisdøm nok til at afsiige Dommen. — En Kritik bør ikke skære for dybe Flenger i de alt for ømme Autorhierter; og lige saalidet bør den gjøre dem fra kry; saa selvstoelende og saa forfængelige, at de kunne tænke til, at erhverve sig en uindskrænket Autoritætsmyndighed;

— den bør være saaledes indrettet, som de to Stykker af den kritiske Journal over 17 Januaris Skrifter: — endskiønt vens Autor har i en

anden Begivenhed, offentlig givet mig Prove paa sit Fiendskab til mig, saa maa jeg dog, for at vise Hr. Konferentsraaden min Beskedenhed, tilstaae at jeg anpriser den til et Mynster for mig. — Undtagen det Indfald over mig med L. F., som ventelig finder ingen Biefald hos nogen anden, uden hos Autor selv. — Det kielneste Venskab bør ingen Indflydelse have paa offentlige Afgiørelser. Menneskevennen og den feilende Autors Overbeviisere maa jeg tillige kunne see i Kritikken. Retfærdighed bestaar jo i Naade og Strænghed; men Menneskekerlighed er velvilligst til at yde Naade og denne Egenskab er en eftergivelig Feil hos Forfatteren af denne Læmfældighed i Aftenposten; Han er endnu skilt — Mine Fiender ytrede en alt for giennemtrængende Høflighed herover og hilsede mig, som Autor til Aftenposten. — En skarp Kritik fra en Ven, kildrer mig usigelig; thi jeg seer altid tilbage til Handlingens Hierte; — den Vanære derimod, som den ondsksfulde Kritikus, fortjener sig med sin Banketærskel, er mig Fyldestgiørelse nok, til at hovere over ham med den inderligste Glæde. —

9

Bogtrykkerens Vindesyge fik Folk til at troe at Autor til den Giennemlæsendes Erindringer; — men hans Navn er S

Forresten vil jeg ikke retfærdiggjøre mig fra alle de Nedrigheder, som tildigter min Person. — Gud er den som dømmes. Hr. Konferentsraaden

er høimodig nok til at bestemme, om den Veldømmende viiste sig, som en Fiende af al Religion; af alle Love og af Dem; om han gjorde sig bekjent, som det flettteste og uværdigste Skumpelskud, som Jorden male afsnuppe om Erindringerne ikke, paa mange Steder, smage af den uforfalskede theologiske Melk, som Matronerne først pattede i Veisenhuuskirken,— og af de Helgenes snevre Samvittighed, som efterat de, en Tid, havde lagt paa Hospitalet, bleve adspredde over al Jorden. — om den Eenfoldigste behøver lange udviklede Slutningskieder for at udvikle de fornærmeligste; — og dumdrigtigste Satirer imod Dem selv og andre, som skiules i Hans Forsvar, ligesom Skedevand i Sukkeret; om de ikke frække en retsindig Læser med de Formastelser, som jeg af Ømhed over Autor ikke vil give det rette Navn? Dag 7 er Beviis nok for denne Kritiks Rigtighed. — Naar jeg undtager den Smerte, jeg har følt, over at see mig selv an, som Ophavs-Manden til en saa putgeil Autors Udladelse over Hr. Konferentsraaden har jeg forresten, giennemlæst Erindringerne med Fornøielse, eftersom de Udpege mig et Skenie, som havde Ævne til at blive got og nyttigt, hvis det ikke var bleven befængt og formørket med fanatiske Spindelvæve og egyptiske Græshopper. — Enhver Grundigtænkende ville ligesaa lidet, som Hr. Konferentsraaden ansee mig for en Krokodil, dersom jeg falt i Graad af Medlidendehed over de Pinsler, den gamle Adam har foraarsaget i S S Hierte,

da han i sine Erindringer forvandlede den Kristenkierlighed, han afhandler paa Prædikestolen, til Blodgierrighed. — Dog vil jeg, af et oprigtigt Hierte, afbede hans Forseelse hos Hr. Konferentsraaden og forsikre at Hans Eenfoldighed har meent det ret got, med hvad han skrev. — Hr. Konferentsraaden ville da behage, at lade hans Eenfoldighed være baade Talsmand og Friekiendere hos Dem.

Skulde ieg føle Noget til Fordoms-Ydmyghed, da maatte jeg selv med Smerte indtvinge Fordommen i mit Hierte. Denne Følelse ville

10

01 (10)

vist kun vare kort; — men Selvforelskelse vantriver den Siel, som higer efter at blive stor; — Hvo ville da maale mig efter sin daarlige Egenkierligheds Forhold, og troe, at jeg ikke, med et reent Øie, kunne insee; — og med et uforfalsket Hierte, kunne afbede og undertvinge mine Forseelser? — Ingen vil misunde mig den Sindsforfatning, at jeg, for at berolige min Siels Knurren over mig, er omhyggelig i at udsukke den Forargelse, som min letsindige, ubestemte og flyvegierige Tænkraft har udsaaet. — Ingen vil fortænke mig, at jeg af mit inderste Hierte takker dem, som af Kierlighed til Sandheden og til mig, have forbedret min Smag; — at jeg af en hæftig Higen efter Fuldkommenhed, forestiller mig de ædelmodigste og beste Originaler, til at danne mig efter. — Ingen vil herefter tvivle, at alt for skarpe Bagtalelser jo have mangfoldiggjort mine Fejltrin. — Alle Høitænkende, som veed, hvad Fare Umodenhed er udsat, og De dyreste Hr. Konferentsraad! ville, i Drift af Deres forsonende Menneskekierlighed, for evig satte mine Ubesindigheder af Sigte.

Min oprigtigdydmyge Selvfornægtelse, vil nu igien øine de Kierligheds Luer, som jeg ved min himmelklyvende Uforsigtighed omhyllede med Skyer. — Ved Fejltrin stræbte jeg, som Daaren, at afbede min Mangel, og just derved formerede jeg den. Mangel forbød mig altid, at blive saa nyttig, som jeg ønskede.— Et prosaisk Anlæg til et Sørgespil, Prinds Amlet kaldet og forfattet med Suk, har nu et Aar lagt færdig, og længtes efter at min kummerfrie poetiske Aand, skulle angribe og forbedre det. — Endnu har jeg ikke havt Udsigt til Muligheden af en stakket Tids Kummerfriehed, derfor er det bleven ubetørt — Jeg er ikke engang saa lykkelig, som Holberg, da han var Student, at jeg, for at blive sleben og fat, og forbedret i Tænkraften, kan komme til at beføge fremmede Folkeslag, ved Hielp af den Reisepenge, som mine Effekter kunne forskaffe mig.

Jeg er ligesom den Fugl, der med et skielvende Hierte, styver hid og did, eensom omkring i den gysende Udørkens Ødelæggelse. — Min forbigangne Tid indstiller sig for mig i een saa fæl Dragt, at mit Øie

11

skræmmes fra at skue min Skiæbne i Møde. Hvo ville da vel være Grum imod en Ulykkelig; — hvo ville nedtrykke en moedløs og fordomme mig, fordi jeg yder den Pligt imod en viis, lærd, værdig og høitænkende Menneskeven, som jeg i Lykkens Arme, skyldede Verden?— Hvo ville undre sig over, at jeg, førend jeg besvime i Uvirksomheds Dvale, tilfredsstillede mit eget, og opvakte Ømhed, med eftergivende Tilbøielighed, i alle Menneskevenners Hierte?— Min ytrende Selvkienelse kunne let. overstige et Brevs Gierde, dersom jeg stykkeviis ville afskildre mine Domme over mig selv;—men det er min Trøst, at Hr. Konferentsraaden og alle Ædelmodige ere forsigtige nok, til at skille den udsprede Digt, fra mine virkelige Forseelser og medlidende nok til at antage min Overbeviisning, og Fortrydelse, og forandrede Forsæt, i Stæden for en Forsoning. — Jeg skal af alle de følgende Omvexlinger i mit Liv, udlede mange Andledning

til at besegle isår Hr. Konferentsraadens; — og i Almindelighed, alles Tillid til min Beqvemhed og Dyd;— jeg skal af alle Ævner eftergaae de Pligter, som skal frikende mig fra Hyklermasken og gjøre mig mere og mere værdig til at udviise med hvilken retskaffen Høiagtelse

jeg er

Høivelbaarne

Hr. Konferentsraadens

underdanigste

Tiener

Josias Leopold Bynch.

12

Til Publikum:

Ingen vredes at jeg fremlægger en Brevvexling for alles Øine!

jeg tankte først at hylle mine Linier i et Brevsvøb (couvert) og oversende dem til Hr. Konferentsraaden; — men Nei! — Hvad Prøve gav jeg da paa den Fortrydelse, mit Hierte føler. — Offentlig begik jeg dette og andre Feiltrin; — ligesaa offentlig og aabenhieret, bor ogsaa, om det er muligt, min Afbigt blive. — Gid Publikums Nysgierighed kun ville være mig behjelpelig, i at nage dette Øiemeed. —

Var Brevet overleveret Hr. Konferentsraaden haandskreven, da frygtede jeg, at denne saa ypperlige Mands Selvfornægtelse ikke tillod mig, ved Sig, som en saa værdig Beskiermere, at sætte mig fra alt det, hvorved et reddeligsindet Publikum var bleven fornærmet.

Jeg kan ikke undlade at jeg maa afbede en besynderlig Feil, for den Veldømmende hos Publikum. — Jeg veed; at mange have, med god Grund, skumlet over, at den har anpriset en navngiven Person, som en ægte Patriot; — at denne ikke besidder de Dyder engang, som en jevn Borger, og meget mindre, som en ædel Menneskeven, en stor Siel, og rar Patriot bor besidde. — Endskiønt mine Ord ere temmelig varsomme paa dette Sted, kan min Selvkiendelse dog ikke lade mig undflippe fra denne rigtige Dom; — men enhver vil lettelig undskylde, at et ungt, troskyldigt og uerfarent Menneske lettelig kan lade sig fortrylle af en, som got forstaaer at handle under Ærligheds Maske. — Jeg tænker altid det bedste om mit Medmenneske indtil jeg bliver anderledes kraftigere overbeviist. Ingen Under da at slige eftergaae mig! — Der hører stor Erfaring til, at kiende og bedømme det menneskelige Hierte. Jeg lider selv den største Skade, som oftest ved slige Overbevisninger, som ere tvert imod mit Haab og Ønske — Denne belønnede min hensigtløse Anbefalingsiver heel artig; — da sagde han sig, at have været min Medhielper, i at sammensatte den Veldømmende; — og nu har han ofte forsoeret sig paa, at jeg ikke har kunnet skrive Stats- og

Antistatsmanden — Eftertiden vil udvikle alt.

1

**Et Digt over Frieheden.
Skreven
i et
kummerfuld Fangsel
af**

Kiøbenhavn 1772. Trykt hos Johan Rudolph Thiele, boende i store helliggeiststrædet.

2

3

Et

Brev

til

Deres høihed

herr

Schack Rathlau,

Hans Maiestets hemmelige Stats-Raad,

Ridder af Dannebrog. o. v.

Naadigste Høibaarne Herre!

Tillad, at jeg udsender nogle Tanker til Deres høihed fra et graaeligt fængsel. Denne Frihed kan ikke overtrække Deres Ære med Skyer; — men hvilke straaler giver den ikke mit Digt, dersom det ikke ligner mit fængsel. Tykke muure, som Klipper; — tilbagejagede og ved Sprinkelværk

formørkede Straaler; — den kysende Foragt, som groer paa besmittede Gibserier, indelukke, formørke og smitte aldrig den Siel, som en ædel og blyefærdig; — en vittig og dydig; — en høimodig og ydmyg Frihed kildrede. — Deres høiheds øie er klarseende; — Deres Vei er lige og Deres Maal er Viisdommens.

4

dommens. Af disse saa glimrende Egenskaber ønskede min Digteraand at bestraales; — i dette Soelskin er det de gotter sig. Derfor hæver den sig til deres høihed. — Ingen anden Høihed tilbeder jeg, end den, der er foreenet med Insigter; — skinnende af retviished og forherliget ved en evig Viisdoms Lineamenter. Dumme og naadehungrige Hyklere forvanske ofte, — og treffe sielden en saa stor Mands Skilderie, som Deres høiheds. Men at den dydige Skare, i Staten, harmonerer med min underdanigste høiagtelse for dem, det udmærker Deres høihed, som den værdige Besiddere af en moralsk høihed.

En Menneskeven viiste mig Anledning til, selv at sætte Pris paa Deres høihed. — Jeg lærte da, at en viis Veltalenhed, en ædelmodig Yndighed, som Deres høiheds Siel, ikke kan andet end udviise; — en om Menneskekierlighed, — en grundig lærdom, — ja! alle fine og rare Egenskaber, som smykke Dem, de opløfte, (Dem Selv halv ubevidst,) Deres høihed til den øverste Rang i Staten.

Er Deres høihed da ikke sat langt oven over alle Veltaleres Kroninger? — Kan et heelt Folks taknemmelige hænder række saa høit, at de skulle kunne indgyde de Vellyst-Strømme i Deres høiheds Siel, som nu og evig lædske Dem?

Ingen bævende Higen efter en afkortet løsladelse; — thi Hvad er Lydighed imod Kongen, og hvad er lydlig Hengivenhed? — Intet snedigt Kunstgreb til at udlokke paa det snarest, Opfyldelsen af de løfter, jeg fik af Deres høiheds Maade til mig. — Hvor var da den Klippe, hvorpaa mit Haab hviler? — Intet Redskab til at forøge Deres høie Bevaagenhed imod mig; — forbedres jeg i Videnskaberne; — dyrker jeg den sande Dyd; — da glemme Deres høihed mine Ungdoms forseilinger; — da forhøies Deres naade imod Mig; — slet heller ingen uædel Instinkt, har drevet mig til at udtænke og oversende Deres høi-

5

hed dette sandseliggjordre Stykke af sielelæren; alleneste for at lade Nyttige Tanker faae Overhaand over de Bebreidende, som ville ellers have sværmet om i mit fængsel, derfor har jeg, ved Frihedens Omgang, vederqvæget mig.

Deres høihed vilde, at Sanheds Kierlighed; — Insigt; — almindelig Kierlighed og ædel Egenkierlighed gjøre den Fangne ligesaa krye, som den Friebaarne; — ja skabe Slaven til det i det

væsentlige hvortil det tilfældige dannede Monarken. — Kan

fængselets skummelheder forblinde; — kan dets insperrelse forvirre; — eller Eensomhed vanskabe en Indbildningskraft, som Gud ikke nægtede et matskimrende Lys? — Friheden er den Grundinstinkt; — det

Klenodie, som bliver eet og det samme, skjønt det forvandles i Millioner Skikkelser. Herpaa tænkte jeg, under melodiske Forlystelser, det første jeg hævede mine Fødder indenfor mit fængsels Laage. I øjeblikket blev jeg benaadet med Skriververktøi og opsat mine Eftergrandskninger. — Jeg vidste, hvor megen tilbøielighed Deres har for videnskaber og at Deres Viise Haab ikke ville forkaste et saa mat prøvestykke, fra en varies lærling, som dette er. Dette blev altsaa en medvirkende aarsag for den Fyrrighed, som helligede disse Riim til Deres høiheds naadigste Eftersigt. — Er en eeneste Tanke heri saa lykkelig, at den fortæner Deres Opmerksomhed; — da vil jeg ansee den ligesaa gyldig, som manges Biefald og dette skal gjøre mig beleven, endnu engang i mit fængsel, at udpolere et Digt,

som jeg, da Deres høihed blev vor Konges hemmelige statsraad, for længe siden sammenbant i raee Materie; — indviede for Deres høihed, efter det Begreb, jeg, alt den Gang, fik af indsigtfuldes Lovtale over dem; og benævned: Den reddelige Statsminister. Fordi det vil udgiøre nogle Ark, nødes jeg til at forskaffe mig abonnenter;— men prænumeration er bleven alt for mistænkelig

6

Og skal jeg underdanigst give Aarsag, hvorføre jeg, i denne Tid, er alt for fligtig, med at udkramme Noget af hvad jeg veed, for mit Publikum, som elsker Lærde, med saa riig Bekostning,— og som opmuntrer Eftertanke og Vindskibelighed med Biefald, da er det allene for at faae nogle Dukater, slet væk, udlirket til Reisepenge; — thi om jeg herefter anskaffede mig aldrig saa æreværdige klæder, saa ville dog fængselets Skyggeværk fordunkle dem; — saa ville de dog altid føre en saa skarp Damp med sig, som ville rive i de forfinede næser; — som ikke ville formildes ved de meest lugtende Sager; -- den ville, i nydelige sælskaber dampe al den Vellugt, som kiøbenhavns Dukker uddunste; ja Rosenborg Hauge ville blive saa ildelugtende, ved min nærværelse, at de dybsindige pigesælskaber maatte savne Naturens søde Kryderier og opbruge meere Aadlavandte, end en Vogn kunne koste, ud af Porten.

Ansee deres Veldømmende høihed ikke disse for gyldige Aarsager, til Landflygtighed, da ville bedre end min Underdanighed behøver at sige, naadigst beskue de sande Aarsager til min Udenlandsrejse.

Hvad enten i fængsel — eller Frihed; — i Forfølgelse — eller Benaadning; — i Underkuelse — eller Ophøielse; — i Armod — eller Rigdom; — i Utaalmodighed — eller Lydighed; — i Straf — eller Belønning; — i Foragt — eller Ære; .— i Modløshed — eller Haab ; — i Beskyldning — eller Forsvar; — i Dom — eller friekiendelse — i skiul — eller Offentlighed; — i Forglemmelse — eller Ihukommelse; — Hvad enten Udenlands — eller Indenlands, skal jeg aldrig blive træt af Sandheds Kierlighed; — af folke-Kierlighed; af alle de Dyders øvelse, som krones i ævigheden, ja! af en sand ydmyghed og høiagtelse for alle dem, som prange Med Menneskelighedens sande præg, og i kraft heraf skal jeg heller aldrig forsømme at dyrke Deres høihed og med usvækket Flid besegle Dem:

At jeg er

Deres Naade og høibaarenheds

underdanigste og indigste Tienere.

7

Friheden som en Person.

Hvad er det vel som Daarens Tanke priiste? Hvad snøs ad Dydens Ord, naar Gud beviiste? Hvad fængslede en vidbegiering Aand?

Hvad skiulte Sandheds Soel? — Hvad loe ad Rettens Haand? Hvad hialp selvraadighed i Lidenskabers strømme?

Hvad blæste Dumhed op i sine grumme drømme?

8

4

Hvad er en lygtemand i Lykkens skumle Skov? --

Hvad trives ofte ved de rige Dyders Rov?

Hvad fik et giftigt Spyd, som dræbte Millioner?

Hvad stavlte Bierge op og synderknuste Throner?

Hvad var en Konge, som knap vidste selv at tænke?

Hvad var en Slave i en selvgiort lænke?

Hvad var saa starblind, som det mindste kryb? Hvad styrte Scepteret i ligevægtens Dyb?

Hvad var sig selv for klog og glemte sine Ævner?

Hvad strudler Galde op, naar Guds frygt det instavner?

Hvad skyder selv en pîil i sit forvovne Bryst?

Hvad er i Hævede sin egen Piinsels lyst?

9

5

Hvad tør antaste det, som helligdomme kaldes?

Hvad har den Tordensteen, hvoraf vor Tvve anfaldes?

Hvad var Tyran imod den værgeløse Hob?

Hvad leer ad Jammerskrig? — Hvad døver Angstens raab? Hvad svømmer seierrig og glad i strømme Blod?

Hvad spodsker over dem, som kysse almagts Fod?

Hvad danser rasen paa sin sønderhugne Nakke?—

Hvad seer paa hævnens Sværd laer propheter snakke? — Hvad sysselsættes ei med sit forsvurpne Bryst?

Hvad boer i Drive-Skye? — Hvad tordner med sin Hvad lyner rædsel ud til armods glade Slaver? —

Hvad sætter Glands paa støv: og føler Himlens Gaver?

10

6

Hvad kysser Daarens Gab og vrænger ad en Viis?

Hvad klapper Slangehud og giver troeskab Riis?

Hvad væbner sig med Gift, naar ømhed vil det standse?

Hvad skier sin Tinding selv med smiggers ærekranse?

Hvad gier den Handling vægt, som ingen aarsag har?

Hvad raader eenevolds og sielden Raad antar?

Hvad kan sin slappe haand med vælde snart udstrække? — Snart lade føle ømt; — snart slaae; — og snart forsnakke! — Hvad kan udpege sig en hviilesød Minut? —

Hvad har sin Krone selv, naar alting er forbrudt?

Hvad væmmes ei ved sig; — skjønt Hud det har forskudt, Hvad kan udvælge een af lige smukke veie?

11

7 Hvad joeg Aarvaagenhed tit fra et kiedsomt Leie?

Hvad kan bortskremme selv en skreksom dievle-Flok? Hvad kan udsvinge sig, skjønt Kroppen er i Blok?

Hvad kan af dorskhed sig til udvalgt Tid opvaagne? Hvad muntre sig hver Gang det sperrer øielaagne?

Hvad moerer sig nok selv; Fint Lykkens Lys gaar ud? Hvad kroner sig ved dyd, i fængslet, til en Gud? — Hvad bruger Vingen meest til Flugt i haabets Arme? Hvad bærer Himlens baand i helligt Venskabs Varme? Hvad dræbes ikke ved Mord, Trudsel, Baal og qvalm? Hvad sover sødt paa Ild? — Hvad elsker trygt paa Halm? Hvad kan sig snige bort fra Frygtens gloene tænger?

12

8 Hvad undgaaer alle Hug fra rids ildsprudne Stænger?

Hvad krydrer tvende bræd i Pestens sorte fængsel?

Hvad skifter vand til Vin og gisper et af længsel?

Hvad mættes af sig selv og drikker ingen graad? —

Hvad glædes ved sin Sorg? — Hvad salver Dydens raad? Hvad tæmmes ikkun i en troe venuindes Arme?

Hvad elske Englene; — mens Dievlene sig Harmen?

Hvad gaaet Viisdoms Eng, som Soelen i sin Kreds?

Hvad ængstes ved sin Feil- — men er i Gud tilfreds?

Hvad bær Heimodigt Bryst skjønt Lykkens Afgud tviner?

Hvad trodser løverne, som griine mens de hviiner?

Hvad har sit paradiis, om Soele luftes ud? —

13

9

Hvad fryder sig ved Roes, som skuuler ei for Gud?

Hvad kan vel Ryggen knap for Lasters Kiemper bukke?

Hvis Ligegyldighed kan Skierdsild kunstig slukke?

Hvad klemmes mangel Gang af Folkekierlighed?

Hvad smager Dydens smil;— naar Udyd bliver vred? Hvad holder Almagts Skiold mod mægtig Afmagts Piile?

Hvad kan i Forsyns Favn sit brudte Hoved hvile?

Hvad kan, ved ærlighed udtrække falskheds Braad?

Hvad har reentalenhet, en grum Ulykke, spaaed?

Hvad tumles om af Frygt, som Vandet i en Baad?

Hvad har Fortroelighed; — men tugtes af en Slange?

Hvad maae af kaade dyr sig ofte lade stange?

14

10 Hvad bliver sielden for en selvklogs næver bange?

Hvad kan vel brække ud af Fordoms Fangetaarn?

Hvad har dog sanheds roes i evig Demant skaarn?

Hvad bor paa Viisdoms vei, knap skielve for en daare? Hvad svinger Sandheds sværd kun for sig selv at saare? Hvad glemmer vaersomhed i Heltegierninger?

Hvad er en spinken Arm, som over Himle seer?

Hvad ynker Skumleren og høit blant Engle leer?

Hvad maae, ved Armod's Damp, tit skæmme sine Dyder? Hvad qvæler andre med, naar Manglens Love byder?

Hvad vil ei bildes ind af grillenfænger-Baad?

Hvad vil i Lydighed kun kysse sandheds Haand?

15

11

Hvad tør nok sie sig om i Soelenes afgrunde?

Hvad seer paa soelen stivt og tvinges ei at blinde? Hvad slukker offerpræstens lumske svovel-ild?

Hvad droner Helgene og veed at Gud er mild?

Hvad river andre ned, som stod fra noæ Tider?

Hvad troer, at Guddoms Lov ei gammel Fordom lider?

Hvad seer, at ondskab best paa sleben Bane glider?

— At dumme avindsmæn en ydmyg klogskab bider,

Hvad hiiger efter Det, som er dog skadeligt?

Ja! hvad foskyder Det, som er tilladeligt?

Hvad kildres ved at faae et Formaals ønske fyldet Hvad seer ei avindsyg, at Viisdom bliver hyldet?

16

12 At insigts skuldes Glands blir ogsaa lit forgyldet?

Hvad ægrer sig kun ved, at tit en Dummerjan Bespotter;— blæser pan; — ja praler med et Gran? Hvad faaer af Svindsot løn for patriotisk Iver?

Hvad skraaler sig kun hæs; mens vanen Haabet river? Hvad klappes fint paa Kind af mordisk løgnere,

Som ikke vedgaae vil, at sanhed snertede?

Hvad kan dog aldrig paa høilærde Kapper kysse?

Hvad glemmer nok sin Pligt i Frygtens Sparebysse? Hvad spørger altid med en frygtsom Smigrers Gunst? Hvad troer at skiebnen tit knap brugte fæisk Kunst? Hvad blusser tit af Angst for løgnens smaae Uhyrer?

17

13

Hvad lærer og Fornuft af lærerige myrer?

Hvad græder aldrig for et haabet løftes Tab? —

Hvad gyser ikke ved at see uskyldigt Drab?

Hvad kan reenøiet see en skummel ind i øiet?

Hvad Har saa meget Ondt i Viisdoms Skole døiet? —

Hvad græder ikke ved at see sig venneløs? —

Hvad kroer sig kiek i Strid; mens Feighed staaer i døs?

Hvad har ved vægelsind tit Grave for sig gravet?

Hvad har ved kielenskab sig spændt Aag og travet? —

Hvad ruinerer og sin egen Flids Kastel?

Hvad rever fra sig selv? — Hvad er forgieves træl?

Hvad smelter langsom hen; — mens daarens soele skinne?

18

14

Hvad maae forsmaa al Lyst, for at oplyse blinde? Hvad kan oprone smukt en sand lyksalighed? —

Ja! hvad forgriber sig i det den ikke veed?—

Hvad er ei snedig nok? — Hvad laer ei dumhed raade; Indtil den falder bort i hævnerens Unaade?

Hvad rider ikke paa spærlæmmet Fattigdom? —

Hvad laer bebreidelser ei gaae til fængslet Rum?

Hvad føler vixelviis Straf; — løn; — og Sorg og glæde; Snart Medhold; — snart Forliis? — Hvad gaaer i Purpurklæde, — Men og i Vadmel klædt?— Hvo har det væsen seet,

Som jeg i spørgsmaal nu saa grant Har efterseet?

Vi nogen kiender fuldt de Millioner ævner,

19

18 En Daare spør om meer, end Gud kan selv besvare;

Dog!— Den lom spør sig for, han undgaaer mangen Fare;

Forvendte friehed! slyv fra disse Sprinkelværker!

Opbyg dig et Palads blant Verdens Underværker.

Opled dig (gid du vil) et bedre Monument,

End det, hvor skyldig Krop af Synden er omspendt!

Hvor snue Bebreidelse til Frekhed dig forvandler;

Hvor selv Forsoneren ei bleger dine Handler.

Straf; — angst — nød og Nag, staaer malet i din Pande;

20

16

Du lever kun ved Ild i grumheds sorte Lande. Kom ædle Friehed! — kom og hviil i dette Bryst. Du er, skjønt skrøbelig dog al mit Lives lyst. Naar andre tørste for at have mange Venner;

Naar Verdens matte Glands der svage Øie blænner; Da er du Eene kun min Tidsfordriv og trøst.

Du jubilerer jo udi mit snevre Bryst.

Et evigt jubelaar skal du mig hist forskaffe.

Lad da kun Korsets Riis mig her i Verden straffe!

Til Bogbinderen:

Brevet til (S. T.) Hr. Schack Rathlau, bindes strax ved Titelbladet.

1

I. A. C. O d e über Dännemarks Errettung Den 17. Jänner 1772.

Zum Druck gegeben

von

B.

Copenhagen

Gedruckt mit Möllers Schriften.

2

Ich freue mich nicht deines Falls,

Der du nun liegst; auch nicht des Wiederhalls

Vom Hohnfrohlocken der Erlösten.

Er fleucht vor mir vorbey! Ich freue mich Nur, daß Religion und Tugend sich Erquicken und einander trösten!

Gott sieht das Frevlen wohl, und rächets doch!

O komm und siehs! Zerbrochen ist das Joch, Zerbrochen seine Sklavenketten!

vergebens, eitel soll es seyn,

Dem Dienste Gottes Herz und That zu weihn; Ihm trozen sey auch kein Verbrechen.

Der Pöbel, sprach er, glaubts. Ein hoher Geist Wird, wenn ihm, was er wagt, nur glückt und gleißt,
Bewundert, und Gott wirts nicht rächen!

Nun geht zu seinem Kerker hin, und seht Ob seine Gözen ihn, sein Arouet,

Sein la Mettrie ihn trösten können!

3

Er betete die Gözen an;

Die schufen auch aus ihm den großen Mann, Und hoben ihn zu ihren Höhen.

Glückseelig ist, wer wandelt ihren Pfad!

Sie Haben Weisheit und Verstand und Rath, Die Felsen, die sie gründen, stehen!

Leicht is der Frevel, leichter ist der Spott! Er thats, und ward wie sie ein neuer Gott, hatt' auch schon Tempel
und Altäre!

Da strömet in den Tempel hin Wer frevelschwanger ist in seinem Sinn,

Des Rechtes Spötter auch und Hasser.

Auch gafft viel hoher Pöbel auf, und wird Vom Glanze blind, und taumlend und verwirrt Strömt er hin zum
Coloß wie Wasser.

Wie von dem Himmel ists herabgeredt Was er gebeut, und was sein Arouet,

Der nun geringre Göße, lästert.

Und ein Gebot gieng aus: Wer nicht Des Knie beugt vor dem Gott, nicht slicht Um seine Stirn der Wollust
Kränze;

Nicht Weihrauch glühen läßt, nicht willig zollt Zur Götterkrone Silber oder Gold,

Nicht tanzet seine Comustänze,

Nicht frohlockt: der— verloren soll er seyn,

Und wie die Tugend seufzen, daß allein Der neue Gott gefürchtet werde!

4

Im Dunkeln seufzt: Wo ist nun Gott,

Ders rächen kann? der Fromme. Soll der Spott Der Tugend nicht gerochen werden?

Wo ist er nun? Und achtets sein Gericht Nicht, daß er so verschmäht wird? Ist er nicht, Ist Gott nicht Richter mehr auf Erden?

Und solls umsonst seyn, daß der Tugend Pfad Der Fromme wandelt? Oder hat Gott keinen Bliz mehr, keine Donner?

Donner hat Er! Aber er Hüllt sie in Wetterdunkel um sich her,

Da er nun aufwacht und verdammet.

Der Goß ist eingeschlummert. Wecket, weckt ihn auf! Es scheint ein Wetter ziehe sich herauf!

Er schlummert. Eine Flamme flammet,

Fleucht aus von dem durch Nacht vorhüllten Siz Mit Flügeln, wie kein Blitz sie hatt', ist Blitz, Vertilgt, verlischt, und Jubel folgt ihm!

1

**OB HOSTEM PATRIAE
DEVICTUM
A. D. XVII. IANVARI CICICCLXX11.
HAVNIAE, typis HOECKII.**

2

3

Non te praecipitem culmine deiici.

Qui iam ferpis humi, non tibi daniam, Ereptam manibus sacrilegis tuis, Irridere procaciter:

Non hoc laetitia me recreat! fugit Vox vulgi trepidans, reddita collibus,

Vix audita mihi! gaudeo, gaudeo,

Quod iam religio sacra,

Ouod constans pietas plaudit ovans deo;

Nec solamine iam, nec stabili caret Summi spe decoris, quod caput vtraque Victrix tollere sustinet!

4

Certe est visa deo, visa protervia est,

Vltrique manu crimina vindicat!

Exemplumne vides? quod tulimus iugum Et quae vincula rupta funt!

Vana est reliigio, criminibus deus,

Virtuti deus haud arbiter imminet Non curat pietate & reverentia Humani generis coli.

Obgannire deo quid sceleris putas?

Atrox hoc facinus credula plebs putet!

At tu nobilior, tu sapientior Servile excutias iugum!

Aude quidquid aves, profequere impiger Praeceptis confilium dummodo carbasa Ventorum repleant mitia flamina:

Ter summus celebrabere!

5

Haec ille. At videas illico carcere Detrusum. Videas Mettrius an levis Huic folatia nunc atque Aruetius Fallax dulcia praebeant?

Hos demens coluit, poene deos vocans; Nutritumque fuis egregie artibus Evexere virum, quem metuant boni, Venturumque canat genus.

Felix o nimium, qui sequitur duces Tantos! scilicet heic, heic sapientia Prudens consiliumque, heic adamantinum Fulcrum & murus aheneus!

Haud est difficilis caeca protervia, Argutumque eachinum edere non gravat: Ille vtraque via gnaviter ambulans Est visus sibi olympius.

6

Et delubra sibi struxerat & focos! Affluxere mali quilibet ad deum Falsum hunc, iuris & huc quilibet implus Ofor munera contulit.

Plebesque adstupuit nomine nobilis Multa, orbata oculis & titubans gravi Maiestate colossi, vnda levis, ruit In delubra dei novi.

Vox est visa hominis nubibus editum Oraclum rabidi, quaeque deus, minor lam monstro hoc furibundo, ipse Aruet us Insanire superbiit.

Quin & ferrea lex exiit vndique:

Qui flexis genibus ferre iugum dei,

Qui divae renuis sacra libidinis,

Inque aram redolens dare

7

Thus; quicumque recusas diademate Vinciri venerandum hoc caput aureo; Lascivas choreas plaudere quilibet Festino pede respuis:

Perdat te indocilem supplicium grave,

Aut praeceptis abeas, plangere cum pia Virtute! hunc etenim prospera ab omnibus Mandant fara coli deum!

Haec inter gemitus e tenebris volant,

Quorum spes deus, ad fidera supplices:

Vindex esne deus? tune deus potens Tandem crimina punies?

Servabisne pios? an nihil est tuum Contempsisse hominem nomen, & impia Ipsum te, deus, o, te, petulantia?

Quis iudex nifi tu tuae

8

Terrae? tune vides vt terimus viam Virtutis? nihil hoc, nil & inane erit? An nunc fulminibus, coelipotens deus,
An nunc tu tonitru cares?

Non certe dominus fulminibus caret!

At vindex veniens fulmina nubibus Involvit tenebrofis. Tacito iacet Somno, fulgure quod deus

Idolum feriet. Discute, discute Mox somnum ex oculis! tune, miser, vides, Quae furgat nubes parturiens tibi
Mortem? at stertere pergit is.

Velox flamma volat nubibus horridis Demissa, haud citius fulmina dccidunt! Illum flamma ferit, tum fubito
effugit! Et laetum infequitur melos!

1

Afbrudte Tanker i Anledning af Beskiermelses- Dagen den 17de Januarli 1772. af E. B. Kiøbenhavn Trykt hos Paul Herman Höecke 1772.

2

3

Var det derfor, du evige Behersker! at du saa længe

holdt din Magtes Arm tilbage, paa det vi, naar du engang vilde udrekke den til vor Frelse, skulde erindre os,
at du er Overherren, og at dig hør Magten og Æren til? — Hvilke Under har i Dag viist sig fra din Almagt! —
Under! der bebuder os, at du, retfærdige Behersker! ikke har bortkastet os fra din guddommelige Omsorg.

Nyelig saae jeg den ophoyede Ondskab, drukken af Overmod, at triumphere med de sorteste Forbrydelser.
Helvede loe, imedens den Fromme skielvede og — bad. Men hvad nu? Sluttet i Kieder og nedsunkne under
Foragten, stønner Forbryderne nu mellem Angst og Fortvivelse, imedens de Retsindige føler himmelske
Vellyster. — O! ønsker

den Viise: at Jordens Mægtige dog bedre kiendte deres Fordeele! —

Aldrig skulde de Lastefulde finde Adgang til Thronen, eller de Nedrige vorde ophøiede; aldrig skulde
Sandheden rødme, naar Hyklerin i Purpur taledes. — Kan en ond Mand være en sand Patriot, eller Rebelleren
en Konges Ven? — Lad ham kun blive overvæltet med Velgierninger, og given frie Hænder at udføre alle sine
egennyttige Anslag; lad ham voxes i Høyhed, som hans Hierte stiger i Begierlighed: snart skal dette stolte
Hierte blive rasende nok til at foragte Fyrsten og Fædernelandet, og forvoven nok at styrte begge. —

Jeg faae i Forstillingen Udkaster og Planer til vor Ødeleggelse; men jeg faae tillige, et Vink fra den Høyeste
omstyrte dem alle, og jeg optegnede hvad jeg faae.

4

Længe havde de truende Forvarsler med deres skrækkende Vinger svævet over vore Hoveder, og viftet af
den Ild, som engang skulde udbryde til vor Fordervelse; længe havde sneedige Hænder smeedet paa de
Lænker, der skulde fængsle et søvndyset Folk, imedens den sorte Ondskab selv grov al vor Glædes Grav;
lange havde man rokket paa Statens Grundpiller, og deres Fald var saa nær, at Forvovenheden endog
fastsatte Dagen, paa hvilken de skulde omstyrtes: da Forhænget med et blev optrukket, og Himlen i en
naadefuld Time udviklede for vort Øye denne grufulde Scenes afskyelige Sammenhæng.

Men, imedens Forvovenhed laae indslumret paa Sikkerhedens Leye, og troer at have Nøglen til Rigets Vee og

Velstand i sin Haand, saa vaager en høyere Magt over et ulyksaligt Rige, seer de gruesomste Forsætter, seer Timen, naar de skulde iværksettes, og beslutter en fuldkommen Tilintetgjørelse af det hele afskyelige Værk.

Lad os dog med roelige Tanker betragte denne Forsynets Plan, saavidt det er et dødelig Øye given at betragte; lad os i det mindste med opløftende Hierter prise de Frelse-Under, der i denne vor Beskiermelses Nat nedsteeg fra den Algode, omstyrtede Ondskabens Throne, og an tændte Glædens Fakler i det gruelige Mørke, der omgav os. Cimber-Landet har før opdraget Øgler i sin Barm, men ingen giftigere, ingen sortere, end de, hvilke Himlens retfærdige Torden-Kiile nu ramte. — Da Ondskaben var stegen til sin høyeste Spidse, da de helligste Love blev trædt under Fødder; da Blod skulde udøses og besmitte et fredeligt Land; da, — o hvor gyser denne Tanke i min Siel! da den Kongelige Stamme selv skulde angribes: da faae den Naadefulde ned fra det Høye og lod Mildhed og Medynk udflyde til os; da tog Retfærdigheden til sin Vredes Piil, og nedskoed Nordens overhængende Fordervelse i den dybe Afgrund. —

Er det Naturens Røst jeg hører, eller tager høyere Aander Deel i vor Glæde? Jeg hører een Stemme, lifligere end et Menneskes, bryde frem i en sød Melodie: Hvi gløder saa Juliana Hierte? dette stille, dette uskyldige Hierte? — De Himmelske Beslutninger

5

er given Hende at udføre, og nu, da Hun føler hvad det er at være et Guds Reedskab, nu er Hendes Siel rørt, stærk rørt af de Indtryk, den Himmelske Villie opvækker i Hendes Bryst. Det fredelige og sagtmodige Blod, som for giennemløb Hendes Aarer, og holdt Hendes Hierte i en sød Ligevægt mellem Gelassenhed og Hengivenhed, det tager nu en stridere Fart, styrker dette fromme Hierte med Kraft, opfylder det med Iver, og afbilder de himmelske Befalinger i de meest levende Forestillinger. I Hendes Ansigt læses, hvad der foregaaer i Hendes Hierte; og Hendes Øyne forkynder, at Fred og Frelse vil Himlen udføre ved Hendes Hænder. Herrens Time er nu kommen: en usynlig Haand har udrustet den Dydige! Hun føler sit Kald, belaver sig til den Høyestes Tieneste: og nu hørte jeg det var Gienlyden langt, langt borte, der gientog vor Mariæ Lovsang: Min Siel ophøyer Herren! — See, jeg er Herrens Tienerinde! Hun faae til sin Medhielper, Hendes dyre og elskværdige Søn! Ham der var given Hende til Trøst i sin uførglemmelige Friderichs Tab; de ømmeste Øyekast fra Hende aabner Hans Hierte for Hendes heele Siel; og paa engang var denne Elskværdige, som sin Moder: opfyldt med Lyst at staae Hende bie, og vise Verden, at Han er den beste Moders Søn, en Søn af Friderich den Gode, en Spiire af den ædelste Stamme, en Broder til den beste Konge, en Ven af sit Fæderneland, Fyrsters Ære, Folkeslægternes Lyksalighed. —

O! hvor got er det at være dydig! hvor livsalig! hvor megen himmel Vellyst føler de ikke, i hvis Hierte Dyden har ophronet sig! — men hvor meget meere dem, der er givet Herredømmet paa Jorden, og i hvis Magt det staaer, at udbrede Lyksalighed blant Mennesker! — Under deres Varetægt blomstrer det fredelige Haab, og lover klare Dage at brække frem giennem de mørkeste Skyer. Den reedelige Undersaat hviler trygt, og midt i truende Storme frygter ikke, imedens Rebellere luure paa Leylighed, at udføre deres blodige Anslag; th Skytsenglen vaager, standser Ondskaben i sit Løb, holder Forræderen

6

fra sine Forfætter, og naar han af Overmod vil overstige Grændserne, lader ham falde i sit eget opløftede Sværd. Kunde vi glemme Dig, Du vor dyrebare Hielperinde, ubødelige Juliana. Aldrig! De sildigste Slægter skal vide, hvo der var Nordens Skytsengel i det 72 Aar af det Attende Aarhundrede. — —

Søvnens havde allerede fængslet de Sikkre, som laae trygt under en indbildt Beskiermelse, stolende paa deres egen Magt, men forladte af Gud, hvem de havde foragtet, og værgeløs mod den udrustede Dyd. Guds Haand var vor Juliana og Friderichs Skiold, hans Kraft deres Vaaben; Seyeren skulde derfor og høre ham til. Nu fremkaldede Hielperinden sine Mænd, dem der skulde udføre Hendes Befalinger, dem, for hvis Troeskab den uforklædte Reedelighed og Nidkierhed vare borgen; Mænd, som altid gjør deres Fæderneland Ære, Disse stod nu om Heltinden, agtsom at anhøre Hendes Raad, og bereedvillige at adlyde Hendes Vink. — Viise Overlæg, sindige Beslutninger vare fattede, alting færdig, Udførelsen allene stod tilbage. — Utalte Sukke steeg imidlertid op fra Juliana og Friderich til den Alviise om en naadeful Biestand i det begyndte, og at alt maatte udfalde til hans Ære og Velbehag. Og en Strom af himmelst Biefald nedflod i deres Siele.

Endnu holdte Natten sine sorte Vinger udbredte over al Landet; Søvnens mægtige Zepter herskede, og den tause Roe tilbød sin Tieneste for Udførelsen af det vigtigste Foretagende. Friemodig gaaer vor Heltinde frem i Herrens Hendes Guds Navn, geleidet af Hendes dyrebare Friderich, og efterfulgt af dem, til hvilke Hun havde sadt sin Fortroelighed. Af Hendes Ansigt fremskinner Rolighed, og paa Hendes Læber hviler Bønnen. Gud vil for sin Barmhiertigheds Skyld, siger Hun, fuldkomme alt. Hendes usynlige Varetægt, som allerede havde banet Hende Veyen, fulgte for og efter, og beskiarmede Hende mod alle Hindringer. — Hvor sikker vandrer

7

den, som vandrer med Gud! — Tilliden og Hengivenheden til sin Bestyrere ophøvede Majestæten hos Hendes

Person endnu meere. Havde Forræderen selv mødt Hende, saa høyt Overmod end havde opskudt hans Hierte, eller saa forstilt de afskyeligste Rænker end kunde gjøre hans Adfær, han skulde enten af Bludsel have nedsiunken for Hendes Fødder, eller af Skræk undflyet Hendes majestætiske Blik.

Hun nærmer sig Kongens Gemak, der, hvor denne Herrens Salvende midt imellem Fiender nød Søvnens Vederqvægelse, omringet af den usynlige Vagt, hvilken Kongernes Konge fra sit evige Hof har anordnet, at beskierme Jordens gode og christelige Fyrster. Som en fredforkyndende Engel, rorlig, om, mild, fremtriner vor Juliana til Sængen. Den indtagende Venlighed, som udgjør det Himmelske hos en Engel, taler af Hendes Aasyn; og i dette den ommeste Kierligheds-Sprog vaagner Hun Monarken: Kunde Du vel see dette, elskværdige Fyrste, uden at føle de sødeste Indtryk i Din Siel, som Dyd og Kierlighed kan præge? Ney! ikke allene Din Siel blev rørt, men Dine fortolkende Øyekast smeltede endog de mandigste Hierter. — Kongen vaagner; og alt er fuld af Majestæt. Han seer sin Moder og sin Broder, sine og sit Riges beste Venner, og anseer dem som Sendebudde fra den Høyeste til at forkynde hans Billie. Ved et stille Suk og en tillidsfuld Tilbedelse overgiver han sig til den guddommelige Bestyrelse: Skee din Villie! er Monarkens Bøn. —

Hvilken livsalig Gienstand for min opvakte Tanke! Heele Himlen syntes mig opfylte Kongens Gemak. Her saae jeg den af Guds og Kongens Fiender foragtede Religion, og den forhadte Dyd, disse Døttre af den evige Kierlighed! begge i deres himmelske Pragt. Den udstedte Reedelighed, den forviiste Retsindighed, og den forglemte Menneskekierlighed var i deres Følge: alt var Velklang og Sødhed. Kongens Hierte blev inderlig rørt af deres harmoniske Toner, en himmelsk Vellyst trængte sig ind i Hans Siel, og gjorde

8

Majestæten større, da Taarene perlede i Hans omme og faderlige Øyne. Han saae til sit Zepter, og strax stod Retfærdighed ved Hans høyre Haand og Mildhed ved Hans venstre. Lovene skulde holdes; Forbrydere bukke under Sværdet, og Betrængte vandre glade for deres Herres Øyne. Da saae jeg Kongen som Gud paa Jorden. Siden den Dag, da Folket tilbad Nordens Salomon Viisdom og Kraft, at føre sin Faders Zepter, siden den Dag faae mit Øye aldrig høytideligere Syn. —

Timen var kommen, men ikke forbie. Endnu var alt kun et Haab. Kongens Biefald skulde give det begyndte sin Vægt. Hans Hierte var rørt, og nu feylede kun at legge Sandheden saaledes for Dagen, at det tillige kunde blive overbeviist. Hvor vigtig en Sag! Hvo bedre i Stand til at udføre den end vor Juliana? som kiendte intet uden Sandhed, kiendte alle dens Bevæggrunde, og vedste enhver Adgang til sin Konges, sin Søns Hierte. — Tier I Veltalende! og lærer af denne sagtmodige og viise Talerinde, den ømmeste men tillige den kraftigste Maade at røre og overbeviise paa: —

Saa og saa, o Fyrste! er dit Rigets Tilstand. Frygt og Skræk omringer dig. — Dine og din Guds Fiender, have blendet dine Øyne; men see her din og dit Folks Skiebne. — Mit klappende Hierte, gandske hengiven til din Frelse, vovede dette Skridt, for at sige dig den Fare, der omgive dig, og disse Taare, disse moderlige Taare! de vidner om, hvad Oval mit Hierte bærer for din Skyld. — Men han, som gav dit Zepteret, og vilde, det skulle føres til dit Folks Lyksalighed, han vilde, jeg skulde borttage det Baand fra dine Øyne, som den nedrigste Egennytte, og forvovneste Overmod, har ombundet dig. Han banede mig Veyen til dig, og aabnede mig de bevogtede Adgange; hans Varetægt

9

holt alle Hindringer tilbage, og hans retfærdige Haand har i denne Time, trygt tilsluttet deres Øyne, som ellers vaagede til din Fordervelse. — See en guddommelig Bestyrelse! See den Eviges Kierlighed for dit Huus! og hør et sandfærdig Ord af min Mund, som den høyeste Viisdom har given mig Kraft at tale. — Formastende Hænder vil omstyrte din Throne; Uhyrer udslette din Stamme. En forvoven Tanke har allerede deelt dine Lande, dine Slotte, dine Klenodier; Borgere skal sværge Utroeskaben, eller — deres Blod skal rinde. Tyranner og Voldsmænd omgive dig, luure paa Leyligheden, og denne er for Haanden; maaskee inden 3 Soelskifter er dit Huus og dit Rige ikke meere. — See her Beviiserne! — Viis dig, vor Haab og vor Styrke! viis dig som en Guds Fyrste, som en retfærdig Konge, som dit Folks Fader. — Lad Eenevolds-Magten, den, som saa retmæssig er given i din Haand, lad den og ved dine Hænder udføre Himlens og din Hævn; nedstyrt dit og dit Riges Fiender, standse deres Anslag, og lad Verden see, at din Guds Retfærdighed fører dit Sværd og styrer dit Zepter. — Hør mig for den Guds skyld, der var dine Fædres Gud. Hør mig, for dit Folks skyld, som lover sig Beskyttelse ved dine faderlige Hæner, og ophøyer dig ved Troeskab og Kierlighed. Hør mig for din Stammes Frelse skyld, der i Værdighed og Dyder hædrer Nordens Throne, hædrer den for alle Throner paa Jorden. Hør mig for hans skyld, der eyedede dette Hierte, og eyer det endnu. — (Her trillede Taare-Strømmen ned fra de ømmeste Øyne.) Ham, der var din og Landets saa høyt elskede Fader, og hvis høyeste Roes var, at befordre sit Folks Lyksalighed. Skyggen af denne Salige! svæver endnu over hans

10

Grav, og forvente med Længsel at see dig befæstet mod den truende Skiebne, som omspender din Throne; og naar den seer Dig roelig paa dit Kongelige Sæde, og dig og dit Folk glad, stunder igien til den salige Hvile,

der er given denne dydige og retfærdige Fyrste. — —

Saa talede Juliane, og Monarkens Hierte smeltede: Det Skiul som var opstilt for hans viise Øye, nedfaldt, og alt var klart, hvor før var idel Mørke. — Han saae til sine Fortrolige, dem der skulde understøtte hans Kongelige Handlinger, og udføre hans Villie, og fandt i dem — sine og sit Rigets Fiender; han betragtede dem som Ondskaben enten havde sværtet, eller Egennytten forviist, og fandt i dem — sine og sine Rigers Venner. Ham vendede Tankerne til sit Folk, dem Nation-Haderen beskyldte for Rebellere, og faae de oprigtigste Undersaatter; Undersaattere, fødte med Kierlighed til deres Konge, og med Troeskab at ofre Liv og Blod for hans Lyksalighed. Religion, Retfærdighed, Mildhed, Ømhed, Kierlighed, disse Kongelige, disse himmelske Dyder, straaede om Majestæten, som Glansen om en Engel. Og i denne lyksalige, i denne opklarede Time, da Monarken overvejer og føler de ømmeste Indtryk af Juliana rørende Tale, og Frederiks viise Raad, samtykker Himmelen, indskyder den Salvede sit Biefald, og Dommen underskrives.

Skielver I ikke allerede, I Guds, Kongens og Folkets Fiender? Underholdes I maaskee i denne Time med gøglende Drømme, som smigrer Eders Pfantasier med halvkvundne Seyervindinger, eller snarere viser Jer tusinde gruelige Forvarsler paa Eders forestaaende Fængsel, Baand, Beskiemmelse og Straf? — Et helligt Suk reev mig løs fra denne gysefulde Betragtning, og indtog mit Øre; jeg mærkede det kom fra den gudfrygtige Princesse Charlottes Tempel. Jeg vovede et Skridt nærmere, og fandt denne oprigtige, og troe Forbederinde, med

11

opløftende Tanker til Himlen, at holde Samtaler med sin Gud. — Her laae Guds frygten selv, ivrig i Bønner og andægtig i Paakaldelse. Jeg saae de himmelske Sendebudde, som Jacobs Engle, stige op og ned mellem Himlen og hendes Hierte, for at bringe den Tilbedende Benoffer og den Bedende Trøst og Styrke. Jeg hørte de høye Aander stemme deres Harper efter hendes Toner, for at siunge Alfader en nye Lov, og Gienklangen af denne himmelst Musik var rundt om i Himmel-Eggen: Fred og Frelse over Norden! — Hende var det kun given at bede, men hun bad med Kraft; hendes Bønner giennembrød Himmels Muure, trængede frem for Thronen, og rørte den Algodes Hierte. Da var det Kongens Hierte smeltede, og fandt sin berøvede Glæde. —

Forsigtigheden, som altid har fulgt de Danskes Troeskab, stod tilreede at betrygge den Salvede, og hindre Udflugten for Forbryderne. En Vognborg blev slagen om Kongens Huus; Aarvaagenheden gik paa sin Vagt, og en utvungen Troeskab rakte Sikkerheden Haanden. Alt var tys og stille, selv den vaagende Samvittighed slumrede, og den rasende Modværge laae fængslet i Aftmagts Arme. Da opstod Mænd, udsøgte af Juliana, som kiendte Pligt og Troeskab, og vidste hvad de vare Gud og Kongen skyldig; færdig at lade Blod rinde stode de der, for at udføre de vigtige Roller, til hvilke Juliana beskikkede dem; og nu begav enhver sig til stil Post. Mod og Manddom gik foran, Pligt og Troeskab fulgte efter. Uforfærdet aabnes Dørrene: de Dørre, som det ellers vilde have været formasteligt at nærme sig. — Men Kongens Villie taaler ingen Grænser; de retfærdigste Love, dem især, hvilke Eenemagten forkynder, kiender ingen Forskiel imellem Forbryderne i Kabinettet og den der vogter hans Dør. —

Hvorledes anstiller de Trygge sig? disse Fiender af den sande Tryghed, som maaskee endnu førend de indsov, deelte Kongerigerne og bestemte Fyrstendømmene! — Sovende høre de Retfærdigheds-

12

Herolderne indtræde, og endnu fængslede af Søvnens, forkynder dem Monarkens Villie: Ach hvor var denne Nat Eder en troeløs Nat, I afmægtige Kiemper! I, som ellers førte Eder enhver Stund til Nytte, og saa ofte havde misbrugt Nattens Roe til at samle Eders uroelige Tanker. Hvorfor skulde denne Nat ikke være Eder ligesaa huld, som de søvneløse Nætter, i hvilke Eders glimrende Planer ere udkastede, og det forfærlige Haab uddeeledede til Eder sine nu visnede Laurbær? Men see! det vigtige Minut var kommen, i hvilket han, der siger til de stolte Vande: Hidtil og ikke længer, faae Eders Babel optaarne sig, og nedsendte Forstyrrelse til at ødelegge det. Havde en Times Frist været Eder længer given, vi skulde maaskee nu have kigget begravet under vore Ruiner, og vores Dødskamp nedraabt en sildigere Hævn over Eders Hoveder. Men han, den Almægtige, forekom Eders Anslag, og lod Eder selv uddrikke det Giftens Bæger, af hvilket Døden skulde have tildrukket os sin Velkomst. Ach! havde I midt i disse Eders afskyelige Beraadslagninger dog engang kundet skielve for Overherrens Love! I skulde før af Rædsel have forgaaet, førend I havde vovet at yttret, den ringeste af de Tanker, der har lagt Grunden til Eders formastelige, Eders rædsomme Plan? — Men hvad? I det Menneskeligheden synes at begræde Eders Skiebne, eller rettere, begræde Menneskets bedragelige Hierte, vildfarende Forstand og onde Natur: saa raaber nu Retfærdigheden selv paa Hævn, Himlen betragter Eders Handlinger med et vreedt Øye; Handlinger, det blødeste Hierte selv ikke kan undskylde.

Nu havde allerede Forfærdelsen vaagnet de Sikkre. De aabner Øynene, og skuer Skræk rundt omkring sig: Kongens Retfærdighed! det truende Sværd! Forhaanelsen! Dødsfrygten! — O hvor stormede i denne Time den opvaagnede Samvittighed! hvilke Skrække-Billeder, de hæsligste, Nag og Uroe kunde male! stillede sig frem for Eders Indbildningskraft! — Jo! denne Oval maatte endelig udpresse et Suk fra Eder. Men hvad

hielper nu Sukke? Havde I før tilbødet,

13

Eders Sukke skulle Have været bønørte; nu formeere de kun Eders Forsmædelse. Himlens Dørre og Kongens Hierte er tillukt; den Følende er haard, og Medlidenheden, denne Datter af Uskyldigheden, som ellers er vant at græde over den ringeste Uheld blant Mennester, er roelig ved Eders Fald. — Dog! Suk og Bøn er langt fra Eder. Formastelsen vil vove det sidste; Endnu kaager de herskesyge Tanker i Eders Aarer, endnu svolmer Overmod i Eders Bryst, og formastende nok tør I gjøre dette Pharaoiske Spørmaal: Hvis Ordre det er, man vil I skal adlyde? Men Magten er ikke meere Eders. Slavens Skiebne er falden i Eders Lod. Thi saa retfærdige ere Lovene, de ansee ikke Personer; den betitlede og ophøvede Forbryder har ingen Vagt over den usle og foragtede. Og naar Menneskeligheden finder Aarsag til Medlidenhed over den sidstes Feyl, saa forvandler sig al Undskyldning for den førstes, til Afskye, — Og I tør dog vove, dødelige Stolte! at pukke med Eders Overmod, og midt i Eders Afmagt knurre? — O kiender nu, om I tilforn end har nedtraadt denne ædle Kundskab; kiender nu med Skielven, at Konger ere Guds Statholdere paa Jorden; salvede til at udføre hans Villie, og — Jordens Guder! At forgribe sig mod dem, er at angribe de guddommelige Love selv.

Til alle Tider har Himlen besynderlig holdt sin Haand over sine Salvede, og udfriet dem fra Fordervelsens Snarer, naar de ey selv har vildet rive dem løs fra hans Varetægt; og endnu har ingen rebelsk Undersaat mod sit høyeste Hoved undgaaet Himlens retfærdige Hævn. Skulde da denne retfærdige Himmel vel kunde skaane vor dyrebare Christians Fiender? Da havde vi jo ey kunde takke den for een med sine største Velgierninger mod os! da havde vi jo ey kunder prise den ævige, store og kierlige Beherskere for en saa underfuld Beskyttelse! — Der viise Forsyn, som setter Fyrster over Folket, givet den Beste Zepkeret over os, givet os ham til Velsignelse; thi i hans Kierlighed for sit Folk skal Folket velsignes; dette Forsyn, som har reddet ham fra Voldsmænds Hænder, og skienket os ham paa nye til dobbelt Glæde

14

for al Landet; Forsynet, som udslykkede Fordervelsens Brand, der allerede begyndte at ryge, og udbredte de giftigste Dunster, der vilde anstikke de Nordiske Egne. Forsynet, som elskede den ædelste af alle Konge-Stammer paa Jorden; thi hvilken kan rose sig af værdigere, af christeligere, af retskafnere, og tillige meere elskede Besiddere, end den, hvoraf Nordens Christianer og Frideriker udspiirer; Forsynet, som ikke vilde give et frit og fredeligt Folk, som de Danske, der fra de første Tider har været bestyret under sine egne Monarker, til et Offer for Voldsmænd og Tyraner: dette uendelige gode og kierlige Forsyn, det har i Dag vildet vise os, vildet vise heele Verden, at Konger og Kongerigers Skiebne staaer i dets Magt, og at Ævighedens store Behersker er det Folks Beskiernelse og Frelse, som kaster sig under hans Varetægt.

Imedens Forbryderne nu imellem de raslende Kiedder fortæres af Gremmelse, og seer sig udsadt til et Maal for Folkets Foragt, seer med Skamrøde deres Anslag blottede og deres Planer til intet gjorde, seer det med Gysen og (Gud give) med Anger; Saa finde vi uendelige Aarsager. til Glæde over vor Guds Barmhiertighed, til at Lovsynge hans Navn og prise hans underlige Gierninger; Saa ville vi og paa denne vor Beskiernelses Dag, opmuntret af vor allernaadigste Konge! med inderlige Følelser lovprise den høyeste og indvie med Tak-Offer og Bøn-Offer denne Dag, til en ævig, til en høytidelig Taksigelses-Fæst blant vore Jubel-Dage; Selv de sidste Slægter skal med en følende Glæde ihukomme vores og deres Lykke, og i Himmelglade Toner gientage denne vor

Opløftende og Takkefulde Lovsang.

Nedtager Harperne, i betrængte Slægter! opstemmer de glade Toner, som har været dempede af Sorgen, og slaaer Herren en nye Sang paa denne vor Beskiernelses - Fæst! Møder i Dag for hans Salvede og hører, ham angive Eder Tonen: Lov og Tak for Nordens Fred og Frelse. — Ærefulde Nat! høytidelige Mørke!

15

— giennem hvilket den Naadefulde! som for dum ved Urim og Thummim, gav sit guddommelige Velbehag tilkiende. — Nægte vi endnu Mirakler? Kommer i Oplyste! udvikler for de Tilbedende Viisdommen i dette Under, og lad Tvivlere selv blive rørt ved Eders Forklaringer. Opløft dig o Folk! opløft dig med glade Stemmer og ophøyt den æviges Godhed! Du for hvis Skyld for hvis Fred og Lyksaligheds Skyld, det viise Forsyn denne Under-Nat, vaager og arbeyder til din Frelse. Da giennembrød Almagten sine Himle, og lod Beskiernelsen nedstige. — Og til hvem? — hører det, I Nordens sidste Slægter, hører det, og priser Eders og vor Gud!— Til et fortrængt Folk, som i nogle Aar har sukket under Modgang-Aaget, og segnede allerede under Byrden. Til et fredeligt Folk, som kiendte ingen fremmed Fiende, hvis Sværd var rustet i Skeeden, og hvis Bue slap af Ælde; Til et Folk, mod hvilket Egennytten og Formastelsen vilde føre Krig, og over hvis Hoved den nærmende Ødeleggelse svævede. Ja hør endnu meere: Til Herrens Salvede, Folkets Fader, vor velsignede Syvende Christian, mod hvis dyrebare Liv en forvoven Haand vor opløftet. I dette vigtige Øyemærke steg den Æviges Beskiernelse ned, standsede Fordervelsens Flod, og lod Freds - Strømme udflyde til vor Frelse. Slaaer Harperne, I Nordens Slægter, og lader Fryds-Toner høre til den Æviges Lov!

O du høytidelige Nat! du! hvis veltalende Tavshed henrykker Siele, og fører dem til en dyb Betragtning af dine fortællende Under!

— Imedens de glade Danske lyde efter Harpernes Velklang og det søde Echo, som deres Lovsang gav omkring i de Cimbriske Dale, og imellem de Norske Fjælde; saa fløy en grandskende Tanke endnu engang til dig, ærefulde Nat! for at mætte sig i dine Under, — Hvilken uventet — hvilken lyksalig Forandring! — hvilket Lys af Viisdom har du, Algode! i denne mørke Time antænt for vort betragtede Siæl!

— Forundringsfulde Scene!— Millioner i Glæde, som for en Time svømmede i Taare! græd over en Fare, hvis største Vægt de først

16

kiendte, da den ved din Haand var overvunden? — Kongen og hans Stamme!—nyelig omspændt af de grueligste Farer; Thronen!—nyelig omringet af giftige Hydrer og Slinger. Og nu! — alt frelst, alt befriet, Majestæten reddet, Thronen i sin Glands!—og vi skulle ikke bede? — ikke takke? —ikke synge dig Lov? — Slaaer, slaaer Harperne, I Frelste! og synger Herren en nye Sang paa denne Under-Fæst!

Al tilbedelsesværdige Fader! Du, for hvem Throner og Verdener ere Støv, og af hvis Munds Veyr Kongeriger staaer og Kongeriger falder! — Ach hvorledes har det dog kundet behage dig, at viise saa megen Naade mod os, imod et Land, af hvilket man vilde udjage dine Bud og dine Skikke! hvor din helligste Religion allerede var bleven et Offer for Spottere, og dit hellige Navn en Latter for de Ugudelige! hvor Dyd og Sæder bleve besmittede af de ureeneste Vellyster, og disse næsten — tilbudet ! — Hører det, I Folk! hører det, I Frafaldne! han, den 2Lvige ! den store Alfader! som vaager over sin Skabning, og under hvis uindskrænkede Omsorg endog den ringeste Inseet aander: han, denne Alviise, denne ubegribelige Gode! han vilde det for sin Barmhiertigheds skyld, og for at vise at han ingen Behag finder i Synderes Død! og tør jeg legge dette til? — Han vilde det for de Faas af sine Tibederes skyld, der endnu bevarede de hellige Sandheder, og ved deres Guds frygt og Bønner tilbageholdt den Fortørnedes Arm. — Hvad formaaer ikke de Frommes og Retsindiges Bøn? De ere mægtige at fravende en Stat de Ulykker, hvilke de Ugudeliges himmelraabende Laster nedskriger. — Himlens største Arbeyde er at vise Naade; og har ikke den ævige Kierlighed før for 10 Retfærdiges skyld villet skaane Millioner?

Jeg taber mig paa nye i dine Under, du Alviise! og synker under Vægten af al din Kierlighed! — O hvor store ere de Aarsager vi have til Lov! Hvad? — om vi nu ikke meere havde levet under det velsignede Zepter, som Himmelen har helliget den beste Stamme, og saa

17

priselfuld hædres i de faderligste Hænder af vore Beherskere! Det Zepter som nu i saa mange Aar Hundrede har hersket til vor Lyksalighed! Hvad?— om vi ikke meere skulde have seet Sønner paa Thronen af de værdigste Fyrster! Store og formedelst deres kierlige, deres christelige, deres faderlige Regieringer, uddelige Fyrster, som lever altid paa den Danske Throne, og fra Søn til Søn holder Verden i en ærefrygtsfuld Høyagtelse, for den beste Konge-Stammes lyksalige Vedvarenhed! Hvad? — om vi nu enten havde vadet i Borgerblod, eller ligget kvalt imellem Dyngerne, som hint rasende Sværd skulde have omkastet? — eller, opholdt af Tiden for at frygte for hverandre? for af en uvant Tvang at holde Buen immer opspændt mod vore Medborgere, og paa trygløse Leye sove ind med Sværdet i Haanden? Hvad? — om Borger-Krige, disse græsseligste af et Lands Ulykker! disse fremmede Rebellioner i Danmark! (hvor fremmede? derom spørg Tidebøgerne) skulde have forjaget den længe bevarede Fred fra de Danske Egne, formeeret vore Elendighed, vore Synder, og udryddet Velsignelsen selv af Landet. — O vi saa nær forlorne, saa underfuld Frelste! O lad os med heftige Slag flaae Harperne, og med iverfulde Lovsange opløfte vore Hierter til det Høye for denne underfulde Beskiernelse!

Men II! — Menneskelighedens Vanære! — Hadere af den sande Lyksalighed! — I Blinde! og i Eders Blindhed rasende! — Med hvad Øyne skue I disse Under? Med hvad Hierte betragte I Overherrens Magt? — Ach hvor ulyksalige ere de, som foragte din Omsorg, du ævige Beherskere! og leer af dine viise Raad. — I Eders Øren skurrer vor glade Toner, og i det vi opvække Munterhed og Glæde mellem hverandre, saa brænder enten Eders Ansigter af Skamrøde og Blussel over Eders Ugierninger, eller Forhærdelsen fængsler de ømmeste Følelser. Dog! hverken Eders Blussel eller Eders Forhærdelse skal saare vor Roe, Snarere skal vore Lovtoner glemme Eders Forbrydelse, stemmes til Forbøn for Eder, og Menneskeligheden raabe midt imellem

18

vore Fryds-Sange: Herre forlad dem! og lad dem ikke ævig forkastes fra dit Ansigt!

Hvert Øye see, hvert Øre høre, hvert Hierte føle! — En nye Tid er kommen over Norden; Herren har borttagen vor Forsmædelse, og i Nøds-Stunden rakt os sin hielperiige Haand. — Voxer nu op i Velsignelser, som for af Ukrudt har været qualte, og lader os igjen nyde Landets Fedme. De gyldne Tider blinker ved vore Grændser, og Haabet blomstrer rundt om blant Slægterne! — Gamle frugtbare Danmark! velsignet være

din Gienkomst! Opslaae igien dine Pauluner for den ærlige Slid og den reedelige Vindskibelighed, og lad Guds frygt og Retsindighed bevogte dine Dørre. Dine rige Agre give igien sin tabte Grøde, og dine føderige Enge blomstre paa nye. Dine Fædrifter og dine Hiorder formeeres og trives som i de gode Dage. Velstand flyde i alle dine Næringsveye; Handel og Vandel, Flid og Stræbsomhed have Lykke og Velsignelse i Følge, og være beskiermet af det Høye mod Ufred og Misundelse. — Og du, o Norge! du vor Broder og vor Ven! Held gienlyde rundt om mellem dine Fielde, og Himlen skienke dig igien dine savnede Velsignelser: saa skal dine Steenklipper selv grønnes, og dine Gruber tage dobbelt Glands; og naar vor fælleds Fyrste engang betræder din Jord, og hilser sine fraværende Børn, saa skal dine skiulte Riigdomme opvise sig, og alle dine lukte Næringsveye aabnes til din Lyksalighed.

Ja! alle I Provintier, Egne og Stæder, over hvilke Nordens Freds-Zepter hersker, lever op paa nye og gaaer de gyldne Tider i Møde; men gaaer dem i Møde med Bøn og Paakaldelse, til ham, som i denne Beskiermelses-Nat bortblæste de sværmende Ulykker, og lod os ikke blive til Beskiermelse for de øvrige Jordens Slægter.

Men vor dyrebare Konge! og hans Huus! — Slaaer nu alle Harper, og alle Munde synge! Synger I Gamle og Umyndige!

19

Synger Herren en nye Lov, som holdt sin Haand over sin Salvede

og bevarede ham til vor Glæde. Himlene gienlyde af vore Frydeskrig, og

vore Jubel-Sange trænge op for den æviges Throne: Bongens Siæl ophøyes i Guds yndest, Glæden fylde hans Boelig, Fred blomstrer af hans Zepter, og Lyksalighed krone hans Aar. —

Hans Ære blive altid hans Folkes Kierlighed og Guds Kierlighed hans Løn. — Han leve længe, og gives Kraft af det Høye til at styre sit Rige.—De graae Haar vise ham en riig Høst af sit Faderlige Regimente. — Aldrig uddøe hans Stamme. — Efterkommere paa hans Throne, blive Christianer og Fredericher af hans Blod, de føre stedse Zepteret over Norden, og føre det saa værdig, saa faderlig som han. — Saa skal Himlen være Landet naadig, Velsignelses-Strømme omringe vore Øer; Saa skal vi sidde under vore Viinstokke og synge om vor Guds store Barmhiertighed; Saa skal vi synge om Fred og om Frelse. Ja, saa skal Cimbrerne og Nordfolkene, i alle efterfølgende Aldre, syngende

prise sig lyksalige, og Jordens øvrige Slægter skal ønske at leve som

20

1

Guds hævn over kongens Fiender udført Den 17de Januarii 1772.

Kiøbenhavn.

**Trykt og til kiøbs at bekomme hos August
Friederich Stein, boende i Skidenstrædet i No.
171.**

2

3

Guds Dom — og Kongens hævn — og Folkets Sag udføres! løft, Fama, Vingerne! lad Fryds-Basunen høres!

Forkynd for slægterne — kundgiør det udenlands,

At Nordens Graad i Dag omvendtes til en dands!

Fortryllet diævle-Sæd i Verdens sidste Dage!

Du skiændsel, som ey for i Norden faae sin Mage!

Chams Art! Comorrhæ slægt! Guds fiender! Rigets post! Staaer, staaer beskiæmmede paa denne Fryde-Fest!

4

Den Dag bør ævig staae i Guld og Marmor prentet,

Da Herrens Frelse kom saa herlig, saa uventet:

Da Himlen satte Maal og Stang for onskabs Magt,

Og med Kong Christian fornyede sin Pagt.

Stig ned! — var Himlens Bud — leg bort din Magt og Masqve. Min Dronning, sagde Gud, har sukket i sin Aske

—

Hertil du komme skal: Jeg saae min Konge græd,

De mange Suk steeg op — ophøvede! stig Ned!

Jeg hører Fangers Suk — men lader mig ey byde —

Selv kronet Eenemagt mage lide eller lyde —

Din Tillid fængslet er — Din Byden er forbi Mærk: Jeg er eene Gud, som sætter af og i.

5

Dit Mørket! hielp Din Ven, som man Dig saae at fremme — Den tier, — blegner; — thi i Dag er Kongen
hiemme.

Hielp Magt! — Ney, hver en biørn i Dag er som et Lam, Hielp Gud! — Ney, Gud vil nu opdække Hendes Skam.

Hvor er den stolte Mand, son, lød sig saa forblinde Af mørkets Fyrste, at han vil en Konge binde?

Hvor er han? Udenlands? — paa Tyrkers Røve-Plet? — Ney! ach! han var opreyst i Kongens Cabinet.

Hans Høyhed var, — men er nu sig den Drøm, han drømte; Den Masqve, som han bar den Nat, da Gud ham
dømte;

Den Sner, som faldt i Fior, det Stab, hvor Troja stoed.

Ja meer! — den er hans skams og falds fængsels roed.

6

Forvovne Græve! som man gandske seer vanslægte Fra dine fædres Dyd — og fædres Gud at negte;

Din Spot den styrter dig: mod Gud — din Fader — og Mod Landets Fader — og mod Herrens huus og bog.

Hvor er du? — i din Søvn — det er ey Tiid at sove:

I Kongens egen Seng? Er det for dig at vove?

Hvor er du? skiul din Skam!— ney, du alt snæret er -- Saa døe! ney, først din Skam skal aabnes for enhver.

Saa skiælv og hør din Dom — mens dine Fiender bande Dit Navn, i det de seer dit Haab i Havnen strande,

Hvad du ey troede før: at Herren Dommer er, Og Kongen er en Gud: i dine lænker lær!

7

Guds hævn er nu i Brand og Brandt ey længer græve. En haanlig Haardhed vil selv Himlen af ham kræve

stands, græve! luk kun op! bekiend din onde Sag!

Her hielper intet Guld paa Herrens Vredes Dag.

Hr. Gæhler fangen er, — og mange andre fleere Man seer i Rotten med indviklede at være.

Far fort! — fang! bind og dræb hver, som er Kongen falsk! Jeg ynsker for min Deel, de alle blev spedalsk.

Ja bøyd dig eller brist hvo Gud i Kongen spotter;

Thi Gud med Kongen er, som Spotterne udrotter: —

Og Kongen er med Gud! — Naar disse Toe gjør eet, Betyder Fiendens Gift og Spot og Magt kuns lidt.

8

Men syng og dybt tilbed hvo Gud og Kongen ærer!

Guds Salvede er frelst — og Kongens Gud regiærer —

og falskheds Snare brast — og onskabs piil blev sløv, Og Kongen boer i Fred — og Slangen slikker støv!

Sid elskte Konge! fast, sid roelig paa din Trone! Bortvisne hver en Haand, som klippe vil Din Krone!

Byg Zions Muure! — hielp Fortrykte!— straf al Svig, At Kongers Konge maae forherliges ved Dig!

1

Den
Uforglemmelig Fredag
den 17 Januar. 1772.
Som
under den allerhøyestes besynderlig

Forsyn og varetægt

tilbragte

Kongen fred

og

Landet Frelse.

opskreven

af

Jens How Schive,

Past. Græsted. og Maarum.

Kiøbenhavn,

trykt udi det Kongelige Universitets Bogtrykkerie hos A. H. Godiches Efterleverne
ved Frid. Christ. Godiche.

2

Det her nedenstaaende CHRONOSTICHON, er egentlig indbefattet i de fire næstfølgende Linier, siden videre udført:

Han, — som paa meget Ondt en Tid til Riget spandt, Fortiente sig den laas og Lukke han nu, fandt;

Saa uforskammet som han tragted' høyt alt meer,

Hvor vil han sukke, dybt, nu sig forloren seer!

Saa faldt han selv i Grav, den han til andre graved',

Kom selv i Snaren, der han den til andre laved',

Den Steen han slog saa høyt, faldt paa hans eget Hoved, Og blev ham værste Stød, det han mod Thronen voved';

Nu sidder han i Bolt, som spilled Bold med Stort,

Ham, — nylig Livets Skræk — nu rækker Dødens Port!

SIC Regno eXItlofa parans, flbl CLauftra, Struense, Vota nefanDa ftruens-fe perllsse geMet!

3

Enge! VotlVI lanuarll Inflgne!

CHRISTIANUS SEPTIMUS, ReX Danlæ & NorVeglæ InCLarult.

Rat borte blev, og — See! — der kom en Morgenstund, den ønske Soel frembrød, en Maane blegned' blaaned',

Rovdyrene i Skiul drev bort af Skræk og daaned', Al Folket opfyldt blev med Fryd i Aand og Mund:

Et Blink der klared' op at faae dig vel til Mode,

Ryst Skoven af dig, tænk: — Du kom igien paa Fode,

I sted for trængsels Kiep du fik en trøste-Stav.

See! Den — som Israel bevarer, — sover et Og søvnes aldrig, skjønt det lod en Tid han soved',

Een Tid, mens onde Dyr pag Skalkestykker voved',

Og disse meente: han sover, — ney o! ney;

De sov, — vi søvnedes, — men han aarvaagen blev,

Hans Time kom, og — See! — Han Vand til Viin omformed', Hans trusel stillede det Hav som brused', stormed',

og, der Han vilde, Han paa Dør spedalskhed drev.

4

Syng herren nyest Sang om hans fornyet Pagt Siig: — herren er dog god mod Israel de reene Af Hiertet, — har sin Lyst til dem som ræt frem meene!

Men treskhed — Trængsel — Trods — Han Viiser Overmagt.

Siig see: - Kong Christian den Syvende i nord,

Vor dyrebar Monarch, Syvfolv lykkelig bleven,

Syv-Tallet ved Hans Navn Forsynet selv har skreven.

Og Januari Dag den Syttende blev stor: . . .

. . . Syv gange Ti Aar ogsaa to man den Tid skrev

Efter Et Tusinde Syv Hundrede Aar-Gange,

Da Januari Dag, En Fredag frem for mange,

Med Frelse — Fred — og Fryd Et Tidens under blev;

Hvad da? — Hvo veed ey Hvad i disse Dage skeet?

Men Eftertiden blev — om det nu hørt og seet —

Ukyndig! — Skulde Slægt til anden det ey glemme?

Jo, — sildigst efterslægt i Nord skal aldrig glemme

Forsynets varetægt om Kongen, - Kongens slægt

Og disse Lande — til en Frelsnings Liige-vægt

handthævet mod forstyrre . . .

Det Tilheng af en S. . . — De drømmere, hvorom Der længe nok er tvivlt; — nu drøm og Tvivl til Ende, —

5

Da Rantzow, Eichstedt, og en Köller disse Trende Ved højest Ordre, — der til pas for Alvor kom, — Udviiste sig, som Fleer', af tro og tapper Blod,

Tre ypperlige, ræt som Davids Trende Helte,

Dem lykkedes — De tog de Dyr fra Sove-Telte At føres did, — hvor dem et Lukke færdig stod.

Der faa var bleven llyst, giort rent og ryddeligt,

fremskinned' Landets Soel fra Slot til Folkes glæde,

Og med udbredte Glands oplived Gade, — stræde,

lykønsket af enhver, Ham fik i Syn og Sigt

Med højest Stierne — Prinds — Sin Broder hos Sig nær;

— Strax Hurra kappedes med Vivat allevegne,

Hver ærlig Underdan sin Hierte-Fryd lod tegne

For kongen; Himlens Gud fik Tak og Ben i sær: —

Nu! mærker jeg, at Gud sin salvede hialp frem, Fra hellig Himmel til Hans Ben sit øre vender,

Og med sin høyre Haand Ham Hielp og Styrke sender ; —

See Hine! — som paa Vogn — og Hest forlove Dem —

6

* * Men vi paa HErrens vor Guds Navn vor Tillid sætte;

* * - - De styrtedes og faldt! — vi staae, vi kom til rætte —

* * Bliv, HErr! bliv saa ved, hielp Kongen! — her os saa

* * Bønhør os, — Gud vor Gud! — naar vi dig kalde paa.

Glorværdigste Monarch! — nu gielder det om Stort: Forsigtighed og Vid, — at vælge ud det Beste,

Aarvaagenhed og Flid, — hver ved sin Post at fæste,

Gudfrygtighed; — See! — der Lyksalighedens Port.

Ræt smukt brillerer nu Geheime Statens Raad,

Hvor Din Herr Broder Prinds som Diamanten spiller I første Rang blant Dem, der Lys og Rættten stiller Ved
beste Sammenleg til vigtig Verk og Daad;

Prinds Friderich var Stor, blev Større, men nu Størst,

Fra denne Dag Han fik sin høye Værd og Ære,

Man næsten færdig blev paa Hænder Ham at bære,

For, — Kongen — Landet Han er troe — til sidst fra først.

Forglemme sig vor Haand, — om hos os blev forglemt

Priisværdigst Dronning, vor Elskværdigst Juliana,

En Snees-Aar siden man her sang Dig: Hosiana!

Nu beste Tone Din til Hielpen her blev stemt;

7

Af Dagmar, Dannebod, man her veed ingen Savn,

Og Dansk Semiramis som vandt en Tid et Rige;

Vor Juliana, meer! — nu Tvilling-Riger sige: * *

* * Velsignet være Du som kom i HErrrens Navn!

Med Tak hvad skyldes saa til Fleere velfortient,

Hvad meener man? — vel — om En Dydernes Prinsesse, Hvis Ben i Løndom er og Rigers Interesse, —

Skal best belønnes der hvor det er best bekiendt.

Lyys, HErrre, lyys din Fred nu paa din Salvede,

Oplys Ham ved dit Raad med Viisdom fra din Throne,

Ophold Ham i din Kraft, og herliggiør Hans Krone,

Formeere Ham Hans Aar og din Velsignelse. —

Giv Kongens Søn din Ræt, Kronprindsen, som Din Søn,

I Viisdom, Alder og i Naade lad tiltage,

Og giv hans unge Siæl betids maae see og smage —

Din Fryd — Din Frygt — Din Fred er Kronens Krone skøn:

Den Kroned' Stamme, Det Høy-Kongelige Huus,

Som største Cedertræ paa Libanon slaae Rødder Af Zion styrkes til at staae paa beste Fødder,

Naar Himmel, Jord, engang skal falde i sit Gruus.

8

Hver kiek og redelig Benaja ved Armee,

Hver trofast Husai som Rigets Gavn skal raade,

Hver ærlig Zadoch som har Kirkens Tarv at baade,

Med Guds og Kongens Sag vellykkes alle Tre!

Nu Landmand — Borger — Præst- nu Krigs- og Stats-Mand fik fik Nye Haab om Held og Hevd i Staten, Kirken, Landet;

Hvor saae det ilde ud! — da alt var sammenblandet

Med Skræk af Splid og Strid: — Bort, bort nu al Uskik!

Kom frem, — tag til, bliv ved, God Orden udi alt,

God Tilsyn allesteds, God Omhue for det Heele,

Og Lindring til Opliv for de saa ømme Deele,

Kom HHereens Hielp, følg med, hvorom for alting galdt.

Forunderlige Gud! — Din Viisdoms Dyb er stor,

Din Almagt høy for aldt, — Din Godhed bred til mange,

Og Din Retfærdighed naaer langt til Frie og Fange I Tid og Ævighed; — Dig love Himmel — Jord.

IaM Regl & regnl's bene Cæpta feCunDet loVa! Regls lo ter Honos, PaX, Patrlæqve SaLus!

9

10

1

Det frelste Tvilling-Riges Fryd over sin elskte og frelste Konge

paa

allerhøistsammes høie fødsels Dag

den 29 Januarii 1772.

Kiøbenhavn.

Trykt og til kiøbs at bekomme hos August Friederich Stein, Stein,boende i Skidenstræet i No. 171.

2

3

Træng Troens Virak op! — Gardinerne tilside Syng Tvilling-Søn i Dag! — lad heele Verden viide

Din glædes Aarsag — høit paa Takke-Harpen slaae! Spil Himmel! midlertid Med dit forsølvet blaae!

Reis Ebenezer op du danske Konge-Stamme! Guds Haand Dig plantede — Hver Voldsmænd blev til Skamme,
Guds øie vogter Dig— trods Helved-Slangens Sæd — Din Sted indhægnet er — paa Dine Fiender træd!

Fra Ulven spant Dit Fald, som fra dig maatte flygte -- Og indtil Strudsen i din Top og Hierte bygte;

Ja fra Du plantet blev, og indtil denne Stund, Din Fred udkrænket stod, besoeret af Guds Mund.

4

Lad hist en fintlig Piil indskyde Skræk og Fare!

Lad her saa hemmelig i græsset ligges Snare,

Guds øie styrede — at hvad der blev opkast

Mod Kongen og Hans Sæd, som Traad for Ilden brast.

Guds salvet Zepter-Mand! — Andsfader! — beste Konge! Dit Liv besynges skal: Men hid en Zeraphs Tunge!

Dit Liv i Dag har bragt min døde Pen i Gang;

Men Du Dit Folkes liv opliv min matte Sang.

Liv — vort ønskers Maal! — skal Ham opofret være,

Som skienke os med Dig to Rigers Liv og Ære;

Men i hvert Liv af os er ei en Draabe Blod,

Som er Kong Christian af Dannemark for god.

5

Hvor kogte det i os af Iver for Din ære,

Da vi den nylig faae for ondskab Spot at være,

Det heele Land var syge — Guds Folk i Taarer laae Til Haabet truede at vilde undergaae.

En Syndesanket Skye fremhængte over Norden, ---

Og over Hovedet optrak en skræksomt Torden. —

Vi skielvede — vi bad — vi græd saa mangen Gang, Kuns mørkets Fyrste og hans fæle Rotte sang.

Tolv Maaneder var nu saa næsten atter endte,

Din Dag sig nærmede — men ingen Hielp vi kiendte,

Det blev alt meere mørke — et skræksomt Rygte gik, At Kongen og hans Folk sit Banesaar snart fik.

6

Tolv Dage var endnu tilbage: Herrens Time! —

Da vi med Synet mindst en Frelsning kunde rime —

Gud hævnte Kongens Spot, da Kongens Fiender sov — Vi sov — og uden Blod — blev frelste. Gud skee Lov!

Men kiæreste Monark! — saa dybt maae vi ej sove, Det vi forglemme Din og vores Gud at love,

Som sætter allesteds om Kongen Engle-Vagt,

Mod alt det Onde, Ham i Veien bliver lagt.

Selv Herrens Salvede gir Herren eene ære,

Og Takke-offer vil til Alteret frembære:

Hvo ej vil følge med skal føle Vredens Riis;

Saa syng om Kongens Liv og Kongers Konges Priis!

7

Du lever, Christian! — vort Liv !— til Liv oprinde Din fødel's Soel i Dag! — da os saa sødt et Minde For øiet

staaer af det velsignet Øjeblik,

Da Du næst Gud vort Lys til Verdens Lys fremgik.

lever, Christian! — Døe den Dit Liv ey glæder!

Gud gjør, at Du i Dag paa Dine Fiender træder,

Bort, væk med dem, der er mod Gud og Christian! Han var — Han blev — han er vor rette Zepter-Mand.

lever, Christian! — endnu! — trods mørkets Strikker! De brast — i dines skiød Du nu kan hvile sikker! —

Gid efterdags, som ser, al Vold og falskheds Spind For Soelen komme maae, og blive saa til Vind!

8

lever Christian! — den Mindste med den største Oplives ved Dit Liv— vor himmel-frelste Fyrste!

Dit Liv tie tusinde og fleer opveje kan:

Lev længe, lev i Fred, vor elskte Christian!

Guds Sværd med Kongens Sværd! — Guds Ord mod Kongens Smerte! Guds Fred i Kongens Huus! — Guds Huus i Kongens Hierte! Guds Aand med Kongens Raad til Landets sande Vel! —

Guds Vagt om Kongens Liv! — Guds Liv i Kongens Siel!

Sunds Frygt i Kongens Land! — Guds Skræk paa Kongens Fiende! Men Kongens Trone staae ved Gud til Verdens Ende! —

Bliv Konge! Hviid af Aar — Saa skal al Verden see

At Kongers Konge er vor Konges Hielpere.

1

**Rigernes Bøn til Kongen At Han vil handhæve
det Gode, men afhielpe det Onde,
som
under Struensee er stiftet,
paa
allerhøjstammes fødsels Dag**

den 29de Januarii 1772.

Kiøbenhavn,

trykt og faaes til Kiøbs hos August Friderich Stein, boende i skidenstrædet i No. 171.

2

3

Lad os Dit Ansigt set, o Christian vor Glæde! Men Død og Skiændsel skal den Røver-Trop beklæde, Som Adgang til Din Stoel berøvede Dit Folk, Imens forræderen til Os var kongens folk.

Vi skiælve ved den Skye at mindes, som var draget Imellem Dig og Os, af Utøy forarsaget.

Dig saae vi ey, som vi er konger vant at see.

Vi saae Dig sperret ind iblant forrædere.

4

Vi Frækhed herske saae — men Dyden undertrædes, Vort Navn et Aadsel ligt, vor skiændsel at udbredes. Vi saae dem vises bort, som meente Kongen ret, Vi saae forræderen i Kongens Cabinet.

Formørket vi alt saae Dit Huuses Soel og Ære,

En nedrig Tienere Dit Navn og Magt at bære,

Som af Din Krone stial den rareste Juveel —

Din Ære — Konge! — og Dit Hiertes halve Deel.

Kirker lukte saae. Man Vilde lukke fleere.

Vi Gud og Ordet saae i stor Foragt at være,

Vi saae Beelzebul paa Herrens Tempel-Tag Og Verdens Hore-Spye at smitte Herrens Dag.

Vi Staden oprørt faae -- til striid for kongens Ære, Vi saae vor konges Liv sin Vagt berøvet være,

Vi bad om Adgang; men de Onde sagde ney;

De os indbildte, at Han daarlig var og fey.

5

Vi hørte Tordener — begyndte os at væbne —

Vi saae uskyldiges og Frommes slette Skiæbne —

Vi følte Vold— Vi saae, at mange græd for Brød; Vi forberedte os til Stadens sidste Stød.

ad os Dit Ansigt see, o Christian vor Glæde,

Saa vil vi gammelt Tab en længere begræde:

See Dines Fryde-Ild; hør Dines frydeskrig!

Vee dem, som sagde, at vi ilde meente Dig.

Vi elske dig som Børn, naar Du vil være Fader,

Vi glædes ved, at Du til Audienz indlader

De Fromme. Hor os da paa denne store Dag:

Byg Zion! Glæd dit Folk! Frem Dine Rigers Sag!

Tag Selv Dit Scepter an! sid eene paa Din Trone,

Lad Din Retærdighed en Spotterne forskaane;

Men revs med Maude dem, som det ey meente slet,

Viis ret udi Din Gunst; Viis Naade i Din Ret!

6

Frygt Gud, din konge! elsk hans Ord, hans huus, hans præster! Skienk konge! os igien de gamle Takke-

Fester,

Reis hvert et Alter op, som hiine nedbrudt fik,

I sær den Stiftelse fra fierde Friderik!

Den Band — Han satte, a) lad kuns Dine Fiender ramme Der Haab, Han bygge paa, b) gjør konge! ey til Skamme, Det ædle Blod, som randt i denne Stores Bryst c) Oplive kongens Siel til faderløses Trøst!

Hielp Handelen i Stand! still langsom Statens Bølger! Slaae Laas og Stang engang for Egennyttets Følger!

følg Philodani Spor og Philocosmi Raad,

Saa raader Du paa nød og mange Mangler Bod!

*) I den Kongelige Forordning om Waysenhuset af 21de Julii 1727 hedder det §. 9: Guds strenge Vrede og uforbigiængelige Straf skal paafølge over alle dem, som omrørte Værk og denne vor fundaz kuldkaste, eller derimod noget handle eller udøve ville.

b) I samme højstbemeldte Forordning hedder det samme Sted: Vi ere forsikret om, at vore kongelige Arve-Successorer i Regieringen, bemeldte vores Fundaz uryggelig holder og dette i sig selv Gudelige og højtmagtpaaliggende værk kraftelig haandthæver og beforder.

c) I meerhøjt bem. Forordning hedder det i Fortalen: Vi have af højkongelig Naade og Faderlig Nidkierhed, sampt for at udviise en tilbørlig Guds frygt, med ynksomme øyne anseet den fattige forladte Ungdom, som nu omstunder desværre! findes hos os.

7

Den Skrive-Frihed er — indskrænket — Statens ære; Men Synde-Frihed skal her ikke meer regiere.

Indskrænkelse er skeet paa nogle Stæder ret;

Gid ogsaa andensteds man maae indskrænke der. d)

Din Naade felterne skal elske, lønne, krone.

Lad aldrig Troeskab meer forjages fra Din Crone,

kald den forviiste ind, som var sin konge troe! Lad hver en ærlig Mand staae paa sin post i Roe!

bedrevne Gierder rejs til ægttestandens Ære!

Bee dem, som Hore-Bud lod kronet Stempel bære!

Lad politiet staae! Den Sag var meget god. Sæt Taxter, saa de ey er Billighed imod!

Straf alle Tyve af de fiine nred de grove!

De største, Gud skee Lov! kom nyelig bort fra Hove.

See til at liden Myg og Myre ey iblant Skal drage læsset frem for ørn og Elephant.

d) I de kostbare Lystigheder.

8

Told-Kullen af i Stand! — Lad Yppigheder hæves! Skyt Dyden! — Lad Din Hevn af Dine Fiender kræves! Giv aldrig Æres-tegn til lumpne siele hen,

Troe Dine egne meest!— Vær Fader, Dommer, Ven!

Lad Retten plejes her! — Hielp Slaverne tilbage,

Som blant Barbarerne i langsom Traldom klage —

Lad Norge faae sin Mynt! — Lad Lærdom faae sin Løn Lad Gud sin ære faae! — og hør den Ringes Bøn!

Saa skal Din ære groe til en forsølvet Alder,

saa skal Din Trone staae, til Verdens Bygning falder;

Saa fryder jorden sig — Saa glædes Himmelen, Naar Gud er kongens Skiold, og kongen er Guds ven.

1

Nordens Glæde forestillet en Ode i Anledning af Kong Christian den Syvendes

høye Fødsels-Fest

den 29 Januarii 1772.

Kiøbenhavn trykt hos Paul Herman Höecke.

2

3

Træd frem du lyksalige Tvillinge-Rige, Træd frem og lad høre den Glæde du har. Kom Unge og Gamle og Fattige Rige

Kom alle som Deel i vor Glæde nu tár.

See Tiiderne hastig for Eder er vendte;

Thi Herren har hørt De Sukke I stedse til Himmelen sendte,

Og de er bortført Som søgte kun eene vor Ilde

Og ald vores Glæde at spilde.

Da alting sig tegnet til yderste Trængsel,

Og Grumhed ret søgte at øve sin Magt,

Strax Herren os løste, som Zion, af Fængsel,

Lod see han sin Salvede tog udi Agt.

Vor Graad til en Glæde i Hast han omvendte,

Og Viisdommens Aand

Han i de forenedes Hierter strax sendte,

Ja gav dem Forstand Den Sag at udføre med Ære Som evig i minde skal være.

4

Hvo vilde ey saadant af Hiertet erkiende,

Hvo vilde ey glædes af inderste Siæl.

Lov Herren, hvis Godhed er uden ald Ende!

Lov Herren, som alting omgiorde saa vel! Lov Herren og glem ey hans Navn at udsiunge Med frydefuld Sang.

Raab høyt, saa det kan op til Skyerne runge, Og Echo giv Klang,

At Glæden langt borte maae høres Som nu af hvers Hierte fremføres.

Men see! vor Lyksalighed større nn bliver,

Da Kongen indtræder et Nyt Aar i Dag; Det atter til Glæde Anledning os giver,

Og er for os alle den største Behag.

Den Dag bør blant Dagene stedse at blive Velegnet i sær,

Da Herren os ham vilde skienke og give Som har os saa kier,

Og søger vor Beste at fremme,

Den Dag vi bør aldrig forglemme.

5

See Kongen er naadig mod hver som Ham skue,

Hans Ansigt af Glæde opklaret nu er;

Hans Godhed hver Hierte antænder i Lue,

Hver Undersaat elsker og haver Ham kier.

Saa glæd dig lyksalige Dannemarks Rige! Din Lykke er stor,

Du eyer en Konge, men ingen Hans Lige,

Gud sæt Ham i Floer,

At Han som en Soel ret maae være Og skinne i Norden med Ære.

Gid Himlen befæste Hans Stoel og Hans Throne,

Og Herren Ham gjøre ophøyet og stor,

Saa at Han med Ære maae føre den Krone Som Herren Ham skienkte at bære i Nord.

Gid Fred og Retfærdighed ved Ham florere Og blomstre med Magt;

Gud give Ham Styrke den Byrde at bære Som paa Ham er lagt;

Saa at Han blant Kongerne bliver Den største som Herren os giver.

6

Gid Herren Ham ziire og pryde og smykke Med Salomons Viisdom og Davids Forstand, Og alle Hans Fiender selv undertrykke,

Ja gjøre Ham mægtig til Land og til Vand. Gud lad Ham i mange Aar hældig regiere,

Og gid at hver Mand,

Som nyder den Lykke omkring Ham at være,

Med beste Forstand Maae søge det Kald at udrette,

Til hvilket dem Kongen vil sætte.

Gud lade Hans Arve-Huus stedse florere Og blomstre og voxte med Dage og Aar.

Gid at det, som Davids, velsignet maae være Og blive, indtil det med Verden forgaaer.

Gid at paa Hans Throne vi aldrig maae savne En Mand af Hans Sæd,

Som kan disse Riger og Lande ret gavne,

Og som er bereed Altid at befordre Guds Ære Og fremme hans reene Ords Lære.

7

Det evige Væsen fremdeles bevare

Vor Salvedes Lande fra Fare og Nød,

Og med sine Engle dem kierligst forsvare,

Hvis Modgang tilføyer dem ringeste Stød.

Lad Kierlighed stedse indbyrdes regiere,

Og Eenigheds Aand I Norden bestandig og altid florere,

Paa det at vi kan Med Israel synge og sige:

Vi ere et Folk uden Lige.

Gud lad os i mange Aar nyde den Glæde For hvilken vi ere saa glade i Dag.

Ja gid vi maae sildig vor Konge begræde,

Gud i din Beskiermelse naadig Ham tag.

Sæt Engle paa alle de Veye Han farer Til sikkerste Vagt,

Ja selv den Almægtigste Hannem forsvarer,

Og nøye gir Agt At intet i alle Hans Dage Skal være Ham mindste til Plage.

8

Saa lev da, velsignede Christian, længe I Glæde og Ære og Lykke og Fred!

Ey noget i Verden skal kunde Dig trænge,

Og Smerte skal aldrig omkring Dig faae Stæd; Men Norden lyksalig skal stedse forblive Allene ved Dig.

Ja Norden lyksaligst skal kunde sig skrive,

Og høyst lykkelig Allene ved dit Regimente,

Som for os det beste bestemte.

Og naar Du staaer ned fra Din Jordiske Throne Og legger Dit Scepter og Krone fra Dig, For hisset at nyde en Herligheds Krone Og blive i Evighed Englene liig:

Da faaer Du en Glæde at finde og smage Som evig bestaaer;

En Glæde som vil Dig langt bedre behage,

Og aldrig forgaaer;

Men Himlen den Naade os give,

For hastig det maatte ey blive.

1

Forræderiets og Troeskabs Striid i Anledning af forrige Cabinets-Minister

Greve Struensees Befalning

til

(S. T.) Hr. Obrist og Stadshauptmand

Søren Treeld,

om

Kiøbenhavns Borgerskabs Gevæhrers

Aflevering.

Til

skyldigst Æreminde

fra

en borger.

Kiøbenhavn

Trykt hos Paul Hermann Höecke. 1772.

2

Tænk hvilket dristig Verk! tænk hvilket dristig Stykke! Men Himmelen skee Tak! det fik ey Held, ey Lykke!
Dets Lige er ey hørt i disse Lande for,

Man usædvanligt det med Rette kalde bør.

En dristig Undersaat sig nærmer hen til Thronen,

Og med forvovent Mod vil tragte efter Kronen,

Han vil den have paa, han nu regiere vil,

Han som en Undersaat ey meer vil være stil.

Tænk hvilken Dristighed! da Kongen endnu lever, Og idel Kierlighed om ham allene svæver Af
Undersaatterne, som er fornøyet naar De deres Christian kuns udi Sigte faaer.

3

Mon det ey dristig er! og et forvoven Stykke Som ingen er i Stand til fulde at besmykke,

At vilde have dræbt to Rigers Souverain,

For at bemægtige sig Kongens Stoel igien.

See hvilken Tour han tår! først søger han at trænge Sig frem paa Lykkens Vey, det varer og ey længe, Han naaer sit Ønske, da han udi Rigerne Den allerstørste blir af Undersaatterne.

Da Kongen ham nu har den største Ære givet,

Som nogen Uudersaat kan ønske sig i Livet,

Han med den Ære dog ey reent fornøyet er,

Han med Begierlighed til Konge-Kronen seer.

Fra Cabinettet ham den Magt og blev forundet,

At deele Ordre ud hvortil enhver var bundet.

En Naadig Konge gav ham ene denne Magt;

Men han misbrugte den, ey tog den ret i Agt.

Paa alle Sider han sig søger at forskandse,

Saa at der ingen ham udi sit Løb skal standse.

For at beskytte sig nu meere, han da gaaer Til nogle Store, som paa sit Partie han faaer.

4

Af denne Høyhed han sig mesterlig benytter,

Hvem han vil have frem, han mægtig dem beskytter. Han skaffer dennem bort, han vidste tiende troe, Saa de ey hindre skal ham i hans Lykkes Boe.

See alting var parat, kuns dette stod tilbage, Hvorledes han nu det saaledes kunde mage

Med Borgerskabet, saa de ey forhindre skal, Ey giore noget Skaar i hans bestemte Val.

En medfødd Kierlighed, og hvad som giver Ære, Det han hos alle saae indgroed nok at være. Han vidste de forhen sig tappert viiset har, Og den der nu er til, sig let ey narre lår.

Saa saae han nok forud, det var ey let at spøge Med denne Magt, derfor med List han vilde søge, At undertrykke dem ved sit Bedragerie,

Saa de Ulydige ey skulde slippe frie.

Stads-Hauptmand blir kaldt frem, ham villig er at lyde Hvad som hans Konge ham i alle Ting vil byde.

En Ordre gives ham: at alle og enhver Af Borgerne skal strax levere sit Gevæhr.

5

Men see! Stads-Hauptmand, see! den brave Sören Treelde, Fornuftig varer sig for slig en Rotte-Fælde,

Som ved Bedragerie for ham opstillet var,

Han seer den alt forud, og Mod strax til sig tår.

Han mærkede det strax, det var ey Kongens Villie,

At Borgerskabet skal ved sit Gevæhr sig skille,

Hvormed det tappert har forhen forsvaret sig I den betrængte Stad, og det ret lykkelig.

Han tænkte saa ved sig: vor kiære Konges Hierte Og medfødd Mildhed kan ey foraarsage Smerte, Den Kierlighed han bær til Undersaatterne Kan ey tillade slig Befaling skulde skee.

Kiækmodig svarer han: jeg villig er og lyder Alt hvad min Konge at befale har og byder,

Men til den Ordre, mig er bleven forelagt, Jeg reent ud svarer Ney: jeg tår den ey i Agt.

Stads-Hauptmand er jeg vel, og haver at befale; Men ingenlunde jeg med Ret kan overtale

Hver Borger, at han skal levere sit Gevæhr, Jeg kan forsikkre at det ingenlunde skeer.

6

Sandt nok! hver har Gevæhr; men for sin egne Penge, Det nytter derfor ey at slaee paa disse Streng,

De selv vil bruge sit Gevæhr naar det er Tiid,

Og naar forlanges skal de alle bruge Fliid.

For Kongens, Landets Vel, og heele Statens Nytte, Med samtlig Borgerskab jeg Staden skal beskytte; Naar det skal gjælde paa, vi alle som en Mand, Skal vove Liv og Blod for vores Christian.

Slet ingen er i Stand mig til at overtale,

At troe, vor Souverain har kundet sligt befale,

Hans kiærlige Gemyt slig Ordre giver ey,

Hvad det end gjælde skal, jeg derfor svarer Ney.

Sandt nok, Stads-Hauptmand har og giattet vist og rigtig I denne store Sag, som er saa høy og vigtig,

Udfaldet viiste det, han sluttet rigtig nok,

At slig Befaling var fra en forførisk Flok.

Vor naadig Konge see! ham derfor og belønner;

Han paa Oprigtighed og ærlig Troeskab skiønner,

Med Obristernes Rang han alt beklædet er, Stads-Hauptmand har ey haft endnu den Rang forher.

7

Stads-Capitainerne benaades og med Ære,

De skal en Portepée herefterdags nu bære.

Beviis paa Kongens Gunst, og at han skiønner paa Enhver, som redelig for hannem vil fremgaae.

Den, som er sat i Rang, i Myndighed og Ære,

Og søger udi alt sin Konge troe at være,

Som at befale har, og naar befales da Staaer troelig paa sin Post og den ey viger fra.

Som Viiser Tapperhed, og det i rette Tide,

Saa Kongen, Landet kan bestandig paa ham lide,

Han ilde da ey blir belønnet for sin Dyd;

Men Ærens Krands faaer, som er den beste Pryd.

Tak da Stads-Hauptmand! Tak! for du din Sag udførte Saa vel, af Glæde vi derover ere rørte,

Det Ære er for dig, hver Borger glædes ved,

At see dit kiække Mod og ægte Kiærlighed.

En Adgang aabnet er for dig til Kongens Throne Nu større end forhen, bliv ved, beskyt hans Krone Fremdeles, da enhver vil villig følge dig Naar du befaler, og sig viise tapperlig.

8

Naar alle og enhver vil Troeskabs Fahne følge,

Og ægte Kiærlighed, naar Tid er, ey vil dølg,

Det andet ey end vel kan Land og Rige gaae,

Hver for sin Troeskab da kan Laurbær-Krandse faae.

Tak milde Forsyn for, da dette var paa Færde,

Du selv forhindrede, det ikke kom i Giærde.

Tak! for du Kongens Liv bevarede saa vel,

Han sine Fiender nu kan knuse med sin Hæl.

Hver ærlig Undersaat sig over dette fryder,

Og takker Himlen for det Gode de nu nyder,

Ja hver en Patriot raab med mig selv nu an:

Gud ved vor Borgerskab beskytte Christian!

1

For Kongen.
Bondestandens underdanigste
Ihukommelse af
Dagen den 17de Januarii 1772,
allerunderdanigst nedlagt den 5te Martii
Bondestandens Navn.

Nu

allerunderdanigst udgivet

af Forfatteren H. Hansen.

2

3

Da de misbrugte Lyksaligheder et nedrigt Anhang ved Foden af Din Throne anmassede fordunklede Din Majestæt og gjorde Adgangen til Dig mørk;- Ranede den forstilte Udyd Lejlighed under Vittigheds og Dydens Masqve at nærmes Dig. Stolthed hidsede Flag; Letsindighed greeb til Roeret, for at faae Dig Omborde; Men Forvoventhed kappede de Ankere, de Redskaber, fra sig, ved hvilke Skibet skulde holdes stille og Bølgerne tvinges: Du, Konge! førtes hemmelig inden for de Skiær, hvor Seiladsen var farligst og Landgangen usikkerst. Dine Kostbarheder bleve kastede over Bord: Men Du vidste det ikke! — Da først bleve vi Faren vaer; Thi vi kunde umuelig troe det skeede for at bierge Dig —. Dine troeste Un-

4

dersaatter stoede da meest forbausede, og Guds frygt og Dyd, Din Thrones Grund-Pillere, skjelve selv! Dine befarnede Mænd krydsede forgjæves for at naae Dig; Thi Frygt lagde fra Dit Skib alle Aarer om Bord, og der tykkeste Haab om Bytte ved Skibbrudet drev dem! Dine Søe-Stæder beklagede; at Din Flode ej i disse snevre Vande kunde bruges! Og Lands-Byerne ønskede forgjæves; at Havet var Land! Styrken stod moedløs,

og Redelighed forsagt! Men Ædelmodighed og Højhed vovede sig saa yderlig; at Du mærkede det. Roeret greb Du; da Skibet var forstødt og Faren størst. Men den Højeste, som tvang Stormen og truede Bølgerne, beskjermede Dig. Da erfarede Du, Konge! det rørende i de Pligter, Kjerlighed har avlet; og det ævige i den Almagt, som kronede Dig. — Børnenes Fryde-Skrig bevidnede, at Dine Undersaatters Troeskab er stor; Men at intet er større, intet ømmere, end en Moders og Broders Pligter: Dette Rørende saae Du af en Juliana og Friderich! — Ophøjet over de farligste Gjenstande Tillid nogensinde kunde skabe, eller en misbrugt Naade forskaffe sig, knækkede Din Viisdom de Kiæder Frækhed havde smedet, og Underfundighed havde anspændt imellem Dig og Os. — Skjulet, som mørknede for Din Throne, refv Du tilside. Da læste vi af Dit Aasyn (midt igiennem det Ubehagelige) Retfærdighed og Naade, som kronede Dig. — Da Du, Konge! reddede Din Højhed fra Vold, og Dine Riger fra de inderlige Farer med hvilke de truedes. Da blev Din Majestæt udødelig! Og fra nu af skal Dit Navn foræviges iblant os! —

Dine Ædle og Dine Lærde Undersaatter have i dette Øjeblik bevidnet deres fornyede Hengivenhed til Dig. Den Olie i Dine Borgeres Bryst, som, alle Forandringer og Omstændigheder uagtet, imod Dø-

5

den selv bestaaer fra Slægt til anden, har Du atter i Dag seet, i sin fulde Glands og Kraft, at staae i Lue for Dig.

"Men, vi! vi have intet kundet udrette til Ære for dette Dit velsignede Foretagende, eller til denne Din Dags uforglemmelige Ihukommelse.,,

Vi kunde allene sige: Du, Konge! reddede Kirken fra Vold; Sæderne fra Fald; Eenighed fra Oprør; Stænderne i Landet og Folket i Stænderne fra de Ødeleggelse, Himmelen syntes at have givet Naturen Raade-Rum til: Men Gnisterne slukte Du, da Luen var nær.— Gid derfor værdige Talere vilde opstaae, og paa vore Vegne besiunge Din Udødelighed, O! Konge. Thi i Dag blev Du det!

Tale-Kunst og Marmor-Tavler eje vi ikke; hvorved at forævige Din uindskrænkede Majestet. Derfor skal den Tak; vi skylder Dig saa uendelig, forblive til en varig, og for Tiden uforanderlig Ihukommelse indplantet i vore, og de sildigste Efterkommeres Hjerter; thi denne er den eneste Ærestøtte vi eje; Dig, vor Fader og uforglemmelige Velgiørere! Dig, Fæderne-Landets store Elskere, værdig!

Stoert er det Haab vi nu have! Større er Du, som gav os det! Store vare de Forjættelser Du gjorde os, i Dit velsignede Val-Sprog, "Om Kjerlighed til Fædrenelandet;,, Men større er Du Selv, Kon-

6

ge! Som i Din Regierings blomstrende Ungdom needlod Dig til de nederste af Dine Undersaatter: Fra Din Bondestands Forbedring; fra Din Thrones og Dit Septers Grundvold lagde Du Haanden paa Dit Regimentes glørværdigste Førelse. Een Plan, den værdigste Konge værdig! og vi haabe ey forgjeves: At Dit Navn iblant Kongernes skal blive det udødeligste, og Din Ære af Kjerlighed til Fædrenelandet den uforglemmeligste; thi hvo har saa tiidlig lagt Haanden paa Regieringen? saa betiids tillige antaget en saa viis Plan? Med saa gylden Attraae bestemt en saa ædel Punct, fra hvilken at lægge Haanden paa Grundvolden til sine Undersaatters varigste Lyksalighed?

Dog, Konge! vaklede Din Ære, og vor Lyksalighed snublede; Dine viiseste Foranstaltninger, Dine ivrigste Ønsker for vort Vel uagtet; thi de Mænd, som ranede Dit Huses Lyksaligheder, berøvede Landet, og Folket i Landet sine Velsignelser. Enighed i Huusstand; Kjerlighed i Ægtestand; Troeskab i Pligter; Oprigtighed i Omgang, Redelighed i Venskab; Ærbarhed i Sæder; Alvorlighed i Dyder; disse det borgerlige Livs stærkeste Scener nærmedes Forraadelsen med stærke Skridt; og Guds frygt og Dyd tabte Styrken og lod af at være Sjælen i de fælleds Bestræbelser; men Selvraadighed og Frækhed, og Ondskab og Letsindighed forenede sig.

Da Landet negtede, at betale den Allerhøjeste sine Løfter, da vovede Ærbarhed sig yderlig, og, med denne, den dydige Eenfoldighed tog Deel i det beklageligste Fald. Vanart og Vanvittighed og Skrøbelighed rasede imod sig selv; men Modløshed erobrede Viisdom og

7

Vittighed; og Styrken ventede med god Grund, det Endeligt: "At begraves under Ruinerne af sit eget Gruus.,, —Da, Konge! saae vi; at Forræderske Hænder havde smittet Dine Ønsker, og, at den borgerlige Lyksalighed ikke længere havde Sted. — "Under formummed Skikkelse smigredes Din højeste Attraa til Landets Beste; mens Vold holdte de Veje rydelige hvor Du kom frem. Trædskhed lurede allevegne ved Foden af Din Throne: Og under Troeskabs Maske holdte Tigre selv Vagt om Din Person; at Din Majestet ej skulde undgaae dem, eller et Echo af Dine Undersaatters Troeskab advare Dig. Med Din egen Højhed forskandsedes de værste Anlæg! og, ved Din egen Magt skulde den uhørligste Gruesomhed spilles, til Menneskelighedens Fornedrelse i Verden, af den umenneskeligste Trop!., — Saaledes, Konge! bragte Rygtet og Tiderne os Tildragelserne for

Øre: og, At denne græsselige Scene blev paa Din Liv-Vagt begyndt. Men, den Troeskab og Tapperhed, som altid er ædel, reen, uskyldig og stor, hos Heldte af dette Slags, standsede maaskee Anlægget i at give mere til Priis! — Da Din Throne saaes blottet fra sine bevæbnede Børn! Da først frygtede vi med Overbeviisning det farligste Forræderie; thi vi troede, Hverken det Nædrige eller det Høje; ja, ikke Dit Liv, Konge! at være sikkert i de Hænder, som havde væbnet sig imod Dyden og Gud. Frygt needslog os; men Almagten oprejste os. Forsynet, som kronede Dig, understøttede vort Haab. For Dig, Konge! og for Landet, blev vort Aften-Offer helliget den Alværende med en fornyet Kraft. Vore Bønner trængte igjennem Skyerne, og vore Sukke bevægede Himlene; men Englene igjentog vor Bøn for Thronen: Da blev Lyden for Thronen stoer; thi vore Hjerter raabte eenstemmig:— "Gud! lad det gaae Kongen vel! saa gaaer det og os vel!,"

8

Takket og æret være derfor den alviise Gud, som igjen gav i Din Haand og i Dit Hjerte: At redde Sin egen, Din, og Landets Ære. Ihukkommet og æret skal den Dag, den Morgenrøde være, i hvilken Du, Konge! gjorde saa saare vel: I hvilken Gud selv lod see saa store Ting imod det gandske Land. En Dag, saa ærefuld for Din Regiering; som vigtig for Dine Riger! Fra nu af skal Dine smaae og Dine store Undersaatter tilbede Dig, med en fordoblet Kjerlighed, som deres Jordiske Gud!

Uforglemmelig Erindring skylder vi alle den ømme Kjerlighed, de rene Hensigter, de viise Beraadslutninger, de høje Foranstaltninger, i Hvilke Din og Landets sande og uskatteerlige Moder, vor Dyrebareste Dronning Juliana, har gaaet Dig til Haande. — Men, Din Værdige, Din Viise Broders Trofasthed imod Dig, Konge! og Fæderne-Landet, vil blive saa udødelig, som den Arve-Rettighed til de højeste Egenskaber i hans høje Siæl er os bekiendt. Som det Haab er stort, Hans Manddom i Ungdom har givet os: Som Den Arbejdsomhed; den Fliid og ædle Drift; Den Viisdom er skinnende; De Kongelige Dyder fuldkomne, med hvilke alle Hans Kongelige Højheds Foretagender ere ziirede; — Paa den Belønning, Dyrebare Prinds! Du i Dag gav Din Konge og Landet; Din Broder og Folket, os og vort Haab, skal vort store Haab og vore største Rettigheder til Dig og Dine Høje Bestræbelser for Kongen og Fædernelandet fra i Dag af være grundede. — Eders Fortjenester af Landet, Elskværdigste Juliana og Friderich! ere de største: Eders Raad for Kongen de dyrebareste: Eders Troefasthed den uforanderligste! Din Haand og Din Styrke, Prinds! under Regierings-Byrderne for Hans

9

Majestæt, som den største, saa og den troeste, den Helligste Lettelse! For dette Alt, skal igjen Kongens Naade; Landets Bønner; Undersaatternes Troeskab; Scepteret i Hans Majestæts Haand; Hans Majestæt selv i den Allerhøjstes Haand fra i Dag uforandret udbrede og betryge Eders Lyksalighed.

Med Naade, Ære og Belønning, ønsker vi alle de sande Patriots Troeskab kronet, som Forsynet undte Lejlighed, at lægge for Dagen Dine Undersaatters priiselige Hengivenhed til Dig, Konge! ihukkommet og æret skal den Ærekierhed stedse være iblant os, med hvilken de vovede dem, for at række Dig Haanden, og stillede sig selv i Gabet imod de Ødeleggelser, med hvilke det Almindelige truedes.—

Men til evig Tid, ja i Evigheden selv, skal den almægtige og allene alviise Gud være æret og ophøjet af os; som ved Din Myndighed, Konge! ved Eders Viisdom, I? Guds og Statens Engle; ved Eders Troeskab, I! sande Patrioter og Heldte; beskiernede den Kongelige Throne for Efterslegten! — Formeret vorde Eders Antal, I Fromme!, i Landet; for hvis Skyld Gud endnu denne gang holdte det Uvejr tilbage, for hvilket Fædernelandet paa alle Sider stoed blottet! — Blomstrende vorde den retfærdige Slægt; tiltagende det Antal, for hvis Skyld de Ødeleggelser bleve dempede, med hvilke Residents-Staden truedes! — Oplivet blive alle Undersaatter; opmuntrede blive alle Embedsmænd til en sand og hellig patriotisk Iver ved denne, saa store, som merkelige

Dag. Og, Du, Konge! blive fra i Dag, saa lykkelig i Din

Regiering, som det Haab er stort, Du har givet os! saa stor i Vel-

10

gierninger imod Fædernelandet; som Dine Undersaatter ere Dit Scepter troe, af hvilket de beherskes! —

— Bliv ved at efterkomme de Løfter Du gav Gud, da Du imodtog Kronen af hans Haand, og de Løfter Du da gav os om Din Kjerlighed til Landet. — Du, Konge! er selv den kronede Klippe i Landet, omkring Foden af hvilken de rigeste og mægtigste, med de ringeste og afmægtigste Undersaatter bevæge sig. Gjør derfor aldrig Adgangen til Din Throne saa frie, eller Vejen saa magelig for de første; at deres Lyst-Farter skulde kunde hindre, eller gjøre Vejen for trang for de sidste! lad Vejen til Din Stoel være som en Kongevej, der strækker sig til hver Bye i Dine Riger, indtil Grændserne af Dine Lande; thi Konge! Du kan ej forestille Dig; hvormange fattige, eenfoldige, nødlidende, raadvilde Børn Du har i Dit gandske Rige (og disse Stakler trænge dog haardest til Dig) lad da Dit Øje, som vaager over alle Stænder i Almindelighed, agte paa hver Stand efter sin Værd i Særdeleshed! men lad Dit Øre i Besynderlighed være tilstæde hos de Fortrængte, og Din Myndighed stedse være en sikker Tilflugt, for de mindst Formaaende: Da skal Du ikke allene kaldes den Store; men den Retfærdige, den Viise, den Gode; fordi Du selv skaffede Dine fortrængte Børn Ret, og selv

saae til for Dine Enker, Dine Faderløse og Dine Umyndige. — Beløn stedse Ædelmodighed, og Troeskab og Redelighed hos Dine Embedsmænd; men sæt Stænger for de Egennyttige og Uredelige: I det, Du selv seer, selv hører, selv gjør Dig bekiendt, endog Dem ubevist, Dit Folkets Anliggende. — Lad det Du erfarer hos de Mænd, Din Lov og Folkets Ret nu dømmes, tiene Dig som en Regel for Eftertiden: At ej Forstille og Hyklere skal have Lejlighed at udøve. Selvraadighed; thi Skrøbelighed er stedse Menneske-

11

ligheden nær; men Ondskab behøver en stadig Tugtelse. — Glem aldrig Konge! at Grunden til Din Magt over os, er bygget paa Dine faderlige Pligter imod os! — Lad Din Haand aldrig trættes! den Allerhøjeste skal aldrig lade Din Arm mangle Styrke, til at væрге for os! —

Dine Agerdyrkere, de ere de fleste; Men tillige de vanvittigste, de slettest opdragne og de umyndigste af alle Dine Børn. - Bliv ved at opelske denne Din Stand, som hidindtil pialten og moedløs nok har gaaet kroget og nedbøjet under Statens, Omstændighedernes og Tidernes forskellige Byrder. Holdt, som Fader, det Løfte Du gav os! Udføer som Konge den Begyndelse Du har gjort med os! Fuldkom Dine ønsker og bliv lykkelig i dette Store: Da skal Din Regiering blive den mærkværdigste, og Din Kiærlighed til Fædernelandet den Uforglemmeligste.— Giør, Konge! At Dine Lands-Byer kan blive rensede fra de Uordener, som hindre deres tiltagende Fuldkommenhed, og Sædeligheden dæmpe den Vanart, som ødelegger dem! Lad Billighedens og Naturens Grundlove med Eftertryk haandthæve vore Rettigheder; Thi efter Christendommens og Naturens første Grunde besidde vi eene den Færdighed; at kunde gaae i Rette, baade med os selv, og andre. Indhægn denne Din Stand, som den skrøbeligste, som den umyndigste, som mindst forstaaer at væрге for sig selv; som troeligst sveder for Dig, Konge! For Staten, og overaltdt for det Almindelige; At ej nogle med Vold skal behærse os, eller med Renker fornærme os. — Giør, Fader! At hverken vore Sukke, eller vore Selvraadigheder skal drage Ulykker over Landet! — Straf uden Skaansel! Straf efter Din strængeste Retfærdighed Enhver i sær; som forsætlig tør vove at forarge, at forgribe sig paa een eneste af disse Dine Smaa; Men glem ikke at legge Ære, og, om Du saa vil? Belønning paa Dem, som, i at befordre

12

Dine priselige Hensigter og Ønsker med os, viser sig meest omhyggelige og medvirksomme. Forman vore Herrer, Dine mægtige Mænd: At de bære Byrden troelig med Dig i Din muntre Ungdom, ved at plante Retfærdighed og Frugtbarhed; En sund og gavnlig Frihed i Landet: Da skal det falde dig let i Manddommen; At stafere Staten med Stæder og Sejlads, Fiskerier og Handel. Da skal Du og vist høste Frugten deraf i Alderdommen; naar Du skal see, Dine diende og graaehærdede at velsigne Dig. Tillad, vor Fader! hverken det Møjsommelige at afskrække Dig, eller det behagelige, Din Højhed medfører, at hindre Dig! lad ingen af de Gjenstande, der vist nok møder Dig i Alt; men fornemmelig i, at udføre Dine store Hensigter med os, afholde Dig fra, at fare fort i Dine høje, Dine Viise, Dine faderlige Bestræbelser! — Tillad aldrig moedløse Slaver, og endnu mindre egennyttige og dumdrigtige Vovehalse, at legge Haanden paa Din Villies, Dine Ønskers Fuldførelse: At ej de sidstes Ubesindighed, eller de førstes Fejhed skal svække den guddommelige Kraft i Dit Majestætiske Bliv. Befal alle dem, som vilde forestille Dig vor Tilstand, som fuldkommen og uforbederlig; at staae længst fra Din Throne! og ønsk dem, som torde nærme sig Dig med Forestilling om vor Stands Uværdighed til Din høje Omsorg, sand Omvendelse! da skal Du først see de sande Heldte nærme sig. De, under hvis Beskyttelse Tyranner saa ofte har hersket over os; Voldsmænd i det smaae, liig dem i det Stoere, Din Majestæt nyelig styrtede; De, i hvis Hænder det er givet, at kunde med Eftertryk gaae Dig til Haande, skal da med Lyst see, med egne Øjne, paa Deres og Deres Underhavendes sande Beste. — Opmuntrede ved Dit Majestætiske Exempel, skal dydige Handlinger; ædle Beraadslutninger; det Almindelige, Undersaatterne, Fædernelandet, som den sikreste Grund til Deres egen Lyksaligheds Forbedring, gavnende Foranstaltninger blive Maalet for den Ædelmodighed, som i Troeskab, Tapperhed, Kjærlighed til Dig, Konge!

13

og Fædernelandet, er i en saa ulignelig Grad Dine Mænd, ja de ringeste af Dine Undersaatter, som medfødt og saa egentlig tilhørende. Du skal da selv blive den største Sejer-Herre, for Dine Stater; naar utidig Egennyttighed og hemmelig Vold (de skadeligste Fjender i den lyksaligste Staat) ere ved Dit Scepter fordrevne. Ja! Verden skal selv forene Beundring og Udødelighed med den Ædelmodighed, det danske Navn ved Tapperhed fortjener, ved Fliid og Enighed i de Fælleds Bestræbelser til det Almindeliges og Statens Vel forhverver sig. —

— Lad, Konge! baade Din Viisdom og Din Myndighed vande og haandhæve den Lyst, de Indsigter, den Erfarenhed i Videnskaberne, Fabrik-Væsenet og Handelen, Din, og Dine Rigers fromme og stoere Fader med saa stoere Bekostninger forskaffede os. — Lad det Ziirlige, som kan bære Navn af Hannem ej forfalde! og de Nyttige af Hans Anlæg blive de udødeligste Vidner for Efterkommerne om Folkenes Lyksalighed under Hannem; Deres uforglemmelige Velgiørere, og Fredelskende Friderich! — Men;

Bliv Du størst, Konge! ved at krone den Lyksalighed, Landet nød under Hans Regiering, med Din Høje Omsorg for alle Stænder: At den ene Haand stedse maa understøtte den anden: Og den ene Stand være den

andens Ophielpere! — At Frugtbarheden af Landet maa yde den Forraad, vi behøve til at indhøste Velsignelsen og Frugtbarheden af Havet! At Vel-Velsignelsen og Frugtbarheden af Landet og Havet maa fremme og formere alle tienlige Anlæg! — At ej selvraadig og skadelig Egennyttighed skal forblinde nogle, eller slavisk Tvang hindre andre i at lægge Haanden paa de Ting, som gavne det Almindelige! —

14

Lad Viisdom og Vittighed vare de Mænd betroet. Du betroer Dine Raad: At Deres Raad maa stedse vare en Tolk for Folket, og en Støtte for Staten hos Dig. — Gid! viise, rene, redelige Hensigter, fra i Dag følge Dem, som følge Dig. Og Din Naade igjen leedsage og belønne dem, som saaledes raade Dig. — Velsignet vare de Mænd, hvis Kræfter fortæres saa helligt for at gavne Rigerne! —

— Giv hver Stand stedse ordentlig Hævd paa sine Fordele; Belønning efter Troeskab; Løn efter Fortjeneste — Tillad ej nogle at svømme i Vellyst; saa, at andre skal sukke! — Skabe Enighed! straf Uredelighed, den Ukjerlighed haart, den ene Stand maatte udøve imod den anden. —

— Forædle den Begjærlighed, den Lyst Du finder hos Andeel af de

Formuende, de mægtigste af Dine Undersaatter, til at udbrede Deres Fordele og udvide Deres Formue: At ej, Bondestandens uendelige Slaverie skal stedse forblive een Evigheds Synspunct; (Ikke for den nyttige) men, for den skadelige og umættelige Egennyttighed. — Viis Dem Havets utømmelige Riigdomme; og siig Dem, Konge! at den samme Lyst, som gjør dem til Tyranner imod Mennesker, skulde gjøre Dem til Helgene, Gyldene Patrioter, naar De undfangede Begjærlighed til at erobre de bundløse Havets Rigdomme. — Giv Dem den store Verdens Handel: Giv Dem Fiskerierne, Valfiskene og Selhundene til Priis! lad Havet plyndres! giv Dem Belønning der for! naar kuns Dine Bønder-Byer, Dine fattige Agerdyrkere, efter Naturens, Billighedens og Menneskelighedens Rettigheder; Standens Vigtighed og Forbedringernes Nødvendighed kan blive haandhævet. — Tillad ej vor Trældom at være utaalelig, eller, vore Byrder utallige; at ej, vor og Dit Riges Trang, skal strække sig til det Uendelige!

15

Stræb med os, Konge! at vi nyde en roelig Besiddelse, en Medborgerlig Belønning for vor suure Møje: Da skal velbygte Steder, overflødig frugtbringende Agre, Fliid og Vindskibelighed blomstre i Dine Lande. Vi vilde skaffe Træer nok til at forsyne alle Havne med Skibe, Victualier, ja Ladninger nok til alle Fahrvande: Foruden en talriig Armee; Folk nok til at bemande Dem, i den Grad Dine Kjøbstæder maatte mangle.

Spær alle Stænder, saasnt Du kan, for de trykkende Byrder; at de engang kunde faae Evne at udvide deres egentlige og naturlige Haandtæring. Lad Dine Kjøbstæder ej forfalde; ej overgaae til Bondestandens Møjsommelighed! en Nærings-Vej, som i sig selv er Dine Stæder saa tvungen, saa uredkommende. Und hver Stæd sine egne, sine naturlige Fordele; men lad de Fordele i hvilke Naturen var meest gavmild være for alle Tilfældelige! tilstop ej gandske den Overflødheds Strøm, vi drage til os fra Fremmede; men lad i en viis Grad en medborgerlig Forhold imellem os og dem stedse have Sted; thi og denne kiende vi for en Vindskibeligheds Spore i Staten, naar den ikkkuns bruges varlig. Men tillad saa lidet stoere som smaae at feile imod Vejr og Strøm, til Skade for det Almindelige. Hav til den Ende stedse et hjælpsom og agtsom Øje paa Handelen!

Gjør, Konge! at Din Krigskasse engang maa blive en Fond, en Brødkurv for de Tappre, de Lysthavende af Dine egne Børn; ja for Afskummet af Landene, i det Lønningen og Medfarten til den Ende nærmer sig gradviis det borgerlige! da skal Din Throne, snart faae saa megen større indfød Styrke; Du og Dine Lande samle saa megen desstørre Formue. Og Heldte rygte Dit Erinde der, hvor Løbere plejer at sendes.

16

Lad Viise Love endog gjøre de uviise Borgere i Staten til nyttige Lemmer; Giv til den Ende for al Ting Agt paa Lovenes Efterlevelse.

— At Retfærdighed maa stedse være Din og Din Thrones Prydelse! — At paa Guds og Dit Huuses Grundvold maa stedse bygges med Viisdom! — At Velsignelsen heroven fra maa befrugte Dine Lande! — At Frugtbarheden af Landene maa række hver i sin Stand det Fornødne, det Nødtørftige og det Nødvendige! — At en sand, uhyklet, uforfalsket Guds frygt maa blive det stærke Baand, som holder, som knytter de selvskabelige Pligter! — At Dit Hof maa være det ziirligste og det fornøjeligste, det kostbareste og det lykosaligste! — At, Konge! det maa uforandret gaae Dig vel, og Dit Huus vel!

Saa gaaer det og os vel!

Denne er Summen af vore Bønner.

Til Dig og for Dig

Die Nachrichten von London mit gestriger Post im London Chronicle vom 6ten Februar melden folgendes:

Zufolge den Nachrichten von Kopenhagen von gestern, ist ein anderer Expresser diesen Morgen dahin abgefertiget worden. Verwichene Nacht wurden alle hier residirende Ambassadeurs und Staatsministers citiret, bey Sr. Majestät zu St. James zu erscheinen. Diesen Morgen war der Schwedische Minister, Baron Nolcken, bey dem König, und überlieferte Depechen von seinen Hofe, welche eine weit mehr deutlichere Nachricht von dem geben, was in Kopenhagen am 17ten und 18ten verwichenen Monats paßirt ist, als wir noch bisher in kurzem haben erhalten. Couriers sind an die Höfe zu Wien, Berlin, Petersburg und Stockholm abgefertiget worden. Der Englische Minister am Dänischen Hofe, Colonel Keith, hat sich bey der Revolution mit besonderem Geiste bezeiget. Es schien, daß der Senat in der ersten Hitze der Königin das Leben zu nehmen gedachte, ohne Ihre Defension zu hören oder weiteres Gericht über Sie zu halten. Sie wurde des Ehebruchs beschuldiget und daß Sie den König mit Gift habe vergeben wollen. Hierauf begab sich Colonel Keith nach dem Senat-Hause, und protestirte öffentlich wider eine

solche Acte Violence, welche der Königin sollte gethan werden; er vertheidigte Ihre Unschuld, und zeigte die Unmöglichkeit einer solchen Beschuldigung gegen Sie, und kündigte ihnen die Rache an, welche die Englische Nation durch ihre Flotten u. d. gl. gegen den Senat und das Dänische Volk nehmen würde, ob sie mit einer solchen Violence gegen eine Tochter von Großbritannien und seines Königs Schwester, ausüben würden. Die Folgen wider die Königin hätten vielleicht schrecklich seyn können, wenn Herr Keith sich nicht mit einem so großen Eifer und Geist hervor gethan hätte.

Der Herzog von Cumberland wird in einer Königlichen Jacht nach Kopenhagen segeln.

Dieses ist zu haben in Altona, in der Spieringkischen, nunmehr Haberbornischen Buchdruckerey, wie auch in Hamburg bey der Frau Tramburgs im Brodschragen.

2

From the LONDON CHRONICLE, for February 4, 1772, No. 2363.

To the PRINTER.

SIR,

THE concern and vexation, which appeared in every countenance at the report which seems to have gained full credit respecting the Consort of a Northern Potentate, are very great; but as there is reason to believe the said report is a wicked and gross falshood and imposition on the English nation, should we not suspend our judgment? We seem to have judged ex parte; and have, in this case, gone even beyond credulity, let us nave a little patience. Recollect the manner in which that Lady was educated, and that, when delivered into the hands of her husband, she was in full possession of every virtue. All the graces were in her; she nothing knew but what was good. Can it then, with any degree of reason, be concluded, that in so short a time the Lady can forget every virtuous precept, and abandon herself to infamy? My dear Countrymen, it cannot be; and until we have a certainty of guilt, believe it not, though an angel from Copenhagen should affirm it. It was but the other day we were made happy in being told of certain regulations which had taken place, and are for the advantage of the people of that kingdom, and which were wholly attributed to the counsel of that Lady. Alas! there is too much reason to fear the exalted character, justly acquired with the populace, hath produced in those of rank, envy, hatred, confusion, and ruin.

The intrigues and disputes in that Court have long existed, and the exceeding wickedness of it is universally known. The Minister who has the greatest sway there, is Well known in Germany to be a bad man; confusion is his forte; and I make no doubt it well at length appear, that the young and amiable pair owe their present misery to the diabolical intrigues of him and his associates. Peace and quietness would have ruined him long ago.

Hence the source of all their troubles; and the cause of this Minister's intrigues is, that, in the midst of confusion, he may revel in security on the spoils of others. Accept from me then, by way of voucher, the outlines of the life of this man, and amongst hundred actions, each of which deserved a halter, but which I have forgot, permit me to present you with a few of equal merit which I do remember. This extraordinary person is now a Baron, and was Treasurer to that amiable Monarch on his tour. A few years before the invasion of Saxony by the King of Prussia, this man was a Merchant's Clerk in Hamburgh, and being discharged for some offence, became very poor; but gaining the assistance of a person on whom he waited as — and whom he sufficiently duped for his kindness, he became a petty Merchant in Hamburgh, but shortly decamped a la sourdine. After some time, he appeared as an inferior Clerk either in the Court of the late Elector of Saxony, or in one of the Offices belonging to the China Manufactory, and was in a place that gave him the knowledge of the most secret repository of the most valuable effects belonging to the Court; but no sooner was Dresden,

&c. in possession of the King of Prussia's troops but away flies this faithful servant, and, for reward of promise and favour, makes a full discovery of the said repositories, to the extreme vexation of his royal and unhappy Master.

The invalidable sets of china round therein, the King of Prussia ordered to be sold; but this artful genius privately conveyed out of every set one piece, so that the Merchants finding them incomplete, and thinking on that account to have them very low, refused at that time to purchase, being privately advised by him so to do. He immediately informs the King that the Merchants would not buy, but said he would undertake to sell them: having by his address gained the King, he was permitted, and caused many waggons to be loaded and sent away to Hamburgh, &c. at the expence of the King and the poor country people. The Nobility, Gentry, and connoisseurs, all flocked to the sales; and the stolen pieces being restored to the respective sers, an immense sum was raised. However, it afterwards appeared, that the allowance he thought proper to make to his Royal Employer was at the rate of 1 s. 9 d. per pound sterling; nor had the King, being duped by his address and seeming sincerity, the least suspicion of being cheated, until our hero's next exploit, respecting the contract for coining of a large quantity of silver, fully opened the King's eyes: but it was then too late; he had decamped, and flown to the court of Denmark; where, taking the advantage of the then King's want of money, he advanced it, and got himself appointed Danish Resident at Hamburgh, with the title of Baron; consequently he became protected by the Senate of Hamburgh as well as by the King of Denmark. His hatred to the English is rooted, and publickly spoken of, and the disgrace lately suffered by a young and noble Count is attributed to the advice of our Baron, as the Count loved the English, and his King and Queen. Thus, my countrymen, I have endeavoured to shew, that it is more than probable that our amiable and Royal country wornan, as well as the King her husband, have fallen by the wicked art and cunning of this monster. I should also have observed, that he is most assiduous in his court to one of the Dowager Queens, whose hatred to the reigning Queen is enormous.

It is wickedly asserted, that the Monarchs illness is attributed to some medicine given him by his Physician, &c. "Hear this, O Heaven, and be astonished, O Earth!" The truth is, that you ought rather to wonder that his Majesty is now alive, than that he is afflicted with nervous or paralytic disorders. My eyes were witness to the manner and excess of his living when he was at Altena. I could say a great deal, but it does not become me. I shall only say this one thing, which is an indisputable truth: That many who then saw his Majesty concluded, from his delicate constitution, it could not hold long, and execrated our Baron for his introducing him to, and encouraging him in, the most destructive vices. Therefore, if any disorder affects the head of his Majesty, may it not be more justly attributed, either to such excess, or to the diabolical act of the Baron, than to the Queen, who was educated in the fear of God?

C. P.

1

NUMERO X. NOUVELLES EXTRAORDINAIRES DE DIVERS ENDROITS

du MARDI 4. Février, 1772.

De PÉTERSBOURG, le 6. Janvier.

Pour prévenir, autant qu'il est possible, la communication de la Contagion, en ménageant la liberté du Commerce à la circulation des Denrées dans l'intérieur de l'Empire, l'Impératrice vient de faire émaner une Ordonnance, consistant en 23. Articles. (Cette Pièce est trop étendue pour la donner actuellement.)

La Comtesse de Scheel, Veuve du Ministre de Danemarck, mort depuis peu, a pris ces jours-ci congé de S. M. Impériale, qui lui a fait présent d'une très-belle paire de Boucles d'oreilles de Diamans. Le Lieutenant-Général de Weymarn, qui a dirigé à Varsovie les opérations de nos Troupes en Pologne, en est de retour, & a pris séance dans le Collège de guerre à la place du feu Lieutenant-Général Diets. On attend ici dans peu les Comtes d'Orlow, Commandans nos Armemens dans l'Archipel.

De VERSAILLES le 25. Janvier.

Le Roi a fait le 23. de ce mois, avec beaucoup de solemnité, la cérémonie de mettre au Cardinal de la Roche-Aymon la Barrette ou Bonnet, marque de sa nouvelle Dignité. Elle avoit été apportée par l'Abbé Comte de Riva, Camérier-Secret de Sa Sainteté. Après la Cérémonie, Son Eminence fut admise à l'Audience du Roi, auquel Elle fit ses remerciemens, & ensuite à celles de Mgr. le Dau-

phin, de Madame la Dauphine, & des autres Princes & Princesses de la Famille Royale. A l'Audience de Madame la Dauphine on approcha au Cardinal un Tabouret. sur lequel il s'assit. L'Abbaye de St. Germain des Prez, que ce Prélat vient aussi d'obtenir, est de 130. mille Livres par an: Mais, comme nous l'avons dit, il en a été fait plusieurs démembremens. Le Cardinal de la Roche-Aymon est né le 17. Février 1697. Le 5. Août 1725. il fut sacré Evêque de Sarept; en 1729. il fut nommé à l'Evêché de Tarbes; en 1740, à l'Archevêché de Toulouse; en 1752, à celui de Narbonne; & enfin en 1762. il fut transféré à celui de Rheims, qui lui donne la qualité de Premier-Pair Ecclésiastique du Royaume. Il est actuellement le Doyen des Evêques de France, Grand-Aumônier, & pourvu de la Feuille des Bénéfices depuis la disgrâce de l'Evêque d'Orléans.

SUITE des Nouvelles de LONDRES des 21. & 24. Janvier.

Jamais Adresses de remerciement n'ont passé dans les deux Chambres du Parlement avec plus d'unanimité, que celles qui y furent arrêtées le 21. de ce mois. Il n'y eut dans la Chambre des Communes qu'une seule Voix, qui se fit entendre au moment que l'Orateur alloit prononcer le nemine contradicente, ce qui occasionna, comme de coûtume, un éclat de rire général. Cependant la Chambre étoit

2

très-nombreuse, & les principaux Membres de l'Opposition s'y trouvoient. La Séance des Seigneurs dura jusqu'à deux heures & demie, & celle des Communes jusqu'à trois heures après-midi. Lorsque les Seigneurs présentèrent le 22. leur Adresse au Roi, Sa Majesté y fit la Réponse suivante.

MYLORDS & MESSIEURS,

Je vous remercie de cette fidèle & respectueuse Adresse. Je reçois avec plaisir vos congratulations sur l'accroissement de ma Famille, & les assurances de l'attention que vous prêterez aux objets, que je vous ai recommandés pour le bien public. Rien ne sçauroit m'être plus agréable que l'idée, que vous me témoignez,

de mon désir d'avancer le bien-être de mon Peuple. La Chambre des Seigneurs s'est ajournée jusqu'au Lundi 27. de ce mois. Celle des Communes a ordonné, qu'on ne reçoive des Requêtes pour des Bils particuliers qu'après le 9. du mois prochain. On n'avoit dessein d'entamer tout-au-plutôt la levée des Subsidés (the Budget) que vers la fin du même mois, à moins que quelque chose de très-imprévu ne hâtât le développement de notre situation Nationale. Un évènement, dont on ne parle encore que mystérieusement, pourroit bien y donner lieu.

De LEIDE, le 3. Février.

Plusieurs Lettres de Copenhague du 17. & du 18. Janvier, ainsi que d'Altona & de Hambourg du 21. & du 22. en annonçant- l'importante Nouvelle de la Révolution, arrivée à Copenhague le 17. & le 18. rapportent différentes circonstances, qui ont accompagné & suivi cet évènement. Nous avons cru faire plaisir à nos Lecteurs de les rapprocher & de les leur présenter sous un seul point de vuë dans le Précis Historique, que voici.

La nuit du 16. au 17. Janvier a été marquée par un des évènements les plus singuliers, que fournisse l'Histoire de notre tems, à qui fera sans doute un des traits les plus remarquables des Annales du Danemarck. Avant que d'entrer dans le détail des circonstances, qui l'ont accompagné, il ne sera pas inutile de dire un mot de celles qui l'ont précédé, & qui pourront faire conjecturer les motifs, qui ont opéré cette étonnante révolution.

Le Roi de Danemarck est d'un naturel flexible & sujet aux impressions. Dès son avènement, ce Prince fit divers changemens à sa Cour & parmi les Ministres, qui avoient eu la principale part aux affaires sous le Règne de son Père; & ces changemens se continuèrent de tems en tems. La Reine, son Epouse,

crut devoir prendre quelque part à l'Administration; & ce fut principalement par ses conseils, que le Roi se servit particulièrement du Ministère de Mr. de Struensée, Seigneur d'une naissance à la vérité peu illustre, aiant ci-devant exercé la Médecine à Altona, mais de talens supérieurs, desintéressé, plein de vuës salutaires pour le Royaume, & zélé pour le service de son Maître. |

La Reine Douairière Julienne-Marie, seconde Epouse du feu Roi, & Belle-Mère du Roi Régnant, ne se voyoit qu'à regret hors de toute participation au Gouvernement, ainsi que le Prince Frédéric, son Fils, qui l'accompagnait toujours dans le séjour qu'Elle faisoit dans l'un des Châteaux du Roi.

il est aisé de concevoir, quels effets ont pu & dû avoir ces dispositions. La Reine Régnante & les Ministres, qu'Elle soutenoit, se faisoient des créatures: La Reine Douairière de son côté avoit son Parti, composé de tous les anciens Ministres éloignés de la Cour, & de tous ceux qui étoient mécontents de l'Administration.

Ainsi dès longtems l'orage se formoit, & l'on s'attendoit à la perte de l'un des deux Partis, qui devoit naturellement résulter de leur choc mutuel.

La révolte ouverte des Soldats du Régiment réformé des Gardes, arrivée il y a quatre semaines, les mouvemens qu'on remarquoit parmi les Matelots & le petit Peuple, les Placards seditieux & les Satyres contre les Personnes en place, qu'on répandoit avec affectation, annonçoient. depuis environ deux mois, la crise la plus violente, & avoient préparé les esprits à de grands évènements. Enfin l'époque funeste arriva la nuit du 16. au 17. Janvier. La Cour étant revenue au Château de la Capitale, pour y passer l'hyver, l'ouverture des divertissemens de la saison se fit le soir, qui précéda cette Révolution. Il y eut Bal masqué au Théâtre de la Cour & ensuite partie de jeu. Le Roi, après avoir dansé, joua au Quadrille avec le Général de Gaehler, son Epouse, & le Conseiller de Justice Struensée, Frère du Ministre. Le Prince Frédéric se trouva aussi au Bal, mais éloigné, comme de coûtume, de la personne du Roi & des principaux de la Cour. Le Roi quitta la Compagnie à minuit & se retira dans son Appartement. La Reine Julienne-Marie avoit attiré dans son Parti le Comte de Rantzau d'Aschberg, le Général-Major d'Eichstädt, & le Colonel de Köller, & avoit concerté avec eux, dans le plus grand secret, le Projet de débusquer le Parti opposés. La nuit du 16. fut d'autant plus propre à favoriser leur dessein, que le Bal du soir précédent avoit fourni une occasion naturelle de doubler les Gardes aux avenuës du Château, & que c'étoit le Regiment de Falster, que commande le Colonel de Köller, qui avoit monté la garde ce jour-là, & qui occupoit tous les Postes de la Ville & du Palais. A quatre heures du matin, le Prince Fré-

3

déric se leva, & se rendit avec la Reine Julienne-Marie, sa Mère, à la Porte de l'Appartement du Roi; ils ordonnèrent au Valet de Chambre Burghel de l'éveiller. Sa Majesté étoit profondément endormie, & ne songeoit à rien moins qu'au grand évènement qui se préparoit. La Reine Douairière & le Prince Frédéric passèrent ensuite dans sa Chambre, & lui représentèrent, qu'il se trouvoit dans le plus grand danger de perdre son Autorité, puisque la Reine, son Epouse, de concert avec le Ministre Struensée, travailloit à un Acte, par lequel il devoit renoncer au Gouvernement, & leur remettre entièrement le timon de l'Etat. Le Sr. Ove Guldberg, Conseiller d'Etat, & Précepteur du Prince Frédéric, avoit préparé & écrit les différens ordres nécessaires pour arrêter & conduire en lieu de sureté la Reine Régnante & tous ceux qui étoient de son Parti. La Reine Julienne-Marie & le Prince Frédéric présentèrent ces ordres au Roi pour les signer. Le Roi, dans la

plus grande perplexité, eut de la peine à s'y résoudre. Mais enfin, vu l'impossibilité de s'y refuser, ces ordres furent signés de la main de Sa Majesté.

Un de ces ordres étoit adressé au Général-Major d'Eichstädt, Commandant du Régiment de Zeelande, Dragons, en Garnison à Copenhague. Ce Général y étoit nommé Commandant de cette Capitale à la place du Général-Major de Gude; & il lui étoit enjoint de prendre les mesures nécessaires dans les circonstances où l'on se trouvoit. Il notifia en conséquence, à la tête d'un Détachement de Dragons, ces ordres aux Commandans des Postes, & il fit renforcer la Garde du Château par 40. Hommes de celle de l'Arsenal. D'ailleurs le Colonel de Köller, engagé par le Comte de Rantzau, s'étoit assuré d'avance des Officiers de son Régiment.

La Reine Régnante fut préparée à son malheur par un petit Billet; & un moment après le Comte de Rantzau se rendit dans son Appartement, accompagné des Lieutenans Bay, Pech, & Oldenbourg, & lui annonça qu'il avoit ordre de la conduire Prisonnière au Château de Kronenbourg à Helsingör.

La Reine, extrêmement étonnée d'une situation si imprévue, en témoigna son indignation & sa colère dans les termes les plus expressifs, & dit au Comte de Rantzau, que son entreprise lui coûteroit un jour la tête. Quoique piés nuds, Elle voulut sortir, pour aller parler au Roi, & le Lieutenant Bay lui barrant le passage, Elle lui ordonna, en Langue Danoise, de se retirer de son chemin: Mais le Comte de Rantzau défendit absolument de la laisser sortir, en disant qu'effectivement cela coûteroit la tête à lui & à ceux qui l'accompagnoient, si la Reine parvenait à voir son Epoux.

Sa Majesté protesta de n'avoir rien à se reprocher, d'avoir suivi en tout les mouvemens de sa conscience, d'avoir satisfait à son devoir, & de n'avoir cherché que le salut du Royaume & le bien des Sujets. Enfin

voyant, qu'il n'y avoit pas d'autre parti à prendre que celui de céder à la force, & de se laisser conduire à Kronenbourg, elle se borna à demander, qu'on lui permît d'emmener avec elle le Prince Héritaire, son Fils, pour avoir en lui quelque consolation; Mais on lui refusa encore cette demande; & S. M. fut conduite par le Comte de Rantzau, accompagné d'un Détachement de 30. Dragons du Régiment de Zeelande, à la Voiture, qui la mena immédiatement au Château de Kronenbourg à Helsingör. Cependant, comme la Reine allaite elle-même ses Enfans, on lui a permis d'emmener avec elle la Princesse Louise-Auguste, sa Fille, née le 11. juillet de

l'année dernière. Sa Majesté a été Accompagnée dans la Voiture par la Dame de Cour Mösting & par le Major Kastenschiöld, qui étoient déjà de retour à Copenhague le 17. au soir. La Reine leur a très-peu parlé pendant le trajet, qui a été de deux heures. Les principales Personnes du service de S. M. se sont rendues le 18. au matin à Kronenbourg: Mais, à ce que l'on assure, très-peu de Personnes ont la permission de la voir & de lui parler.

Pendant que ceci se passoit au Château, les principales Personnes du Parti, qui, aiant eu jusqu'ici la grande faveur, venoit de succomber en ce moment, furent aussi arrêtées de la manière qui avoit été concertée d'avance entre la Reine Julienne-Marie, le Prince Frédéric, & les trois Seigneurs que nous avons nommés. De ce nombre sont le Comte de Struensée, principal Ministre, le Conseiller de Justice Struensée, son Frère, le Comte de Brandt, le Lieutenant-Général de Gaehler & son Epouse, le Général de Gude, Commandant de Copenhague, le Chambellan Colonel de Falkenschiöld, le Grand-Ecuyer Baron de Bülow & son Epouse, le Contre-Amiral Hanssen, le Lieutenant-Colonel Hasselberg, le Professeur & Premier-Médecin Berger, le Conseiller Wildebrand, les trois Secrétaires du Cabinet, la Comtesse de Holst, Madame Fabricius, & le Lieutenant de Marine Arboë.

Le Comte de Struensée & le Lieutenant-Général de Gaehler étoient les principaux de ceux qu'on vouloit mettre en lieu de sureté. Le Colonel de Köller se chargea de la Commission de saisir le premier de ces Seigneurs. Il se rendit à son Hôtel, accompagné des Capitaines Malville, Frank, & Eiben; & lui signifia les arrêts, quoiqu'il ne fût pas encore muni d'ordre par écrit à cet effet. Le Comte de Struensée lui demanda, s'il scavoit à qui il signifioit ces ordres; ouï, lui dit le Sr. de Köller, à vous, ci-devant Ministre du Cabinet & Comte, mais actuellement mon Prisonnier. M. de Struensée insista qu'on lui montrât les ordres du Roi: Mais le Sr. de Köller répliqua, qu'il répondoit de sa tête, que c'étoit la volonté du Roi, qu'il venoit de lui annoncer.

Ensuite le même Colonel se rendit chez le Général de Gaehler, & lui signifia les ordres du Roi, ainsi qu'à son Epouse. Celle-ci, quoi-

4

que sortant du lit & en chemise, voulut se sauver par une Porte de derrière; mais elle la trouva gardée par deux Dragons. Des Officiers du Régiment de Zeelande avec quelques Dragons se rendirent chez le Colonel Falkenschiöld, & chez le Lieutenant-Colonel Hasselberg, pour les emmener Prisonniers à la Citadelle de Copenhague, où le Comte de Brandt, M. & Madame de Gaehler, MM. de Gude, Berger, Hanssen, & Arboë ont été pareillement conduits. Les autres Personnes, que nous avons nommées, sont gardées dans leurs Maisons.

Tout ceci se passa vers les 5. heures du matin; &, avant que le jour ne parût, la Nouvelle d'un évènement si extraordinaire & si imprévu remplit toute la Ville; le Peuple accourut en foule au Château; &, comme le bruit s'étoit répandu, qu'il étoit arrivé un malheur à la personne même du Roi, S. M. se montra aux Fenêtres, accompagnée de la Reine Julienne-Marie & du Prince Frédéric. La multitude témoigna sa joie par de grandes acclamations.

A midi, le Roi & le Prince Frédéric se promenèrent dans un Carosse de parade, attelé de six Chevaux blancs, par les principales Rnès de la Ville, au milieu des cris d'allegresse de la Populace, qui adore constamment l'astre au point de son lever, prête à lui faire mille imprécations, lorsqu'il est sur son déclin.

A 2. heures après-midi il y eut grande Cour au Château; & après le Dîner Comédie Française au Théâtre de la Cour. Lorsque le Roi parut dans sa Loge, ce furent de nouveaux Huzza's, parce que l'on regardoit la Révolution,

qui venoit d'arriver, comme la suite de la découverte d'une conspiration formée contre sa Personne, pour la dépouiller du Gouvernement.

Le soir, toute la Ville fut illuminée; & la Populace, toujours excessive dans son amour & dans sa haine, poussa sa joie jusqu'à piller toutes les Maisons des disgraciés & de ceux qui leur étoient attachés, au nombre de plus de cinquante, entre autres l'Hôtel, qui a appartenu ci-devant au Comte de Schulin, & que le Peuple se persuadoit avoir été acheté par le Comte de Struensée, pour en faire une Maison de débauche publique. La fureur fut telle, qu'on confondît parmi les objets de destruction la belle Bibliothèque du Comte de Schulin, qui n'avoit pas encore été transportée, & plusieurs autres Effets qui lui appartenoient.

Ces excès obligèrent le Roi à faire publier, à son de Trompe, une Ordonnance, portant en substance, "que, quoique S. M. fut très- contente de l'amour & de l'attachement, que lui avoient marqué ses fidèles Sujets, Elle n'a voit pu cependant apprendre sans un extrême déplaisir les excès & les desordres, auxquels son Peuple s'étoit porté la nuit précédente; qu'en conséquence Elle défendoit d'en commettre de pareils à l'avenir, ordonnant à un chacun de se retirer chez soi, &c."

(Pour ne pas interrompre trop longtems le Narré des circonstances, qui ont accompagné & suivi cette bruyante affaire, nous le continuërons dans, le Supplément.)

Je sous-signé aiant appris que quelques Négociants d'Instrumens à Prague s'arrogent depuis quelques années de faire fabriquer à Leipzig, Pfaffendorf, & Johannesberg, des Cors de chasse, des Trompettes, & plusieurs autres Instrumens de cette nature, en y mettant mon nom & ma marque, & de les débiter comme mon propre travail en tous lieux, principalement en Pologne: Et comme par là les Amateurs de pareils Instrumens sont non seulement surpris & trompés, mais que les Instrumens de ma façon pourroient par cette contrefaction se décréditer; &, pour que ceux qui voudront les acquérir sçachent si ces Instrumens sont de ma façon ou non, j'ai jugé à propos de publier par la Présente, que je n'ai jamais vendu, ni ne vendrai jamais aucun Instrument ou Marchandise à aucun Négociant; & que les Instrumens de ma Fabrique seront toujours munis de la Marque & Inscription, que l'on trouve au bas de la présente notification: En conséquence Messieurs les Amateurs de toutes sortes de pareils Instrumens, ainsi que des Cors de chasse d'invention que l'on peut mettre sur tous les tons, sont priés de s'adresser toujours directement à moi, comme pouvant répondre de mon travail; & je ne manquerai pas de leur fournir des Instrumens bons & bien conditionnés, à un prix raisonnable.

Antoine Kerner, Fabriquant de Cors de chasse & de Trompettes de S. M. Imp. & Royale à Vienne en Autriche, demeurant à la Waldzeil vis-à-vis du Bureau de Poste.

Anton Kerner K.K. Privil Hoff und Cammer Walchorn und Trump. Macherin Wienn. 1771

Avec PRIVILEGE de Nos Seigneurs les Etats de Hollande, & de West-Frise, A LEIDE, par ETIENNE Luzac.

5

SUPPLEMENT AUX NOUVELLES EXTRAORDINAIRES

DE DIVERS ENDROITS du NUMERO X.

De Leide, le 4. Février, 1772.

DE Stokholm, le 14. Janvier. Les Plena des Etats s'assembleront demain pour la première fois cette année. On esl dans l'attente de voir alors l'issuë des négociations qui se sont faites pendant les Vacances pour la réunion des esprits: Les Chefs des deux Partis se sont, dit-on, beaucoup rapprochés; mais quelques intérêts particuliers paroissent encore difficiles à concilier. On craint, que la publication du Discours du Roi aux quatre Orateurs ne cause de nouveaux embarras. On dit, que cette impression illégale fera la matière des premiers débats à la rentrée des Chambres; & que l'on fera éprouver à ceux, qui ont osé violer les Loix de la Police du

Royaume, une animadversion rigoureuse.

Sur les instances, que la Diète a faites l'année dernière, le Roi a donné une Ordonnance qui prolonge le terme de la défence de toute exportation, soit de Grains, soit de toute autre Denrée quelconque.

Sa Majesté, qui est revenue ici le 11. du Château d'Eckbolmsund avec la Reine & les deux Princes ses Frères, a de nouveau ouvert les Audiences publiques; & il a été permis à tous Sujets de s'y rendre, trois jours chaque semaine.

Les Comédiens François avoient été congédiés il y a quelque tems. Mais, comme le Public paroît goûter le Spectacle, il leur a été permis d'ouvrir Je Théâtre pendant le Carnaval prochain, à condition néanmoins de pourvoir eux-mêmes à leur entretien.

De Stokholm, le 17. Janvier. Les affaires de la Diète ont repris actuellement leur train ordinaire; & avant-hier, Mercredi, les Plena ont de nouveau été assemblés pour la première fois cette année. On ne délibéra guères dans les quatre Chambres que sur des affaires particulières. La Noblesse prit en considération les Requête de quelques Villes, qui demandent la permission d'ériger, pour leur avantage, des Loteries dans leurs Districts respectifs, ainsi que les demandes de plusieurs Officiers, qui croient avoir droit à quelques avancemens ou Pensions. Ensuite elle délibéra sur l'Extrait du Protocolle du Clergé, concernant l'élection d'un nouveau Chancelier de Justice. Cet Extrait avoit déjà été remis à la Chambre il y a quelques mois, mais on n'avoit encore pris aucune résolution à ce sujet.

Le Clergé procéda à l'élection d'un Député de sa part dans la Députation pour la Banque, à la place du feu Prieur Werandberg; & elle se fit en faveur du Docteur Rosen, Prédicateur de la Cour, & Curé de l'Eglise de Ritterholm. Après cette élection, la Chambre prit en considération un Mémoire, présenté & composé par un des principaux Membres de l'Ordre. Ce Mémoire est de la plus grande importance, puisqu'on y soutient la nécessité de ne pas décider définitivement dans la Diète présente tous les Points concernant les Privilèges des Ordres non Nobles, ou tous autres changemens projetés aux Loix fondamentales du Royaume, insistant que tous les Points en contestation entre la Noblesse & les trois autres Ordres soient renvoyés à la Diète suivante, en conformité de l'Ordonnance faite à celle de 1766. La proposition & le Mémoire qui la contient ont excité d'autant plus l'attention, qu'ils partent d'un Membre, qu'on a toujours regardé comme Partisan du Parti, qui a prévalu jusqu'ici dans la Chambre. Ainsi on le considère comme la marque d'un changement heureux, qui s'est opéré dans les esprits pendant les Vacances, & comme l'Avant-Coureur d'une prochaine réconciliation des quatre Ordres, pour laquelle on fait les voeux les plus ardens. Cependant ce Mémoire resta provisionnellement sur le Bureau, & l'on est encore à en attendre les effets,

Dans la Chambre des Paysans il ne se passa rien qui concernât les affaires publiques, si ce n'est qu'on rejetta l'érection d'un Lotto Génois dans cette Capitale. Ainsi ce Projet aiant été déjà désapprouvé par deux Ordres, & la Bourgeoisie n'étant, dit-on, pas disposée plus favorablement, il est vraisemblable, que la Capitale demeurera privée de cet Etablissement, quedans la rareté actuelle des Espèces & l'état de langueur, où fit se trouve l'industrie par tout le Royaume, l'on juge avoir été imaginé assez mal à propos.

Le Committé-Sécret a délibéré sur le Discours du Roi aux Chefs des quatre Ordres & sur sa publication. Mais tout ce que l'on avoit craint ou prédit des suites, que pourroit avoir cette affaire, s'en est allé en fumée. Les sentimens n'ont, à la vérité, pas été fort unanimes, & quelques Membres étoient très-animés contre la liberté, dont on avoit usé; cependant on

6

n'a pris aucune résolution sévère contre l'Editeur; &, quant au fond même du Discours, le Committé-Sécret a fini les délibérations à ce sujet par témoigner au Roi sa très-humble reconnaissance & son entière approbation des soins paternels, que S. M. avoit bien voulu avoir à cette occasion.

On apprend aussi, que le Committé-Sécret a résolu d'abolir la Commission, établie depuis quelques années en Poméranie, & de rappeler les Membres, qui l'ont composée jusqu'ici. Cependant, avant leur dissolution, ils seront chargés, dit-on, de visiter & d'examiner l'état actuel de l'Université de Greifswalde.

Les affaires de Finance & le règlement du cours du change, matière qui a toujours été du plus grand intérêt pour ce Pays, attirent à présent l'attention du Public: Il paroît journellement sur ces objets de nouveaux Ecrits sous le Titre de Considérations, Réfutations, Apologies, &c. Il s'agit principalement de déterminer, s'il vaut mieux fixer le cours du change sur l'ancien pié de 36. Marcs, monnaie de cuivre, pour un Rixdale en espèce, ou bien le porter à un taux plus haut, pour le bien du Royaume? Les opinions sur cette Question ont été très-partagées il y'a nombre d'années, & elles le sont aujourd'hui plus que jamais. En attendant que quelque esprit d'une trempe supérieure trouve le moyen de réunir les avantages & d'écarter les difficultés, qui se trouvent des deux côtés, l'on parle beaucoup d'un Projet très-bien dressé, qu'un Commissaire de la Banque se propose, dit-on, d'offrir à la considération de ceux qu'il appartiendra. Il contient, à ce que l'on assure, des moyens de rétablir, dans l'espace de 12. ans, l'ordre le mieux entendu dans les affaires des Finances publiques, sans préjudicier le moins du monde au Commerce, & sans causer aucune perte aux

Créanciers de la Banque. Dans l'idée avantageuse qu'on a de ce Projet, on languit de le voir soumis aux délibérations des Etats.

De BOLOGNE, le 15. Janvier. De mémoire d'homme on n'a vu tant de neige amonciée sur les Alpes. Le Courier de la Toscane, qui doit les traverser, n'est pas arrivé depuis quinze, jours. .

De Marseille, le 20. Janvier. Nous venons de recevoir de Syrie la Nouvelle de la prise de la Ville de Seyde par les Troupes du Cheik Daher, En voici les circonstances.

Le 13. Octobre dernier, le Cheik Daher, Allié d'Aly-Bey & ennemi irréconciliable d'Osman, Pacha de Damas, fit sommer Dervich-Pacha, Gouverneur de Seyde, de quitter la Ville, s'il ne vouloit pas être forcé d'en sortir par la voie des armes. Le Pacha intimidé obéit & évacua la Place avec tout son monde.

L'Emir Youssouf, (Joseph) Chef des Druses & Allié d'Osman, instruit de cette retraite précipitée, envoya d'abord 5. mille Druses à Dervich-Pacha, & l'exhorta à rentrer dans la Ville avec ce secours. Ce dernier retourna donc à Seyde & se mit en état de défenses.

Le 18. Youssouf parut lui-même aux Portes de la Ville avec une Armée de près de 40. mille Hommes : Il marcha, sans perte de temps, contre les Mutualis, Peuple qui habite les Campagnes situées entre Acre. & Seyde, & qui, originaire de Perse, diffère des Ottomans en ce qu'il régarde Aly comme le vrai Successeur de Mahomet. Youssouf brûla & saccagea tout le Pays, tandis que le Cheik Aly Zamboudat resta auprès de Dervich-Pacha avec 2. ou 3. mille Druses pour défendre la Ville de Seyde en cas d'attaque.

Le 20, dix-sept Cayasses. gros Bateaux qui vont à voile & à rame, venues de Damiette à Seyde, canonnèrent la Ville: Mais le Château fit un feu si vif sur cette Flotte, qu'elle fut obligée de se retirer.

Cependant l'Emir Youssouf marchoit avec toute son Armée vers celle de Daher, Cheik d'Acre. Son Avant-Garde, ayant rencontré le 22. dans la Plaine trois cens Cavaliers de celle de Daher, crut devoir les attaquer sans attendre l'arrivée de l'Emir: Mais elle fut repoussée avec tant de vigueur, qu'elle prit la fuite en desordre. L'épouvante se mit bientôt dans toute l'Armée. L'Emir, après avoir fait des efforts inutiles pour rallier ses Troupes, qu'une terreur panique avoit saisies, fut obligé de se retirer sur la Montagne du Liban.

Le Cheik Aly Zamboulat, ayant appris cette Nouvelle, quitta les environs de Seyde avec tout son monde. Dervich-Pacha le suivit, & la Ville se trouva abandonnée & presque sans Habitans.

Le 23. les Mutualis y entrèrent, & mirent tout au pillage. Trois heures après, le Fils aîné du Cheik Daher arriva: Il fit cesser le pillage, & rétablit la tranquillité dans cette Ville. L'après-midi les 17. Cayasses mouillèrent dans le Port, & débarquèrent le Kiachif nommé par Aly-Bey Gouverneur de Seyde. Il avoit avec lui 700. Hommes, qu'il distribua dans le Châ-

7

teau & aux Portes de la Ville. Il reçut avec honneur les Dragomans ou Interprètes & Agens des Francs, & les assura, que l'intention d'Aly-Bey, son Maître, étoit de favoriser le Commerce de leurs Nations.

On dit, qu'il est arrivé à Gaza une Armée de 60. mille Hommes, pour marcher de nouveau vers Damas.

De Leide, le 3. Février Voici la continuation du Précis historique de l'évènement arrivé à Copenhague (que nous avons entamé dans la Gazette de cet Ordinaire.)

Le 17. Janvier, on envoya un Capitaine au Conseiller-Privé Comte de Thot, qui se trouvoit sur ses Terres à dix miles de Copenhague, pour le rappeler au Conseil-d'Etat. Le Prince Frédéric y présidera, dit-on, à l'avenir, & aura le pouvoir d'un Premier-Ministre;

& la Reine sa Mère aura la principale part au gouvernement. Quelsques-uns des anciens Ministres seront aussi rappelés. On a donné au jeune Prince Royal une Dame, qui, sous le nom de Grand'Maréchale, aura soin de son éducation. Les ordres du Cabinet seront signés, jusqu'à nouvelle disposition, par le Conseiller de Conférence Schumacher. Deux Commissaires ont été nommés pour rechercher la conduite des Prisonniers, dont les Papiers ont été scellés & mis sous la garde du Conseiller d'Etat Ove Guldberg, Précepteur du Prince Frédéric,

& qui a été nommé ces jours-ci Secrétaire du Cabinet."

"Pendant que cette Révolution, de laquelle le Comte von der Osten, ancien Ministre, a été, dit on, préalablement instruit, s'opéroit, & que l'on conduisoit les Prisonniers à la Citadelle, les Portes de la Ville sont restées fermées. Cependant le tout s'est fait avec assez de tranquillité & sans effusion de sang; &, outre la Garde ordinaire, l'on n'y a employé qu'environ 150. Dragons. Les principales Personnes, qui y ont eu part, ont été recompensées par des Dignités & des avancemens. Le Comte de Rantzau d'Aschberg a été nommé Général de l'Infanterie & Chevalier de l'Elephant; le Général. Major d'Eichstädt Général de la

Cavalerie & Commandant de Copenhague; le Colonel de Köller Lieutenant-Général, & Chevalier de Dannebrog; & M. de Büringskiöld Chambellan. Les Officiers du Régiment de Falster, qui ont arrêté les Prisonniers d'Etat, ont été tous avancés d'un grade; savoir deux Majors, quatre Capitaines, quatre Lieutenans, & quatre Sous-Lieutenans."

"Le Régiment des Gardes du Corps, récemment licencié, a été d'abord rétabli après cette Révolution; &, comme tous les Officiers & la plus grande partie des Soldats se trouvoient encore en Ville, il a monté dès le 18. au matin la Garde au Château, après qu'on lui eût rendu ses Drapeaux."

"Il est facile de se figurer la surprise où cette grande affaire a jetté tout le monde; &

il n'est pas étonnant, qu'il courre mille bruits au desavantage des Prisonniers. Le plus général est, que la Reine & les Ministres auroient eu dessein de se rendre formellement maîtres du Gouvernement, en faisant signer au Roi un Acte de Rénonciation. On dit même, que ce Projet auroit déjà existé plusieurs mois, & qu'on l'auroit mis à exécution, si quelques Officiers s'y étoient voulu prêter. Ce seroit pour cette raison, que la Reine, lorsqu'elle se vit arrêtée, se seroit plainte, d'avoir toujours trouvé les Militaires contraires à ses intentions. On remarque, qu'il a été trouvé chez le Comte de Brandt 20. mille Rixdales en Espèces, & on tire de-là des argumens contre son desintéressement. Mais dans toute cette affaire & dans les diverses imputations les Personnes impartiales ne voient que l'animosité de deux Partis, également avides du Gouvernement. Comme nous l'avons déjà dît, on ne peut refuser au Comte de Struensée des talens, du désintéressement, des vues salutaires mais on lui auroit voulu plus de prudence, sur-tout vu la jalousie que devoient naturellement faire naître son crédit, son peu de naissance, & l'éloignement des anciens Ministres & de la première Noblesse, qui avoit toujours été revêtuë des principaux Emplois, lesquels ne se donnoient à présent qu'à ses créatures & Amis. On ne peut niet, que plusieurs des Réformes & des nouveaux Règlemens, faits sous son Administration, n'aient eu des motifs d'utilité publique: Mais les changemens ont été trop subits & trop peu ménagés. L'abolition des jours de Fête a choqué les préjugés du vulgaire; & l'Ordonnance concernant les Mariages, les degrés de parenté, & le divorce, a d'autant plus révolté les esprits, qu'elle a paru contraster avec les principes de Religion généralement reçus. Les Membres, du Conseil, récemment supprimé, ne se sont vus qu'à regret dépouillés de toute autorité. La cassation des Gardes peut avoir eu pour motif l'épargne d'une dépense peu nécessaire: Mais elle a indisposé les Militaires, qui en général ont été mécontents des nouveaux Règlemens concernant le Service & les Congés: Et l'évènement, qui vient d'arriver, prouve assez, quel a été l'effet du peu de soin qu'on a

8

eu de se concilier un Corps si important dans l'Etat. On observe, que le Comte de Rantzau d'Aschberg, qui a été, pour ainsi dire, la cheville ouvrière de la Révolution, a vécu, lors de son séjour à Altona, dans la plus intime familiarité avec le Comte de Struensée, qui y exerçoit alors la pratique; & que c'est à ce Médecin, parvenu ensuite à la faveur, qu'il doit son rappel à la Cour.

On est curieux de voir les suites de cette affaire éclatante, donc la Cour de Londres a été d'abord informée par le Colonel Keith, son Envoyé, qui dès le 17. a fait partir en toute diligence son Secrétaire pour l'Angleterre. Le Gouvernement actuel a suffi expédié. d'abord a suffi expédié, d'abord après l'emprisonnement de la Reine & des Ministres, des Estafettes en différentes Cours pour les prévenir sur cet évènement.

La Cour d'Angleterre a reçu bientôt cette triste Nouvelle, puisque les Papiers Anglois du 21. (jour même de l'ouverture du Parlement) en parlent en ces termes.

Des Lettres du Continent affirment authentiquement l'avis, qu'une Prisonnière Royale est détenuë dans une Tour, inaccessible à qui que ce soi, excepté à ceux qui sont nommés pour la servir: Mais qu'un silence absolu sur cette affaire est imposé par tout le Royaume.

P.S. Des Lettres postérieures de Copenhague du 21. au 25. nous apprennent., que le Général-Major Gude & les Secrétaires du Cabinet Zoega & Martini avoient été relâchés & mis en liberté, ainsi que le Grand-Ecuyer Baron de Bulow, qui avoit donné sa parole d'honneur de ne pas sortir de sa Maison. On avoit préparé pour Madame de Gaehler le meilleur Appartement de la Citadelle de Frederikshaven: Mais, après avoir été détenuë quelques jours, cette Dame a obtenu la permission de retourner chez elle. Quelques autres Prisonniers ne sont pas traités avec tant d'égards, & leur sort paroît même devenir plus accablant. Le Comte de Struensée, mal-vêtu & dans les fers, est enfermé dans un cachot obscur, où, ce qui est le plus triste pour un Homme de sentiment, le Peuple & les envieux de ce Ministre disgracié ont la permission d'aller repaître leur vengeance de cet affreux spectacle. Le Conseiller de Justice Struensée, le Comte de Brand, & le Premier-Médecin Berger sont aussi, diton, chargés de fers, & traités avec beaucoup de rigueur. Toute la Famille des Struensée est enveloppée dans ce malheur, & parmi les Prisonniers se trouve une troisième Personne de ce nom, qui a la qualité de Lieutenant. Le Colonel Falkenskiöld et le Lieutenant-Colonel Hasselberg ont été transférés aux Casernes. Le Conseiller de Légation & Directeur des Postes

Sturz a été arrêté le 21. après-midi, & conduit à la Grand'Garde.

Toutes les Lettres, adressées aux Prisonniers d'Etat, doivent être remises au Cabinet-secret. La Commission, nommée pour leur faire le Procès, est composée du Conseiller-Privé Baron Juel Wind, des Conseillers de Conférence Braem, Stampe, Luxdorff, & Carstens, & des Confeillers d'Etat Sevel, Koeford, Ancher, & Guldberg. On compte, qu'elle pourra avoir achevé son travail dans deux mois.

Toutes les Personnes, attachées au service de la Reine Régnante, qui se trouvoient encore a Copenhague, en sont parties le 19 pour se rendre à Kronenbourg, à l'exception cependant de trois Dames de Cour, qui ont été congédiées. Il y a un bruit sourd, que deux Seigneurs ont été envoyés, dans le plus grand secret, par la Hollande à Londres, pour remettre à S. M. Britanique le détail de cette grande affaire, & la prévenir sur les motifs de la détention de la Reine, sa Soeur.

Outre les récompenses, que nous avons déjà dit avoir été accordée aux Comte de Rantzau, Général d'Eichstädt, & Colonel de Köller, nous apprenons, que le second a aussi été revêtu de l'ordre de Dannebrog, & que le troisième a été nommé Premier-Aide-de-Camp-Général du Roi, & Membre du Collège Royal de la Généralité & du Commissariat. Les Srs. Guillaume de Huth & Seback Carl ont été pareillement élevés au grade de Lieutenant-General.

Au reste les mêmes Lettres ajoutent, que tout étoit actuellement à Copenhague dans la plus grande tranquillité, & que le Roi avoit assisté le 19it à l'Opera.

Jusqu'au 27. du mois dernier, il ne s'est rien passé de fort considérable_ dans les deux Chambres du Parlement de la Grande-Bretagne. Tout y est tranquille, et les Séances n'y passent guères les trois heures après-midi. Au départ du Courier le 28. les Actions de la Banque étoient à 152. & un huitième, celles de la Compagnie des Indes à 218. Les Annuités consolidées à trois pour cent à 88. celles de quatre poui cent à 96.

1

XX, SUPPLEMENT A LA GAZETTE DE COLOGNE Du MARDI, 10 MARS 1772. Lettre de Copenhague, le 25 Février.

Monsieur!

**LES nouvelles de Leide du 4 Février donnent un
précis historique**

**de l'événement arrivé le 17 Janvier, si plein de
faussetés & de mensonges, qu'à Copenhague,
où je suis, les uns s'en moquent, & les autres en
sont indignés. Je ne prendrais jamais la plume
pour réfuter de si misérables contes, si vous ne
m'aviés ordonné de vous informer du vrai & du
faux. Puisque vous le voulés, Monfieur, vous
serés obeï; vous trouverez ici la vérité: &
heureusement je ne suis pas dans la nécessité**

de m'en écarter.

Le Roi de Dannemark aime son Peuple, & a toujours visé au bien-être de ses Etats. Pour obtenir la confiance de ce Prince, Mr. de Struensée fit parade de plusieurs projets qu'il scavoit être du goût du Maître. Protégé particulièrement, il ne fit que monter: enfin se croiant tout affermi, il porta ses vües audacieuses jusqu'à vouloir partager la Puissance suprême. Personne ne doit ignorer, qu'en dépit du VIIme & du XXVIme Article de la Loi fondamentale du Roiaume de Dannemarck, il se fit donner une autorité qu'aucun Sujet ne peut, ni souhaiter, ni exercer, sans se rendre coupable du crime de léze-Majesté. Son credit antérieur avoit déjà renversé l'ancienne Constitution du Païs; mais le pouvoir immense, qu'à présent il usurpoit, fut si violent & si arbitraire, que tout d'un coup on se croioit transféré de Copenhague à Consiantinople.

Dans peu on verra, qu'outre nombre d'autres attentats, il a pillé avec ses adhérens les coffres de son Souverain. Il ne faut ni Juge, ni recherche pour scavoir que lui & ses complices ont oublié tout le respect dû au Roi & à sa Maison: pour cela on n'avoit qu'à ouvrir les yeux. Il n'est pas moins incontestable, qu'ils encouragerent la licence & la corruption des mœurs : qu'ils tournerent en ridicule la Religion & dédaignèrent d'en sauver même les apparences; que leurs opérations politiques jettèrent tous les Ordres de l'Etat dans la plus pénible incertitude, & génèrent tous les moiens de subsister. Les indignités , qu'on voioit, scandaliserent jusqu'à l'étranger; & ce qu'un bruit constant répandoit, étoit horrible & trèsinjurieux à la NaTion, Moi, qui suis un peu incrédule, je fus obligé d'en croire à la fin plus que je n'aurois voulu. Je vous supplie, Monsieur, de rendre la justice aux Danois de croire, qu'ils aiment tendrement leur Roi & sa Maison héréditaire: qu'ils chérissent leur Patrie, & ne sont point faits pour être de vils esclaves d'un Ministre despotique & de ses Créatures méprisables.

2

J'ai l'honneur de vous assurer, que dans le cours de quelques mois, le zèle de ce Peuple pour le Roi & sa Maison & sa Patrie s'accrût si palpablement, que les gens sensés prévoioient autant une révolution, qu'ils la souhaitoient avec ardeur; mais ce qu'on craignoit fût, que le petit Peuple ne portât un coup mortel à l'Etat, qu'il méditoit de sauver. En même tems, le Parti ministériel fit de certains arrangemens qui annonçoient quelque trahison noire. La crise étoit violente: & croiés-moi, Monsieur, il faut avoir été alors à Copenhague, pour s'en faire une vraie idée.

Le Roi, instruit de tout, se vit dans la nécessité de mettre sa personne en sûreté, de sauver l'honneur de sa Maison & de dissiper la tempête qui grondoit déjà autour de son Trône. Il prit ses mesures, & l'effet a fait voir la sagesse de son Plan. La grande & vertueuse Princesse Julie Marie, Reine Douariere, fut du secret, aussi bien que le Prince son Fils. Jamais elle n'avoit voulu participer au Gouvernement, sous le règne du feu Roi son Epoux: aimant la retraite & les occupations paisibles, elle se refusa aux grands rôles jusqu'au moment, que le péril du Roi & de sa Maison & celui de l'Etat la forcerent à paroître pour remplir des devoirs sacrés & indispensables: son Fils le Prince Frédéric, Frère zélé du Roi & vrai Citoyen, étoit déterminé de mourir plutôt, que de laisser périr la gloire de la Maison & l'honneur de sa Patrie.

Il n'étoit nullement nécessaire que la Reine & le Prince se fissent un Parti; car les Sujets fidèles & attachés à leur Maître s'empresserent d'offrir leurs bras & leurs vies à son service & au salut de l'Etat. Le zèle de plusieurs, étant trop vif pour approuver la prudente lenteur de ces Personnes royales, on risquoit à tout moment de voir s'allumer un feu, qu'on ne pourroit plus éteindre. Enfin on se détermina pour Mr. le Comte de Rantzau, le Général-Major d'Eichstedt & le Colonel de Köller. Les mesures en furent prises, & on fixa, le matin du 17 Janvier, pour l'heureux changement qui alloit s'effectuer.

A 5 heures & un quart, Mrs. de Rantzau & d'Eichstedt, avec plusieurs autres Officiers, entrèrent dans la Chambre d'audience du Prince & supplièrent, au nom de toute la Nation Danoise, la Reine & son Fils de se mettre à leur tête

& de les conduire chès le Roi. Msgr. le Prince marqua à cette occasion une tranquillité

admirable; il dit à un de ses Serviteurs qu'il honore de sa confiance: j'ai examiné mon cœur, mes intentions sont pures: fai voué ma vie à l'exécution de l'affaire.

S. M. étant éveillée par son valet de Chambre, se trouva entre les bras de sa Mère & de son Frère. Elle se hâta de signer les deux ordres, que Msgr.

le Prince lui présentoit, & depuis d'un front serein & d'un esprit calme, elle expédia

tout ce qui étoit nécessaire pour l'exécution de ses ordres; sa sagesse les lui avoit fait résoudre; la bonté de son ame n'osoit plus en différer l'éclat.

Dans un instant, les Comtes de Struensée & de Brandt & le Professeur Berger, tous trois logés au Château, furent arrêtés. Le Colonel de Köller en eût la commission, & avoir si bien concerté ses mesures, que tout se fit tranquillement & d'un si bon ordre, qu'au Château même il y eut des personnes qui furent près de trois heures, sans scavoit ce qui venoit d'arriver.

3

Mr. d'Eichstedt, que S. M. avoit nommé Commandant de la Ville, alla à la tête d'un détachement de Dragons, notifier à l'Arsenal, aux Corps de Garde & aux casernes la charge que le Roi avoit bien voulu lui confier. Le Général-Major de Gude, ci-devant Commandant de la Place, eut ordre de restier à sa Maison. Le Colonel de Falckenschildt & Mr. de Hesselberg, son Lieutenant-Colonel furent arrêtés. En même tems, Mr. de Köller fit transporter à la Citadelle le Lieutenant-Général de Gähler & son Epouse, le Conseiller de Justice Struensée & encore ceux, dont on s'étoit saisi au Chateau. Le Baron de Bülow, le Contre-Amiral de Hanssen, le Conseiller d'Etat Willebrandt & Mr. Aboë, Lieutenant de Marine, furent gardés dans leurs maisons: Pour ce qui est de la Comtesse de Holst & de Mad, de Fabricius, c'est le Gazettier qui les a mises au nombre des arrêtés.

La Reine Caroline-Mathilde partit vers les 9 heures pour Cronbourg, avec sa Fille Louise-Auguste. Le Gazettier, qui a été fort mal instruit, auroit mieux fait de se taire sur les propos, qu'il prête à cette Princesse, Cependant la nouvelle de tous ces événemens surprit agréablement les Bourgeois, déjà clandestinement armés pour racheter de leur sang la vie & l'honneur du Roi. Ils coururent au Château, & voyant-là S. M. se montrer aux fenêtres avec la Reine Julie-Marie & le Prince Frédéric, ils n'écoutèrent que la sensibilité de leur cœur, & firent tout retentir des acclamations les plus vives & les plus sincères. A midi, le Roi accompagné du Prince son Frère, alla se promener en carrosse par les principales rues de la Ville, au milieu des cris d'allegresse, non seulement de la Populace (comme dit le Gazettier menteur) mais de tous les Citoyens, qui poussés par l'excès de leur joie, versèrent les larmes, entourèrent le carrosse de leur Roi & adorèrent la Providence. Le soir, toute la Ville fut illuminée, & alors la Populace, furieusement animée contre les Femmes de mauvaise vie, se jeta sur les maisons de débauche & les ruina. Pas une maison des disgraciés & des honnêtes gens ne fut touchée. Il est vrai, que l'Hôtel du feu Comte de Schulin subit le sort des bordels; mais la raison est qu'un certain Gabel, protégé de Struensée, l'avoit acheté & étoit fortement soupçonné de vouloir en faire un Temple de Venus. Ce qui resloit de la Bibliothèque vendue du feu Comte de Schulin, fut pillé.

Le lendemain, la tranquillité se rétablit par une ordonnance du Roi. Tous ceux qui avoient contribué à l'exécution des ordres du Roi, ont été dignement récompensés. Le Lieutenant-Général Schack-Carl Comte de

Rantzau-d'Ascheberg a été nommé Général de l'Infanterie & Chevalier de l'Ordre de l'Elephant. Le Général Major d'Eichstedt, Général de la Cavalerie, Chevalier de l'Ordre de Dannebrogue & Membre du College de la Généralité; le Colonel de Köller, Lieutenant Général de l'Infanterie, Chevalier du même Ordre, Membre du dit Collège & Premier Aide de Camp-Général du Roi: tous les Officiers des Regimens d'Eichstedt & de Köller qui avoient participé à la révolution, furent avancés d'un grade. Mr. de Beringskiold eût la clef de Chambellan, & peu après Mr. de Kaas en a aussi été décoré.

Le Roi a établi une Commission pour examiner la conduite des personnes arrêtées & les juger. Le choix de S. M. a été généralement applaudi. On assure que les Commissaires ont déjà entre leurs mains plus de preuves qu'il n'en faut pour justifier la demarche qu'on a été obligé de faire. Les Comtes de Struensée & de

4

Brand, ainsi que le Frere de Struensée, sont dans les fers; mais personne ne les voit, excepté ceux qui sont chargés de les garder.

"Le Roi a érigé un Conseil d'Etat, duquel les Membres sont: Msgr le Prince son Frère, le Comte de Thott, le Général de Rantzau, le Conseiller Privé de Schack, le Général d'Eichstedt, l'Amiral de Römeling & le Comte d'Osten. Aucun Membre du Conseil n'est Chef d'un département; aussi les Collèges n'ont subi aucun changement. Ils font, chacun à son tour, rapport au Conseil d'Etat, où le Prince assiste; c'est alors que l'on discute les affaires & qu'on les prend en délibération. Depuis, le Roi étant dans son Conseil, après avoir pris les éclaircissemens nécessaires, donne ses décisions, signe les ordres & les brevets, & les fait expédier par les Colleges respectifs. Il ne faut que du sens commun pour préférer cette forme de Gouvernement au Despotisme ridiculement imaginé par Mr. de Struensée. Lui seul s'était arrogé plus de pouvoir, qu'à présent il n'en réside dans l'ensemble du Conseil & des Collèges. Il chassa tout le Magistrat de la Ville de Copenhague par un ordre du Cabinet, adressé au Président sa Créature, sans qu'il daignât en faire lui-même la communication aux Bourguemaitres & au Conseil de la Ville. Ce trait, je le crois, suffit seul pour faire toucher au doigt l'insolence extrême de ce Médecin. Son Frère, Mathématicien à Liegnitz, fut appelé par lui à l'administration des Finances de Dannemarck, sur lesquelles il étoit dans une ignorance parfaite; pour réformer la Marine, le Docteur-Ministre fit marcher un certain Willebrand, qui n'en sçavoit pas plus que de l'Algèbre ou de la Nécromancie,

"Si je ne craignais pas de vous fatiguer, Monsieur, je vous ferois une Liste bien longue de ces sottises opérations; mais l'échantillon, que j'ai eû l'honneur de vous présenter, suffit pour vous faire juge du mérite de cet homme, dont la Gazette de Leide prône les lumières & la probité. Assurément il ne doit fa chute, qu'à l'insolence de son caractère, & à l'étourderie de sa politique & de ses plaisirs, Ce n'est, je le sais, ni la Noblesse, ni les anciens Ministres, qui l'ont culbuté; celle-là étoit tout à fait abbatuë; & pour prouver, que ceux-ci n'y ont point contribué, vous voies, Mr., que de ces Messieurs, on n'a rappelé que le seul Comte de Thott, vieilli dans les affaires & respecté de la Nation entière. Mr. d'Osten, que la Gazette de Leide fait ancien Ministre, n'est point du tout de ce Corps; il n'a pas eû non plus de part à l'événement qui lui étoit inconnu jusqu'au moment, que le Roi le fit appeller le 17 au matin.

"L'Etablissement du Conseil & la forme qu'on a donnée à l'Administration vous prouve, Monsieur, que le Prince Frédéric nest pas Premier-Ministre. Ce Prince, croiés moi, est trop au dessus de la Place d'un Struensée. Et la Reine son auguste Mére! cette Princesse, chérie par le Dannemarck, a deux millions de témoins & d'adorateurs contre les Partisans de l'impudicité & du despotisme.

Je suis etc.

1

No. 1772. No. 26.

De til

**Forsendelse med Posten allene privilegerede
Kiøbenhavnske Tidender. Mandagen, den 30te**

Martii.

Af disse Tidender udgives ugentlig 2de Stykker, ved Brødrene Johan Christian og Georg Christopher Berling.

Seide i Syrien, den 20de Februarii.

Paa den Tid, da denne Stad blev erobret, har den her boende Franske Købmand Hr. Dûrand distingueret sig ved en forvoven Gierning. Han blev midt i Tumulten vaer en Rytter af Scheik Dahers Tropper, som han overtalede til at begive sig med ham til Kan eller Frankernes Bolig. Med dette Menneske fulgte endnu 2 af hans Camerader, Hr. Dûrand føyede til disse 3 Mand endnu 2 af sine Betiente, og trængte med saa svag en Bedækning midt igiennem Staden, hvor alting var i Forvirring. Han kom lykkelig til Døren paa Consulens Huus, og til Magazinerne, som de hidsige Soldater just da vilde opbrække. Derpaa udraabte han til disse Røvere Scheik Dahers Navn, lod sin liden Hob gribe til Sabelen, og naaede herved sit Øyemærke, at adskille disse Soldater, og at redde Magazinerne tilligemed Consulens Huus og de omliggende Huse. Roligheden er nu her ganske bragt i Stand, formedelst den nye Gouverneurs vise Foranstaltninger. Endog de Mutualers tilbageblevne Effecter ere efter hans Befaling bragte i Sikkerhed.

Stockholm, den 23de Martii.

I underdanigst Følge af Hs. Kongel. Majests. allernaad. Bevilgning giøres nu Begyndelse med et Kongel. Svensk musicalsk Academies Oprettelse i Stockholm, og dette Academie har udi dets, af Hs. Kongel. Majest. tillige naadigst fastsatte, Grundregler antaget, at udsøge af den Svenske Indfødde Ungdom tienlige Subjecta, og paa Academiets Bekostning at undervise dem udi Composition, Sang og paa Musicalske Instrumenter enhver efter sin Tilbøyelighed. Academiet lader desaarsag bekiendtgjøre, at de Unge af begge Kiøn, som have god Røst og lade see Lyst og Beqvemhed til noget musicalsk Instrument, og ville benytte sig af Academiets Underviisning, kunde personlig eller ved Fuldmagt melde sig hos Academiets Directeur, Hof-Capellmester Ferdinand Zebell. Skulle nogen af dem endnu staae under Forældres eller Formynderes Opsyn, saa bør de fremvise deres Samtykke dertil tillige med Beviis om god Beqvemhed. Det Kongel. Academie vil helst have saadanne Lærlinger, eller nogenledes forhen øvede Subjecta,

som søge at faae udi denne Videnskab den største Færdighed som kan erlanges.

Fra Wallachiet, den 20de Februarii.

Russerne have befæstet sig paa hiin Side Donau i Isachzi, Tulza og Babadagh, og Cosakkerne, Tartarerne og andre lette Tropper gjøre Tid efter anden Indfald i Bulgarien, saa at Tyrkerne frygte for, at de torde maaskee vove sig til Demotica, som ligger ikkun nogle Mile fra Adrianopel. Lige over for Widdin have Russerne paa denne Side af Donau oprettet

en stærk Leyr. Den sidste Storvizier er forviist til Gallipoli,

og er efter Forlydende bleven stranguleret. Hans Eflerfølger Mussun Oglu er den, hvis Klogskab og Tapperhed Tyrkerne have at takke for at de beholdt Morea. Han sendte de der værende Fæstninger Hielp i rette Tid, og standsede derved Russernes Foretagende mod samme. Han var den, som i forrige Feldtog standsede Russernes Seyervindinger, da han borttog deres Giurgeivo, og forsvarede samme indtil imod Feldtogets Slutning. Han rykkede med et Corps nær til Bucharest, og havde han kundet tvunget sine Troppers ubesindige Hidsighed, som ville erobre Bucharest, saa vilde Feldttoget maaskee ikke have faldet saa ulykkelig ud for Tyrkerne. Alle Efterretninger, som man erholder fra Tyrkiet,

mælde, at de Anstalter, som Keyseren gjør til det forstaaende Feldttogs Aabning, ere overmaade store.

Mayland, den 3die Martii.

Man forsikrer, at Hs. Catholske Majest. nu har tilstaaet Infanten Hertugen af Parma større Frihed i Henseende til Regieringen. Hs. Kongel. Høyhed har nylig incognito bivaanet en her opført Opera, og er derpaa ved en Omvey reyst tilbage til Parma. Hertuginde paastaaer i hendes Gemahls Fraværelse at ansees som Regentinde. Det Parmesanske Ministerium er misfornøyet over, at det ikke blev underrettet om Hertugens

sidste Reyse.

Christiania, den 18de Martii.

Christopher Larsen, en Normand, som næsten har været sin egen Lærmester, har her forfærdiget et Stue-Uhr, der, som almindelig, viser og slaaer sine Timer nøyagtig, og haver

2

desuden denne Indretning, at det hver tolvte Time afspiller en Psalme, ikke med Klokkespil, men med Piber som i et Positiv, og, naar denne Psalme er begyndt, fremkommer fra den ene Side af en Dør de 12 Apostler, og naar de passere forbi deres Herre Christus, som sidder i en Ovale, snoer enhver af dem sig til ham, drejer sig derefter igien, og endelig tilsammen gaaer ind ad en Dør paa den anden Side, som da lukker sig igien.

Corsøer, den 27de Martii.

Aarets Tid og den stærke Tøe har tilligemed vestlig Vind og god norden Strøm gjort en særdeles stor Forandring paa Isen, at hvor den langs med Fyhn stoed en fierding Miil at trække Baaden paa til og fra Landet, er den nu ikke allene drevet reent derfra, men og langt inden for Knudshoved, saa at nu om Dagen med lisbaade kan skee god Transport, thi formedelst en Deel Driviis, som paa Vester Kende, og langt Sønder er at see kan Transporten ey endnu skee med Jagterne, hvilket man dog snart haaber, hvorefter og Postmester Peltzner og Borgemester Hr. Mathiesen i Nyeborg vente. Den 26de indkom en Engelsk Cabinets Courier til Kiøbenhavn. I Dag udgik Kiøbmand Hachson fra Sverrig til Hamborg. Helsingør den 30te Martii.

Den 17. huj. ankom her i Havnen 2 store aabne Fartøyer fra Eylandet Segerøe under Sielland, 12 Mile herfra, som Dagen tilforn med V. S. V. vare afseylede derfra, og havde ikke fornummet ringeste lis Hidreysen. Bemældte Fartøyer vare ladne med Byg, Rug, Erter, som de alt have solgt, og ere igien i Dag gaaet til Seyls med en god Vind af O. S. O. og stærk udgaaende Strøm. I Havnen og Sundet er nu ey ringeste lis. Meslingerne grassere endnu her temmelig stærk.

Kiøbenhavn, den 30te Martii.

Den 7de Decbr. 1771 haver Hs. K. M. allern. bestikket Auditeur Wilhelm Anthon Lindeman til at være Secretair ved den almindelige Pleye Anstalts Indretning udi Kiøbenhavn. Den 26de Febr, a. c. er Hans Christian Torverd allern. beskikket til at være Grændse Controlleur ved Toldskiellet imellem Hertugdømmet Schleswig og Jylland. Den 18de Martii er Architect Georg Erdman Rosenberg allern. bestilt til Huus-Bygmester ved Søe-Etaten.

Fra det Tydske Kammer er under 25de Martii h. a. efter Interessenternes Ansøgning i Saltværket ved Oldesloe bekiendtgiort, at samme nu befindes i saadan Stand, at i det mindste 5000 Tdr. Salt der i dette Aar kan sydes. Man seer sig derfor anlediget til paa beste Maade at recommendere alle og enhver denne nyttige Lands-Product, og dens Brug frem for andet Salt til Saltværkets Opkomst og Understyttelse. Man kan saa meget tilforladeligere gjøre saadant, da efter anstillet chymisk Undersøgning af dette Salt er befundet, at samme har alle det Lyneborgske Salts Egenskaber, er af god Lugt og Smag, og er blevet erklæret for et ganske got Kiøkken Salt. Hvo som nu agter at forsyne sig med det Oldesioer Salt, som er i Tønder af lige Størrelse med det Lyneborgske, har at mælde sig ved Saltværket, og at vente al billig Behandling, saavel i Henseende til Prisen, som i andre Maader.

Man troer ikke at mishage Publicum, om man indrykker en Oversættelse af et Supplement til den Cølniske Gazette af 10de Martii 1772. Det er et Brev fra Kiøbenhavn, dateret den 25de Februarii.

Min Herre!

De Leidenske Efterretninger af 4de Febr, give om den Tildragelse, som skeede den 17de Januarii, en historisk Efterretning, saa fuld af Urigtigheder og Usandheder, at i Kiøbenhavn, hvor jeg er, lee nogle deraf, og andre ere forbitrede derover. Jeg skulde aldrig tage Pennen, for at igiendrive saa elendig Snak, dersom De ikke havde befalet mig at underrette Dem om hvad som deri var sandt og falsk. Efterdi De saa vil, min Herre! skal De blive adlydt; De skal her finde Sandheden: og til Lykke, jeg har ikke nødig at vige fra den. — Kongen af Danmark elsker sit Folk, og har altid sigtet til sine Staters Lyksalighed. For at erholde denne Fyrstes Tillid, kom Hr. Struensee frem med endeel Forslag, for han vidste at være Kongen behagelige. Ved Hielp af en besynderlig Beskyttelse steeg han stedse høyere. Endelig i den Troe at han aldeles var befæstet, udstrakte han sine dristige Hensigter lige indtil at ville deele den øverste Magt. Ingen bør være uvidende om, at han, tvertimod den 7de og 26de Artikel af Danmarks Riges Grundlov, lod sig give en Mandighed, som ingen Undersaat kan enten ønske eller udøve, uden at gjøre sig skyldig i Majestætens Fornærmelse, hans Foregaaende Yndest havde allerede omkastet Landets gamle Forfatning; men den umaadelige Magt, som han nu havde tilvendt sig, blev saa voldsom og saa vilkaarlig, at man troede; sig med eet forflyttet fra Kiøbenhavn til Constantinopel. — Inden kort Tid vil man faae at see, at han foruden en Mængde andre

Forgribelser har med sine Tilhængere ranet hans Konges Casse. Der behøves hverken Dommer eller Undersøgelse, for at vide, at han og hans Medskyldige have tilsidesat al den Ærbødighed, der skyldes Kongen og hans Huus; for at mærke dette, behøvede man kun at aabne Øynene. Det er ikke mindre afgjort, at de opmuntrede Ryggeløshed og Sædernes Fordærvelse: At de gjorde Religionen latterlig, og værdigede ikke engang at iagttage den mindste udvortes Anstændighed: At deres Stats-Foretagender kastede alle Stænder i den allerængsteligste Uvished, og gjorde alle Nærings Veye vanskelige. Det ekle Tøy, som man saae, forargede endog Fremmede: og det, som et bestandigt Rygte udbredede, var græsseligt og meget fornærmende imod Nationen. Jeg, som er noget vantroe, blev nødt til at troe omsider meer, end jeg havde villet. Jeg beder Dem, Min Herre! at gjøre. de Danske den Ret at troe, at De inderligen elske Deres Konge og hans Arvehuus: at De have Deres Færdreneland kiær, og ere ikke skikkede til at være nedrige Slaver af en despotisk Minister og hans foragtelige Creature. — Jeg har den Ære at forsikre Dem, at dette Folks Iver for Kongen og Hans Huus og Færdrenelandet voxede en Tid af nogle Maaneder saa øyensynligen, at kloge Folk saae forud en Omveltning lige saa vist, som de ønskede den ivrig; men det man gysede for, var at den kiære Almue skulle bringe Staten, som den tænkte at frelse, et dødeligt Stød. Paa samme Tid gjorde Ministeren og hans Partie visse Indretninger, som forkyndede et hestigt Forræderie. Der farligste Øyeblik var for Haanden, og troe mig, Min Herre! det behøves at have været den Tid i Kiøbenhavn, for at kunne gjøre sig et ret Be-

3

greb derom. Kongen, underrettet om alt, saae sig nødt

til at sætte Sin Person i Sikkerhed, at redde Sit Huses Ære, og at adspredde det Uveyr, som buldrede omkring Hans Throne. Han gjorde Sine Indretninger; og Følgen har viist Klogskaben af Hans Plan. Den store og dydige Prinsesse, Enke-Dronningen Juliane Marie, vidste af Sagen tilligemed Printsens Hendes Søn. Aldrig har Hun villet tage Deel i Regjeringen under den salige Konges, Hendes Gemahls, Regjering: Hengiven til Stilhed og rolige Sysler, undslog Hun Sig for de store Roller indtil det Øyeblik, da Kongens Fare og Hans Huses og Statens tvang Hende til at træde frem for at opfylde hellige og uforbigængelige Pligter, Hendes Søn, Prints Friderich, en nidkiær Broder af Kongen, og en sand Borger, var færdig at døe heller, end at lade Sit Huses

Hæder og Sit Færdrenelands Ære gaae til Grunde. — Det

behøvedes slet ikke, at Dronningen og Printsens Audiance-Gemak, og bad i den heele Danske Nations Navn, Dronningen og Hendes Søn at anføre dem, og ledsage dem til Kongen. Printsens lod ved Denne Leylighed see en forunderlig Sinds Rolighed; Han sagde til en af sine Betiente, som Han værdigede Sin Tillid: Jeg har randsaget mit Hierte, mine Hensigter ere rene, og Jeg døer for dem. Hans Majestæt vækket ved sin Kammertiener, befandt Sig i Sin Moders og Sin Broders Arme. Han hastede at underskrive de to Ordre, som Printsens overleverede Ham, og derpaa udfærdigede Aller høyst samme Selv med et blidt Ansigt og et roligt Sind alt hvad som var fornødent til Hans Villies Iværksættelse. Hans Viisdom havde bragt Ham til at beslutte, og Hans gode Hierte torde ikke længer opsætte Virkningen. — I et Øyeblik bleve Græverne Struensee og Brandt, og Professor Berger, alle tre boende paa Slottet, arresterede. Oberst Køller var dette anbetret og han havde føyet sine Anstalter saa vel, at alting gik for sig saa stille og med saa god Orden, at der endog paa Slottet vare Folk, som i tre Timer ikke vidste, hvad skeet var. — Den kloge og sindige General-Major Eichstedt, som Hans Majestæt havde udnævnet til Stadens Commendant, gik i Spidsen af endeel Dragoner, for at forkynde Tøyhuset, Vagterne, og Casernerne, den Post, som Kongen havde behaget at betroe ham. General Major Gude, tilforn Fæstningens Commendant, fik Ordre at blive tilstæde i sit Huus. Oberste Falkenskiold, og Hr. Hesselberg hans Oberst Lieutenant, blive arresterede. Paa samme Tid lod Oberst Køller henføre til Castellet General Lieutenant Gæhler

skulle gaae for sig. Kl. 5 1/4 begave de Herrer Rantzau og

Eichstedt, med flere Officierer, sig til Printsens Audience-Gemak, og bad i den heele Danske Nations Navn, Dronningen og Hendes Søn at anføre dem, og ledsage dem til Kongen. Printsens lod ved Denne Leylighed see en forunderlig Sinds Rolighed; Han sagde til en af sine Betiente, som Han værdigede Sin Tillid: Jeg har randsaget mit Hierte, mine Hensigter ere rene, og Jeg døer for dem. Hans Majestæt vækket ved sin Kammertiener, befandt Sig i Sin Moders og Sin Broders Arme. Han hastede at underskrive de to Ordre, som Printsens overleverede Ham, og derpaa udfærdigede Aller høyst samme Selv med et blidt Ansigt og et roligt Sind alt hvad som var fornødent til Hans Villies Iværksættelse. Hans Viisdom havde bragt Ham til at beslutte, og Hans gode Hierte torde ikke længer opsætte Virkningen. — I et Øyeblik bleve Græverne Struensee og Brandt, og Professor Berger, alle tre boende paa Slottet, arresterede. Oberst Køller var dette anbetret og han havde føyet sine Anstalter saa vel, at alting gik for sig saa stille og med saa god Orden, at der endog paa Slottet vare Folk, som i tre Timer ikke vidste, hvad skeet var. — Den kloge og sindige General-Major Eichstedt, som Hans Majestæt havde udnævnet til Stadens Commendant, gik i Spidsen af endeel Dragoner, for at forkynde Tøyhuset, Vagterne, og Casernerne, den Post, som Kongen havde behaget at betroe ham. General Major Gude, tilforn Fæstningens Commendant, fik Ordre at blive tilstæde i sit Huus. Oberste Falkenskiold, og Hr. Hesselberg hans Oberst Lieutenant, blive arresterede. Paa samme Tid lod Oberst Køller henføre til Castellet General Lieutenant Gæhler

og Hans Frue, Justice-Raad Struensee og endnu dem, som man havde bemægtiget sig paa Slottet. Baron Bülow, Contra-Admiral Hansen, Erats-Raad Willebrandt og Hr. Aboe, Lieutenant i Søe-Etaten, bleve bevogtede i deres

Huse. — Dronning Caroline Mathilda reyste Kl. 9 til

Cronborg med Prinsessen hendes Datter Lovise Augusta. Imidlertid satte Tidenden om alle disse Tildragelser Borgerne i den behageligste Forundring. Allerede havde de hemmeligen væbnet sig, for med Deres Blod at redde Deres Konges Liv og Ære; og nu ilede til Slottet, og, da de der saae Hans Majestæt i Vinduerne med Dronning Juliane Marie og Prints Friderich, overlode de sig til deres for Kongen saa følelige Hierte, og fyldte

Luften med de meest levende og oprigtigste Glædes-Raad. Om Middagen kørte Kongen i Sælskab med Printsens, Hans Broder, igiennem Stadens fornemste Gader midt imellem Frydeskrig af alle Borgere, som, besielt af den fyrigste Glæde, fældede Taare, omringede Kongens Vogn, og tilbade Forsynet. Om Aftenen var heele Byen illumineret; og da var det, at den ringe Almue, grummeligen opbragt imod løse Qvinder, faldt an paa liderlige Huse og forstyrrede dem. Ikke eet Huus af deres, som vare faldne i Unaade, eller af skikkelige Folks blev rørt. Det er sandt, at den afdøde Græv Schulins Gaard leed samme Skiæbne som Hore-Husene; men Aarsagen er, at en vis Gabel, beskyttet af Struensee, havde kiøbt den, og var stærk mistænkt for at ville gjøre den til et Tempel for Venus. Det som var tilovers af den afdøde Græv Schulins solgte Bibliothek, blev ranet.

— Dagen efter kom Roeligheden tilbage ved en Kongelig

Befaling. Alle de, som have bidraget noget til at udføre Kongens Ordres, ere blevne værdigen belønnede. General Lieutenant Schak Carl Græve af Rantzau til Ascheberg er udnævnet til General af Infanteriet og Ridder af Elephanten; General-Major Eichstedt, til General af Cavalleriet, Ridder af Dannebroge, og Medlem i Generalitetet; Oberst Køller til General-Lieutenant af Infanteriet, Ridder af samme Orden, Medlem i samme Collegium, og Kongelig Ober General Adjutant: Alle Officier af Eichstedts og Køllers Regimenter, som havde Deel i Forandringen, bleve een Grad forfremmede. Hr. Beringschiold fik Kammerherre Nøglen, og noget derefter

er og Hr. Kaas bleven beæret med den. — Kongen har

anordnet en Commission, til at undersøge de fængslede Personers Opførsel, og for at dømme dem. Hans Majestæts Val er bleven almindeligen bifaldet. Man forsikrer, at Commissarierne har allerede flere Beviser i Hænde, end der behøves, for at retfærdiggjøre det Skridt, man har været nødt til at gjøre. Græverne Struensee og Brandt tilligemed Struensees Broder ere i Jern; men ingen seer dem, uden de, som ere

beordrede at bevogte dem. Kongen har oprettet et Stats-Raad,

hvis Medlemmer ere: Printsens Hans Broder, Græv Thott, General Rantzau, Geheime-Raad Schack, General Eichstedt, Admiral Rømling, og Græv Osten. Intet Medlem af dette Raad er Hoved for noget Departement: Collegierne have og ikke lidet nogen Forandring. De fremføre, hver i sin Orden, Sagerne for Stats-Raadet, hvor Print-

4

sen er overværende. Da er det, at man undersøger Sagerne, og tager dem i Overvejelse. Hvor paa Kongen i sit Raad, efter at have taget de fornødne Oplysninger, erklærer Sin Villie, undertegner Befalingerne og Kongebrevene, og lader dem udstæde ved vedkommende Collegier. Der behøves kun sund Sands for at give denne Regierings Maade Fortrin for Struensees latterlige opspundne Despotisme. Han selv havde tiltaget sig meer Magt, end der nu er i samtlig Raad og Colleger. Han bortjagede Kiøbenhavns Magistrat ved en Cabinets Ordre, tilskreven Præsidenten hans Creatur, og værdigede ikke selv at give Stadens Borgemestere og Raad Underretning derom. Dette Træk, troer jeg, er nok til at kunde tage og føle paa denne Læges yderlige Uforskammenhed. Hans Broder, Mathematicus i Liegnitz, blev indkaldet af ham, for at forvalte Danmarks Financer, som han var fuldkommen vankundig i. For at støbe Søe-Etaten om, satte han en vis Willebrandt i Gang, som ikke forstod mere deraf end af Algebra eller af den sorte Konst. — Dersom jeg, Min Herre!

ikke frygtede at besvære Dem, skulde jeg give Dem en skikkelig lang Liste paa disse daarlige Foretagender; men den Prøve, som jeg har haft den Ære at forelægge Dem, er tilstrækkelig for at sætte Dem i Stand til at dømme om dette Menneskes Fortieneste, hvis Indsigter og Retskaffenhed den Leidenske Avis har udbasunet. I Sandhed hans Fald maae han tilskrive sin stolte Siæl og sin dumme Stats Kunst og Vellyst. Det er hverken Adelen, jeg veed det; ey heller de gamle Ministre, som har styrtet ham. Hiin var aldeles undertrykt; og for at kiende, at disse have intet bidraget dertil, seer De selv, Min Herre! at af disse Mænd har man allene kaldet Græv Thott tilbage, den erfarneste Mand, og som hele Folket ærer. Græv Osten, som den Leidenske Avis gjør til gammel Minister, er aldeles ikke af dette Tal; ey heller har han haft nogen Deel i denne Tildragelse, som var ham ubekiendt indtil det Øyeblik, da Kongen lod ham kalde den 17de om Morgen.

Et Raads Oprettelse og den Form, Kongen har givet Sagernes Bestyrelse, gotgiør Dem, Min Herre! at Prints Friderich er ikke Premier-Minister. Denne Prints, troe mig, er langt oven over en Struensees Plads. Og Dronningen hans høye Moder! denne Fyrstinde, saa elsket af det hele Folk, har to Millioner Vidner og Tilbedere imod Ukydskheds og Slaveriets Forfægtere.

Jeg er & c.

Høyeste-Rets paadømte Sager i forrige Uge: No. 12. Stats-Raad Johan Jacob Hæseker, contra, Cancellie Raad Mathias Kølbolt Stauning. 45. Skoleholder Nicolai Damgaard, contra, Ole Olsen med flere, høye Tostrup Waldbyes Bønder. 123 Afg. Daniel Hassings Enke med flere, contra, Cancellie-Raad Jacob Peter Hersleb. 124. Peder og Erich Høyen med flere, contra, Cancellie-Raad Hersleb. 37. Jochum Christian Lund, contra, Christian

Poulsen, paa Skipper Bruns Vegne. 17. Caspar August Friderich Smidt, contra, Claus Schou. 18. Anders Olsen Hofgaard, contra, James Ewardt og Maren Jens Datter. 22. Johan Adam Schnabel, contra, Anna, afg. Eberharts Enke. 33. Adam Plum, contra, Hans Schack de Bæhr.

Udi den i forrige Ro. Anførte Fortegnelse paa de af Landhuusholdnings

Sælskabet tildømte Præmier skal ved denne Afhandling om Tegne Kunstens Udbredelse til Smaa-Stæderne & c. i Stedenfor mindre Guld-Medaille læses mindre Sølv-Medaille.

Ved det Kongel. privilegerede Tal-Lotteriets 13de Trækning udi Kiøbenhavn udkom i Dag følgende Nummere:

38, 69, 61, 11, 87.

Ved Døden ere afgang: I Wiborg den i 13de Martii Mad. Sophia Amalia Laurberg, fød Lessou, Enke af sal. Provst Laurberg i Sønderholm, 74 Aar gl. I Aalborg den 10de hujus Kisten Selgensdotter, 74 Aar. Den 15de afg. Christian Feilkes Enke, Sophie Dahl, 94 Aar, som noget særdeles mærkværdigt kan tillige mældes, at hun over 67 Aar havde beboet det Sted; hvor hun døde. I Helsingør 2 af Hr. Diskers, Sognepræst til Bircherod Meenighed Sielland, hans Sønner, Discipler i denne Byes Skole. Her i Staden den 21de Mart. Bertel Pedersen Aarevads Kone, Else Marie Møller, 50 Aar. Den 25de Anders Jensen Harreschou, 26 Aar gl.

Vacancer: Byeskriver-Tienesten i Hiøring og annecterede Herred. Herredsskriver Tienesten til Horns og Wenneberg Herreder.

Posten fra Hamborg og Provincerne for i Dag er ikke ankommen Kl. 9 Aften.

NB. Den Kongel. Hof- og Stads-Calender er til kiøbs at bekomme i det Kongel. Bogtrykkerie.

HERren vor Guds Tale om Fred og Frelse til et Folk, der søger ham, forestillet i en Prædiken, som blev holden af Hans Høyærværdighed Hr. Biskop Harboe udi Christiansborgs Slots-Kirke, paa 3die Søndag efter Hellig Tre-Konger 1772., til taknemmelig Erindring for den Høyestes naadige Forsyn og Varetægt over Hans Majestæt Kongen, det Kongelige Huus, og disse Riger og Lande. Efter Befaling til Trykken leveret, findes til Kiøbs hos Hof-Bogtrykker Møller i Friderichsberg-Gaden No. 230. saa og paa Børsens Boglader og hos Mad. Kannevorff i Silkegaden, paa fiint Papiir for 1 Mk. og Tryk-Papiir 12 Sk.

Endnu ere nogle Exemplarer af Hr. Lauritz Bøtchers almindelige Betragtninger over JEsu Christi Lidelse, som kan læses med Opbyggelse baade i Henseende til Fordraget, som Tidernes Omstændigheder til Forhandling at bekomme i Kiøbenhavn hos Mad. Kannevorff i Silkegaden, Msr. Lante i Løvstræde, og Bogtrykker Thiele i store Helliggeistesstræde, i Odense hos Bogbinder Milo, i Aarhus hos Velærværdige Hr. Stauning, i Ribe hos Bispens Amanuensis Hr. Fogh, i Salling hos Velærværdige Hr. Patberg i Jeberg Præstegaard; Prisen er 4 Mk. Tryk Papiir og 5 Mk. 8 Sk. Skriv Papiir.

Kiøbenhavns Beleyring, en Tragedie i 5 Handlinger, forfattet af Johanna Maria Weyde, er i stor Median-Octav til Kiøbs paa Skriv Papiir for 2 Mk. og paa Tryk-Papiir for 1 Mk. 8 Sk., eller indbunden for 30 Sk., i Brøggergaarden No. 49. paa Hiørnet af Compagnie- og Knabroestrædet, hos Forfatterinden.

Zarine, et Sørgespil 15 Optog i Vers, et Dansk Original-Stykke

af Johan Nordahl Brun, sælges hos Forfatteren i No. 83. i Badstuestrædet, uinbunden for 28 Sk. Exemplaret.

Svar paa den i Magazinet for Patriotiske Skribentere Aar

1771. No. 65. og 66. inddragne Islandopbilus til Author for Skriftet: Upartiske Tanker om Handelen paa Island & c., stort 2 og et halv Ark, er til Kiøbs for 8 Sk. paa Tryk og 10 Sk. paa Skriv-Papiir hos Boghandlerne paa Børsen, Mad. Kannevorff og Brødrene Berling.

Stockholms N:O II Post-Tidningar Af den 6 Februarii. År 1772.

Tryckt hos IOHAN GEORG LANGE Warschau, d.

15 Jan.

Hans Majst år efter de undfångna blessurerne nu blefwen så återstæld til hälsan, at han redan til allmän fågnad rest ut. Man har utsett af Ulanerne 130 man, hwilka skola tjena honom til Escorte, när han far ut i Staden. Rossarne hafwa ock gjordt anstalter til H. M:s så wäl som den allmänna säkerheten. Uti et hållit Senatus Consilium är beslutit at üfsaår twänne Ministrer ifrån Konungen och Republiquen Polen. Den ena, Gref Oginsky, kommer at gå til Wien med 3000 Ducaters underhåll och Chritewfki med 1500 Ducaters underhåll til Berlin. Man har funnit dessa bestickningar nödiga, for at befordra, om möjligt är, den allmänna ron och lugnet här i Polen.

De Confedererade hafwa nu hos sig öfwer 100 Franska Officerare. Generalen Viemesnil har nyligen warit i Czenstochow til at besörja om samma orts 'säkerhet. Han gör ock hwarjehanda andra tjenliga anstalter til mera Krigsordnings införande bland dem, såsom at de Confedererades Troppar blifwit indelte i Regementer och öfwade i manoeuvrerne. För öfrigt och likasom Stor-Polen och Polska andelen af Prensens äro nästan öfwer alt besatte af Preusiska Troppar, så är Lill-Polen upfyllt af Ruska Troppar. Desse sednare äro så fördelte, at Ryska General Majoren Smvorow commenderar dem som stå i Lublin, Lange har befålet i Opoczno, Stakelberg i Cracau, Obchelwiz i Sendomir och Galagin i Pinczow. Det

förljudes at Gref Potocki och flere af de förnämsta bland de Confedererade, hwilke hittils uppehållit sig wid Turkiska Armeen, nu äro stadde uppå återresan til Polen och hålla qvarantaine. Dyrheten här i Landet tager til alt mer och mer. En Scheffel Mjöl kostar i stora och lilla Polen 7 Polska Riksdaler.

Största delen af de 4000 Prensiske Husarer, hwilka för en tid sedan ryckte in i Polen, til at Recruterer Cavallerie-hästarne, hafwa qwarstadnat icke långt härifrån, och är det allenast några Majorer med et föga talrikt medfölje, som i förenämde affigt fortsatt resan til Ukraine.

Köpenhamn d. 27 Jan.

Uti de i dag utkomne Köpenhamnske Tidningar finnas följande omständigheter anförde;

Den 17 nästl. war det, som vår nådigste Konung lät igenom General Lieutenanten Gref Ranhau, General Majoren von Eichstedt och Öfwersten von Röller på Slottet Christiansborg om morgenen kl. imellan 5 och 8 arresterer de förr omnämde Personer. Deras Paper blefwo ock förseglade. Tiden skal framställa för werldenes ögon Konungens rättmätiga orsaker til desse steg: men hela Staden war allaredan så öfwertygad om Hans Maj:ts rättwisa, at glädjen war obesfrifwelig, och intil följande morgenen yttrade sig på alla de sätt, som kunde uptänkas. Emot middagen behagade Hans Maj:t Konungen med Deß Herr Broder Arf-Prinsen köra igenom Staden, nästan buret på sina Undersätares skuldror. Samma dag reste Drottning Carolina Mathilda med Prinsessan Louisa Augusta til Cronborgs Slott. Wid detta tilfälle skedde de befordringar, som i förra Tidningarne äro omförwälte.

I Inquisitions Commissionen öfwer de arresterade äro på Kongl. befallning utnämnde följande Ledamöter: neml. Geheime Rådet Baron Juel Wind, Conference Råderne Bram, Stampe, Lurdorf och Carstens; Stats Råderne Kofödancher, Guldberg och Sevel. Til at genomse Papper, Bref och Penningar äro utnämnde General Lieutenanten von Banner, Conference - Råderne Schumacher och Suhm samt Stats Rådet Guldberg. Den sistnämde har warit Hans Kongl. Höghets Prins Friedrichs Informa-

2

tor. Fönämnde Inquisitions Commission har Låtit kungöra, at alla de, som af de arresterade hafwa bekommit och hos sig innestående antingen reda Penningar, Papper eller andre saker, skola inom 8 bagar efter dato det inlefwera til Inquisitions Commissionen.

Som hela uplagan af den lilla Skrift til Konungen, författad af Conference-Rådet Peter Friedrich Sum, i dag gratis är blefwen utgifwen ifrån Boktryckeriet, där Köpenhamnske Tidningarne utkomma; så at inga Exemplar mera af samma Skrift äro at tilgå; har man til Läsares förnöjelse infört den samma i nyßberörde Köpenhamnske Tidn., så lydande:

"Länge nog hafwa Religion och dygd hos oss warit trampade under fötter; rättsinnighet och ärbarhet alt för länge förwiste ifrån våra gränser. Dock är Du, o Konung! oskyldig häruti. En skändelig sammangaddning af nedriga Personer hafwa bemästrat sig Din Person, gjordt tilgången til Dig omöjelig för alla rättsinta; Du såg och hörde endast genom deras ögon och öron; Medan Ditt Land simmade i tårar; fruktan, förskräckelse och ångest herrskade allestädes; medan Danska namnet war blifwit til wanära; och man atomlands ej torde bekänna sig til det samma; medan Patrioterne stodo håpne, Rikena blefwo utsugde, det Kongl. Husets Sol förmörkades, och all ting war gifwit til spillo för Åreskändare, för Rofware, för Guds bespottare, för dygds och mensklighets Fiender; medan alt detta skedde, då war Du förnögd, förty Du tänkte, at alla woro förnögde, at Undersåtarnes lycksalighet befrämjades. Wälsignad ware Juliana! uphögd ware Prins Friedrich ! tacksamhet bewises emot alla Patrioter, emot alla dem, som af rena afsikter rifwit det band ifrån Dina ögon, hwilket hindrade Dig at se; som hafwa hämnat Dig och Riket; som hafwa wågat deras lif för vår räddning; som hafwa igengifwit Dig Din rätta och wäsenteliga Magt. Och sannerliga det war hög tid; ty jag såg Borgare hwassa deras swärd emot medborgare; Folk, som tilforene warit fredliga, uphitsas til mord; torde hända Din

Residence-Stad innom få dagar blifwit et offer för lågan, och endast warit en ömkelig stenhop; samt Danmark och Norrige olyckeligt under den Konung, som ifrigast önskade deras wälfärd. Se, o Konung, glädjen i Dina Undersätars ögon! Beskåda med eftertanka deras frögde-eld, som är friwillig. Låt så många Konungars blod, hwilket rinner i Dina årar, upwärma Dit hjerta, til at Sjelf se Ditt Folk. Så gjorde Christian den Fjerde; så gjorde Friedrich den Fjerde; ewigt wördade namn ! Låt smickrare ej inbilla Dig, at Du är allaredan det De woro, utan sträfwa at blifwa som De. Af Gud och Dit Folk har Du Enewälds-magten. Du är också Gudi räknenskap skyldig, huru Du brukar densamma. En förfärlig magt! Enwälds magt! Ju större magt, ju större plikter. Sätt Sjelf skarnkor för denna magt, med at erkänna Gud öfwer Dig; med at se på Dit Folks bästa; med at utwälja wärdige Män, och Du

har den wärdigaste i Din Broder; med at ej döma och afsattja någon utan efter Lagarne; med at uphöja mäst Dina egna Undersätare. Låt oß igen i Dina befallningar höra vårt egit kära Språk. Du är ju Dansk, och jag wet, at Du förstår Danska; låt det främmande Språket wara et kännemärke på den nedriga Förrädaren, som war för orkelös til at wårda sig lära vårt språk, för spotsk öfwer oß, til at förnedra sig så långt. Läg band på de sjelfrädige, och låt ej någon förörättas, aldraminst med uppenbart Wäld, om det ock skedde mot de aldringaste människor. Låt de med orätt afsatte och landtförwiste komma tillbaka; låt nyttige Män bland dem igen bekläda Embeten; gör ej för många och hastiga förändringar, at ej den tilkommande tiden blir lik den förbigångna; låt ej urgamla saker undersökas och rifwas up igen, men undersök noga de sidsta; bruka lindrig räfst emot dem, som möjeligen kunna behandlas med nåd, men straffa rättwisligen utan skonsmål dem, som hafwa wanärat Dig och oß. Afböj, at Din Faders Monumenter ej förfalla; inskränk de kostsamma lustbarheter; undersök noga Landets gäld och betala den rättmätiga; låt Norrige, det trogna och tappra Norrige få sit Mynt igen; låt deras Hjeltar aldrig mera blifwa förjagade från Thronen; Hjeltar, som äro Thronens säkraste Stöd; glöm ej Banquens, Handelns tilstånd, och låt den sistnämde ej mera wara et mål för några få egennyttige; om det är möjeligit, så afskaffa de hårda Skatter, som betunga Dina Undersätare, och til det minsta utdela dem jämnare; med glädje skal jag efter ämne bära den det, som förut låg på den usle. Då skal Enwälds-magts Land wara frihets, glädjes, ymnoghets, trygghets Land; mera än det fria England sjelft, hwarest egennyttiga och nedrige Ministrer wäl ej kunna hindra Folkets Rådslag at komma för Konungen, men hwarest de dock hindra verkningen deraf; hwarest de understå sig at fångsla Folkets Förswarare, dem som tala i en helig sak. Danmark, Norrige och Furstendömerne tala genom min mun til Dig, o Konung. Hwarcken hycklerie, smickran, hopp eller fruktan drifwa min Penna; icke har jag nedrigt eller flitigt gjordt upwagtning hos de förre Ministrerne; aldrig har jag en gång besökt, hälsat på, heller bugat för de sista afskum; aldrig har jag som en Tiggare nalkats Din Thron: Försynen och min Hustru tackar jag före at de hafwa satt mig i stånd, at ej bedja om något. Hör därföre sanning af min mun; en sanning, som ej kan wara mißtänt; en sanning, som nästan altid utestänges från Konungens Säte: frukta Gud, älska Dit Folk, regera Sjelf, tro Din Broder. Då wilja wi och Efterkommande kalla Dig Konung Christian den Store, den Wise, den Gode. Wår förmåga, wåre barn, vårt blod står til Din tjenst; för Dig, för Juliana, för Friedrich, för Fäderneslandet flyter det. Dit Konunga Hus, det Danska och Norrska Riket står då til deß at werlden faller. Den som ej tänker så, är ingen Dansk, ingen Norrman; men ho tänker annorledes, utan de, som äro sälde til laster? Ho ärar

3

och uphöjer icke den farliga men ärefulla Natt, som sönderbröt wåra bojor, som gjorde oß igen til et Folk. Härlige Natt! tilkommende homerer och Virgilier skola sjunga om dig. Så länge Danske och Norrske Hjeltar äro til, skal Julianas och Friedrichs beröm wara, men icke förökas, ty det är omöjeligit; Werlden skal således förr blifwa til intet, än deras ära förgås. Ewige Gud! Du som herrskar öfwer Konungar, öfwer Människor och Werldar; Du som med Dit wäders anda har förskingrat de ogudaktiga och gjort deras anslag til intet; gif oß förstånd och hjertan, til at inse Din Wisa Styrsel, til at erkänna Din Allmagt, til at följa Dina Heliga Lagar. Gif wår Konung kraft til at hänga fast wid Dig! låt honom inse, at Du är Hans Konung, och han wår Fader. Det ske! Det ske!

(I en Utländsk Tidning är infördt, at Gref Struensee och Gref Brant samt Justitiä-Rådet Struensee äro med hårdare arrest och Järn-fjettrar belagde: at enkannerligen Gref Struensee är i et mörkt Arrest-rum, där gemena Mißgerningsmän plåga inneslutas, i en flått klädning, och at en hwar kan se honom genom Järn-Gallret för Fenstren: at den ena Lif-Medicus Berger, som kom til samma sysla efter Gref Struensee, likaledes är belagd med Bojor; at den förra Hans Maj:ts Lif-Medicus, som äfwen har samma namn, och har Stats-Råds Characteren, är som en rättskaffens Man, åter kallad til Lif-Medici syslan; at alla bref, som komma til de fångna, aflemnas til Hemliga Cabinettet, och at man tror Rättegången wid Cabinettet kunna inom et par manåder wara til slut bragt.

Wien, d. 11 Jan.

I går aftons hitkom den nya Kongl. Franska Ambassadeuren Prinsen af Rohan, som är Coadjutor af Stiftet Strasburg, hwilken i dag aflagt des första besök hos Riks-Vice-Canzleren Fursten af Colboreda, och hos Hof-Canzleren Furst Kauniz.

Berlin d. 25 Jan.

I går, som war Hans Maj:ts Konungens Födelse-dag, spisade Han hos Hans Kgl. Höghet Prins Henric, hwarest äfwen Hennes Maj:t Drottningen, Hennes Maj:t Enke-Drottningen af Swerige, Kongl. Prinsessan Sophia Albertina, samt Kongl. Huset spisade til middagen. Efter middagen for Hans Maj:t til Potsdam.

Hamburg d. 27 Jan.

I går afled Kejslerl. Kongl. General Lieutenanten Riddaren af Theresie Militair-Orden och Commendanten här i Staden Baron Janus i deß 61:sta år.

NOTIFICATIONER.

Följande Edictal - Citation införes i desse Tidningar på begäran, ord ifrån ord, sådan som den blifwit hit öfwersänd, afl. Großhandlarens i Stockholm Walter Graingers Arfwingar til eferrättelse, hwilka, enligt samma Citations innehåll, böra wid förlust af all vidare talan, antingen sjelfwe, eller genom Laga Ombud, aldrasist inom Måndagen efter Söndagen Quasi modo geniti, som infaller

d. 27 Apr., sig inställa wid Stor-Furstel. Hollstenska Lands-Rätten i Kiel, och derstädes bewaka deras fordran af 2000 Ducater, som dem, i förmågo af framl. Generalens Gref von Dernaths til berörde Großhandlare lifstiden på nyinämnde summa gifne Förskrifning af d. 6 Oct. 1721, tilkomma kan, samt alla til saken hörande bewis och Handlingar då äfwen upte. Citationen lyder så: wir CHRISTIAN der VII::de, von GOTTES Gnaden, König zu Dännemarck, Norwegen, der Wenden und Gothen, & c. & c. und von Desselben Gnaden Wir PAUL PETRO WITZ, Kayserl. Cron-Printz, Thron-Folger und Groß-Furst aller Reußen & c. Erbe zu Norwegen, beyde Herzöge zu Schleswig, Hollstein, Stormarn und der Dithmarschen, Grafen zu Oldenburg und Dellmenhorst & c. & c. Gevettere: Fügen denen nicht nahmhaft gemachten Erben des weil. Großhändlers zu Stockholm, Walter Grainger nomine, derer gegen Unsern, des Königs, Cammarherrn und Land-Rath, auch Unsern Landsassen, und lieben Getreuen, Herr FRIEDRICH OTTO Graf von Dernath auf Hasselburg, Övelgönne & c., bey dem gemeinsamen Hollsteimschen zu Rendsburg im vorigen Jahre gehaltenen Quartal-Gericht eine Ladung, in puncto prætensi debiti von 2000 Ducaten ex prætensa obligatione avita de dato Stockholm d. 6:te Octobr. 1721, ausgebracht worden, hiedurch zu wißsen, was gestalt bemeldter Graf von Dernath, nach dem eurer seits die Sache jetzo nicht weiter afterfolget werden wollen, nunmehr bey dem diesjährigen Quartal-Gericht, wider euch, pro citatione edictali provocatoria ut & mandato de edendis documentis samt was dem anhängig, aller-und unterthänigste Ansuchung gethan. Wann Wir nun den verwaltenden Umständen nach solchem Petito Statt gegeben und darauf nachstehende Edictales, juncto Mandato, zu Recht erkannt; Als citiren, heischen und laden Wir euch, aus hoher Landesfurst:er Obrigkeitlicher Macht und Gewalt, auch von Gerichts- und Rechtswegen, hiemit ein für alle mahl und also peremptorie, aller - und gnädigst wollende, daß vor dem am Montage nach Quasi modo geniti des instehenden 1772:te Jahres hieselbst zu eröffnenden gemeinsamen Hollsteinischen Land-Gericht ihr nach Ordnung des Catalogi Causarum sub pæna præclusi & perpetui filentii entweder persönlich oder durch einen gnusam bevollmächtigten Anwald unausbleiblich erscheinet, nach von Supplicanten beschafte Provocations-Antrage, eure bey dem im December vorigen Jahrs zu Rendsburg gehaltenen Quartal-Gericht, in puncto prætensi debiti liquidi von 2000 Ducaten, ex prætensa obligatione avita, vom 6:te Octobr. 1721, cum usuris & expensis gegen den Supplicanten ein citirte Sache fortsetzet, eure Klage rechtlich an - und ausführet, und nach hine inde verhandelter Noth - und Gegen-Nothdurft Sprüch Rechtens gewärtiget, mit der ausdrücklichen Commination und Verwarnung, ihr erscheinet als denn, und thuet deme also oder nicht, daß nichts destoweniger ans des gehorsamen und erscheinenden Theils anhalten in der Sache weiter, was Rechtens, ergehen, auch ihr auf den fall eures Außenbleibens, nicht nur mit gemeldeter eurer angeblichen Schuldforderung gänzlich præcludieret, und ein ewiges Stillschweigen euch solcherhalb auferleget, sondern auch die vorberegte ausgeblighe Verschreibung des Supplicantis Groß-Vaters, des weyl. Generals Graf von Dernath, an den Walter Grainger gerichtlich mortificiret und für null und nichtig erkläret werden solle. Wobeneben Wir auch, unter gleichmäßiger Commination hiedurch anbefehlen, daß ihr binnen sechs Wochen a die publicationis

4

hujus Citationis, so wohl die zu eurer Legitimation erforderliche Urkunden, als auch sonst alle uns jede diese angebliche Schuld-Forderung directo vel per indirectum betreffende documenta ins besondere die angebliche Verschreibung des vorbemeldten weyl. Generals Grafen von Dernath, und die zwischen demselben und dem Walter Grainger desfalls zugelegt seyn sollende Liquidation in Originalibus hieselbst bey Unserm gemeinschaftlichen Land-Gerichts-Notario Cirsovius allenfals jurato einleget. Wornach ihr euch zu achten und für Schaden zu hüten. Gegeben unter Unsern vorgedruckten Königl. und Groß-Furstl:n Secreten in Unserer des Groß-Fursten und Hertzogs Stadt Kiel den 2:te Decbr. 1771.

(L. S. / R.) (L. S. / M. D.)

Christian Ludewig Rachel.

Commendeuren John Byrons Resa omkring Jordklotet, åren 1764, 1765 och 1766: innehållande Beskrifning

öfwer Ön Madera, Brasilien, Falklands Öarne, Magellanska Sundet, Patagonske Jättarne, Ön Masa Fuero , de förut obekanta, men af honom uptäckta sju Öar i Söderhafwet, Ladroniska Öarne, Batavia, Goda Hopps udden, med flere förefallande märkwärdigheter; är på Bokhandlaren David Segerdals förlag af trycket nyß utkommen och säljes i des Boklåda på stora Rygatan a 3 dal. k:mt Exemplaret.

I morgen d. 7 Febr. kommer på Bok-Auctions Kammaren at försäljas resten af de Böcker, som efter tr. Förteckning börjades d. 5 Ejusd. , jämte div. andra Böcker efter skr. Catalog. Den 8 dito, som är en Lördag, kommer därstädes at göras början med försäljningen af et förnämt Sterbhus Bibliotheque, bestående i div. språk och Wetenskaper, enligt tr. Förteckning, hwarmed början sker med Octaverne.

Ben 12 Febr. nästk. blifwa följande i Riksens Ständers Banque pantsatte samt til försäljning behörigen lagfarne och tagståndne fasta Egendomar, bel. här i Staden, genom offentel. Auction å wanligt ställe i Banco-Huset kl. 3 e. m. förfälde, neml. 1) Fasta Egendomen N:o 45 på Norrmalm mid Holländaregatan i Qw. Lindansaren, å fri grund bel., wärd. til 12000 dal. k:mt. 2) Fasta Egendomen N:o 22, wid hörnet af Prästgatan och Ankaregränden i Qw. Ajar, å fri grund belägen, wärderad til 12000 dal. k:mt. 3) Fasta Egendomen N:o 23 wid Trångfund, uti Qw. det mindre å fri grund belägen, wärderad til 18000 dal. k:mt. 4) Fasta Egendomen N:o 125, wid hörnet af Swartman och Kinstugugatorne, å fri grund belägen, wärderad til 30000 dal. k:mt. 5) Fasta Egenbomen N:ris 127 och 140, belägen wid Österlång- och Baggensgatorne, fri grund, wärderad til 75000 dal. k:mt. Likaledes den 11 Martii försäljas följande i Banquen pantsatte Egendomar, 1) Fasta Egendomen här i Staden på Norrmalm och Drottninggatan under N:o 24 uti Qw. Adam och Ewa belägen, wärderad til 150000 dal. k:mt. 2) Louiseholms Järn - och Manufactur Werk, bestående af en Plåthammare och 2 Knivsmedjor samt en större och en mindre Hammare, hwarest förfärdigas åtskilliga sorter Manufactur-smiden, jämte tillydande kronoskattehemmanet Berg et helt och 3:ne oskattlagde Torp, en oskattlagd Såg och 2 skattlagde Mjölqwarnar, med skog och fiske, belägit uti Elfsborgs Län, Wedbo Härad och Toftedals sochn, wärderad til 61333 dal. kopp:mt. Närmare underrättelse om desse Egendomars beskaffenhet

kan inhämtas af de i Banquens Cancellie öfentlige wärderings-Instrumenter.

Den 17 Martii nästk. kommer uti Skara Stad uppå öppen Auction at uplåtas, til den, som lämnar de lindrigaste wilkor, nedannämde beklädnings persedlar för Kgl. Wästgöta Cavallerie Regemente, hwilka persedlar af Lefweranten i bemälte Stad komma at fritt lefwereras, neml. blått Kläde til Räckar 3937 1/2 aln., gult dito til wästar , 2312 1/2 dito, gult Boj 2750 dito, Foderwäf 7250 dito, Mässings Räckknappar 2333 1/3 dassin, dito Wästknappar 1833 1/3 dito.

Uti Kgl. Lif-Gardets Rapportsalen blifwer d. 10 Apr. f. m. kl. 9. Uphandlings-auction anställd på följande Monderings-persedlar för berörde Regemente at lefwereras medium Oct. innew. år, neml. 1836 st. Skjortor, 1836 par Ullstrumpor, 1836 par skor och 3672 aln. Stöflettwäf.

Nästk. Måndag som är d. 10 Febr. kommer på Stadsens Auctious Kammare at försäljas en wacker Kappsläda med tihbehör.

Den 28 innew. Febr. månad kl. 4 e. m. behagade Slagtaren Hans Pet. Lundgrens Borgenärer sammanträda på Källaren Stockholms Bours wid St. Jacobi gränd, at emottaga den andel dem af Concurssmassan kan tilkomma. Åliggandes hwar och en wisa det han med Ed sin fordran wederbörligen fåstat, den som däri brister, äfwen som den, hwilken da är frånwarande, har at skylla sig sjelf, om hans rätt går förlorad.

Gullsmeden Gustaf Staffels samt. Borgenärer, behagade d. 8 innew. Febr. kl. half 4 e. m. på Malmens Källare, med Curatorerne sammanträda til here angelägna ärenders öfwerläggning- och afgörande, som ej tola uppskof; hwarföre de uteblifwande få, årnöjas med de närwarandes tagande beslut.

Concurs-Twister.

Hos wederbörande Domhafwande har Bruks-Patronen Johan Runer anmält sig wara sinnad på nästa Häradsting med Mora. Wenjans och Serna soknar, som infaller uti Mora Soknestufwa d. 6 Martii innew. år,

göra ansökning om sina Borgenärens sammanfallande, at til dem all sin Egendom på en gång få afstå, hwilket Borgenärerne til efterrättelse kungjordt warder, på det de må äga tilfälle at å berörde Ting sig infinna och med den gäldbundna Egendomen samt Bruksförvaltningen taga de mått och steg, som nödige wara kunna.

Härmed kungöres at Skattebondens Olof Jacobsons och des Fader Jacob Olsons i lilla Herdals Kyrkoby och Gesteborgs Län samt. Borgenärer komma at enligt anslagen Proclama sig inställa wid Häradstinget på Swegs Gästgifwaregård d. 6 nästk. Martii.

Tredje gången kungöres, at offenlel. anslagstiden för Commerce-Rådets och Riddarens Rob. Finlais & Compagnies samt. Borgenärer löper til ända d. 17 nästkommade Martii.

Tredie gången kungöres, at handlande Borgaren Bengt Falks Concurss infaller d. 21 Febr. 1772 wid Eksid

Rådstufwu-Rätt.

Den 10 nästk. Febr. blifwer wid Trosa Rådstufwu-Rätt slutelig Dom afsagd imellan för detta Mölnaren And. Söderbergs samtel. Creditorer, som til efterrättelse länder.

Register öfwer Inrikes Tidningarne ifrån des början 1761, til 1771 års slut, kunna Prenumeranterne gratis bekomma.

1

En accurat Afbildning

paa

Grev Struensees

Grevelige Vaaben.

2

Forklaring

over

Grev Struensees

Grevelige Vaaben.

Skioldet er deelt i fire Deelee, af hvilke den første og sidste indeholde

tvende blaae Floder paa skak i Guld-Feldt, i den anden Deel, som er rød, sees tvende Sølv-Nøgler satte imod hveranden, og i den tredie, som har samme Farve som den anden, ere tvende Sølv Laurbær-Greene over Kors, omgivne med en Guld-Krone. Hierte-Skioldet er af Sølv, ziiret med en Grevelig Krone, og forestiller et udrustet Skib.

Oven paa Skioldet ere trende aabne Hielme med elleve Traller og en Grevelig Krone over hver af dem. Paa den første Hielm sees en Ugle, holdende en Sølv-Nøgle i Næbet; paa den mellemste et udrustet Skib, og paa den tredie tvende Sølv-Vinger, imellem hvilke ere tvende Laurbær-Greene af Sølv, omgivne med en Guld-Krone.

Skioldholderne ere tvende Bevere, staaende lige op, med funklende Øyne, og med Halen imellem Beenene.

3

At Æres-Tegn ey altid er Med Ære og Fortienester forbunden, Derpaa et nyt Beviis er her:

Vel før man og en hielmet Skielm har funden — Ey Jordens Guder er alseende,

Og ærer derfor tit Uværdige. —

Tit skiuler Høyhed, List og Vold: Tit Æres-Krandse, onde Raad og Hierter; Hvad Struensee bar i sit Skiold,

Det alle veed; ja det til mange smerter;

En Skygge af hans Pragt er dette Tegn, Hans Skiændsel dør ey ud i Nordens Egn.

Hans Skib med Lykke-struttet Seyl Foer høyt og let ind i ukiendte Fiorde —

Men af forønsket Havn tog Fejl Skiønt Pluto og Frue Venus var om Borde, I Havnen det med eet kuldseydele Ved Himmelen alviise Styrelse.

Han Hoved-Nøglen listig stial Til Rigets Guld — og til Monarkers Hierter —

Han lukte efter eget Val —

Men lukte op for Synd — og mange Smerter —

Han lukte Døren i til Kongens Stoel —

Ja! Kundskabs-Nøglens Rov — det var Hans Maal. —

4

Han som en Flod i voldsom Fart Bortskylte manges Lykke — Penge — Glæder — Hans Vellyst intet var for rart,

Han hærkede sin Siel — i bløde Klæder. Han smittede det Vand, som før var klart — Men standsedes midt i sin snelle Fart. —

Her visnede den Laurbær-Krands Han drømte om, som Viis — som Sejer-Herre, Her sluktes Grevens gyldne Glands Som Rigets Soel berøvedes — desværre!

Her hialp ey Guld- og ey Sølv-kronet Glands Her visnede vor Greves Laurbær-Krands.

Her blev Veltalenheden stum,

Her tabtes Mast — og Last — og Roer — og Anker, Her Uglen gribes i en Slum,

Her styrtes mange sorte Natte-Tanker;

Ulykkens Fugl imod Sædvane sov I Nattens Mulm — og skiltes ved sit Rov.

En vinget Hevn anfaldt den Trop,

Som fløy saa høyt — den deres Vinger stækker — Et Mørkets Sælskab hæves op;

Ey Bever, Vid og Fliid og Vagt tiltrækker — Ey kronet Hielm— ey røversk Ugle-Vold; Med os var Gud, vor Hevner, Soel og Skiold.

1

En accurat Afbildning paa Grev Brandts Grevelige Vaaben.

2

3

Forklaring over Grev Brandts

Grevelige Vaaben. Skioldet er deelt i fire Deelee, af hvilke den første og den fjerde forestiller en Salamander midt i en brændende Lue udi sort Feldt, men den anden og tredie, som er blaae, sees en hviid Stør, svømmende i Havet, holdende Hovedet og Halen oven for Vandet.

Midt paa dette Skiold er et mindre Skiold med en Grevelig Krone over, hvorudi sees en Guld Grannød i rødt Feldt.

Oven paa Skioldet ere satte trede aabne Hielme med elleve Traller, og en Grevelig Krone paa enhver af dem. Paa den første ere tvende Guld-Ild-Vifter satte paa Kors igiennem en Guld-Krone med Skafterne ned ad. Paa den mellemste viiser sig den øverste halve Deel af en Vildmand prydet med Krands og Belter af Løv, holdende i den høyre Haand en Kølle, og med den venstre Haand i Siden. Over den tredie skinner en Guld-Stjerne imellem tvende udstrakte Sølv-Vinger.

Skioldholderne ere ved den høvre Side en sort Ørn, som seer tilbage, har udstrakte Vinger og Kløer, rækker Tungen ud af Næbet, og har en Guld-Stjerne paa Brystet; ved den venstre Side en rød Løve, som har en bister Aasyn, seer sig tilbage, og rækker Tungen ud af Munden.

De ere blevne Grever 1771 den 30 Septembr.

4

Uvisse Høyhed — korte Greve-Stand

Et Veyrlys liig — ja liig den kolde Brand,

Her brændte — Herskesyge høyt — og Iver i at synde, Begierlighed til Guldet — og de onde Lysters Brynde. Hvad nytter Skiold og Hielm og Ærestand,

Naar Hiertet blusser høyt i Ondskabs Brand?

I denne Ild sig Sielen hærde Mod Loven døv — feed af Vellysterne.

Rovsyg og vild den bygte høit blant Ørnene sin Reede, Indbildte sig en Styrke, som en veeg for Kuld og Heede,

En Løve-Magt — en Salamander-Hud Og spottede med Dievel — Konge — Gud —

Men Skiold og Hielm forsvandt i Hevnens Nat, Den hærde i Dommens Ild blev mat,

Hans Stjerne faldt, og Rigets Soel brød frem i dette Mørke, Hans Løve-Grumhed — Større-Kraft— hans Ørne-fart

og Styrke.

Faldt ned for Himlens Hevn og Kongens Bud —

Holdt ey den sidste heede Lue ud. —

Trykt og findes tilkiøbs hos August Friderich Stein, boende i Skidenstrædet i No. 171.

1

Struensees Poenitentse og Tale til sine Medskyldige i Fængselet.

**Kiøbenhavn Trykt hos Paul Herman Höecke
1772.**

2

3

Enhver begierlig er mit Levnets Løb at vide,

Det er naturligt nok, jeg selv det og maae lide,

At Folk, nysgierrige, vil vide alt om mig;
Thi jeg tilstaaer, mit Liv har været underlig.
Først var jeg Theolog, og tænkte Præst at blive;
Men Satan i betids mig derfra vilde rive,
I steden for en Præst jeg blev Frietænkere Udaf de fiineste og meest forhærdede.
Jeg fulgte drabelig Vantroens, Fandens Fahne, Frietænk-Skrifterne best smagede min Gane,
Jeg derfor Afskeed gav til min Theologie,
Iførdte mig i Hast Juristers Liberie.
Jeg og i Hue og Hast har vildet avancere,
Derfore vilde jeg min Jura sterk studere,
Ved dem man Ære nok kan naae, naar Lykken vil, Og største Høyhed man ved dem opklavrer til.
Men ved Theologie man sielden meere bliver End simpel Præste-Mand, en Stand, som ikke giver Forønsket
Rigdom, og den høye Ære; thi For meget hersker nu fordømt Frietænkerie.

4

Men see! mit Haab slog Feyl, jeg nød det jeg søgte, Med mine Jura en fortrædlig Lykke spøgte.
Jeg som var hurtig i mit Væsen og Forstand,
Gav Jura Afskeed og greb Medicinen an.
At alle gode Ting er tree, det maae jeg sige;
Thi jeg har avanceert i Hast og uden Lige Ved dette tredie og sidste Studium,
Saa det har rygtedes all Verden runden om.
Jeg Conferentz-Raad blev i Hast, det lod sig høre,
En Doctor slige Spring saa ofte sees at gjøre,
Men at jeg kort derpaa blev Greve og Vizir,
Det stor Forundring hos enhver, som tænker, gîr, Opfyldt med Ære, Fryd, med Rigdom, søde Dage,
Jeg havde kundet nu all Jordisk Glæde smage,
Hvis ey Ærgierrighed reent havde blindet mig,
Ved den jeg i en Hast blev høystulykkelig.
Jeg kuns til Urter fød, har Sceptret vildet føre,
Og høyst formastelig en Konge-Krone røre,
O Brandt! o Helveds Brand! din Brand mig lysede, indtil jeg Veyen fandt til Død og Helvede. Durchdrevne
Gæhlert, fuld af Satans Kneeb og Renker, Du og en Aarsag er i mine Baand og Lænker,
Forvovne Falkenschiold, som trodser Himmel, Jord, Du og er Aarsag, at min Jammer er saa stor.
Men hvortil hielper det Forbandelser at lyse,
De Karle lade sig af Eder ikke kyse,
Selv Fanden troer jeg dem ikke kyse kan;
Thi de forventte er i Hierte og Forstand.
Brandt.

(forestilles at have hørt dette og siger:)

Holdt Munden, din Cujon! holdt inde med din Klage, Vort Liv dog engang her jo Ende skulde tage,

5

En ofte Straae-Død dør, som større Smerter har, End den, som Bøddelen udi en Hast gjør klar.

En ofte paa sin Seng maae mange Dage sukke,

For den forønskte Død hans Øyne vil tillukke,

Men vores Død, hvor haard den endog blive vil, Dog hastig ende maae sit Theatraliske Spil.

Struensee.

Saa tør du da endnu forvovne Ord udgyde?

Brandt.

Ja det, som mere er, med Spill og Sang mig fryde,

Struensee.

Dit Spill vist Ende faaer, man tager det fra dig, Brandt.

Saa synger jeg engang og derved fryder mig.

Jeg kan saa vel med Fryd som sukkende fordrive.

De Leve-Dage, som tilovers for mig blive,

Et Centner vægtig Sorg dog ikke redder mig,

Den Død, mig er tiltenkt, er u-omgiengelig.

Struensee.

Men Evighden da! vil du dig ey omvende?

Er vi ey Syndere; maae vi det ey bekiende,

Er vi ey Syndere, de allergroveste,

Som topmaalt har fortient det Heede Helvede?

Brandt.

Det er kuns lutter Væv om Helvede og Fanden Det kan din Tosse troe, som er forrykt i Panden,

Jeg aldrig nogen Tiid har troet om Helvede:

Thi ellers havde jeg ey hiulpen Struensee.

6

Falkensciold.

Ey hvad er det for Snak, en prater vek om Fanden,

En anden zitrer, som alt Øren var for Panden,

Vi bør med List og Mod afkaste Lenkerne,

Og søge vores Vel iblandt Soldaterne. Den heele Guarnison ey faaer os før at skue,

At den jo tændes an af Kierlighedens Lue,

I Spidsen af en Hær vi alting knuse bør,

Ey Klagemaal; men Mod vor Held og Ære gjør.

Struensee.

Ey List, ey fyrigt Mod kan brekke vores Kieder,

Og om forgieves Hielp du hos Soldaten leder,

Enhver Soldat er troe imod Kong Christian Og Struenses Parthie er ingen tilgedan.

Ja! om Soldaterne saa galne skulde være,

At de til vores Fryd Gevæhret vilde bære,

Hvad vilde det forslaae? hver Borger er Soldat, Studentens Mod og Sværd er heller ikke mat.

Gähkert.

Messieurs! jeg siger dem: vi skulde ikke trenge,

Hvis jeg kuns havde strax den Mængde Guld og Penge, Som jeg ved tusind Kneeb for til mig revet har, Potz tausend! daß ist Geldt, som alle Ting gjør klar.

Struensee.

Jeg meere stiaalet har end Gähler trende Gange,

Men om jeg kunde end mit heele Rov erlange,

Jeg ingen Udvey saae til vores Redning; thi Enhver nok passer paa, at vi ey slippe frie.

Hvem vilde vel engang os Kiederne afføre,

Ey Magt, Forvovenhed kan dette Arbeyd gjøre,

7

Tilmed hver hader os, som er i Rigerne,

Og ingen findes meer, som vi, forræderske.

Men om vi ogsaa slap af vore Baand og Lenker,

Jeg ingen Redning seer ved disse Kneb og Renker;

Thi vi i Dannemark ey ene er forhadet,

Vi paa all Jordens Kreds af alle er forladt.

Saa langt som Verden gaaer, enhver os bander, hader. Vi var Forrædere imod den beste Fader,

Den store Christian, den vise Scepter-Mand,

Og altsaa ingen Fred for os i noget Land.

Brandt.

Eh! bien, Monsieur! ret talt! Vi kan ey haabe meere, I Os, Vi Jer igien med Steilen gratulerer,

Men dog en Attendant jeg spille vil engang,

Og nogle Triller slaae i en parisisk Sang.

Man mere end en Død dog ikke os kan give,

Daß ist ein Uebergang, alt Levende skal blive

Engang igien til Støv, derfor kuns lystigt Mod, Lad Verden kiølnes ved at see vort Hierte-Blod. Naar vi først qualte er, saa er det samme,

Vi føle da ey meer til Harmen, Oval og Blamen,

Jeg har den samme Troe, som Epicurus før,

At Siel og Legeme med eet de begge døer.

Dervaa jeg drikke vil bort all min Sorg og Smerte Udi et godt glas Ponch, som glæde kan mit Hierte,
Ja jeg fornøyer mig, saa længe jeg er til Jeg spille, synge, og jeg drikke, sladre vil.

Struensee.

Jeg og en Atheist var i de glade Dage,

Men Ak! vi liden Trøst i dette kuns kan smage,

En Helved avled Skræk er i min Siel antændt Mit heele Hierte er med Angst og Vee bespændt.

8

Ak! jeg fortvivle maae, ey Salighed kan vente,

Hvor skal jeg Trøst mod Død og Helveds Luer hente,

For Bødlen zitrer jeg; men tusind gange meer For Sarans aabne Gab, som grudsomt ad mig leer. Som K —
ge-M — re hvor skal jeg finde Liise,

Hvem kan mig Veyen vel til Roe og Frelse vise,

Jeg nævner Frelse, ja der er en Frelser;

Men han ey Frelser er for mig usalige.

Jeg forud er fordømt, det kan ey andet være,

Jeg gloend Kroner skal i Satans Rige bære,

Fordi i Norden jeg Guld kronen ønskede,

O at saa dybt jeg faldt for Satans Fristelse.

Dog holdt! en Gnist af Trøst frembryder i mit Hierte, Jeg føler Lindring i min store Angst og Smerte,

Jeg hører Frelseren, som raaber kierligen:

Jeg er hver sønderknuust, bodfærdig Synders Ven.

O søde Jesu! vil du da min Frelser være,

Skal jeg til evig Tiid din Død og Naade ære

O ja! Du haver talt. — Dit Ord stal evig staae, Jeg evig Salighed ved dine Saar skal faae.

Gid hver Medskyldig sig af Hiertet og omvende,

For Dig, for Kongen og for hver sin Synd bekiende Gid ey Haardnakkenhed hos nogen haver Sted,

Som slutter Veyen til for evig Salighed.

Gid hver og een af os vor grumme Synd fortryde Da skal vi trøstes her, og hisset hos dig nyde

Fuldkommen Salighed for din ustandne Død.

Det være skal min Trøst i Siels og Legems Nød.

1

und Herr in Christiansborg.

2

Schreibe« an den König von dem Grafen von Struensee, oder Mrunterthänigste Bitte für sich und seine Mitgefangenen, um einige Erleichterung und Befreyung von den wohlverdienten Strafen/ nebst dem ehrerbietigsten Wunsche: Lieber sogleich mit dem Leben zu büßen. .>V; ME ' ' EEE - Sen Gelegenheit des hohen Königlichen Geburtsfeffes,

am 29sten Jenner «nterthänrgst abgelassen.

3

Allerdurchlarrchtigster, Großmächtigster,

Allergnadigster Lrbkönig und Hert

\$ n allertiefster Unterthänigkeit, von Schrecken erfüllet und von Angst V bend, wage ich, zu Eurer Königlichen Majestät Füßen diese geringen Zeilen nieder zu legen. O möchten dieselben vor meines theuresten Königes Augen kommen!

Wie sehr, allergnädigster König , wünschte ich, an diesem Feste Eurer Königlichen Majestät, mich, nebst Höchstdero Unterthanen, einfinden zu dürfen, welche das Glück und die Gnade geniessen, vor meines allergnädigsten Königes Thron zu stehen , um Hochdemselben des Himmels Segen anzuwünschen, und Hochdesselben Gnade zu erlehen. Wie sehr wünschte ich, an einem so hohen, so freudenvollen, und für beyde Reiche so erwünschten Tage, an der ehrfurchtsvollen Freude Theil zu nehmen, die Heute alle Unterthanen im Herzen fühlen und davon entzückt werden! Wie gerne führte ich jetzt meine Feder zu meines allergnädigsten Königes und meines geliebtesten Vaterlandes Ehre! aber sie ist ermattet; Schrecken umringt mich, daß die Hände zittern ; mein Blick schwärzet das Papier; und entfärbet die Dinte»

Die hohe Gnade, deren Eure Königliche Majestät mich vorhin gewürdiget haben, Hochdenenselben zunächst zur Seite zu sitzen, und deren ich selbst mich so freventlich beraubet habe, die macht jetzt mich äusserst beschämt. Die Erinnerung der Gewalt, die Eure Königliche Majestät mir allergnädigst anvertrauet hatten , das Ruder des Reichs zu führen, die schlägt mich jetzt mit Schrecken. Daß ich, der ich sonst auf dem Königlichen Schlosse überall, wo ich wollte, umhergehen durfte, jetzt mich in einem engen Gefängnisse sehen muß, das verdoppelt meinen Kummer. Statt des ersten Staatsministers, bin ich jetzt der niedrigste und elendeste Gefangene. Statt meiner ausserordentlichen Freyheit, trage ich Ketten. Statt meines vorigen großen Ansehens, habe ich alle Verachtung. Alle diese Erinnerungen verstärken meinen Schmerz, ich werde ohnmächtig, und mir entfällt die Feder. —

Doch die Hoffnung auf meines allergnädigsten Königes Milde und Gnade gibt mir sie wieder.

Verheelen kann ich nie, was überall nur gar zu bekannt ist. Meines allergnädigstm Königes Verfügung mit mir, mein unerwarteter Fall, meine gegenwärtige Wohnung, alles dieses quälet mich nicht; da mein Gewissen, das nun erwachet ist, mich überweiset, daß mein allergnädigster König höchst gerecht mit mir verfähret, daß meine Verstoßung noch

MER Gnade

?

| a (l

| a (l m

4

Gnade ist, und daß ich meine harte Gefangenschaft verdienet habe; und doch ist nichts widerwärtiger, nichts quälender, nichts anstößiger für eine hohe Seele, als eben dieses. Die, über welche vorhin meine Gewalt so groß war, daß sie mich fürchten und ehren mußten; die, welche meinem kleinsten Winke gehorchten; die, welche von einem einzigen meiner gebietenden Blicke keinen Schritt abwichen; die, welche vor meiner kleinsten zornigen Mine bebten, und vor meiner Stimme erzitterten; die, welche wetteifernd meine Gnade suchten, und zu meiner Gunst sich zudrangten; die, welche aus Eigennutz mich stets durch heimliche

Entdeckungen zu beschützen bemühet waren; die, welche vor mir knieten, um den Saum meines Kleides zu küssen: alle die, sageich, verspotten, verspeyen, verhöhnen und verlaumden mich; keiner bedauert mich, und waren noch Einige, die Mitleiden mit meinem Jammer hatten, so dürfen sie es nicht äussern. Keiner beklaget mich; sondern alle sind sich darin einig, mich zu hassen. Ich weiß, ich bin versichert, daß ich jetzt, in meinem elenden Gefängnisse, mehrere Hasser habe, als vorhin, auf dem erhabnen Schlosse, Anbeter und Freunde. Vorhin war das Glück mir so günstig, daß es mir erlaubte, an meines attergnädigsten Königes Seite zu sitzen: jetzt aber ist es entflohen, und an dessen Stelle ist das Unglück getreten, das nun so stark geworden ist, daß mir kaum erlaubt wird, dem Elendesten und Verachttesten in Seiner Königlichen Majestät Reichen zur Seite zu stehen. Erbärmlicher Zustand! nichts kann mich retten, nichts wird mir helfen. Fern sind die, welche mich trösten sollten. Je mehr ich nachdenke, je mehr verzweifle ich. Ich fange an zu seufzen, aber vergebens? Ich rufe um Hülfe, aber umsonst. Ein nagendes Gewissen quälet mich Tag und Nacht, und laßt mir nirgends Ruhe oder Erleichterung finden. Kaum bricht der Tag an, so wünsche ich, daß er zum Ende sey; und kaum wird es Abend, so grauet mir vor der langen Nacht. Mein finstrer Kerker hat nun meine Augen geöffnet; ich sehe einen Stral hereinbrechen, und mir grauet; ich sehe ihn, und seufze mit dem großen Grieffenfeld,

"Kaum ward die Welt mir gram, als ich die Sund' erkannte;

"Gestürzt sah ich mit mir auch Freunde und Verwandte.

"Die Schuld ist offenbar, entdeckt sind unsre Ränke,

"O Gott! o mein Monarch! in Gnaden mein gedenke!"

Vorhin dachte ich, gewissermaaßen die höchste Gewalt mit dem Königlichen Hause zu theilen: aber mir ist sogar die Macht, die ich über mich selbst zu haben glaubte, benommen. Aller meiner Günstlinge bin ich beraubt; der Umgang mit meinen Vertrauten ist mir verboten: sie alle sind gefangen, und was man jetzt Betrug und Ranke heißt, das ist offenbar. Kaum will uns Gott helfen; kaum kann uns die Vernunft retten. Die Gerechtigkeit überweiset uns, das

Recht

5

Recht klagt uns an; unsre Furcht wird größer, unsre Hoffnung wanket und will schon sinken. Nun erst seufzen wir zu Gott; nun erst stehen wir zu der Gnade des mildesten Königes.

Meine Mitbrüder und Mitgefangnen, allergnädigster König und Hert, seufzen mit mir, und ihre leisesten Seufzer dringen durch die Mauern meines Kerkers in meine Ohren. Die Freude, deren wir vorher genossen haben, verursacht uns jetzt Betrübniß; die Würde und das Ansehen, das uns zuvor die Königliche Gnade gab, verdoppelt unfern Jammer.

Unser Unternehmen gegen das Königliche Haus und gegen das Vaterland können wir nicht verheelen, da es Allen bekannt geworden ist; wir können es kaum laugnen, da unsre Bande, unsre Ketten, unser Gefangniß Beweises genug sind. Wider unfern Willen sind wir getrennet worden, da wir es am wenigsten vermutheten. O Jammer! o Noth! wir dürfen nicht mit einander sprechen, wir dürfen uns nicht einander trösten. Einige gar zu schlaue Personen haben unsre Heimlichkeiten entdeckt, und wider unfern Willen uns ges trennetz; sie haben unsre Anschläge bemerkt, und uns eingekerkert. Das einzige, was jeden unter uns insbesondre trösten kann, ist unsers allergnädigsten Königes mildes Herz und angebohrne Großmukh, nach welcher Er nicht anders als recht und billig handelt; und daß, wer Seinen heiligsten Gesetzen und Verordnungen folget, er keinen als den Schuldigen bestrafet, und dem Unschuldigen Recht und Gnade angedeihen läßt.

Nie hatte ich es gewagt, allergnädigster König und Hert, meine Feder in der Absicht anzusetzen, daß ich mein und meiner Mitgefangnen Vergehen und Verbrechert gegen das Königliche Haus und Reich ablangnen wollte. Zwar ist nichts theurerals das Leben: aber doch würde ich es nie gewagt haben, darum zu bitten; «lie würde ich dieses nur gedacht haben. Verwirkt habe ich es, das weiß ich: aber mein einziges Flehen ist Gnade! Gnade!

Ich erkenne es vor Gott, ich bekenne es vor Eurer Königlichen Majestät, daß meine Verbrechen größer sind, als ich sie zu erkennen vermag, und Daß ihrer mehr sind, als ich zu zählen weiß. Mein finstres Gefangniß hat nun meine Augen eröffnet; und der strenge Zwang, in welchem ich jetzt lebe, hat mich vollkommen überwiesen, daß ich meiner Freyheit gemäßbrauchet habe. Von einer Ehrenstuske zur andern erhob Eurer Königlichen Majestät Gnade mich; Sie liebten mich, Sie traueten mir, und liessen mich thun, was ich wollte: O hatte ich doch nicht, da mein allergnädigster König mich zum Nächsten nach Sich erhob, alle Unterthanigkeit, Ehrfurcht und Erkenntlichkeit bey Seite gesetzt; wie sehr glücklich wäre ich gewesen! Betrübnißvoller Tag für mich, da ich! zuerst das Licht der Welt erblickte! unglücklicher Tag, da ich zuerst meines

X 3 aller-

6

i l i

Dy

ff

i

I EEE M c i

c : i.

allergnädigsten Königes Angesicht fchauete! Verfluchter Tag, da ich

verzweifle; — Doch nein; die Hoffnung zu Eurer Kömnglichen Majestät Gnade erhält mich, und stärket mich.

Doch, was darf ich hoffen? was soll ich hoffen ? Recht? — das wieder: fährt mir, Leben? — das habe ich verwirkt. Freyheit? — die habe ich ge: mißbraucht, und sie ist verlohren. — Was denn nun? — Gnade! Gnade!

Ewiger Gott! steh mir bey: ich verzweifle! ich verzweifle!

O laß. mich einen Schimmer der Gnade erblicken, die ich vorhin verachtete. Eile zu mir mit Deinem Tröste, den ich zuvor kaum gesucht habe. Rette mich! rette meine Seele!

Je mehr ich nachdenke, desto mehr verfallende ich in Tiefsinn; und mir grauet, nicht vor dem Tode, sondern vor einer schrecklichen Ewigkeit.

Allergnädigster König und Hert! Ehemals war es Gebrauch, an gewissen Festen Gefangne loszugeben. — Aber nie darf ich es wagen, Eure Königliche Majestät, an diesem Tage Ihrer hohen Geburt, um mein Leben anzuflehen. — Hochdieselben erquicken, an diesem Ihrem Feste, so viele mit erfreulicher Hoffnung: aber dieser Freude habe ich selbst mich beraubt. Eure Königliche Majestät erfreuen und erheitern Alle, die so glücklich sind, Hochdenenselden nahe zu styn. O lassen Sie doch, allergnädigster König, einen kleinen Trost von Ihnen mich erquicken! Eure Königliche Majestät geruhen zu erwägen, daß ich nicht so kühn bin, an diesem hohen Feste, um Befreyung von meinem Gefängnisse zu flehen: nein, nur um Erleichterung.

Die schweren Bolzen und Ketten, die auf Eurer Königlichen Majestät allergnädigsten Befehl ich tragen muß, drücken mich so hart, daß ich matt und ohnmächtig geworden bin. Ich bin zugleich entwaffnet und entkräftet, und mein finstrer Kerker hat mich muthlos gemacht. O allergnädigster König! möchte ich, o möchte ich den geringsten Schimmer der Gnade erblicken, die Eure Königliche Majestät heute so vielen schenken! O möchte Hochdero Königliche Milde und angebohrne Großmuth vorwalten, so dürfte ich an diesem großen Tage hoffen, daß meine Bande ein wenig gelöset, meine Ketten ein wenig erleichtert, meine Gefangenschaft ein wenig gemildert, und ich von dem harten Zwange ein wenig befreyer würde. Hörete mein allergnädigster König mein Flehen, so weiß ich, Er würde mich erhören. Aber, weil ich so mancher Unterthanen Bitte nicht der Königlichen Gnade vorgetragen habe, so muß ich zweifeln , ob es meinem Flehen verstattet seyn werde, meines allergnädigsten Königes Gehör und hohen Beyfall zu finden.

. Ja, allergnädigster König, ich weiß, daß ich Leben, Ehre und Güter verwirkt habe; da à nagendes Gewissen mich überweiset, daß ich es vollkommen verdimet habe, und nie es wagen darf, dieses zu läugnen. Aber geruhen

7

Eure Königliche Majestät, diejenige Gnade, die in Hochdero Macht steht, mir unverzüglich wiederfahren zu lassen: so nehmen doch alle meine Klagen ein Ende. Sie, allergnädigster König, haben die unumschränkte Macht, alles zu geben, was Sie wollen. D! nach Hochdero Königlichen Weisheit, zu zu deren Seiten Milde und Gerechtigkeit stehen , dieselbe zu unterstützen und zu leiten, geruhen Eure Königliche Majestät, mein Todesurtheil zu unterschreiben; so bin ich vergnügt, so will ich mit Freuden sterben.

Ich weiß, Erhabner König, der Tag der Geburt Eurer Königlichen Majestät ist ein Freudenfest für Hochdero beide Reiche; ja ich habe bemerkt, wie sehr die treuen Unterthanen ihren allergnädigsten König lieben, und wieder von ihrem Landesvater geliebet werden. Daraus schließe ich, und bin überzeugt, daß jene mit Eurer Königlichen Majestät höchst zufrieden, und Eure Königliche Majestät es mit ihnen sind. Dürste denn ich mir die Gnade erlehen, mich, obgleich in Ketten und Banden, unter den freyen Unterthanen einzufinden, damit sie vor die Ohren Eurer Königlichen Majestät, mein allerunterthanigstes Flehen bringen, das ich für Hochdieselben, und für mich zum Himmel absende.

Ihr starken Pfeiler des Reichs, die Ihr meinen attergnädigften König in Seinen Reichsgeschäften unterstützt! Ihr, denen der letzte Blutstropfen nicht zu theuex ist, um Ihn zu beschützen! Ihr, deren Gedanken ganz darauf gerichtet sind, Seiner Weisheit zu Hülfe zu kommen, und Ihm Seine hohen Vatersorgen zu erleichtern! zuerst flehe ich jeden von Euch an; habet Mitleiden mit mir, der ich vorhin so unbescheiden war, und kaum jemanden kennen wollte. Vergebet mir meinen Spott über Euch, und meine Verachtung Eurer Verdienste. Begnüget euch an der Freude, daß ich mein Verbrechen gestehe, obgleich Ihr sie kaum achtet. Begnüget Euch an der Ehre, daß ich meines allergnädigsten Königes, Euer und des Reiches Gefangener bin, obgleich Ihr auch dieses kaum achtet. Seyd mir günstighöret mein Flehen! seydt mir gewogen! Jetzt gestehe ich jedem von Euch zu, und muß es Euch zugestehen, daß Ihr des Königlichen Hauses und des Reichs Bestes kennet und befördert, und daß Ihr unsers Monarchen Gnade habet. Verlasset mich! ich bin gegen jeden von Euch unbescheiden gewesen; doch erlaubet mir, zu bitten, daß Ihr dieses mein Flehen vor jedermanns und vor meines allergnädigsten Königes Ohren bringet. Ihr helft mir, sobald Ihr dieses bekannt machet; Ihr tröstet mich, sobald Ihr zu schneller Ahndung reizet. Seyd mir günstig, und überbringt mein Flehen, das ich zu Eurem und meinem allergnädigsten Könige richte.

"Noch lang erhalte Gott des besten Königs Lehen!

"D mocht' Er heute mir mein Todesurtheil geben!"

8

Dank sey meinem liebenswürdigsten Könige für jeden Athemzug, der in Seinem Schlosse mir ist erlaubt gewesen; Dank für jeden Tritt, der in Sein Cabinet mir verstatet war; Dank für jeden Augenblick, da ich aus Seinem holden Munde Gnade vernahm! O allergnädigster König und Hert, an diesem Feste Eurer Königlichen Majestät, da jedes Herz neues Leben fühlet, tödten Sie mich, aus Erbarmung. Je mehr ich an Eurer Königlichen Majestät Milde gedenke, die jeden Unrerthanen entzückt; desto mehr fühle ich Schaam und Niedergeschlagenheit. Herrschen Sie mir, allergnädigster König, allein und glücklich; das wird mich, so lang ich noch lebe, innigst erfreuen: wann aber Eure Königliche Majestät, nach Höchstdero unumschränkten Gerechtigkeit, mir mein Todesurtheil werden ankündigen lassen, werde ich dafür Höchstdero Milde, in tiefster Unterthanigkeit danken.

Noch einmal, allergnädigster König, das heutige Fest ist ein wonnevoller Tag für beide Reiche. Weil Eure Königliche Majestät herrschen, hoske ich mit allerunterthanigster Zuversicht, Höchstdieselbm werden, wenn mein Flehen so glücklich seyn sollte, vor Höchstdero Thron zu gelangen, mich allermildest erhören. Eure Königliche Majestät geruhen zu glauben, daß mein Herz die Feder geführt hat, welche meine allerunterthänigsten Wünsche niederschreibt.

Und nun gebe Gott, allergnädigster König und Hert, daß Hoch: dero Geburtsfest mein Todestag, Dero Ehre meine Schmach, Dero Leben mein Tod werde. Mein erwachtes und überzeugtes Gewissen ist mein Dolmetscher, und mein Herz redet seine Empfindungen. Eure Königliche Majestät geruhen, mir die Hoffnung zu versüßen, die auf Hochdero Milde ich zu setzen wage. Wie sehr hätte ich gewünschet, an diesem Feste Eurer Königlichen Majestät, Hochdenenselben Glück wünschen zu dürfen: aber Eure Königliche Majestät würden dieses verachten. Dennoch rufe ich; o geruhete mein allergnädigster König, es zu hören! Niemanden, als Eurer Königlichen Majestät, wünsche ich Gnade, Weisheit und Macht vom Himmel, Hoch: dero Reiche Selbst zu beherrschen. Unter dieser unumschränkten Herrschaft aber, die in der Handhabung der Gerechtigkeit besteht, wage ich, für mich und meine Mitschuldigen, um gnädige Strafe zu flehen.

Allerdurchlauchtigster, Großmächtigster, Atlergnadigster Erbkönig und Hert,

Eurer Königlichen Majestät

allerunterthanigster Knecht,

I. 5, Struensee.

1

**LETTRES
ÉCRITES**

PAR
UN ANONYME
À

ENEVOLD BRANDT,

ET

TROUVEES

DANS LE PORTE-FEUILLE,

QU'IL AVOIT TOUJOURS PORTÉ SUR LUI.

COPENHAGUE,

CHES PIERRE STEINMANN, LIBRAIRE.

1772

2
3

Monsieur!

Vous serez peut-tre surpris de recevoir une lettre

anonyme sur une affaire d'une si grande importance

& d'un ami, qui, en d'autres occasions vous a dit la vérité tout uniment; mais les temps, dans lesquels nous vivons, ne permettent pas, qu'on s'expose, peut-être inutilement.

Les deux derniers jours de Cour à Hirschholm j'ai épié l'occasion de vous dire deux mots à l'oreille, mais il m'a été impossible. Vous avez pu le remarquer, si vous y avez fait attention. Je vous ai trouvé si occupé d'un autre objet, que je n'ai pu approcher de vous d'assez près pour vous le faire observer, & je n'ai pas jugé à propos d'aller à Hirschholm exprès pour vous voir.

Vous avez une fois montré, Monsieur, que la gloire de Vôte Maître vous etoit chère. On vouloit alors soutenir, que ce n'étoit ni par zèle ni par atta-

4

chement, que vous agissiez, mais uniquement par un effet de jalousie & par intérêt, espérant, que, si vous réussissiez à culbuter le Comte de H---, vous succéderiez

à sa faveur & à son crédit. Le plus grand nombre vous supposoit pourtant alors des vues plus nobles & plus désintéressées. Il se peut très-bien, que les suites, qu'eut alors cette action, ayent fait sur vous une si forte impression, que vous n'osiez plus rien. Vous avez pourtant appris par l'événement, que votre disgrâce d'alors vous à été plus avantageuse que nuisible. N'allez donc pas croire, Monsieur, que tout cela est un pur effet du hazard; il y a une main puissante, qui a dirigé cette affaire. Je ne sais pas quelle idée vous avez de Dieu, si vous en croyez un, ou si vous n'admettez qu'un fatum stoicum. Il seroit assez inutile de disputer avec vous sur un article si essentiel. Le temps viendra, que par expérience vous serez convaincu, qu'il y a un Dieu, qui voit tout, qui connoit tout, qui dirige tout, qui recompense la vertu, & qui punit le crime, tôt ou tard.

Il ne s'agit pas à présent, Monsieur, de vous convertir; mais il s'agit de vous déterminer à faire votre devoir, qui n'est que celui, auquel chaque Payen

5

au dessus du commun du peuple se croiroit obligé envers son Roi, sa Patrie, soi-même & ses parens, &

auquel les loix payennes obligent tout sujet et & tout homme, qui veut passer pour avoir de l'honneur.

Vous voyez, Monsieur, de quelle manière on traite votre Roi & votre Bienfaiteur. Vous voyez les infamies, qui se passent sous vos yeux, & auxquelles vous n'avez que trop de part. Vous voyez le Royaume sans-dessus-dessous. Il m'a paru quelquefois, que vous n'y étiez pas insensible. Rentrez-en-vous même, rappelez-vous à vous même & vous ne resterez pas long temps irrésolu. Vous-savez sûrement, s'il est vrai, (& il ne l'est que trop) que les jours de Sa Majesté sont en danger, & que peut-être on arrange tout pour attenter au moins à sa liberté. Il ne se peut que vous ne sachiez le jugement que le Public en porte, & que tôt-ou-tard on vous demandera la vie & la liberté de ce Prince, à vous, qui êtes autour de lui, qui voyez & qui savez tout. Tôt-ou-tard votre tête en répondra: sauvez-la, je vous en conjure par l'amitié, que j'ai pour vous & pour votre propre bien-être, & vous le pouvez. Vous voyez que ce Prince le sent, par l'envie, qu'il a de s'éloigner d'un endroit & d'une Société, qui le

6

maltraite, & par la répugnance qu'il a d'y retourner. Un jour il vous échappera, ou par quelque événement heureux il sera tiré de vos mains, où en serez-vous alors? Ne vaudrait-il pas mieux qu'en faisant votre devoir, vous sauviez votre tête, & que vous établissiez votre fortune d'une manière solide & glorieuse, que vous ne devriez alors qu'à votre zèle, à votre fidélité & à votre attachement pour le Roi, qui par reconnoissance vous comblera de biens & d'honneurs, & n'en fera jamais assez au gré du Public. Vous & votre fortune dépendez uniquement du caprice d'un misérable, qui tôt ou tard vous écrasera, quand il n'aura plus besoin de vous, dont il se sert à présent comme le singe du chat. Je crois même, qu'à moins de vouloir vous faire illusion, vous devez déjà avoir pu le remarquer plus d'une fois.

Quand le Roi viendra un jour en ville, faites en sorte, que Sa Majesté se retire au Château, & déterminez la à faire venir en sa présence un ou deux de ses fidèles Serviteurs pour l'assister de leurs conseils sur ce qu'Elle a à faire: malheureusement le nombre en est bien petit & peut-être réduit à une ou deux personnes, car on a eu soin d'éloigner les meilleures têtes du Royaume. Vous trouverez bien cette personne, sans que je vous la nomme: la fermeté, la droiture & l'expérience sont les qualités aux

7

quelles vous devez la reconnoître. Je pourrais vous la nommer, mais je m'en abstiens pour ne point vous faire croire, que j'y ai quelque intérêt. Toujours je dois vous

dire, que ce ne doit pas être ni Mons.-- ni Mons.--

qui sont également detestés du Public. Votre tête dépend de ce conseil d'ami & de fidèle Serviteur du Roi, que je vous donne. Si vous ne le suivez pas & que vous manquiez de fidélité à votre Roi & à votre Bienfaiteur, vous pouvez être très-persuadé, qu'il y va de votre vie, de votre honneur, & de tout ce qu'un honnête homme a de plus cher, sans que l'on vous plaigne: Et au contraire si vous agissez, comme vous devez, en sauvant le Roi des mains sacrilèges, entre lesquelles Sa Majesté est tombées, vous pouvez être assuré, qu'il n'y a sorte de grandeurs, de bonheur & de prospérité, qui ne vous attendent au gré de tous les fidèles sujets du Roi.

Vous pouvez peut-être vous résoudre à montrer cette lettre à votre Struensée pour lui marquer la fidélité que peut-être vous lui avez jurée au préjudice de celle, que vous devez à votre Roi & pour le déterminer à

accorder quelques nouvelles grâces au mari de la --

---- il le fera peut-être & vous trompera

pour vous tenir encore quelque temps en ses filets. Mais

8

comptez que quand on aura fait un mauvais parti au Roi, vous serez malheureux & peut-être s'en prendra-t-on à vous.

Je vous déclare, que vous répondrez sur votre tête de la personne du Roi, vous êtes toujours auprès de Sa Majesté, vous l'accompagnez par-tout, sa personne vous est confiée. Et afin que vous n'en prétendiez cause d'ignorance; je vous donne ma parole d'honneur qu'en ce cas la minute de cette lettre sera produite contre vous en temps & lieu, & afin que vous ne vous y trompiez pas, souvenez-vous du cachet, où sont les lettres initiales de mon nom, & qui sera aussi produit contre vous.

La vie & la santé du Roi, aussi bien que la prospérité de votre Patrie sont entre vos mains: conduisez vous, comme vous jugez pouvoir en répondre devant tous vos Concitoyens, je ne veux pas dire devant Dieu, car je ne sais quelle idée vous en avez: quoiqu'à en juger par un entretien, que nous avons eu ensemble, il y a

quelque temps, dans votre chambre; une fois à Christiansbourg, & une autre fois à Hirschholm, vous n'en avez pas celle, que vous en devriez avoir.

9

Vous voyez bien, que je ne crains pas de vous faire deviner, qui je suis: Toujours je puis vous assurer que si vous vous conduisez, comme je me le promets de votre naissance, vous verrez, que vous n'avez pas d'ami plus fidèle & plus attaché que moi.

Ce 8 de Juillet 1771.

Le 19 de Septembre 1771.

Eh bien! Monsieur, ma prédiction s'est vérifiée, vous sentez déjà les effets de la conduite indigne, que vous avez tenue. Vous avez trahi votre Roi & vôtre Bienfaiteur, & on vous trahit à votre tour. On s'est servi de vous comme le singe se sert du chat. On vous a joué, à présent on se moque de vous, depuis que l'on vous a assujetti; on vous renverra au premier jour avec mépris, & peut-être pour vous ôter le moyen de jaser, on vous enverra pour le reste de vos jours, ou de façon ou d'autre on vous enverra dans l'autre monde. Digne récompense de vôtre trahison, de vôtre lâcheté & de vos bassesses. Je vous l'ai prédit, Monsieur, dans ma lettre du 8 de Juillet. L'amitié,

10

que j'ai eue pour vous, & dont je vous ai donné des preuves indubitables, s'est beaucoup refroidie depuis: Vous n'en méritez pas la continuation, n'ayant pas été capable de suivre un bon conseil, ni de faire ce que vôtre honneur & votre devoir exigent de vous. Vous y avez préféré la vie infame que vous menez. Si alors vous eussiez suivi mon conseil, vous auriez mis le Roi en liberté. Vous auriez acquis une gloire immortelle en le sauvant. Vous auriez satisfait au devoir de bon sujet de fidèle Serviteur & d'honnête homme. Vous auriez mérité l'approbation non seulement de tous vos concitoyens sans exception, mais de l'Europe entière. Tout le monde auroit concouru à vous procurer des grâces, des récompenses & des distinctions, dignes de vôtre fidélité & proportionnées au service, que vous aviez rendu à votre Roi & à votre Patrie. Eh! certes, jamais récompense n'eut été mieux méritée. Au lieu, qu'aujourd'hui on vous déteste, par tout le Royaume & par toute la terre, dont vous êtes devenu la fable & l'exécration. On avoit compté sur vôtre fidélité, votre attachement pour le Roi & votre devoir, on s'est trompé grossièrement: aussi vous en punit-on, on vous diffame par tout le Royaume, & votre nom est en horreur: à la Cour on se moque de vous: on vous nourrit avec de la crème fouettée; on vous montre dans le

11

lointain des grandeurs imaginaires; on vous amuse d'un vain titre de Comte, qui sera un monument éternel de votre infidélité, de votre faiblesse, de votre lâcheté & de vos infamies, pendant qu'un Struensée insulte au Roi, à la famille Royale, à tous les gens de bien, qui jamais ne l'ont offensé, mais seulement pour faire parade de sa toute-puissance, attire à soi toute l'autorité, se rend maître du gouvernement, des affaires, du Royaume, du Roi, qu'il deshonne aux yeux de toute la terre, dispose des finances en Souverain & contre tout ordre: Un misérable qui a osé se mettre de niveau avec son Souverain, en faisant donner, par l'ordre du Cabinet contresigné par lui même à sa signature, l'autorité, qui selon les loix fondamentales du Royaume n'est due qu'à celle du Roi. C'est vôtre lâcheté & votre conduite indigne qui l'ont aidé à monter si haut, vous seul auriez pu l'en empêcher: & par conséquent, ce sera vous, qui en répondrez. Il commet des crimes & des assassinats, mais c'est pour régner: vous au contraire, vous y contribuez par lâcheté & pour obéir aux volontés d'un Cromvel, qui, pour se sauver, sacrifiera mille fois la vie de votre Roi à ses vues obliques & à sa sureté: au lieu d'avertir Sa Majesté de tout ce que vous voyez & savez mieux que tout autre, car vous êtes assez clairvoyant sur vos propres intérêts momentanés, vous aidez ce Dietrich Schlagbeck à usurper l'autorité Royale, à tenir votre Souverain en tutele & à le prostituer aux yeux de ses sujets, pour effacer totalement ou au moins pour diminuer l'amour ineffaçable des sujets; & même au dire de tout le monde de le maltraiter.

12

Vous qui pouvez empêcher tous ces malheurs & sauver le Roi des mains d'un misérable, & qui ne le faites pas, vous en êtes seul responsable & plus punissable que le traître même, & comptez qu'aussi vrai qu'il y a un Dieu, votre tête en répondra tôt-ou-tard.

Vous voyez comme les affaires vont sans dessus-dessous: on renverse tout, on bouleverse tout, on brouille tout avec une étourderie, qui n'a point d'exemple dans l'Histoire, on renvoie les plus honnêtes gens du Royaume, qui ont servi long temps & fidèlement, sans reproche, & sans que l'envie ait osé mordre sur eux. On les chasse ignominieusement, dès qu'ils n'entrent point dans les projets destructeurs de ce misérable médecin ou que l'on craint leur droiture. On met à leurs places des misérables sans connoissance du Pays & de la situation des affaires, qui n'ont jamais étudié la partie du gouvernement dont ils se chargent: en un mot

des gens; dont on ne s'est jamais douté qu'ils ayent acquis les premiers élémens de l'administration.

Je vous prie pour l'amour de Dieu ce que cela veut

dire de mettre à la tête des finances un --- un ---

Professeur de Mathematiques de Liegnitz, qui à peine a

su trouver le Dannemarc sur la Carte, un --- Et à

ces gens on donne 3000 Rthlr. par an, tandis qu'on laisse mourir de faim des gens qui ont servi fidèlement & sans reproche 40 à 50 ans & au delà: mais ces gens n'étoient pas capables de trahir leur Roi & leur Patrie, ni d'entrer dans des vues turbulentes & destructives. Pour-

13

tant ces ignorans osent se charger d'un fardeau, qui en tout temps & principalement en ces temps malheureux ferait trembler l'homme de tête & d'expérience le plus courageux: mais, il est vrai: ce dernier connoit le danger, & n'ose ni ne veut exposer l'état ni sa réputation; au lieu que les autres n'ont rien à perdre, & n'entrevoient pas les malheureuses suites de leur incapacité & de leur ignorance.

Vous voyez, Monsieur, que le Public ne l'ignore pas, qu'il le sent, & que les suites d'une si mauvaise administration sont capables de le porter à toutes les extrémités, & cela d'autant plus, qu'il l'annonce déjà publiquement & montre son mécontentement tout à découvert. Vous le savez, Monsieur & vous le cachez au Roi; vous qui seul approchez de Sa Majesté; car l'accès du Throne est fermé au reste des sujets: Vous seul pouvez instruire le Roi de la situation desespérée, où Sa Majesté se trouve, aussi bien que ses Royaumes, dont peut-être Elle n'est pas éloignée de perdre l'un par l'extrême indifférence, qu'on a & que l'on témoigne pour ces braves & fidèles sujets; de façon que si Sa Majesté continue à écouter ces mauvais conseils, tout sera bientôt perdu & sans ressource.

Vous voyez, Monsieur, comme nous sommes conduits au dehors & à quel point les affaires étrangères s'embrouillent, par la conduite de la Cabale & la malhabileté de notre grand Ministre de Cabinet, qui ose s'en mêler, de sorte que le nom Danois est devenu un opprobre.

Vous voyez & vous savez comme son Excellence notre grand Premier-Ministre Monseigneur le Comte de Struensée dispose en souverain de nos finances, le sang le plus pur des pauvres sujets.

k -

4

, \

r

E

14

Vous, Monsieur, vous êtes Danois, gentil-homme, & aimé du Roi, de qui vous & votre famille avez reçu tant de bienfaits, & vous vous taisez! n'en rougissez-vous pas, & n'êtes vous pas convaincu en honneur & en conscience, que le premier, qui sera la victime d'une telle conduite, ce sera vous, qui l'avez pu empêcher, ou redresser mille fois.

S'il y a quelque émeute ou rébellion, ce que le bon Dieu par sa miséricorde veuille détourner! à qui un peuple irrité s'en prendra-t-il? ne sera-ce pas à vous, qui êtes au moins aussi coupable que Struensée, de sorte que tôt ou tard vous risquez votre vie par une conduite si indigne d'un honnête homme.

Revenez-à vous & à votre devoir, je vous en conjure par les cendres de votre Pere, que vous n'avez pas connu, par les larmes de votre vertueuse mere, qui en verse peut-être d'avance sur votre cadavre & qui plus est, par celles, que peut-être un jour le Roi & la famille Royale & votre desolée patrie verseront & versent déjà.

Vous ne craignez pas de vous brouiller avec le Medecin Ministre pour des interêts particuliers, mais vous êtes assez lâche pour vous raccommoier avec lui pour 10000 Rthlr., qu'il vole au Roi & au peuple pour vous donner. Ne rougissez vous pas d'une telle bassesse? Craindriez vous donc plus cet homme, quand il s'agiroit du bien de votre Roi & de votre Patrie? vous qui alors auriez pour vous deux Royaumes sans exception, car les traîtres & les faquins, qui auroient une mauvaise cause à défendre, n'oseront pas prendre parti ni même faire semblant d'être contre vous, de peur d'exposer leurs têtes, qui leur branlent déjà sur les épaules.

15

Vous, dis-je, vous sauveriez Votre Roi & Votre Patrie. Vous auriez & demanderiez même dès lors à juste titre des récompenses, que surement on ne vous feroit pas attendre & que l'on vous refuseroit encore moins, & moi, qui vous écris, je serois le premier à me dépouiller & de bon coeur, pour vous combler de biens. Eh! avec quelle satisfaction & quel droit ne possederiez vous pas des biens, des distinctions & des honneurs, quand ce seroit de l'aveu & des voeux mêmes de vôtre Roi, de vôtre Patrie & de tous vos concitoyens. Réfléchissez-y, Monsieur, quoique je vous croye trop de sentimens, pour que les récompenses puissent quelque chose sur vous.

Voici comme je pense que vous devriez vous y prendre. Vous êtes seul avec le Roi: vous allez, à ce que j'appris mercredi à Hirschholm, le soir faire un tour avec le Roi. Vous avez trouvé Sa Majesté très-indisposée contre la tutèle, sous laquelle on la tient. Profitez, Monsieur, d'un tel moment favorable, ou faites le naître. Vous avez assez d'esprit pour cela. Détaillez au long la malheureuse situation, ou Sa Majesté se trouve, combien peu de cette façon Elle est en état de remplir les devoirs, que Sa Dignité lui impose, & qu'après le pas, que le Roi a fait en signant l'ordre du Cabinet du 15 de Juillet, qui partage entre Sa Majesté & Struensée le Thrône & l'autorité Royale, Elle, la famille Royale, le Royaume, tous les sujets, tous les revenus, la vie & les biens d'un chacun sont à la discrétion de cet archigrand-Vizir, homme sans expérience, sans honneur, sans religion, sans foi, sans loi, qui est Maître de tout, & oserai je le dire, de la vie même du Roi. Vous savez, que les grands crimes rendent de plus grands crimes nécessaires & les font

16

toujours craindre. Quand vous aurez expliqué tout cela: faites sentir à Sa Majesté le désespoir de tous les sujets, & à quoi le bouleversement de l'Etat & la misère sont capables de les porter, le danger auquel le Roi & l'Etat sont exposés, si ce malheureux a le temps de tout renverser sans dessus-dessous. Quand vous aurez touché le Coeur de Sa Majesté, & que vous Lui aurés fait concevoir la nécessité de conserver Sa Personne Royale, Sa famille & l'Etat; proposez-lui alors d'aller en droiture à Copenhague, où Elle sera en toute sureté, & se rendre au Château & que là Elle fasse venir en la présence deux ou trois personnes de distinction, qui savent donner un bon conseil selon les occurrences, afin que l'on ne fasse point d'écarts, qui puissent avoir des suites, dans un temps, ou le Public voudroit venger ses injures & ses haines sur les auteurs de ses malheurs & de sa misère. Je pourrois vous les nommer, mais le public les nommera sans moi. Ils doivent être des départemens, afin qu'ils conseillent avec connoissance de cause. Toujours ce

ne sera pas, le ---, ni Monsieur de ---, ni le

---, qui sont également détestés du public & qui par

conséquent gêneroient tout.

Pour l'amour de Dieu, de Votre Roi, de Votre Patrie, de votre famille & de vous même songez-y bien & ne différez pas trop long temps de venir au secours de votre malheureuse Patrie. Sauvez l'Etat, le Roi & votre tête.

1

**Breve fra en Ubenævnt til
Envold Brandt,
fundne
i den Brevtaske,
som han bestandig havde baaret hos sig.**

Oversatte efter den franske Original.

Kjøbenhavn,

findes tilkiøbs hos Peter Steinmann, Boghandler, 1772.

2

3

Min Herre!

De vil uden Tvivl falde i Forundring over at erholde et Brev uden Navn, allerhelst i en saa vigtig Begivenhed, og endnu mere, da det er fra en Ven, som ved andre Leyligheder aabenhiertet har sagt Dem Sandhed, men nærværende Tider tillade ey, at man vover noget, uden engang deraf at vare forvisset om Virkningen.

I de tvende sidste Dage, da Hoffet opholdt sig paa Hirschholm, søgte jeg, skiøndt forgieves, Leylighed at tale med Dem i Eenrum, hvilket De vel kunde mærke, om De derpaa havde givet Agt. Men da jeg fandt Dem saa beskæftiget med andre Forretninger, at jeg ey kunde komme Dem nær nok, for at gjøre Dem opmærksom, saa har jeg ey siden haft Leylighed at gjøre en Reyse til Hirschholm, allene for at tale med Dem.

De har eengang viist, at Deres Herres Ære var Dem magtpaaliggende, og den Gang paastod man, at det hverken var Nidkierhed eller Forbindtlighed, som drev Dem; men at saadant allene var en Virkning af Misundelse og Egennytte,

4

og i det Haab, at skaffe Grev H – – af Veyen, da i hans

Sted, at erholde den Yndest, han havde. Eendeel troede dog derimod, at Deres Hensigter vare langt ædlere og mere uegennyttige. Det kan imidlertid gjerne være, at Følgerne af dette Deres Foretagende har gjort saa stærke Indtryk hos Dem, at De nu intet mere tør foretage sig; men dog alligevel har De lært, at den Unaade, som De da faldt i, har været Dem mere til Gavn end til Skade. Alt dette maae De ey troe allene at have været en blot Hændelse; ney min Herre! der er vist nok en mægtig Haand, som saaledes har styret det, og uden at vide, hvad Begreb De har om Gud, enten De troer nogen at være til, eller De allene antager et Stoisk Væksen, vil det være unyttigt at trætte med Dem om saa alvorlig en Sag; imidlertid vil der vist komme den Tiid, da Erfarenheden vil overbevise Dem, at der er en Gud til, som seer, tiender og styrer alting, og som enten tilig eller silde belønner Dyden og straffer Laster.

Det er ey min Sag, for nærværende Tiid, at omvende Dem, min Herre! men allene at formaae Dem til at vise Deres Pligter, og det endda kuns allene de, som enhver Borger, der er lidet ophøyet over Hoben, vil troe sig forbunden til at vise imod sin Konge, sit Fædreneland, sig selv og sine Beslægtede, ja til hvilke de borgelige Love forbinde enhver Undersaat og ethvert ærekiært Menneske.

De see, min Herre! selv paa hvad Maade man behandler Kongen, Deres Velgiørere. De see de skammelige Foretagender, som gaae for sig i Deres Nærværelse, og i hvilke De selv har alt for megen Deel. Ja De see selv hvorledes man vender op og ned paa Riget, hvilket dog har forekommet mig,

5

som om De ey derved var aldeles følesløs, derfor gaae i Dem selv og betænk Dem, da jeg er forsikret, at De snart vil tage en Slutning. De veed selv, om det er sandt, (hvilket det desværre er,) at Hans Majestæts Liv daglig er i Fare, og at man maaskee tilbereder alting, for i det mindste at stille ham ved sin Frihed. Det er umueligt at De jo maae vide de Domme, som man i Almindelighed fælder, og at man i sin Tiid vil kræve denne Herres Liv og Frihed af Deres Haand, som er om ham, og seer og veed alting. Deres Liv vil engang komme til at undgælde det; hvilket jeg dog, formedelst vores Venskab og Deres egen Velfærds skyld, beder Dem tage i Agt, da intet er Dem lættre. De see selv den Længsel, denne Herre har for at komme fra et Sted og fra et Selskab, som mishandler Ham, saavel som den Ulyst, Han finder ved at reyse didhen tilbage; og om Han engang enten undflyer Dem, eller ved een eller anden lykkelig Hændelse kommer Dem af Hænder, hvad vil da Deres Skiebne blive? Var det ey meget bedre, at De, ved at opfylde Deres Pligter, satte Deres Liv og Deres Velfærd i Sikkerhed paa en ordentlig og anstændig Maade, som havde sin Grund allene i Nidkerhed, Troskab og Hengivenhed til Deres Konge, der af Erkiendtlighed belønnede Dem med Rigdom og Værdighed, hvilken, hvor stor den end var, en ville blive stor nok for det Almindelige. Da nu derimod baade De og Deres Lykke beroer allene af et Indfald af den, som i sin Tiid stræber at rydde Dem af Veyen, naar han ey mere behøver Dem, da han nu allene betiener sig af Dem til sin egen Fordeel, og jeg troer, uden at jeg har nødig nøyere at forklare mig, De har allerede selv kunder mærke det mere end eengang.

6

Naar derfor Hans Majestæt kommer til Byen, da bør De mage det saa, at Han strax tager ind paa Slottet, og at Han lader kalde een eller to af sine troe Tienere, hvis Raad kan vare Ham behielpelige i hans Foretagende; Men til all Ulykke er Tallet paa disse kun lidet, og maaskee kun een eller to, da man har været omhyggelig for at skaffe de beste Mænd bort; dog findes de vel, uden at jeg har nødig at nevne dem, da Mod, Retsindighed og Erfarenhed ere de Egenskaber, som bør giøre dem kiendelige, og omendskiøndt jeg kunde nævne saadan een, vil jeg dog ey, paa det De ey skal troe, at jeg deraf skulde have nogen Fordeel. Imidlertid maa jeg dog sige Dem, at det for alting ey maa være hverken Hr. — — eller Hr. — —, som begge ere lige forhadte blant det Almindelige. Deres Lykke beroer paa dette Raad, hvilket jeg giver Dem, som en Ven og Kongens troe Undersaat, og dersom De ey følger samme, men tilsidesætter den Troskab, De er Kongen og Deres Velgiørere (skyldig, da kan De være fuldkommen forsikkret, at det vil koste Deres Liv, Ære og alt hvad et ærekiært Menneske elsker, uden at man nogensinde vil beklage Dem; da De derimod, naar De handler efter Deres Pligter, og rædder Hans Majestæt af de Røveres Hænder, i hvilke Han er falden, kan være forvisset om, at der hverken er Høyhed, Ære eller Lyksalighed, hvori jo enhver troe Undersaat vil ønske Dem deelagtig.

Maaskee De kan overtale Dem til at vise dette Brev til Deres kiære Struensee, for at overbevise ham om en Troeskab, som De maaskee har svoret ham, til Skade for den, som De skyldte Deres Konge, samt for at bringe ham til at

bevise nye Velgiøringer imod — — —, hvorudi han maaskee

føyer Dem, og saaledes bedrager Dem, for endnu nogen Tiid

7

at holde Dem i sine Snarer. Men betænk, at om Kongen blev tilføyet nogen Ulempe, da er De ulykkelig, og maaskee man da alleene holder sig til Dem.

Ja jeg erklærer, at De med Deres Liv kommer til at svare for Kongens Person, da De altid og allevegne er om Ham, og Han er Dem betroed, og i saa Fald, paa det De ey skal undskylde Dem med Uvidenhed, forsikkrer jeg Dem, at dette Brev, til Tiid og Sted, skal blive fremlagt, samt, for at De ey skal tage feyl, da erindre Dem kuns Seglet, hvorudi staae Begyndelses Bogstaverne til mit Navn, som tillige skal blive fremlagt imod Dem.

Da nu Kongens Liv og Helbred, saavel som Deres Fædrenelands Lyksalighed, staae i Deres Haand, saa opfører Dem saaledes, som De troe at kunde forsvare for Deres Medborgere, da jeg ey vil nævne GUD, om hvem jeg ey veed Deres Begreb, omendskiøndt, naar jeg skal dømmе af en Samtale, som vi har holdt for nogen Tiid siden i Deres Kammer, eengang paa Christiansborg, og eengang paa Hirschholm, da er samme ey saaledes, som den burde være.

Heraf seer De, at jeg frygter aldeeles ikke, at De jo maae giette hvem jeg er; og imidlertiid, kan jeg forsikre Dem,

at om De opfører sig saaledes, som jeg kan vente efter Deres

Fødsel, skal De erfare, at De en har een meere troe og hengiven Ven end jeg.

8

Den 19 September 1771.

Nu vel! min Herre, seer De nu at jeg har spaaet Sandhed. Ja De mærker uden Tvivl allerede Virkningen af Deres Skammelige Opførsel. De har paa en nedrig Maade bedraget Deres Konge og Velgiørere, og paa samme Maade har man igjen bedraget Dem. Man har betient sig af Dem for egen Fordeel skyld. Man har forført Dem. Nu foragtes De, efterat man først har gjort Dem forsagt, og med det første vil man ansee Dem med den yderste Haanhed; ja De vil maaskee enten komme i ævig Fængsel, eller paa een eller anden Maade blive bragt af Dage, paa det man derved kan betage Dem Lejlighed at fortælle noget, hvilket da bliver en værdig Belønning for Deres skammelige og nedrige Bedragerie, og som jeg forud har sagt Dem, min Herre, i min Skrivelse af 8 Julii sidstleden; Det Venskab, jeg altid har baaret for Dem, og hvorpaa jeg har givet Dem tilstrækkelige Prøver, er siden mærkelig aftaget, da De ey har fortient, at samme skulle vedvare, siden De ikke har været i Stand til at følge et godt Raad, eller udføre det, som Deres egen Ære og Skyldighed udfordrede: derimod har De agtet Deres. skammelige Levemaade høyere, i Steden for, at naar De havde fulgt mit Raad, havde De befordret Kongens Frihed, og derved erhvervet Dem en ubødelig Ære. De havde opfyldt en god Undersaats, en troe Tieneres og en ærlig Mands Pligter: De havde fortient Berømmelse ey allene af alle Deres Medborgere, men endog af

9

heele Europa, ja Heele Verden havde gjort sig en Fornøyelse af at forskaffe Dem Yndest, Belønninger og

Værdigheder, fortiente ved Deres Troeskab og passende paa den Tieneste, som de havde viist Deres Konge og Deres Fadreneland; Ja! aldrig kunde Belønninger være bedre fortiente, imod at De nu er forhadet overalt baade i Rigerne og uden for. Man havde stolet paa Deres Troe, Deres Hengivenhed til Deres Konge, og paa Deres Pligter; men man har høylylig bedraget sig. Nu seer De Frugterne, da man vanærer Dem overalt i Riget, hvor Deres Navn er bleven til en Skræk; ved Hoffet selv beleer man Deni og opholder Dem med Veyr og Vind. Man viser Dem langt udseende og indbildt Høyhed, og imedens fornøyer Dem med at tom Greve-Titel, som vil blive et evigt Mindesmærke paa Deres Utroskab samt slette og nedrige Tænkemaade, da en Struensee imidlertid mishandler Kongen, og det Kongelige Huus, tilligemed alle brave Folk, som dog aldrig har fortørnet ham, og allene, for at gjøre sig stor af sin store Magt, trækker al Myndighed til sig, spiller Mester af Regieringen, Forretningerne, Riget og Kongen, som han offentlig vanærer, og behandler Rigets Indkomme som Enevoldsherre. Et Menneske, som har tordet vove at sette sig i Liighed med Kongen, da han ved en Cabinets-Ordre, som var parapheret af ham selv, tilvendte sin Underskrift en Myndighed, der efter Rigets Grundlove allene tilkommer Kongen. Det er Deres nedrige og uanstændige Opførsel, som har hjulpet ham til det han er, og da De allene har kundet hindre saadant, saa bliver det og allene Dem, som dertil vil blive ansvarlig. Han begaaer Laster og Misgierninger for at regiere; De derimod hjælper til af Nedrighed, og for at føye en Cromvell, som for at see sig selv i

10

Sikkerhed, opofrer paa tusinde Maader Deres Konges Liv, hvem De i dets Sted burde tilmelde alt, hvad de see og veed bedre end nogen anden, da De i Henseende til Deres egen Fordeel er grandseende nok. Denne Diderich Schlagheck hjælper De i at misbruge den Kongelige Myndighed, og i at holde Deres Enevoldsherre tvungen, samt at prostituere ham i Undersaatternes Øyne, for enten gandske at udrydde eller i det mindste formindske Deres ellers uudslettelige Kierlighed.

De, som er i Stand til at forhindre disse Ulykker, og at redde Kongen af saadanne Hænder, men ey gjør det, De allene vil derfor blive ansvarlig og mere strafskyldig end Forræderen selv, og vær vis paa, at saa sandt der er en Gud til, vil Deres Liv engang undgælde det.

De see selv hvorledes Sagerne gaae op og ned: manomstøber alting, man forderver alting, og det med en Frekthed, hvis Lige ey findes i Historien. Man sender de ærligste Mænd udaf Riget, som har tient længe og troe, uden Lyde, ja saaledes, at Misundelse selv ey har tordet røre Dem; disse jages bort paa en skammelig Maade, paa det de ey skal faae Nys om denne Læges fordervelige Forslage, eller fordi man er bange for Deres Retsindighed. I Deres Sted settes saadanne, som hverken kiende Landet eller Sagernes Beskaffenhed, og som aldrig har lagt sig efter den Deel af Regieringen, som er dem paalagt; med eet Ord, saadanne Folk, som deraf neppe forstaae det allerringeste.

11

Jeg beder Dem dog for Guds skyld, at betænke hvad det vil sige, at sette en — — —, en Professor Matheseos fra Liegnitz, som Deputeret for Financerne, der neppe har vidst, paa et Land:

kort, at finde Danmark, en — — —, ja at give saadanne 3000 Rdlr.

aarlig, imens at andre, som har tient lange og vel i 40 til 50 Aar, ja derover, ere færdige at døe af Sult, fordi de ey har varet i Stand til at bedrage deres Konge og Fædreneland, eller tage Deel i oprørske og fordervelige Hensigter.. Hine U yndige har dog tordet paatage sig en Byrde, som altid, men i sær i disse slette Tider, afstrækker en fornuftig og erfaren Mand, hvor meget Mod hart endog besidder: Men, det er sandt, denne indseer Faren, og hverken tør eller vil udsette Staten og sin egen Ære; da derimod de andre har intet at tabe, og indsee en de ulykkelige Følger af Deres Uduelighed og Uvidenhed.

De see, min Herre! at det Almindelige ey herom er ubekjendt, og at Følgerne, af en saa slet Forvaltning, er i Stand til at bringe samme til det Yderste, saa meget mere som det allerede offentlig er forkyndt, og Publicum gandske aabenbare viiser sin Misfornøjelse. Saadant veed De, min Herre! og dølg det for Kongen; De, som allene er om Hans Majestæt, da Adgang til Thronen ellers er lukket for de andre af Hans Undersaatter. De allene er i Stand til at underrette Kongen om den Tilstand, i hvilken Han, saavel som Hans Riger, befinde sig, af hvilke Han maaskee snart vil miste det eene, formedelst den Ligegyldighed, man har viist og endnu visser imod disse brave og troe Undersaatter.

12

De see, min Herre, hvorledes vore Sager staae Udenlands, og hvorledes de bringes i Uorden ved vores Cabinets-Ministers slette Opførsel og Uduelighed, saa at det Danske Navn er bleven en Skiændsel.

De see og veed, hvorledes Hans Excellence Geheime-Cabinets-Ministeren Hr. Greven af Struensee skalter og valter med en Enevolds-Magt over vore Financer, som er de elendige Undersaatters beste og kiæreste Deel.

De min Herre! De er en Dansk, en Adelsmand, og elsket af Deres Konge, af hvem De og Deres har erholdt

saa mange Velgierninger, og det er Dem mueligt at tie! undseer De Dem en, og er De ey overbeviist ved Deres egen Ære og Samvittighed, at De vil blive det første Offer for saadan Opførsel, som De mere end tusinde Gange har kundet hindre og forebygge.

Dersom der er nogen Sammenrottelse eller Oprør i Gierde, hvilket dog Gud i Naade afvende! hvem meener De da et opirret Folk vil holde sig til, uden til Dem, der i det mindste er ligesaa straffældig som Struensee, saa at De, naar det endog skeer, vil sette Deres Liv i Fare, ved een, et ærligt Menneske, saa uværdig Opførsel.

Betænk Dem derfor, og vend tilbage til Deres Pligter, jeg besvar Dem dertil ved Asken af Deres Fader, som De aldrig har Kendt, ved Deres dydefulde Moders Taarer, som maaskee alt i Forveyen begræder Deres Død, ja hvad endnu

13

mere er, ved de Taarer besværer jeg Dem, som maaskee engang Kongen, den Kongelige Familie og Deres forstyrrede Fædreneland vil udgyde og allerede udgyder.

Formedelst færdeles Fordeele frygter De en at blive uenig med den Medicinske Minister, men er derimod nedrig nok til at blive hans Ven ved 10000 Rdlr., som han, for at give Dem, berøver Kongen og Landet. Undseer De Dem ey ved saadan Nedrighed? frygter De endnu for denne Mand, naar det gjelder om Kongens og Landets Vel? da De dog, i saa Fald, har paa Deres Side to heele Riger, siden ingen af de, som har saa slet en Sag at forsvare, tør giøre Opstand, eller engang lade som de ere Dem imod, af Frygt for at miste deres Hoveder, som allerede vakler dem over Skuldrene. De, siger jeg endnu, De bør frelse Deres Konge og Fædreneland. De kan da med Billighed forlange og faae saadanne Belønninger, som De vist nok ey har nødig at vente efter, og ingen vil nægte Dem; Ja jeg, som skriver dette, vil gierne være den første, som vil tage fra mig selv, for at overøss Dem med Velgierninger. O! med hvilken Forsikkring og med hvilken Ret kunde De da besidde Riigdom, Ære og Værdighed, naar saadant var samtykt af Deres Konge, og tilønsket Dem af Deres Fædreneland og Deres Medborgere. Betænk dog dette, min Herre! omendskiøndt jeg troer at De tænker alt for vel til, at Belønninger kan udrette noget hos Dem.

Her er Maaden, paa hvilken jeg tænker De bør fuldføre Sagen. De ere allene hos Kongen, og som jeg har hørt

14

i Onsdags paa Hirschholm, skal De om Aftenen giøre en Tour med Hans Majestæt. De har seet Allerhøystsamme meget ilde tilfreds med den Tvang, hvori Han holdes. Betien Dem, min Herre, enten af saadant et lykkeligt Øyeblik, eller stræb at søge anden Leylighed, hvortil De har Forstand nok, for at aabenbare Ham gandske den ulykkelige Tilstand i hvilken Hans Majestæt besinder sig, og hvor lidet Han, formedelst samme, er i Stand til at opfylde de Pligter, Hans Værdighed paaligger Ham, og at, efter det Skridt, som Hans Majestæt har giort, ved at underskrive Cabinets-Ordren af 15 Julii, som deeler Thronen og den Kongelige Myndighed imellem Ham og Struensee, beroer baade Han, det Kongelige Huus, Rigerne, og enhver Undersaat, med Liv, Ære og Velfærd, af denne Ærts - Storvezier, der hverken har Erfaring, Ære, Religion, Troe eller Love, som spiller Mester af alt, og om jeg tør sige det, endog af Kongens Liv. De veed, at store Laster giør de større nødvendige, og bliver altid mere at frygte. Naar De har aabenbaret alt dette, da maae De tilkiendegive Undersaatternes Fortvivelse, saavel som hvorvidt Statens Omstøbning og sammes elendige Tilstand kunde bringe dem, ligesom og den Fare, som Kongen og det Kongelige Huus ere udsatte for, dersom denne Ulykkelige faaer Tid at vende op og ned paa Alting. Naar De da har rørt Hans Majestæts Hierte, og De har faaet Ham til at indsee Nødvendigheden af at bevare sin Allerhøyeste Person, det Kongelige Huus og sit Land, overtael Ham da til at reyse strax til Kiøbenhavn og at begive sig til Slottet, hvor Han er i Sikkerhed, og at Han der lader kalde to eller tre værdige Mænd, som veed at give Ham de beste Raad efter Omstændighederne, paa det man ey giør saadanne Anstalter, som kun-

15

de drage Følger efter sig, paa en Tiid, da det Almindelige søgte at havne ald Uret og Had paa dem, som var Aarsag til dets Ulykke og Elendighed. Jeg kunde vel nævne dem, men de blive nævnte af Publico uden mig. Det maa være saadanne, som sidde i Collegterne, og som, underrettede om Aarsagen, kan være i Stand til at raade. For alting maa det ey være Hr. — — —

eller Hr.— — — eller Hr. — — —, som alle tre ere lige

forhadte, og følgelig ville forderve alt.

Betænk nu dette vel, for Guds, Deres Konges, Deres Fædrenelands, Deres Paarørendes og Deres egen Skyld, og bie ey for lange for at komme Deres ulykkelige Fædreneland til Hielp; men frels Staten, Kongen og Dem selv.

**Briefe
eines
Ungenannten
an
Enewold Brandt,**

welche

in der Briefftasche,

die dieser beständig bey sich trug, gefunden sind.

Aus dem Französischen überseht.

Kopenhagen,

dey Peter Steinmann, Buchhändler, 1772.

2

3

Mein Herr,

Sie werden Sich vielleicht wundern von einem Ungenannten einen Brief zu erhalten, der eine Sache von so großer Wichtigkeit betrifft. Der Ungenannte ist ein Freund. Bey andern Gelegenheiten hat er Ihnen gerade zu die Wahrheit gesagt; allein in der Zeit, worin wir jetzt leben, ist es nicht rathsam, daß man sich, vielleicht ohne Nutzen dadurch zu stiften, bloß stellet.

An den beyden letztern Cour-Tagen in Hirschholm, habe ich auf Gelegenheit gelauret, Ihnen einige Worte ins Ohr zu sagen, es ist mir aber nicht möglich gewesen dazu zu kommen. Sie haben es bemerken können, wenn Sie Darauf geachtet haben. Ich fand Sie mit einem andern Gegenstände so beschäftigt, daß ich nicht nahe genug an Sie kommen konnte, um Ihnen einen Wink zu geben, und ausdrücklich nach Hirschholm zu reisen, um mit Ihnen zu sprechen, fand ich nicht für gut.

4

Sie haben es einmahl bewiesen, daß die Ehre Ihres Herrn Ihnen lieb sey. Man wollte zu der Zeit behaupten, Ihr Unternehmen gründe sich nicht auf Eifer und Treue, sondern auf Eifersucht und Eigennutz: Sie hätten sich Hofnung

gemacht, wenn es Ihnen gelänge den Grafen H - - -

zu stürzen, der Nachfolger seiner Gunst und seines Ansehens zu werden. Indessen traute der größte Hause Ihnen dazumahl edlere und uneigennützigere Absichten zu. Es kann sehr wohl seyn, daß die Folgen, die diese Handlung damahls hatte, so starken Eindruck auf Sie gemacht haben, daß Sie nun nichts weiter wagen mögen. Sie haben aber doch nachher gesehen, daß die Ungnade, in die Sie damahls fielen, Ihnen mehr vortheilhaft als schädlich gewesen ist. Glauben Sie nicht, mein Herr, daß das alles durch einen bloßen Zufall

so gekommen sey: eine mächtige Hand hat die Sache gelenket. Ich weis nicht, was für einen Begrisk Sie sich von Gott machen: ob Sie einen Gott glauben, oder ob Sie bloß ein fatum stoicum annehmen. Es würde sehr überflüßig seyn, sich mit Ihnen über einen so wichtigen Lehrpunkt in Streit einzulassen. Die Zeit wird kommen, da Sie durch Erfahrung überzeugt seyn werden, daß ein Gott sey, daß dieser Gott alles sehe, alles wisse, alles regiere, daß er Tugend belohne und das Laster früh oder spät bestraffe.

Von Ihrer Bekehrung, mein Herr, ist jetzt nicht die Rede; aber davon ist die Rede, daß Sie sich entschließen sollen Ihre Pflicht zu erfüllen, und zwar eine Pflicht, die ein jeder Heyde, der nicht zum gemeinen Hauffen seines Volks gehörte, seinem Könige, seinem Vaterlande, sich selbst

5

und den seinigen schuldig zu seyn, glauben würde; die selbst heydnische Gesetze einem jeden Unterthan und jedem Manne auflegen, der auf Ehre Anspruch machen will.

Sie sehen, wie man mit Ihrem Könige und Wohlthäter umgehet. Sie sehen die Unanständigkeiten, die unter Ihren Augen Vorgehen, und an denen Sie selbst nur gar zu vielen Theil haben. Sie sehen wie man mit dem Königreiche schaltet, und das unterste oben kehret. Zuweilen ist es mir so vorgekommen als wenn Sie es nicht ohne Empfindung ansähen. Schlagen Sie in sich! besinnen Sie sich nur, so werden Sie nicht lange unschlüßig seyn. Sie wissen gewiß, wenn es anders wahr ist, (und es ist nur allzu wahr) daß das Leben des Königs in Gefahr ist, und daß man vielleicht alle Vorkehrungen macht, um böse Anschläge, wenigstens wieder seine Freyheit, auszuführen. Es ist unmöglich, daß Sie nicht auch wissen sollten, wie das Publikum diese Sache ansieht, und daß man dermahleinst das Leben und die Freyheit dieses Prinzen von Ihnen fordern wird, der Sie jetzt um ihn sind und alles sehen und wissen. Ueber kurz oder lang wird Ihr Kopf dafür haften müssen. Retten Sie ihn, ich beschwöre Sie darum bey der Freundschaft, die ich für Sie habe, bey Ihrer eignen Wohlfahrt beschwöre ich Sie! und Sie können es. Sie sehen, daß dieser Herr es merket: aus seiner Begierde sich von einem Ort und von einer Gesellschaft zu entfernen, wo er gemißhandelt wird, und aus seinem Wiederwillen dahin zurückzukehren, können Sie es abnehmen. Er wird Ihnen einmahl entwischen, oder durch irgend eine glückliche Begebenheit Ihren Händen entzogen werden, und wie wird es

6

alsdann um Sie stehen? Wäre es nicht besser, daß Sie Ihre Pflicht thäten, und dadurch auf eine dauerhafte und ruhmvolle Art Ihr Glück machten? Sie würden es in dem Falle sich selbst, Ihrem Eifer, Ihrer Treue und Liebe zum Könige zu verdanken haben. Der König würde aus Erkenntlichkeit Sie mit Gütern und mir Ehre überhäuffen, und nie würde der Unterthan Sie für sattsam belohnt halten. Gegenwärtig hängen Sie und Ihr Glück einzig und allein von dem Eigensinne eines Elenden ab, der Sie eben so braucht wie der Affe die Katze, und der über lang oder kurz, wenn er Ihrer Dienste nicht weiter bedarf, Sie in den Staub treten wird. Wenn Sie nicht vorsätzlich blind seyn wollen, so glaube ich sicher. Sie müssen es schon mehr als einmahl haben bemerken können.

Wenn der König einmahl in die Stadt kömmt, so suchen Sie es so zu machen, daß er sich aufs Schloß begiebt, und bewegen Sie ihn, einen oder zwey seiner getreuen Diener vor sich kommen zu lassen, damit sie ihm über die Maaßregeln, die er zu nehmen hat, mit ihrem Rathe beystehen. Zum Unglück ist die Anzahl solcher Leute sehr klein, und erstreckt sich vielleicht nur auf eine oder zwey Personen: denn man hat die besten Köpfe im Reiche sorgfältig entfernt. Sie werden die Person zu finden wissen, ohne daß ich sie nenne. Muth, Redlichkeit und Erfahrung sind die Eigenschaften, wobey Sie sie erkennen sollen. Ich könnte sie Ihnen nennen, aber damit Sie nicht glauben, daß ich darunter besondere Absichten hege, will ich es lieber nicht thun. So viel muß ich Ihnen indessen sagen, es darf weder Hr. - - - noch Hr. - - -

seyn: beyde sind in gleichem Grade dem Volke verhaßt. Ihr.

7

Leben hängt an diesem Rath, den ich Ihnen als Ihr Freund, und als ein getreuer Diener des Königs gebe. Folgen Sie ihm nicht, und setzen Sie die Treue gegen Ihren König und Wohlthäter an die Seite; so können Sie gewiß versichert seyn, es kostet Ihnen Leben, Ehre, und alles was einem ehrlichen Mann das liebste in der Welt ist: und kein Mensch wird Sie beklagen. Werden Sie aber dagegen so handeln, wie es Ihre Pflicht erfordert, werden Sie den König aus den ruchlosen Händen erretten, in die er gefallen ist; so können Sie sicher seyn, daß keine Ehre, kein Glück, kein Wohlstand zu erdenken ist, worauf Sie nicht, mit Einstimmung aller getreuen Unterthanen des Königs, Rechnung machen dürften.

Vielleicht entschließen Sie sich Ihrem Struensee diesen Brief zu zeigen, um ihm einen Beweis der Treue zu geben, die Sie ihm vielleicht zum Nachtheil derjenigen Treue geschworen haben, die Sie Ihrem Könige schuldig sind, und

um ihn zu bewegen, dem Gemahl der - - - einige neue

Vortheile zufließen zu lassen. Es kann seyn, daß er es thut, daß er Sie betrügt, um Sie noch einige Zeit in seinem Netze zu behalten. Aber glauben Sie nur, Ihr Unglück ist gewiß, so bald man etwas Böses wider den König ausgeführt hat, und wer weis, ob man nicht alsdann alle Schuld auf Sie schieben wird?

Ich erkläre Ihnen hiemit, daß Sie mit Ihrem Leben für die Person des Königs einstehen müssen: Sie sind allezeit

8

bey ihm, Sie begleiten ihn überall, und Ihnen ist seine Person anvertraut. Und damit Sie sich keine Hoffnung machen, als könnten Sie mit dem Vorwande der Unwissenheit durchkommen; so gebe ich Ihnen mein Ehrenwort, daß in diesem Falle, das Concept dieses Briefes, zur rechten Zeit und am gehörigen Orte wieder Sie aufgezeigt werden sott. Erinnern Sie sich, um hierin nicht zu irren, an das Siegel, worin die Anfangsbuchstaben meines Rahmens stehen; auch, dieses soll wieder Sie beygebracht werden.

So Wohl das Leben und die Gesundheit des Königs, als auch die Wohlfahrt Ihres Vaterlandes, sind in Ihren Händen. Betragen Sie sich so, wie Sie glauben, es vor Ihren sämmtlichen Mitbürgern verantworten zu können; ich will nicht sagen vor Gott, weil ich nicht weis, was für eine Idee Sie von Gott haben. Soll ich aus der Unterredung schließen, die wir vor einiger Zeit, in Ihrem Zimmer, und zwar das einemahl auf Christiansburg, das andremahl in Hirschholm mit einander gehabt haben; so ist Ihre Idee nicht diejenige, die Sie billig haben sollten.

Sie sehen wohl, daß ich mich nicht scheue, Ihnen Anleitungen zu geben, nach welchen Sie errathen können, wer ich bin. Bey dem allen kann ich Ihnen dieses versichern: wenn Sie sich so verhalten, wie ich es mir von Ihrem Stande verspreche, so sollen Sie finden, daß Sie keinen getreuern, keinen ergebnern Freund haben, als mich.

Den 8ten Julius 1771.

9

Den 19 September 1771.

Da sehen Sie es, mein Herr, meine Prophezeyung trifft richtig ein: Sie sehen schon die Früchte des unwürdigen Betragens, das Sie beobachtet haben. Sie sind treulos gegen Ihren König und Wohlthäter gewesen, andre gehen treulos mit Ihnen um. Man hat Sie gebraucht, so wie der Affe die Katze braucht; man trieb sein Spiel mit Ihnen; nun, da man Sie unters Joch gebracht hat, lacht man Sie aus. Nächstens wird man Sie mit Verachtung fortschicken; vielleicht sperrt man Sie auch auf die übrigen Tage Ihres Lebens ein, damit Sie nichts ausplaudern können, oder man findet wohl gar für gut, Sie auf eine oder die andre Art in die andre Welt zu schicken. Solcher Vergeltung war Ihre Verrätherey, Ihre Feigheit und Niederträchtigkeit werth. Ich habe es Ihnen in meinem Briefe vom 8 Julius vorhergesagt. Die Freundschaft, die ich für Sie hatte und von der ich Ihnen unleugbare Beweise gegeben habe, ist seit der Zeit sehr erkaltet. Sie verdienen nicht, daß ich länger Ihr Freund bleibe, da Sie nicht fähig waren einem guten Rathe zu folgen, oder das zu thun, was Ehre und Pflicht von Ihnen forderten. Das schändliche Leben, das Sie jetzt führen, galt Ihnen mehr. Hätten Sie den Rath annehmen wollen, den ich Ihnen damahls gab, so würden Sie den König in Freyheit gesetzt haben. Sie würden sich durch diese Handlung einen unsterblichen Ruhm erworben haben. Sie würden der Pflicht eines guten Unterthanen, eines getreuen Dieners und ehrlichen Mannes nachgekommen seyn Sie würden, den Beyfall aller Ihrer Mitbürger

10

ohne Ausnahme, ja den Beyfall von ganz Europa verdient haben. Alle Welt würde dazu beygetragen haben, Ihnen Gnadenbezeugungen, Belohnungen und Vorzüge zu verschaffen, die Ihrer Treue, und dem Dienste, welchen Sie dem Könige und dem Vaterlande geleistet hätten, angemessen wären. Ich wüste auch in der That nicht wie jemals Belohnungen vollkommner hätten verdient seyn können. Und was sind Sie dagegen jetzt? abscheulich in aller Menschen Augen: das Gespräch und der Fluch des Königreichs, ja des ganzen Erdbodens. Man hatte auf Ihre Treue, auf Ihre Liebe zum Könige und auf Ihre Pflicht Rechnung gemacht; man hat sich gröblich betrogen: nun folgt die Straffe nach. Man verkündigt im ganzen Königreiche Ihre Schande, und nennt mit Abscheu Ihren Nahmen; bey Hofe sind Sie für nichts geachtet: man speiset Sie mit leeren Worten ab, zeigt Ihnen in der Ferne Schattenbilder von Hoheit und Würde, und läßt Sie an dem leeren Titel eines Grafen, an diesem ewigen Denkmahl Ihrer Treulosigkeit, Ihrer Schwachheit, Feigheit und Schande Ihre stolze Freude haben, da indessen ein Struensee den König und die Königliche Familie ins Angesicht beleidigt; alle rechtschaffene Leute angreift, nicht weil sie ihn beleidiget haben, sondern um seine Allmacht sehen zu lassen; alle Macht an sich zieht; sich zum Herrn aufwirft über die Regierung, Geschäfte, Königreich, ja über den König selbst, den er in den Augen des ganzen Erdbodens entehret; mit den Finanzen unumschränkt und wieder alle Ordnung schaltet. Dieser Elende durfte es wagen, sich mit seinem Herrn im gleichen Rang zu setzen: durch einen Cabinetsbefehl, den er selbst paraphirt hatte, seiner Unterschrift ein Ansehen zu verschaffen, das nach den Grundgesetzen des Reichs einzig und allein der Unterschrift

11

des Königs zukömmt. Ihre Feigheit und Ihr unwürdiges Verhalten sind ihm behülflich gewesen so hoch zu steigen; Sie allein hätten ihn daran verhindern können: Ihnen wird also auch die Schuld davon beygemessen. Wenn er Schandthat und Meuchelmord begeht, so thut er es um zu regieren: Sie hingegen tragen dazu das ihrige bey aus Zaghaftigkeit, und um dem Willen eines Cromwel zu gehorchen, der, um sich zu retten, tausendmahl das Leben Ihres Königs seinen strafbaren Absichten und seiner Sicherheit aufopfern wird. Anstatt den König von allen den Dingen zu unterrichten, die Sie besser sehen und wissen, als irgend ein andrer Mensch: denn scharfsichtig genug sind Sie, das sieht man so bald es auf Ihre eigne flüchtigen Vortheile ankömmt: statt dessen, sage ich, sind Sie diesem Diederich Schlagheck behülflich, sich der Königlichen Gewalt anzumassen, Ihren Souverain von sich abhängig zu machen und in den Augen seiner Unterthanen herunter zu setzen, um dadurch die Liebe der Unterthanen auszulöschen oder wenigstens diese unauslöschliche Liebe zu verringern; ja, wie alle Welt sagt, tragen Sie sogar dazu bey, ihn zu mishandeln.

Sie, der Sie alles Unglück abwenden, der Sie den König aus den Händen eines Nichtswürdigen erretten können, und es doch, nicht thun, Sie sind strafbarer als der Verräther selbst, Sie allein haben es zu verantworten und werden auch, so gewiß als ein Gott im Himmel ist, es dereinst mit Ihrem Leben verantworten müssen.

Die Staatsgeschäfte gerathen, wie Sie sehen, in die äusserste Unordnung. Alles wird über einander und unter einander ge-

12

worffen. Man verwirret alle Dinge mit einer Unverschämtheit, von der die Geschichte kein Beyspiel aufzuweisen hat. Die rechtschaffensten Leute im Lande, Leute, die lange, getreu, untadelhaft und vom Neide unangefochten gedient haben, schickt man fort. Man jagt sie schimpflicher Weise weg, wenn entweder sie sich nicht auf die zerstörende Entwürffe dieses elenden Artztes einlassen wollen, oder man Ihre Redlichkeit fürchtet. Ihre Stellen besetzt man wieder mit untüchtigen Leuten, mit Leuten, die weder das Land, noch die Lage unsrer Sachen kennen, die sich nie auf den Theil der Reichsgeschäfte gelegt haben, den sie übernehmen; mit einem Worte, mit Leuten, denen niemand jemahls zugetrauet hat, daß sie auch nur die ersten Grundsätze der Staatsverwaltung erlernen hätten.

Was heißt das, ich bitte Sie um Gottes Willen, einen

— — —, einen — — — Professor der Mathematick

aus Lignitz, der Dännemark kaum auf der Landkarte zu finden

gewust hat, einen — — — an die Spitze der Finanzen zu

stellen? Und solchen Leuten giebt man jährlich 3000 Rthlr., da man indessen andre, die 40 bis 50 Jahre und noch länger, treulich und untadelhaft gedient haben, Hungers sterben läßt: warum? weil diese nicht fähig waren ihren König und das Vaterland zu verrathen, oder an aufrührerischen und verderblichen Anschlägen Theil zu nehmen. Jene Unwissende erkühnen sich eine Bürde auf sich zu laden, vor der ein Mann von Kopf und Erfahrung, wäre er auch der allerentschloßenste, zu allen Zeiten und besonders in diesen unglücklichen Zeiten erzittern würde: doch, es ist wahr: dieser kennet die Gefahr, und hat nicht Lust, weder das Wohl des Staats, noch seine eigne Ehre aufs Spiel zu setzen; da hingegen jene nichts zu

13

verlieren haben, und die unglücklichen Folgen ihrer Untüchtigkeit und Unwissenheit nicht übersehen können.

Sie sehen, mein Herr, daß das Publikum dieses alles weis und empfindet. Die Folgen einer so Übeln Verwaltung sind im Stande das Volk bis zu dem gewaltsamsten Verfahren aufzubringen; und zwar ist dieses um so viel mehr zu befürchten, da es bereits öffentlich davon redet und sein Mißvergnügen ohne Zurückhaltung zu erkennen giebt. Sie, mein Herr, wissen dieses, und Sie verbergen es dem Könige; Sie, der allein Seiner Majestät sich nähert; denn den übrigen Unterthanen ist der Zugang zum Throne verschlossen: Sie allein können den König von der höchst gefährlichen Lage unterrichten, worin so wohl Er als seine Königreiche sich befinden. Vielleicht ist Er nahe dabey das eine derselben zu verlieren, und zwar der ausserordentlichen Gleichgültigkeit wegen, die man gegen diese behertzte und getreue Unterthanen äussert; und wenn Er fortfährt diesen bösen Anschlägen Gehör zu geben, so wird in kurzem alles, ohne Rettung, verlohren seyn.

Sie sehen, mein Herr, wie unsre Sachen ausserhalb stehen, und in welchem Grade die ausländischen Angelegenheiten verwirret werden unter der Führung der Cabale und durch die Unfähigkeit unsers großen Cabinets-Ministers, der sich darin mischet. Es geht so weit, daß der Nahme der Dänen ein Vorwurff geworden ist.

Sie sehen und wissen wie unumschränkt Seine Excellenz, unser großer erster Minister, der Herr Graf von Struensee über die Landeseinkünfte, über dieses reinste Blut der armen Unterthanen gebietet.

14

Sie, mein Herr, sind ein Däne, ein - Edelmann, Sie sind von dem Könige geliebt, Sie und Ihre Familie haben so viele Wohlthaten vom Könige empfangen, und Sie schweigen stille! müssen Sie sich nicht schämen, und sind Sie nicht nach Ehre und Gewissen überzeugt, daß Sie selbst, und zwar zuerst, das Opfer einer solchen Aufführung seyn werden? Sie, der Sie es tausendmal hätten verhindern oder hintertreiben können.

Sollte ein Aufruhr oder eine Empörung entstehen, welches Gott nach feiner Barmherzigkeit abwenden wolle! an wen würde ein aufgebrachtes Volk sich halten? an wen anders als an Sie, der Sie wenigstens eben so strafbar sind, als Struensee? Sie stehen in Gefahr, eine Aufführung, die eines ehrlichen Mannes so sehr unwürdig ist, dereinst mit Ihrem Leben büßen zu müssen.

Wachen Sie auf, und kehren Sie zu Ihrer Pflicht zurück! Ich beschwöre Sie darum bey der Asche Ihres Vaters, den Sie nie gekannt haben, bey den Thränen Ihrer tugendhaften Mutter, die vielleicht schon im voraus über Ihre Leiche weinet, ja, was noch mehr ist, bey den Thränen beschwöre ich Sie, die vielleicht der König, die Königliche Familie und Ihr zerstörtes Vaterland dereinst vergießen werden, und wohl jetzt schon vergießen.

Sie fürchten sich nicht, sich persönlicher Angelegenheiten wegen mit dem Minister aus der medicinischen Facultät zu überwersfen, aber Sie sind niedrig genug, sich wieder mit ihm auszusöhnen für 10000 Rthlr., die er dem Könige und dem Volke entwendet, um sie Ihnen zu geben. Erröthen Sie

15

nicht über eine solche Niederträchtigkeit? würden Sie denn wohl mehr Furcht vor diesem Menschen haben, wenn es auf das Wohl Ihres Königs und Vaterlandes ankäme? hätten Sie doch in diesem Falle zwey Königreiche ohne Ausnahme auf Ihrer Seite: denn die Verräther und ihres gleichen, die eine faule Sache zu verfechten hätten, werden sich nicht einlassen, ja sie werden nicht einmahl den Schein haben wollen, als wären sie wieder Sie, aus Furcht ihre Köpfe zu verlieren, die ihnen ohne dem schon nicht recht fest mehr auf den Schultern sitzen. Nein, ich lebe der Hoffnung, Sie würden Ihren König und Ihr Vaterland retten. Sie würden alsdann mit Recht Belohnungen annehmen und so gar fordern können; man würde Sie nicht auf dieselben warten lassen, noch weniger würde man sie Ihnen versagen; und ich, der ich dieses an Sie schreibe, wollte mit Freuden der erste seyn, der das seinige Hingäbe, um Sie mit Gütern zu überhäuffen. O! mit welcher Zufriedenheit und mit welchem Rechte würden Sie nicht Güter, Vorzüge und Ehren besitzen, wenn Sie dieselben mit Einwilligung und selbst nach dem Wunsche Ihres Königs, Ihres Vaterlandes und aller Ihrer Mitbürger besäßen. Bedenken Sie dieses, mein Herr, wiewohl ich Ihnen zu viele Denkkungsart zutraue, als daß Belohnungen etwas über Sie sollten vermögen können.

Hören Sie, nun wie ich meine, daß Sie die Sache angreifen müßten. Sie sind mit dem Könige allein: Sie machen, wie ich Mittwochen in Hirschholm gehört habe, des Abends eine Spatzierfahrt mit dem König. Sie haben diesen Herrn sehr unzufrieden über die Einschränkung gefunden, worin man ihn hält. Machen Sie sich einen solchen günstigen Augenblick zu nutze, oder veranlassen Sie denselben; Sie haben dazu Verstand genug.

16

Legen Sie dem Könige die unglückliche Lage, worin Er sich befindet, umständlich vor Augen; zeigen Sie Ihm, wie wenig er auf die Art im Stande ist die Pflichten zu erfüllen, die seine Würde ihm auflegt, und daß nach dem Schritt, den er gethan, als er die Cabinets-Ordre vom 15ten Julius unterschrieben, die zwischen Ihm und Struensee den Thron und die Königliche Gewalt theilet, Er, die Königliche Familie, das Reich, alle Unterthanen, alle Einkünfte, das Leben und die Güter eines jeden in der Hand dieses Erz-Großveziers stehen, der weder Erfahrung noch Ehre hat weder Religion, noch Treue, noch Gesetz, der Herr von allem, und, wenn ich es sagen darf, selbst von dem Leben des Königs ist. Sie wissen, daß große Verbrechen noch größere nothwendig machen: zuletzt ist alles zu befürchten. Wenn Sie dieses alles angeführt haben; so schildern Sie die Verzweiflung aller Unterthanen: zeigen Sie, wozu die Umkehrung des Staats und das Elend im Stande sind das Volk zu bringen, und welcher Gefahr der König und der Staat ausgefetzt sind, wenn dieser Unglückliche Zeit behält alles von Grund aus zu verwüsten. Wenn es Ihnen gelingt, das Herz des Königs zu rühren, und Sie ihm alsdann die Nothwendigkeit seine Königliche Person, seine Familie und den Staat zu erhalten begreiflich gemacht haben; so schlagen Sie ihm vor, gerade nach Kopenhagen zu gehen, wo er ganz sicher ist, sich aufs Schloß zu begeben, und daselbst zwey oder drey angesehene Männer zu sich kommen zu lassen, die einen guten und den Umständen angemessenen Rath zu geben wissen, damit man keine Schritte mache, die Folgen nach sich ziehen könnten, zu einer Zeit, da das Volk bereit seyn würde sein erlittenes Unrecht und seinen Haß an den Urheber seines Unglücks und Elendes zu rächen. Ich könnte Ihnen die Männer nennen, aber das Publikum wird sie ohne mich nennen. Sie müssen aus den Departements seyn, damit sie einen Rath geben können, der sich auf hinlängliche Kenntnis der Sache gründet. Doch muß

es

durchaus nicht Hr. — — — seyn, noch Hr. von — — —, noch Hr. — — —,

die dem Volke in gleichem Grade verhaßt sind und folglich die ganze Sache verderben würden.

Seyn Sie aus Liebe zu Gott, zu Ihrem Könige, zum Vaterlande, zu Ihrer Familie und zu sich selbst sorgfältig hierauf bedacht, und säumen Sie nicht alzulange Ihrem unglücklichen Vaterlande zu Hülffe zu kommen. Retten Sie den Staat, den König und Ihr Leben.

1

**Dom,
afsagt af den anordnede
Inquisitions-Commission
paa
Christiansborg Slot,**

den 25. Aprilis 1772.

over

Johan Friderich Struensee.

Med den paafulgte

Kongelige Approbation,

af 27. Aprilis 1772.

Kiøbenhavn,

Trykt med Kongelig allernaadigst Privilegio udi det Kongelige Universitets Bogtrykkerie hos A. H. Godiches Efterleverske, ved F. C. Godiche, og findes sammesteds tilkiøbs.

2

3

Dom

udi Sagen imellem General-Fiscalen, som

anbefalet Actor, paa den eene, og Greve Johan Friderich Struensee, paa den anden Side.

Foruden det at Greve Friderich Struensee allerede forher er overbeviist, og selv har tilstaaet, at have begaaet en grov Misgierning, som involverer Forgribelse imod Kongens Høyhed, eller Crimen læsæ Majestatis i en høy Grad, og i Følge Loven, og i sær dens 6te Bogs 4de Capituls 1ste Articul, ' fortiener en haard Døds Straf; Saa er det og noksom baade bekiendt og gotgiort, at hans heele Forhold og Opførsel i den Tiid, han har havt Deel i Affairernes Bestyrelse, har været en Kiede, sammensat paa den eene Side af idel daarlig og forvoven Fremfusenhed, og paa den anden side af lutter Finter og Intriguer, som

alle sigtede til at tilvende ham alleene ald Magt og Myndighed, med alle andres Udelukkelse; Derved han dristig har antaget og benyt-

4

tet sig af alle de Midler, som han formeente at kunde tiene til at opnaae denne hans Hensigt, og det uden i mindste Maade at betænke, om de vare tilladelige eller ey, og hvorvidt de enten komme overeens med Regieringens Forfatning og Form, Nationens Genie og Landets Indretninger og Love, saavel de Borgerlige som Grund-Lovene, eller og directe streede derimod.

Hans store Øyemeed var, deels at blive Geheime Cabinets-Minister, med den overordentlige og uhørte Magt, som han i sidste Julii Maaned tilsneeg sig, dels at udelukke alle Undersaatter fra deres Konge, og Kongen fra dem, deels at udøve ved Hoffet, og over det Høyeste selv, saadan en utæmmet Magt, som man med Forbauselse har seet.

Til denne Hensigts Opnaaelse havde han, paa Hans Majestæts Udenlands-Reyse, arbejdet paa at erholde Allerhøystsammes Naade, ved den Omhue han udviiste for Kongens Sundhed og Fornøjelse. Da Hans Majestæt var kommen hjem, holdte Struensee sig stille, og syntes at være ikke mindre end sindet til at attraae de Charger og Værdigheder, som hans Ærgierrighed og Herskesyge dog higede efter.

Han levede ved Hoffet, fornøjede sig, forlangte ingen Forhøjelse i sin Gage, og lod til at være tilfreds med Rolighed og Vellyst. Men i samme Tiid arbejdede han med Iver hemmeligen paa at legge den Grundvold, hvorpaa han vilde opføre sin stolte Lykke.

5

Hans Sag var det ikke at lære Landets Sprog, at udstudere dets Forfatning og Indretninger, at kiende dets Tilstand og sande Interesse, og at forstaae dets Borgerlige Love og Grund-Lov. Det var den Vey han burde have gaaet. Men om alt dette var og forblev han i den største Ukyndighed; Han tvertimod valgte at udgrunde de Principer, som Hans Majestæt Kongen i sin Regiering vilde følge, paa det at han af dem kunde betiene sig til at skiule sine skadelige Anslag. Og, som han endnu havde ald Aarsag at frygte, at enten troe Mænd skulle aabenbare hans Hensigter, eller Kongen selv mærke dem: Saa, for at forhindre Virkningen af det første, bagvaskede han hos Kongen uden Forskiæl alle dem, som havde den Naade at nærme sig til Monarchen: Og for at erholde der sidste, arbejdede han paa at skaffe sig en mægtig Protection, og at have hos Kongen en saa nær, bestandig og paalidelig Ven, at det skulle næsten blive umueligt for Hans Majestæt at opdage denne Mands Veye og Hensigter.

Aldrig saasart har han i Aaret 1770. faaet sin Machine fuldkommen færdig, førend han strax satte den i Bevægelse.

Vore Konger have uafbrudt, siden Souveraineteten, have et Raad, bestaaende af saadanne Mænd, som vare kyndige i Landets Love og Indretninger, og havde udstuderet det rette Stats-Systema og Landets virkelige Interesse og Fordeele, samt vidste de Regler, som i Følge deraf burde og kunde appliceres paa forekommende Tilfælde.

6

Deres Embede var, at være om Kongen, saa ofte Sager af Vigtighed skulde Ham forestilles, og at give Hans Majestæt den nødvendige Oplysning om alt, hvad Han forlangte at vide, for at give sin Decision.

I det øvrige havde disse Mænd, som Lemmer af Conseillet, intet Votum, ingen Expedition, ingen Secretaire; Thi alt kom an paa Kongens Villie, og alt blev udfærdiget fra vedkommende Departements.

Dette Raad, saa gammelt, saa naturligt, vilde Struensee og hans Tilhængere have gandske ophævet og casset; Thi denne Mand frygtede for, at, om noget saadant Raad var til, skjønt det endog kunde bestaae af hans egne Venner, vilde det aldrig mangle i Tiden at sætte sig imod hans skadelige Anslag, og aabenbare dem for Kongen, siden han ikke kunde excludere dem fra at tale med Hans Majestæt, og forestille Ham Hans egen og Landets Tarv.

Til den Ende havde Struensee allerede i Forveyen ved allehaande Insinuationer calumnieret de da værende Ministre, og med sorteste Farver afskildret endog saadanne Handlinger, som vare unegteligen til Kongens, og Statens Fordeel.

Hans Majestæt, som inderligen elsker sit Folk, og ønsker Redelighed hos sine Embedsmænd, og er nidkiær for sin souveraine Myndighed, tabte da Tilliden til sit Conseil, og havde villet besætte det med andre Mænd, og give det en anden Indretning;

7

Men Struensee satte, ved de falskeste Foregivender og de listigste Trekker, saadanne Hindringer for Kongens Hensigter, at Conseillet efterhaanden ophørte, og endog tilsidst blev ved Acten af 27 Decembris 1770. solenniter afskaffet.

I samme Tiid blev han selv Maître des Requetes; og, som hans Plan gik ud paa alleene at være berettiget til at tale med Kongen om Affaires, og derfra at udelukke alle andre, saa syntes de øvrige tilovers blivende Collegier endnu heri at kunde legge ham nogen Hinder i Veyen.

I den Henseende blev det af ham forestillet Hans Majestæt Kongen, som ønskede at være grundigen underrettet om de Sager, der fra Collegierne indkom til Allerhøjstsammes Decision, at intet var til dette Øyemeed tienligere, end at Collegierne fik Ordre, i en Porte-feuille at sende eller levere deres skriftlige Forestillinger, paa det Kongen kunde have den fornødne Tiid til at læerse og overveje samme.

Ved dette glimrende, og til Anseelse saa nyttige, Raad erholdte Manden sin Hensigt, at excludere Collegierne fra Kongen.

Snart bemægtiger han sig Porte-feuillerne, og bliver saaledes eene Mester af at forestille Sagerne, hvorledes han vilde, for Kongen.

8

Vilde da de vedkommende Collegier, til Kongens nærmere Oplysning, have de behørige Grunde anbragte, maatte de vende sig til Struensee; og saaledes blev han, hvad baade Conseil og Collegier tilforn havde været.

Under Paaskud af at befordre adskillige Sagers hastigere Expedition, og tillige at viise den Kongelige Myndighed i sin rette Høyhed, udstædede han og adskillige Cabinets-Ordres, som bleve iverksatte, uden at det vedkommende Departement derom fik Underretning: Et Foretagende, som nødvendiggen maatte forvolde den yderste Confusion, og som en Mand vovede, der hverken kiendte Landet eller dets Love, eller dets Tilstand, eller dets Sprog. Men alt dette var ikke hans Bekymring, naar han kuns kunde drage ald Myndigheden og Anseelsen til sig.

Denne Grev Struensees Ukyndighed i det, som enhver Minister i Danmark burde vide, og hans saare liden Omhue for at erhverve Kundskab derom, har medført utallige Uleyligheder, saavel for det Almindelige, som for private Personer.

I de Collegier, som alletider forher vare vandte til at indsende deres Forestillinger paa Dansk, maatte en aparte Betient employeres til at oversætte dem paa Tydsk, paa det at Grev Struensee i dette Sprog kunde læse dem. Det Danske Cancellie, som det eeneste Collegium, der bestandig blev ved at indsende Forestillingerne paa Dansk, havde alt for ofte Leylighed til at erfare, at disse Forestillinger aldeles ikke bleve læste, da alleene en Extract

9

deraf, som var befalet paa det korteste at forfattes, og anføres paa den saa kaldte Rotulo, blev oversat paa Tydsk, og læst af Grev Struensee, derefter da Resolutionen faldt paa Tydsk, som igjen blev oversat paa Dansk i Cancelliet. Det kunde derved ikke feyle, at jo Resolutionen ofte blev tvetydig, uforstaaelig, og lidet passende paa Sagen, som den, der forestillede samme for Hans Majestæt, sielden havde ret Begreb om.

Private Folk, som vilde indgive Ansøgning til Cabinettet, og havde opsat samme paa Dansk, løbe om, for at faae een til at oversætte den paa Tydsk, staaende i den, maaskee ey ugrundede, Tanke, at, naar Memorialen alleene var paa Dansk, blev den ikke læst; Da derimod disse Tydske for got Kiøb erholdte Oversættelser ofte geraadede saaledes, at man deraf ikke kunde erfare, hvad der egentlig intenderedes med Ansøgningen.

Grev Struensees Ukyndighed om Collegiernes Indretning, hans Ulyst til at erhverve sig Kundstab derom, og hans Attraae til at omstøbe Statens heele gamle Forfatning, og at formeere sine Tilhængere, ved at placere allevegne og i betydelige Poster Mænd, som skyldede ham deres Lykke: Alt dette bragte ham til at legge Haand paa det eene Collegium efter det andet, og, som han selv hverken kunde eller vilde arbejde, da at bruge til disse betydelige Forandringer andre Mænd, hvoriblant endeel selv siden har bekiendt, at de aldeles ikke vidste eller havde søgt Underretning om den forrige Indretnings Beskaffenhed, Fordeele eller Mangler, saasom de alleene vare befalede at forfatte en Plan til en nye Indretning, efter visse forudsatte Data.

10

Efter at Grev Struensee saaledes ved det Geheime Conseils Afskaffelse, og ved de fleeste øvrige Collegiers Svækkelse, Omdannelse og Udelukkelse fra mundtlig Forestilling, havde draget ald Magt og Myndighed til sig, varede det ikke længe, førrend Hans Majestæts Undersaatter i Almindelighed baade mærkede og følede Virkningen af hans despotiske Principiis og Tænkemaade.

I Følge af den forhen ommeldte Faderlige og milde Regiering, som man forher i Danmark i saa lang Tiid havde været vandt til, og syntes at have faaet en Slags Hævd paa, holdt enhver, som fik en Kongelig Betiening, sig berettiget til at troe, at han kunde være forvisset om at beholde samme, saalænge han opførte sig som han burde, og iagttog sit Embeds Pligter, og at han ikke stod Fare for at miste den mod hans Villie, med mindre han, formedelst Malversation, Forseelse eller Forsømmelse, blev ved Dommerens Kiendelse eragtet at have forbrudt den. Disse moderate Principia, som characteriserede Regieringens Mildhed, og havde mange ypperlige Virkninger, vare aldeles ikke efter Grev Struensees Smag, som ikke vilde være gêneret, allermindst, naar det kom an paa at gjøre Folk ulykkelige, og derved indjage Skrek i andre.

Af den Aarsag hørte man jævnlig, og fast daglig, nu at een, nu at en anden, Kongelig Betient vare ved Cabinets-Ordres afsatte fra deres Embeder, uden at de engang havde faaet at vide, hvorudi de havde forset sig, og hvorudi deres Forbrydelse bestod.

11

Adskillige mistede deres Embede, uden at faae nogen Kongelig Resolution derfor at see, og uden at vide noget deraf, førend de hørte, at Embedet, ved en Cabinets-Ordre, var givet til en anden. Dette extendede sig og til heele Collegier.

Heele Kiøbenhavns Magistrat, som bestod af 18 à 20 eller fleere Personer, blev afsat, og en nye Magistrat igien indsat, ved en Cabinets-Ordre af 3 April 1771. til Ober-Præsidenten, som faa Dage forher, ligeledes ved en Cabinets-Ordre, var beskikket til dette Embede, hvorfra den forrige var dimitteret, og som lod sig nøye med, ved et Brev at tilkiendegive de forrige, at de vare afsatte, og de nye, at de havde at indfinde sig paa Raadstuen, uden at de Afgaaende i nogen Maade fik at vide, hvorudi de havde forset sig, og hvorføre de vare afsatte.

Foruden Magistraten var der endnu et andet Collegium eller publique Forsamling i Kiøbenhavn, nemlig de saa kaldte 32 Mænd; Da det ved de Kiøbenhavn saa solenniter, i Henseende til Borgerskabets under Beleyringen og ved Souveraincteten udviiste Troeskab og Tapperhed, forundte Privilegier af 24 Junii 1664, var bleven Borgerskabet tilstaaet, at de, tillige med Magistraten, maatte af de beste og fornemmeste Borgere udvælge 32, som med Magistraten kunde overlegge Byens og Borgerskabets Beste og Fordeel, samt Indtægt og Udgift. I den Henseende dem og med nogle af Magistraten var forundt Adgang til Hans Majestæt selv.

12

Denne Forsamling, der ansaaes som en Perle i Byens Privilegier, der havde adskillige gode og nyttige Virkninger, og ikke kostede Hans Majestæt eller Byen det allerminde, blev ligeledes ophævet ved den samme Cabinets-Ordre, i Følge af hvilken den ommeldte Ober-Præsident lod viide, at de ikke mere maatte forsamle sig, og derhos lod den til deres Forsamling destinerede Sahl paa Raadhuset tillukke. Disse og mange andre Exempler af samme Beskaffenhed, som alle viiste, at intet var helligt for denne ligesaa uforsigtige som voldsomme Mand, der var ligesaa stor Hadere af Klogskab og Mildhed, som af Orden og gode Sæder gjorde en forunderlig Indtryk paa Nationen, der syntes paa eengang at see sig henrykket under et andet og østerlandsk Clima.

Nogle lamenterede og sukkede, andre yttrede deres Forbavselse eller Forbittrelse nu paa een, nu paa en anden, Maade; Alle vare dog eenige derudi, at Hans Majestæts milde og Faderlige Hierte til hans Undersaatter var det samme, som forher, naar kuns deres Suk og Klage kunde trænge igiennem til Thronen, og Sagens rette Sammenhæng blive Hans Majestæt forestillet.

Men dette syntes umueligt formedelst de Præcautioner, Struensee i den Henseende havde taget. Han havde hos Kongen placeret hans intime Ven, Grev Brandt, og da han mueligt, i Følge det bekiendte Ordsprog: Nulla amicitia nifi inter bonos, ikke var saa aldeles forvisset om dette Venskabs Vedvarenhed; saa søgte han at forsikre sig dets Vedligeholdelse ved fælles Interesse, og, som strax skal viises, paa Hans Majestæts og den Kongelige Casses Bekostning.

13

Grev Brandt, som var immer om Kongen, bestyrkede Ham i det, Struensee insinuerede og foregav, og hindrede, at ingen kom til at overbeviise Hans Majestæt om den Sandhed, som var tvert derimod.

Der var ingen Conseil, og saa at sige ingen Minister. Ingen kom til at tale med Kongen alleene, uden de, Grev Struensee holdt sig forvissed om; skeede det, var det kuns paa et Øyeblik, eller saare kort Tiid, som ikke tillod nogen vidtløftig Fortæling eller Discussion. Alle andre bleve eloignerede fra Hans Majestæts Person, hvilket endog strakte sig til Hans Majestæts egen allerhøyeste Familie og allernærmeste Paarørende, for hvilken Hans Majestæt alletider forher havde viist en øm Tendresse og Kiærlighed; Men fra den Tiid af, at Grev Struensee havde bemestret sig Bestyrelsen af Hoffet, ligesaavel som af heele Landet, kom de kuns sielden til Kongen, og fik aldrig Leylighed at tale med Ham alleene, da de ikke havde manglet at frembære Landets og

Undersaatternes Tarv og Bekymring for Ham; Derpaa disse høye Personer siden, saasart Leylighed gaves, have aflagt saa uomstødelige Prøver, som aldrig noksom kunde prises og erkiendes.

Det kunde ikke feyle, at jo Grev Struensee ved saadan despotisk, voldsom og ufornuftig, Omgang maatte gjøre sig overalt forhadet.

Hans Emissarier og Tilhængere, af hvilke han dog havde endeel, naar de ikke torde vove ligefrem at justificere eller und-

14

skyldte hans Foretagende, søgte i det mindste meget at berømme og vidt at udbrede hans foregivne store Desinteressement, som de satte derudi, at han lod sig nøye med den ham tillagde moderate Gage, uden at forlange, enten for sig eller sine, enten Penge eller Ære, Hvorvidt saadant den Tiid blev troet, lader man staae ved sit Værd: Vist er det, Grev Struensee havde taget gandske vel overlagde Messures, til at skiule hans Egennyttighed paa den Tiid, og saalænge det varede. Men det er siden alt for tydelig erfaret og gotgiort, at han har været en overmaade interesseret og egennyttig Mand, der med god Føye kand siges at have pilleret Hans Majestæts Cassa.

Han havde en gandske skikkelig og anseelig Gage, med hvilken han saa meget bedre kunde komme ud, som han havde alle Ting frit til Hove, lige indtil de Giestebudder han gjorde: Han vidste, og havde noksom udraabt, den slette Tilstand, i hvilken Hans Majestæts og den publique Cassa allerede fra forrige Tider af befandt sig.

Dette uanseet, lod han neppe 2 á 3 Maaneder gaae forbi, efter at Conseillet var afskaffet, og han var bleven Maitre des Requetes, førend han ved at misbruge Hans Majestæts gode Hiertelag, af Høystsamme forlangte og erholdte en Present for sig selv paa 10000 Rdlr. og for sin Ven, Grev Brandt, paa lige Summa. Man skulle tænke, at en saa anseelig Present, for disse tvende Personer, af hvilke den eene var Maitre des Requetes, og den anden Directeur des Spectacles, og begge kuns kort Tiid havde været i

15

samme Charger, skulle for en Tiid lang mættet deres Gierrighed; Men samme befindes derimod at have voxet og tiltaget; Da Grev Struensee, efter at de havde faaet ommeldte Present i Februarii eller Martii Maaned, atter i May Maaned, og altsaa efter 2 á 3 Maaneders Forløb, erholdt af Hans Majestæts Casse 50000 eller 60000 Rdlr., og lige saa meget for Grev Brandt; Saa at disse

tvende Personer have, paa en kort Tiid af 3 a 4 Maaneder, foruden deres ordentlige Gehalt, kostet Hans Majestæt enten 140000 Rdlr. eller i det mindste 120000 Rdlr. (thi hvilken af Deelene det er, kan man i Henseende til den Confusion, Grev Struensees Regnskaber ere udi, endnu for Tiden ikke med Vished sige) og det foruden de Presents, de baade for og efter den Tiid have tilvendt deres gode Venner, saasom, Justiz-Raad Struensee 4000 Rdlr., Grevinde Holstein 3000 Rdlr., Kammerherre Falkenschiold 3500 Rdlr. eller meere, og saa fremdeles.

Ak denne Grev Struensees uforsvarlige Egennyttighed har været ret overlagt og reflecteret, det seer man af den konstige Maschine, han havde opført, alleene for at kunde faae og annamme disse Penge, uden at nogen skulde faae det at vide.

I den Henseende foreslog han først at ophæve det saa kaldede Tresor (som var en Summa Penge, der var lagt til Side, for at kunde betiene sig deraf i paakommende hastige Tilfælde) og at lade samme indlevere i den publique Cassa. Men, som de paa Veyen til den publique Cassa maatte passere Cabinettet, foreslog han atter Hans Majestæt deraf at tage 250000 Rdlr., og af samme at for-

16

mere en saa kaldet Speciel Cabinets-Cassa, som skulde være under hans Opsigt alleene.

Derved fik da Grev Struensee god Anledning til at erholde og imodtage anseelige Summer, uden at nogen anden kunde faae Kundskab derom.

Han haver og saaledes holdt Huus med denne Cassa, at da den blev oprettet i April Maaned 1771, og den Tiid bestod af 250000 Rdlr., saa var deraf ved den næstpaafølgende May Maanedes Udgang kuns 118000 Rdlr. tilovers, uanseet Cassen ikke havde havt anden Udgift end slige Presents.

Disse tilovers værende 118000 Rdlr. vare rimeligviis efterhaanden gangen den samme Vey, som de øvrige, naar Struensee ellers dertil havde faaet Tiid og Raaderum.

Grev Struensees skammelige Gierrighed og Egennyttighed er herved saaledes lagt for Dagen, at de, der have udraabt ham som u-interesseret, have Aarsag at tilstaae, at de kuns lidet have kiendt ham, og derhos

have været slet underrettede.

Men dette er ikke nok. Her er den allerstærkeste Præsumption for, at Grev Struensee, under denne Handel, har begaaet et ublue, skammelig og høyststrafværdig, Bedragerie. Da den iblant Grev Struensees Papiirer forefundne, og af Hans Majestæt approberede, Beregning, over Speciel Cabinets-Cassens Indtægt og Udgift, for

17

April og Maji Maaneder 1771, blev Hans Majestæt, ved det den fandtes suspect, foreviist, har Hans Majestæt strax declareret, at han heel vel erindrede, den Tiid at have skiænket 10000 Rdlr. til Dronningen, 6000 Rdlr. til Grev Brandti, og 6000 Rdlr. til Grev Struensee, og ikke videre. Ligesom disse Summer tilhobe udgjør 22000 Rdlr., saa er det ved Documentets Inspection Soeleklart, at den Summa, der er sat neden under, først har været 22000 Rdlr., men det første To-Tall er forandret til et Tre-Tall (hvilken Forandring er saa Kiendelig, at den strax falder i Øynene og at der er sat et Et-Tall foran, hvilket der ikke har været anderledes Plads til, end at det er kommen til at staae for ved Linien (som gaaer langs ned og separerer Contexten fra Summerne) tvertimod det, som er brugt ey alleene i de andre Beregninger, men og i den samme Beregning, paa den foregaaende Side, hvor Indtægten er anført. Hvorved da den ommeldte Summa af 22000 Rdlr. er forandret til 132000 Rdlr. hvilken Summa og kommer ud, da de 6000 Rdlr. til Brandt, og 6000 Rdlr. til Struensee ere ved et Nulls Tilsættelse forandrede til 60000 Rdlr., og der ere komne 2000 Rdlr. til, til Kammer-Herre Falkenschild, hvilken sidste Summa synes at være tillagt af den Aarsag, at de ikke ved Forandringen af de 22000 til 130000 Rdlr. skulle behøve ligeledes at forandre det andet To-Tall til et Null.

Disse Formodninger, hvis Styrke ingen ret kand indsee, uden den, som tillige seer og betragter det paaberaabte Document, her endnu ved Tallenes eller Chiffrenes Position fournerer fleere Argumenter, bestyrkes endnu ved andre concurrerende Omstændigheder; saasom: At denne Beregning for April og. Maji Maaned er

18

skreven med Grev Struensees egen Haand, da derimod de øvrige Extracter og Beregninger ere skrevne af den, som var Secreterer i Cabinettet, hvilket første sluttes at være skeet, fordi Grev Struensee ikke ønskede at have Medvidere i det af ham forøvede Bedragerie: At Grev Struensee fra den Tiid af ikke haver indgivet nogen Beregning for denne Cassa til Hans Majestæt, førend sidst i October, skiønt Cassen i Junii Maaned havde havt en Udgift af 2000 Rdlr., som bleve foræret Justitz-Raad Struensee.

Denne Forsømmelse eller Udeladelse synes at være skeet par Dessein, at Hans Majestæt imidlertid, og da saa lang Tiid løb imellem, ikke skulle saa nøye erindre Cassens rette Beholdning og Tilstand. Hertil kommer den af Hans Majestæt selv alleguerede meget naturlige Formodning, at der ikke var nogen Rimelighed udi, at Han skulle forære Grev Struensee og Grev Brandt, hver enten 50000 Rdlr. eller 60000 Rdlr., naar Han kuns forærede Dronningen 10000 Rdlr.

Grev Struensee, som vel maa tilstaae sin Egennyttighed, at han haver begiært disse Penge af Kongen, men dog ikke vil vedgaae noget Bedragerie, da han paastaaer, at Hans Majestæt den Tiid, efter hans Begiæring, gav ham 50000 Rdlr., og Grev Brandt 50000 Rdlr., og da de dem forher skiænkede 10000 Rdlr. ingenstæds vare bragte i Regning, bleve de her under eet anførte; har dog, ved Documentets eller Beregningens Foreviisning i Commissionen, maattet tilstaae, at alle Omstændigheder concurrerede til at opvække saadan Præsumption imod ham, som han ikke vidste paa

19

nogen Maade at elidre. Derhos han meget har beklaget sin Mangel af Accuratesse og Forsømmelse.

At Grev Struensees Ærgierrighed ikke har været mindre end hans Pengegierrighed, og at hans Moderation, i Henseende til Ære og Titler, ikke var større end i Henseende til Penge og Midler; Der falder ligeledes let i Øyene.

Han havde i tvende Aar giort saadanne Pas, som andre, af større Habilité og Meriter. end han, neppe gjøre i 30 Aar eller længere: Efter de Omstændigheder, han var udi, kunde det ikke feyle, at han jo stod i overmaade stor Anseelse, saavel ved Hoffet som i Byen; men alt dette var ham ikke nok.

Ved idelige Persvasioner bragte han, det derhen, at Hans Majestæt den 14 Julii 1771. beskikkede ham til Geheime Cabinets-Minister, hvilket hans Anlæg han indtil det sidste Øyeblik havde vidst at dølgge, endog for sine allerfortroeligste Venner; Ligesom han og, tillige med Kammer-Herre Brandt, blev nogle Dage derefter optaget i den Grevelige Stand.

Skiønt han, som Geheime Cabinets-Minister, ansaae sig som den første privat Person i heele Riget; saa var han dog ikke fornøyet med Titlen alleene, og den Myndighed, han forher havde havt, men han vilde have

saadanne Prærogativer dermed forbundne, som aldeles ikke passede sig paa en Undersaat, men involverede et Stykke af den Kongen alleene tilkommende Souveraine Ret.

20

Grev Struensee havde allerede draget ald Myndighed til sig, og da alle de, der vare om Kongen, vare i Struensees Interesse, og Hans Majestæt saaledes intet hørte uden Struensees Lovtale; saa var det rimeligt, at han fattede en Slags Fortroelighed til ham; Da han saa got som var den eeneste, der saae og talte med Hans Majestæt om Affaires, saa kunde det neppe feyle, at Hans Majestæt jo consenterede i det, han proponerede. Han havde saaledes alt, hvad han kunde ønske sig; men alt dette var ikke nok til at mætte hans urimelige Ærgierrighed. Collegierne og andre vilde ikke alletider adlyde og exequere, uden de saae Kongens Haand.

Dette stod Struensee ikke an, og man havde Aarsag at tro, ar det ikke kom overeens med hans forborgne Hensigter: Han vilde, at hans Haand skulde virke det samme som Kongens, og ar Vedkommende skulle være forbundne at adlyde den eene ligesaavel som den anden.

Dette erholdte han og ved den af ham projecterede Kongelige Ordre, som den 15 Julii 1771, i Anledning af hans Geheime Cabinets-Ministers Embede, gik til Collegierne, og derfra videre blev bekiendtgiort: Thi i sammes første Articul blive de Ordres, Struensee underskrev, og satte Cabinets-Seglet for, i alle Maader satte i Parallel med dem, Hans Majestæt selv underskrev, og Struensee parapherede: Og i den 4de Post fastsættes det udtrykkelig, at alle og enhver skulle exequere og adlyde de af Struensee exepederede og underskrevne Cabinets-Ordres. Vel synes denne Post at indeholde en Slags Limitation, naar det heder:

21

Saafremt ikke nogen Kongelig Forordning eller Resolution maatte være derimod; Men det, som paafølger, viser, at det var snarere en Extension; Thi i Steden for man ventede, at derpaa skulde følge, at Executionen i saa Fald skulde udsættes, indtil Kongelig Resolution var erholdet; saa heder det allene:

I hvilket Fald saadant strax skal meldes til Cabinettet; saa at, naar nogen i saa Fald fandt sig beføyet til at gjøre Forestilling imod Struensee eller hans Ordre, skulde han vende sig til Struensee selv, og, naar han da befalede at adlyde og exequere hans første Befaling, maatte det blive derved. Saaledes har og Grev Struensee forstaaet og practiseret det. Herved tilsneeg han sig endeel af Souveraineteten, og af det, som tilforn var arriveret, kunde man nogenledes slutte sig til, at han agtede at exercere den alleene.

Da Struensee paastaaer at have læst Konge-Loven, og som Minister burde nøye kiende dens Indhold; saa maatte han vel vide, at dens 7de Articul vil: At alle Regierings Ærender, Breve og Forretninger, skulle af Kongen selv underskrives. Men den, som fornemmelig passer sig her, er Konge-Lovens 26de Articul, hvor den Høystsalige Konge og første Enevolds-Herre Kong FRIDERICH den III. synes at have haft en Pressentiment, at en Struensee vel engang kunde opstaae i Danmark; Da der meldes, hvor skadeligt det er, naar Kongers og Herrers Mildhed og Fromhed saaledes misbruges, at deres Magt og Myndighed dennem fast usynligen beskiæres, og hvor ønskeligt det er, at Konger og Herrer ville holde over deres Myndighed: Hvorefter det recommenderes og indpræntes Kongerne i Danmark, med et nidkiært

22

og vaaget Øye at holde deres Souveraineté og Enevolds Magt uforkrænket: Og endelig concluderes der: At, om nogen skulle understaae sig at udvirke eller forhverve noget, som kunde i en eller anden Maade være Kongens absolute Souveraine Enevolds Magt tit Afbrek og Forfang, skal alt saadant være som ugiort, og de, som sig sligt forhvervet eller tilsneget have, straffes som de, der Majesteten beleidiget, og imod Kongens Enevolds Herredømmes Høyhed groveligen sig forgrebet have.

Grev Struensee kunde her læse sin Dom, dersom han ikke tillige havde begaaet en anden ligesaa grov Misgierning og Forbrydelse imod Kongens Høyhed, foruden det at han har været ikke alleeneste Medvidere og Raadgivere, men og Tilskyndere, til den af hans fortroelige Ven, Grev Brandt, forøvede Forgribelse imod Hans Majestæts Person.

Den Maade, paa hvilken Grev Struensee har udøvet den ham, som Geheime Cabinets-Minister, anfortroede Magt og Myndighed, undskylder ham ikke, men graverer, ham paa det allerhøyeste, da samme atter viser, at han ansaae Hans Majestæts Undersaatters Velfærd, Ære, Liv og Gods, reent at være abandonnerede til hans Discretion.

Han haver, ved de af ham og under hans Haand udstædte Cabinets-Ordres, sat foregaaende og ham bekiendtgiorte Kongelige Resolutioner til Side.

23

Han haver i de allervigtigste Ting udstædt saadanne Ordres, uden Hans Majestæts Forevidende; og den ham, i den Kongelige Resolution af 15 Julii, dens 3die Post, paalagde Extract af de udstædte Cabinets-Ordres, som han ugentlig skulde forelegge Hans Majestæt, har han tildeels forsømt, tildeels saaledes indrettet, at deraf umelig kunde erfares, hvorudi Ordren egentlig havde bestaaet, og hvad den havde medført.

Da Directionen over Particulier-Cassen var bleven ham anfortroet (thi han vilde dirigere alle Casser) fandt han for got at give Cassereren derved en nye Instruction under hans Haand.

Da Cassereren i den Anledning forestillede ham, at han havde en Kongelig Instruction, som ikke kunde ophæves uden ved en Kongelig Resolution, fik han et Svar, som indeholdt en Slags Reprimande, og hvorved han atter befalede ham, at holde sig hans Ordre og Instruction efterretlig.

Det smukke Corps Garden til Hest, som bestoed af lutter indfødde Danske og Norske, og af den Aarsag ikke stoed Grev Struensee an, og, da det kuns udgiorde tvende Esquadroner, ikke kunde falde sær bekosteligt, var allerede i Foraaret 1771, efter Grev Struensees Fosflag og Villie, og imod Generalitets-Collegii Forestilling, afgaaet.

Garden til Fods var endnu tilbage, samme bestoed af 5 Compagnier, alle skikkelige og paalidelige Folk, som Vagterne

24

paa det Kongelige Slot, og for det Kongelige Huuses Gemakker, med ald Sikkerhed kunde anfortroes; Men de havde en Qualité, som gjorde, at Grev Struensee ikke kunde fatte Tillid til dem: De vare fast alle indfødde Danske og Norske.

Dette Corps Reduction havde han længe hos sig resolveret, og talt derom med adskillige, blandt hvilke de fleste havde raadet ham derfra. Endelig brød han over tvert, og uden Hans Majestæts Forevidende (som Hans Majestæt selv allernaadigst har declareret) udstædte en Cabinets-Ordre af 21 Decembr. 1771. til Generalitets og Commissariats Collegium, i Følge af hvilken de 5 Compagnier Fod-Garde skulle transformeres til 5 Compagnier Grenaderer, og et Compagnie af samme anhænges hver af de 5 Regimenter, som laae i Garnison i Kiøbenhavn, med videre.

Han lod og den 21, 22 og 23de December gaae forbi, uden at melde Hans Majestæt noget derom (det Hans Majestæt declarerer sig heel vel at erindre) skiønt Struensee den 23. har forskaffet Generalitetet Kongelig Approbation paa bemeldte Cabinets-Ordre af 21, da dette Collegium paastoed Kongelig Resolution, og ikke uden samme vilde exequere Cabinets-Ordren, saasom de ansaae Sagen at være af stor Vigtighed, og maaskee forher indsaae de Suiten, den vilde have.

Men da Garderne den 24 December paastode, at deres Capitulation burde dem holdes, og at det var imod samme, om de skulle være forbundne til at tiene under de andre Regimenter; Saa

25

saae Struensee sig nødt til at forestille Hans Majestæt den heele Sag, da han derhos raadede, at der skulle bruges Magt imod dem, og at de skulle tvinges. Dog blev samme Dag den Kongelige Ordre af 24 Decembr. expederet, i Følge af hvilken de blandt Fod-Garden, der ikke vilde tage Tieneste som Grenadiers, kunde faae deres Afsked. Saa at Følgen af denne Grev Struensees Operation blev, at Hans Majestæt af sin militaire Tieneste mistede nogle hundrede brave, troe og paalidelige Folk, alle Landets indfødde Børn. For Resten falder Grev Struensees mislige og lumske Forhold ved denne Begivenhed strax i Øynene, naar man confererer den af ham over Cabinets-Ordrene holdte Protocol med den ugentlige Extract derover, som er forelagt Hans Majestæt.

Udi Protokollen findes den ommeldte Ordre af 21 Decembris rigtig nok anført under sit rette Datum, og under No. 709. Derefter anføres adskillige andre Cabinets-Ordres, som ere expederede den 22, 23 og 24 Decembr., indtil No. 733; Men den anden sidst ommeldte Cabinets-Ordre af 24 Decembr. findes der ikke, alleene ved Slutningen af den 24. findes aaben Plads til at den kunde indføres; Men udi Extracten af Cabinets-Ordrene fra den 18 til den 25 Decembr., som er forfærdiget den 31 Decembr. og Hans Majestæt siden forelagt, findes disse tvende Cabinets-Ordres af 21 og 24 Decembr. til Slutningen førte strax efter hinanden under No. 22 og 23, ligesom de paa een Tiid, og under samme Datum, kunde være expederede. Da derimod alle de Cabinets-Ordres, som mellem dem vare expederede den 22 og 23 Decembr., af denne Extract findes udeladte. Hvoraf man i Al-

26

mindelighed kand dømmen om disse Extracters Fuldstændighed og Paalidelighed.

Denne nu ommeldte Protocoll viser og, at, omendskiønt Grev Struensee allerede, og længe forher, noksom

havde forebygget, at ingen enten mundtlig eller skriftlig kunde komme til at melde Hans Majestæt noget, som var ham imod, saa har han dog paa den Tiid, da Fod-Garden blev afskaffet, seet sig nødt til i den Henseende at tage nye Præcautioner: Thi under 23de Decembr. har han expederet tvende Cabinets-Ordres, den eene til Etats-Raad Waitz i Hamborg, at de Paquetter, som med Posten komme til Hans Majestæt, skulle adresseres til Cabinettet; Den anden til Hof-Intendant Wegner, at alle de Breve og Paquetter, som indkomme til Hans Majestæt, saavel som de fra Kiøbenhavn kommende Breve og porte-feuiller, ikke skulle leveres i Hans Majestæts Forgemak, men i Cabinets-Contoiret. Af hvilke tvende Cabinets-Ordres, skiønt de syntes at angaae Hans Majestæt Selv, den eene reent er udeladt, og den anden gandske ufuldstændig anført, i den nyelig alleguerede Extract, som blev Hans Majestæt foreviist, da og Hans Majestæt derom haver været uvidende.

Ligesom Grev Struensee lagde sin Mistroe til Nationen efterhaanden alt jo meere og meere for Dagen; saa voxede og Nationens reciproque Had alt jo meere og meere til ham, og yttrede sig nu paa een, nu paa en anden Maade. Saaledes saaes om Sommeren 1771. adskillige saa kaldte Skandskrifter at

27

omløbe; og, skiønt Stiilen og Indholden af de fleeste nok viiste, at de komme fra den gemeene Mand, saa marquerede de dog alle den allerstærkeste Attachement for Hans Majestæts Person, og Redebonhed til at opoffre Liv og Blod for Ham; Da derimod Forbittrelsen ikke havde andet Object end Geheime Cabinets-Ministeren og hans Tilhængere.

Dette, saavel som at nogle Matroser og andre, som formeente sig fornærmede, gik ud til Hirschholm, for at andrage deres Besværing og Anliggende for Hans Majestæt Selv, indjog saadan Skræk i Grev Struensee, at han var præpareret og færdig til at tage Flugten og løbe sin Vey.

Men da han, uden Tvivl efter nogle hans Venners Raad, havde desisteret fra dette Forsæt, syntes han derimod at have præpareret sig til at maintainere sig i sin Post paa alle muelige Maader, og mod alle og enhver. Dette gav Anledning til adskillige tilforn ubekjendte Anstalter.

Naar Deres Majestæter komme her til Byen, hvor Grev Struensee alletider var med, bleve de ledsagede af en usædvanlig Escorte; Hvor de opholdte sig her i Byen, paa Slottet eller Comoedie-Huuset bleve Vagterne fordoblede, med videre.

Saadant formeerede Nationens, og i sær Kiøbenhavns Indvaaneres, Forbittrelse imod Grev Struensee i meere end een Henseende. De ansaae det som et Beviis paa, at han søgte at over-

28

tale Hans Majestæt til at troe, at der blandt Indvaanerne skulde være Ildesindede imod Hans Majestæt og det Kongelige Huus. De bleve og derved bestyrkede iden allerede fattede Mistanke, at Grev Struensee endnu havde andre videre udseende og ambitieuse, men derhos høyst formastelige og strafværdige, Hensigter.

Det maae og tilstaaes, at adskilligt af det, som arriverede i denne Sommer, og især i Efteraaret, kunde bestyrke dem derudi, og operere en stærk Præsumption derfor; Ligesom han og selv har tilstaaet, at adskillige af hans Demarcher sigtede til at maintainere sig paa alle Maader i den Situation, hvori han befandt sig.

Garden til Hest var afskaffet, som forhen er meldt.

Som Grev Struensee der altid frygtede, dog vilde have noget Cavallerie i Nærheden af Hoffet, blev en Exerceer-Troup formeret. Men det varede ikke længe, førend han erfarede, at de, saavel i Henseende til Officererne som de Gemeene, meest bestod af indfødde, og at de aldeles ikke vare hans Folk, hvorpaa hans heele Tillid til dem faldt bort, ligesom de og i Efteraaret gik ud af hinanden.

Han lod derpaa det Siellandske Dragon-Regiment komme ind til Hoffet og Byen. Og at de, i Henseende til ham, ikke vare anderledes eller bedre disponerede end de forrige, have de aflagt ustridig Prøve paa.

29

Han udvirkede, at tvende af de her i Garnisonen liggende Regimenter skulde til Foraaret forflyttes hen i de andre Kiøbstæder. I Steden for, at Lodden i slige Tilfælde plejer at treffe de yngste Regimenter, vilde han (af Aarsager, som ere ham bekjendte, og just ikke ere vanskelige at giette) at det skulde være Hans Majestæt Kongens, og Hans Herr Broders, Printz Friderichs Regiment, og det imod Generalitetets Formeening, uden at melde det for Hans Kongelige Højhed, Cheffen af det sidste ommeldte Regiment, og at udbede sig hans Samtykke dertil. Han udvirkede, at en nye Commendant blev beskikket i Kiøbenhavn, som han formeente sig at kunde have fuldkommen Tillid til. Men, det som allermeest forøgede Mistanken, og allermeest opirrede Kiøbenhavns Indvaanere, var det, de tilsidst erfarede, at der, efter Struensees ved Commendanten føjede Foranstaltning, vare Canoner satte og holdtes Bereedskab, med behørig Mandskab og Cartescher, paa

Tøyhuuset, saaledes at de paa første Vink kunde bruges. Hvilken Foranstaltning ogsaa var aldeles fordulgt for Hans Majestæt Kongen. Kongen og det Kongelige Huus, ligesom og heele Nationen, maatte og tilsidst tabe Taalmodigheden, naar de ansaae, til alt andet, hvor forvoven og formastelig han var, i Henseende til den haarde

30

og uhørte Opdragelse, han vovede at give Kron-Printzen, hvorved Hans Kongelige Høyhed ofte var sat i den yderste Fare for at miste Sundhed og Liv.

Forbittrelsen var saaledes steegen til det høyeste, og kunde havt de farligste Følger, da der blev gjort en lykkelig Ende paa denne indbildte, ubetænksomme, voldsomme og ærgierrige, Mands vidt udseende Hensigter og despotiste Bestyrelse.

Som det saaledes er klart, at Grev Struensee paa meere end een Maade, og i meere end een Henseende, baade selv har forøvet, og taget Deel i det af andre forøvede, Crimen læsæ Majestatis i en overmaade høy Grad, foruden det, at hans heele Administration har været en Kiede af Voldsomheder, Egennyttighed, som han endog paa en skammelig og strafværdig Maade har søgt at fyldestgøre, Foragt for Religion, Moral og gode Sæder, som han ikke alleene ved Ord og Gierninger, men og ved publique Foranstaltninger, har søgt at legge for Dagen:

Saa kiendes for Ret, i Følge Danske Lovs 6te Bogs 4de Capituls 1ste Articul: "At Greve Johan Friderich Struensee bør, sig selv til velfortient Straf, og andre Ligesindede til Exempel og Afskye, have forbrudt Ære, Liv og Gods, og være degraderet fra hans Grevelige og ald anden ham

31

forundt Værdighed; samt hans Grevelige Vaaben af Skarpretteren sønderbrydes; Saa bør og Johan Friderich

Struensees høyre Haand af hannem levendes afhugges, og dernæft hans Hoved; Hans Krop parteres og legges paa Steyle og Hiul, men Hovedet med Haanden sættes paa en Stage."

Commissionen paa Christiansborg Slot den 25 April. 1772.

J. K. Juell Wind. (L. S.)

G. A. Braem. (L. S.)

B. Stampe. (L. S.)

Luxdorph. Kofod Ancher.

(L. S.)

A.G. Carstens (L. S.) Kofod Ancher (L. S.) J. E. E. Schmidt. (L. S.)

F. C Sevel.

(L. S.)

O. Guldberg. (L. S.)

32

Den paafulgte Kongelige Approbation lyder saaledes:

Vi have foranførte af den af Ds anordnede Inquisitions-Commission paa Christiansborg Slot afsagde Dom, som tilfinder Friderich Struensee, for hans, i meere end een Henseende, i en overmaade høy Grad, forøvede Crimen læsæ Majestatis, at have forbrudt Ære, Liv og Gods, og være degraderet fra hans Grevelige og ald anden ham forundt Værdighed; samt hans Grevelige Vaaben af Skarpretteren sønderbrydes; saa og hans høyre Haand af hannem levendes at afhugges, og dernæst hans Hoved; hans Krop parteres og legges paa Steyle og Hiul, men Hovedet med Haanden sættes paa en Stage; hermed saaledes i alt approberet. Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Skrevet paa "Vort Slot Christiansborg den 27 Aprilis 1772.

CHRISTIAN.

O. Thott.

Luxdorph. A. Schumacher. Dons. Höyer.

**Dom, afsagt af den anordnede
Inquisitions-Commission
paa
Christiansborg Slot,
den 25. Aprilis 1772.**

over

Enevold Brandt.

Med den paafulgte

Kongelige Approbation,

af 27. Aprilis 1772.

Kjøbenhavn.

Trykt med Kongelig allernaadigst Privilegio udi det Kongelige Universitets Bogtrykkerie hos A. H. Godiches Efterleverske, ved F. C. Godiche, og findes sammesteds tilkiøbs.

2

3

Dom

udi Sagen imellem General-Fiscalen paa den eene, og Greve Enevold Brandt paa den anden Side.

Det er tydelig lagt for Dagen, saavel ved Grev Brandtes egen Tilstaaelse, som forrige Cabinets-Minister Johan Friderich Struensees Forklaring, og adskillige Omstændigheder, at Greve Enevold Brandt ikke alleene haver været Struensees gode Ven, men å endogsaa Fortrolige, til hvem han haver betroet sine største Hem- A meligheder.

Det havde da været hans Pligt, i Betragtning af den naadige Fortrolighed, han stod udi hos Hans Majestæt Kongen, at søge paa alle optænkelige Maader at raade Bod paa alle de Ting, som han, efter hans egen Forklaring udi Forhøret, haver misbilliget, og maatte finde daarlige, formastelige og fordervelige, saavel for Kongen, som Regieringen og heele Landet, i Struensees Levemaade, Tænkemaade og Idrætter.

4

I dets Sted haver han, som en strafværdig Undersaat og uværdig betroet Kongelig Betient, gjort eet med Struensee, blevet ved at være hans Fortrolige, og søgt at soutenere ham.

Han haver af Struensee ladet sig bruge til at holde alle Folk fra Kongen, paa det der intet stulle aabenbares for Hans Majestæt om det i Struensees Forhold meget lastværdige, og om den Deel, han selv tog deri.

Han haver saavel hemmelig, som for alles Øyne, til hans Med-Undersaatters største Bedrøvelse, viist sig

stolt, og ey med tilbørlig Respect for hans Konge.

Han haver ey beviist Hans Majestæt Kongen den underdanige Ærbødighed, enhver af hans Undersaatter er Ham skyldig, og ellers gierne og ved alle Leyligheder af Hiertet yttre sig med i Ord og Gierninger; men snarere været ham imod, for at vinde og beholde Struensees Yndest og Bevaagenhed, og for derved at tilvende sig en overdreven Lykke og befordre sin egen Fordeel.

Den Memoire, som er skrevet imellem ham og Struensee, er et Beviis paa hans urimelige Prætentioner, og at han erkjendte sit lastværdige Forhold imod Kongen. Altsaa burde han derefter have forandret og rettet sin Opførsel, og hellere forladt den Post, som var ham modbydelig, og han fandt sig ikke at være skikket til. Ney, han vilde ikke gierne gjøre hans Velynder og Beskiermer Struensee imod, som ønskede, formedelst sine Hensigter, at beholde ham om og hos Kongen; Ligesom og Grev Brandt af og ved ham lovede sig meere Lykke saavel i Tienesten, som i Penge-Sager.

Han haver i sit Fag, som Directeur des Spectacles, hiulpet Struensee til at sætte Skilsmisse i den Kongelige Familie, ved at udvirke, at Printz FRIDERICH blev anvist en separat Loge i Comoe-

5

die-Husene, paa det Hans Kongelige Høyhed ikke skulle være i samme Loge, som Hans Majestæt Kongen, og derved faae Leylighed til at aabenbare Brandts og hans fortrolige Vens høystlastværdige Forhold for Kongen.

Han haver ladet sig give og forære ved Struensee, af Kongens Kasse, i en kort Tid, 6000 Rdlr., da han vidste, eller i det mindste ey burde have tvilet om, at han ikke havde fortient dem, hverken ved Meriter i Tienesten, eller efter hans Forhold.

Han haver, ved at takke Hans Majestæt Kongen for denne store Gave, ikke nævnet Summen, som Struensee havde forskaffet ham, formodentlig fordi han vidste, at det ikke kunde hænge ret sammen, og Struensee havde forbuden ham det af Frygt, at Hans Majestæt derved skulle blive oplyst om det, som den hos Struensee fundne approberede Extract siden har aabenbaret for Hans Majestæt, og enhver, som seer den.

Alt dette strafværdige haver Grev Brandt udøvet, endskiønt hans Samvittighed hvert Øyeblik maatte tilsige ham, at han handlede som en utroe Undersaat, og imod den særdeles Pligt og det Baand, som, ved Kongens naadige Fortrolighed, laae paa ham, og de tvende Breve fra en Anonymo, som bleve fundne i hans Portefeuille, saa eftertrykkelig og saa sandsynlig advarede ham om hans Pligter, og raadede ham til det, der var for hannem at gjøre, saafremt han ey vilde sætte hans Hoved i Vove.

Intet førte og ledte ham uden Overmod, Lykke-Syge og Begiærlighed til Penge.

I hvor strafværdigt dette anførte end er, saa er det ikke at ligne imod denne, af Grev Enevold Brandt selv tydelig og ordentlig ved Forhøret udi Commissionen tilstaaede, og ved adskillige Vid-

6

ner beviiste og bestyrkede, Forbrydelse og Forgribelse imod og paa Hans Majestæt Kongens egen høye Person; Thi den kand sættes i Lighed med, at han haver villet hazardere at dræbe ham, da saadant et Anfalds Udfald ikke kand vides i Forvejen, og et uheldigt Slag paa et ømt Sted ofte haver givet og foraarsaget Døden.

Han er bleven fortørnet paa Kongen, og har villet have Satisfaction af sin Herre, hvis velfortiente Advarsel han burde have modtaget med Anger over sit foregaaende Forhold imod ham, og entholdet sig fra hans Aasyn, for ikke tiere at fortørne ham.

Han haver tvertimod overlagt med sin fortrolige Ven Struensee, hvorledes og naar han skulle angribe Kongen, og han har ved sig selv betænkt, hvad Vaaben han dertil vilde bruge, samt bereedt samme, omendskiønt, ved nærmere Eftertanke, ey brugt dem.

Efterat han af Struensee blev advaret, at Kongen var alleene, og det nu var Tiid, gaaer han, med beraad Hu, og i fuld Forsæt at hævne sig, ind til Kongen, viser de der til Opvarnting værende tvende Drengue ud af Kammeret, og skyder Slaaen for Døren, paa det ingen skulde kunde komme ind, til at sætte sig imod, eller holde ham fra hans Forsæt og Forehavende, samt nøder Hans Majestæt Kongen ved sin Tale og Angreb til at holde ham fra sig.

Derved beskadigede han Hans Majestæt Kongen paa Halsen, og beed ham i den eene Finger; og i den Tiid ligeledes forgreb sig imod hans Velgiørere og Konge med saa formastelige Ord og Udtryk, at enhver maae undsee sig for at igientage samme.

Til sit Forsvar haver Greve Brandt vel brugt dette, at Hans Majestæt Kongen havde forladt ham denne Tildragelse; Men, om end saa var, kand det dog ikke anderledes forstaaes, end at Hans

7

Majestæt haver til en Tiid villet overbære en af sine Undersaatters saa store Forgribelse. Overalt har han, i denne Henseende, slet intet beviist; og hvorvidt dette strekker sig, er Hans Majestæt Kongen alleene i Stand til at dømme om.

Dette Grev Brandts høyst afskyelige og formastelige Foretagende kand af enhver ey anderledes ansees, end som at være den groveste Forgribelse paa Kongens Person, og det største Crimen

læsæ Majestatis, som kand optænkes; hvorpaa følger den i Lovens 6te Bogs 4de Capituls 1ste Articul fastsatte Straf.

Vi ansee os beføiede at dømme Grev Brandt derefter, og derfor kiende for Ret: "Grev Enevold Brandt bør have forbrudt Ære, Liv og Gods, og være degraderet fra hans Grevelige og ald anden hannem forundt Værdighed; hans Grevelige Vaaben af Skarpretteren paa Retterstædet sønderbrydes; hvorefter Enevold Brandts høyre Haand ham levendes afhugges, og dernæst Hovedet; Kroppen parteres og legges paa Steyle, men Hovedet med Haanden sættes paa en Stage".

Commissionen paa Christiansborg Slot den 25 April. 1772.

J. K. Juell Wind. G. A. Braem. H. Stampe.

(L.S.)

(L.S.)

(L.S.)

Luxdorph. A. G. Carstens. Kofod Ancher.

(L.S.)

(L.S.)

(L.S.)

J. E. E. Schmidt. F. C. Sevel. O. Guldberg.

(L.S.)

(L.S.) (L.S.)

8

Den paafulgte Kongelige Approbation lyder saaledes:

Vi have foranførte af den af Os anordnede Inqvisions-Commission paa Christiansborg Slot afsagde Dom, som tilfinder Envold Brandt, for hans høystafskyelige og formastelige Foretagende og Forgribelse imod og paa Vores egen Person, at have forbrudt Ære, Liv og Gods, og være degraderet fra hans Grevelige og ald anden hannem forundt Værdighed; hans Grevelige Vaaben af Skarpretteren paa Retterstædet sønderbrydes; hvorefter hans høyre Haand ham levendes afhugges, og dernæst Hovedet; Kroppen parteres og legges paa Steyle, men Hovedet med Haanden sættes paa en Stage; hermed saaledes i alt approberet. Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg den 27 Aprilis 1772.

CHRISTIAN.

O. Thott.

Luxdorph. A. Schumacher. Dons. Höyer. Kongelig Resolution, anl. Doms Approbation over Envold Brandt.

9

1

2

SENTENCE

PRONONCÉE, PAR LA COMMISSION D'ENQUÊTE AUTORISÉE À CET EFFET

ET

TENUE AU

CHÂTEAU DE CHRISTIANSBOURG

LE 25 D'AVRIL 1772,

CONTRE JEAN FRIDERIC STRUENSÉE

ET

APPROUVÉE

PAR

LE ROI

LE 27 DU MOIS SUSDIT TRADUITE SUR L'ORIGINAL.

COPENHAGUE

CHES PIERRE STEINMANN L'AINÉ LIBRAIRE

1772.

3

4

SENTENCE

Au procès intenté par le Procureur Général du Roi & selon

l'ordre de Sa Majesté, contre le Comte Jean Frideric Struensée.

Sans parler ici des preuves par lesquelles le Comte Jean Frideric Struensée a été convaincu & de l'aveu par lequel il s'est lui même reconnu coupable, de la faute énorme, qui renferme un attentat contre la Majesté du Monarque, c'est à dire un crime de Leze-Majesté au premier chef; lequel, par nos Loix & spécialement selon l'article I. chap. 4. lib. VI, mérite une mort infamante; C'est une chose reconnue & averée que tous ses desseins & toute sa conduite pendant qu'il a eu part à la direction des affaires de l'Etat, n'a été qu'une enchainure d'ignorances, d'imprudences & de témérités, aussi bien que de ruses & d'intrigues qui aboutissoient toutes à lui obtenir entièrement l'autorité & le pouvoir par l'exclusion de tout autre.

Dans ce but, il a adopté & employé tous les moyens qui pouvoient remplir ses projets; & cela sans réfléchir le moins du

5

4

monde si ces moyens étoient licites ou non? ni jusques où ils pouvoient s'accorder avec la nature & la forme établie du gouvernement, avec le génie de la nation, avec les constitutions & les loix fondamentales du pays, tant politiques que civiles; même sans s'embarasser que ses vues y fussent directement contradictoires.

Son véritable dessein étoit donc & de devenir seul Ministre du Cabinet avec ce pouvoir illimité & inoui qu'il sut s'arroger dans le mois de Juillet dernier, & d'éloigner, tant les sujets de leur Roi; que le Roi, de ses sujets & d'exercer contre la Cour, contre le Souverain même cet empire despotique dont on a vu les effets avec autant de surprise que d'indignation.

C'est pour s'y élever, qu'on le vit faire tous ses efforts pendant le voyage que S. M. fit hors du pays, afin de se concilier les bonnes grâces du Roi par des attentions continuelles pour sa santé & pour ses plaisirs. Après le retour du Roi, Struensée se tint tranquille & ne parut rien moins qu'avoir en vue les honneurs & les charges que son ambition démesurée & sa passion pour le despotisme bruloient déjà de posséder.

Il vivoit a la cour, s'amusoit, ne demandoit aucune augmentation

d'appointemens & sembloit se borner au repos & à la dissipation. Mais dans le même temps, il travailloit avec secret & avec ardeur à poser les fondemens sur lesquels il comptoit d'élever l'édifice de sa brillante fortune.

6

5 Il ne faut pas s'imaginer qu'il s'occupat à apprendre la langue du pays, à étudier la constitution & l'intérieur du Dannemarc, à en connoître exactement la position politique & les vrais intérêts, à en comprendre toutes les Loix; c'étoit sans doute la route qu'il auroit du suivre: Mais s'il voulut demeurer à tous ces égards dans sa primitive & profonde ignorance, il s'appliqua par contre à établir de certains principes, & à les faire goûter au Roi pour le Gouvernement de l'Etat, afin de pouvoir s'en servir pour cacher habilement ses vues pernicieuses. Et comme il avoit encore tout sujet de craindre, que quelques personnes fidèles ne découvrirent ses mauvais desseins, ou que le Monarque lui-même ne les apperçut, il noircit auprès de S. M. & sans distinction tous ceux qui avoient l'honneur de l'approcher, croyant de prévenir par là ce premier inconvenient. Pour parer au second il rechercha une puissante protection & voulut avoir auprès du Roi un ami si intime si solide & si confiant qu'il fut pres que impossible au Souverain de démêler ses actions & son plan de conduite.

A peine la machine étoit-elle préparée en 1770. que Struensée se hâta d'en faire jouer les ressorts.

Nos Rois ont constamment eu, depuis l'époque de la Souveraineté, un conseil composé de personnes versées dans la connoissance des Loix & des constitutions du Dannemarc, qui avoient approfondi le vrai système de l'Etat, qui ne perdoient point de vue

7

6

les avantages & l'intérêt réel du pays, & qui savoient les règles qui pouvoient en conséquence s'appliquer dans tous les cas possibles.

Leur emploi consistoit à être auprès du Roi, toutes les fois qu'on lui proposoit des affaires importantes, & à lui donner tous les éclaircissemens qu'il fouhaitoit, afin de pouvoir décider avec sagesse.

Du reste ces personnes n'avoient comme membres du Conseil, ni voix délibérative, ni expédition, ni secrétaire: car tout dépendoit de la volonté du Roi, & toutes les affaires étoient préparées & digérées par les départemens respectifs.

Ce conseil si ancien, si naturel; Struensée & ses partisans vouloient l'anéantir, parce qu'il craignoit que s'il subsistoit, fut-il même composé de ses amis, il ne manqueroit point quelque jour de s'opposer à ses dangereuses idées & de les découvrir au Roi; puisqu'alors il lui seroit impossible de les exclure absolument d'auprès du Souverain & de les empêcher de lui représenter son propre avantage & celui de l'Etat.

A cette fin Struensée avoit calomnié d'avance 8c par toutes fortes d'insinuations artificieuses les ministres en charge, il avoit même dépeint avec les couleurs les plus noires, des démarches incontestablement avantageuses au Roi & à l'Etat.

8

7 Sa Majesté qui aime tendrement son peuple, qui exige la droiture de ceux quelle emploie & qui est justement jalouse de son autorité souveraine, perdit donc la confiance quelle avoit en son conseil & auroit voulu le remplir par d'autres sujets en lui donnant une forme différente: Mais Struensée, par les plus faux exposés & par les traits les plus perfides, fit naître tant d'obstacles à la volonté du Monarque, que le conseil cessa peu à peu d'être convoqué & fut enfin solennellement cassé par l'acte du 27 Décembre 1770.

Dans le meme temps Struensée devint Maître des Requêtes & comme son principal plan étoit d'être seul autorisé à parler d'affaires avec le Roi, & d'en écarter généralement tout autre, il lui parut que les collègues qui subsistoient encore, devoient lui faire ombrage à cet égard.

C'est pour cela qu'il représenta au Souverain, lequel vouloit être instruit à fonds des affaires que les Collèges renvoyoient à sa décision suprême; que pour parvenir à cette connoissance entière, il n'y avoit rien de mieux que de donner ordre aux dits Collèges de mettre leurs éclaircissemens par écrit & de les faire parvenir dans un porte-feuille afin que Sa Majesté eut le temps nécessaire pour les lire & pour les examiner.

Par cet avis spécieux & utile en apparence, Struensée parvint à son but qui étoit d'éloigner de la personne du Roi, ceux qui composoient les Collèges.

9

8 Il ne tarda pas à s'emparer du porte-feuille & par là il devint le maître de rapporter au Roi les affaires comme bon lui sembloit.

Au cas même que les Collèges eussent voulu pour mieux informer Sa Majesté, porter jusques au Trône les preuves nécessaires, il falloit absolument qu'ils s'adressassent à Struensée; par quoi il devint lui seul ce que le conseil & les collèges avoient été auparavant.

Sous prétexte de procurer l'expédition plus prompte de certaines affaires & de faire paroître en même temps la Puissance Royale dans tout son éclat, il fit donner plusieurs ordres du Cabinet, qui furent expédiés sans que les Départemens dont ces affaires ressortissoient en eussent la moindre connoissance: opération, qui devoit nécessairement produire la confusion la plus horrible & qui étoit hazardée par un homme qui ne connoissoit ni le pays, ni son état, ni ses loix, ni sa langue. Mais c'étoit là le dernier de ses soucis pourvu qu'il put s'attirer tout le pouvoir & toute la considération

L'ignorance profonde ou étoit le Comte Struensée de tout ce que chaque Ministre du Dannemark doit connoître & sa négligence totale à s'en instruire ont créé des infortunes sans nombre tant pour le public que pour les particuliers.

Dans tous les collèges, qui avoient précédemment coutume de donner leur travail au Roi en langue danoise, l'on fut obligé de prendre

10

9 un homme, uniquement pour le traduire en allemand, afinque le Comte Struensée en put faire lecture. La Chancellerie Danoise, le seul college qui continuât de presenter ses papiers en Danois, n'a eu que trop d'occasions de se convaincre, que ces papiers n'étoient point du tout regardés. L'on en faisoit simplement un extrait, qui étoit ordonné très brief; on le portoit sur ce que l'on nommoit le Rotulus, alors il étoit traduit en allemand & lu par le Comte Struensée: Ensuite la décifion paroissoit en allemand & il falloit encore la translater en Danois pour la Chancellerie. Il résulroit naturellement de là, que la décision étoit fort souvent équivoque, oscçure, & peu adaptée à l'affaire en question puisque celui qui la rapportoit au Roi, l'avoir rarement bien conçue..

Les particuliers qui vouloient présenter quelque supplique au Cabinet & l'avoient couchée en danois, cherchoient par-tout quelqu'un qui put la rendre en allemand; dans la persuasion (peut-être fort bien fondée) que leur requête ne seroit pas même lue, si elle étoit en danois. Sans compter que ces traducteurs allemands à bas prix, les arrangeoient fouvent de manière qu'on ne pouvoit plus comprendre quel étoit le but du Suppliant.

L'ignorance du Comte Struensée par rapport à l'intérieur des Collèges, son peu de penchant à l'apprendre, son ardeur à bouleverser l'ancienne disposition de l'Etat, & à se faire des créatures en plaçant par tout & dans des places importantes des gens qui lui devoient leur fortune: Toutes ces circonstances le poussèrent à dé-

11

10 truire un Collège après l'autre & comme il ne pouvoit ni ne vouloit travailler, il se servit pour ces changemens considérables de personnes dont plusieurs ont avoué dans la suite, qu'elles ne connoissoient absolument point & n'avoient point cherché à connoître la nature des arrangemens précédens, leurs avantages, ou leurs défauts; parce qu'on leur avoit simplement commandé de faire un nouveau plan d'après quelques conditions prescrites au préalable.

Dès que le Comte Struensée eut usurpé de cette façon toute l'autorité & tout le pouvoir par l'abolition du conseil privé, par l'affoiblissement, le changement de la plupart des autres collèges & par l'empêchement qu'il avoit mis à ce que leurs députés ne rapportassent de bouche au Roi les affaires; il se passa peu de temps avant que les sujets de Sa Majesté n'aperçussent & n'éprouvâssent généralement les effets de ses idées & de ses principes despotiques.

Par une suite du gouvernement doux & paternel auquel on croit accoutumé depuis si long-temps en Dannemarc, comme nos l'avons dit ci-dessus & pour la continuation duquel on sembloit avoir une sorte de droit de possession, chacun de ceux qui avoient une charge donnée par le Roi, se croyoit fondé en le regardant comme assurée tant qu'il remplissoit les devoirs de son emploi & qu'il se conduisoit bien: en sorte qu'il n'avoit point à craindre de perdre sa place, à moins qu'il n'en fut privé par sentence du Juge & n'en fut déclaré indigne pour cause de négligence, de faute, ou de malversation. Ces principes d'équité qui caractérisoient la douceur du gouvernement & produisoient

12

11 les plus heureux effets, n'étoient point du goût du Comte Struensée, qui ne vouloit pas être gêné & moins que jamais lorsqu'il s'agissoit de faire quelques malheureux pour pénétrer les autres d'effroi par cet exemple.

Voilà pourquoi l'on apprenoit souvent & presque tous les jours, que tantôt l'un tantôt l'autre avoit été privé d'un poste qu'il tenoit du Roi & cela par un ordre du Cabinet, sans qu'on eut daigné lui apprendre en quoi il avoit manqué & quelle étoit la cause de sa démission.

Quelques uns même perdirent leur emploi sans avoir vu un ordre du Roi qui le portât & sans en rien avoir su autrement, qu'en entendant dire que leur emploi avoit été donné à un autre par ordre du Cabinet; ce qui s'étendoit jusques aux collèges entiers.

Toute la magistrature de Copenhague, qui consistoit en 18 à 20 personnes ou plus, fut congédiée: l'on en constitua une nouvelle par ordre du Cabinet daté du 3 Avril 1771. adressé au Grand-Président, lequel avoit aussi remplacé son prédécesseur par un ordre semblable & qui se contenta de marquer par une lettre aux magistrats précédens, qu'ils étoient démis; il écrivit aussi aux nouveaux qu'ils eussent à se rendre dans la maison de Ville: Mais les congédiés n'apprirent ni quels étoient leurs manquemens, ni la raison de leur renvoi.

13

12 Outre le magistrat il y avoit encore à Copenhague une autre assemblée publique ou collège, nommé les 32. Leur établissement venoit de ce que les bourgeois ayant fait paroître leur fidélité & leur courage pendant le siège de Copenhague & dans l'affaire de la Souveraineté, le Roi leur avoit solennellement accordé le 24 Juin 1664. quelques privilèges, entre lesquels étoit celui qui permettoit à la bourgeoisie de choisir conjointement avec le Magistrat 32 des plus distingués d'entre eux pour veiller avec le même Magistrat à l'avantage & au bien de la ville & de ses habitans, aussi bien que pour avoir l'œil à la recette & à la dépense publiques. C'est pour cela que le Prince avoit accordé à leurs députés un libre accès auprès de sa Personne Royale.

Cette assemblée que l'on envisageoit comme le plus précieux privilège de la ville, qui avoit produit plusieurs bons & heureux effets & qui ne coutoit pas un sol au Roi, ni à la Ville fut pareillement anéantie par un ordre du Cabinet; en vertu duquel le susdit nouveau Grand-Président leur fit signifier qu'ils n'eussent plus à s'assembler & fit fermer dans la maison de ville la salle destinée à leurs séances. Cet exemple & beaucoup d'autres pareils, qui démontroient tous qu'il n'y avoit rien de sacré pour un homme aussi imprudent que furieux, aussi ennemi de la sagesse & de la douceur que de l'ordre & des bonnes moeurs, firent une impression étonnante sur le peuple: il sembloit à la nation qu'elle avoit été tout à coup transportée sous quelque climat de l'Orient.

14

13

Les uns gémissoient & soupiroient, d'autres témoignaient tantôt d'une façon tantôt d'une autre leur surprise & leur indignation. Tous s'accordoient néanmoins à dire que le cœur tendre & paternel du Souverain étoit toujours le même à l'égard de ses sujets, si leurs plaintes & leurs soupirs pouvoient seulement pénétrer jusques au Trône & que Sa Majesté put connoître la réalité de leur état.

Mais ce bonheur paroissoit impossible par les funestes précautions qu'avoit pris Struensée. Il avoit mis auprès du Roi le Comte Brandt son intime ami; & comme, suivant le proverbe connu, (Nulla amicitia nisi inter bonos; il n'y a point d'amitié solide qu'entre des personnes vertueuses) il n'étoit pas bien sur de la constance de cet attachement; il chercha à le rendre durable par le moyen de l'intérêt & ainsi que nous le verrons bientôt, aux dépens de la caisse de S. M.

Le Comte Brandt qui obsédoit sans cesse le Roi, l'affermissoit dans la persuasion de tout ce que Struensée insinuoit & proposoit à son Maître: Il veilloit aussi à ce que personne ne pût découvrir au Monarque la vérité, qui auroit montré l'erreur de ces infirmations.

Il n'y avoit plus de conseil & pour ainsi dire point de ministère. Personne ne parloit au Roi seul, excepté ceux dont Struensée se croyoit sur: ou si cela arrivoit, c'étoit un instant; du moins si peu de temps qu'il ne permettoit ni narré, ni discussion. Tous les au-

15

14.

tres étoient éloignés de la personne de S. M. éloignement qui s'étendoit jusques à la famille auguste & aux plus proches alliés du Roi, pour lesquels ce Prince avoit toujours fait voir une affection & une tendresse

lingulière. Mais depuis que le Comte Struensée eut usurpé la régie de la cour & du Royaume, ces respectables personnes approchoient rarement de S. M. & ne trouvèrent jamais le moyen de lui parler en particulier, autrement elles n'auroient pas manqué de lui exposer le bien de l'Etat & les inquiétudes de tous les sujets à son égard: c'est de quoi ces ames illustres ont donné dès qu'il a été possible, les preuves les plus incontestables, que l'on ne sauroit jamais assez reconnoître & assez priser.

Il étoit impossible que par une conduite si despotique si violente & si insensée, le Comte Struensée ne s'attirat la haine publique.

Ses émissaires & ses partisans, dont il avoit bon nombre, quand ils n'osoient se hasarder à justifier ou à excuser ses actions, cherchoient au moins à relever & à publier son prétendu désintéressement qu'ils plaçoient en ce qu'il étoit satisfait des gages modiques qu'on lui avoit assignés, sans qu'on le vit demander pour lui-même ou pour les siens ni argent ni distinctions. Nous laissons pour ce quelle étoit, la persuasion que l'on pouvoit avoir de cette modération. Mais ce qu'il y a de vrai, c'est que le Comte Struensée avoit pris des mesures bien concertées, pour cacher son avidité & dans ce moment là & dans la fuite. Mais on n'a depuis lors que trop clairement appris & de-

16

15

montré, qu'il a été un homme très-intéressé & très-avide, que l'on peut dire avec raison avoir pillé la caisse du Roi.

Il avoit des appointemens très-honnêtes & considérables, avec lesquels il pouvoit d'autant mieux vivre qu'il avoit tout franc à la cour jusques aux festins qu'il donnoit; & qu'il savoit asses, qu'il avoit lui-même assés publié le pitoyable état où se trouvoient depuis longtemps & la caille publique & celle de S. M.

Malgré tout cela, il laissa à peine passer 2 ou 3 mois, après l'abolition du Conseil & après son avancement à la charge de Maître des Requêtes, sans abuser de la bonté du Roi & sans lui demander & en recevoir un présent de 10000 écus pour lui-même & d'autant pour son ami le Comte Brandt. On auroit du croire qu'un présent de cette force pour ces deux gens, dont l'un étoit Maître des Requêtes, l'autre Directeur des Spectacles & tous deux entrés dans ces charges depuis peu, auroit du rassasier pour long temps leur avarice; mais au contraire il ne fit que l'irriter: Car le Comte Struensée après avoir reçu ce don au mois de fevrier ou de mars, eut encore dans le mois de mai, c'est à dire deux ou trois mois après; 50, ou 60000 Rigsdalers & tout autant pour son ami Brandt. Ainsi pendant l'espace de 3 à 4 mois ces deux personnes, outre leur entretien, ont couté au Roi 140000; ou du moins 120000 écus. (car il n'est pas encore possible, vu l'extrême confusion des comptes de Struensée, de marquer sûrement une de ces deux sommes). On ne compte pas même là dedans les dons qu'ils ont fait faire à leurs

17

10

amis avant & après cette Époque; comme par exemple 4000 écus au Conseiller de justice Struensée, 3000 à la Comtesse de Holstein, 3500, ou plus au Chambellan Falkenschild &c.

Que cette avidité du Comte Struensée laquelle est inexcusable, ait été réfléchie & préméditée, c'est ce qui se voit par la manœuvre adroite qu'il a inventée uniquement pour pouvoir obtenir & prendre cet argent, sans que personne le sût.

Pour y réussir il résolut d'abord d'abolir ce que l'on nommoit le Trésor (c'étoit une Somme mise en réserve pour les cas pressans & imprévus) & de le faire entrer dans la caisse publique. Mais comme pour venir à la caisse publique, il falloit qu'elle passât par le Cabinet il proposa au Roi d'en prendre 250000 écus, pour en former une Caisse particulière du Cabinet, qui seroit sous sa seule direction.

C'est ainsi que le Comte Struensée eut la facilité de recevoir & de retenir des Sommes considérables, sans que personne put le découvrir.

Aussi dirigea-t-il si bien cette Caisse que quoique dans le temps de sa création (qui étoit le mois d'Avril 1771.) elle consistât en 250000 écus; à la fin du mois de mai suivant il ne s'y trouvoit plus que 118000 Rdlr, & cependant la caisse n'avoit eu de débours que des présens de cette nature.

18

17 Ces 112500 écus restans auroient sans doute pris peu à peu la même route, si Struensée en avoit eu le temps & le pouvoir,

Par tout ceci l'avarice & la honteuse avidité de Struensée sont devenues si claires, que ceux qui ont exalté

son désintéressement, sont forcés d'avouer qu'ils l'ont peu connu, ou qu'ils ont été très-mal informés.

Mais ce n'est pas tout. Il y a ici la plus forte présomption, que le Comte Struensée a fait un vol le plus hardi, le plus honteux & le plus digne de punition. Parmi les papiers du dit Comte Struensée, le trouve un compte de recette & débours de la caisse particulière du cabinet pour les mois d'Avril & de Mai 1771. approuvé par S. M. comme on le croyoit suspect, on le montra au Roi qui déclara d'abord, se souvenir très-distinctement qu'il avoit dans ce temps donné 10000 écus à la Reine, 6000 Rdlr. au Comte Struensée, autant au Comte Brandt & rien de plus. Toutes ces sommes font ensemble 22000 écus; mais par l'inspection des papiers de Struensée, il est plus clair que le jour, que le montant qui a d'abord été 22000 écus, a ensuite été changé. L'on a fait du 2 un 3 (& cela saute aux yeux) l'on a mis ensuite un chiffre à la gauche, pour lequel il ne s'est pas trouvé de place qu'au dedans de la ligne ou raie (qui sépare de haut en bas la spécification d'avec les sommes) contre la façon dont sont écrits non seulement les autres comptes, mais encore celui-ci même dont il s'agit, sur la page précédente où la recette est couchée. Par cette fourberie la somme susdite de

19

18 2 2000 écus se trouve transformée en celle de 142065 laquelle somme se rencontre aussi juste lorsque les 6000 de Struensée sont au moyen d'un Zéro changés en 60000 écus: que l'on y ajoute 2000 pour le Chambellan Falkenshiold: lequel dernier article semble y avoir été porté, afin qu'en mettant 130000 au lieu de 22000; l'on ne fut pas encore obligé de faire du second 2 un Zéro.

Ces apparences, dont personne ne peut si bien concevoir la force que ceux qui voient & examinent les documens en question, lesquels par la position des chiffres fournissent encore plus d'argumens; ces apparences, dis-je, sont encore fortifiées par le concours d'autres circonstances; par exemple: Le compte d'Avril & de Mai est écrit de la main même de Struensée, pendant que les autres extraits & comptes sont couchés par celui qui étoit alors secrétaire du Cabinet, & cela parceque Struensée ne vouloit point de témoin qui pût découvrir son infidélité. De plus depuis ce temps là, le Comte Struensée n'a donné aucun compte au Roi pour cette caisse avant la fin d'Octobre, quoique dans le mois de Juin la caisse ait eu un débours de 2000 écus donnés au Conseiller de Justice Struensée. Cette négligence, ou cet oubli paroît avoir été volontaire, afin qu'y ayant un long temps entre les comptes, S. M. ne pût pas si bien se rappeler l'état ou la caisse se trouvoit auparavant. Il faut ajouter ici la réflexion très-naturelle faite la dessus par le Roi même; c'est qu'il n'y avoit point de vraisemblance à ce qu'il eut donné 50 à 60 mille écus pour Struensée & autant pour Brandt, dans le moment même où il n'en donnoit à la Reine que 10000.

20

Quoique le Comte Struensée n'ait pu nier son avidité prouvée par la demande qu'il convient d'avoir faite au Roi, de cet argent; il a cependant assuré n'avoir voulu faire aucune tromperie à ce sujet; il avoue bien qu'il a fait la demande de cette somme & que S. M. lui fit présent de 50000 écus avec pareille somme pour le Comte Brandt; mais que les 10000 écus qu'ils avoient reçus précédemment n'ayans pas été portés en compte, il les avoit joints à ce dernier don: malgré cette excuse il a été forcé de reconnoître lorsque la Commission lui a exhibé les documens & les Comptes, que toutes les circonstances concouroient à former contre lui une présomption qu'il n'avoit aucun moyen d'éluder. Sur quoi il a gémi de sa négligence & de son manque d'ordre.

Que l'ambition du Comte Struensée n'ait pas été moins grande que son avarice; & que sa modération pour les titres & le rang n'ait pas mérité plus d'éloges que celle qu'il a fait paroître pour les richesses; c'est ce qui se voit très évidement.

Dans l'espace de deux années, il a fait un chemin que d'autres avec bien plus d'habileté & de mérite ont à peine fait en 30 années ou plus. Dans la position où il se trouvoit, il n'étoit pas possible qu'il ne fût très-consideré soit à la cour, soit dans la ville: mais ce n'étoit rien pour lui.

A force de sollicitations il porta le Roi à le nommer Ministre privé du Cabinet le 14 Juin 1771. projet dont il avoit dérobé

21

20

la connoissance, même à les plus intimes amis, jusques au moment de la réussite. Quelques jours après & lui & le Chambellan Brandt furent créés Comtes.

Quoiqu'en qualité de Ministre privé du Cabinet Struensée se regardât comme le premier particulier de l'Etat; il n'étoit point encore satisfait du titre seul & du pouvoir qu'il avoit eu ci-devant: mais il voulut attacher à sa place des prérogatives, qui ne convenoient absolument point à un sujet, & qui déroboient au Roi une partie de la Puissance Souveraine laquelle n'appartient qu'à lui seul.

Le Comte Struensée s'étant déjà arrogé toute l'autorité & tous ceux qui environnoient le Roi étant les créatures qui ne faisoient que publier les louanges du Ministre; il étoit naturel que S. M. prit quelque confiance en lui. D'ailleurs comme il étoit le seul qui parlât d'affaires au Monarque il n'étoit presque pas possible que le Roi ne consentit à ses propositions. Il avoit donc tout ce qu'il pouvoit désirer; mais l'ambition effrénée est insatiable. Les Collèges & d'autres personnes ne vouloient pas toujours lui obéir & exécuter ses ordres, à moins que de voir la signature du Roi même.

Cette liberté choquoit Struensée & on a tout lieu de croire qu'elle ne s'accordoit point avec ses vues secrettes: Il vouloit que son nom eut le même effet que celui du Roi & que chacun fut obligé d'obéir à l'un comme à l'autre.

22

21

C'est à quoi il parvint aussi par un ordre du Roi projeté par Struensée même, & daté du 15 Juill. 1771 lequel ordre regardant sa charge de Ministre privé du Cabinet, parvint aux Collèges & ensuite au public. Car dans le 1er Art. Tous les ordres signés de Struensée & munis du sceau du Cabinet, sont absolument mis en égalité avec les ordres signés de la main du Roi & paraphés par Struensée. Et dans le 4e article il est clairement dit, que tous & un chacun doivent suivre & exécuter les ordres du Cabinet expédiés & signés par Struensée. Bien est-il vrai que le même article semble contenir une sorte de limitation, dans ces mots: Autant qu'il n'y a aucun Edit ou ordre de S. M. qui y soit contraire. Mais la suite démontre que c'est plutôt une Extension: Car au lieu que l'on s'attend à trouver qu'en cas d'ordre contraire on doit suspendre l'exécution du dernier, jusques à une nouvelle résolution du Roi; il y a: Auquel cas, il faut d'abord le faire savoir au Cabinet. C'est à dire, que si quelqu'un avoit quelque représentation à faire contre Struensée, ou contre son ordre, il devoit s'adresser à Struensée même; & que s'il ordonnoit nonobstant toute remontrance d'exécuter son premier ordre, il n'y avoit plus rien à répliquer. C'est aussi de cette façon que le Comte Struensée l'a entendu & pratiqué. Par ce moyen il usurpa une portion de la Souveraineté; & par ce qui s'étoit passé, l'on pouvoit aisément conclure que son plan étoit de prendre en tout la place du Souverain.

23

22 Puisque Struensée convient d'avoir lu la Loi Royale & qu'en qualité de Ministre il doit exactement la connoître; il ne peut ignorer que le 7e art. exige, que tous les ordres du Gouvernement, toutes les lettres et les expéditions doivent être signées du Roi même. Mais l'article qui s'adopte le mieux ici est le 26 de la Loi Royale, où le feu Roi & premier Souverain Frideric III. semble avoir eu un pressentiment qu'il s'élèveroit un jour un Struensée dans le Dannemarc: Il y expose combien il est funeste, d'abuser de la douceur & de la bonté des Rois, pour sapper insensiblement leur autorité & leur Puissance; & combien il est à désirer que les Souverains veuillent conserver leurs droits. Après quoi il recommande aux Rois de Dannemarc à venir & les conjure de maintenir avec soin & avec vigilance leur Empire Souverain intact & illimité. Enfin il conclut en disant; Que si quelqu'un étoit assez hardi pour projeter et faire quelque chose qui pût de manière ou d'autre attaquer ou diminuer le pouvoir absolu et Souverain du Roi; tout ce qu'il a fait doit être comme non avenu et le coupable doit être puni comme s'étant élevé contre la Majesté Royale et ayant grièvement offensé La Puissance suprême et absolue du Roi.

Le Comte Struensée n'avoit qu'à jeter les yeux sur ces paroles pour y lire sa sentence, quand même il n'auroit pas commis un autre crime tout aussi capital contre la Majesté du Souverain; en ce qu'il a été non seulement complice & instigateur, mais encore té-

24

23 moins de l'attentat énorme exécuté contre la personne même du Roi par son intime ami, le Comte Brandt.

La manière dont le Comte Struensée a exercé le pouvoir qui lui avoit été confié comme Ministre privé du Cabinet, loin de l'excuser, le charge encore extraordinairement: car elle démontre qu'il a considéré le bien-être, l'honneur, la vie & les biens des sujets du Roi, comme entièrement abandonnés à sa discrétion.

Par des ordres du Cabinet donnés & signés de sa main il n'a fait aucun cas des édits précédens du Roi qui y étoient opposés quoi qu'on les lui aît fait connoître.

Il a donné de pareils ordres dans les affaires les plus importantes, à l'insçu de S. M. & pour l'extrait de tous les ordres du Cabinet, qu'il devoit présenter à S. M. chaque semaine selon le 3e Art. de l'ordonnance Royale du 15 Juillet 1771. il l'a négligé en partie, ou s'il l'a donné il l'a conçu de manière qu'il n'est pas possible de

comprendre ni la nature de l'ordre, ni les circonstances.

Lors qu'on lui remit la direction de la caisse particulière du Roi, (car il avoit la passion de diriger toutes les caisses) il trouva à propos de donner au Caissier une nouvelle instruction de sa main.

Comme le Caissier lui représenta pour lors qu'il avoit déjà une instruction du Roi, qui ne pouvoit être annullée que par un or-

25

24

dre exprès de S. M.; il reçut une réponse qui renfermoit une sorte de reprimande, & par laquelle il lui commandoit une seconde fois de suivre sa dernière instruction telle qu'elle lui étoit prescrite.

La troupe magnifique des gardes à cheval; toute composée de Danois & de Norvégiens, qui par cette raison n'avoit pas le bonheur de plaire au Comte Struensée & qui ne pouvoit pas être fort couteuse, puis qu'elle avoit déjà été réduite à deux seuls escadrons, fut congédiée au printemps de 1771. par l'idée & le vouloir du dit Struensée & contre le sentiment du collègue de la généralité.

Il restoit encore les gardes à pied qui faisoient cinq compagnies de gens braves & affidés, que l'on pouvoit employer en toute sureté pour la garde du château & des appartemens de la maison royale: Mais ils avoient une qualité qui empêchoit le Comte Struensée de se fier à eux; ils étoient tous Danois ou Norvégiens.

Il y avoit long temps qu'il méditoit la réduction de ce corps, il en avoit même parlé à plusieurs personnes dont la plupart l'en

avaient détourné: Mais enfin il rompit la glace & sans le dire au Roi

(comme S. M. l'a elle même déclaré) il expédia un ordre de cabinet du 21 Decemb. 1771. adressé au collègue de la généralité & du Commissariat, par lequel les 5 compagnies des gardes à pied dévoient être transformées en 5 compagnies de grenadiers & une d'elles

ajoutée à chacun des cinq régimens d'infanterie qui étoient en garnison à Copenhague &c.

26

25 Il laissa passer le 22. 22. & 23. Décembre sans parler des gardes à S. M. (ce dont le Roi assure se bien souvenir) quoique dès le 23. Struensée fournît au collègue de la généralité une approbation signée du Roi touchant le susdit ordre de cabinet du 21. parce que ce collègue vouloit une décision du Roi, à moins de laquelle il refusoit d'exécuter l'ordre du Cabinet, d'autant plus qu'il regardoit la chose comme très importante & prévoyoit peut-être les fuites, qu'elle pouvoit avoir.

Mais comme les gardes demandèrent le 24 Dec. qu'on leur tint leur capitulation & que c'étoit y contrevenir que de les forcer à servir dans les autres Régimens; Struensée se vit obligé de communiquer au Roi toute l'affaire, ajoutant le conseil d'employer la force pour les y contraindre. Cependant le 24 Dec. il fut expédié un ordre du Roi, portant que tous les gardes qui ne voudroient point servir comme grenadiers, pourroient avoir leur congé. Ainsi l'issue de cette opération de Struensée fut, que le Roi perdit de ses troupes, plusieurs centaines de gens braves, fidèles, sur lesquels on pouvoit compter & tous enfans du pays. Au reste la conduite suspecte & perfide de Struensée dans cette rencontre saute d'abord aux yeux, lorsque l'on confronte le Protocole qu'il a tenu des ordres du cabinet, avec l'extrait qu'il en devoit faire chaque semaine pour le montrer au Roi.

Dans le protocole, on trouve l'ordre susdit du 21 Dec. placé sous sa vraie date, au numéro 709. Ensuite viennent plusieurs autres

27

26

ordres du cabinet expédiés le 22. 23. 24 Decemb. jusques au. No. 733. Mais l'ordre spécifié ci dessus du 24 Decemb. ne s'y trouve point, il y a seulement à la fin du 24 une place vuide pour le mettre. Au lieu que dans l'extrait des ordres du cabinet depuis le 19 au 25 Décembre, qui a été fait le 31 Decemb. & après cela donné au Roi, l'on trouve les deux ordres du Cabinet du 21 & 24 Decemb. rapportés à la fin l'un après l'autre sous les No. 22 & 23. tout com-

me s'ils avoient été expédiés ensemble & à la meme date. Par contre tous les ordres de cabinet qui ont été expédiés entre le 22 &

le 23 Dec. n'existent point dans cet extrait. D'où l'on peut juger

de fa justesse & de la confiance qu'on doit y prendre.

Le protocole dont nous venons de parler prouve aussi que quoique le Comte Struensée eût dès-lors &

longtemps auparavant, pris des mesures, afin que personne ne pût soit de bouche, soit par écrit, découvrir au Roi quelque chose capable de lui faire tort, il se vit néanmoins contraint, lors du renvoi des gardes à pied, à chercher de nouvelles précautions: car le 23 Déc., il expédia deux ordres du cabinet, l'un au Conseiller d'Etat Waitz à Hambourg; portant, que les paquets qui viendroient par la poste pour S. M. devoient désormais être adressés au cabinet. L'autre à Wegner Intendant de la Cour, enjoignant que toutes les lettres, & paquets adressés au Roi, & les porte-feuilles venant de Copenhague, fussent désormais livrés, non dans l'antichambre de S. M. mais au comptoir du cabinet. De ces deux ordres, quoi qu'ils parussent concerner le Roi même, l'un est entièrement omis & l'autre

28

27 très - imparfaitement exprimé dans l'extrait dont nous avons parlé & par conséquent S. M. les a ignorés.

Si le Comte Struensée, laissoit plus paroître de jour en jour sa défiance par rapport à la nation, l'on peut dire aussi que la haine publique contre lui prenoit de nouvelles forces & éclatoit de toute façon. Ainsi, l'on vit paroître pendant l'Eté de 1771. nombre de satyres, dont le style & la composition marquoient sans doute que la plupart venoient du bas peuple mais qui démonstroient toutes l'attachement le plus fort pour le Souverain & la disposition sincère de la nation à verser son sang pour son Roi. Toute l'amertume & l'aigreur de ces écrits n'avoient donc pour objet que le Ministre privé du Cabinet & ses créatures.

Ces écrits diffamatoires & l'arrivée subite à Hirscholm de quelques matelots & autres qui croyant avoir été lésés vouloient faire au Roi même leurs plaintes & leurs demandes, jetterent une telle frayeur dans l'ame du Comte Struensée, qu'il fut le point de partir & de tout abandonner.

Mais il ne suivit pas ce dessein, retenu sans doute par le conseil de ses amis; au contraire il parut qu'il avoit résolu de se maintenir dans son poste, par tous les moyens possibles, envers & contre tous; résolution qui produisit des demarches auparavant inouies.

29

28

Lorsque Leurs Majestés venoient en Ville toujours obsédées de Struensée, Elles avoient une escorte hors d'usage. Par tout où L. M. s'arrêtoient soit au palais soit à la comédie on doubloit la garde &c.

C'est ainsi qu'à plusieurs égards on voyoit croître la fureur des habitans de la Capitale contre Struensée: Ils jugeoient par ces escortes que le Ministre vouloit persuader au Roi qu'il y avoit parmi eux des gens mal intentionnés pour le Souverain & pour sa famille. Enfin ils concluoient de là que selon toute apparence, le Comte Struensée devoit avoir d'autres vues secrettes & ambitieuses, mais détestables & dignes d'une punition exemplaire.

Il faut aussi convenir que la plupart des choses qui se passèrent cet Eté-là surtout vers l'automne étoient bien propres à fortifier leurs soupçons. Et Struensée lui même n'a pas nié que ses démarches n'avoient pour but que le maintien de son autorité à quelque prix que ce fut.

Nous avons remarqué que la garde à cheval n'existoit plus: Mais Struensée toujours rempli d'appréhension voulant avoir de la Cavalerie près de lui, l'on forma un corps nommé de l'exercice. Cependant ayant bientôt remarqué que tant les officiers que les Soldats étoient Danois & point du tout des gens à lui, sa com fiance se perdit & ils furent renvoyés vers l'automne.

30

29

Il fit ensuite venir le Regiment de Zéelande, Dragons; lequel a donne des preuves sans réplique, qu'il n'étoit pas mieux disposé en faveur du Ministre.

Il fit en sorte que deux des Regimens qui étoient de garnison à Copenhague, eussent ordre d'aller au printemps en d'autres villes. Au lieu qu'on choisit pour cela les régimens les moins anciens, il voulut (par des raisons à lui connues & qui ne sont pas difficiles à deviner) que l'on fit partir le Régiment du Roi & celui du Prince Frideric son frere: & cela contre l'avis de la généralité, sans en parler au Prince qui en est le chef pour demander son consentement.

Il intrigua pour mettre dans Copenhague un autre Commandant, dont il croyoit être entierement sur.

Mais ce qui mit le comble à tous les soupçons & à l'aigreur des habitans de Copenhague; c'est qu'ils apprirent que par le moyen du Commandant, Struensée avoit fait placer des Canons près de l'Arsenal; que les cartouches étoient préparées, les gens commandés pour servir l'artillerie, de forte qu'au premier signal on pouvoit faire feu. Ce manège fut absolument caché au Roi, comme il est aisé de le comprendre.

31

30

Enfin le Roi, son Auguste maison & tout le peuple ne pouvoient que perdre patience en voyant, outre tout le reste, combien cet homme étoit absurde & téméraire, dans l'éducation inouïe qu'il osoit donner au Prince Royal; par laquelle cet illustre enfant a souvent risqué de perdre la santé & la vie.

L'irritation étoit donc au plus haut degré & pouvoit avoir les plus funestes suites, lorsqu'un heureux événement termina les desseins pleins de ruse & les actes despotiques de cet homme bouffi d'orgueil, imprudent, violent & dévoré d'ambition.

Puis donc qu'il est clair que, par tout ce que dessus, le Comte Struensée, de plus d'une manière & à plus d'un égard a lui même commis & aidé à d'autres à commettre un Crime de Lèse-Majesté au premier chef: De plus, que toute son administration n'a été qu'une suite de violences & d'injustices, qu'il a indignement & criminellement parachevées; de mépris pour la Religion, la saine morale & les bonnes moeurs, témoigné non seulement par ses discours & par ses actions, mais aussi par des démarches publiques; à ces causes, nous prononçons, en vertu de la loi du Dannemarc Liv. VI. Chap. 4. Article 1. „Que le Comte Jean Frideric Struensée

doit, pour peine par lui justement méritée, & en exemple d'horreur pour les gens du même caractère, perdre l'honneur, la vie &

32

31 les biens, être dégradé de son titre de Comte & de toutes ses autres dignités, & voir briser les armoiries de Comte par la main du bourreau: De plus Jean Frideric Struensée perdra, lui vivant, la main droite, ensuite la tête; son corps sera partagé en quatre & mis sur des roues, sa tête & sa main sur un poteau."

Fait dans la Commission, au Château de Christiansbourg le 25 Avril 1772.

étoit Signé.

J. K. Juel Wind. (L. S.)

Luxdorph.

(L. S)

J. E. E. Schmidt. (L. S.)

G. A. Braem. (L. S.)

A. G. Carstens. (L. S.)

F. C. Sevel (L. S.)

H. Stampe. (L. S.)

Kofod Ancher. (L. S.)

O. Guldberg. (L. S.)

33

32

APPROBATION DU ROL

Nous - - après avoir vu la Sentence prononcée par la Commission d'enquête établie par Nous au Château de Christiansbourg; laquelle Sentence condamne Jean Frideric Struensée, pour crime de Lèse-Majesté au premier chef commis par lui à plus dun égard, à perdre l'honneur, la vie & les biens, à être dégradé de son titre de Comte & de toutes ses autres dignités, à voir ses armoiries de Comte brisées par la main du bourreau; de plus à perdre, lui vivant, la main droite, ensuite la tête; son corps à être mis en quartiers sur des roues, sa tête & sa main sur un poteau - - l'avons ici en tout approuvée. Enconséquence ceux à qui il appartient auront à s'y conformer en toute obéissance. Donné à notre Château de Christiansbourg, le 27 Avril 1772.

étoit signé

CHRETIEN.

plus bas. O, Thott.

Luxdorph. A. Schumacher. Dons. Höyer.

34

1

2

SENTENCE

PRONONCÉE PAR LA COMMISSION D'ENQUÊTE ÉTABLIE AU CHÂTEAU DE CHRISTIANSBOURG

LE 25 AVRIL.

1772,

CONTRE ENEVOLD BRANDT;

AVEC

L'APPROBATION

DU ROI

DONNÉE LE 27 AVRIL 1772.

COPENHAGUE

CHES PIERRE STEINMANN LIBRAIRE.

3

4

SENTENCE

Au procès entre le Procureur Fiscal comme demandeur & le Comte Enevold Brandt comme défendeur,

Il appert clairement, tant par la consession du Comte Brandt même, que par la déclaration du précédent ministre du Cabinet Jean Frideric Struensée & par plusieurs circonstances; que le Comte Enevold Brandt n'a pas seulement été l'ami de Struensée; mais encore son confident, auquel il ne cachoit aucun de ses secrets les plus importants.

C'auroit donc été le devoir de Brandt, vû la bienveillance dont Sa Majesté l'honoroit, de prévenir tout ce qu'il avoit (selon sa propre déclaration dans l'interrogatoire) & désapprouvé & trouvé, de mauvais, de pernicieux & d'audacieux soit pour le Roi soit pour l'Etat, dans les sentimens, dans la conduite & dans les projets de Struensée.

Mais au contraire il a comme un coupable sujet & comme un Serviteur indigne de la confiance de son Roi, continué d'être intimement uni avec Struensée, de lui garder le secret & de travailler à le soutenir.

5

36 Il s'est laissé gagner par Struensée pour écarter tout le monde du Roi, afin que S. M. ne put rien apprendre des blamables actions de Struensée & de la part que lui Brandt y avoit.

Il s'est montré insolent vis - à - vis de son Monarque, & en particulier & en Public aux yeux de ses concitoyens très scandalisés de ce manque de respect.

Il n'a point rendu à S. M. cette humble soumission, qui est le devoir de tout bon sujet & que chacun témoigne si volontiers en toute occasion, tant par ses actions que par ses paroles; mais on peut dire qu'il s'est plutôt élevé contre le Roi, afin de gagner & de conserver la bienveillance & l'affection de Struensée, qu'il vouloit faire servir à son avantage & à sa fortune éclatante.

Le memoire composé par Struensee & par Brandt est une preuve des ridicules prétentions du dernier & montre qu'il reconnoissoit sa conduite envers le Roi digne de réprehension. Il auroit donc du changer & corriger sa façon de vivre, ou plutôt abandonner un poste qui lui répugnoit & auquel il se trouvoit impropre. Mais non; il ne vouloit point contredire Struensée son protecteur & son Bienfaiteur, lequel souhaitoit; par rapport à ses vues de le conserver auprès du Roi; comme aussi Brandt attendoit de Struensée de plus grands

avantages, soit pour son avancement soit pour sa fortune.

Comme Directeur des Spectacles il a aidé Struensée à désunir la famille Royale, en effectuant que le Prince Frideric dût avoir une Loge séparée, afin que S. Alteste Royale ne se trouvat pas dans celle du Roi, & n'eut pas la facilité de lui découvrir la détestable manœuvre de Brandt & de son ami, à l'égard de S.M.

6

37 Il s'est fait donner comme un présent par Struensée & de la caisse du Roi 60000 écus dans un court espace de temps pendant qu'il savoit très - bien ou du moins devoit savoir qu'il ne les avoit poin mérités, ni par la fidélité de ses services, ni par l'honneteté de sa conduite.

Lorsqu'il remercia le Roi de ce don considérable, il n'a point accusé la somme reçue de Struensée; sans doute parce qu'il savoit que la chose ne pouvoit pas être dans la règle & que Struensée lui avoit défendu d'en parler, crainte que S. M. ne vit par là l'iniquité, que l'extrait trouvé chez Struensée & approuvé du Roi a ensuite manifestée & au souverain & à tous ceux qui le voient.

Le Comte Brandt a commis tous ces forfaits, quoique sa conscience dut lui reprocher à tout instant qu'il agissoit en Sujet infidèle & contre les devoirs & les obligations étroites que lui imposoit la confiance du Roi & dont l'avertissoient si énergiquement les deux lettres anonymes trouvées dans son porte-feuille, en lui conseillant avec justesse les mesurres qu'il avoit à prendre, s'il ne vouloit pas mettre sa tête dans le plus éminent péril.

Rien ne le touchoit & ne le conduisoit que l'orgueil, l'ambition & l'amour de l'argent.

Mais quelque criminels que soient les faits ci desius allégués, ils ne sont point à comparer avec l'attentat audacieux contre la Personne auguste de S. M. clairement & distinctement avoué par le Comte Brandt lui même dans son interrogatoire fait par devant la Commission, de plus confirmé & prouvé par plusieurs témoins: Car il ne renferme pas moins que d'avoir voulu hazarder d'oter la vie au Roi; puisqu'on ne sauroit prévoir l'issue d'une pareille violence & que le moindre coup dans quelque endroit dangereux a souvent occasionné la mort.

7

35

Il a eu l'insolence d'être irrité contre le Roi, de vouloir satisfaction de son Maître; au lieu de recevoir les repréhensions qu'il avoit bien méritées avec une vive douleur de sa précédente conduite & déviter sa présence, crainte de l'offenser encore.

Mais au contraire il a délibéré avec son ami Struensée de quelle maniere & enquel temps il attaqueroit le Roi; il a réfléchi pour savoir quelle arme il choisiroit à cet effet, il l'a préparée; quoiqu'après des raisonnemens posterieurs, il ne s'en soit pas servi.

Struensee l'ayant averti du moment où le Roi étoit seul & qu'il étoit temps d'agir, il est allé de volonté préméditée & dans la ferme résolution de se venger, jusques dans la chambre du Roi; il a renvoyé les deux jeunes gens qui y etoient de service; il amis le verrou à la porte afin que personne ne put entrer pour s'opposer à lui & l'empêcher d'exécuter son criminel dessein & il a forcé le Roi en l'attaquant de paroles & d'effèt à faire ses efforts pour le repousser.

Dans cet horrible débat, il a blessé le Roi à la gorge, lui a mordu un doigt & dans le même temps a eu le front d'insulter son bienfaiteur & son Souverain par des paroles & des discours si abominables, que personne ne pourroit les répéter sans frémir,

Il est bien vrai que pour se disculper, le Comte Brandt a allégué que S. M. lui avoit pardonné ce crime; mais quand cela seroit, on ne pourroit l'entendre autrement sinon que S. M. a bien voulu suspendre pour un temps son indignation & voir si un sujet mériteroit par son repentir une grace aussi signalée: cependant le coupable n'a rien pu produire pour prouver ce pardon & il n'y a que

8

39 le Roi seul qui puisse décider jusques-à quel point l'allégué de Brandt est véritable.

Cet attentat audacieux & détestable du Comte Brandt ne sauroit être envisagé que comme le plus énorme attentat contre la personne Auguste de S. M. & comme le plus grand crime de Léze-Majesté qu'on puisse concevoir; par conséquent digne de la punition énoncée dans nos Loix Liv. VI. Chap. 4. Art. 1.

C'est en conséquence que nous sommes obligés de juger le Comte Brandt & nous prononçons: „ Que le Comte Enevold Brandt doit perdre l'honneur, la vie & les biens; être dégradé de son titre de Comte & de

toutes ses autres dignités; que ses armoiries de Comte seront brisées sur l'échafaud par le bourreau: ensuite Enevold Brandt, lui vivant, perdra la main droite, après cela la tête: son corps sera mis en quartiers sur les roues, sa tête & sa main sur un poteau.

Fait dans la Commission, au chateau de Christiansbourg le 25 Avril 1772.

étoit signé.

J. K. Juell Wind(L. S.)

Luxdorph. (L. S.)

J. E. Schmidt. (L. S.)

G. A. Braem.- (L. S.)

A. G. Carstens. (L. S.)

F, C. Sevel. (L. S.)

H. Stampe.

(L. S.)

Kofod Ancher. (L. S.)

O. Guldberg.- (L.S.)

9

40

APPROBATION DU ROI

Nous -- vu la Sentence prononcée par la Commission que nous avons établie au Château de Christiansbourg. contre Enevold Brandt par laquelle & pour son audacieux & criminel attentat contre Notre Personne, il est condamné à perdre l'honneur, la vie & les biens, à être dégradé de son titre de Comte & de toutes ses autres dignités; à voir ses armoiries de Comte brisées par le bourreau sur l'échafaud, ensuite à perdre la main droite lui vivant, après cela la tête; son corps partagé en quatre quartiers & mis for des roues, la tête & la main for un poteau; - - avons approuvé en tout la dite Sentence. D'après quoi chacun à qui il appartient aura à se conduire avec une entière obéissance. Donné à notre château de Christiansbourg le 27 Avril 1772.

Signé CHRISTIAN.

Et plus bas. O. Thott.

Luxdorph. A. Schumacher. Dons. Höyer,

1

**Urtheile der Königlichen Inquisitions-
Commission über die Struensee und Brandt,
mit der darauf erfolgten
Königlichen Approbation.
Aus dem Dänischen übersetzt.**

Mit Königlichen aller-gnädigsten Privilegio.

Kopenhagen, 1772. Gedruckt und zu bekommen bei August Friederich Stein, wohnhaft in der Schiedenstrasse, in No. 171,

2
3

Urtheil

in Sachen des General-Fiscals,

als befehligten Anklägers, an einem, wieder den Grafen

Johann Friederich Struensee,

am andern Theil.

usserdem, daß der Graf, Johann Friederich Struensee, schon

vorhin überführet, und von ihm selbst eingestanden ist, daß er ein grobes Verbrechen begangen habe, welches die Verletzung der Königlichen Hoheit, oder das Crimen læsæ Majestatis in einem hohen Grade mit sich führet, und nach dem Gesetze, insonderheit desselben 6ten Buchs 4ten Kapitels, 1 Art. eine harte Todesstrafe verdienet; ist es auch satsam beides bekannt und erwiesen, daß sein ganzes Verhalten und Betragen während der Zeit, da er an der Direction der Geschäfte Theil gehabt, eine Kette von lauter,

4

theils verwegenen und unbesonnenen Unternehmungen, theils arglistigen Ränken gewesen, die alle darauf abgezielet, daß er sich allein alle Macht und Ansehen, mit Ausschliessung aller anderen, zuwenden möchte; wobei er kühnlich alle die Mittel, die er zu Erreichung dieser seiner Absicht dienlich zu seyn erachtet, zur Hand genommen, und sich zu Nutze gemacht, ohne im geringsten zu bedenken, ob solche erlaubt wären, oder nicht, und in wie fern sie mit der Verfassung und Form der Regierung, dem Genie der Nation, und den Einrichtungen und Gesetzen des Landes, sowol den bürgerlichen, als Grund-Gesetzen, übereinkämen, oder gerade dawieder stritten.

Sein grosses Augenmerk gieng theils dahin, Geheimer-Cabinetsminister, mit der ausserordentlichen und unerhörten Macht zu werden, die er im Monath Julius vorigen Jahrs erschlichen; theils alle Unterthanen von ihrem Könige, und den König von ihnen entfernt zu halten; theils bey Hofe, und über das Höchste selbst, eine solche ungezähmte Gewalt auszuüben, als man mit Erstaunen wahrgenommen hat.

Diese Absicht zu erreichen, hatte er auf Sr. Majestät Reise ausserhalb Landes daran gearbeitet, durch Bezeigung einer sorgfältigen Aufmerksamkeit für des Königs Gesundheit und Vergnügen, die Gnade Sr. Majestät zu erlangen. Als der König zurück gekommen war, hielt Struensee sich stille, und schien nichts weniger als gesonnen zu seyn, auf Aemter und Würden Anspruch zu machen, nach welchen doch sein Ehrgeitz und seine Herrschsucht lechzeten. Er lebte bey Hofe, belustigte sich, verlangte keine Vernehtung seiner Gage, und schien in der Ruhe und Wollust seine Zufriedenheit zu setzen. Allein zu eben der Zeit arbeitete er insgeheim mit vielem Eifer an der Grundlage, worauf er sein stolzes Glück aufzuführen gedachte. Die Sprache des Landes zu erlernen, dessen Verfassung und Einrichtungen gründlich zü erforschen, den Zustand und das wahre Interesse desselben zu kennen, und seine bürgerlichen und Grund-Gefetze zu wissen: waren Dinge, um die er sich gar nicht bekümmerte. Er hätte diesen Weg betreten sollen; allein in Ansehung alles dessen war und blieb er in der größten Unwissenheit. Er nahm sich dagegen vor, die Grundsätze auszuspüren, denen der König in Seiner Regierung zu folgen gedachte, damit er sich ihrer bedienen könnte, seine schädlichen Anschläge zu verbergen:

5

und weil, er noch alle Ursache hatte zu befürchten, daß entweder treue Diener seine Absichten entdecken, oder der König selbst derselben inne werden möchte; so suchte er, um die Wirkung des ersteren zu verhindern, bey Sr. Majestät alle diejenigen ohne Unterschied anzuschwärzen, welche die Gnade hatten, sich dein Monarchen zu nähern; und, um dem letzteren zuvor zu kommen, war er dahin angewandt, sich einen mächtigen Schutz zu verschaffen, und einen solchen beständigen und zuverlässigen Freund nahe um den König zu haben, daß es Seiner Majestät fast unmöglich würde, seine Wege und Absichten zu entdecken.

Er hatte nicht so bald seine Maschine im Jahr 1770 völlig im Stande, als er sie schon gleich in Bewegung setzte.

Unsere Könige haben seit der Souverainität immer einen Rath gehabt, welcher aus solchen Männern bestanden, die der Gesetze und Verfassungen des Landes kundig waren, das rechte Staatssystem und das wahre Interesse und Beste des Landes erforschet hatten, und die Regeln wußten, welche, demselben in Folge, auf die vorkommenden Fälle angewendet werden könnten und müßten.

Ihr Amet brachte es mit sich, daß sie um den König waren, so oft Sachen von Wichtigkeit Sr. Majestät vorgestellt werden sollten, und daß sie dem König die nöthige Erläuterung über alles dasjenige gaben, was Er, zur Ertheilung Seiner Decision, zu wissen verlangte. Im übrigen hatten diese Männer, als Glieder des Geheimen-Conseils, keine Stimme, keine Ausfertigung, keinen Sekretär; denn es beruhete alles auf den Willen des Königs, und es wurde alles bey den gehörigen Departemens ausgefertigt.

Diesen so alten, so natürlichen Rath, wollte Struensee mit seinen Anhängern ganz aufgehoben und cassiret haben. Denn dieser Mann befürchtete, daß, so lange noch ein solcher Rath vorhanden wäre, derselbe, wenn er auch gleich aus seinen eigenen Freunden bestünde, mit der Zeit nie unterlassen würde, sich seinen schädlichen Anschlägen zu Wiedersetzen, und sie dein König zu entdecken, indem er diesen Männern die Gelegenheit doch nicht entziehen könnte, mit dem Könige zu reden, und Ihm, was Sein eigener und des Landes Vor-

6

theil erheischte, vorzustellen. Zu dem Ende hatte Struensee schon im voraus die damahligen Ministers durch allerhand Insinuationen verläumdet, und so gar solche Handlungen, die unläugbar dem Könige und dem Staate zum Besten gereichten, mit den schwärzesten Farben geschildert. Se. Majestät, die Ihr Volk zärtlich lieben, die von Ihren Bedienten Redlichkeit erwarten, und über Ihre souveraine Macht eifersüchtig find, verlohren dann das Zutrauen zu Ihrem Conseil, und hätten es mit anderen Männern besetzen, und ihm eine andere Gestalt geben wollen; allein Struensee setzte durch die unwahresten Vorwendungen und listigsten Kunstgriffe den Absichten des Königs solche Hindernisse entgegen, daß das Conseil nach und nach aushörte, und so gar zuletzt durch die Acte vom 27sten December 1770 förmlich abgeschaffet wurde.

Zu eben der Zeit wurde er selbst Maître des requêtes, und wie sein Plan darauf hinaus lief, allein berechtigt zu seyn, mit dem Könige von Geschäften zu sprechen, und alle übrige davon auszuschliessen: schienen die andere übrig bleibende Collegien ihm hierin noch einige Hindernisse in den Weg legen zu können. In dieser Hinsicht wurde dem Könige, welcher die Sachen, die von den Collegien seiner Decision Untergeben wurden, gründlich einzusehen wünschte, von ihm vorgestellt, es wäre hiezu nichts dienlicher, als daß die Collegien den Befehl erhielten, ihre schriftliche Vorstellungen in einem Portefeuille einzuschicken, oder zu überreichen, damit Se. Majestät die nöthige Zeit hätten, solche zu lesen und zu erwägen. Durch diesen scheinbaren und dem Ansehen nach so nützlichen Rath erreichte der Mann seinen Endzweck, die Collegien von dem Könige entfernt zu halten. Er bemächtigt sich bald der Portefeuilles, und bemeistert sich solchergestalt einzig und allein der Sachen, um sie nach eigenem Gutfinden dem Könige vorzustellen. Wollten dann die gehörigen Collegien, zur näheren Information des Königs, die erforderlichen Gründe vorgebracht haben: so mußten sie sich an Struensee wenden, und auf die Art wurde er, was beydes das ehemalige Conseil und die Collegia vorhin gewesen waren.

Unter dem Vorwande, die schleunigere Ausfertigung gewisser Sachen zu befördern, und zugleich das königliche Ansehen in seiner rechten Grösse zu

7

zeigen, stellte er auch unterschiedliche Cabinets-Ordres aus, die ohne daß das gehörige Departement davon unterrichtet wurde, zur Ausführung gelangten; ein Vornehmen, das nothwendig die äusserste Verwirrung anrichten mußte, und das ein Mann wagte, welcher weder das Land, noch dessen Gesetze, noch dessen Zustand, noch dessen Sprache kannte. Aber um alles dieses bekümmerte er sich nicht; wenn er sich nur alle Gewalt und alles Ansehen zuwenden konte.

Diese Unwissenheit des Grafen Struensee in demjenigen, was ein jeder Minister in Dännemark wissen sollte, und seine gar geringe Sorgfalt, sich davon Kenntnisse zu erwerben, hat sowol für den Staat selbst, als für Privatpersonen unzählige Ungelegenheiten mit sich geführt.

Bey den Collegien, die vorher immer gewohnt waren, ihre Vorstellungen in dänischer Sprache einzusenden, mußte ein besonderer Bediente angestellt werden, um solche ins Deutsche zu übersetzen, damit sie der Graf Struensee in dieser Sprache lesen könnte. Die dänische Kanzeley, als das einzige Collegium, welches beständig fortfuhr, die Vorstellungen in dänischer Sprache einzusenden, hatte allzu oft Gelegenheit wahrzunehmen, daß diese Vorstellungen überall nicht gelesen würden, weil lediglich ein Ertract davon, der befohlenermaßen aufs kürzeste gemacht, und auf dem sogenannten Rotulo angeführt werden mußte, ins Deutsche übersetzt, und von dem Grafen Struensee gelesen wurde, worauf dann die Resolution in deutscher

Sprache erfolgte, und in der Kanzeley wieder in die dänische übersetzt wurde. Unter diesen Umständen konnte es nicht fehlen, daß die Resolution oft zweydeutig, unverständlich, und der Sache desto weniger angemessen war, je seltener derjenige, der sie dem Könige vorstellte, von derselben einen richtigen Begriff hatte.

Privatpersonen, die bey dem Cabinet ein Gesuch übergeben wollten, und solche in dänischer Sprache aufgesetzt hatten, liefen umher, um jemand zu finden, der solche ins Deutsche übersehen könnte; in der vielleicht nicht ungegründeten Meynung, daß die Bittschrift, wenn sie bloß Dänisch abgefasst wäre, nicht gelesen würde; wohingegen diese teutsche, um einen geringen Preis erlangte Uebersetzungen oft so geriethen, daß man daraus nicht ersehen konnte, worauf das Ansuchen eigentlich gerichtet war.

8

Des Grafen Struensee Unkunde in Absicht auf die Einrichtung der Collegien; seine Unlust, sich damit bekannt zu machen, und seine Begierde, die ganze alte Verfassung des Staats umzuschmelzen, und die Zahl seiner Anhänger dadurch zu vergrößern, daß er allenthalben und in wichtigen Posten Leute setzte, die ihm ihr Glück zu verdanken hätten: das alles verleitete ihn, an ein Collegium nach dem andern die Hand zu legen, und, weil er selbst weder arbeiten konnte noch wollte, zu diesen wichtigen Veränderungen andere Männer zu gebrauchen, von denen einige selbst hernach gestanden haben, daß sie von der Beschaffenheit der vorigen Einrichtung, und deren Vortheilen oder Mängeln ganz keine Kenntniß gehabt, oder zu erlangen gesucht, weil ihnen bloß vorgeschrieben war, einen Plan zu einer neuen Einrichtung, nach gewissen vorausgesetzten Datis, zu verfassen.

Nachdem der Graf Struensee auf solche Weise durch Abschaffung des Geheimen-Conseils, durch Schwächung und Umgießung der meisten übrigen Collegien, und deren Ausschliessung von der mündlichen Vorstellung, alle Macht und Gewalt an sich gezogen hatte; währete es nicht lange, bis Sr. Majestät Unterthanen überhaupt die Wirkung von seinen despotischen Grundsätzen, und seiner Denkungsart beydes merkten und fühlten.

Die vorher gedachte väterliche und milde Regierung, derer man vorhin in Dännemark so lange gewohnt gewesen, und an welche man durch die Länge der Zeit ein Recht erworben zu haben schien, verursachte, daß ein jeder, dem der König eure Bedienung gab, mit Fug zu glauben vermeinte, er könnte sich versichert halten, in derselben so lange zu bleiben, als er sich gebührend betrüge, und seine Amtspflichten beobachtete, und er stünde nicht in Gefahr, solche, wieder seinen Willen, zu verlieren, es wäre denn, daß er wegen Untreue, Vergehens, oder Versäumniß, durch einen richterlichen Spruch derselben verlustig erklärt worden.

Diese gemäßigten Grundsätze, welche die Gelindigkeit der Regierung vorzüglich bezeichneten, und viele herrliche Wirkungen hervor brachten, waren nicht nach dem Geschmack des Grafen Struensee, der sich niemahls, und am wenigsten alsdann einen Zwang anthun wollte, wenn es darauf ankam, Leute unglücklich zu machen, und dadurch anderen eilten Schrecken einzujagen.

9

Ans dieser Ursache hörte man gemeinlich und fast täglich, daß bald dieser, bald jener königliche Bediente durch eine Cabinets-Ordre seines Dienstes entsetzt war, ohne daß derselbe einmal erfuhr, worin er sich versehen hätte, und worin sein Verbrechen bestünde. Verschiedene verlohren ihre Bedienung, ohne daß ihnen darüber eine, königliche Resolution zu Gesichte gekommen wäre, und ohne etwas davon zu wissen, bis sie vernamen, daß die Bedienung, vermittelt einer Cabinets-Ordre, einem andern gegeben wäre. Dieses erstreckte sich auch auf ganze Collegien.

Der ganze Kopenhagener Magistrat, welcher aus 18 bis 20 oder mehreren Personen bestand, wurde ab- und ein neuer Magistrat dagegen eingesetzt, und zwar durch eine Cabinets-Ordre vom 3ten April 1771 an den Oberpräsidenten, welcher einige Tage vorher, ebenfals durch eine Cabinets-Ordre, zu diesem Amte, (nachdem der bisherige Oberpräsident seinen Abschied erhalten,) bestellet war, und sich damit genügen ließ, daß er durch ein blosses Schreiben den vorigen Magistratspersonen anzeigte, daß sie abgesetzt wären, und den neuen, daß sie sich nach dem Rahthause zu verfügen hätten; ohne daß die abgehenden einige Wissenschaft davon erhielten, worin sie sich versehen hätten, und warum sie abgesetzt wären.

Ausser dem Magistrate war noch in Kopenhagen ein anderes Collegium, oder öffentliche Versammlung, die sogenannten zwey und dreißig Männer. Es war nemlich durch die der Stadt Kopenhagen, in Ansehung der von der Bürgerschaft während der Belagerung, und bey Einführung der Souverainität bezeugten Treue und Tapferkeit, so feyerlich verliehenen Privilegien vom 24sten Junii 1664, der Bürgerschaft verstattet worden, daß sie zugleich mit dem Magistrat aus den besten und vornehmsten Bürgern 32 Personen erwählen möchte, welche, mit dem Magistrate, das Beste und den Nutzen der Stadt und Bürgerschaft, imgleichen die gemeinen Einkünfte und Ausgaben erwägen und besorgen konten. In welcher Hinsicht ihnen auch, nebst einigen Gliedern des Raths, der Zutritt zum Throne selbst verstattet war.

Diese Versammlung, welche als ein Kleinod in den Privilegien der Stadt betrachtet wurde, welche viel Gutes und Nützliches wirkte, und so wenig dem Könige, als der Stadt das geringste kostete, wurde gleichfalls durch dieselbe Cabinets-Ordre aufgehoben, welcher zu Folge der vorgedachte Oberpräsident bekannt machte, daß die zwey und dreißig Männer nicht mehr zusammen kommen sollten, und dabei den zu ihrer Versammlung bestimmten Sahl auf dem Rahthause verschliessen ließ.

Diese und viele andere Beyspiele von gleicher Beschaffenheit zeigten insgesamt, daß diesem, eben so unvorsichtigen als gewaltsamen Manne, der eben so sehr der Klugheit und Gelindigkeit, als der Ordnung und den guten Sitten feind war, nichts heilig wäre, und machten einen unglaublichen Eindruck auf die Nation, die sich vorstellte, daß sie auf einmal in eine andere und morgenländische Gegend versetzt wäre.

Etliche wehklagten und seufzeten; andere äusserten ihr Erstaunen, oder ihre Erbitterung, bald auf diese, bald auf jene Weise.

Alle waren doch darin einig, baß Se. Majestät gegen ihre Unterthanen noch eben so milde und väterlich, als vorhin, gesinnet wären, wenn nur ihr Seufzen und Klagen zum Thron hindurch dringen, und die wahre Beschaffenheit der Sache Sr. Majestät vorgestellet werden könnte.

Allein dies schien, wegen der Maaßregeln, die Struensee, um es zu verhüten, genommen hatte, nicht möglich zu seyn. Er hatte bey dem König seinen vertrauten Freund, den Grafen Brandt placiret; und da er vielleicht, nach dem bekannten Sprichwort: Nulla amicitia nisi inter bonos, aus die Dauer dieser Freundschaft nicht so ganz sichere Rechnung machte, so suchte er solche durch die Verbindung ihres beyderseitigen Interesse, und, wie gleich gezeigt werden soll, aus Kosten des Königs und Sr. Majestät Casse, zu befestigen.

Der Graf Brandt, der stets um den König war, bestärkte Se. Majestät in demjenigen, was Struensee anbrachte und vorwandte, und ver-

hinderte es, daß niemand Mittel fand, Se. Majestät von der Wahrheit des Gegentheils zu überführen.

Es war kein Conseil mehr, und gewissermaßen kein Minister. Es wurde Niemanden verstattet, mit dem König allein zu reden, ausser solchen, auf welche Struensee seines Erachtens sich verlassen konnte. Geschahe solches dennoch, so war es nur aus einen Augenblick, oder auf eine gar kurze Zeit, die niemanden erlaubte, sich in eine weitläufigte Erzählung oder Erörterung einzulassen.

Alle übrigen wurden von des Königs Person entfernt gehalten; und dieses erstreckte sich so gar auf Sr. Majestät eigene höchste Familie und nächste Angehörigen selbst, gegen welche der König vorhin beständig eine grosse Zärtlichkeit und Liebe blicken lassen. Aber von der Zeit an, da Struensee sich der Verwaltung des Hofes sowol, als des ganzen Staats angemasset hatte, kamen Sie nur selten zu dem König, und erhielten nie Gelegenheit, mit Sr. Majestät allein zu reden, da sie sonst nicht unterlassen haben würden, Sr. Majestät den Bedruck des Landes und die Bekümmerniß der Unterthanen vorzubringen; wovon diese hohe Personen in der Folge, so bald sich nur die Gelegenheit darbot, solche unumstößliche Beweise gegeben haben, die nicht genug gepriesen und verehret werden können.

Es konnte nicht fehlen, daß der Graf Struensee durch ein so despotisches, gewaltsames und unvernünftiges Verfahren sich überall verhaßt machen mußte.

Seine Emissarien und Anhänger, (deren er doch etliche hatte), wenn sie es nicht wagen durften, seine Unternehmungen grade zu zu rechtfertigen und zu beschönigen, suchten doch wenigstens seine vorgebliche grosse Uneigennützigkeit sehr zu erheben und weit auszubreiten, welche sie darin setzten, daß er mit dem ihm beygelegten mäßigen Gehalt zufrieden wäre, und weder für sich, noch für die Seinigen Geld oder Ehre verlangte.

Wie weit solches damals Glauben fand, läßt man dahin gestellet seyn. Das ist gewiß, daß der Graf Struensee sehr wohl überlegte Maaßregeln genommen hatte, seinen Eigennutz, zu der Zeit und so lange solches währte, zu verbergen; allein hernach ist es allzu deutlich entdeckt und dargethan worden, daß er ein überaus interessirter und eigennütziger Mann gewesen sey, von dem man, mit gutem Fug, sagen kan, daß er Sr. Majestät Casse geplündert habe.

Es war ihm eine ganz anständige und beträchtliche Gage beygelegt, womit er desto besser auskommen konnte, da er bey Hofe alles frey hatte, so gar bis auf die Gastmale, die er anstellte. Er mußte den schlechten Zustand, worin die königliche und die öffentliche Casse, schon von vorigen Zeiten her, sich befand, und hatte solchen genugsam ausgebreitet. Dem ungeachtet ließ er kaum zwey oder drey Monathe

vorbey gehen, nachdem das Conseil abgeschaffet, und er Maître des requêtes geworden war, bevor er die gütige Gesinnung des Königs misbrauchte, und von Sr. Majestät ein Geschenk für sich selbst von 10000 Reichsthalern, und für seinen Freund, den Grafen Brandt eine gleiche Summe verlangte und erhielt.

Man sollte denken, es würde ein so ansehnliches Geschenk für diese beyde Personen, von welchen der eine Maître des requêtes und der andere Directeur des spectacles war, und die beyderseits solche Aemter nur eine kurze Zeit bekleidet hatten, ihre Haabsucht auf einige Zeit gesättiget haben; man siehet aber, daß solche vielmehr gewachsen und zugenommen habe. Denn, nachdem sie diese Geschenke im Februar oder März erhalten, empfing der Graf Struensee aufs neue im May, folglich zwey bis drey Monathe darnach, aus der königlichen Casse 50 oder 60000 Reichsthaler, und eben so viel für den Grafen Brandt; und haben also diese beyde Personen, innerhalb drey bis vier Monathe, ausser ihrem ordentlichen Gehalt dem König entweder 140000 Reichsthaler, oder zum wenigsten 120000 Reichsthaler gekostet, (denn welche von diesen beiden Summen es eigentlich sey, kan man, wegen der Verwirrung, worin des Grafen Struensee Rechnungen sich befinden, gegenwärtig noch nicht mit Gewißheit sagen) zu geschweigen der Geschenke, die sie beydes vorher und hernach ihren guten Freunden, zugewandt, als dem Justizrath Struensee 4000

13

Reichsthaler, der Gräfin Holstein 3000 Reichsthaler, dem Kammerherrn Falkenschiold 3500 Reichsthaler oder darüber, und so fortan.

Daß dieser, des Grafen Struensee unverantwortlicher Eigennutz recht überlegt und vorsätzlich gewesen, solches zeiget die künstliche Maschine, die er bloß zu dein Ende zusammen gesetzt, damit er diese Gelder erhalten und einnehmen könnte, ohne das Jemand davon Wissenschaft erlangte.

In dieser Rücksicht that er erstlich den Vorschlag zur Aushebung des sogenannten Tresors, (einer Summe Geldes, die bey Seite gelegt war, um sich derselben in vorkommenden schleunigen Zufällen bedienen zu können) und deffen, Einlieferung in die öffentliche Casse. Allein, weil diese Gelder auf dem Wege zur öffentlichen Casse das Cabinet zu passiren hatten, so schlug er wiederum dem Könige vor, davon 250000 Reichsthaler zu nehmen, und daraus eine so genannte Special-Cabinets-Casse zu formiren, die allein unter seiner Aussicht seyn sollte.

Dadurch bekam der Graf Struensee guten Anlaß, ansehnliche Geldsummen zu erhalten, und in Empfang zu nehmen, ohne daß davon sonst Jemand etwas erfahren konte.

Er hat auch mit dieser Casse so geschaltet, daß, da sie im April 1771 errichtet worden, und damals aus 250000 Reichsthalern bestanden, von solcher Summe bey Ausgang des nächstfolgenden Maymonaths nur 118000 Reichsthaler übrig waren, obgleich die Casse keine andere Ausgaben gehabt, als Dergleichen Geschenke.

Diese übrig gebliebene 118000 Reichsthaler würden wahrscheinlich nach und nach den nemlichen Weg, wie die andern Summen, genommen haben, wenn Struensee nur Zeit und Gelegenheit dazu gehabt hätte.

Des Grafen Struensee schändliche Haabsucht und Eigennützigkeit

iist hiedurch dergestalt vor Augen geleet, daß diejenigen, die ihn für uneigen-

14

nützig ausgeschrien, Ursache finden zu gestehen, sie hätten ihn nur wenig gekant, und wären zugleich schlecht unterrichtet gewesen.

Aber dies ist nicht genug. Hier ist die allerstärkste Vermuthung vorhanden, daß der Graf Struensee bey dieser Handlung eine unverschämte, niederträchtige und höchststrafbare Betrügerey begangen habe. Als die unter des Grafen Struensee Papieren gefundene, und von dem Könige approbirte Berechnung, über die Einnahme und Ausgabe der Special-Cabinets-Casse für die Monathe April und May 1771, weil man sie verdächtig fand, Sr. Majestät vorgezeiget wurde, erklärten Höchstdieselben gleich, daß Sie Sich ganz wohl erinnerten, zu solcher Zeit 10000 Reichsthaler an die Königin, 6000 Reichsthaler an den Grafen Brandt, und 6000 Reichsthaler an den Grafen Struensee, und nichts mehr, geschenkt zu haben. Wie diese Summen zusammen 22000 Reichsthaler ausmachen, so ist es bey dem Anblick des Documents sonnenklar, daß die Summe, welche untenan stehet, anfänglich 22000 Reichsthaler gewesen, daß aber aus der ersten Zwey eine Drey gemacht worden, (welche Aenderung so kenntlich ist, daß sie gleich in die Augen fällt) und eine 1 voran gesetzt worden, zu welcher Zahl sonst kein Platz gewesen, als daß sie vor der Linie, (welche gerade herunter gezogen ist, und den Context von den Summen trennet), stehen müssen, da doch solches der Weise ganz entgegen ist, die nicht nur in den andern Berechnungen, sondern auch in dieser Berechnung selbst, auf der vorhergehenden Seite, wo die Einnahme angeführet ist, beobachtet worden. Hiedurch ist also die obgemeldte Summe der 22000 Reichsthaler in 132000 Reichsthaler verändert, und diese Summe kömt heraus, weil die 6000 Reichsthaler für Brandt, und die 6000 Reichsthaler für Struensee durch Hinzufügung

einer Nulle in 60000 Reichsthaler verwandelt, und 2000 Reichsthaler für den Kammerherrn Falkenschiold hinzu gekommen sind, welche letztere Summe aus dem Grunde hinzu gefüget zu seyn scheint, damit man, bey Veränderung der 22000 Reichsthaler zu 130000 Reichsthaler, nicht nöthig hätte, die andere Zwey ebenfals meine Nulle zu verwandeln.

15

Diese Vermuthungen, deren Stärke niemand recht einsehen kann. ohne wer das Document, von dem die Rede ist, zugleich vor Augen hat, und betrachtet, in welchem auch die Stellung der Zahlen oder Ziffern noch mehrere Beweise an die Hand giebt, werden noch durch andere hiebey vorkommende Umstände unterstützt, als: daß diese Berechnung für die April- und May-Monathe von dem Grafen Struensee eigenhändig, die übrigen Extracte und Berechnungen hingegen von dem Sekretär im Cabinette geschrieben sind; welches erstere vermuthlich deswegen geschehen, weil der Graf Struensee nicht wollte, daß Jemand um den von ihm begangenen Betrug wüßte: und daß der Graf Struensee nach der Zeit nicht eher, als bey Ausgang des Octobers, dem Könige einige Berechnung wegen dieser Casse übergeben hat, obgleich die Casse im Junio eine Ausgabe von 2000 Reichsthalern gehabt, so dem Justizrath Struensee geschenkt worden.

Diese Versäumniß oder Weglassung scheint mit Fleiß geschehen zu seyn, damit der König mitlerweile, und da eine so lange Zeit dazwischen verlief, sich des rechten Behalts und Zustandes der Casse nicht ft genau erinnern möchte. Diesem trit noch die von Sr. Majestät selbst angeführte, sehr natürliche Vermuthung hinzu, naß es gar nicht wahrscheinlich sey, daß Sie den Grafen Struensee und Brandt, einem jeden entweder 50000 Reichsthaler oder 60000 Reichsthaler geschenkt haben sollten, wenn Sie der Königin nur eine Verehrung von 10000 Reichsthalern bestimmten.

Der Graf Struensee, (welcher zwar gestehen muß, in so weit eigennützig gehandelt zu haben, daß er diese Summen von dem Könige erbeten, gleichwol aber keinen Betrug an sich kommen lassen will, weil er darauf bestehet, daß der König damals, auf sein Begehren, ihm 50000 Reichsthaler, und dem Grafen Brandt ebenfals 50000 Reichsthaler geschenkt, und daß, da die ihnen vorher geschenkte 10000 Reichsthaler nirgends zur Rechnung gebracht waren, solche hieselbst unter einer Summe angeführet wären), hat jedoch, als ihm das Document, oder die Berechnung in der Commission vorge-

16

legt worden, zugeben müssen, daß alle Umstände zusammen träfen, einen solchen Verdacht gegen ihn zu erregen, den er auf keine Weise zu heben wüßte. Wobey er seine Unachtsamkeit und Versäumniß sehr bedauert hat.

Daß die Ehrsucht des Grafen Struensee nicht geringer, als seine

Haabsucht, und seine Mäßigung, in Ansehung der Ehrenstellen und Titeln, nicht grösser, als in Absicht auf Geld und Reichthum gewesen: solches fällt ebenfals leicht in die Augen.

Er hatte in zweyen Jahren solche Schritte gethan, als andere, die grössere Geschicklichkeit und Verdienste, als er, besitzen, kaum in dreyßig oder mehreren Jahren thun. Bey den Umständen, worin er sich befand, konte es nicht fehlen, daß er sowol bey Hofe als in der Stadt, in grossem Ansehen stund; aber alles das war ihm nicht hinreichend.

Er brachte es durch beständige Ueberredungen dahin, daß der König ihn den 14ten Julii 1771 zum Geheimen-Cabinets-Minister ernannte, welchen von ihm gemachten Entwurf er bis zum letzten Augenblick, so gar für seine allervertrauteste Freunde, zu verhehlen gewußt. Und einige Tage hernach wurde er zugleich mit den; Kammerherrn Brandt in den Grafen-Stand erhoben.

Ungeachtet er, als Geheimer-Cabinetsminister, sich als die erste Privatperson im ganzen Reiche betrachtete; so war er doch mit dem blossen Titel und der vorhin gehabten Gewalt nicht zufrieden, sondern wollte solche Vorzüge damit verbunden wissen, die sich keinesweges für einen Unterthan schicken, sondern einen Theil der Sr. Königlichen Majestät allein gebührenden souverainen Macht befaßeten.

17

Der Graf Struensee hatte schon alle Gewalt und Ansehen an sich gezogen, und da alle diejenigen, die um den König waren, von Struensee abhingen, und Se. Majestät also nichts als Lobreden auf Struensee hörten: so war es natürlich, daß Sie eine Art von Zutrauen zu ihm faßten, und weil er beynahe der einzige war, der Se. Majestät sahe, und mit Ihnen von Geschäften sprach, so konte es wol nicht fehlen, daß Se. Majestät seine Anträge genehmigten. Er hatte also alles, was er sich wünschen konte; aber alles das war nicht hinlänglich, seinen Ungereimten Ehrgeitz zu sättigen. Die Collegien und andere wollten nicht immer seinen Befehlen nachleben und solche vollstrecken, ohne des Königs Hand zu sehen.

Dies stand Struensee nicht an, und man hatte Ursache zu glauben, daß solches mit seinen verborgenen Absichten nicht überein käme. Er wollte, daß seine Hand dieselbe Wirkung haben sollte, als des Königs Hand, und daß diejenigen, die es anginge, der einen sowol, als der andern zu gehorchen verbunden seyn sollten.

Dieses erlangte er auch durch die von ihm entworfene königliche Ordre, welche den 15ten Julii 1771, in Anleitung seines neuen Geheimen-Cabinetminister-Amtes, an die Collegien erging, und von da weiter bekant gemacht wurde. Denn in dem ersten Artikel derselben werden die Ordres, die Struensee unterschreiben, und das Cabinets-Siegel davor sehen würde, auf alle Weise den von Sr. Majestät selbst unterschriebenen, und von Struensee paraphirten Ordres gleich gemacht: und der 4te Artickel setzet ausdrücklich fest, daß alle und jede den von Struensee ausgefertigten und unterschriebenen Cabinets-Ordres Folge leisten, und sie vollstrecken sollen. Zwar scheint dieser Artikel eine Art von Einschränkung zu enthalten, wenn

es heisset: Dafern keine königliche Verordnung oder Resolution

dawieder seyn möchte; aber das darauf folgende zeigt, daß es vielmehr eine Ausdehnung war: denn an Stat, daß man erwartete, es würde

18

darauf folgen: die Vollziehung sollte auf solchen Fall ausgesetzt werden, bis man eine königliche Resolution erhalten hätte, heißt es bloß: In

welchem Falle solches sofort dem Cabinet zu melden ist; daß

also, wenn Jemand in solchem Falle sich berechtiget fand, wieder Struensee, oder seine Ordre Vorstellung zu thun, derselbe sich an Struensee selbst wenden, und, wenn dieser dann befahl, daß seinem ersteren Befehl nachgelebet und er vollstreckt werden sollte, es dabey sein Bewenden haben mußte. So hat auch der Gras Struensee es verstanden, und darnach gehandelt. Hiedurch erschlich er sich einen Theil der Souverainität, und aus dem, was vorhin geschehen war, konte man einigermassen abnehmen, daß er im Sinne hatte, solche allein auszuüben.

Da Struensee behauptet, das Königs-Gefetz gelesen zu haben, und da ihm, als Minister, der Inhalt desselben genau bekant seyn sollte; so mußte er wohl wissen, daß dessen 7ter Artikel will: Es sollen alle

Regierungs-Geschäfte, Briefe und Handlungen von dem Könige selbst unterzeichnet werden. Allein der Artickel des Königs-Gesetzes,

der hier vornemlich eine Anwendung findet, ist der 26ste, wo es dem Höchstseeligen Könige und ersten souverainen Monarchen, Friederich dem Dritten, geahnt zu haben scheint, daß wol einmahl in Dännemark ein Struensee aufstehen könnte; indem daselbst angeführet ist, wie schädlich es sey, wenn der Könige und Herren Milde und Güte so geinößbraucht werde, daß ihnen ihre Macht und Ansehen fast unvermerkt beschnitten werde; und wie wünschenswerth es sey, daß Könige und Herren über ihre Macht und Ansehen, halten wollten; wornächst es den Königen in Dännemark empfohlen und eingepreget wird, mit einem eifersüchtigen Auge über die unverletzte Aufrechthaltung ihrer Souverainität und alleinigen Gewalt zu wachen. Und endlich wird mit den Worten geschlossen: Daß, im

Fall Jemand sich unterstehen würde, etwas auszuwürken oder

19

an sich zu bringen, welches auf die eine oder andere Weise der absoluten Herrschaft und souverainen Macht des Königs zum Nachtheil und Schmälerung gereichen könnte, solches alles, als nicht geschehen, betrachtet, und diejenigen, die dergleichen erworben oder erschlichen haben, als Beleidiger der Majestät, und als solche, welche die königliche monarchische Gewalt und Hoheit gröblich angetastet, gestrafet werden sollen.

Der Graf Struensee könnte hier sein Urtheil lesen, wenn er sich nicht zugleich einer andern eben so groben Missethat und Verbrechens wieder des Königs Hoheit schuldig gemacht hätte, ausser daß er nicht allein darum gewußt, und dazu gerathen, sondern es, auch auf seinen Antrieb geschehen, daß sein vertrauter Freund, der Graf Brandt, sich an Sr. Majestät Person vergriffen hat.

Die Art und Weise, wie der Graf Struensee die ihm, als Geheimen-Cabinetminister, anbetraute Macht und Gewalt ausgeübet, entschuldiget ihn nicht, sondern gereicht ihm im höchsten Grade zur Last, weil solche abermals zeigt, daß er der königlichen Unterthanen Wohlfart, Ehre, Leib und Guht, als gänzlich seiner Willkür überlassen, betrachtet habe.

Er hat, durch die von ihm und unter seiner Hand ausgestellte Cabinets-Ordres, ältere und ihm bekant gemachte königliche Resolutionen an die Seite gesetzt.

Er hat in den wichtigsten Sachen dergleichen Ordres, ohne Vorwissen des Königs, ausgefertigt; und den Extract der von ihm ausgestellten Cabinets-Ordres, den er dem 3ten Artikel der königlichen Resolution vom 15ten Julii zufolge, Sr. Majestät wöchentlich vorlegen sollen, hat er theils versäumt, theils so eingerichtet, daß daraus unmöglich abzunehmen war, worin die Ordre eigentlich bestanden, und was sie mit sich geführet.

Als ihm die Direction der Particulier-Casse anbetrauet worden, (denn er wollte die Aufsicht über alle Cassen haben), fandt er hiebey gut, dem Cassirer eine neue Instruction unter seiner Hand zu ertheilen. Und als der Cassirer ihm hierauf vorstellte, daß er mit einer königlichen Instruction versehen wäre, die nicht anders, als durch eine königliche Resolution aufgehoben werden könnte, erhielt derselbe eine Antwort, die eine Art von Verweiß in sich faßte, und wodurch ihm aufs neue befohlen wurde, sich nach seiner, Struensees Ordre und Instruction zu verhalten.

Das schöne Corps der Garde zu Pferde, welches aus lauter gebornen Dänen und Norwegern bestand, (und eben deswegen dem Grafen Struensee nicht gefiel) und welches, da es nur zwey Esquadrons ausmachte, nicht sehr kostbar seyn konnte, war schon im Frühjahr 1771, nach des Grafen Struensee Vorschlag und Willen, und der Gegenvorstellung des Generalitäts-Collegii ungeachtet, abgegangen.

Die Garde zu Fuß war noch übrig. Diese bestand aus fünf Compagnien, alles gesittete und zuverlässige Leute, denen die Wachen auf dem königlichen Schlosse, und vor den königlichen Gemächern ganz sicher anvertrauet werden konnten. Allein sie hatten eine Eigenschaft, weswegen der

Graf Struensee kein Zutrauen zu ihnen fassen konnte: sie waren fast insgesamt geborne Dänen und Norweger.

Die Abschaffung dieses Corps hatte er längst bey sich beschlossen, und davon mit Verschiedenen gesprochen, unter welchen die mehresten ihm davon abgerathen hatten. Endlich grif er durch, und stellte, ohne Vorwissen des Königs, (wie Se. Majestät selbst Sich erklärt haben) unterm 21sten December 1771 an das Generalitäts- und Commissariats-Collegium eine Cabinets-Ordre aus, nach welcher die fünf Compagnien Fußgarde in fünf Compagnien Grenadiers verwandelt, und eine Compagnie davon einem jeden der fünf Regimenter, die in Kopenhagen zur Besatzung lagen, angehängt werden sollte, u. s. f.

Er ließ auch den Listen, 22sten und 23sten December verstreichen, ohne dem König etwas davon zu melden, (dessen Se. Majestät nach Ihrer Erklärung sich ganz wohl erinnern) obgleich er, Struensee, der Generalität den 23sten eine königliche Approbation über die vorgedachte Cabinets-Ordre vom, 21sten verschaffet hat, weil dieses Collegium durchaus eine königliche Resolution verlangte, und ohne solche die Cabinets-Ordre nicht vollziehen wollte; indem es die Sache als sehr wichtig betrachtete, und vielleicht die Folgen, die daraus entstehen würden, vorher sahe.

Als aber die Gardes am 24sten December darauf bestunden, daß ihre Capitulation ihnen gehalten werden müßte, und daß es derselben zuwieder laufen würde, wenn sie verpflichtet styn sollten, unter den anderen Regimentern Dienste zu thun: so sahe Struensee sich genöthiget, dem Könige die ganze Sache vorzustellen, wobey er zugleich den Rath gab, wieder die Leute Gewalt zu brauchen und sie zu zwingen. Jedoch wurde an demselben Tage die königliche Ordre vom 24sten December ausgefertigt,

daß diejenigen von der Fußgarde, die nicht als Grenadiers dienen wollten, ihren Abschied erhalten könnten. Die Folge von solcher Operation des Grafen Struensee war, also diese, daß der König aus seinen Kriegsdiensten etliche hundert tüchtige, treue und zuverlässige Leute, sämtlich geborne Landeskinder, verlor. Uebrigens fällt das arglistige und unredliche Betragen des Grafen Struensee, bey diesem Vorfalle, gleich in die Augen, wenn man sein über die Cabinets-Ordres geführtes Protocoll mit dem Sr. Majestät darüber vorgelegten wöchentlichen Extracte zusammen hält.

Im Protocoll ist die bemeldte Ordre vom 21sten December richtig genug unter ihrem rechten Dato, und unter der No. 709 angeführet. Darauf folgen verschiedene andere, den 22sten, 23sten und 24sten December ausgefertigste Cabinets-Ordres bis No. 733; allein jene zuletzt erwähnte Cabinets-Ordre vom 24sten December ist daselbst nicht befindlich, sondern nur beym Schlusse des 24sten ein Platz offen gelassen, damit sie daselbst eingetragen werden könnte; dagegen stehen im Extracte der Cabinets-Ordres vom 18ten bis zum 25sten December, welcher am 31sten December gemacht und dem Könige nachher vorgelegt ist, diese beyde Cabinets-Ordres vom 21sten und 24sten December am Schlusse gleich hinter einander unter No. 22 und 23, als ob sie zu einer Zeit, und unter demselben Dato, ausgefertigt wären; alle Cabinets-Ordres aber, die in der Zwischenzeit am 22sten und 23sten December ausgefertigt waren, sind in diesem Extracte ausgelassen. Woraus man überhaupt abnehmen kan, wie vollständig und zuverlässig diese Extracte

gewesen.

Dieses jetzberührte Protocoll zeigt auch, daß der Graf Struensee, ob er gleich schon damals, und lange vorher, alle Vorkehrung gemacht, daß Niemand Sr. Majestät mündlich oder schriftlich etwas nachtheiliges von ihm hinterbringen konnte, gleichwol damals, als die Garde zu Fuß abgeschaffet worden, sich genöthiget gesehen habe, in dieser Absicht neue

23

Maaßregeln zu ergreifen. Denn es sind unterm 23sten December zwo Cabinets-Ordres von ihm ausgefertigt, die eine an den Etatzrath Waitz, in Hamburg, daß die Paquette, die mit der Post an den König kämen, an das Cabinet zu adressiren wären; die andere an den Hof-Intendanten Wegner, daß alle an Se. Majestät einlaufende Briefe und Paquette, wie auch die von Kopenhagen kommende Briefe und Porte-feuilles, nicht in des Königs Vorgemach, sondern in das Cabinets-Contoir geliefert werden sollten. Von welchen beyden Cabinets-Ordres, ungeachtet solche Se. Majestät Selbst anzugehen schienen, die eine in dem ebengedachten, dem Könige vorgezeigten Extracte ganz ausgelassen, und die andere ganz unvollständig darin angeführet worden, wie dann auch Sr. Majestät hievon nichts bewußt gewesen ist.

Gleichwie der Graf Struensee sein Mistrauen gegen die Nation

allmählig mehr und mehr an den Tag legte: so nahm auch gegentheils der Haß der Nation immer mehr und mehr gegen ihn zu, und äusserte sich bald auf die eine bald auf die andere Art. So sahe man im Sommer 1771 verschiedene Schmähschriften herumlaufen, und ob zwar die Schreibart nebst dem Inhalt der mehresten genug zu erkennen gab, daß sie den gemeinen Mann zum Verfasser hätten, so gaben sie doch insgesamt die stärkste Ergebenheit für Sr. Majestät Person, und Bereitwilligkeit, Leib und Leben für Sie aufzuopfern, zu erkennen; wogegen die Erbitterung keinen andern Gegenstand hatte, als den Geheimen-Cabinetsminister und seine Anhänger.

Dieses nebst dem Umstande, daß etliche Matrosen und andere, denen ihres Ermessens zu nahe geschehen war, hinaus nach Hirschholm kamen, um ihre Klage und Anliegen. Cr. Majestät Selbst vorzubringen, jagte dem Grafen Struensee einen solchen Schrecken ein, daß er in

24

Bereitschaft stand und im Begrif war, die Flucht zu nehmen und davon zu gehen.

Weil er aber, ohne Zweifel nach dem Rath einiger feiner Freunde, von diesem Vorsatze abgestanden war, so schien er sich hingegen gefaßt gemacht zu haben, auf alle mögliche Weise, und gegen alle und jede sich in seinem Posten zu behaupten. Dieses gab Anlaß zu unterschiedlichen vorhin unbekanntem Anstalten.

Wenn der König hier zur Stadt herein kam, wohin der Graf Struensee ihn allemal begleitete, folgte ihnen eine ungewöhnliche Escorte; Wo sie sich hier in der Stadt aufhielten, auf dem Schlosse, oder im Comödienhause, wurden die Wachen verdoppelt, u. s. w.

Hiedurch wurde die Erbitterung der Nation, und insonderheit der kopenhagener Einwohner, wieder den Grafen Struensee in mehr als einer Hinsicht vergrößert. Sie hielten es für einen Beweis, daß er den König zu überreden suchte, es fänden sich unter den Einwohnern Uebelgesinnete gegen Se. Majestät und das königliche Haus. Sie wurden auch dadurch in dein bereits gefaßten Argwohn bestärket, daß der Graf Struensee noch andere, weiter aussehende und ehrgeitzige, dabey aber höchstverwegene und strafbare Absichten hege.

Man muß auch einräumen, daß verschiedenes von dem, was sich in diesem Sommer, und vornemlich int Herbste, zutrug, sie darin bestärken, und eine starke Vermuthung dafür würken konnte; wie er dann auch selbst gestanden hat, daß verschiedene seiner Unternehmungen darauf abgesehen

25

gewesen, sich auf alle Weise in der Stellung, worin er sich befand, zu behaupten.

Die Garde zu Pferde war vorhergedachtermassen abgeschaffet worden. Weil nun der Graf Struensee, der immer in Furcht stand, doch einige Reuterey nahe bey dem königlichen Hofe haben wollte, so wurde ein Exercier-Troup formieret. Er erfuhr aber bald, daß derselbe vom

Officier bis zum Gemeinen fast aus lauter Landeskindern bestünde, und daß es gar keine Leute für ihn wären; woraus sein ganzes Zutrauen zu ihnen verschwand, sie auch im Herbst wieder aus einander gingen.

Er ließ darauf das Seeländische Dragoner-Regiment nach dem Hofe und zur Stadt kommen. Und daß diese Leute, in Absicht auf ihn, nicht anders, oder besser, als jene, gesinnet gewesen, davon haben sie eine unstreitige Probe abgelegt.

Er bewürkte, daß zwey von denen hier zur Besatzung liegenden Regimentern im Frühjahr in andere Städte verlegt werden sollten. An Statt, daß in solchen Fällen das Loos die jüngsten Regimenter zu treffen pflegt, wollte er, (aus Gründen, die ihm bekannt, und eben nicht schwer zu errathen find) daß es die Regimenter des Königs, und Sr. Majestät Herrn Bruders, des Prinzen Friederichs, seyn sollten, und dieses dem Gutachten des Generalitäts-Collegii zuwieder, ohne es Sr. Königlichen Hoheit, als Chef des letzterwähnten Regiments, zu melden, und sich dazu Ihre Genehmigung zu erbitten.

26

Er bewürkte, daß ein anderer Commandant zu Kopenhagen ernannt wurde, auf welchen er sich völlig verlassen zu können, glaubte.

Dasjenige aber, was vornehmlich den Argwohn vergrößerte, und die kopenhagener Einwohner am meisten aufbrachte, war der Umstand, den sie zuletzt erfuhren, daß auf die von Struensee durch den Commandanten getroffene Veranstaltung, auf dem Zeughaufe Canonen mit gehöriger Mannschaft und Cartetschen gesetzt waren, und dergestalt in Bereitschaft gehalten wurden, daß sie auf den ersten Wink gebraucht werden konnten. Welche Anstalt ebenfals für Se. Majestät den König ganz geheim gehalten wurde.

Der König und das königliche Haus, so wie die ganze Nation, mußten auch zuletzt die Gedult verlieren, als sie, über das alles, sahen, wie vermessen und verwegen er in Ansehung der harten und unerhörten, Erziehung war, die er dem Kronprinzen zu geben wagte, und wodurch Se. Königliche Hoheit oft in die äusserste Gefahr gesetzt waren, Gesundheit und Leben zu verlieren.

Die Erbitterung war also aufs höchste gestiegen, und hatte die gefährlichsten Folgen haben können: als den weit aussehenden Absichten, und dem despotischen Betragen dieses eitelen, unbedachtsamen, gewalthätigen und ehrgeizigen Mannes ein glückliches Ende gemacht wurde.

Da es solchemnach klar ist, daß der Graf Struensee auf mehr

als eine Art, und in mehr als einer Hinsicht das Verbrechen der beleidigten Majestät in einem überaus hohen Grade beydes selbst begangen, und an der, anderen zu Schulden kommenden Begehung desselben Theil genommen habe;

27

nicht zu gedenken, daß seine ganze Verwaltung eine Kette von Gewaltthätigkeiten; von Eigennütze; (den er sogar auf eine schändliche und strafbare Weise zu sätigen getrachtet) Verachtung der Religion, Moral und guten Sitten, (die er nicht nur mit Worten und Werken, sondern auch durch öffentliche Anstalten zeigen wollen) gewesen sey:

So wird, des dänischen Gesetzes 6ten Buchs 4ten Capitels 1tem Artikel zufolge

für Recht erkannt:

„Daß der Graf, Johann Friederich Struensee, sich selbst zur wohlverdienten Strafe, und anderen Gleichgesinneten zum Beyspiel und Abscheu, Ehre, Leib und Guht verbrochen haben; seiner gräflichen und aller anderen ihm verliehenen Würden entsetzet seyn, und sein gräfliches Wapen vom Scharfrichter zerbrochen; sodann Johann Friederich Struensees rechte Hand, und darauf sein Kopf ihm lebendig abgehauen; sein Körper geviertheilet und aufs Rad gelegt, der Kopf mit der Hand aber ans einen Pfahl gesteckt werden solle.

In der Commission auf dem Schlosse Christiausburg den 25 April 1772.

J. K. Juel Wind. (L. S.)

G. A. Braem (L. S.) H. Stampe (L. S.) Luxdorph.

(L. S.)

A. G. Carsten (L. S.) Kofoed Ancher (L. S.) J . E. E. Schmidt. (L. S.)

F. C. Sevel. (L. S.)

O. Guldberg. (L. S.)

28

Die darauf erfolgte königliche Approbation lautet also:

Wir haben das vorangeführte Urtheil, das die von Uns angeordnete Inquisitions-Commission auf Unserm Schlosse Christiansburg abgesprochen hat, und welches Johann Friederich Struensee, wegen seines, in mehr als einer Hinsicht, in einem überaus hohen Grade begangenen Verbrechen der beleidigten Majestät, zuerkennet, daß er Ehre, Leib und Guht verbrochen haben; seiner gräflichen und aller anderen ihm verliehenen Würden entsetzet seyn; und sein gräfliches Wapen vom Scharfrichter zerbrochen; sodann seine rechte Hand und darauf sein Kopf ihm lebendig abgehauen; sein Körper geviertheilet und aufs Rad geleet, der Kopf mit der Hand aber auf einen Pfahl gesteckt werden solle: hiedurch solchergestalt in allem approbiret. Wornach die, so es angehet, sich allerunterthänigst zu richten haben. Gegeben auf Unserm Schlosse Christiansburg d. 27 Apr. 1772.

Christian.

O. Thott.

Luxdorph. A. Schumacher. Dons. Høyer.

Königliche Resolution, betreffend die Approbation des Urtheils über Johann

Friederich Struensee.

29

Urtheil des Grafen Enewold Brandt.

30

31

Urtheil in Sachen des General-Fiscals

als befehligten Anklägers, an einem,

wieder den Grafen,

Enewold Brandt

am andern Theil.

Es ist sowol durch das eigene Geständniß des Grafen Brandt, als auch durch die Erklärung des vormaligen Cabinetsministers, Johann Friederich Struensee, und verschiedene Umstände deutlich zu Tage gelegt, daß der Graf Enewold Brandt nicht nur Struensees guter Freund, sondern auch sein Vertrauter gewesen, dem derselbe seine größten Geheimnisse anbelraucht hat.

Es wäre also seine Pflicht gewesen, daß er, in Erwägung der Gnade und Vertraulichkeit, worin er bey Sr. Majestät dem Könige stand,

32

sich auf alle erdenkliche Weise bemühet hätte, allen demjenigen abzuhelpen, was er, nach seiner eigenen Aussage im Verhör, an Struensees Lebens art, Gesinnungen und Unternehmungen gemißbilliget hat, und thöricht, verwegen und sowol für den König, als die Regierung und das ganze Land verderblich finden müssen.

Stat dessen hat er, als ein strafbarer Unterthan und unwürdig betrauter königliche Bediente, mit Struensee gemeinschaftliche Sache gemacht, nicht aufgehört sein Vertrauter zu seyn, und ihn zu unterstützen gesucht.

Er hat von Struensee sich gebrauchen lassen, alle Leute von dem Könige entfernet zu halten, damit Sr. Majestät nicht von demjenigen, was in Struensees Verhalten sehr tadelnswehrt war, und von dem Antheil, den er selbst daran nahm, etwas offenbaret werden möchte.

Er hat sowol insgeheim, als vor aller Augen, zur größten Betrübniß seiner Mitunterthanen, sich stolz, und nicht mit der gebührenden Ehrfurcht gegen seinen König betrogen.

Er hat Sr. Majestät dem Könige nicht die unterthänige Ehrerbietung bezeiget, die Ihn ein Jeder seiner Unterthanen schuldig ist, und sonst gerne und bey allen Gelegenheiten in Worten und Handlungen aus wahren Trieben des Herzens äussert; sondern er ist dem Könige vielmehr entgegen gewesen, damit er Struensees Gunst und Gewogenheit gewinnen und

33

behalten, und sich dadurch ein übertriebenes Glück zuwege bringen, und seinen eigenen Vortheil befördern

möchte.

Das Memoire, welches eine Art des Briefwechsels zwischen ihm und Struensee enthält, ist ein Beweis von seinen ungereimten Ansprüchen, und daß er sein tadelnswehrtes Betragen gegen den König erkannte. Folglich hätte er darnach seine Aufführung ändern und verbessern, und lieber den Posten, der ihm zuwider war, und wozu er sich nicht geschickt befand, verlassen sollen. Aber nein! er wollte nicht gern seinem Gönner und Beschützer Struensee zuwider seyn, welcher ihn, seiner Absichten wegen, um und bey den König zu behalten wünschte; gleichwie auch der Graf Brandt von ihm und durch ihn sich sowol in Dienst- als in Geld-Angelegenheiten mehr Glück versprach.

Er hat in seinem Fache, als Directeur des Spectacles; Struensee geholfen, eine Trennung in der königlichen Familie dadurch zu stiften, daß er es auswirkte, daß dem Prinzen Friederich eine besondere Loge im Comödienhause angewiesen wurde, damit Se. Königliche Hoheit nicht mit Sr. Majestät dem Könige in einer Loge beysammen seyn, und dadurch Gelegenheit erhalten möchte, Brandts und seines vertrauten Freundes höchst tadelswürdiges Betragen dem Könige zu entdecken.

Er hat sich von Struensee aus der königlichen Casse, in einer kurzen Zeit, 60000 Reichsthaler geben und schenken lassen, ob er gleich wußte, oder wenigstens nicht hätte zweifeln sollen, daß er sich dieser Ver-

34

ehrung so wenig durch seine Meriten im Dienste, als durch sein Betragen würdig gemacht hätte.

Er hat, bey der Danksagung, die er Sr. Majestät dem Könige für dieses grosse Geschenk abgestattet, die Summe nicht genannt, welche Struensee ihm verschaffet hatte, vermuthlich, weil er wußte, daß es damit nicht recht zusammenhängen konnte, und Struensee es ihm verboten hatte, aus Beysorge, daß der König dadurch von demjenigen Licht erhalten möchte, was der bey Struensee gefundene approbirte Extract hernach Sr. Majestät und einem Jeden, der ihn siehet, vor Augen geleeget hat.

Alles dieses Strafwürdige hat der Graf Brandt verübet, obgleich sein Gewissen ihm jeden Augenblick vorhalten mußte, daß er als ein ungetreuer Unterthan, und wieder die besondere Pflicht und Verbindlichkeit handelte, die wegen des gnädigen Zutrauens des Königs auf ihn lag, und ungeachtet die beyden Briefe eines Ungenannten, die in seinem Portefeuille gefunden worden, ihn so nachdrücklich und mit so augenscheinlicher Wahrheit seiner Pflichten erinnerten, und ihm dasjenige anriethen, was er zu thun hatte, dafern er seinen Kopf nicht in Gefahr setzen wollte.

Er wurde von nichts, als Uebermuhte, Ehrsucht und Geldbegierde geführt und geleitet.

So strafbar auch das angeführte ist, so kommt es doch in keiner Vergleichung mit dem, von dem Grafen Enewold Brandt selbst im Verhör vor der Commission deutlich und ordentlich eingestandenen, und

35

durch verschiedene Zeugen erwiesenen und bestätigten Verbrechen wieder und Vergreifung an Sr. Majestät des Königes eigenen hohen Person. Denn solches kan eben so angesehen werden, als ob er es wagen wollen, den König umzubringen, weil man den Ausgang eines solchen Anfalls nicht vorher wissen kan, und ein unglücklicher Schlag an einer empfindlichen Stelle oft den Tod verursacht hat.

Er war zornig aus den König geworden, und wollte von seinem Herrn Genugthuung haben, dessen wohlverdiente Warnung er mit Reue, über sein voriges Verhalten gegen ihn, hätte annehmen, und sich seinem Anblick entziehen sollen, um Ihn nicht öfter zu erzürnen.

Er hat dem entgegen mit seinem vertrauten Freunde Struensee abgeredet, wie und wann er den König angreifen sollte, und bey sich selbst überleget, welche Waffen er dazu brauchen wollte, sie auch in Bereitschaft gehabt, ob er sich gleich, bey näherem Nachdenken, derselben nicht bedienet hat.

Nachdem et von Struensee erinnert worden, daß der König allein, und es nun Zeit wäre; gehet er, mit Bedacht und Ueberlegung und in dem völligen Vorsatze sich zu rächen, zu Sr. Majestät hinein, weiset die zur Aufwartung da befindliche beyde Knaben aus dem Zimmer, und schiebt den Riegel vor der Thür, damit Niemand hereinkommen könnte, sich seinem Vorhaben und Unternehmen zu Wiedersetzen oder ihn davon abzuhalten, und nöthiget durch seine Worte und Angrif Se. Majestät den König, Sich seiner zu erwehren.

36

Er verletzte hiebey den König am Halse, und biß Ihn in den einen Finger; und zugleich vergrif er sich auch an seinen Wohlthäter und König mit solchen verwegenen Worten und Ausdrücken, daß ein Jeder sich entsehen muß, solche zu wiederholen.

Der Graf Brandt hat zwar zu seiner Entschuldigung dieses angeführt, daß Se. Majestät ihm diesen Vorfall

verziehen hätten: Wenn dem aber auch so wäre, so kan solches doch nicht anders verstanden werden, als daß Se. Majestät eine Zeitlang diesem von einem Ihrer Unterthanen begangenen grossen Verbrechen nachsehen wollen. Ueberhaupt hat er, in dieser Hinsicht, gar nichts bewiesen; und wie weit sich solches erstrecket, sind Se. Majestät der König allein im Stande zu beurtheilen.

Diese höchst abscheuliche und verwegene Handlung des Grafen Brandt kan von einem Jeden nicht anders, als die gröbste Vergreifung an der Person des Königs, und das grösste Verbrechen der beleidigten Majestät, das nur zu erdenken ist, betrachtet werden, welches die in des Gesetzes 6ten Buchs 4ten Capitels 1stem Artikel bestimmte Strafe mit sich führet.

Wir halten uns befugt, den Grafen Brandt darnach zu verurtheilen, und erkennen daher für Recht:

"Der Graf Enewold Brandt soll Ehre, Leib und Guht verbrochen haben, und seiner gräflichen und aller anderen ihm verliehenen Würden entsetzet seyn; sein gräfliches Waven

37

vom Scharftichter auf dem Richtplatze zerbrochen; hiernächst Enewold Brandts rechte Hand und darauf der Kopf ihm lebendig abgehauen; der Körper geviertheilet und aufs Rad geleyet, der Kopf mit der Hand aber auf einen Pfahl gesteckt werden.

In der Commission auf dem Schlosse Christiansburg den 25 April 1772.

J. K. Juel Wind.

(L. S.) G. A. Braem (L. S.)

H. Stampe (L. S.) Luxdorph.

(L. S.) A. G. Carstens (L. S.)

Kofod Ancher (L. S.) J. E. C. Schmidt.

(L. S.) F. C. Sevel (L. S.) O. Guldberg (L. S.)

38

Die darauf erfolgte königliche Approbation lautet also:

Wir haben das vorangeführte Urtheil, das die von Uns angeordnete Inquisitions-Commission auf dem Schlosse Christiansburg abgesprochen hat, und welches Enewold Brandten, wegen seines höchstabscheulichen und verwegenen Unternehmens wieder, und Vergreifung an Unserer eigenen Person, Zuerkennet, dass er Ehre, Leib und Guht verbrochen haben; seiner gräflichen und aller anderen ihm verliehenen Würden entsetzet seyn; sein gräfliches Wapen vom Scharfrichter auf dem Richtplatze zerbrochen; hiernächst seine rechte Hand und darauf der Kopf ihm lebendig abgehauen; der Körper geviertheilet und aufs Rad geleyet, der Kopf mit der Hand aber auf einen Pfahl gesteckt werden solle: hiemit solchergestalt in allem approbiret. Wornach die, so es angehet, sich allerunterthänigst zu richten haben. Gegeben auf Unserm Schlosse Christiansburg den 27 Apr. 1772.

Christian.

O. Thott.

Luxdorph. A. Schumacher. Dons. Höyer

Königliche Resolution, betreffend die Approbation des Urtheils über

Enewold Brandt.

39

40

1

MIT allernadigster Kayserlichen Freyheit.

Staats- und Gelehrte Zei-tung

Des Hamburgischen unpartheyischen

CORRESPONDENTEN

**Anno 1772. (Am Mittewochen, den 12 Februar.)
Num. 25.**

Verfolg von Kopenhagen, vom 4 Februar. Man lieset hier jetzt einen Brief, welcher an unsern Monarchen selbst gerichtet ist, und den gelehrten Herrn Conferenzzrath Suhm zum Verfasser hat, aus welchem man sehen kann, wie man hier über die am 17ten Januar vorgegangene Veränderung denken darf. Er ist in die hiesigen Zeitungen und Adreßblätter gerückt, auch besonders gedruckt worden. Der Anekdoten über den Charakter und das Verhalten der Staatsgefangenen ist kein Ende. Einer, heißt es, spricht nichts; der andere spielt Schach; der dritte die Flöte; der vierte trinkt; der fünfte weint; der sechste betet und finget beständig, wirft aber dabey dem lieben Gott vor, daß er ihn mit solchen — embarquirt hätte. Auch unsere Poeten find beschäftigt, die merkwürdige Begebenheit des 17ten Januars zu verewigen. Heute hat der Graf Struensee zum erstenmal in dem Hause des Commandanten aus der Citadelle sollen verhöret werden. Um den Zulauf des Volks zu verhindern, werden die Brücken aufgezogen werden. Gestern ist der Baron von Bülow mit seiner Gemahlinn und Familie nach Holstein abgegangen, nachdem die Baroneßinn von der Inquisitions-Commißion über einige Punkte vernommen worden. Der Conferenzzrath Braem is zum Oberpräsidenten dieser Residenz ernannt worden. Rom, den 18 Januar. Herr Aspuru, der seiner kränklichen Umstände wegen seine Charge als Spanischer Gesandte bey uns niedergeleget hat, will auch seinem Bißthum entsagen, und sich bloß eine jährliche Pension vorbehalten. In dem nächsten Consistorio wird Herr Garampi zum Nuncius an dem Pohnischen Hofe erkläret werden, und im März dahin abgehen. Der Pabst läßt an vielen Orten seiner Staaten kostbare Gebäude errichten. Zu Civitavecchia wird das Armenhaus, zur bessern Bequemlichkeit der darinn befindlichen Mädchen, sehr vergrößert. In den Magazinen daselbst

ist ein großer Vorrath von gesalznen Fischen und Korn. Auch haben wir einen solchen Vorrath an Oel von da her erhalten, daß der Preis desselben bald fallen wird. Mit einem außerordentlichen aus Frankreich gekommenen Courier will man die Nachricht erhalten haben, daß daselbst ein großer Bankerott erfolgt sey. Genua, den 18 Januar. Unsere Regierung hat zu dem Leichenbegängnisse, Seelenmessen & c.. ihres zu Paris verstorbenen Gesandten, Herrn Sorba, 80000 Liren bestimmt. Auch hat sie den beyden Schwestern desselben, jeder eine jährliche Pension von 2000 Liren aus Lebenszeit angewiesen. Es wird nächstens ein neuer Gesandte an den Französischen Hof abgeschickt werden. Zur Ankaufung der großen Chebecke, welche neulich bey Sestri di Ponente vom Stapel gelassen, find 4 Dänische Officiers hier angekommen. Die Algierer befürchten im Frühjahr ein Bombardement von der Dänischen Flotte, und haben zu dem Ende schon einige Vertheidigungs-Anstalten machen lassen. Fortsetzung der Nachrichten aus London, vom 28 und 31 Januar. Man will hier Nachricht haben, daß der Kathol. König die Insel Luconia, in Ostindien, an Frankreich gegen einen gewissen District von Louisiana abgetreten habe. Es wird als eine Ursache hinzugefügt, daß dieser District nicht weit von der Stadt Neu-Orleans läge. Den 27sten dieses saßen die beyden Parlements Häuser wieder; aber nicht länger, als bis 3 Uhr, Nachmittags. Lord Georg Sackville Germain machte eine Motion im Unterhause, die Wildfangs- und Hunds-Acten aufzuheben. Die erste Acte verbietet den Landleuten, einen Hasen oder Rebhuhn auf ihrem eigenen Grund und Boden zu fangen, oder zu schießen, bey 5 Pf. Sterl. Strafe. Die zweyte setzt die Strafe der Transportation auf die Entwendung eines Hundes. Nachher wurde vorgetra-

2

genà die Ausfuhr des Korns und Mehls zu verbieten, und die zollfreye Einfuhr desselben aus America zu erlauben. Die Schottländischen Kaufleute find Willens, eine Bittschrift an das Parlemt einzugeben, um die Holländer von der Heringfiseherey bey den Orcadischen Inseln und bey Shetland auszuschließen, oder sie einer gewissen Abgabe für solche Freyheit zu unterwerfen.

Den 29sten machte Herr Buller, ein Lord von der Admiralität, im Unterhause die Motion, daß zum Dienst des

laufenden Jahres die Anzahl der Matrosen bis auf 25000 Mann solle vermehret werden, die Seesoldaten mit eingeschlossen. Zu Friedenszeiten werden sonst nur 16000 auf den Beinen gehalten. Lord North unterstützte die Motion mit einer Zierlichen Rede. Der Oberste

Barre, Herr William Dowdeswell, Admiral Saunders und Pocoke sprachen dagegen, und sagten, 25000 Mann wären noch zu wenig, im Fall England Krieg haben sollte, und zu viel, wenn man des Friedens versichert wäre. Jedoch nach einigen wenigen Debatten, kam es damit zum Schluß, ohne daß votirt wurde. Es bleibt also vestgesetzt, daß wir 25000 Seeleute unterhalten, von welchen jeder monatlich 4 Pf. Sterl. bekömmt, die Officers ungerechnet.

Sonst beschäftigt sich das Parlement noch mit folgenden Sachen: 1) dem Korn einen Marktpreis zu setzen, damit nicht die Armen über Theurung und Mangel des Brodts klagen dürfen. Es ist besonders der Oberste Barre, der sich in dieser Sache beschäftigt. Man glaubt, eine solche Verordnung dadurch zu Stande zu bringen, wenn man die Brantweinbrenner und Stärkmehlmacher unter einer bessern Regulation setzt, sonderlich die letztern, welche jährlich ungefehr 50000 Malter Waizen verbrauchen. 2) Die Einbringung Französischer Seidenwaaren zu verbindern, die allen Verboten ohnerachtet noch zum großen Schaden der Englischen Seiden Manufacturen öfters geschiehet. 3) Die hohen Taxen auf Lebensmutes nach dem Plan des Lords North, zu verringern, und sie auf Dinge, die mehr zum Luxus gehören, zu legen; z. E. auf die öffentlichen Lustörter, Kutschen & c. & c.

Im Oberhause hat nunmehr Lord Ligonier seine Klage wider seine Gemahlinn, von der er sich scheiden lassen will, angebracht.

Mit der Bittschrift der Geistlichen gegen die unterschreibung der 39 Artikel hängt es noch hie und da, und ist selbige bis jetzt noch nicht im Parlement eingegeben. Indessen ist zu Cambridge öffentlich angeschlagen, daß die Studenten und Collegiaten keinen Gradum erhalten sollen, wenn sie sich nicht bequemen, diese Artikel zu unterschreiben.

Den 30sten kam ein Courier von Paris, von dem Englischen Gesandten, Grafen von Harcourt. Nach einer Unterredung des Königes mit den Staatsmimstern, und einer Privat-Audienz des Sardinischen Gesandten bey Sr. Majestät, in dem Pallaste der Königin, wurde derselbe mit einer Antwort zurück abgefertiget. Seitdem verlautet, daß der General Paoli einen Brief von der Republik Genua erhalten, mit dem Anerbieten, ihn in seinen vorigen Stand und Ansehen in Corsica, unter gewissen Bedingungen, wieder einzusetzen.

Nach Madrid ist wiederum ein Courier abgegangen, dessen Depeschen sich auf die Losgebung her Englischen gefangenen Matrosen in dem Spanischen America beziehen sollen.

Sonst nehmen Englands Umstände von Tage zu Tage

ein besseres Ansehen an. Die Unterthanen sind zufrieden, der Haß gegen das Ministerium verringert sich und verwandelt sich bey vielen in Hochachtung, da sie sehen, wie sehr es auf die Beförderung des allgemeinen Bestens bedacht ist. Lord North erhält viele Lobsprüche wegen seines Versprechens, einen Theil der Nationalschuld zu bezahlen, und die Subsidien für dieses Jahr werden ohne neue Auflagen herbeygeschafft.

Am 25sten wurde der Leichnam des Lords Baltimore mit vieler Pracht von London nach Epsom geführt, und daselbst begraben. Exeter Change, wo er in Parade gelegen, wurde von dem Pöbel umringet, die Fenster wurden zerbrochen, und sie würden sich des Körpers bemächtiget, und ihn aus dem Fenster in die Straße geworfen haben, wenn nicht eine nahe dadey befindliche Wache dieses verhindert hätte.

Der Secretair des Erbprinzen von Hessen-Cassel hat dem Hofe die Nachricht von dem Absterben Ihrer Königl. Hoheit, der regierenden Landgräfinn von Hessen-Cassel, überbracht, weshalb die Trauer auf 6 Wochen angeleget werden wird.

Fortsetzung der ausführlichen Relation der fernern Unternehmungen der Rußischen Flotte, bis zum Schluß des gegenwärtigen Feldzuges.

Der Oberste von Toll setzte seinen Marsch, so bald die Artillerie ausgeladen war, in folgender Ordnung, nach der Stadt zu, fort. Der Major Perret hatte mit seinen Albaneser-Regimente die Avantgarde; und der Major Rall mußte mit seinem Albaneser-Regimente den Rücken und die rechte Flanke, gegen die vorerwähnten von der Vestung abgeschnittenen Türken decken, welche beständig von den an der Seite liegenden Höhen in das Gros emzudringen suchten. Der Marsch geschah in Front, und er wurde uns Fuß vor Fuß von den Türken streitig gemacht. Das Terrain auf dieser Seite war sehr gebirgig, und es gab daher sehr viele Hindernisse, die Kanonen fortzubringen. Bey der letzten Höhe, dichte an der Vorstadt, fanden die Unsrigen noch vielen Widerstand, und die Türken bezeigten sich ganz hartnäckig; gleichwol aber mußten sie endlich nachgeben, und die Unsrigen gewannen die Höhe: Dieser Streich machte, so zu sagen, der ganzen Affaire ein Ende. Die Türken flohen, so geschwind als sie nur konnten, durch die Vorstadt, und warfen sich in die Vestung, welche, da sie mit einem verdeckten Wege versehen ist, diese Flucht sehr erleichterte. Die Division des Fürsten

Dolgorucky war zu dieser Zeit noch nicht angekommen. Der Oberste von Toll sendete daher eine Compagnie von seinem Regimente dem Major, Graf von Wainewitz, zur Unterstützung. Unsere leichten Truppen fielen hierauf in die Vorstadt, und plünderten die Häuser. Die Beute, welche sie gemacht, ist sehr ansehnlich. Die Türken hatten nichts nach der Vestung geflüchtet, und dieses dienet zum Beweis, daß sie sich stark genug gehalten haben, uns abzuhalten, und sich mehr zugetrauet, als sie im Stande gewesen, auszuführen. Des andern Morgens, gegen 9 Uhr, thaten die Türken einen Ausfall auf die Vorstadt, und vertrieben die sich noch darinn befindlichen Plünderer, besetzten dieselbe, und machten ein heftig klein Gewehrfeuer auf eine Batterie des Obersten von Toll, welche nicht weit davon entfernt war. Der Fürst Dolgorucky gab dem Major Befehl, mit den Albanesern auf die Vorstadt anzudringen, und die Türken herauszutreiben. Der Major rückte also an, vertrieb die Türken, und faßte Posto in der Vorstadt. Er nahm nachgehends 30 Cüraßier, die er bey sich hatte.

3

und zu Fuß dienten, und ungefähr noch 50 Albaneser. Mit diesen Leuten gieng er durch die Vorstadt, nach der Seite des im Anfang erwähnten Thurms zu; und da er glaubte, daß dieser Thurm mit dem Degen in der Faust wegzunehmen sey, wenn man frisch darauf anlaufen würde, so unternahm er, mit seinen bey sich habenden Leuten, diese Attaque, und eroberte den Thurm durch die untersten Schußlöcher, die er bestieg. Die Türken hingegen verließen den Thurm durch die gegen über stehende Schießscharten, und flohen nach der Stadt; nur 2 Türken, die nicht geschwind genug waren, wurden niedergehauen. Bey dieser Gelegenheit bekam der Major Rall zwey Fahnen, und 8 Kanonen, darunter 3 große Steinstücke waren, welche Steinkugeln von 13 Zoll im Diameter schießen. Der Fürst Dolgorucky schickte dem Major Rall den Artillerie-Lieutenant Müller, welcher mit Hülfe einiger Cüraßiers, eine der Kanonen außer die Pforte des Thurms bringen ließ, und mit selbiger ans die Bestung feuerte. Der Thurm ist in der Mitte offen, oder unbedeckt. Nach der Stadt zu hat er keine Schießlöcher; an deren Stelle aber hat er 2 Wachthäuser, ein Pulvermagazin, und einen Brunnen. Beyde letztere sind Bomben Frey.

(Der Beschluß folgt.)

Von der Weichsel, vom 3 Februar.

Die bisher in der Turkey gewesenenen Häupter, Krasinsky und Potocky, haben ihre Quarantaine zu Semlin geendiget, und sind bereits zu Wien angekommen.

Der neue Großvezier, Moussun Oglu, soll ein großer Liebhaber des Friedens seyn. Er hat anfänglich diese Würde nicht annehmen wollen, weil der schlechte Zustand der Türkischen Armee ihm wenig Ehre dabey verspräche. Da ihn aber der Großsultan versichert, noch 40000 Mann frische Truppen zu selbiger stoßen zu lassen, und ihm im Frühjahr eure Armee von 150000 Mann zu liefern, so hat er diesen gefährlichen Posten angenommen. Indessen dauern die Friedensgerüchte noch fort.

Leipzig, den 1 Februar.

Gestern sind Se. Excellenz, der wirklich geheime Rath und bevollmächtigte Minister, Graf von Werthern, aus Paris kommend, hier durch nach Dresden abgegangen.

Berlin, den 8 Februar.

Ihro Königl. Hoheit, die Prinzeßinn Amalia von Preußen, haben aus Höchsteigener Bewegung den Hof-Rentemeister, Herrn Christian Friedrich Sommer, zu Dero und des Stifts geheimen Rath allergrädigst zu ernennen geruhet.

(Beym Schlusse dieses find die Holländischen und Englischen Briefe noch nicht eingegangen. Die Dänische Post ist zwar noch spät angekommen; die Briefe sind aber nicht ausgegeben worden.)

Von gelehrten Sachen.

Berlin. Der Königl. Hofbuchdrucker Decker hat verlegt:

L'Histoire des dernieres campagnes et negotiations de Gustave Adolphe en Allemagne. Ouvrage traduit de l'Italien. Avec des notes historiques et geographiques, et une Differtation où l'on detruit les soupçons jettés de nos jours fur la conduite de Ferdinand II. à la mort du Monarque Suédois. Par Mr. l'Abbé de Francheville, Chanoine d'Oppeln, Lecteur et Bibliothécaire de S. A. R, Monseigneur le Prince Henri de Prusse, Frère du Roi. Augmenté 1) d'un Tableau militaire des Imperiaux et des Suedois. 2) Des Remarques sur les principaux evenemens de cette histoire. 3) D'un Discours sur les Batailles

de Breitenfeldt et de Lutzen. Avec les plans levés sur le terrain par un Officier Prussien. MDCCLXXII, Avec approbation et permission du Roi. Von diesem vortrefflichen Werke wollen wir nächstens eine weitläufigere, Anzeige geben. Hier in Hamburg sind Exemplare davon bey dem Buchhändler Etienne zu haben, der

auch einen Prospectus d'un ouvrage periodique, que D. J. Changuion, Libraire à Amsterdam, se propose de publier sous le Titre d'Annales Beligues, ausgiebt.

Folgender Brief in Versen ist von einer hiesigen jungen Dame bey der auf dem Titel desselben gemeldeten Gelegenheit geschrieben worden. Wir würden den Talenten die ihnen zukommende Gerechtigkeit zu versagen, und den Liebhabern der Dichtkunst ein großes Vergnügen zu entziehen glauben, wenn wir selbigen nicht öffentlich bekannt machten.

Epitre à mon Anesse en la cedant à une Dame de mes Amies.

Des Etres les plus vils, Dieu scait, quand il Lui plait, Tirer le plus grand Avantage,

Et sa Bonté s'étend sur chaque Objet,

Qu'il a crée à notre Usage.

Tel est l'Ane, sans contredit,

Un tres utile Animal,

Quoique lent et de peu d'Esprit,

Il est patient et frugal.

Cependant par un Prejugé,

Tant injuste, que mal fondé;

On dit qu'il est la Devise.

De l'Entêtement et Sottise.

Que ne puis je avec Adresse Detremper de cette Erreur,

Relever de ma bonne Anesse.

Le Caractère et la Douceur.

Oui, c'est Toi, ma chère Nourice,

A qui je rends cette Juitice,

Que je te dois plus de Santé,

Qu'à la Scavante Faculté.

Vas donc étendre tes Bienfaits,

Vas accomplir bien mes Souhaits,

Pour cette Femme trop aimable,

Dont un Destin inexorable,

Menaçoit les precieux Jours;

Mais de ma part dis Lui toujours Que je ne t'ai congedié,

Qu'en Faveur de l'Amitié.

Nachricht.

Berlin, Bey dem Bücher-Antiquario Christian Noack, (in des Hn. Doctvr und Professor Sprogels Behausung an der St. Petrikirche) wie auch in Hamburg bey H. C. Grund, sind folgende zwey beliebte Wochen- und Sittenschriften zu haben: Die erste unter dem Titel: "Der Berlinische Zuschauer, eine Wochenschrift von 1 bis 156 Stücken, in 6 Theilen, und in drey Jahrgängen, von den Jahren 1769. 1770. und 1771. herausgegeben; mir hoher Erlaubniß. in 8. Berlin, bey C. Noack." — Diese 6 Theile complet ungebunden für 6 1/2 Rthlr. und jeder Theil einzeln, als ein halber Jahrgang, für 1 Rthlr. 2 Ggr. (auf fein Schreibpapier die 6 Theile für 8 Thlr. Die zweyte, unter dem Titel:

«Die Berlinische Zuschauerinn, eine wöchentliche Sittenschrift zum Unterrichte und nützlichen Zeitvertreib für das schöne Geschlecht, in 3 Bändchen von Nr. 1. bis 78. in 8. Berlin, bey C. Noack. 1770. und 1771." Diese 3 Bändchen ungebunden für 1 Thlr. 18 Gr. und jedes Bändchen einzeln für 14 Gr. (Die 3 Bändchen aus fein Schreibpapier für 2. Thlr.) Der erste Theil von dem Berlinischen Zuschauer ist Sr. Königl. Majestät, Friedrich dem Großen, Könige von Preußen; der zweyte Ihrer Königl. Majestät, der Königin Elisabeth Christina, Königin von Preußen; der dritte Sr. Kön. Hoheit, dem Kronprinzen Friedrich Wilhelm, Prinzen von Preußen; der vierte Ihrer Königl. Hoheit, der Kronprinzessin Friderica Louise, Prinzessin von Preussen; der fünfte Sr. Königl. Hoheit, dem Prinzen Heinrich von Preußen; der 6te Theil Ihrer Königl. Majestät, der Königin Louise Ulrica, verwittweten Königin von Schweden: von der Berlinischen Zuschauerinn das erste Bändchen Ihrer Königl. Hoheit, der Prinzessin Louise Amalia, verwittweten Prinzessin von Preußen; das zweyte Bändchen Ihrer Königl. Hoheit, der Prinzessin Amalia, Königl. Prinzessin von Preußen; das dritte Bändchen Ihrer Königl. Hoheit, der Madame Royale, Sophia Albertina, Königl. Prinzessin von Schweden, u. s. w. allerunterthänigst zugeeignet worden. Der Verfasser dieser beyden beliebten Wochen- und Sittenschriften, welche das besondere Glück haben, ihren resp. Lesern und Leserinnen zu gefallen, und noch mehrern Beyfall finden, ist der bekannte Gelehrte, Herr E. F. Wegener, ehemaliger Inspector und Hofprediger in Königs-Wusterhausen. — Sie enthalten: Theologische, philosophische, moralische, satyrische, physikalische, und andere nützliche Betrachtungen über das Reich der Sitten, der Natur, die Gelehrsamkeit, und überhaupt über das Neueste und Merkwürdigste auf dem großen Schauplatz der Welt; Gedanken über mancherley seltsame Begebenheiten; Lehrreiche Aufsätze und nützliche Abhandlungen; witzige und artige Einfälle, Gespräche, Schilderungen, Fabeln und Operetten; viele sittliche, reizende und rührende Geschichten; Erzählungen von mannigfaltigen Begebenheiten aus allen Auftritten des menschlichen Lebens; moralische Gedanken und Betrachtungen über alle Festtage; — Glückwünsche bey hohen Geburts- und Vermählungsfesten, und andere poetische Ausarbeitungen; angenehme Briefwechsel über wichtige Materien und verschiedene Gegenstände, nebst gelehrten Artikeln von Beurtheilungen neuer Schriften, und Beyträge zur deutschen Sprache. — Ueberhaupt verdienen diese beyden Wochenschriften wegen der edlen Absicht des Herrn Verfassers, die Tugend und Gelehrsamkeit auszubreiten, und um ihrer schönen Schreibart einen Platz in den Büchersammlungen aller Liebhaber schöner Schriften. — Diejenigen geehrten Freunde, welche belieben von diesen beyden Wochen- und Sittenschriften 12 Exemplarien zusammen zu nehmen, bekommen das 13te gratis; und die Herren Buchhändler erhalten ihren gewöhnlichen Rabatt. (Briefe und Gelder werden franco eingesendet.) Berlin. 1772.

C. Noack, Antiquarius.

Da von verschiedenen Interessenten der jüngst gezogenen Hamburgischen Renten-Lotterie noch nicht die Anzeige geschehen ist, auf welche Namen die über ihre annoch in Händen habende Lotzzettel auszufertigende Rentebriefe zu stellen sind; So werden dieselben hiemit

ersuchet, a dato innerhalb 14 Tagen sothane Anzeige bey Löbl. Kämmerey zu bewerkstelligen. Hamburg, den 5ten Februar, 1772.

Dem geehrten Publico, insbesondere aber meinen hoch- und werthgeschätzten Gönnern und Freunden, dienet zur freundlichen Nachricht, daß ich mein Haupt-Comtoir in das bekannte ehemalige Alardussche Haus verlegt habe. Ihre bisher gegen mich so gütige Gesinnung schmeichelt mir daher mit der angenehmen Hoffnung, daß sie allerseits mir hieher folgen werden, so wie ich an meiner Seite es mir Äußerst werde angelegen seyn lassen, durch die ununterbrochenste Fortsetzung meiner bisherigen, wie Sie selbst am besten wissen, in allen Stücken reellen Bedienung, mich ihres sernern gütigen Vertrauens und ihrer mir gewiß sehr schätzbaren Gewogenheit auch aufs künftige würdig zu machen. Hamburg, den 12ten Februar, 1772.

Nicolaus Friedrich Meyer, wohnhaft in der kleinen Johannisstraße.

Da die bey der Gesellschaft der Wohlthätigkeit in Friedberg im 5ten Auszuge folgende Nummern, als: Lit. M. Nr. 3146, 3153. 3253. 3254. Lit. Z. Nr. 290, 329. 902, 1797. 1763. 1871. 1924. 2025. 2049. Leibrenten erhalten: Als werden die Eigenthümer dieser Nummern, desgleichen diejenigen, denen in den drey vorhergehenden Auszügen schon Leibrenten zugefallen sind, ersuchet, ehestens einen kurzgefaßten Lebensschein postfrey einzusenden, um die gefallenen Summen einziehen und ausbezahlen zu können.

Johann Christoph Westphal & Comp.

Da die Zeit der Pränumeration auf die zum öftern bekannt gemachten halb metallenen Wand-Uhren bald zum Ende gehet; so wird solches denen, die selbige in Gärten, auf dem Lande, oder von Glocken entfernt, sehr nützlich gebrauchen können, zur Nachricht angezeigt, um sich des geringen Preises von 15 Mk. annoch zu bedienen, indem nach dieser Zeit keine Uhr unter zehn Reichsthaler geliefert werden wird.

Da man von einem, Namens Alexander Ulrichs, der vormals in Schwerin als Notanus gewohnt, und sich von da weg begeben hat, seit 8 Jahren nichts, gehöret, auch von dessen jetzigem Aufenthalt, aller angewenderen Bemühung ungeachtet, keine Nachricht erhalten können: So wird derselbe, Falls er noch am Leben ist, in

diesen Blättern davon beglaubte Nachricht geben, damit seine Verwandten, über wichtige ihn selbst angehende Sachen, mir ihm das Nöthige verabreden können. Hamburg, den 11ten Februar, 1772.

Das Freyherrliche von Scherr-Thoßische vormundschaftliche Gerichts-Amt zu Schwengfeld citiret den seit An. 1741, abwesenden Gottlieb Mauer auf den 13ten Januar, 13ten Februar und den 12ten März des künftigen 1772sten Jahres, daß Selbter in ermeldten Terminis, früh um 9 Uhr, sich vor dem Gerichts-Amt so gewiß sistire, oder von seinem Aufenthalt Nachricht gebe, als in dessen Verbleibung gewärtigen soll, daß er in Termino ultimo pro mortuo werde declariret, und sein Vermögen seinen nächsten Verwandten werde extradiret werden. Wornach sich zu achten. Signatum Schwengfeld, den 6ten December 1771,

Helvetius.

1

Mit allergnädigster Kayserlichen Freyheit
Staats-und Gelehrte Zei-tung
Des Hamburgischen unpartheyischen
CORRESPONDENTEN.
Anno 1772. (Am Freytage, den 28 Februar.)
Num. 34.

Copenhagen, den 22 Februar.

Zur Untersuchung der jetzigen Beschaffenheit des Finanz-Collegii und der Rentekammer ist eine Commission gesetzt, die aus folgenden Gliedern bestehet: Sr. Excellenz, dem Herrn geheimen Rath, Grafen von Thott; Sr. Excellenz, dem Herrn geheimen Rath von Schack, und dem Herrn Stifts-Amtmann Scheel. Am Donnerstage kam der Königl. Cabinets-Courier Brummer, welcher den 17ten Januar von hier nach London abgieng, anhero zurück. Vorgestern sowol, als gestern ist der Graf Struensee von der Inquisitions-Commißion im Casteel verhört worden. Es ward derselbe, an Hand und Fuß geschlossen, in der Kutsche des Commandanten, des General-Lieutenants von Hoben, aus dem Gefängnisse abgeholt. Der Lieutenant Holm, welcher damals die Wache bey ihm gehabt, war bey ihm in dem Wagen, und 2 Unterofficiers und einige Mann Wache umgaben denselben. Die Barriere von der Citadelle ist den ganzen Tag gesperret gewesen, und niemanden, als solchen, die ins Casteel gehören, die Passage erlaubt worden. Die Commißeion speisete bey dem Commandanten zu Mittage. Nach dem Essen wurde das Verhör wieder angefangen. Während des Verhörs wurde dem Grafen Struensee ein Stuhl gesetzt, und derselbe den hiesigen Gesetzen gemäß, zum letztenmal mit dem Grafen-Titel angeredet. Der Bediente des Obersten Falkenskiold ist auf dem alten Holm in Arrest gesetzt worden, weil er seinem Herrn einen Brief in den Stiefeln zubringen

wollen; auch hat der Major Falkenskiold, ein Bruder des Obersten, jetzt einen Officier und 2 Unterofficier in seinem Zimmer bey sich. Heute Mittag sandte der Englische Minister, Oberster von Keith, einen Courier von hier nach London ab. Bey dem anhaltenden Frost-Wetter belustiget sich der König fast täglich mit Schlittenfahren. Heute hat der Hof wieder eine Tour nach Friederichsberg gemacht und daselbst zu Mittag gespeiset. Sr. Königl. Hoheit, des Kronprinzen, zeitherige Wartfrau Schönbergen ist mit einer jährlichen Pension von 200 Rthlr. abgegangen. (Die Fortsetzung folgt.) Neapolis, den 4 Februar. Es ist eine große Anzahl Englischer Herren hier angekommen, Sr. Königl. Hoheit, dem Herzog von Gloucester, welche sich täglich besser befinden, ihre Aufwartung zu machen. Florenz, den 11 Februar. Am verwichenen Sonnabend hatten Se. Excellenz, der General-Plenipotentiarius, Graf von Orlow, den unsern gnädigsten Herrschaften eine lange Audienz. Sie wurden mit vieler Distinction von selbiger empfangen. Gestern Abend kam in dem

Hause des Doctors Arrighint Feuer aus, welches so schnell überhand nahm, daß seine 50jährige Stiefmutter ein Raub der Flammen wurde. Es war durch einen Bettwärmer verursacht worden. London, den 18 Februar. Vergangenen Sonnabend, als den i 15ten dieses, wurde der Körper Ihrer Königl. Hoheit, der verstorbenen Prinzeßinn von Wallis, zur Erde bestattet. Die Proceßion gieng von der sogenannten Prinzen-Kammer in dem Oberhause des Parlements nach der Abtey in Westminster-

2

ster, wo das Königl. Begräbniß ist. Die Herzoginn von Graston führte die Trauer. Sie wurde von der Herzoginn von Queensberry und der Herzoginn von Bolton begleitet, und die Schleppe wurde ihr von der Baronesse, Lady Gideon, nachgetragen. Als Trauer-Aßistenten der Herzoginn von Grafton waren: die Gräfinnen von Pembroke, Denbigh, Lichtfield, Holderness, Ferrers, Dartmouth, Grey, Northampton, Essex, Abingdon, Coventry und Strafford. Die ganze Feyerlichkeit dauerte von 9 Uhr, Abends, bis 11 Uhr. Während dieser Zeit wurden alle Minuten die Stücke auf dem Tower in London gelöset, und die Glocken von Minute zu Minute angeschlagen. Die Erbprinzeßinn von Braunschweig wollte anfangs selbst die Trauer führen; Se. Majestät, der König, aber, stellten Derselben vor, daß es eine zu traurige Sache für Ihre Zärtlichkeit seyn würde, darunter Sie nicht würde aushalten können.

Die hochselige Prinzeßinn von Wallis besaß vielen Geist, und hat sehr einleuchtende Beweise von Ihrer großen Beurtheilungskraft an den Tag geleyet. Sie kannte das Verdienst und die Talente, und wußte sie zu schätzen und zu belohnen. Besonders zeigte Sie dieses bey der Wahl des berühmten Doctor Hales zu Ihrem ersten Cabinetsprediger, welchem großen Manne zum Angedenken Sie in der Abtey von Westminster auf Ihre eigene Kosten ein prächtiges Grabmaal errichten ließ. Sie besetzte nach dem Tode desselben die vorgedachte Stelle mit dem Doctor Young, dem berühmten Verfasser der Nachtgedanken, welche Wahl Ihren Einsichten und Geschmack gleiche Ehre macht. Gütigkeit und Größe der Seele machten einen Hauptzug in Ihrem Charakter aus. Die letzte bewies Sie vorzüglich bey der Befriedigung aller Forderungen, welche zur Zeit des Absterbens Sr. Königl. Hoheit, des Prinzen von Wallis, noch unbezahlt geblieben waren, und von der ersten zeuget eine Menge armer und dürftiger Personen, die jetzt in Ihrem Verlust ihre größte Wohlthäterinn beweinen. Kein Wunder also, daß Sie keine große Schätze hinterlassen hat, da Sie solche mit sich in die Ewigkeit genommen, und reich an guten Werken gestorben ist.

Das Oberhaus drückte sich in der dem Könige bey Gelegenheit dieses hohen Todesfalles überreichten Condolenz-Adresse unter andern folgendermaßen aus: "daß es von Pflicht und Erkenntlichkeit beseelt, allemal an allem dem, was Sr. Majestät häusliche Angelegenheiten betreffen könne, den aufrichtigsten Antheil nähme, und daß es für das lange Leben Sr. Majestät, welches für Dero Familie, so wie für die Glückseligkeit und Wohlfahrt Dero Volkes, so wichtig wäre, die inbrünstigsten Wünsche thäte."

"Das Unterhaus bezeigte Sr. Majestät seinen gerechten und lebhaften Schmerz über den empfindlichen Verlust, welchen Höchstdieselben durch den Tod der verwittweten Prinzeßinn von Wallis erlitten, und versicherten Dieselben, daß Ihre getreue Gemeinen an allen Begebenheiten, welche Sr. Majestät so nahe angiengen, den aufrichtigsten Theil nähmen. Sie würden sich, so viel von ihnen abhienge, bemühen, mit der ehrerbietigsten Ergebenheit gegen Dero geheiligte Person, alle Beschwerlichkeiten zu lindern, welche Dero häusliche Glückseligkeit stöhren könnten."

Gestern kam der Hof wieder von Richmond zurück, und die Erbprinzeßinn von Braunschweig trat noch an eben diesem Taae des Abends, um 7 Ubr, Ihre Rückreise nach Braunschweig an.

Der König wird, dem Vernehmen nach, dem Parlament

die Vermählung des Herzogs von Cumberland bekannt machen lassen, und demselben gewisse Verfügungen in Ansehung der Vermählung der Personen des Königl. Hauses empfehlen.

In der Hofzeitung lesen wir Folgendes:

St. James, den 15ten Februar, 1772.

"Sr. Majestät Schiff, Florida, ist von der Insel Falkland zu Spithead angekommen, und hat ein Schreiben von Capitain Burr, der die Schaluppe Hound commandiret, welches zu Port Egmont den 10ten November 1771. abgefasset ist, mitgebracht. In diesem Briefe wird gemeldet, daß daselbst, seit der Zeit, daß Capitain Stott nach England zurückgeselget, 2 Spanische Fahrzeuge angelanget wären, welche mit Artillerie, Ammunition & c. beladen gewesen, um den Engländern dasjenige wieder zuzustellen, was ihnen vorher abgenommen worden. Der Brief versichert, daß solches von einem Spanischen Commissario mit der größten Punctualität geschehen sey."

Als Capitain Stott dort anlangte, hatten die Spanier nicht so viel Geschütz, Ammunition & c. die schuldige Wiedererstattung zu machen. Jetzt ist es also geschehen, welches ein neuer Beweis von den friedlichen

Gesinnungen des Spanischen Hofes gegen England ist.

Pariss, den 17 Februar.

Das Gerücht ist allgemein, daß der Prinz von Soubise zum Präsidenten der Königl. Rätthe werde ernennet werden, und daß derselbe, in Abwesenheit des Königes, von den Ministern die Berichte von den Angelegenheiten ihrer Departements empfangen solle.

Unser Erzbischof befindet sich sehe unpäßlich. Die Aerzte urtheilen, er sey mit dem Stein behaftet.

Dieser Tagen sind die Pairs des Reichs versammelt gewesen, einen Secretair der Pairschaft zu erwählen. Der berühmte Advocat le Laune soll die meisten Stimmen haben. In diefer Versammlung ist auch an die Stelle des verstorbenen Herzogs von Chevreuse der Herzog von Charost zum Pair erwählet worden.

Journal von den Begebenheiten bey Crakau, vom 2 bis zum 10 Februar.

Die Herzhaftigkeit und die Macht der Conföderirten haben sie nicht zu Meistern von dem Schlosse bey Crakau gemacht, sondern die wenige Achtsamkeit der hier in Besatzung liegenden Russen. Einige nicht so gar gefährlich geschienene Oerter unbesetzt zu lassen, hat Gelegenheit gegeben, daß sie solches in ihre Hände bekommen haben. Auf dem Schlosse ist ein Kanal, durch welchen das Wasser aus allen Rinnstöcken abläuft, Dieser ist so breit, als die bedeckten Wege zu Ausfällen zu feyn pflegen. Daß diesen die Russen mit keiner Schildwache versehen, haben die Conföderirten in Tynieck durch Spions erfahren, und besonders sollen ihnen einige Geistliche davon Nachricht gegeben haben. In der Mitternacht von dem Sonnabend auf den Sonntag, als den 2ten Februar, versuchten sie, ob es möglich wäre, durch diesen Kanal zu kommen, welcher gegen Prowarno zu geht. Die auf dem Schlosse gefangen gelegenen Conföderirten waren von allem diesem unterrichtet, und erwarteten schon die den Versuch wagenden Leute, welcher ihnen auch gelungen ist. Ein gewisser Rogalinsky und Ureysky, nebst noch verschiedenen angesehenen Arrestanten, suchten den wachhabenden Officier durch vieles Nöthigen zum Trinken zu berauschen. Als sie ihren Endzweck erreicht, drungen sogleich die Conföderirten durch den Kanal in das Schloß, ermordeten die ausgesetzten Schildwachen, ohne einen Schuß zu thun, und zwangen die übrigen, sich zu ergeben, wovon verschiedene, welche sich widersetzten.

3

niedergehauen wurden; nur einige, so durch das zweyte Stockwerk auf die gefrorne Erde gesprungen, haben sich, obzwar gelähmet, gerettet. Man schätzt die auf dem Schlosse gewesenen Russen auf 2. Officiers und 100 Mann. Die Conföderirten, welche diese That vollzogen, sollen von französischen Officiers angeführt, und 150 Mann stark gewesen seyn. Man wurde diesen Vorfall in der Stadt nicht eher gewahr, als des Morgens um 4 Uhr, worauf denn alles allarmiret wurde. Ein Rußtscher Major wollte sogleich mit einem Haufen Grenadiers wieder eindringen; er wurde aber verwundet, und verlohr 40 Mann, ohne etwas auszurichten. Die Conföderirten haben hiedurch viel erobert: als das Magazin, viel Pulver und Kugeln, die Bagage aller Officiers, vieles Gewehr, welches sowol den Russen, als auch den Mirischen Soldaren, desgleichen den Bürgern zugehöret hat, und daselbst in Verwahrung gewesen. Aus den 2 Kanonen, welche auf dem Schlosse gestanden, haben sie den ganzen Sonntag in die Stadt geschossen. Denselben Tag wurde ein Succurs von 200 Mann Infanterie und 50 Mann Cavallerie von Tynieck nach dem Schlosse geschickt; die Russen wurden dieses bey Zeiten gewahr, und detaschirten ihnen 100 Mann Infanterie und 50 Mann Cavallerie entgegen. Sie marschirten zum Florianschen Thore aus, und zogen sich gegen die Weichsel. Die zum Succurs kommende Conföderirte waren schon bis Zwierzyniec vorgerücket, und als ihnen die Russen zu nahe kamen, gaben sie aus den Häusern Feuer auf selbige, worauf sich diese bis an das Weichselthor zurückzogen und von den Conföderirten verfolgt wurden, worauf ein allgemeines Gefecht entstand, welches etwa eine halbe Stunde dauerte. (Die Fortsetzung folgt.)

Königsberg, den 21 Februar.

Den 16ten langte die Gemahlinn des verstorbenen Königl. Dänischen Gesandten, Herrn Grafen von Scheel, aus Petersburg hier an, in deren Gefolge sich der Königl. Danische Agent und Consul, Hert Pieter Nisser, befindet, welcher gedachte Frau Gräfinn bis Danzig zu begleiten willens ist.

Halle, den 21 Februar.

Den 11ten dieses sind Ihre Durchl. die Gemahlinn des Fürsten Franz Adolph zu Anhalt-Bernburg und Schaumburg, Königl. Preußischen General-Lieutenants & c. von einer wohlgebildeten Prinzeßinn glücklich entbunden worden, welche in der Taufe die Namen Victoria Amalia Ernestina erhalten.

Hamburg, den 27 Februar.

Zuverlässigen Nachrichten zufolge, ist das Gerücht, welches in Nr. 22. dieser Zeitung unter der Rubrik von Copenhagen gemeldet worden, "daß Lehmann das Quartier des Obersten Falkenskiold beziehen müssen,"

völlig ungegründet und falsch, da zu Copenhagen niemand dieses Namens das gedachte Quartier bezogen hat, und auf den würdigen Herrn Obersten von Lehmann zu Rendsburg auch nicht einmal ein Schein von Verdacht fallen kann, daß dessen Person dadurch sollte gemeynet seyn, da der rechtschaffene Charakter dieses Mannes, der von der vorgegangenen Veränderung weder Wissenschaft noch Antheil daran gehabt hat, überall bekannt ist.

Von gelehrten Sachen.

Fortsetzung der Anzeige von Deninas Staatsveränderungen in Italien. (s. Nr. 32. u. 33.)

. Fünftes Buch. Alle Schriftsteller stimmen in Ansehung des Odoacers darinn überein, daß er ein Mann

von großem Verstande und Tapferkeit gewesen. Allein, selbst seine glücklichen Unternehmungen beschleunigten seinen Fall, und die Verwüstung von Italien, davon die Umstände S. 293. erzählet werden. Hier verdient dasjenige besonders erwogen zu werden, was der Verfasser von dem Ursprunge der Macht, und der weltlichen Gewalt der Geistlichkeit, und von dem Verfall des Gothischen Reiches unter dem wirklich großen Theodorich aus den zerstreueten Nachrichten sorgfältig gesammelt hat. Was der Verfasser S. 329. von dem Einfluß der Wissenschaften auf den Regenten und auf das Land sagt, ist wo! nicht bestimmt genug. Wenigstens läßt sich der daselbst geäußerte Satz nicht allgemein behaupten. Gleich in dem Anfange des sechsten Buchs findet man ein schönes Gemälde von dem Zustande des Orients und den Sitten der Nation, unter deren Bothmäßigkeit Italien nach der Zerstörung des Gothischen Reiches gerieth, woraus wir gerne einige Züge hier entlehnten, wenn es uns der Raum erlaubte. Mit diesem Buche geht die Geschichte des Ostgothischen Reiches zu Ende. Von dem berühmten Belisar finden wir hier eine sehr unterhaltende Nachricht. Denina setzt seinen Charakter sehr genau auseinander, läßt den Verdiensten dieses großen Mannes Gerechtigkeit wiederfahren, verschweigt seine Fehler nicht, setzt allenthalben die Triebfedern seiner großen Unternehmungen in ihr rechtes Licht, und entdeckt die wahren Ursachen seiner glücklichen und widrigen Schicksale. Einer von den berühmtesten Gothischen Königen, deren Geschichte hier erzählet wird, ist Totila, dessen vortreffliche Eigenschaften wider die Verläumdungen einiger Schriftsteller dieser Nation sehr lebhaft vertheidiget werden. Ein nicht minder wichtiger Mann, dessen Geschichte in diesen Zeitpunkt fällt, ist Norses, ein Verschnittener, und Kammerbediente des Kaysers Justinian. Dieser entmannte Heerführer erfochte einen Sieg nach dem andern über die Gothischen Könige, und zeigte bey aller Gelegenheit seine Talente in Kriegs und Regierungs-Geschäften. Er ist zugleich ein Beweis, wie viele merkwürdige Thaten der Regenten durch Favoriten, in die sie ein vorzügliches Vertrauen setzen, zu Stande kommen, und was für ein Glück es ist, wenn sie mit solchen Personen umgeben sind, die Muth haben, und rechtschaffen, groß und edel denken. Kaum war der Krieg mit den Gothen zu Ende, so erhielt Italien an den Franken einen neuen Feind, deren damaliger Zustand S. 361. beschrieben wird. Endlich ward das berühmte Gothische Reich durch die Tapferkeit des Norses zerstöhret, nachdem es sich viele Jahre in blühendem Zustande erhalten hatte, und darauf beynahe eben so lange vielen Abwechselungen unterworfen gewesen war, indem es bald herunterkam, und sich bald wieder erhob. Wir übergehen die in dem 7ten Buche enthaltene kurze und minder wichtige Geschichte der verschiedenen Longobardischen Könige, und machen unsere Leser nur auf die Art aufmerksam, mit der der Verfasser zu erzählen, und feine Erzählung wichtig und lehrreich zu machen weiß: dahin gehört die Erzählung der fast romanenmäßigen Art, wodurch Autharis die Teudelinde zur Gemahlinn bekommen hatte, (S. 390.) ferner das Beyspiel einer edeln Gesinnung an dem Grimaldo, (S. 402.) der doch als ein Tyrann das Reich an sich gerissen hatte. Ratharis ist unter allen Longobardischen Königen der erste, der geschriebene Gesetze gegeben hat. Diese Gesetze machen in Ansehung der innerlichen Einrichtungen, und der Verfassung von Italien allerdings einen merkwürdigen Zeitpunkt aus.

4

Aribert theilte das Reich unter seine beyden Söhne, und gab dadurch zu verdrießlichen Händeln Anlaß. Leirprond, ein kluger und tapferer Herr, gab dennoch durch seine unmäßige Begierde, das Longobardische Reich zu erweitern, die erste und vornehmste Veranlassung, daß das Reich unter den nachfolgenden Königen zu fallen ansieng. Die Geschichte der langen und unruhigen Regierung des Desiderii, dieses letzten Königs der Longobarden, ist dergestalt mit der von den Französischen Königen, welche auf die Longobardischen folgten, und mit den Händeln der Päbste, welche sie dazu brachten, verwickelt, daß der Verfasser sie hier übergeht, um den Ursprung einer so merkwürdigen Staatsveränderung, von ihrem ersten Anfange an, in dem folgenden Buche zu untersuchen. (Der Beschluß folgt.)

Nachricht.

Heute wird dey H. C. Grund am Fischmarkt das neunte Stück des zweyten Theils der Wochenschrift: Nahrung des Vergnügens für denkende Leser, ausgegeben.

Demnach die Herren Oberalten das Barmbeker Land-Gericht Mittewochs, den 4ten März D. J. Vormittags um 10 Uhr, auf St. Marien Magdalenen-Kloster zu halten gewillet, so wird solches hiemit allen, denen daran gelegen, hiedurch öffentlich kund gethan, damit ein jeder, so vor demselben etwas zu verhandeln oder zu

verlassen hat, sich zeitig dazu anschicken, und seine Angelegenheiten gebührend beobachten könne.
Hamburg, den 17ten Februar, 1772.

Nachdem nunmehr die Ziehung der 4ten Classe 11ter Chur-Cöllinischen Lotterie völlig geendiget, so können die resp. Interessenten die sämtlichen Ziehungslisten nunmehr bey mir einsehen und die ihnen zugefallene Gewinne stündlich in Empfang nehmen; zugleich können Liebhaber dey mir mit Loosen zur künftigen 12ten Lotterie aufgewartet werden. Man zweifelt an der geneigten Aufnahme dieser Lotterie um so weniger, als selbige sich ihrer vortheilhaften Einrichtung wegen vorzüglich vor jenen vorhergehenden unterscheidet, indem man nicht nur viele in denen vorigen Lotterien bekannt gewesene große Gewinne vernichtet, sondern auch verschiedene ansehnliche Prämien merklich geschmälert, wodurch denn nicht nur denen in den ersten Classen gewinnenden der Vortheil verschaffet, daß selbige bey dem allergeringsten Preise nicht nur schadenfrey, sondern noch mit Ueberschuß sich in der folgenden Classe intereßiren können, sondern dadurch auch in der letzten Classe der allerniedrigste Preis von 40 zu 50 Fl, erhöht worden, wie solches aus dem bey mir gratis abzufordernden Plan mit mehrerm ersichtlich ist.

Die Ziehung der ersten Classe ist bereits auf den 27sten April vestgestellt. Diejenigen, welche also an den importanten Gewinnen, so schon hierinne ausgetheilet werden, als: 1 Preis von 10000, 6000, 2000, 1000 Fl. u. s. w. noch Antheil zu nehmen belieben, wollen sich beliebigst fordersamst mit Loosen von mir versehen.
Hamburg, den 26sten Februar, 1772.

Schulz,

Churfürstl. Cöllnischer Agent und General-Collecteur der Lotterien.

Da die General-Direction der Herzogl. Sachsen-Gothaischen Zahlen-Lotterie die Einrichtung gemacht, daß diejenigen, welche eine hurtige Entscheidung der

Lotto-Schicksale auch bey diesem soliden Etablissement vorzüglich Satisfaction finden können; so mache ich solches hiemit abermalen bekannt, und ersuche alle Liebhaber, welche bey der 33sten Ziehung ihr Glück versuchen wollen, heute und morgen die ihnen beliebige Billets in meinem General-Comtoir zu besorgen. Am Dienstag Morgen, und folglich so eilig als zu wünschen steht, werde ich einem jeden Interessenten die aus dem Glücksrade gezogene Nummern mittheilen können, da selbige durch eine Estafette auf hier befördert werden. Hamburg, den 28sten Februar, 1772.

Herzogl. Sachsen-Gothaisches General-Lotterie-Comtoir zu Hamburg,

F. Karstens, an der Börse.

Bey der mit gewöhnlicher Accuratesse zu Berlin geschehenen 137sten Ziehung der Königl. preußischen Zahlen-Lotterie kamen aus dem Glücksrade zum Vorschein:

Nr. 64. 65. 52. 78. und 14. bey der 16ten Ziehung der Altonaer:

Nr. 21. 76. 20. 8. und 30. bey der 5ten Ziehung der Langenfuhrer:

Nr. 10. 27. 58. 14. und 82.

bey der 118ten Ziehung der Mannheimer:

Nr. 41. 76. 47. 27. und 3. bey der 21sten Ziehung der Regensburger:

Nr. 23. 52. 53. 55. und 22.

und bey der 32sten Ziehung der Strelitzer:

Nr. 52. 14. 58. 11. und 9.

Alle durch diese Nummern in meinem General-Comtoir gefallene ansehnliche Gewinne werden, wie einem jeden im Publico bekannt, ohne den geringsten Aufschub und ohne den mindesten Abzug ausbezahlet.

Heute wird die Einnahme zur Stralfunder, und morgen, den 29sten dieses, zur Gothaer und Regensburger Lotterie in meinem General-Comtoir geschlossen, allwo ein jeder bis zur spätesten Schlußzeit bey sämtlichen hier gangbaren Lotterien auf selbstbeliebige Weise Einsätze machen, und überhaupt der reellesten Begegnung versichert seyn, Hamburg, den 28sten Februar, 1772.

Königl. Preußisch- und Dänisches General-Lotterie-Comtoir, F. Karstens.

Die 118te Ziehung der Churfürstl. Pfälzischen Lotterie ist heute mit denen gewöhnlichen Formalitäten vollzogen worden. Die aus dem Glücksrade gekommenen fünf Gewinnst-Nummern sind folgende:

41. 76. 47. 27. 3.

Die 119te Ziehung geschiehet Donnerstags, den 12ten März, und die nachherigen in ununterbrochener Ordnung von drey zu drey Wochen. Mannheim, den 20sten Februar, 1772.

Von Seiren der General-Administration besagter Lotterie.

Hinter den Bleichen, in der Königsstraße, bey det Wittve Kühlen, wohnt ein Mechanicus, der besonders geübt in Knochen- und Elfenbein-Arbeit ist, macht saubere Eventailles oder Fechtel, repariret die alten auf eine besondere Art, daß man den Schaden nicht siehet; beziehet sie mit neuem Papier, wenn es nöthig ist, um einen billigen Preis.

1

Mit allergnädigster Kayserlichen Freyheit.

Staats-und Gelehrte Zei-tung

Des Hamburgischen unpartheyischen CORRESPONDENTEN.

Anno 1772. (Um Freytag, den 3 April.) Num. 54

Copenhagen, den 28 März.

Am Mittewochen war, nebst dem Grafen Struensee der Oberst-Lieutenant Hesselberg vor der Inquisitions-Commißion im Casteel im Verhör. Am Donnerstage wurde gedachtes Verhör am besagten Orte über den Contre-Admiral Hansen, den General-Major Gude und den Lieutenant Aboe gehalten. Gestern und heute war die Inquisitions-Commißion auf dem Schlosse versammelt. Nunmehr ist dem General-Fiscal Vivet aufgetragen worden, die Inquisitions-Sache gegen die Grafen Struensee und Brandt zu führen, und sind zu Defensoren, für den ersten der Procurator des höchsten Gerichts, Uldahl, und für den zweyten der Kammer-Advocat Bang bestellet. Der Graf Struensee hat sich völlig bekehret, und beschäfftiget sich letzt mit nichts, als mit der Bemühung, ein wahrer Christ zu werden. Alle Bücher, die er lieset, zielen dahin, seinen Fortgang im Christenthume zu erleichtern und er lieset sie mit einem sehr großen Fleiße. Die ihm vorhin unbekannt gewesene reine Lehre der christlichen Moral hat ihn völlig von seinen vorigen irrigen Grundsätzen zurückgebracht Er siehet jetzt mit Verwunderung und Abscheu seine ehemaligen Irrthümer und unmoralischen Handlungen ein, und wünschet, daß diejenigen, die sein Unglück mit ihm theilen, auch wie er, möchten belehret, überzeugt und gebessert werden. Der Probst Hee ist zu dem Ende von dem Grafen Struensee zu sich gebeten worden, damit er diesem Geistlichen, der noch immer über des Grafen Brandts Leichtsinne klaget, eine nähere Kenntniß von des gedachten Grafen Charakter geben, und also vielleicht des Probstens Arbeit befördern und erleichtern möchte. Des Grafen Struensees Bekehrung scheint aus dem Grunde aufrichtig zu seyn, weil er jetzt mit vieler Offenherzigkeit von seinem geführten Wandel redet, und alle seine Ausschweifungen gesteht, welches vielleicht mit Anlaß zu den wiederholten Verhören gegeben hat, vor die man ihn

gezogen, und vor welche er mit vieler Gelassenheit und freymüthigem Wesen erschienen ist. Er hat in dem D. Münter einen sehr rechtschaffenen Mann, und nicht einen fanatischen Geistlichen gefunden, indem Herr Münter anfänglich mit vieler Sanftmuth sich in den Grundsätzen des Grafen, oder vielmehr in desselben Denkungsart (denn Grundsätze hat er vermutlich niemals gehabt) zu finden gewußt, und nichts außerordentliches von ihm verlangt hat. Der Graf ist vielmehr seinem Lehrer in allen Stücken zuvorgekommen, und selber von der falschen Religion zu der wahren natürlichen, und von dieser zum Christenthum übergegangen, ohne daß der Geistliche noch von ihm verlangt hat, daß er als Christ schon

denken möchte. So sehr man aber nun auch, des Grafen Gemüthsruhe halber, sich über seine Bekehrung zu freuen Ursache hat, so sehr ist es auch wahr, daß Struensee nie so deutlich bewiesen hat, wie klein, unbedeutend, und ohne System und Grundsätze er vorher gewesen ist, als jetzt, da er alle seine Meynungen und angenehme Lebensregeln auf einmal verläßt, und seine Thaten und Projecte durch einen förmlichen Widerruf verläugnet. Es ist ausgemacht, daß in des Grafen Chatouille, außer dem Courantqelde, eine ansehnliche Menge von Banco und andern Actien ist vorgefunden worden, die er in einer so kurzen Zeit an sich gekauft hat, und unmöglich von seiner Gage, die zuletzt 3000 Rthlr. war, hat bezahlen können. In dieser Woche ist der von unserm Hofe nach London abgesandt gewesene Cabinets-Courier Hollberg wieder zurückgekommen, und gestern ist ein Englischer Courier von London bey dem hiesigen Englischen Gesandten, Herrn Robert Murray Keith, eingetroffen. Der Oberste Keith ist seit einigen Cour-Tagen nicht bey Hofe erschienen, und fährt noch fort, alle Gesellschaften und öffentliche Oerter zu meiden. Er hat häufige Privat-Conferenzen mit unserm Minister der ausländischen Affairen, dem Grafen von der Osten. Am Donnerstage wohnte der König der Dänischen

2

Comödie bey. Abends nach der Tafel war Ball en Domino.

Mit dem Anfange dieser Woche hat sich die Witterung sehr geändert. Der Frost hat ausgehöret, und mit Veränderung des Windes, der von Nord-Nord-Ost zu West-Süd-West umgegangen ist Regen und Thauwetter eingefallen. Sichere Nachrichten aus Helsingör melden auch, daß der Sund ganz frey vom Eise, und bereits ein Boot von Schweden daselbst angekommen sey, und daß man täglich Schiffe aus der Nord-See erwarte. Will diese Witterung so fort dauern, so wird die Schiffahrt gewiß früher, als im vorigen Jahre, wo man hier noch im April Eiswachen ausgestellt, anfangen, der Landmann eher das Feld bauen, und wir werden einen nahen Frühling erwarten können.

Gestern war kein Wechsel-Negoce auf der Börse.

Neapolis, den 12, März.

Der Herr Binder, welcher hier lange Seit als Legationssecretair des Wiener Hofes gestanden, ist zum Kayserl. Königl. Residenten in Warschau ernannt worden, wohin er in einigen Monaten reisen wird.

Mayland, den 12 März.

Einer unserer reichsten Banquiers hat einen Bankerot von 800000 Liren gemacht, und hieraus die Flucht genommen.

Der Pater Pietro Antonio, welcher im vorigen Jahre zu Turin mit so vielem Beyfall predigte, ist zum Hofprediger auhier ernannt worden.

Livorno, den 15 März.

Zu Maltha befinden sich jetzt einige Rußische Kriegsschiffe und 2 Fahrzeuge, welche sie im Archipelago weggenommen haben. Ein Schiff von der Linie, welches nicht mehr See halten kann, wird da bleiben. Das Rußische Kriegsschiff, die drey Primaten, wird zu Porto Ferraiio ausgebessert.

Briefe aus Spanien melden, daß ein Spanisches Kriegsschiff eine Algierische Schebecke von 22 Kanonen und 180 Mann Equipage erobert habe.

Besondere Nachrichten sagen, daß 2 große Preußische Fregatten bey dem Kayser von Marocco eine Commißion ausrichten, und nachher sich nach der Mittelländischen See begeben würden.

Beschluß der Nachrichten aus London, vom 24 März.

Hier ist eine kurze Erzählung von dem, was am 20sten und 23sten im Unterhause wegen der Königl. Vermählungs-Bill vorgegangen. Herr Dowdeswell that den Vorschlag, die Worte: "Wenn ein Descendent bey dem Entschluß beharren wird, eine solche, vom Könige, oder dessen Nachfolgern gemißbilligte Heirath einzugehen, so soll ein solcher Descendent, wenn er dem Königl. geheimen Rathe Nachricht davon giebt, & c." wegzulassen, und dagegen einzuführen: "Willens seyn sollte, eine Vermählung zu treffen, so sollier Sr. Majestät geheimen Rathe Nachricht davon geben, und dabey den Namen und Stand der Person, mit welcher er sich zu vermählen gedenket, anzeigen." Dieses ward aber mit 103 gegen 48 Stimmen verworfen. Nachher wollte man, "daß die Zeit der Protocollirung einer solchen Vermählung im Rathe von 12 auf 1 Monat angesetzt werden sollte;" welches aber mit 127 gegen 60 Stimmen ebenfalls verworfen wurde. Man schlug vor, eine solche Heirath für rechtmäßig zu erklären, und die

Worte: "wofern nicht beyde Parlements Häuser vor Ablauf von 12 Monaten dieselbe gemißbilliget hätten," wegzulassen, wogegen aber 197 Stimmen gegen 106 waren, und nun wurde die zweyte Clausel der Bill

genehmiget. Bey der dritten wurden auch einige vorzunehmende Veränderungen in Vorschlag gebracht; allein, durch 195 gegen 110 Stimmen ward beschlossen, daß sie unverändert bleiben solle. Nur die Veränderung des Worts oder in von ward beliebt.

Die Clausel, welche Diejenigen mit Strafen belegt, welche zu unerlaubten Vermählungen behülflich sind, verursachte viele Debatten. Hier war es, wo der Sprecher sagte, daß er Die Gesetze nachgesehen, ohne daß er in einer Acte vom 16ten Jahr Richard II. eine Verordnung von Leibes- und Geldstrafen gefunden. Er wolle sich aber von den Rechtsgelehrten belehren lassen. Nun zeigte der Präsident Ellis an, die Bill sey in Ordnung, und hierauf wurde befohlen, den 23sten Bericht davon abzustatten, welches denn auch an diesem Tage geschahe. Die Oppositions-Parthey wollte folgende Clausel beygefüget haben: "Es sollte verordnet werden, daß diese Acte während des Lebens dieses Königs, und nur noch 3 Jahre nach seinem Tode dauern sollte." Ferner: "es solle niemand beschuldiget werden können, wider diese Acte gehandelt zu haben, als bloß auf die Anzeige eines Geschwornen aus einem der Gerichte von Westminster." Ferner: "Nichts von dem, was hierinn enthalten ist, soll weiter, als nach den ausdrücklichen Worten, noch sonst dahin erklärt werden, den König, dessen Erben und Nachfolger mit der Sorge der Erziehung und Vormundschaft irgend eines andern Descendenten Georgs II. als der Kinder und Enkel des regierenden Königs, zu versehen." Doch alles dieses wurde verworfen. Hierauf wurde wieder vorgeschlagen, die Worte: "ein Descendent männlicher oder weiblicher, von dem verstorbenen König Georg II." auszulassen, und dagegen diese zu setzen: "Die Descendenten von irgend einem regierenden Könige, dessen Brüder und Schwester, dessen Nachfolger zur Krone und dessen Brüder und Schwester, der vermuthliche Erbe der Krone, der unmittelbare Nachfolger dieser Personen ihre Brüder, Schwestern und Descendenten." Die Auslassung wurde genehmiget, die Einschaltung aber verworfen; auch wollte man das Alter von 25 auf 21 Jahre setzen: allein, es blieb bey dem ersten, und morgen soll die Bill zum drittenmale gelesen werden.

Die Zeitung von der Abreise des Herzogs von Grafton nach Versailles war ein ungegründetes Gerücht; eben dieses sagt man diesen Abend von der gemeldeten Nachricht, als wenn 10000 Franzosen nach Ostindien sollten eingeschiffet werden.

Die Gemahlinn des Herzogs von Cumberland soll sich in gesegneten Umständen befinden. Der Herzog hat jetzt von dem Volke den Titel eines Verfechters der Freyheit erhalten. Vor 4 Tagen fehlte es nicht viel, daß es nicht die Pferde von seiner Kutsche aespannet, und solche selbst gezogen hätte. Der Herzog merkte es, und der Kutscher mußte stark auf die Pferde peitschen, so daß er diesesmal ohne solche Ehre davon kam.

Stockholm, den 25 März.

Von Sr. Majestät, dem Könige, ist der General-Major und Ritter Duriez, auf der Reichstände unterthäniges Anhalten, in angelegenen Geschähen, nach Finnland abgeschickt worden, von da derselbe die Reise nach Ruß-

3

land fortsetzen soll, um unter andern von wegen Sr.

Königl. Majestät, den von Höchstdero Königl. Herrn Vater getragenen St. Andreas-Orden Ihre Majestät, der Rußischen Kayserinn, wieder zuzustellen. Der König hat mittelst offenen Briefes vom 10ten dieses, dem Hofgerichtsrath, Bürgermeister dieser Stadt und Sprecher des Bürgerstandes, Carl Friedrich Sebaldt, Justiz-Kanzlers Namen und Ehre beygeleget.

Dem Vernehmen nach, werden Ihre Majestät, die verwiitwete Königinn, die Rückreise von Berlin nach Schweden, in den ersten Tagen des bevorstehenden Maymonats, antreten.

Die am verwichenen Sonnabend in Plenis versammelten Reichsstände ließen sich ein von ihrem geheimen Ausschusse abgegebenes Gutbefinden vortragen, worinn angerathen wird, daß den Herren Reichsräthen und Grafen, Hierne, von Stockenström und Snoilski, die bey Sr. Königl. Majestät unterthänigst gesuchte Entledigung von ihren Reichsraths-Aemtern mit einer jährlichen Pension von 12000 Kupfertyalern bewilliget werden möchte. Dieses Gutbefinden gewann in dem Priesterstande sofort Beyfall; blieb aber bey den übrigen Ständen auf dem Tische.

Das von dem Großhändler und Reichstags-Gevollmächtigten dieser Stadt, Dreyer, eingereichte Memorial, betreffend die Nothwendigkeit, alles Branntweinbrennen bis zum Schlusse des nächstkommenden Augustmonats zu verbieten, wurde, sowol von der Ritterschaft und dem Adel, als auch von dem Bürgerstande, auf den Tisch geleyet. In diesem Memorial wird unter andern angeführet, wie der hier in Stockholm jetzo befindliche Getraidevorrath kaum 6000 Tonnen betrüge.

Der Protocolls-Auszug, worinn der Bauernstand über die von dem geheimen Ausschusse ertheilten Nachrichten in Ansehung des Staatswesens, und besonders der durch Anleihen erheblicher Capitalien neulich entstandenen Schulden des Reichs nahere Erläuterungen verlanget, blieb bey der Ritterschaft und dem Adel auf dem Tische, wurde aber von dem Priesterstand an den geheimen Ausschuß verwiesen.

Sonsten genehmigten die Ritterschaft und Adel nicht allem, nach der von dem geheimen Ausschusse gegebenen Anleitung, daß das Königl. Gut Läkö der gnadigen Disposition Sr. Majestät, des Königs, überlassen würde, sondern auch auf Gutfinden der Deputation des Ritterhauses, daß dem Oberstlieutenant von Vicken die ihm und seiner Familie seit dem vorigen Reichstage streitig gemachte Gerechtsame, auf dem Ritterhause Sitz und Stimme zu haben, eingeräumt werden möchte, wenn Se. Majestät für diese Familie einen Naturalisations-Brief ausfertigen würden.

(Der Beschluß folgt.)

Berlin, den 31 März.

Gestern sind Ihre Majestät, die verwittwete Königin von Schweden, und Ihre Königl. Hoheit, die regierende Herzogin von Braunschweig, hier von Potsdam angekommen.

Hamburg, den 2 April.

Nachdem Se. Excellenz, der gevollmächtigte Königl. Französische Minister, Hert Baron de la House, & c. Senatui gestern Dero Creditiv übergeben hatten, so wurden Dieselben, annoch an eben dem Tage, von den Herren Deputirten des Senates, bewillkommet.

Bey der gestrigen Ziehung der hiesigen Zahlen-Lotterie sind die Nummern: 14. 21. 67. 82. 89. aus dem Glücksrade zum Vorschein gekommen.

Von gelehrten Sachen.

Ohrdruf, bey Gotha. Ein gelehrter Arzt, der Herr Doctor Krügelstein, läßt seinen nothleidenden armen Mitbürgern zum Besten eine Wochenschrift drucken, welche dis Ostern fortgesetzt werden soll, und 16 Bogen betragen wird. Sie hat die Aufschrift: Die Beherzigung der Zeit. Wir haben 10 Stücke davon mit einer wahren Rührung gelesen, und wir wünschen dieselbe auch andern. Der einnehmende Vortrag des Verfassers, seine gute Art zu denken, und sein rühmlicher Eifer, der leidenden Armuth ihr hartes Leiden auch nach seinem Vermögen in etwas erträglich zu machen, verdienen allen Beyfall empfindsamer Leser. Wir verweisen sie auf die Anrede an seine lieben Mitbürger im 1sten Stücke, welches auch den Plan zeichnet, nach welchem der Verfasser arbeitet, nämlich: Erweckungen; — Beyträge zur Geschichte des menschlichen Herzens in Noth und Elend; — Wunderbare Rettungen; — Vorsehungen Gottes; — Geschichte der merkwürdigen Theurungen; — Mittel, sich darinn zu erhalten; — gutgemeinte Vorschläge, Theurung zu verhüten; — Betrachtungen über die in der Theurung herrschende Krankheiten; — Nachrichten von wohlfeilen Lebensmitteln, und solchen, die man in der äußersten Noth brauchen kann; — sind der Inhalt dieser lesenswürdigen Schrift. Wir wollen den Schluß S. II. aus dem ersten Blatte hersetzen: "Doch, nachdem ich alles gesagt zu haben glaube, was sich von unserer Noth sagen ließe, so muß ich doch befürchten, meinen Gegenstand noch nicht erschöpft zu haben. Wenn ich das thun wollte, so müßte dieses Papier Farben haben, blasse Wangen, eingefallene Augen, zitternde Füße, die auf ihrem Todtenbett liegende Hoffnung, die rollenden Mutterthänen in den Mund der Säuglinge, die nach Brodt, oder Verwesung ringende Hände, und die mit allen Wiederhaken ausgerüstete Marter des Hungers abzumahlen. O Zeiten! wo der Arme mit heißen Thränen von Gott sich Krankheit erlehen möchte, um nur das Brodt hassen zu können! O Zeiten! wo der Gesunde sein kärglich Stückchen Brodt verschließen, und Lust Haben möchte, mehr zu hungern, nur nicht so lange hungern zu dürfen! O Zeiten! wo ein Stück verlegen Brodt für viele der Himmel auf Erden ist, und die selige Ewigkeit mit allen ihren übrigen Schätzen und Gütern in dem Auge des Armen mehr gilt, als die einzige Verheißung, daß dort niemand mehr hungern soll. O Zeiten! warum seyd ihr zu uns gekommen?" (Gedachte 10 Stücke sind allhier dey H. C. Grund am Fischmarkt und der Wittwe Trambourg à 2. ßl. zu haben.)

Nachrichten.

Bey dem Buchhändler Joachim Pauli von Berlin sind bevorstehende Ostermesse in seinem Gewölbe in Leipzig in der Feuerkugel Nr. 27. folgende neue Verlagsbücher um beygesetzte Preise zu haben: 1) Buffons allgemeine Naturgeschichte, 1ster, 2ter, 3ter, 4ter Band, auf Druckpapier, 3 Rthlr. 8 Gr. 2) Dasselbe Buch auf Schreibpapier, alle 4 Theile. 4 Rthlr. 16 Gr. 3) Dasselbe auf Schreibpapier mit illuminirten Kupfern.

4 Thelle. 5 Rthlr. 12 Gr. NB. Es wird jeder Theil einzeln verkauft. 4) Bussons allgemeine Naturge-

4

schichte der vierfüßigen Thiere, 1ster Band, oder des ganzen Werks 7ter Band. Dieser Theil wird die Messe über um den Pränumerationspreis erlassen, auf Druckpapier 12 Gr. auf Schreibpapier 18 Gr. und illuminirt i Rthlr. 12 Gr. 5) Buffons allgemeine Naturgeschichte der Vögel, 1ster Band. Dieser Theil wird die Messe über um den Pränumerationspreis verlassen, auf Druckpapier 12 Gr. auf Schreibp. 18 Gr. und illuminirt i Rthlr. 6 Gr. 6) Berlinische Sammlungen zur Beförderung der Arzeneywissenschaft, der Naturlehre, der Haushaltungskunst, Cameralwissenschaft und der dahin einschlagenden Litteratur. 4ter Band, 1 Rthl. 6 Gr. 7) Berlinische Beyträge zur Landwirthschafts-Wissenschaft, 1ster Band. 1 Rthlr 8 Gr. 8) Abregé de Physique, par

Mr. Formey. T. II. qui contient la Physique speciale. 18 Gr. 9) Abregé de toutes les Sciences à l'usage des Adolescents et de tous ceux qui veulent s'instruire, par Mr. Formey, T. VII. 18 Gr. 10) Formeys Entwurf aller Wissenschaften, zum Gebrauch der Jünglinge, und aller, die sich belehren wollen. 7ter Theil. 12 Gr. 11) Desselben Buchs 2ter Theil, neue Auflage. 8 Gr. 12) Formeys Entwurf der Physik, 2ter Band, so die besondere Physik abhandelt. 12 Gr. 13) Fieldings geraubte Einsiedlerin Ophelia. 2 Theile, mit Kupfern. 16 Gr. der erste Theil ist nur neu gedruckt. 14) Kurzer Inbegriff aller Wissenschaften, zum Gebrauch der Kinder von 6 bis 12 Jahren, 8te und mit einem kurzen Begriff der Brandenburgischen Geschichte vermehrte Auflage. 5 Gr. 15) Das Gärtner-Mädchen, eine komische Oper, auf Schreibpapier. 4 Gr. 16) Das wahre Mittel, in der Lotterie zu gewinnen, von einem erfahrenen Sterndeuter in St. Marino, neue und mit verschiedenen Spielen nebst Tabellen vermehrte Auflage. 8. 1772. 3 Gr. 17) Gedanken über die Aufhebung der Gemeinheiten, wie solche ohne jemandes Schaden bewerkstelliget werden kann. 8. 1772. 3 Gr. Von allen erwähnten Büchern, wo hier nur die neuesten Theile angezeigt, sind alle vorhergehende auch noch zu haben.

In der Schwickertschen Buchhandlung in Leipzig ist zu haben: 1) Das Jahr zweytausend vierhundert und vierzig. 8. 2) Delacoax Geschichte des Osmanischen Reichs, von seiner Stiftung an bis aus gegenwärtige Zeiten, dritter und letzter Theil. gr. 8. 3) Guys Litterarische Reise nach Griechenland, oder Briefe über die alten und neuere Griechen, nebst einer Vergleichung ihrer Sitten. 8. 4) Briefe eines Arztes an die Frauenzimmer, oder Regeln der Kunst, die Gesundheit und Schönheit zu erhalten. 8. 5) l'An deux mille quatre

cent quarante. 8. Londres. 6) Horazens Oden, übersetzt von K. A. Rüttner. 8. 7) Die alte Frau, oder die weise Schriftstellerinn zum Besten junger Frauenzimmer. 1stes und 2tes Bändchen. 8. 8) Brittisches

Museum, oder Beyträge zur angenehmen Lecture. 8. 3 Gr. 9) Canos Betrachtungen über die Geschichte der Religion, gr. 8. 10) Mill Versuch von dem Wetter, und wie man von den Veränderungen desselben urtheilen soll. 8. 11) Versuch über Shakespeares Genie und Schriften. 8. 12) Die Kunst, ohne Miswachs

theure Zeiten zu machen, nebst den bewährtesten Mitteln dawider, in einem Sendschreiben; 2te verbesserte und viel vermehrte Ausgabe. 8. 3 Gr. Auch wird in wenig Wochen fertig: Stones predigten, aus dem Englischen. 8.

Heute wird bey H. C. Grund am Fischmarkt das 14te Stück des zweyten Theils der Wochenschrift: Nahrung des Vergnügens für denkende Leser, ausgegeben.

Am bevorstehenden Montage, als den 6ten April, und folgende Tage, wird in dem hiesigen Lombard der gewöhnliche Ausruf mit Verkaufung allerhand seidener und wollener Kleider, feine Leinwandten, & c. gehalten werden, welches denenjenigen, so etwas zu kaufen Belieben tragen, zue freundlichen Nachricht dienet.

Da die Einnahme für die 35ste Ziehung der Herzogl. Sachsen-Gothaischen garantirten Zahlen-Lotterie auf den 4ten April geschlossen wird; so mache ich solches einem geehrten Publico hierdurch bekannt, damit diejenigen, so ihre beliebigen Einsätze machen wollen, sich bey mir, wie auch bey einem jeden von dieser Lotterie bevollmächtigten Herren Collecteurs der promptesten Bedienung versichern können, und daß die gezogenen Nummern unfehlbar per Estaffette hier eintreffen. Diejenigen sichern Personen, welchen es gefällig, eine Collecte von bemeldeter Lotterie zu übernehmen, können sich nur in meinem General-Lotterie-Administrations-Comtoir auf dem Speersort, dem Kayserl. Reichs-Postamte gegen über, melden, als woselbst sie mit allem, was zu diesem Geschäftte erforderlich ist, sogleich können versehen werden.

Donati.

Morgen Abend um 8 Uhr wird die Collecte zur 12ten Ziehung der Herzogl. Braunschweig-Lüneburgischen privilegirt- und garantirten Zahlen-Lotterie auf Original-Billets geschlossen; aber auf gestempelte Listen wird noch bis Montag Mittag um 12 Uhr angenommen. Ein jeder kann bis dahin sowol in meinem General-Comtoir, als auch bey den übrigen Herren Collecteurs, Billets erhalten, und der besten Bedienung versichert seyn. Diejenigen, welche von dieser Zahlen-Lotterie eine Collecte übernehmen wollen, können sich bey mir melden. Hamburg, den 3ten April, 1772.

Brauhard, General-Collecteur.

Alle diejenigen, welche an der Verlassenschaft des jüngsthin verstorbenen Lieutenant Jung-Stuterheimischen Regiments, Herrn von Anvers, vel ex jure crediti vel ex alio capite rechtliche Ansprüche zu haben vermeynen, werden hiemit citiret und erfordert, a dato binnen 9 Wochen, und zwar in Terminis den 8ten April, 29sten April und 27sten May dieses Jahres, welcher letztere zugleich pro Termino praeclusivo bezielet wird, vor denen Gerichten des Königl. Preußischen Infanterie Regiments von Jung-Stuterheim zu erscheinen, ihre Forderungen, wie sie solche durch Documente oder auf andere rechtliche Art zu verificiren vermeynen, ad Acta anzuzeigen, und ratione justificationis mit dem Curatore hereditatis darüber zu verfahren. Diejenigen aber, welche sich mit Ablauf des letztern Termini nicht gemeldet, oder aber, wenn gleich solches vorhero geschehen, ihre Forderungen nicht gehörig justificiret, haben zu gewärtigen, daß sie damit nicht weiter

gehöret, sondern ihnen durch ein in ultimo Termino zu publicirendes Erkenntniß ein ewiges Stillschweigen auferleget werde. Signatum Magdeburg, den 11ten März, 1772.

Die Gerichte des Königl. preußischen Infanterie-Regiments von Jung-Stuterheim.

1

Mit allergnädigster Kayserlichen Freyheit.
Staats-und Gelehrte Zeitung
Des Hamburgischen unpartheyischen
CORRESPONDENTEN
Anno 1772. (Am Mittewochen, den 15 April.)
Num. 61.

Copenhagen, den 11 April.

Der Conferenz- und Landrath, Ritter von Arnold, hat um seine Dimißion angehalten, und ist an seiner Stelle der Justizrath Rothe, Deputirter im Finanz-Collegio und Präses der Dänischen Kammer, zum Amtmann zu Segeberg, mit einem jährlichen Gehalt von 1000 Rthln. ernannt; der Leibmedicus und Etaatsrath von Berger, zum Directeur über die hiesigen Verpflegungs-Anstalten; er Hert Rested zum Assessor im Hof- und Staatvgericht, und der Refte-Chirurguo Hartwig zum Hof - Chirurgus hey dem Hof-Etat der Königin» Mathilda bestellet worden. Es verlaudet, es werde gedachter Hof-Etat aus i Oöerhofmeister, 2 Hof-Cavaliers, z Hofdamen, ' r Schloß - und Proviant-Verwalter, i Caßirer und Hofschreiber, i Kammerfrau, 1 Karnmæjungfer, 1 Kam: mer-Laquay r-Laquay, 4 Laquayen und 1 Mundkoch bestehen; der ganze Hof-Etat aber 60 Personen ausmachen. Nach einer im vorigen Jahre bekannt gemachten König!. Cabinets-Ordre, sollten die 4 Rathsherren und r Repräsentanten der Bürgerschaft jedes Jahr abgehen, und an ihrer Stelle jedesmal den zten April von. der sämmtlichen hiesigen Bürgerschaft neue gewählet werden. Diesem Befehl zufolge, hat der hiesige Magistrat höheren Orts vorgefragt, wie derselbe sich anretzo zu verhalten hatte; worauf demselben der Bescheid ertheilet worden, daß eine neue Wahl bis werter ausaesetzt, und der Magistrat in dieser Ordnung für jetzt noch bleiben sollte. Unterm roten April ist aus der Polizeykammer fotzendes Placat herausgekommen^ "Daß, da man in Erfahrung gebracht, wie diejenigen, welche das Privilegium haben, außer den Gewürzkramern,, mit Gewürz und andern Maaren handeln zu dürfen, selbige an an Sonn: und Festtagen verhandeln,, und also, sowol die gemachten Anordnungen, wegen der Heiligung des Sabbaths, als auch sogar derjenigen Arteressenten Zunft-Artikel »herschreiten, welche in offenen Buden handeln, und dennoch solche an obrwähntert Tagen schuldigermas

sen verschlossen halten, auch hiedurch gedachten Interventen tn ihrer Nahrung präjudiclrlich werden, weil die Käufer selbige verlasse», und die Privilegirtcn suchen; so wird denen, die solches Privilegium haben, ernstlich angedeutet, daß sie, sowol als die Zunft-Interessenten, sich alles Handels an Sonn-und heiligen Tagen enthalten, woferne sie nicht, den Anordnungen gemäß,, dafür wollen angesehen werden, wenn man sie betressen wird, daß sie dawider handeln, und find die sämmtlichen Polizeybediente beordert, die genaueste Aufsicht dieserwegen zu haben." Am Mitü Wochen besuchte der König mit dem Erbprinzen Friedrich die Italienische Oper.. Am Donnerstage war Ball bey Hofe. Statt der Oper, die gewöhnlich des Sonnabends gespielet wird, wird heute das Oratorium: La Passione di Gtefu Christo, (nach Art eines Concerto spirituale welches den Abt Mctastasis zum Verfasser hat, und von dem Neapolitanischen Kapellmeister Iomelli componiret ist, auf hem Dänischen Theater anfteführet, und werden Se. Majestät solches mit Merhdchstderoselben Gegenwart beehren. Heute wurden 2. neuerbaute Kriegsschiske, jedes von 60 Kanonen, wovon das eine den Namen Dannebrog, und das zweyte Holstein führen, sollen, in Anwesenheit Sr.

Majestät,, des Prinzen Friedrichs, verschiedener Minister und vornehmen Personen, bey einer sehr grossen Menge von Zuschauern vom Stapel gelassen. Der König fuhr in. Begleitung des Prinzen in einer prächtigen Kutsche- nach dem alten Holm, wovon die Hertschaften in einer König!.. Schaluppe nach dem newest Helm übergefahen wurden». Nachdem die Heyden. Kriegsschiske vom Stapel gelaufen waren, so fuhren Se. Majestät mit dem Erbprinzen auf dem Wasser herum, und besahen unter andern eine Maschine, die ein Bornholmer zur Reinigung des Havens erfunden und wodurch man auf eine weit leichtere und nicht so kostbare Art, wie vvrherv geschehen, die Unreinigkeiten herauvwmden kann, und gaben über diese Erfindung

2

ein Mädiges Wohlgefallen zu erkennen. Man sagt/ daß der Erfinder obgedachter Maschine nach Schweden gehen werde/ woselbst er sich soll anheischig gemacht haben./ Schiste/ die bis aus 6 Ellen in den Sand eun gesunken liegen/ wieder herauszuheben. ^

/ ^ Der Oberste Pen)/ künftiger Oberhofmerster der Kömginn Mathilda/ ist gestern mit dem Caßirer Martini von hier nach Jütland gereiset.

Der Englische Gesandte, Sir Robert Kelch, greng Am Donnerstag früh nach Kronendrrrg/ und kam des folgenden Abends wieder zurück./ nachdem er sich daselbst mit der Königin unterredet hatte.

Gestern ist ein Courier von hier nach London abge gangen.

Am Dienstage waren die Heyden Brüder Struensees wiederum im Casteel im Verhör/, am Mittewochen der Oberste Mkenschiold/ und am Donnerstage wurde die Inquisitions-Commißion auf dem Schlosse gehalten. Gestern wurden der Grasen Struensee und Brandt Sachen von den. verordueten Advocaten vor der Inquisitions-Commißion plaidiret/ wovon der General-Fiscal Vivet Actor war, und erwartet man nun mit dem ehestest das End - Urtheil davon zu vernehmen, Der Etats-Rath Willebrand, welcher wegen seiner anhaltenden Krankheit uicht ins Casteel gebracht werden können, ist von einigen Mitgliedern der Inquisitions-Commißion in feinem Hause abgehöret worden.

Das Seäldische Dragoner-Regiment, welches mb st der Leibgarde die Wache ans dem Schlosse versieht, ist im dieser Woche mit Musik aufgezogen.

Constammopel, Yen ; Marz,

Die Gesandten der Höfe von Wien und Berlin halten mit den Ministern der Pforte noch viele Lonferenzen/ und man sagt/ der Sultan wäre bereits von der Ankunft eines Rußischen Lommissarü/ der in dem Hotel des Preußischen Gesandten wohnen sollte benachrichtiget. Der Friede dürfte also wo! nahe un.

Der Pacha von Belgrad/ welcher vor einiger Zeit Weher entboten worden/ hat gestern seinen Einzug in diese Stadt mit vieler Pracht gehalten Er wird zum Gouverneur einer andern Provinz ernannt werden.

{DR

mittag Wer angekommen.

Venedig/ den29 März.

. ^ Dm.Là sind Se. Excellenz/ der Hert Giangiolamo sktcc&te um Großkanzler der Republik erwählt worden.

Verfolg von London, vom) April.

. riese aus Madraß vom roten October welche der Kapital und Ritter John Lindsay aus Ostindien mitgàcht hat/ melden Folgendes: "Die Englische Atmee belagert setzt die Hauptstadt, von Tanjour/ welche sich bald ergeben muß». Diese reiche Provinz bezahlte ehemals. Trchut am den Mahomed Aly./ Mibob von Carnatic / wurde aber neulich vom Hyder Aly gegen diesen Fürsten den Engländern garantiret. Hyder Aly/ ua-ch-Aem er die große Schlacht im legten Jahr gegen die Ma-Een verlohren „ retirirte sich nach Sarenaapatnam/. wo. er von den Maratten hart belagert, ist. Er WAL auf à WM/, à der letzten Schlucht gänzlich Um ze werden. Er war dergestalt von den Feinden WMMbä/. daß. er Mn Leben durch eine schnMe Flucht

Briefe an die Präsidentschaft zu Madraß find in der Schreibart eines großen und abroluten Monarchen adgefastet."

" Der Kaysev/ oder Mogol, Shaw Alum , beleidiget durch das harte Verfahren der Englischen Compagnie/ warf sich ist die- Hande der Maratteu. Diese haben ihm alle Ehre angethan/ ihn nach der Hauptstadt Delhi gebracht/ und wieder auf seinen Thron gesetzt. Die Maratten sind die alten Einwohner von Indien/ und die eigentliche Indische Nation/ sehr zahlreich und sehr mächtrg/sind weder Mahomedanernoch Christen sondern, Gymnosopheßen/ und halten viel von der Platonischen Philosophie. Sie bemühen sich nun, ein

Sirman von dem Kayser über die g Provinzen/ Bengal/ Bahar und Orixal/ zu erhalten. Unter dem Vorwand eines solchen Sirman/ wird sich die Ostindische Compagnie bald von ihnen angegriffen befinden, um diese Provinzen zu erobern."

"Sujah Dowlü/ der die anwachsende Macht Der Maratten nicht gerne siebet/ hat von Pa-ttm, wo er rchdireh eine Gesandtschaft nach Calcutta abgefertiget/ und den Vorschlag getan, sich mit der Englischen Compagnie in eine Of- und Defensiv-Allianz emzulassen/ und diese besindet bey den gegenwärtigen Umständen für gut/ das Anerbieten anzunehmen."

" Madcorwa ist das Haupt der Maratten/ an der Spitze einer Armee von 500002 Mann/ alle zu Pferde. Wenn ihm das Glück so günstig ist/ wie bisher/ so hat es alles Ansehen/ daß er sich Meister von Indostau machen werde.. Wird erst Hyder Aly gar überwunden so kömmt die Reibe an die Engländer zu Madras; denn Hyder Aly und sein Land ist die einzige Barriere zwischen den Engländern und den Maratten. Die Engländer haben alsdenn eine Küste von 1500 Meilen zu beschützen. "

SOR keine sonst reparirt /

stark. Im vergangenen Monat Iulii kam ein wohlöe-Ladenes Französisches Schisk in den Haven zu Madraß. Der Capckaiu hatte Mangel an Geld/ und eroot sich/ einen Theil des Schiffes und der Ladung zu verpfänden/ so ihm jemand die nvthige Summe vorschießen wollte. Einer/ mit Namen Whittle- ein Englischer Kaufmann zu Madraß/ ließ sich mit ihm ein, und gab ihm die verlangte Summe auf eine Verschreibung eines Therls des Schiffes/ und der Ladung desselben/- zum Unterpfang. Whittle sandte euren Agenten aufs Schiff/ den Antheiss so er darinnen hatte/ zu versichern. Der Französische Capttam war zu Madraß. Ein paar Tage hernach aber erschien er auf seinem Schiffe/ lichtete/ ohne Wissen des Herrn Whittle/ den Anker/ und fuhr davon. Sobald solches bekannt worden/ begab sich Whittle zu dem Capitain Lindsay - und erzählte ihm, was vorgegangen. Dieser bewilligte sogleich ein bewaffnetes Fahrzeug/ unter dm: Commaudy eines Officiers/ und der Direction des Herrn Whittle. Das Französische Schisk wurde eingeholet/ weggeuommen/ und zu Madraß aufgebracht. Hert Law/ Französischer Gouverneur zu Pondichéry/ erkläret dieses für Unrecht/ weil die Ladung den Kaufleuten in Pondichéry eigen, war. Zwischen ihm und dem Admiral Harlarw ist seitdem ein hitzige' Correspondenz vorgefallen." '

London, den 7 April. '

.Der Prinz Ernst von. Mecklenbmg- Strelitz iß mim Svrmabend^ als den Midteses/ in Begleitung des

3

I

Obersten von Wangenheim, von hier nach Hannover aereiset.

Als sich die Gemeinen den 3ten dieses über die Mittel, die Subsidien zu heben, berathschlagten, so wurde beschloß; en, daß die Summe von 400000tyf. Sterl. welche die Oftindische Lompagne jährlich dem Staate bezahlen muß, zu den Subsidien dieses laufenden Jahres solle gebraucht werden. Auch haben sie 13000 Pf. Sterl. zur Unterhaltung der Forts und Etablissements auf der Küste don Africa, 2400 Pf. Sterl. zur Herstellung eines andern Forts auf eben der Küste, und 4200 Pf. Sterl. zur Aufmunterung für die Entdeckung der Lander gegen den Südpool, zugestanden.

Ms Vorstellung des Ritters Houghton wurde befohlen/ eine Bill einzubringen/ "zur Schadloshaltung der Könrgl. Protestantischen Unterthanen, welche sich weigern, die 39 Artikel des Glaubens-Bekenntnisses der Englischen Kirche zu unterschreiheu.

Zwrschen Heyden Parlementshausern ist wegen eines ungleichen Betragens der Thürhüter des Oberhauses gegen den Sprecher und einige Glieder des Unterhauses ein Mißverstkdniß verursacht worden. Die Gemeinen haben einen Ausschuß ernannt, über die Maaßregeln zu verathschlagen, welche zur Behauptung der Ehre der Nation, die man bey dieser Gelegenheit für beleidiget halt, am besten zu nehmen sind. Gestern ließen die Pairs die Gemeinen zur Herstellung des guten Vernehmens zwischen oeyden Hausern zu eurer Zusammenkunft nöthigen. Hierauf würde dieser Vorschlag im Unterhaare gethan, der aber, nach einigen Debatten, von der Hand gewiesen wurde.

Nachrichten aus Dublin melden, daß man bereits einige 1009 von den Insurgenten beym Kopse genommen, und ins GefangW gebracht hade, auch daß man glaube, daß die Ruhe in Irland bald wieder hergestellt seyn dürste. (Die Fortsetzung folgt.)

Paris, den 7 April.

Endlich hat das Parlement die Declaration des Königs wegen der Patil, Bullen und Breoen registerret. Zufolge derselben sollen die Bullen eher kerne Kraft haben, vis sie mit offenen Briefen versehen find. Die

Dispensationen von Derheirathungen und die Indulten für die Beueßien allein sind von dieser; Formalitäten Ausgenommen.

„Dert Marmonkel hat wirklich die Stelle eines Geschichtschreibers von Frankreich erhalten. Seit einigen Jahren; gehet hier ein Tractat mit dem Titel: Histoire

philosophique et politique des Etablissements et du Commerce des Européens dans les deux Indes, herum, welcher

Ursachen des Stils und der Fehler» Ausdrücke, die darinnen vorkommen, Aufsehen verursacht.

Herr Meßier hat den zu Limoges wahrgenommenen Kometen auch hier entdeckt. Den ersten März stand er zwischen dem Füße des Einhorns. Er ist klein, und kann schon mit den besten Ferngläsern bemerkt werden.

Ein Abt aus dem Kirchspiele von Poitiers, der vor einiger Zeit die heiligen Gefäße aus der Kirche der Lapueiner gestohlen, ist verurtheilt worden, Kirchenbuße zu thun, gehängt, und ins Feuer, geworfen zu werden, welches Urtheil auch den 21sten dieses vollzogen ist.

Haag, den 11 Avril.

„Den 5ten dieses ist der Marquis von Laallès, Königs. Französischer Ambassadeur bey dem Generalstaaten, nach

guter Hand versichern, daß der Friede

zwischen Rußland und der Pforte so gut als möglich sey.

Von gelehrten Sachen.

D. Gmelin's Cricht & de hide humanä* Libri quattuor* Traje & ad Viadrinam, impensis Braunii. €13 !i) GCLxxi*

8. 198 Seiten. Es ist diese trefenswürdigste Schrift eine weitere Ausführung einer von dem Herrn Doctor vor einigen Jahren, da er noch als Rector dem reformirten Gymnasium in Halle Vorstand, herausgegebenen Abhandlung de proferi benda ex punoribus facris Humanae, ndc,

In dem ersten Buche werden die inneren Gründe von der Untauglichkeit menschlicher Aussprüche und Zeugnisse zu einem Glaubensgrunde kurz vorgetragen, und hiernächst wird das geringe Ansehen der Kirchenväter in Glaubenssachen gezeigt. In dem zweyten wird von den Kirchenversammlungen, und insonderheit den sogenannten allgemeinen gehandelt; und dies ist der fruchtbarste und lehrreichste Theil der Schrift. Es werden sehr genaue und wohl erwiesene Nachrichten von der ersten wichtigsten derselben, der Niranischen, gesammelt; von der Veranlassung, dem Endzwecke, den Gliedern derselben, und der Art des Verfahrens. Und hieraus wird gründlich alles Vorurtheil für die Concilien und die von denselben vorgeschriebenen Lehrformen widerlegt. Das dritte handelt von den Symbolen und symbolischen Schriften, und bestätigt mit den Erklärungen der angesehensten, sonderlich alten Lehrer in beiden protestantischen Kirchen, die Entfremdung derselben von aller Einschränkung des Gewissens durch menschliche Lehrvorschriften. In dem vierten wird aus der Geschichte aller Zeiten die Untauglichkeit menschlicher Lehrbestimmungen und Lehrvorschriften zu ihrem Endzwecke, Wahrheit und Friede zu befördern, gezeigt, und freylich leicht der gegenseitige Erfolg historisch erwiesen. Hierzu kommt ein Anhang de prosequenda christianae

doctrinae capitibus, deus aus einer ve! Herrn

Doctor darüber gehaltenen Disputation besteht, und sich auch; in dem Abgetztem delter; sehr wohl schickt.

Wir haben diese ganze Schrift mit großem Vergnügen gelesen; nachdem sich solche nicht nur durch die Gründlichkeit und Fruchtbarkeit des Inhalts, sondern auch durch die Schönheit und Anmuth der Schreibart auszeichnet. Wir können sie als ein Muster davon empfehlen, und sie zeuget überdem von einer großen Belesenheit und außerordentlichem Fleiße in Sammlung zur Sache dienlicher Zeugnisse. Die freundschaftliche Zueignung derselben an den Herrn Doctor von Unny von einem reformirten Lehrer an einen Lutherischen, gehört auch zu den erfreulichen Erscheinungen für den Freund des Friedens. Wir wollen doch den Schluß der Schrift hersetzen; Quae est de fratribus, ubi ad exitum

nos Gomi-erc?m-us »- qui nobis omnibus idem patet, ejuam apertiflupjaim ef, nullus in faerb rebus moment? humanam Adem elfe. Quando enim feix skuftaque veulent hora morrali'uni rebus exemfos ad beatiore fedes euedtura, mies fa nuKai» habe bit in LN im 08 vim. Heqfue unaeretn in Concilio noufiHm'oeoqne lofö vere oeeume .i'co r de co-r.ciiab, de fyüibrjB * de decretb, de foeietate e..eklialli-,a,• nee de vliis cpmio'ßibus * - - l<f>5 door Eye as Im

JXaXj&Wf 80006 irt'Microiojei de haue <juiereturi ex hoc judicabitur, Vcbaii àimis< éxitus ñiemores id vum

çibarant ; vt olim ex praefentis viras diuerforio im%i poflrnt 225121

4

My H. G Grund am Fischmarkt sind zu haben ; t} Oechuach über die Religion. von Aiverri. - Utk. %j Prof. Nöttmas am Heg ravn rßtage. des sel. Hn. Pan.. Aiherr gedêne predigt. 4 Bl. Aus Schrerbpap. 5 Bl. 3) Spiele her kleiuenTh5lia,otzerrreueklelye drama: etscheScúcke rücke überSprüchwörter, zuBildung der Sitten der Kinoer und jungen Leute von ; bis 20 Jahren., 2 Mk. L bl, 4) Emilia. (talord, ein Trauerspiel in. 5 Aufzügen, von Horch. Ephr., Leßing. 1 Mk. 5) Die

, Stadt Hamburg nach ihrem politischen, Ökonomischen und sittlichen Zustande. 1 Mk. 6} Hamburgs Annehmlichkeiten. roßl. geheftet 12 Bl. 7) Mir vielen hübschen Humen Figuren geziertes ABC- Spiel für Binder . in einem dazu aptirten Futteral. 12. Bl. 8) neueste Reisehefchreihng durch die Vornehmsten Provinzen. der (prromanmfchen Pforte, 12 Bl. 9) Weißagungeu vom türkischen Reiche. Sl.

Wann mmm.ehro auch die fünfte. Vertheilung der zösten Hamburgtschen Stadt-Lottere») gezogen worden, jo können diejenigen,, denen die Gewinne zu Theil geworden, selbige täglich den dem Collecteur, allwo der Einsatzgeschehen, in Empfang nehmen ; wodey zu wissen, daß die Abforderuug dieser Gewinne, wie auch derjenigen. Gewinne, so aus de» vier ersten Vertheilungen etwa noch rückständig sind, lägstenv vor dem 2zsten. Iunii a. e. geschehen muß, nach Ablauf solcher Zeit aber dieser Lottere») wegen werter nichts bezahlet wrd, sondern sodann die unabgeforderten Gewinne der Kämmerey eingeliefert werden, und dem Publico zum Besten anheim fassen.. Hrnächst wrd auch hiermit bekannt gemacht, daß am rzsteu März a. o. die 57ste Hamburgische Stadt-Lärçy publiciret worden. Dieselbe bestehet ans 3000 Loosen, in 5. Classen vertheilet, ä 2, 6ß/ io, und 7 Mark per Loos. Es sind in dieser Lotteren 4040 Gewinne, und 82, Nebengewinne, worm ter die größten 1 à 20000 i 4 12000, z k 6000, 1 a 5000, 2 à 4000, 4 à ZOOO, 3, à. 2090, 4 k 1500, und 18 à icoo. Mark. Die erste Vertheilung nmd längstens präc »e auf den igten May a. c. gezogen werden, wie solches alles mit »nehrerem aus dem bey den bekam t n Cvlleeteurs gratis abzulangenden Plan zu ersehen ist..

Da am bevorstehenden riten May dieses Jahres die Accise von dem. fremden Hier außerhalb der Stadt aus 4 sichre, vom 15ten May 1772. an, und dis den izten May 1776. öffentlich vor der Kammerey an den Meist-'bietenden, unter Denen an das Rachhaus und der Börse afflgrten Conditionen, verpachtet werden soll: Als wird solches den Liebhabern zu- dieser Pacht auch hie- mit bekannt gemacht. Hamburg, den 13ten April, 1772.

Haarburg. Nachbeschriebene Sachen sind in der Wohnung der bey hiesigem Königl. Chursürftl. Amte in Verhaft sitzenden Anna, Maria Elmers, perer Flüngen Wittwe, gefunden worden, als 5 13, weiße barunwollene rothgestreifte rmgetragene Mützen, In: wendig mit Reiffeln; 4 halbseidene rothgestrerste neue Schnupftücher, wovon zwey. noch nicht von einander; geschnitten sind; 2 leinene we:ß- und. blaugestreifte Schnupftücher, wovon einer ungesurnt ist; 62 Ellen einfacher roth- und weißgestrelfter seidener Band;

z Paar neue castorne Manns: Handfchue, das eine mit bunten Aufschlag, das zweyte weiß gedramt; z Paar feine weiße: lemens Franens-Strümpfe; ohrrgefghr xx, Men. blauen. Drognet, zum Theil zu Mäs-Cawk

sölerrt zugeschwftten; 5 Stück sehr feinc kleine englische Feilen; 1 ganz klemer feiner Bohrer,, z. neue kleine Taschen-Messer, deren Handgriske von Meßing mit emaisstrten Blumen; 4 neue rauhe. Mützen mit Rauchwerk emgefaßt, mit grünen Sammet und grünen Evers lating üdrrzogen, auch mit goldenen Litzen und goldenen Quast besetzt; 6 neue kleine runde Schlösser mit vier Schlüssel; zD Ellen goldenen Figur-Band; 2 Stück brau»; geblümtene Cbm, wovon zu zwey bereits fertigen Manns - Futterhemden genommen ist; i neues Messer und Gabel mit. Handgrisk von rothgebeizten Knochen, nebst einer Scheide; i neuer Manns-Hutt Da nun die Vermuthung eintritt, daß dieses gestohlnes Gut sey, zumal andere geraubte Sachen bey der Arrestantinn vorgefunden sind; so kann dasjenige, wovon das Eigerrthum bescheiniget ist, sodann fordersatzamst zurückgenommen. werden. Haarburg, de» r7stey März, 177

Aus Rönigl. und Lhurfürstl. Amte.

Brandes, dieser. Xe)^ter. Jacobi. Xrovenfelölz»

Auf Ansuchen des weys. Gvhgrefen Johann Franz Burchard Zartmann zu Heiligendorf Hinterbliebene Intestat - Erden wer den alle diejenigen, welche an dessen Verlassenschast aus irgend einem Grunde eine rechtliche Forderung oder Anspruch zu haben vermeynen, hiedurch eitiret und verabladet, sich den zosten April, als den Sonnabend nach Quasimodogeniti, bey hiesigem Amte einzuffnden, ihre ctwanigen Forderungen gehörigennaßen anzugeben und zu bescheinigen, mit der ausdrückliche»! Verwarnung, daß diejenigen, so in termino nicht erscheinen werden, mit ihren Creditis demnächst nicht weiter gehöret, sondern damit gänzlich praciubiret seyn sollen» Decretum Fallersleben, den 29sten Februar, 1772.

Rönigl. und Churfürstl. Amt»

f. H. Strube.

Al- Elisabeth Orrern, Harm Königs Wittwe zu Dibbersen, hiesigen Amts, Todes verfahren, und außer einer» Sohn Johann Percer König, welcher Königs. Preußische Kriegsdienste genommen haben soll, keine Leibeserden hinkerlassen.- So wird derselbe, oder dessen et vantage Leibeserben hiemittelsk eitiret, längstens innerhach einem Jahre und sechs Wochen nach Bekanntmqdnwa dieses allhier sich zu melden, und nach geschehener Legitimation. diele geringfügige Erbschaft in Empfang zu nehmen; anderer Gestalt nach Ablauf dieser Fi rst, denen Rechten gemäß, andenvejr verfahren werden soll, Harburg, den 28sten Februar, 177

Königl. und Churfürstl. Amt hieselbst.

Brandes. Meyer. Keysler Jacobi. Kronenfeldt.

Es ist annoch ein moderner wohlconditionirter zweysitziaep Staatswagen mit grünen Sammet ausgeschlagen, mit Spiegelgläsern versehen, und eiserne Axen, untet der Hand zu verkaufen; imaleichen eine Pariser Chaise, Englischs Pferde-Geschirt zu 6 Pferden, und drev schwarze Hengste, Dänischer Race ein von 6lahr, ern von 7, und das dritte von 9 Jahr, Wer solche zu kaufen Lust bat, beliebe sich bey Hn. Victor Lud. Klop-stock im Eremon zu melden.

Von dieser Staats- und gelehrten Zeitung werden wöchentlich 4 Stück bey sel. G. C. Grunds Erben am Fischmarkt ausgegeben.

1

Mit allergnädigster Kayserlichen Freyheit.

Staats- und Gelehrte Zeitung

Des Hamburgischen unpartheyischen

CORRESPONDENTEN.

**Anno 1772. (Am Sonnabend, den 18 April.) Num.
63.**

Copenhagen, den 14 April.

Unterm 8ten dieses in Ludwig von Edelack, Major von Der Infanterie, und Caprtain bey dem Oldenburgischeu Infanterie-Regiment, zum Zoll und Licent-Emnehmer zu Glückstadt bestellt worden. Als am leàerwichenen Sonnabend, in Sr. Königl. Majestät, des Erbprinzen Friedrichs, der hiesigen fremden und König!. Minister Gegenwart, die 2 neuerbauteten Kriegsschiffe, Holstein und Dannebrog, vom Stapel gelasten wurden, so hielt der Probst Hee bey dieser Gelegenheit eine sehr rührende Rede, wozu der Text aus Luc. 22. v. 38. Hert! siehe, hier sind zwey Schwerdrer, genommen war. Der Erfinder einer Maschine zur Reinigung des hiesigen Havens, deren wir am vorigen Posttage gedacht, und welche von dem Könige und Allerhöchstderoselbeu Gefolge in Augenschein genommen, und sehr approbiret worden, heißt Stephan Hammer, ein Mann, der bereits der hiesigen Königl. Landhaushaltungs- Gesellschaft eine Pflugmühle im Kleinen vorgewiesen, die er nun nach ordentlicher Größe verfertiget, und durch verschiedene nützliche Erfindungen sich bekannt gemacht hat. Nachdem Se. Königl. Majestät sowol das Abläufen der beyden Kriegsschiske angesehen, als auch dem gedachten Erfinder der neuen Maschinen Ihren alletgnadigstenBeyfall zu erkennen gegeben hatten: so begaben Merhöchstdieselben sich in Begleitung des Erbprinzen nach Charlottenlund, um daselbst die Mittagstafel zu halten. Gegen Abend kehrten Se.Königl. Majestät, nebst dem Erbprinzen,zurück, und beehrten das Dänische Theater mit Ihrer hohen Gegenwart, worauf das angezeigte Oratorium Ihrer hohen

Gegenwart, Zwischen den beyden Oratorium aufgeführt wurde. Zwischen den beyden geschickten Herrn Zeiger ein Violin-Solo von det Gedachtes Concert ist in Gegenwart des Königs gestern wieder an oberwähntem Orte ausgesühret worden, und hat Hert Ziele durch ein Solo aus der Flöte, zwischen

desselben Aßtherlungen, sich den Beyfall der Zuhörer erworben. Am Sonntage haben Se. Königl. Majestät sowol zu Mittage, als Abend bey der Königin» Julian- Maria gespeiset. Gestern war Apartement bey Hoe. Die Inquisitions-Commißion wurde gestern auf dem Schlosse gehalten. CSS Heute haben Se. Majestät, in Begleitung des Erbprinzen, mit einem ansehnlichen Gefolge, die Mittags Mahlzeit auf Charlottenlund einzunehmen geruhet ' Wir haben in diesen Tagen hier den Dorschmack des Frühlings empfunden, indem das Wetter außerordentlich gelinde und angenehm gewesen ist, und des Nachts es entweder gar nicht) oder doch nur sehr wenig gefroren hat. Heute ist ein erquickender Neger: eingefallen, dessen Wirkung uns hoffen laßt, daß wir bald das Vergnügen genießen werden, nufere Baume mit jungen: Laube, und Garten und Felder mit neuem Grüne gezieret zu sehen. Das Winterkorn ist an allen Orten erwünscht, und läßt ein gesegnetes Jahr hoffen, wena wir so glücklich sind, daß die Nachtfröste fernerhin ausbleiben, und durch die gar zu gelinde Witterung nicht das Ungeziefer zu häufig hervorgebracht wird. Nur wünschten wir, daß das gute Wetter einen merklichen Einfluß auf die Vertreibung der Krankheiten haben möchte, woran viele darnieder liegen. Inzwischen geben uns erfahrene Aerzte die Versicherung!, daß die Maserkrankheiten, die hier graßren, so gefährlich nicht sind, wenn man der Gewalt derselben nur gleich zu Anfänge durch dienliche Arzeneyen vorbeugt. Türkische Grenze, vom 31 März. Man sagt, der aus Belgrad angekommene Pacha werde zur Vertheidigung der an dem Eingänge des schwarzen Meers gelegenen Schlösser gebraucht werden. Nächstens sollen von Constantinopel auch 2. Kriegsschiffe, von 64 Kanonen, die von den Dardanellen daselbst angekommen sind, dahin geschickt werden. Man weiß.

2

h]

daß die Russeu zuAsoph an der Ausrüstung einer Flotte arbeiten/ welche im schwarzen Meere agrren, und von dem Admiral Knowles commandirt werden sott. Das Embargo auf die fremden Schiffe/ welche von Conjsiantinopel nach den Dardanellen grengen, ist wieder aufgehoben. Es war solches wegen einer geheimen Expedition veranstaltet worden/ zu welcher 2, Algierische Chebecken/ i Fregatte und einige Gallioten bestimmt worden/ die auch wirklich ausgelaufen sind/ ohne daß man weiß/ wohin.

London, den IO April,

Gestern wurde ein geheimer Rath in Gegenwart des Königs zu St. James gehalten. Die Irländische Unruhe ist nunmehr in so ferne gestittet, daß Ordre nach Schottland an die Regimenter/ die nach Irland hatten übersetzen sollen/ abgefertiget worden/ dis aus fernem Befehl Halte zu machen. Die Vornehmsten der stählernen Herzen sind in Verhaft/ und es war die Frage/ ob sie in ihren Districten sollten zum Verhör gebracht und gerichtet/ oder ob sie sollten nach Dublin gebracht werden. Das Letzte wurde von dem Irländischen Parlemt für nothwendig angesehen/ und eine Acte verfertiget/ die bereits den Königl. Assené erhalten hat/ daß sie nach Dublin gebracht werden sollen. Die Ursacheast, daß diese Tumultuanten die größte Hoffnung haben, von den Leuten in ihrem eigenen District geschntzet zu werden/ ungeachtet ihrer großen Verbrechen; zu Dublin aber haben sie dergleichen nicht zu erwarten.

Es ist im geheimen Rath beschlossen/ mehr Kriegsschiffs nach Ostindien zu senden, alle wohl bemannet/ und mit ihrer völligen Anzahl von Marine-Soldaten. Admiral Harland behält das Commando der Flotte daselbst; sein Schisk aber/ Northumberland, ist nach Hause beordert/ weil es ausgebessert werden muß. Es führet 70 Kanonen. Dagegen ist das Schiff/der Monarch/ vvy 74 Kanonen, zum Admirals dellimmet, welches befehligetnebst andern nach Ostindien abzusegeln.

... -Ote Ostrndische Compagnie hat vorgestern ihre jährliche Versammlung gehalten/ um 24 neue Directores iu erwählen. Nach Endigung der Sachen im Parlemt wegen der Angelegenheiten dieser Compagnie ist man der Meynung, daß ein Hofgericht in Indien werde gngestellt werden, welches aus einem Präsidenten/ der dem Kanzler vor; England ähnlich seyn wird/ und verschiedenen andern Richtern/ von welchen nicht an die Compagnie, sondern an das Parlemt in England kann appettrret werden, bestehen sott. Es liegt dem Hofe Md der Englischen Nation viel daran/ daß man die Besitzungen daselbst behalten möge/ daß Land und Einwohner allda geschntzet/ in Friede und Ruhe regieret, und in glückseligen Stand erhalten werden. Die Handlung der Compagnie ist groß genug/ und bringt Geld genug cin, Man sichtet das aus ihrer beständigen Andauung neuer Waarenhäuser; sie haben.derselben so viel und so gros)/ daß mau sehr viele andere gemeine Häuser auf dem Grund/ wo sie stehen, erbauen könnte.

. "Die Bratension des Herrn Irwin/ wegen der Ersindung ferner Maschine/ das Seewasser süß zu machen/ ist vom Unterhause untersucht worden. Man hat aber Må/ daß Hert Irwrn nicht eigentlich der erste Er: finder derselben sey, und wird er also keine Belohnung

DAL CINE Verordnung bekannt gewacht/ kraft welcher alle diejenigen/ die Aemter

und Salair haben, und dieselben Nicht selbst abwarten, sondern abwesend sind/ von jedem Pf. Sterl. ihres Salairs 4 Schill, an den Staat bezahlen sotten. Sollte dergleichen Verordnung hier in England gemacht werden, so würde es jährlich dem Staate einige Millionen eindringen... Es sind zum Exempel verschiedene Geistliche in England, die ihre Gemeinde nur einmal im Jahr sehen, und dieses, wenn sie ihr Salair abholen.

Mit dem Capitain Lindsay ist ein Lieutenant und dessen Sohn aus Ostindien hier angelanget. Dieser Lieutenant segelte vor z Jahren, um die Zeit, da die 3 Supervisores nach Ostindien abgiengen, von denen man nachher nichts weiter gchöret hat, eben dahin. Das Schisk lies in einen Haven der Insel Madagascar ein, und hier traf den Lieutenant und dessen Sohn das Unglück, daß sie am Lande zurückgelassen wurden, weil das Schisk durch einen Sturm vom Anker gerissen, und in die See getrieben wurde. So bald die Einwohner des Landes ihn in diesem hülflosm Zustand erblickten, nahmen sie ihn und seinen Sohn gefangen, zogen sie nackend aus, und nahmen die Kleider zu sich; doch thaten sie ihnen weiter kein Leid, als daß sie selbige vom Ufer, wo sie gefangen genommen worden, an einen andern sehr weit entfernten Ort der Insel brachten. Dasselbst hat dieser Mann mit seinem Sohne 20 Monate gelebet. Das offene Feld war Tag und Nacht ihr Aufenthalt, und ihre Speise waren Wurzeln. Durch das Clima ist ihre Gesichtsfarbe so verändert worden, daß sie wie die wirklichen Einwohner von Madagascar ausschen. Capitain Lindsay hat den Lieutenant den Directoren der Ostindischen Compagnie vorgestellt, welche ihm ein Geschenk von 500 Pf. Sterl. gemacht, und ihn der Admiralität zu seiner Beförderung empfohlen haben.

Admiral Harland, der nun in Ostindien ist, beuchtet in einem Briefe, daß ihm des Herrn Harrisons Zeit: sager auf seiner Reise nach Ostindien große Dienste gethan habe. Er war mit seinem Schiske und den übrigen seiner Eskadre in der See um Madagascar. Seine eigene Observationen und der Zeitsager waren ungemein unterschieden. In dieser Verwirrung war die Frage, ob er den ersten oder dem zweyten folgen solle. Erst wollte er sich nach seinen eigenen Bemerkungen richten; da es aber finster wurde, entschloß er sich, dem Zeitsager zu folgen. Der Ausgang zeigte, daß er würde in Gefahr gekommen feyn, Schiffbruch zu leiden, wenn er sich nach seinen Observationen gerichtet hatte. Der Zeitsager brachte ihn sicher in den Haven zu Madagascar. Dieses ist die erste Probe und die erste Nachricht, daß sich ein Kriegsschisk eines Zeitsagers bedienet habe.

Die Petition der Freymaurer, durch eine Acte für eine incorporirte Societät erkläret zu werden, wird nicht durchgehen; hingegen dürfte die Marine-Societät, welche eben dieses verlanget, vermuthlich ihren Zweck erreichen.

Briefe von Dundee aus Schottland melden, daß die Theurung der Lebensmittel daselbst so groß sey, daß die armen Einwohner angefangen haben, die Kornhäuser in den dasigen Gegenden zu plündern. In England ist es auch theuer, aber noch ziemlich ruhig. Indessen hat der Mayor und Rath zu Liverpool eine Bittschrift an das Parlemt übergeben, die Einfuhr des Kornes ans America zu erlauben.

Dreier Tagen wurde in einer Straße in London, genannt Fleet- Street, gegraben, um einen Maus zu

3

VMM Man fand ein metallenes Bild/ welches durch die Lange der Zeit sehr .schlecht allsah. Auf genaue Betrachtung desselben sähe man, daß es das Bildniß der Göttinn Astarte sey, welche in alten Zeiten von den Tyriern verehret worden. Hatten die Tyrier vor Alters eine große Handlung mit England getrieben, so wäre zu vermuthen, daß sie die Verehrung ihrer Göttin» auch in England eingesühret, und zu dem Ende derselben Bild unter die Britten gebracht hatten.

Marseille, den 4 April.

. Nach Briefen aus Cairo hat Aly Bey die Söhne des Kayfers von Maroceo, welche daselbst angelanget sind, um als Pilger nach Mecca zu reisen, mit vieler Di: ftinction Aus Smirna wird gemeldet, daß die Pforte den Cara OsmanuOglou zum großen Vergnügen der Einwohner und besonders der Europäer zum Gouverneur daselbst lassen wird.

Paris, den 10 April.

. Ern Klerdermacher in dieser Stadt, Namens Serrafin, überreichte der König!. Akademie der Wissenschaften im Jahr 1770. eine Beschreibung der Regeln der Kleidermacherskunst, welche ihm nach angestellter Untersuchung derselben das Zeugniß gegeben, daß er seine Kunst zu einer großen Vollkommenheit gebracht hatte. Dieser Serrasm hat ein Cabinet, in welchem eine Sammlung von alt-und neumodischen Kleidern aus allen 4 Welttheilen, mit allen Veränderungen, welche die Mode in selbigen von ro zu io Jahren hervorgebracht hat, befindlich ist. Er hat Lo verschiedene abgeschnittene Stücke von Kleidern, die jedes nach besondern Regeln verfertigt sind. Er arbeitet nicht nur mit gutem Geschmack fürs Theater, sondern hat auch eine neue Art von Kleidung für Soldaten ausgefunden. Er wird nächstens einen Mantel aufweisen, welcher der Bewegung des Körpers nicht allein nicht hinderlich ist, sondern dessen sich der Soldat auch auf dem Marsch, und sogar in einer Bataille bedienen kann, Unsere Schauplätze, besonders die Oper, find jetzt, da es zum Schluß gehet, sehr voll. Man hat jedesmal in der letzten über ibccoörnè eingenommen. Sonst haben sich

auch in der vorigen Woche io, bis 12 Personen ersauft.

Wien, den 8 Aprrl.

Der Königl. Pohlmsche Gesandte ,hat nun ein Jahrs-Quartier gemiethet, und mit dem Haus-Eiaenthümer einen Bestand-Contract auf 7 Jahre gemacht.

In Böhmen sollen ioooooMenfchen tn einem Jahre gestorben semi, worunter 4000 in Zeit von 7 Tagen ihr Leben geendiget. In einigen Kreisen essen die Einwohner noch Baumrinde, statt des Brodts; indessen haben Se. Majestät, der Kayfer, durch Dero väterliche Vorsorge, die Hauptstadt, und fast die Hälfte des Königreichs, vom Mangel errettet.

Zu Klagensurt find den 24sten Marz einige Hauser abgebrannt. Man hat an 3 Orten Feuer angelegt gefunden ; es sind deswegen die nöthigen Sicherheits-Anstalten getroffen. , ■ * ■ _ „ Ä .

, _ „ Ä . Dem Vernehmen nach hat sich der Graf von Koller den Gesandtschaftsposten zu Warschau verbeten, und ist selbiger einem Ungarischen Herrn Baron von Revisky übertragen worden, welcher nächstens dahin abgehen wird. ^ ^ RR ... RE

^ ^ ... E Vor einigen Tagen ist der Hert von ientt<h, welcher 0 der Staatvkanzeley in den Orientalischen Geschäft der Staatvkanzeley inder Ortenraltschen Gema

abgererset, um den daselbst befindlichen Kayftrl. Königl. Minister, Herrn von Thugut, abzulösen, und das Interesse unsers Hofes bey der Pforte zu besorgen.

Verschiedene Umstände machen erneu Friedens-Cougrefß zu Bucharcst oder Jassy immer wahrscheinlicher.

Brussel, den 12 Aprrl.

Jhro Majestät, die Kanferinn haben eine Négociation von z Millionen Gulden Wechselgeld ausgeschrieben. Sie soll den izten dieses allhier in dem Comtort der Witkwe de Nettine öc Sodn, Hofbanquier-, gegen 4 pro Cent eröffnet werden. Nach Verlauf von 10 Jahren wird man jährlich 600000 Gulden von der Hauptsumme wieder abbezahlen, und damit bis zur Tilgung des ganzen Capitals fortfahren. Alle, welche noch vor dem bevorstehenden Monat Julii Obligationen nehmen, werden die Prämie von r Jahr Interesse genießen.

Von gelehrten Sachen.

ce M. Peter «gern. Beckers, Pa st. an. der Sk. Jäcoos"Kirchr, Entwürfe feiner im Jahr 1771. gehalte: nen nen predigten über die Lvangelischen Texte. Lübeck, "zu bekommen bey Georg Christian Green, E. Hoched'l. e Hochwo. Raths Buchdrucker." Wir haben schon seit einigen Jahren die Entwürfe der Predigten des Herrn M. Beckers in Lübeck als solche angezeigt, die in Absicht auf die gewählten Materien und deren gründliche Ausführung vorzüglichen Beyfall verdienten, und wir haben nicht Ursache, unser Urtheil über den gegenwärtigen Jahrgang zu ändern. Die Liebhaber eines gründlichen und wohlgeschriebenen Kanzel-Unterrichts werden diese Entwürfe mit Vergnügen und. zu ihrer wahren Erbauung lesen. Hier sind einige Materien, über welche der Hert Verfasser in dem vorigen Jahr gepredigei: Am Sonntage Invocavit, Spr. 30,9. Die Sünden, zu welchen der Mensch.bey der traurigen Empfindung des Mangels versucht wird, 1) was sind dieses für Sünden? 2) wie soll.ein Christ diese Sünden vermeiden? Auf Latgre: Der Christ in der Einsamkeit, i). in welcher Absicht erwählet ein Christ die Einsamkeit? 2) womit beschäftigtiget er sich in der Einsamkeit? Am Sonntage Trinitatis: Mm Nachdenken Wer die Lehren der Religion, r) was heißet es, Wer die Lehren der Religion Nachdenken ? 2) welchen Nutzen ein solches Nachdenken? Am 6ten Trinitatis: Der schädliche Einfluß alter Gewohnheiten auf das Christenthüm, 0 wenn dergleichen Gewohnheiten uns gegen die richtige und deutliche Erckntniß der christlichen Religion gleichgültig machen; 23 wenn sie uns von dem nothwendigen Ernste und Eifer im Christenthüm zurückhalten; 3) wenn sie den Werth gewisser gottesdienstlicher Handlungen bestimmen. Am ofen Trinitatis: Die schädliche Verwechselung natürlicher Empfindungen mit den Emofindungen der Religion, i) wird an sich betrachtet ; 2) das Schädliche dieser Verwechselung wird gezeigt, (Diese Predigt ist-auch besonders abgedruckt.) Am izten' Trinitatis ; Warum ist uns nicht erlaubt/ die, welche einer irrigen Religion zugethan sind, zu hasse»/ r) weil die allgemeine Menschenliebe sich auch über die erstrecken soll, welche inder Religion ganz falsche Grundfäße haben; 2) weil dergleichen Haß und Lieblosigkeit dem wahren Christenthüm nachtheiug ist, da hingegen c

Liebe die VF orftrofitchEatf dessekk allgemeine Liebe die Vortrefflichkeit desselb

e0 der Staatvkanzeley in den Orientalischen Geschäftey der Staatvkanzeley inder Ortenraltschen Gema

Leu gebraucht worden- von hier nach CommrMrwpeL

Liebe die VF orftrofitchEatf dessekk eine allgemeine Liebe die Vortrefflichkeit desselben preiset. Am Listen Trinitatis: Kann ein Mensch den eigentlichen Zeitpunkt seiner Bekehrung bestimmen ? Diese

Frage wird 0 erklärt »nd bestimmt, 2.) entschieden. (Dieser Jahrgang der Entwürfe, wie auch die von den vorhergehenden Jahren, sind allhier dey H. C. Grund am Fischmarkt à 2 Mk. zu haben.)

Nachricht.

Oer Buchhändler Joachim Pauli, zu Berlin machet hiedurch einem geehrten Publicum bekannt, wie er gesonnen fen, dm deutschen Freunden der Natur und Oekonomie künftig um einen sehr billigen Preis 2 ungemein schätzbare Werke in ihrer Muttersprache zu liefern. Er veranstaltet nämlich anjetzo eine gute Me: bersesug D

TD von des Herrn Valmom de Bomare vierionait-e d'Histoire Naturelle in XII. Th eile».

L) von dem ganz neuen Dictionnaire Encyclopédique in XVI. Bänden, welche bèyde seit 1769-72. zu Vverdon in der Schweiz gedruckt worden. Sie enthalten beyde, nach dem Ausspruch aller Kenner/ einen großen MLchthttM physikalischer Wahrheiten und Merkwürdigkeiten; dennoch sind sie auch beyde noch vieler wichtigen Ansätze fähig, welche die Herren Uebersetzer mit guter Wahl und in hinlänglicher Menge zu Liefern gedenken; wie denn auch der Verleger sich erbietet, alle zur nahem Erläuterung nvthwendige Kupfer sauber und ohne eigennützigte Zurückhaltung stechen zu lassem und also von Heyden Werken das Vollständigste und WtzlLchsse zu liefern/ was man von Männern erwarten kann, die sich Ln Heyden Fachern schon mit Vortheil gezeigt. Da erwähnter Buchhändler Pauli auch schon 5 Bände von einer neuen mit Zusätzen vermehrten Nebersetzung der Du ohen Geschichte der Natur mit vielem Beyfall drucken lassenj so ist er entschlossen/auch 3} eine vollständige Französische Ausgabe mit allen im Deutschen angebrachten Zusätze»/ Vermehrungen und Verbesserungen zu liefere und überhaupt letzterm Werke sowol, als dem ersten/ alle mögliche Vollkommenheiten ertheteln zu lassen. Alle drey Werke sollen den Liebhabern so wohlfeil/ als immer möglich ist, gegen . Pränumeration übergehen werden, und wird man sorgen/ dass von den Deutschen das Alphabet auf groß Papier nicht über 12 Gr. und von dem Französischen nicht über 16 Gr. zu stehen kommt. Sowol von dein letztem/ als von den Heyden ersten Werken . Nr. 1. u, 2. sind in erwähnter und den vornehmsten deutschen Buchhandlungen ausführlichere Nachrichten oder Avertissements zu haben, in welchen das Publicum etwas näher von den Vortheilen der Pränumeration/ von den billigen Vergeltungen derjenigen, die sich zur Annahme des Vorschusses entschließen, von den Vorzügen dieser ttedersetzung, und von allem näher unterrichtet werden, was man deshalb vorher zu wissen verlangen kann. Berlin, den uten April, 1772. Pauli.

Bey Buchenröder und Ritter in Hamburg, wie auch bey H. C. Grund am Fischmarkt, und auswärtig an den gewöhnlichen Orten, ist für 8 bl. zu haben : Empfindsame Reisen durch die Visiten - Zimmer am Ostertage; zweyees Geschenk an die Weltbürger. Cosmopolis. 1772, Imgleichen ist eben daselbst für 8 fl. zu bekommen: D. Marks Geschrchee vom Martini - Abend und vom Martins-Mann.

^ Da am bevorstehenden i tten May dieses Jahres die Accise von dem fremden Bier außerhalb der Stadt auf 4 Jahre, vom izten May 177^ an, und dis den iztert

May 1776. öffentilch vor der Kümmeren an den Meistbietenden, unter denen an das Ruthhaus und der Börse affiguten Conditionen, verpachtet werden soll: Als wird solches den Liebhabern zu dieser Pacht auch hiemrt bekannt gemacht, Hamburg, den i7tenApril, 1772.

Alle diejenigen, welche an der Verlauffemchast des jüngsthin verstorbenen Lieutenant Jung - Stuterheimfs schen Regiments, Herrn von Anvers, vel ex jure credm vel ex alio capite rechtliche Ansprüche zu haben ver, meynen, werden hiemir cttiret und erfordert, a dato Hinnen 9 Wochen, und zwar in Termini den 8ten April, 29sten April und ^sten May dieses Jahres, welcher letztere zugleich pro Término praeclufivo bezielet wird, vor denen Gerichten des König!. Preußischen Infanterie-Regiments von Jung - Stuterheim zu erscheinen, ihre Forderungen, wie sie solche durch Documente oder auf andere rechtliche Art zu veriffciren vermeyncn, ad Aca anzuzeigen, und rations juftiieationis mit dem Curatore hereditatis darüber zu verfahren. Diejenigen aber, welche sich mit Ablauf des letztern Termini nicht gemeldet, oder aber, wenn gleich solches vvrhero geschehen, ihre Forderungen nicht gehörig justisiciret, haben zu gewärtigen, daß sie damit nicht weiter gehöret, sondern ihnen durch ein in ultimo Termino zu publieirendes Erkenntniß ein ewiges Stillschweigen auferleget werde. Signatum Magdeburg , den Ilten März, 17720

Die Gerichte des Ronigl. preußischen Infanterie - Regiments von Jung - Stucerheim.

Haarburg. Nachbeschriebene Sachen sind In der Wohnung der bey hiesigem König!. Churfürstl. Amte in Verhaft sitzenden Anna Maria Elmers, Peter Flüggen Wittwe, gefunden worden, als: 13 weiße baumwollene rothgestceiste ungetragene Mühen, inwendig mit Rrrffeln; 4 halbseidene rothgestreifte neue Schnupftücher, wovon zwey noch nicht von einander geschnitten sind; r leinene weiß- und blaugestpeifte Schnupftücher,

wovon einer ungesäumt ist; 67 Ellen einfacher roth- und weißgestreifter seidener Band; 2 Paar neue castorne Manns-Handschie, das eine mit bunten Ausschlag, das zweyte weiß gebräunt; 3 Paar feine weiße leinene Frauens - Strümpfe; ohngefähr h Ellen blauen Droguet, zum Theil Manns-Camisölern zugeschnitten; 5 Stück sehr feine kleine englische Feilen; i ganz kleiner feiner Bohrer; 3 neue kleine Laschen - Messer, deren Handgriske von Meßing mit emallirten Blumen; 4 neue rauhe Mützen nuit Rauchwerk eingefaßt, mit grünen Sammet und grünen Everlasting überzogen, auch mit goldenen Litzen und goldene» Quast besetzt; 6 neue kleine runde Schlösser mit vier Schlüssel; 57 Ellen goldenen Figur - Band; 2 Stück braun geblühten Chis, wovon zu zwey bereits fertigen Manns-Futterhemden genommen ist; i neues Messer und Gabel mit Handgrisk von rothgebeizten Knochen, nebst einer Scheide; r neuer Manns-Hut. Da nun die Vermuthung eintritt, daß dieses gestohlne Gut sey, zumal andere geraubte Sachen bey der Arrestantinn vorgefunden sind; so kann dasjenige, wovon das Eigenthum bescheiniget ist, sodann fordersamst zurückgenommen werden. Haarburg, den 27ste» März, 177

Aus Ronigl. und Lhurfurstl. Amte.

Brander. Meyer. Kcysler. Jacobi» Kronen fei

1

Mit allergnädigster Kayserlichen Freyheit.

Staats- und Gelehrte Zeitung

Des Hamburgischen unpartheyischen

CORRESPONDENTEN.

**Anno 1772. (Am Mittewochen, den 22 April.)
Num. 65.**

Copenhagen, dm 18 April. Se. Königl. Majestät haben attergnädigst geruhet, unterm 7ten dieses, den Committirten in der Deutschen Kammer, Herrn Capitain von Gerstenberg, zugleich zum Mitglieds in der Commerz-Deputation zu ernennen. Am Montage wurde die Inquisitions-Commission auf dem Schlosse gehalten. Sonst hört man von den Staatsgefangenen nichts Neues, welches besonders anzumerkeu wäre. Wie die Rede geht, so ist der General-Fiscal Vivet mir Betreibung des von ihm als Actor zu führenden Processes so weit gekommen, daß er, sowol den Grafen Struensee als den Grafen Brandt, citiret hat, um sich wider die Anklagen, welche er, wegen ihrer begangenen Vergehungen, in der Inquisitions -Commipion Vorbringen wird, zu vertheidigen, und glaubet man, daß der Proceß sehr bald ausgemacht werden könne, zumal, da man für gewiß behauptet, daß nicht nur diese beyden, sondern auch die übrigen Staatsgefangenen alles dasjenige freywillig einge standen haben, was die angeordnete Znquismous-Commisïon, um von der wahren Beschaffenheit der Sache eines jeden besonders die genaueste Kenntniß einzuziehen, zu wissen begehret, um darüber der Wahrheit und den Gesetzen gemäß, ein gerechtes Urtheil fällen zu können. Zn diesen Tagen ist der hiesige Königl. Cabinets-Courier Brummer zurückgekommen; auch sind 2 Englische Couriers von London angelangt. Ihre Majestät , die Königin Juliana Maria,

welche seit einiger Zeit mit einer Unpäßlichkeit überfallen gewesen, sind zum Vergnügen des hohen König!. Hauses, und zur Freude aller rechtschaffenen Unterthanen, nnnmehro vollkommen wieder hergestellt. Das hiesige Königl. Collegium Mcdicum hat auf Befehl des Königs eine neue Médicinal-Tare in Druck gehen lassen, wornach die Apotheker in den Königreichen Dännemark und Norwegen die in der Pharmaeopoea Danica ausgezeichneten Simplicia und Compostta verkaufen sollen. In hiesiger Residenzstadt sind fast an jedem Tage dieser Woche Paßions-Concerte gehalten worden. Am Montaaewurde das schon angezeigte Concerto Spirituale auf dem Theater des Dänischen Comödien-Hauses; am Dienstage eine Dänische Paßions-

Cantate, wovon der Hert Capellmeister Scheibe die Musik, und der Hert Johannes Ewald die Poesie verfertigt hatten, auf dem Brauer-Gelags-Hause; am Mittewochen vorhingedachtes Concerto Spirituale im Dänischen Comödienhause, und am Donnerstage das bekannte Stabat Mater Dolorosa von der sogenannten Rathhaus-Straße musikalischen Gesellschaft auf dem Brauer-Gelags-Hause aufgeführt. Se. Königl. Majestät sind in Begleitung des Erbprinzen mit einigen Hof Cavaliers diesen Nachmittag gegen 2 Uhr nach Charlottenlund gefahren, um daselbst die Mittagsmahlzeit einzunehmen, und werden Allerhöchstdieselben gegen Abend zurückkommen, um ein neues Concerto Spirituale aumhöM, welches im Apartements-Saal auf dem Schlosse Christians-

2

bürg in Allerhöchstderoselben Gegenwart wird ausge: führet werden, und von einem gewissen vornehmen Italienischen Cavalier mit sehr vielem Geschmack componiret seyn soll.

Wir müssen einige Fehler verbessern, welche bey der Bestimmung des jährlichen Gehalts des künftigen Oberhofmeisters, Obersten Penz, der beyden HofCavaliers (nicht Kammerjuncker) und der Hof-Damen, die in Diensten der Königin« Carolina Mathilda bleiben, in Nr. 59. dieser Zeitungen begangen worden. Der Oberste Penz genießt künftighin (außer was ihm sein Regiment als Chef einbringt) als Ober-Hofmeister 960 Rthlr. ein jeder Hof-Cavalier (außer was er nach seiner Bedienung im Militair-Etat empfangt) 360 Rthlr. und jede Hof-Dame jährlich 350 Rthlr. und bestehet die Anzahl der für den neuen Hof-Etat angenommenen und bereits wirklich reglementirten Personen in 37, die nachher wieder ihre Bedienten haben, welche aber von ihnen selbst salariret werden.

Beschluß der Nachrichten aus London, vom 10 April.

(Die Briefe vom 14ten dieses fehlen.)

Vorgestern wurde der Rath von London versank melt, und die Theuring der Lebensmittel in Vorschlag gebracht. Es wurde beschlossen, eine Bittschrift an das Parlement einzugeben, um die freye Einfuhr des Kornes von America zu erlauben. Diese Petition sollte von den beyden Sheriffs, den Herren Wilkes und Bull, dem Unterhause überreicht werden. Hert Wilkes entschuldigte sich mit seinem Privilegio, als Parlememsglied für die Grafschaft Middlesex, daß er keine Bittschrift in einer Versammlung überreichen könnte, davon er selbst ein Mitglied wäre. Seine Rede wurde von den meisten des Rathes gebilliget; darum wurde die Petition von denäherisk Bull allein überreicht.

Nächsten Sonntag wird von der Nation die halbe Trauer für die Hochtsel. Prinzeßinn von Wallis, und von dem Hose zugleich die Trauer für den Herzog von Gotha angeleget. Die Prinzeßinn Amalia, des Königs Tante, wurde gestern Nachmittag schnell mit einer solchen Unpäßlichkeit überfallen, daß an ihrem Leben gezweifelt wurde. Durch den Beistand der Aerzte aber befand sie sich um io Uhr des Nachts besser.

Den 8ten beschlossen die Gemeinen im Ausschüsse zu bewilligen: 1) 274423 Pf. Sterl. 4 Schill. 7 1/4 Pf. zur Ersetzung der außerordentlichen Kosten der Truppen bis den 20. Februar 1772. 2) 6098 Pf. Sterl. 14 Schill. 5 Pf. zur Fortsetzung der Einrichtung neuer Wege und Erbauung von Brücken in Schottland fürs Jahrs 1772.

Hert For that in dem Hause den Vorschlag, eine Bill zur Verbesserung einer impften Jahre der Regierung Königs Georg II. gemachten Arte, die unrechtmäßigen Heirarhen zu verhindern, einzubringen. Er brachte viele wichtige Gründe vor, um seinen Vorschlag wider eine Arte zu unterstützen, welche der Nation sehr unangenehm gewesen, und die Bevölkerung gewissermaßen erschweret hat. Nach vielen Debatten kam es zum Dotiren, da denn der Vorschlag mit 62 Stimmen gegen 61 gebilliger wurde. Es wird also die Bill eingebracht werden. Hierauf wurde die Bill, die protestantischen Unterthanen von der Unterschrift der Englischen Liturgie zu dispensiren, zum erstenmal verlesen, und dieBill, die Schiffswerfte, Zeughäuser und Magazine mit dem Röthigen zu versehen, paßirte in dem Hause. Der Vorschlag, eine Bill zur Aufmunterung der Unterthanen dieserKrone in den Westindischen Colonie» einzubringen, und ihre Versicherungen, den Fremden das ihnen vorgeschossene Geld richtig wieder zu bezahlen, kräftig zu machen, wurde in Ueberlegung genommen.

Das Gerücht, als wenn der Prinz von Masserans im Namen seines Hofes wider die Abschicknug einiger unserer Schiske nach der Südsee protestiret hätte, ist ungegründet. Sie werden nächstens abgehen, um noch mehrere neue Entdeckungen zu machen.

Von Dublin wird gemeldet, daß sich der dortige Vicekönig, Lord Townshend, den gisten des vorigen Monats ins Parlement verfüget, und den Königs. Assent zu der Bill, die Aufrührer zu bestrafen, gegeben hatte. Hierauf hat er das Perlement bis zum sten May prerogiret.

Den ofen befohlen die Gemeinen, daß keine Bill, welche das Commercium zum Gegenstand hat, dem Hause solle eher übergeben werden, bis sie von selbigem in einem großen Ausschuß untersucht worden. Die Bill wegen des Bauholzes zur Königl. Flotte wurde zum zweytenmal gelesen, mit einer Mehrheit von 81 gegen 45 Stimmen. Man beschäftigte damit bis früh um 2 Uhr, worauf beschlossen wurde, sie den zten May im

Ausschüsse zu untersuchen, und bis zum igten dieses zu adjourniren.

Bajonne, den 4 April.

Zu Cadix sind von Carthagma aus Westindien, und zuletzt von der Havana 2 Schiffe angekommen, die, außer vielen andern kostbaren Sachen, 16 bis 1800000 Piasters mitgebracht haben.

Paris, den 14 April.

Die Französische Akademie hat den Herrn d'Alembert zu ihrem beständigen Secretair erwählet.

Man versichert, daß der Graf von Guignes, Sr. Majestät Ambassadeur zu London, werde rapelliret, und der Marquis von Noailles, Königs. Gesandter zu Neapolis, ihm in seinem Posten folgen werden

3

Mit Briefen von St. Domingo vom Monat Februar wird gemeldet, daß daselbst fast noch täglich Erderschütterungen verspüret werden.

Den i2ten dieses ist ein Courier von Copenhagen hier angekommen.

Wien den 11 April.

Am Donnerstage früh sind Se. Hochfurstl. Gnaden, Hert Hieronymus Colloredo, Erzbischof von Salzburg, von hier nach Dero Erzbisthum wieder abgereiset.

. Der Graf von Rosenberg, Kayserl. Minister, macht sich fertig, nach Italien zu reisen. Man glaubt, daß er nit einem Auftrag an den Partnesanischen Hof versehen en.

. Brussel, den 13 April.

Den lOten greng der Prinz Ernst von Mecklenburg: Strells von London kommend, durch diese Stadt nach Deutschland.

Haag, den 17 April.

Der Ritter Yorke, Königs Großbritannischer außerordentlicher Gesandte bey den Generalstaaten, ist im Begriff, eine Reise in seinen eigenen Angelegenheiten nach England zu thun, und hat bereits von dem Präsidenten der Versammlung Ihro Hochmögenden Abschied genommen.

Oie beyden Mohren, welche der Erbstatthalter im Dienst hat, haben, nach erhaltenem Unterricht in der Reformirten Religion, ihr Glaubensbekenntniß abgelegt, und der jüngste davon wird den Lasten getauft werden.

Berlin, den 18 April.

Am Donnerstage, gegen Mittag, haben sich Ihro Majestät, die verwittwete Königin» von Schweden, nebst Höchstderoselben Prinzeßinn Tochter Königs Hoheit, Ihro Königs Hoheit, die regierende Herzogin» von Braunschweig, Ihro Durchs die Gemahlinn des Prinzen Friedrichs von eg in Begleitung Sr. Excellenz, des Königs Schwedischen Reichsraths, Herrn Grafen von Schwerin, nach Spandau erhoben, wo Sie bey Sr. Königs Hoheit, dem Prinzen Heinrich, einen Besuch abgestattet, des Mittags bey Sr. Königl. Hoheit gesperset, und des Abends wieder von da zurück: gekommen find. Sowol bey der Ankunft als Abreise Ihrer Majestät, Ihrer Königl. Hoheiten und Ihrer Durchs find die Kanonen von der Vestnng gelöset worden. **

Hamburg, den 21 Aprri.

Man fiehet hier eine gedruckte Rede, welche der Hert Procurator Uldahl zu Copenhagen soll gehalten haben, welche aber, wie wir das Publicum aus zuverlässigen Nachrichten versichern sollen, niemals von ihm gehalten worden ist.

Von gelehrten Sachen.

Beschluß der gestern abgebrochenen Anzeige von des

Herrn Doctor Semlers Abhandlung von frever Untersuchung des Kanon.

Unmöglich kann es auch des Herrn Doctors Meynung seyn, daß das einzige untrügliche Merkmaal eines von Gott eingegebenen Vortrages sey, daß der Inhalt unmittelbar zu moralischer Besserung fur jedermann nützlich ist. So würde kein Vortrag über Aaubenswahrheiten, und also z. E. der größte Theil

des Evangeliums Johannis und Briefes an die Römer nicht eingegeben feyn, welche doch der Hert Doctor für eingegeben erkennt, Und so dürste nicht nur, was wir uns ordentlich unter der Eingebung gedenken, ziemlich völlig verschwinden, da die moralischen Wahrheiten dergleichen nur selten erfordert haben dürften, sondern auch jede bloß menschliche zu allgemeiner moralischen Besserung wahrhaftig nünliche Schrift für eingegeben zu erkennen seyn. Der Hert Doctor unterscheidet die heilige Schrift und das Wort Gottes. Diesen Unterschied halten wir selbst für sehr wichtig und gegründet. Allein, wir verstehen ihn vielleicht nicht recht, wenn er uns das Wort Gottes bloß auf die moralischen, oder unmittelbar zur Besserung dienenden Wahrheiten einzuschränken scheint. Sollte nun überall Eingebung, und nur Eingebung seyn, wo in dieser Bedeutung Wort Gottes ist; so würde dergleichen bloß in den moralischen Büchern und Theilen der heiligen Schrift, und in allen moralischen Büchern seyn.

Endlich dürfte die ehemalige Uneinigkeit über den Kanon sowol unter den Juden als Christen entweder nicht so groß und erweislich seyn, als der Hert Doctor anzunehmen scheint, theils daraus nichts weiter als die bloße Möglichkeit geschlossen werden können, daß ein oder das andere Buch in demselben nicht ursprünglich eingegeben sey, und die Notwendigkeit, den Inhalt zu Hülfe zu nehmen. Es ist unter den Streitigkeiten mit der Römischen Kirche unsers Erachtens hinlänglich ins Licht gesetzt worden, wie viel dabey dem Zeugniß der Kirche einzuräumen ist, oder nicht; und nicht zu billigen, wenn unsere Gottesgelehrten solches bey den Beweisen für das kanonische Ansehen einzelner Bücher wieder vergessen, und demselben zu viel zneignen. Wir irren aber sehr, oder der Hert Doctor eignet ihm selbst, ohne es zu wollen oder zu wissen, zu viel zu, da er aus der ehemaligen Uneinigkeit der Kirche über den Kanon gerade zu auf eine wirkliche Ungewißheit der Eingebung einzelner Bücherschließt; auch fast die gesammten vorgebrachten Zweifel auf den Begrisk, welcher ursprünglich mit der Benennung eines kanonischen Buches verknüpft worden, aufführt. Aber wenn es denn auf die innern Merkmaale einer von Gott eingegebenen Schrift vornehmlich ankömmt, so sind solche unstreitig aus einem erweislich guten Verhältnisse eines Buchs und seines Inhalts zur geoffenbarten Religion überhaupt herzmehmen, und nicht bloß auf den Vortrag unmittelbar praktischer Wahrheiten einzuschränken. Ueberdem aber muß mit dem Zeugniß der Kirche nicht das Zeugniß Christi und der Apostel vermengt, und die ' Herablassung derselben zu unschädlichen Irrthümern ihres Volks nicht bis dahin ausgedehnt werden, daß sie wörtlich und thätig eine Sammlung von Schriften zu einem Glaubensgrunde geheiligt haben sollten, die es nickt war.

Der Raum erlaubet uns nicht, mehrere Bedenküchkeiten gegen die Untersuchung des Herrn Doctors vorzntragen. Es würde derselbe aber gewiß uns und alle ihm ähnliche gewissenhafte Forscher der Wahrheit sehr verbinden, wenn es ihm gefallen sollte, dieselbe noch weiter vorzunehmen, und theils bestimmter zu seyn, theils nicht bloß die Anstöße gegen diese und jene Geschichte oder Theile der heiligen Schrift hinzuwerfen, theils sich über das eigentliche Verhältniß einer eingegebenen Schrift zur moralischen Besserung ausführlicher zu erklären.

4

ec Verzeichniß von Musikalien, so bey Joh. Lhrrst» cc Westphal und Comp, in Hamburg in Commißion zu «haben und. 1771." Mit Vergnügen haben wir die ansehnliche Vermehrung von Musikalien, durch deren Sammlung sich die Herren westphal und Comp. um die Liebhaber der Tonkunst ungemein verdient machen, in diesem neuen Verzeichnisse wahrgenommen. Man findet bey ihnen die besten Composittonen der berühmtesten Italienischen, Deutschen, Französischen, re. Tvnkünstler. Der Preis der Stücke, ist aus gegenwärtigem Verzeichniß , welches man bey ihnen abfordern kann, zu ersehen. '

Lotterie - Anzeige von dem allgemeinen zu ' -Lomtoir auf Raysevs-Hos zu Hamburg.

Das General - Lomtoir machet die glücklichen Nummern bey folgenden Ziehungen bekannt: der Lasten Schwedischen: 26. 45. 73. 6. 22.

der Men Coburger: 20. 67. 35. 3. 37.

der iöten Wetzlarer : 34. 82. 81, 76. 12.

der !4ten Eutiner: 90. 47» 11, 64. 54.

der fen Casseler: 52. 10. 03+ 70. 71.

Während dieser Woche werden noch von dem General-Lomroir die Ziehungen von Loblenz, Hamburg, wmbaden, Friedberg, Copenhagen, Würzburg, Maynz und Anspach bekannt gemacht, welches alsdenn solche ausgiebt, und alle Gewinne in Dänischen Ducaren vergüten wird.

Heute wird für Loburg und Gotha,

Morgen für Dillingen und Lölln,

Frevtags für Yerli,

Sonnabends für Braunschweig und Strelitz geschlossen. Hamburg, den 22sten April, 1772.

Mannes.

In unserm Genera!-Comtoir werden diese Woche i Einnahmen folgender Zahlen-Lotterien geschlossen: Der 6osten Coburger und zösteu Gothaer heute Abend ; der zosten Dillinger und z6sten Eöllner morgen; der rasten Berliner Freytags; der rzten Braunschweiger und zzsten Strelitzer Sonnabends.

Bis dahin kann ein jeder mit beliebigen Billets von «ns bedienet werden, und der reellesten Begegnung versichert seyn. Hamburg, den 22sten April, 1772.

N. PP. & 6, Schott, in der grossen Johannröstrasse.

Morgen ist allhier der Schluß von der zosten Ziehung der Hochfürstl. Augsburg - Dillmgischen Zahlen-Lotterie. Alle, welche hieran noch Antheil nehmen wollen, können bey allen ausgestellten Herren Collecteurs auf selbstgefällige Spiele bis morgen Abend um 8 Uhr bedienet werden. Hamburg, den Lasten April, 1772.

Fischer,

Chur - Trierischer Agent und Commissaire.

Lotterie- Anzeige.

Das Reichsstadt Cöllner Lotto - Commißions-Comtoir dahier meldet den resp. Liebhabern zur beliebigen Nachachtung hiemit nachrichtlich, daß es die General-Einnahme aller Spiele und Listen zur z6sten Ziehung des Stadt-Cöllner Lotto am morgenden Donnerstage, den 23sten April, des Abends um 8 Uhr, schließen wird. Hamburg, den 22sten April, 1772. Calmberg.

Nachdem die 7te Ziehung der Hochfürstl. Hessen-Cast selischen gnädigst garantirten Zahlen-Lotterie in dem auf hiesiger Neustadt in der Königsstraße gelegenen Hochfürstl. Lotto-Hotel anheute, den i4(eu April, mit den gewöhnlichen Solenmtäten vollzogen, dabey nachstehende 5 Nummern, als:

52. lo. 6z. 70. 71.

aus dem Glücksrads gehoben worden: Als wird solches einem geehrten Publico hierdurch bekannt gemacht, um die Gewinne bey derwnjenigen, wo die Einlage geschehen, empfangen zu können. Die folgende Ziehung geschiehet den i4ten May. Cassel, den i4tenApril, 1772.

General-Direction der Hochfürstl. Hessen-Lasse! ischen gnädigst garantieren Zahlen-Lotterie.

Demnach jüngsthin der hiesige Hutmacher mit Tode abgegangen, und dessen nachgelassenes Handwerks: Ge: räthe. öffentlich zu Rathhsuse baldmöglichst verkauft werden soll: So wird dieses hierdurch kund gemacht, damit dergleichen hier gesucht werdender Profeßions-Verwandter, welcher sich entschließen möchte, gegen Bewilligung einer drcyjährigen Freyheit von allen öffentlichen Adgisten sich allhter zu etabliren, gedachtes Handwerks-Geräthe ankaufen könne. R.esOiurum Möllen L Senatu den lkn April, 1772.

Bürgermeistere und Rath hieselbst.

Zu Stolpe, in Hinterpommern, ist die seit 14 Jahren abwesende Maria Schwarzmn, wie auch der seit 25 Jahren abwesende Nadler-Geselle Ernst Groth, ad infantiam der hiesigen Anverwandten, auf den zosten März, zosten April, und höchstens den isten Junii a. c. auf dem Rathhause hieselbst zu erscheinen, und praevia leAltmanOne das ihnen zustehende Vermögen in Besitz zu nehmen, mit der Verwarnung ciuret, daß, im Fall eines fernem Stllschweigcns, sie nach der Königs. Verordnung vom 2/sten October 1765. pro morruis declans ret, und das Vermögen unter die nächsten Anverwandten vertheilet werden soll, weshalb auch diese, nebst denen, so an dem Vermögen der abwesenden Maria Schwarzinn und des Nadler-Gesellen Ernst Groth, eine rechtliche Ansprache ZU haben mmet)!tcn, in d ais Terminis ad legitimandum peremptorie & sub poena praeclud vorgeladen

werden. 8ignarurn Stolpe, den zten Februar, 1772.

Bürgermeisters und Kath der Stadt Stolpe.

Denen rep, Liebhabern dienet zur Nachricht, daß am Freytage und Sonnabend, als den 24. und 25sten April a. c. des Vormittags um 10 Uhr, auf dem hiesigen Börsensaal eine beträchtliche Sammlung von den besten und berühmtesten Meistern verfertigte, mehrentheils Italienische Cabinet-Mahlereyen, so durch einen wohlbekanntesten Kenner mit großem Fleiß in der Fremde gesammelt, kn öffentlicher Auction durch den Mackler Michael Bostelmann verkauft werden sollen, bey welchem der Catas logus beliebig abzukordern.

NB. Diese Gemahsde sind sehr gut conditioniret, und mehrentheils mit Glanz vergoldeten Rahmen versehen;

die kleinen oder seinesten Stücke, ob sie gleich Oelfarbe haben, sind zur Conservation mit Crystaü und andern Gläsern belegt. Hierbei) ist auch ein rarer Telescop und emailirter Aufsatz befindlich, so zum Tafelservice dienlich. Dieses alles ist am Donnerstage vor der Derkausung in beliebigen Augenschein zu nehmen.

1

Mit allergnädigster Kayferlichem strcyheit.

Staats-md DII

Des Hamburgischen unpartheyischm

I E S O R R R S P O N D E N T E N .

Anno 1772.

Copenhagen, dm 21 Aprrl.

Se. Königl. Majestät haben vorgestern und gestern dem Gottesdienst inder Schloß-Kirche beygewohnt; lonsten ist. das Fest in aller Stille bey Hofe zugebracht worden. Morgen werden der Staatsminister im geheimen Cabinetsrath, Se. Excellenz, der Ritter, Hert Schack Rathlow, nach Ihren Gütern in Jütland abgehen, um von dort Dero Frau Gemahlinn und Fräulein Tochter anhero zu begleiten, und wollen Dieselben, wie es heißt, den i6ten künftigen Monats Hieselbst wieder eintressen. Unterm Dato Christiansburg, den izten April, haben Se. Königl. Majestät durch die Commerz-Deputation ein Placat herausgegeben, wodurch bekannt gemacht wird: "daß, da Se. Majestät an Erfahrung gebracht, wie nicht nur durch das in Norwegen, in der Nahe von Christiania, angelegte Alaunwerk eine Menge Alaun verschafft werde, sondern daß auch selbiger von solcher Beschaffenheit, daß er in allen Stücken (Römischer ausgenommen) eben so gut, als der fremde sey ; so haben , Ge, Majestät, sowol den Absatz des daselbst befindlichen Borraths zu befördern, als auch des^ Werks Conservation und Fortgang zu sehen, allergnädigst für gilt befunden, den Zoll auf allen Alaun, welcher in Sr. Majestät Reiche, Dännemark und Norwegen, eingeführet wird, also zu verhöhen, daß künftighin von einer jeden Tonne bey der Einfuhr 4 Rthlr. bezahlet werden; dahingegen vom Römischen Alaun nur dasjenige erleget werden soll, welches bishero zufolge der Zoll: Ordonnance darauf geleyet worden ist. " Briefe von Amsterdam, vom uten dieses, melden, daß das Dänische Ostindische Retourschisk, der Kronprinz von Dännemark, geführt von Capitan Jesper Witt, auf seiner Zurückreise von Tranqueoar, bey dem Cap de bonne Espérance angekommen ist. - . Es ist allhier eine Piece im Publico erschienen, unter dem Titel; "Inhalt der Rede, welche der höchste Gerüchts-Procurator Uldahl in dem hohen Königl. Ge-

(Am Sonnabends den. 25 April.)

"richtebey Dertheidigung einer hohen Person am i6teri" März 1772,. zu Copenhagen gehalten hat." Selbiger hat Hert Uldahl in einer der hiesigen Zeitungen widersprochen, und öffentlich zur Steuer der Wahrheit bekannt gemacht, daß eine solche Rede niemals gehalten, sondern ganz und gar erdichtet sey. . Das Publicum wartet nun mit Begierde, das Urtheil zu erfahren, welches die Inquisitions -Commißion über die Grafen Struensee und Brandt fällen wird. Schon am rten dieses Monats waren beyde von der Inquisitions-Commißion citiret, den Feen vor selbiger zu erscheinen. Der General - Fiscal Vivet hat ihnen beyden diese Citation insinuiert; und den ten haben ihre beyden Advocaten, der Hert Uldahl zu dem Grafen Struensee, und der Kammer - Advocat Bang zu dem Grafen Brandt, sich verfüget, um mit ihnen beyderseits wegen ihrer Dertheidigung zu reden. Den roten war die Inquisitions-Commißion auf dem, Schlosse versammelt, die Sache, sowol des Grafen Struensee, als des Grafen Brandt, anzuhören, die von ihren Advocaten plaidiret wurde. Es geht zwar die Rede, als wenn bereits ein Urtheil gefallet worden sey; man hat aber bis jetzo nichts zuverlässiges davon erfahren. Eben so wenig kann man dem Gerüchte trauen, was man hier von denen Neuigkeiten erzählet, welche die neulich angekommenen Couriers mitgebracht haben sollen. So viel ist

indessen gewiß, daß diejenigen Bedienten, die für den Hof-Etat der Königin Mathilda angenommen waren, und sich annoch allhier aufhielten, am vorigen Sonnabend, und zwar den Tag zuvor, als sie von hier nach Helsingör abgehen sollten, Befehl erhalten haben, .bis auf weitere Königl. Ordre, hieselbst zu verbleiben. Die Fregatte Tranquebar, welche den 18ten nach Helsingör gehen sollte, befindet sich ne< hier. Am 17ten sind alle gewesene Bediente des Grafen Struensee, auch desien Secretair Paning mit seiner Familie, auf Befehl des Hofes, von hier avgereiset. Gestern war kein Wechsel-Négoce auf der Börse.

Gelehrte tun g

Num. 67.

2

Tripolis, in Syrien, den 2. Februar.

, Wir hatten uns geschmeichelt, bey her Abreise-es letzten Gouverneurs dieser Stadt einer völligen Ruhe zu genießen. Foeta Pacha, sein Nachfolger, hatte sich so gelinde betragen, daß Tripolis die vornehmste Handelsstadt in Syrien geworden war. Es kamen täglich neue Caravanen an ; aber dieser Pacha ließ sich durch böse Rathgeber verderben, und wollte den Einwohnern, und sogar den fremden Kaufleuten, eine Kopfsteuer auf: legen, die noch drückender war, als die Erpressungen des alten Gouverneurs. Die Tripolitaner fiengen an zu murren, und endlich einen förmlichen Pufstand wider den Pacha zu erregen, welchen sw zwangen, die Stadt zu verlassen. Er hielt sich anderthalb Meilen weit von selbiger auf, wo er mit seinen Leuten campirte; allein, seine Emissarien, die sich erkundigen mußten, ob er wieder ohne Gefähr nach Tripolis kommen könne, brachten ihm die Nachricht, daß das Volk so wenig zu seiner Wiederaufnahme Lust habe, daß es ihn vielmehr in seinem Posten anzugreifen gedachte. Hierauf greng er noch weiter zurück, und nahm seinen Weg nach Damascus. Seit dieser Zeit haben die Rebellen innerhalb und außerhalb der Stadt Wachen ausgestellt. Alle Bürger sind in den Waffen, und man kann die Folgen dieser Begebenheit noch nicht vorhersehen.

Madrid, den 2 April.

Der König hat den Don Joseph Moino, Fiscal des Raths von Castilien, zu seinem Minister an dem Römischen Hofe ernannt, und Don Bernard O-Conor-Phaly, General-Lieutenant, hat die Stelle eines General - Commandanten der Armee von Catalonien erhalten. Der Marquis von Vallesantoro ist Militair und Civil-Gouverneur von Barcelona geworden.

Den Lasten des vorigen Monats hat der König die 200 Stellen der Ritter von dem Orden Carls in. vollzählig gemacht. Die Meiennt der Ritter, nach welcher die Pensionen bestimmt sind, ist durchs Loos entschieden worden. Den Lasten dieses, werden sie die Ordenszeichen von dem Oberkanzler erhalten.

London, den 17 April.

Gestern fuhr der König tn Begleitung des Oberstallmeisters, Herzogs von Ancaster, und des Oberkammerherrn, Grafen von Denbigh, ins Parlement, und gab seinen Assent zu 42- Bills. Sie betrafen theils die Verbesserung der Landstraßen, theils die Einschließung gemeiner Felder, theils Ehescheidungen, theils Natura:

. Jmtnterhause sind in dieserZeit besonderk. folgende Geschaffte vorgenommen worden: 1) Die Eigener des Kapers, genannt Antigallican, meldeten sich, daß ihnen von dem Hofe zu Madrid möchte Recht verschaffet werden, wie chnen versprochen worden. Dieser Kaper hat im letzten Kriege den Franzosen ein Ostindisches Schisk weggenommen, und solches zu Cadix aufgebracht. Der Spanische Hof gab Befehl, das Schisk anzuhalten, und solches den Franzosen Weder zuzustellen, welches auch geschehen ist. Diese Petition wurde verworfen. Lord North sagte, es wäre im Friedens-Tractat nichts davon gemeldet, auch wäre nie dergleichen Versprechen gegeben worden. 2) Zur Untersuchung der Bill wegen besserer Regulirung der Ostindischen Angelegenheiten iß eine besondere Commißeion von 30 Gliedern ernannt worden. Unter diesen 30 sind 3 Glieder, welche Directeurs der Ostindischen Compagnie sind. Diese Commißeion if bevollmächtigt, den ganzen Sommer zu sitzen, and! die nöthrgen Briefe und Schriften von der Com-

pagnie zur Einsicht zu fordern, z) Die Criminal-Gesetze find untersucht, und einige Aenderungen in selbigen beschlossen worden. Es sollen folgende Morte aus selbigen hinweggethan werden: "Welche dem Todesurtheil unterwirft a) die Capitains und Soldaten, so ihre Pflicht im Kriege nicht beobachten, nach einer Acte unter Heinrich VII. b) die Zigeuner, in einer Acte unter Maria; c) ungehorsame Unterthanen, in einer Acte unter Elisabeth; ci) wer einem geheimen Rath in Verwaltung seines Amtes nach dem Leben stehet. Statt der Todes- Strafe soll eine andere zuerkannt werden. 4) Es wurde eine Verordnung wegen des Getraides, Mehlsw. gegeben. Wenn der Malter Waizen auf 48 Schillinge steigt, so soll die zollsreye Einführung desselben erlaubt werden. Wenn er unter 44 Schilling ist, soll die Ausfuhr erlaubt seyn. Wenn der Rogken 32 Schill, gilt, soll die zollfreye Einfuhr desselben erlaubt werden. Wenn er unter 28 Schilling ist, soll die Ausfuhr erlaubt seyn. 5) Die Petition der Stadt London ist vorgeuommen, und derselben gemäß eine

Verordnung gemacht, bey der gegenwärtigen Theurung Korn und Reis von America zoüsrey in England einzuführen. 6) Es wurden verschiedene Summen bewilliget, zum Dienste dieses Jahres, unter andern 5000 Pf. Sterl. welche der Türkischen Compagnie, d. i. den Kaufleuten, welche nach der Turkey handeln, angewiesen und gegeben worden, um ihnen bey den gegenwärtigen Krieg'eszeiten in ihrer Handlung dahin, welche ungemein viel gelitten hat, an die Hand zu gehen.

(Die Fortsetzung folgt.)

Marseille, den 6 Sri,

Die Briefe von Sende vom 12ten Februar, und die von Acre vom 2rsten eben dieses Monats melden nichts Merkwürdiges, wodurch die Ruhe in diesen beyden Städten und dem übrigen Syrien gegenwärtig könnte gestöhret werden, außer daß sich die Einwohner von Tripolis gegen ihren Gouverneur empöret haben. Sie melden zugleich die bevorstehende Abreise der Caravane von Mecca, welche sich bey Damascus versammelt, und worüber der Pacha dieser Stadt, wie gewöhnlich, das Commando hat.

Man berichtet von Naxie, C Naxos, der Insel Paros gegen über) daß Hert von Grün, ein Holländer, in Russischen Diensten, sich damit beschafftiget habe, ans den Inseln des Archipelagi Entdeckungen von Altérthümern zu machen, und daß er ans der Insel Niv(Jos) das Grad des Homers gefunden, der, wie man immer vorgegeben hat, an dreftm Orte soll gestorben seyn. Dieser Officier hat bekannt aemacht, daß er auf diesem Grabmaal eine Griechische Inschrift angetroffen, und daß das Squelet dieses berühmten Dichters da gestanden, welches aber sogleich in Stand zerfallen, als die Lust hineingedrungen. Nahe bey demselben wäre ein marmornes Gefäß, und ein scharfer Stein, der als ein Dolch ausgesehen, gewesen. Er hat auch an seine Correspondenten geschrieben, daß er noch viele andere Entdeckungen vor: Gräbern und Medaillen, sowolzu Nilo; als auch zu Naxie, und auf der Insel Milo gemacht hätte.

Paris , den 17 April.

Die Akademie der Inschriften und schönen Wissenschaften hat den Herrn Bertin, Minister und Staatssecretair, an die Stelle des verstorbenen Herrn Bignon zu ihrem Ehrenmitgliede, und den Herrn Seauier aus Nismes an die Stelle des verstorbenen Herrn ffevert von Fontette zu ihrem freyen einlandischen Mitglied erwählt. '

3

Der Abt de L' Iske, welcher Virgils Bücher vom Landbau, Hert von Chabanon, der den Pindar, und Hert Snar-, der nebst einigen andern Gelehrten, Robertsons Geschichte Carls V. ans dem Englischen übersetzt hat, sind die vornehmsten Candidaten zu den beyden vacanten Plätzen bey der Französischen Akademie.

Warschau, den 11 April.

Die Nachricht bestätigt sich, daß der Hert von Simolin zu Jassy angekommen, und daß der Waffenstillstand zwischen Rußland und der Pforte nächstens werde bekannt gemacht werden.

In diesem Königreiche, besonders aber in Litthauen, vermehren sich die Rußischen Truppen ungemein, under Preußische Gesandte, Hert von Benoit, soll erkläret haben, daß die Preußischen Truppen nunmehr wider die Consödenrten agiren würden ; wie denn der General von Anhalt dem Zaremba schon 400 Mann und 2. Kanonen abgenommen haben soll.

Der General Branicky hat bey Bobreck ein Commando Conföderirten, welche Montirungen von Biala nach Bobreck bringen sollten, und von einem Französischen Capitain commandiret wurden, gefangen genommen.

Hie Russen werden künftig keinen gefangenen Con föderirten mehr losgeben.

In Crakau ist nichts Merkwürdiges vorgefallen.

Leuwaarden, den 16 April.

Wegen des gefundenen Ueberfluffes von Gersten in dieser Provinz, 'ist die Ausfuhr desselben wieder geöffnet, und einem jeden freygegeben worden.

Hannover, den 21 April.

Se. Durchlaucht, der Prinz Ernst von Mecklenburg-Strelitz, find am 1Mn dieses, des Nachmittags, von London allhier wieder eingetroffen.

Altona, den 24 April.

Ans Farve, im Holsteinischen, ist die Nachricht'eingegangen, daß daselbst die Gräfinn Lucie Zenrietre von

Polstern -^olsteinburg, gebohrne von Blome, Gemahlin« des im Jahr 1749 gestorbenen Königs Dänischen geheimen Raths und General - Lieutenants, Grafen

Friedrich Conrad von Holstein, im 59sten Jahre Ihres Alters, mit Tode abgeaanaen.

. Dm ersten dieses starb hieftlbstHert Carl Christoph plüer, ehemaliger Königl. Dänischer Legations-Prediger zu Madrid, und seit 1766 Prediger an der hiesigen Lutherischen Kirche. Die Nachrichten von Spanien, welche dieser verdienstvolle Gelehrte bey feinem Aufenthalt in diesem Königreiche gesammelt, sind zum Theil im Büschingschen Magazin abgedruckt, und mit Vergnügen gelesen worden.

Von gelehrten Sachen.

“D, Carl Wilhelm porner, Churfürstl. Sächsischen « Bergraths, Anmerkungen über Herrn Baume Abhandlung vom Thon. Oder: Chymische und physikalische «Untersuchungen und Versuche von der Natur der zum «Ackerbau geschicktesten Erden, und von den Mitteln, «diejenigen, welche unfruchtbar sind., fruchtbar zu «machen. Leipzig, bey M. G. Weidmanns Erben und -Reich. 1771.“ Diese Schrift des Herrn D. porner ist eigentlich eine Uebersetzung einer Französischen Abhandlung des geschickten Chymisten in Parts, Herrn Beaumê, welche et in der Absicht verfertgtch eine von

der Akademie zu Bourdeaux aufgeworfene Preisfrage zu beantworten, welcher aber der Uebersetzer an den Orten, wo einiges einer Erläuterung bedurfte, und wo er in seinen Versuchen andere Bemerkungen gesammelt hatte, sehr nützliche Anmerkungen beygefüget hat. Ueberhaupt wird in dieser Schrift gezeigt, wie der Thon aus einer Kieselerde und dem Vitriolsaurem bestehe. Es wird also durch Versuche bewiesen, wie das Vitriolsaure in dem Thon zu erkennen, und wie die Grunderde des Thons sich als eme Kieselerde zeige. Die Versuche, welche dieses darthun, find diese, daß man aus dem Thon eben so, wie aus der Kieselerde, vermittelst des Vitriolsauren einen wirklichen Alaun erhält, woraus alsdenn erwiesen wird, daß die Alaun-Erde eben so, wie die Thonerde, eine wirkliche Kiesel-Erde sey. Zugleich aber wird auch gezeigt, wie ein thonichtes Land fruchtbar gemacht werden könne. Zu dem Ende wird erklärt, was für Veränderungen der Thon in der Natur leide, wie die Erde desselben einen wesentlichen Bestandtheil der Gewächse ausmache, und daß also zur Fruchtbarkeit eines Bodens die in dem Thon befindliche Erde erfordert werde; auch werden darauf die Mittel angezeigt, welche einen thonichten Boden in einen solchen Zustand setzen sollen, daß derselbe fruchtbar werden kann.

Den Chymisten werden besonders die Anmerkungen des Herrn Verfassers sehr angenehm seyn, dessen bisher herausgegebene Schriften mit vielem Beyfall gelesen worden.

Nachricht.

Zu den lustigen Erscheinungen tn. der heutigen gelehrten Welt gehöret auch die plattdeutsche Wochenschrift, welche in Berlin bey dem Mcherantiquarius Vieweg unter dem Titel: De platt-Dürsche, herausgekommen ist. Eher hätte man wol was anders ver: muthet, als diese Wochenschrift, welche mitten in einer großen, prächtigen, von modischem Geschmacke, und von seinen Sitten belebten Stadt, in einer altfränkischen, unmodischen Tracht auftritt. Aus was für Einfälle werden endlich die Bücherschreiber noch gerathen ! Der Verfasser will für muntere und ernsthafte Leser schreiben, Geschichte, moralische Schilderungen, scherzhafte Satyren, politische Betrachtungen und Gedichte liefern. Man muß sehen, was er in der Folge leisten, und ob er durch drollige Einfälle in seiner gewählten Sprache Leser finden werde. Hier ist der Schluß seiner Vorrede: "Ick schämte my dee Oogen ut dem Kopp, wenn een Mensch, met goodem Gewissen, seggen künne: "De plarr-Dürsche iß nich eene Pype Tubback weert.—" Oder wenn dee Hökers Hackup, un ollen Keese in disse Bläder wickelten.— Nee, dat fall, (met Gottes Hülpe!.) nich gescheehen. Ick weerd et schon so intorichten weeten, datt et keenen verdreeten satt, alle Snnnaawend een paar Dryer vör disse Schrift ut togewen; un wenn et naah mynem Willen geeht: so mutt de plärt - Dürsche, aß eene warme Seemel, rytend awgahn; — so mutt he van Ryken un Armen — in den Staden, un in den Oörpern— van Musje'es, un Mamsells— van Hansen, un Greeten, met Vergnügen geleesen weerden. — Dat geewe de leewe Gott?

Alle Sonnabend wird ein hälber Bogen für 6 Pf. oder einen hiesigen Schilling ausgegeben. Das erste Stück, welches einen ganzen Bogen ansmacht, ist bey gedachtem Bücherantiquariv und allhier bey H.C. Grund am Fischmarkt für %% bereits zu haben.

4

Mit Oberlicher Erlqubniß macht der Tvnnenleger allen Schiffern, Lootsen, und jedermänniglich, so daran gelegen, hiemit kund, daß die Ew-Boyen, welche un Fahrwasser neben Teufelsbrück nach Fmkwarder hmuder Liegen, ausgenommen, und neben Neueustadten über in ein ander Fahrwasser wieder hingelegt werden sollen, welches mit vorstehendem von gleicher Tiere, aber breiter, und besser durchzusegeln if,

Da eine unvermutete Krankheit - den Druck meiner Sechs leichten Flügel-Concerte verzögert hat: so werden die resp. HerrenPranumeranten uw eine kleine Geduld ergebenst ersuchet. Die Austheilung der Exemplare

werde ich sogleich in. den Zeitungen ankündrghen Lassen. Hamburg, den rzstm April, 177

C DE, Bach.

Boy der zu Wisbaden mit gewöhnlicher Aceurateye geschehenen z6sten Ziehung der Hochfürst!. Nassau-Using-Saarbrückischen Zahlen-Lotterie find die Nummern:

Z). 85. 19. 69. und z6. bey der 14km Copenhagener:

Nr. 7» 2. 6;. 98. und 80, aus dem Glücksrade zum Vorschein gekommen. Alle hiedurch in meinem Venera! - Comrort gefallene ansehnliche Gewinne werden sofort baar und ohne Abzug ausdezahllet. . .

. . ^eute wird in meinem General-Comtoir die Streliyer Lotterie, und die Braunschweiger auf Originalen geschlossen, und bis zur spätesten Schlußzeit können bey mir noch beliebige Einsätze gemacht werden. Hamburg, dem Lgsteu April, 1772,

Hochfürstl. Nassau - Using: Saarbrückisches General - Lotterie-Comroir, f, Karstens.

Nachricht» Da die Einnahme zur zzsten Ziehung der Herzog!. Mecklenburg-Strelitzifchm Hof - Zahlenlotterie heute Abend geschlossen-wwd, so ermangele nicht, einem geehrten Publico desfalls schuldigste Anzeige zu machen, und ersuche dahero die Herren Collecteurs, ihre Listen vor 7 Uhr auf meinem General-Comtoir einzureichen, wie auch die resp. Herren Liebhaber und Interessenten, ihre Spiele zu beschleunigen, weil, wie zeitherv gewöhnlich gewesen, sämmtliche Listen sogleich nach bemerkter Stunde mit einer erpressen Estaffette abgesandt werden. Hamburg, den Lzsten April, 1772, Faßmann,

Herzogl. Mecklenburg -Strelitzifcher General-Batterie-Inspector.,

Die General-Direction der Hochfürstl. BUND Lübecktischen Zahlen-Lotterie bat die zuverlässiae Nachricht erhalten, daß einige Collecteurs in Hamburg sich unterfangen, an den Ziehnngstagen der hiesigen Lotterie noch Einsätze anzunehmen, und dabey an die Einsetzer die falsche Versicherung auszustellen, daß solche Einsätze in ihren Listen der General-Direction richtig angegeben würden. Insbesondere hat ein gewisser Jude, Namens I.'D. L. Daniels, auf dem Mönredamm wohnhaft,, die Verwegenheit gehabt, nicht allein vor seinem Hause öffentlich bekannt zu machen, daß bey ihm noch bis au den Abend des Ziehungstages Einsätze angenommen würden, sondern auch falsche mit dem rrachgestochenen Hochsurstl. Bischösi. Wappen"Gezeichnete, und mit eurer ihm niemals gegebenen ComM-Nummer ver-

sehene Interimsscheine auszugeben. Man hält daher für nöthig, dem Publico dieses unerlaubte Verfahren öffentlich anzuzeigen, und ein- für allemal bekannt zu machen, daß keine Einsätze, welche in Hamburg später, als den Abend vor der Ziehung, da die Staffelte mir den zum Stempeln bestimmten Listen abgehet, gemacht werden, an die Direction eingesandt, noch von derselben angenommen werden. Daher sich dann ein jeder, seiner eigenen Sicherheit wegen, in Acht nehmen wird, bey irgend einem Collecteur seine Einsätze später zu machen ; vornehmlich aber dem genannten Juden überall keine Einsätze zur hiesigen Lotterie anzuvertrauen. Eutin, den i8tcn April, *772.

Von General - Directions wegen gedachter hochfürstl. Bischöfl. Zahlen - Lotterie.

Denen Herren Pränumeranten der halbmatalenen Wand: Uhren dienet hiedurch zur Nachricht, daß die versprochene Lieferung nur bis hieß durch eine Krankheit des Künstlers verhindert worden, daß sie aber jetzt in Arbeit find, und ehestens gewiß geliefert werden. Sollten sich nun noch Liebhaber dazu finden, so kann die Pränumeration von 15 Mk. annoch angenommen werden von I. C. Westphal Comp.

Da ich die Unterweisung im kaufmännischen Italienischen Buchhalten fernerhin fortsetze, wozu einige Stunden des Abends tu meinem Hause bestimmt sind, und auf Ostern etliche Plätze ledig geworden; so habe dieses dem Publico dienstfreundlich bekannt zu machen für meine Schuldigkeit erachtet.

I. E. Kruse, Buchhalter,

wohnhaft bey der kleinen St. Micha

-Kirche.

Alle diejenigen, welche an der Verlassenschaft des jüngsthin verstorbenen Lieutenant Jung-Stuterheimischen Regiments, Herrn von Anvers, ve! ex Jure crédit i vel ex alio capite rechtliche Ansprüche zu haben vermeynen, werden hiemit citiret und erfordert, 2 dato binnen 9 Wochen, und zwar in Termini? den 8ten April, Lysten April und 2?sten May dieses Jahres, welcher letztere zugleich pro Termino praeclufivo bezielet wird, vor denen Gerichten des König!. Preußischen Infanterie-Regiments von Jung-Stuterheim zu erscheinen, ihre Forderungen, wie sie solche durch Documente oder auf andere rechtliche Art zu vm'ffciren vermeynen, ad A&i anzuzeigen, und razione jufrificatiönis mit dem Curatore hereditatis darüber zu verfahren. Diejenigen aber, welche sich mit Ablauf des letztern Termini nicht gemeldet, oder aber, wenn gleich solches vorhero

geschehen, ihre Forderungen nicht gehörig justificiret, haben zu ge, wärtigen, daß sie damit nicht weiter gehört, sondern ihnen durch ein in ultimo Termino ZU publicirendes Erz kenntniß ein ewiges Stillschweigen auferlegt werde. Signatum Magdeburg, den Uten März,' 1772.

Die Gerichte des Röriigl. preußischen Infanterie- Regiments von Jung- Stuterheim.

G. G. am Dienstage, als den aasten April, Mittags um i Uhr, unter der Börse, soll eine Parthey Archaugelscher Waizen und Rogken, so mit Schisker perer wircheim von Archange! abgegangen, in Bergen überwintert, und von da anhero gekommen, öffentlich an den Meistbietenden verkauft werden durch die Mackler Vod Hinrich Hinsch öc loh. Ludolf.

1

Mit allergnädigster Kayserlichem Freyheit.

Staats- und Gelehrte Zei-tung

**Des Hamburgischen unpartheyischen L>rs
^»amourgl^cyen unpartyeyffchen**

**Des Hamburgischen unpartheyischen L>rs
^»amourgl^cyen unpartyeyffchen C O R R E S P O
N D E N T E N.**

**Anno 1772* (Am Mirrewochen, den 29 April.)
Num. 69,**

Copenhagen, den 25 April.

Se. Königl. Majestät haben allergnädigst geruheh den ersten Depntirten im Finanz - Collegio, Herrn Stifts: Amtmann von Scheel/znm Chef der Dänischen Kammer, und Directeur der Oresundischen ZoLLkammer/ an die Stelle des als Amtmann zu Segeberg bestellten Herrn EUR Rothe/ zu ernennen; auch ist dem Second: apitaiu, Joachim vou Gerödorf, die Compagnie des in Glücksstadt zum Zoll- und Liront-Einnehmers gesenten Majors von Edelach/ als wirklichem Capitain und Chef verliehen worden. Den Prediger zu Kiettrup und Giöttrup/ im Stifte Aalborg/ Herrn Magister Nicolai Edinger Balle, haben Se. Majestät zum vierten ordentlichen Lehrer der Theologie bey der hiesigen Universität allergnädigst ernannt. Die Abreise Sr. Excellenz / des Herrn geheimen Staatsministers/ Schack-Rathlow, war, wie wir jüngst gemeldet haben, auf den Dienstag vestgesetzt; es istader dieselbe in dieser Woche eingestellt worden. Indessen verlautet- daß die Reise im Anfänge künftiger Woche gewiß vor sich gehen werde. Der geheime Rath/Hert Baron von Schimmelmann/ ist heute mit seiner ganzen Familie zu Schiske nach Lübeck gegangen/ um von dort sich nach Hamourg zu begeben/ diesen Sommer daselbst zuzubrmgen. Am Dienstage wurde in allerhöchster Gegenwart Iheer Majestät/ der Königin» Iuliana Maria/ und des Erbprinzen Friedrichs/ auf dem Hof-Theater die Operette: La rencontre imprevue, welche der berühmte Hert Gluck rencontre imprevue» welche der berühmte Hert Am Mittewochen begaben sich Se. Majestät/ in Begleitung des Erbprinzen Friedrichs/ in die Italienische Oper/ und am Dounerstage in die Dänische Comedie. Am Freytage wurde vort den die Dänische Comeie. Professoren in der Musik/ den Brüdern, Herren Collü/ ein sehr prächtiges Concert aus dem Dänischen Theater aufgeföhret, welches Se. Majestät/ der König/ die Königin» Julrana Mariü/ und der Erbprinz

Friedrich/ mit Allerböchsi- und Höchstderoselben Gegenwart zu beehren geruhet. Heute nahmen Se. Majestät/ der König/ die Kömainn Juliana Maria, und der Erbprinz Friedrich, in Begleitung eines ansehnlichen Gefolges/ das Mittagsmahl auf Cbarlottenlund ein. Die Inquisitions-Commißion ist vorgestern/ gestern und heute auf dem Schlosse gehalten worden. Man redet zwar sehr vieles von den ttrtheilen/ welche gedachte Commißion über die Staatsgefangenen gefallet haben, und davon die über die Grafen Struensee und Brandt ihnen dey offenen Thüren vorgelesen seyn sollen. Damit wir aber nicht gezwungen werden, das zu wiederrufen, was wir von solchen Gerüchten kund machen, so wollen wir lieber nähere Bestätigung erwarten, und mehrere Nachricht vorher einziehen. Se. Königl. Majestät haben allergnädigst geruhet, auf allenmterthanigstes Ansuchen der Direction der Asiatischen Compagnie, derselben Octroy auf 20 Jahre zu verneuern, doch mit gewissen Veränderungen, die wir künftig anzeigen, und sämmtlich anführen werden. Am vorigen Sonntage reisete der hiesige Englische Envoye, Sir Robert Keith, nach Kronenburg, und kam, nachdem er sich mit der Königin Mathilda daselbst unterredet hatte, am Montage wieder zurück. Gedachter Minister hat am Dienstage einen Courier nach London abgesandt. Von Marocco hat man die Nachricht, daß der Kayser den Frieden mit der Republik Holland gebrochen har, und daß solches allen fremden Consuln in allen Häven der Maroccanischen Staaten den lytert Januar d. I. bekannt gemacht worden, mit Befehl an die Cosaren, daß sie die Feindseligkeiten 6 Monate nach dem Dato der Kriegs- Déclaration anfangen sollen. Lonstammopel, den 17 März. In der Nacht vom ?ten dieses entstand in der Dorstadt Pera ein Brand. Das Hotel des Preußischen Gesandten litte dabey Gefahr; wurde aber noch glücklich

Gelehrt« SR SA

2

gerettet, obgleich mm Zimmer rumrt wurden, weshalb er auch mit feiner Familie bey dem Holländischen Chargé d’Affaires so lange wohnen wird, bis dūs Hotel völlig wieder hergestellt ist. Es ist wirklich ein Rußtscher Commiffarius hier gewesen, welcher mit den Ministern der Pforte verschiedene Conferenzen gehalten, und darauf nach dem Rußischen Lager abgegangen. SG

N. SG. Eben vernimmt man, daß der Waffenstillstand zwischen Rußland und der Pforte am sten März geschlossen worden.

Rom, ,den 6 April.

Der Hof von Neapolis hat die große Abtey , welche -er verstorbene Cardinal Perelli in diesem Reiche besaß, mit der Krone vereiniget, und die andere von St. Maria di Capua hat der Pabst Monsignor Spinelli ertdeilet.

Se. Heiligkeit haben dem Franzosen Taburin ein ausschließendes Privilegium zur Verfertigung der Seide mit seiner neu erfundenen Maschine ertheilet, ohne aber die andern zu verhindern, nach der gewöhnlichen Art zu arbeiten. Der Franzose verspricht, durch seine neue Methode die Seide zu solcher Vollkommenheit zu bringen/ als die Beschaffenheit der Cocons es nur immer erlauben will.

Bologna, den y April.

Den 6tñn dieses kamen IhroKönigl. Hoheit, die verwittwete Churfürstinn von Sachsen, in unserer Stadt an, und den ?ten setzten Sie Ihre Reise von hier nach Rom fort.

“Aus Parma hat man, daß der Adî Contin alle Aemter, welche er auf dortiger Universität bekleidet, niedergelegt, und sich nach Venedig begeben habe. Vor seiner Abreise ist er von dem Herzoge mit 2000 Liren beschenkt worden. Eben daher wird gemeldet, daß durch die Vermittelung des dasi'gen Hofes die Benediktiner von St. Johannis dem Herzoge von Modena auf sein Verlangen 2.Güter, Tragattino und Cade, welche jährlich 3000 Ducatm ådringen, verkauft haben.

Briefe aus Mantua berichten, daß keine Truppen mehr aus der Oesterreichischen Lombardey nach Deutschland marschiren, wozu doch die Befehle gegeben waren, und daß man dieses als ein Zeichen eines nahen Friedens ans

Livorno, den 10 April.

Vergangenen Sonnabend kam der Herzog von Castropignano, Siciliamscher General, und Gesandte am Römischen Hofe, hier an, und setzte derselbe den folgenden Tag seine Reise nach Pisa fort.

Am Sonntag Abend trafen Se. Excellenz, der Gras von Orlow, hier ein, und wurden bey Ihrer Ankunft von der Artillerie der hier auf der Rhede liegenden Russischen Kriegsschiske begrüßet. Nach einem kurzert Aufenthalt begaben Sie sich wieder nach Pisa zurück.

Florenz, den 11 April.

Der Commendator, F. Zanobi bei Ricci, Kayserl. Kön. Kammerhert, und Admiral der Schiske des Maltheser-

Ordens.iß zum Bali von Turin ernannt worden, welche Stelle jährlich 2000 Gulden einbringt.

Zu St. Mrniato hat der anhaltende Regen großen Schaden gethan, besonders an den Klöstern der Domimcaner, die an einem Berge gebauet sind, und anderen Fundament, vieles Erdreich weggespület worden.

Venedig, den 12 April.

Se. Excellenz, der Edle Zagnri, welcher wegen feiner Talente von allen Ständen geschätzt wird, ist zum Avogadore del Comme, eine Stelle, welche mit der Würde

eines Tribunus Plebiö bey den alten Römern ödereinkömmt, einmüthig erwählet worden.

Das Regenwetter dauert noch beständig fort, wodurch der Po und andere Flüsse aus ihren Ufern getreten, und besonders in der Provinz Polesine vielen Schaden an den besàèten Feldern gethan haben. Zur Ersetzung des Schadens, welchen der Durchbruch der Brenta zu Fiesso verursacht, sind 5000 Ducaten aus der öffentlichen Casse angewiesen worden. .

Der Professor juris publicæ Fabro hat auf der Universität zu Padua in eurer Schrift gewisse Save behauptet, weshalb ihn einige namenlose Schriftsteller, die man für Theologen hält, aufs schärfste angeklaget haben. Die Regierung Läßt die Sache jetzt untersuchen.

Man glaubt hier, daß die Pforte den Russen die Bedingung, eine freye Schifffahrt auf dem schwarzen Meere zu haben, nicht zugestehen werde, ob sie gleich keine Kriegsschiske! daselbst haben wollen.

Der Slavonische Kaufmann, welcher neulich einen Diebstahl durch siedendes Wasser entdecken wollte, hat 1500 Ducaten Strafe geben müssen.

London, den Li April.

Wir sahen bereits eine Liste von Kriegsschiffen,! die beordert waren, sich segelfertig zu halten. Nämlich: Marlborough, von 90 Kanonen; Albion, Centaur, Egmont, Resolution, Torbay, Triumph und Somerset, alle von 74 ; Afa und Worcester, von 64 Kanonen. Glory, Thames und Southampton, Fregatten. Strambolo, ein Feuerschisk, oder Brander. Carcasse und Racehorie, Bombardier-Gallioten. Bey jedem Schiske war der Name des Capttains ausgedrückt, und der Admiral, Lord Howe, sollte das Commando über sich nehmen. Die Bestimmung dieser Flotte war unbekannt; machte aber die Neubegierde aller Engländer rege. Lord Howe hat dieser Tagen eine lange Unterredung mit dem Könige gehabt. Einige Nachrichten sagten, die Flotte sey nach der Ostsee besmmt. Ste sollte Proviant auf 4 Monate, und zw Mann Marine-Soldaten von jeder Division zu Chatham, Portsmouth und Plymouth mit sich nehmen. Allein, die ganze Ausrüstung ist in der vorigen Nacht contremandiret worden.

Vorgestern war große Cour zu St. James. Der König und die Königin. wohnten Vormittags dem Gottesdienst in der Hofkapelle bey , wo der Erzbischof von York predigte. Des Nachmittaas fuhren Ihre Majestäten nach Richmond, wo Sie sich noch aufhalten.

Der Herzog von Cumberland und seine Gemahlirm find zu Windsor, und kommen niemals nach Hofe.

Der Pohlische Prinz Poniatowsky hat die Reist durch England angetreten, und ist nun zu Oxford.

Es ist eine Ordre nach Irland an den Vicekönig, Lord Townshend, abgegangen, ein wachsames Auge zu haben, daß keine Rekruten daselbst für Frankreich und Spanien angeworden werden.

Oie Ostindische Compagnie hat mit ihren neulich ausgehenden Schiffen viele Rekruten nach Bengalen, Madraß und Bombay abgesandt.

Durch den Fleiß des Grafen von Sandwich ist nun die Englische Seemacht in einem sehr guten Stande, und dieser Lord hat sich vorgenommen, diesen Sommer alle Seehäven und Schiffszimmerhöfe zu besuchen. Er scheint für das Seewesen besonders aufgelegt zu styn, ungeachtet er selbst kein Seemann ist. Er brachte es auf die Bahn, daß dem Schiffbau der Ostindischen Compagnie Einhalt geschehen müßte/ weil sie sonst alles

3

chenholz verbauen, und für König;. Schiske wenig übrig lassen würde. Es ist bereits eine Verordnung deswegen gemacht/ und die Pflanzung der Eichbaume wird durch alle Mittel veranlasset.

ZU Kmgàrg, auf der Insel Sky, starb unlängst Alexander Donald im 8zsten Jahre seines Alters. Er war es, zu dem der Prätendent nach der unglücklichen Affarre bey CuNoden im Jahr 1745 seine Zuflucht nahm, und obgleich die Regierung demjenigen eine Belohnung von 50000 Pf. Sterl. versprach/ der den Prätendenten

überliefern würde/ so war der Verstorbene doch so groß: müthta, die Rechte der Gastfreyheit höher zu schätzen/ als die Summe/ welche ihn und seine Familie hätte glücklich machen können.

Das Parlement ist ernstlich bedacht/ die Lebensmittel wohlfeiler zu machen. Lord North hat nicht weniger/ als 26 Projette von unterschiedenen Leuten empfangen/ welche die Verringerung des Preises der Lebensmittel betressen. Dieser Minister soll in kurzer Zeit zu einem Sitz in dem Oberhause gerufen werden. Wer ihm alödenn im Unterhause Nachfolgen wird, kann man nicht sagen.

pans, den 20 April.

Der König hat dem Prinzen vom Beauvau, Capitain der Garde/ eine Pension von 25000 Livres zugestanden, die ein Gouvernement für ihn offen kommen wird. Es ist bekannt/ daß ihm das Gouvernement von Languedoc genommen wurde/ weil er sich im Lit de Justice gegen die Handlungen des Kanzlers ausgelassen. Dieser letztere soll gegenwärtig wirklich nicht mehr so stark in Gunsten seyn, so daß man auch eine Veränderung/ in Absicht der mit den Parlementera gemachten Verfügungen/ erwartet.

Man versichert, der König habe den Entschluß genommen, alle seine verkauft gewesene Domaine» wieder an die Krone zu bringen.

Aus Wien und Constantinopel wird für zuverlässig berichtet, daß die Pforte zu folgenden Bedingungen eines Waffenstillstandes ihre Zustimmung gegeben: O daß man die Haltung eines Congresses nicht verzögern; i) daß dieser Congreß in der Wallachen Statt haben; g)daß die Donau beyden Armeen zur Grenze während des Congresses dienen, 4) und daß, im Fall dte Friedens-Negociationen fruchtlos abliefern, der Waffenstillstand nichtsdestoweniger noch z? Monat von dem Tage der Ruptur des Congresses, dauern sollte. Man erwartet die Antwort des Rußischen Hofes über diese Bedürgimgen.

Die Gemahlde des Herzogs von Choiseul sind für 450000 Livres verkauft worden.

Der König hat für die Französische Akademie 2 Pensionen von 2000 Livres, die ehemdem zweyen ihrer Glieder gegeben worden, wieder hergestellt, und selbige den Herrn von Foncemagne und dem Abt Batteux, Medern dieser Akademie, ertheilet.

Danzig, den 21 April.

Dem Vernehmen nach haben Se. Preußische Majestät den General von Anhalt aus Großpohlen EUER Drehen und wird der General von Lossau an dessen Stelle das Commando übernehmen.

Haag, den 24 April

Den risten dieses ist der Ritter York, Königl. Großbritannienischer außerordentlicher Gesandte, von hier nach London abgereiset.

Lüneburg, den 26 April.

Den Listen starb allhier unser Commandant, Hert von Behr, Generalmajor von der Infanterie.

Von gelehrten Sachen.

CD. Anton Friedrich Dusch ings/ Königl. Preußischen " Ober-Confistorialraths und Directors des Berlinischen "Gymnasil, neue Erdbeschreibung. Des sten Theiß "erste Abteilung, welche unterschiedene Länder von "Ana begreift. Zweyte verbesserte und vermehrte Aus"gabe. Mit Röm.Kayferl.uud Churfürstl. Sächsischen, "wie auch der Hochlöbl. Eidgenossenschaft Zürich, Gla"rus, Basel, Appenzell, und der Lödl. Reichsstädte "Gallen, Mühlhausen und Biel Freyheiten. Hamburg, "bey Johann Carl Bohn. 1771." Es wäre üderflüßrg, die Büschingische Erdbeschreibung jetzt noch anpreisen zu wollen, da es ausgemacht ist, daß keine Nation ein Werk von dieser Art in solcher Vollkommenheit aufweisen kann. Wir wollen also nur bloß anzeigen, was diese zwevte verbesserte und vermehrte Ausgabe der ersten Abtheilung des ztenTheils für Vorzüge vor der ersten hat. Es sind nicht nur die Druckfehler der ersten verbessert, und die Zusätze zu derselben, welche hinten beyqefngt waren, an den gehörigen Orten eingerücket worden, sondern der Hert Doctor hat noch mehr Reisebeschreibungen gelesen, und was er in denselben merkwürdig gefunden, in sein Buch eingetragen. Diese neu angeschafften Reisebeschreibungen hat er dem Verzerchniß der gebrauchten Hülfsmittel, welches die alte Vorrede enthält, mit einverlcibet. In der Beschreibung von Arabien wird der aufmerksame Leser des Herrn Hauptmann Nrebuhrs Namen oftmals lesen, weil er nicht nur alle bisher fertig gewordene Charten und übrige Kuvftrstiche zu seiner wichtigen Reisebeschreibung, sondern auch dasjenige, was er zur Beantwortung der Fragen des Herrn Hofrath Michaelis und der Anmerkungen der Königl. Französischen Gesellschaft der Inschriften und schönen Wissenschaften aufgesetzt,freundschaftlich mitgetheilet hat. Man wird nicht nur aus dieser Antwort selbst, die nächstens im Druck erscheinen soll, sondern auch aus des Herrn Verfassers kleinen daraus gezogenen Anmerkungen erkennen, wie wichtig die Nieouhrsche Reiftbeschreibung selbst seyn werde. Der Hert Doctor hat auch von dem Herrn Hauptmann Niebuhr

Verbesserungen zu diesem Stück von Asia empfangen, als es schon abgedruckt gewesen. Diese sind am Ende des Textes mrtgetheilet. Es soll übrigens dafür gesorgt werden, daß die Besitzer der ersten Ausgabe dieses ersten Stücks vom sten Theil dieser Erdbeschreibung die neuen Zusätze und Verbesserungen besonders abgedruckt bekommen.

Zugleich ist bey Johann Carl Bohn.in Hamburg fertig geworden: "D. Amon Friedr. Büschtns, rc. Aus"zug aus seiner Erdbeschreibung. Erster Theil, wel"cher Europa und den nördlichen Theil von Asia "enthält. Driree Auflage. (Mit den vorher ange" zeigten Freyheiten.)" Auch diese dritte Auflage dieses Auszuges hat vor der zweyten viele Verbesserungen. Der Plan, nach welchem der Hert Doctor denselben verfertigt hat, ist bey der Anzeige der ersten und gen: ten Auflage schon bekannt gemacht worden. Das Buch ist für Lehrer und Schüler fast unentbehrlich.

Uebrigens haben wir hier noch anzeigen wollen, daß die jetzige Ausgabe aller 5 Theile der Büschingschm. Erdbeschreibung 109 Dogen stärker ist/ als die erste

4

Ausgabe/ und 65 Bogen stärker, als die letztere, nach welcher ein Nachdruck in der Schweiz veranstaltet worden/ den man auch in öffentlichen Blättern anzupreisen nicht erröthet. Ist es also wol nöthig/ das Pubüeum vor einem Nachdruck zu warnen / dem 65 Bogen Verbesserungen und VNmehrungen fehlen/ die in der neuesten Auflage des rechtmäßigen Verlegers befindlich find ?

Der Preis der neuesten Edition aller 5 Thelle rjr 8 Rthlr. 4 Gr. und des Auszuges 1 Rthlr. 4 Gr.

Hamburg. Bey Bode ist herausgekommen: E) David, ein Trauerspiel/ von Klopstock. 2) Rolf Drage, ein Trauerspiel/ in fünf Handlungen/ von Johannes Ewald. Aus dem Dänischen übersetzt. 3) -Neue Betrachtungerl über das Verfahren bey der Inoculation der Blättern. Aus dem Französischen des Herrn Gatti, Königl. Französischer Arzt und Professor auf der Universität zu Pisa. Mit einer Vorrede und einigen Beobachtungen herausgegeben von D. E.S.wagler. Wir werden diese Bücher bald weitläuftiger anzeigen.

Nachricht.

Am bevorstehenden Sonnabend, als den Lten May/ wird das zweyre Stück der Wochenschrift : De plattdüesche, hier in Hamburg bey H. C. Grund am Fischmarkt/ und in Berlin bey Vieweg und Matzdorf ausgegeben. Kostet i fL

In der Schwickertschen Buchhandlung in Leipzig wird auf zwey Opern, als: Amors Guckkasten/ und der Einspruch, von Michaelis, in Musik gesetzt von C. G. Ucefe, dis Ende May auf jede 1 Gulden Pränumeration angenommen. Wer sich dieser Gelegenheit bedienen will/ beliebe das Geld franco einzusenden.

Wir Bürgermeister und Rath der Stadt Wolgast fügen allen denen, so daran gelegen, zu wissen: Wasmaßen des bereits vor verschiedenen Jahren verstorbenen Herrn Rathsverwandten und Secretarii Cnriæ, Johann Maaßen, allhier Hinterbliebene Frau Wittwe, gebohrne Margaretha Elisabeth Joppen, nunmehr auch vor kurzem ohne Hinterlassung einiger Leibeserben Todes verfahren : Und dann, nachdem von Obrigkeits wegen zur Sicherheit und Conservation deren Nachlasses die behufige Verfügung gemacht worden, die Nothwendigkeit erfordert, deshalb ein öffentliches Proclama ergehen zu lassen: Als wird sothaner Todesfall hiedurch nicht nur bekannt gemacht, sondern es werden auch alle und jede, welche an bemeldetem Nachlaß aus einem Erb-Rechte

vel ex Testamento, vel ab intestato, vel alio quocunque capite & causa, eine gegründete Ansprache zu haben vermeynen, hiemit ein-für allemal, und also

peremwrrre sub poena praeclüü öc perpetui filentii cititct und vorgeladen / a dato publicationis hqjus Proclamatis innerhalb 12 Wochen- sich mit ihrem habenden Erb-Rechte und sonstigen Ansprüchen bey hiesigem Magistrat zu melden, und solches gehörig zu justificiren, auch die Auswärtigen schuldig seyn sollen, Pi-ociiratoit^s ad Ada zu bestellen, mit der ausdrücklichen Oominat!o» und Verwarnung, daß nach Ablauf der gesetzten Frist mit dieser Erbschaft ordnungsmäßig, und wie Rechtens, werde verfahren, und diejenigen Erben, oder andere Ansprüche habende Personen, welche sich intra Termum nicht angegeben haben, nicht gehöret, sondern präcludret, und zum ewigen Stillschweigen verwiesen werden. Wornach reder, dem es angehet, sich zu achten, und für

Schaden zu hüten hat» Gegeben Wolgast, den rêrt April, 177L. „

„ Bürgermeister und Rach der Stadt Wolgast.

Das Fürstl. Stifts-Amt des Jungfrau!. Klosters zu Trebnitz rc. citiret den vor 29 Jahren bey dem Hochlöbl. von Münchaischen Regiment eugagirten, und nachher Zeit verschollenen aus Deutmannsdörs, Löwenbergischen Kreises, gebürtigen Jeremias Kriebel,

die feit 40 Jahren abwesende aus der Obermühle bey Deutschhauer, Trebnitziscyen Kreises, gebürtige Gebrüdere, Ferdinand und Franz Henschel, wovon einer in Mähren bey Nickelsbmg, der andere in Ostindien seyn soll, '

oder dessen etwanige Erben, auf den 6ten Iulii c. bey dem Fürst!. Lrednitzischen Stifts-Amte zu erscheinen, ' oder zu gewärtigen, baß selbige pro moitis declariret, und dessen Vermögen denen sich meldenden Anverwandten extradiret werden wird. Trebnitz, den zten April, r77L.

Anheute ist allhier die Me Ziehung der Kayserl. Reichs freyen Stadt Cölln privilegirtt und garantirten Zählen-Lotterie mit gewöhnlichen Formalitäten vollzogen worden, wobey folgende Nummern zum Vorschein kamen, als:

47. 51. 2. Al. MW IT,

Die hierauf gefallenen Gewrnnste werden planmäßig bezahlet. Die 37ste Ziehung geschiehet den i4ten May, und die folgenden von z zu 3 Wochen. Cölln, den 2zsten April, 1772.

Von Serren der General-Admrmstrarion.

Luneburg. Am sten May dieses Jahres und folgende Tage, Vormittags von 9 bis 11, und Nachmittags von 2 bis 4 Uhr, sott der gewöhnliche Ausruf des hiesigen Lombard- und Leih-Hauses von allerhand Prätiosis, Gold/ Silber, Meßing, Zinn, Kleider, Leinwand und andern Sachen gehalten werden, und müssen diejenigen Pfandscheine, so in den Monaten Januar, Februar;, Marz, April, May und Junius vorigen Jahrs entweder versetzt oder prolongiret worden, anjetzo, und höchstens acht Tage vor obgemeldetem Auctions - Termin, unumgänglich eingelöset oder renoviret werden.

Es werden daher diejenigen, welche solches versäumen, oder sich bis auf nurgedachte acht Tage damit verspäten, sich selbst bezumessen haben, wenn ihre versetzte Pfänder in der Auction, als verfallen, verkauft werden. Lüneburg, den yten April, 1772.

Das mn Wandsbeck belegene Gehöfte, welches vor einiger Zeit in den Zeitungen angezeigt worden, wird Donnerstags, iden 7ten May, Morgens um 10 Uhr, daselbst in dem am Eingänge des Schloßhofes befindlichen Hause einmal für allemal zu einem sehr billigen Preise rum öffentlichen Verkauf angesetzt, und den Meistbietenden zugeschlagen werden. Liebhaber können dasselbe täglich besehen. Mehrere Nachricht geben die Makler Bostelmann, Gerkens, Stiller, Menkenheuftr und Buhrmann.

Cs wird hiemit bekannt gemacht, daß hieftlbst bey dem Riemer Johann Christian Schölermann, wohnhaft bey Jacobs Kirche, allerhand Wagen, Chaisen und Kutschen, sowol alte als neue, zum Verkauf stehen.

1

Staats-und Sri-.

C

Anno 1772.

Die Nachricht, bie wir wegen des, über die Grafen Struensee und Brandt, von der Inquisilions-Cvmmißion gefällten und von dem Könige unterschriebenen Unheils, am letzten Posttage mitgetheilet haben; (die wir aber aus leicht einzusehenden Gründen am Mittewochen

noch zurücklassen mußten) diese Nachricht ist vollkommen gegründet gewesen. Am verwichenen Sonnabend wurde es den Delinquenten bekannt gemacht, und es lautet selbiges also: "Nach « des Gesetzes 6ten Buches, 4cm Capitels, i stem At« tikel, soll der Graf Johann Friedrich Struensee "Ehre, Leben und Gut verlohren haben, und von «seiner Grast, und aller andern verliehenen Würde " degradiret seyn ; sein Gräfl. Wappen soll von dem "Scharfrichter auf dem Gerichtsplatze zerbrochen; «worauf Johann Friedrich Struensees rechte Hand, «und darnach der Kopf abgehauen; der Körper ges e viertheilet, und aufs Rad geleet; der Kopf aber, " nebst der Hand, auf eine Stange gesetzt werden." Das Urtheil über den Grafen Brandt ist mit diesem gleichlautend. Das vollständige Urtheil soll in 6 Bogen bestehen, und es heißt, daß selbiges werde ge, druckt werden. Man sagt, daß beyde Gefangene sehr geruhig dieses Urtheil angehoret haben, und daß der Graf Struensee besonders damit zufrieden gewesen, indem er sich verlauten lassen, daß das Urtheil gelinder sei), wie er sich dasselbe vermuthet hätte, weil er geglaubt, ex würde lebendig sollen gerädert werden. Allein, dieses ist eine Sage, für deren Wahrheit wir nicht ein-

Leit allergnädigster Kayserlichen Freyheit.

O R R E S P O N D E N T E N .

(Am Sonnabend, den 2 May.)

Lopenhagen, den 28 April.

Gelehrte kling

Num. 71.

stehen. Ein anderes Gerücht will, es hatte die Execution am Donnerstage geschehen sollen; die Delinquenten hätten aber die Abkürzung der Zeit sich aus gebeten, Dieses sind Nachrichten, die wenigstens ungewisser sind, als diejenigen, die wir mit Zuverlässigkeit von der am heutigen Tage geschehenen Execution melden können. Gestern Morgen empfiengen diese beyden Gefangenen aus den Händen ihrer Seelsorger das Abendmahl mit einer lebhaften Ueöerzeugung der ihnen von Gott vergebenen Sünden. Die Officiers, welche bey ihnen die Wache gehabt, können nicht genug die Zufriedenheit und Seelenruhe der beyden Grafen rühmen; sie haben beyderfeirs eine Standhaftigkeit ihrer Ueberzeugung und eine Freyrnüchigkeit blicken lassen, die einen jeden gerührt hat, und denen, die von ihnen Abschied genommen, die Folgen ihres ungerechten Wandels vorgemahlet, und sie zur Ausübung Religion und Tugend ermuntert. Man will, daß der Graf Struensee gestern Nachmittag nicht persönlich, sondern durch den Herrn Doctor Münter von seinem arretirten Bruder Abschied genommen. In der letzten Nacht soll der Graf einige Stunden hindurch geruhig geschlafen haben. Gestern wurde das zur heutigen Execution gebaute Schafott außerhalb dem Osterthore auf einer freyen und geräumigen Ebene unter den gewöhnlichen Ceremonien aufgerichtet. Selbiges ist 8 Ellen oben im Viereck, und 9 Ellen hoch, daß es in einer weiten Entfernung gesehen werden kann, mithin die Zuschauer, deren viele Tausende waren, ungehindert alles, was darauf vorgenommen wurde, bemerken konnten. Das Schafott ruhete auf 4 Pfeilern, die mit Brettern bekleidet waren; gleich zur linken Hand bey dem Eingänge gieng eine Treppe von 15 Tritten, und von dieser eine von 11 Tritten rechter Hand zum Schafott hinaus, über welche letztere eine Zallthüre gelegt war, die man bey dem Heraufsteigen öffnete.

2

Aweyhundert Mann von dem im Casteel liegenden Infanterie-Regimente des Kronprinzen, und 234 Mann von dem hieftlbst garnisomrmden Regimente Dragonern machten die Bedeckung Äus, unter welchen die Delinquenten aus dem Casteel nach dem Richtplatze gebracht wurden, und bestund (wie man sagt) die Anzahl derer von der Garnison zur Formirung des Kreises Commandirten aus 1000 Mann, ohne ein Corps von Dragonern, das man auf ungefähr 200 Mann schätzte, und einige Commandos Matrosen, die ebenfalls mit dem Kreis formirren. Die Garnison, welche zu dieser Expedition gebraucht werden sollte, erschien schon unter 'Anführung ihrer Officiers früh um 64 Uhr, aus dem Felde, bey dem Schafotte. Der Commandant der hiesigen Residenz-Stadt, Se. Excellenz, der Hert Genera! von Eichstädt, waren selbst zugegen, und nahmen die Ober-Aufsicht und das Commando über sich.

Um halb Neun kamen die beyden Geistlichen, der Hert Doctor Münter und der Hert Probst Hee, ein jeder in seinem Wagen besonders zufahren, und stiegen bey dem Schafotte ab. Um 9 Uhr jäh man drey Wagen ankommen. Zn dem ersten saß der General-Fiscal Viver und des Königs Doigt, der Etats-Rath Ortved, welcher mit einem Ln einer solchen Begebenheit, dem Herkommen nach, ziemlich großen Degen vort Meßmg umgürter war; rücklings saß desselben Gevollmächtigter, welcher die Schilder bey sich hatte, worauf der beyden Grafen Wappen gemahlet waren, Die zerbrochen werden sollten. Zn dem zweytrn Wägen saß der Graf Brandt, welcher in einem Buche Las, neben ihm ein Officier, und rücklings zwey Unter-Officiers. Zn dem dritten Wagen saß der Graf .Struensee, und ebenfalls auch bey ihm ein Officier, rücklings aber zwey Uuter-Ossiciers. Die beyden Seitenfenster der beyden Wagen waren niedergelassen, so Laß die Delinquenten von einem jeden konnten gesehen werden. Wie die Wagen bey dem Schafotte ankamen, so stiegen der General-Fiscal und des Körrigs Voigt, nebst dem bevollmächtigten, heraus, und begaben sich in den Eingang über die Treppe auf das Schafott. Der Probst Hee empfieng den Grafen Brandtam Wagen, und gieng mit ihm hinauf. Etwa eine Viertelstunde unterredete sich der Probst mit demselben, da hierauf des Körrigs Vogt nochmals das Urtheil ablas; worauf der Scharfrichter das Gräflich - Brandtssthe Wap-

pen nahm, es zerbrach, und auf die Erde warf. Nun kam die wichtige Zeit der Execution des vorgelesenen Urtheils, und man erstaunte, wie freymühtig sich der Delinquent bezeigte. Er Ließ den Wildschauer, den er über seine Kleidung anhatte, zurückfallen, gab seinen mit einer goldenen Tresse versehenen Hut von sich, zog sich selber sein grünes Kleid ab, welches ebenfalls mit einer goldenen Tresse brodiret war, nahm seine Halsbinde ab, zog sich selber das Hemd aus, und legte die rechte Hand auf den einen, und den Kopf auf den andern Block, und ließ sich beyde mit zwey eu verschiedenen Beilen ganz gelassen abhauen. Hierauf gieng der Hert Probst Hee, und die Herren Vivet und Ortved das Schafott hinunter. Die Henkersknechte aber zogen dem Leichnam die Kleider ab, nahmen die Gedärme und alles Inwendige aus dem Körper, und zerhaueten denselben in Theile, die sie nachher, jedes Stück besonders, an einem Seile auf einen Wagen niederließen,

pen nahm, es zerbrach, und auf die Erde warf. Nun kam die wichtige Zeit der Execution des vorgelesenen Urtheils, und man erstaunte, wie freymühtig sich der Delinquent bezeigte. Er Ließ den Wildschauer, den er über seine Kleidung anhatte, zurückfallen, gab seinen mit einer goldenen Tresse versehenen Hut von sich, zog sich selber sein grünes Kleid ab, welches ebenfalls mit einer goldenen Tresse brodiret war, nahm seine Halsbinde ab, zog sich selber das Hemd aus, und legte die rechte Hand auf den einen, und den Kopf auf den andern Block, und ließ sich beyde mit zwey eu verschiedenen Beilen ganz gelassen abhauen. Hierauf gieng der Hert Probst Hee, und die Herren Vivet und Ortved das Schafott hinunter. Die Henkersknechte aber zogen dem Leichnam die Kleider ab, nahmen die Gedärme und alles Inwendige aus dem Körper, und zerhaueten denselben in Theile, die sie nachher, jedes Stück besonders, an einem Seile auf einen Wagen niederließen,

welcher dazu gemacht war, den zerstümmelten Körper nach dem ordentlichen Galgenberge zu führen; das Eingeweide aber wurde in ein besonderes Gefäß gelegt, und ebenfalls von dem Schafott auf den Wagen niedergelassen.

Den Wagen des Grafen Struensee hatte man bey dem Schafotte so gedrehet, daß er die erstere Execution mit ansehen konnte. Sobald derselbe angekommen war, so stiegen der Officier und die Unterofficiers heraus, und der Hert Doctor Münter setzte sich neben ihm. ^ Wie die Reihe an Struensee kam, so stieg er mit dem Doctor Münter auf das Schafott, und wurden eben dieselben Ceremonien, wie vorhero, mit Vorlesung des Unheils, und Zerbrechung des Gräflich - Struenseefchen Wappens, vorgenommen. Der Graf war ebenfalls mit einer Wildschauer umgeben, und hatte ein blaues Kleid mit weißen Knöpfen an. Sobald er auf das Schafott kam, nahm er den Hut ab, und setzte ihn nicht wieder auf. Er wollte dem Scharfrichter einen weißen Schnupftuch geben, um ihm die Augen zu verbinden. Da derselbe über sagte, daß solches nicht nöthig wäre, so war er zufrieden. Er legte die Wildschauer von sich, zog sein Kleid ab, und 2 Hemden aus, legte sich sodann ganz gelassen hin, und wurde gerichtet. Mir seinem Körper und Eingeweide wurde eben so wie mit des Grafen Brandts verfahren; hierauf wurden beyde zerstümmelte Körper auf den dazu gemachten Wagen nach dem Galgenberg gebracht; die 4 Theile eines jeden Körpers auf 4 Räder gelegt, die beyden Köpfe auf 2 Stangen, und an denselben die beyden Hände genagelt; die Gefäße mit den Eingeweiden aber in die Erde eingegraben. Dieses sind die Umstände, die sich bey dieser Execution zugetragen haben. Das Schafott soll noch 4 Wochen stehen bleiben.

Die Lim Casteel entledigten Gefängnisse werden

3

I

mit dem Obersten Fåskiold und dem Oberstlieutenant Hesselberg wieder besetzt werden. Dem erstem dürfte ebenfalls ein trauriges Schicksal bevorstehen.

Am Sonntage kam allhier ein Courier von London an. Gestern ist der Englische Gesandte, Sir Robert Keith, von hier gereist, und wird derselbe morgen wieder zurückkommen. . ^ Aleppo, den 12 Februar.

^ „Wir leben hier noch immer in einer vollkommenen Ruhe. Eben so ist es auch bey unsern Nachbarn. Von Damaskus haben wir Nachricht, daß sich der Pacha -lefer Stadt an die Spitze der Caravane, die nach Mecca bestimmt ist, gestellt habe, und daß er selbige esortire, ohne von den Truppen des Aly Bey, welche in den Gegenden nur 6000 Mann stark sind, und den Marsch nach Samaria angetreten haben, beunruhigt zu werden. Man füget hinzu, Aly Bey sey Willens, Jerusalem zu erobern; seine Truppen, wären noch im Besitz von Seyde, und es wäre wahrscheinlich, daß sie nichts wider Damsacus und Aleppo unternehmen würden. Der alte Pacha von Damascus Osmani, kam pirt noch immer mit seinen beyden Söhnen, welche Gouverneurs von Seyde und Tripolis gewesen, unter den Mauern unserer Stadt. Sie erwarten weitere Befehle von der Pforte in Absicht auf ihre Bestimmung.

Verfolg von Loustacinope!, vom 17 März.

Der Baron von Thott, welcher mit verschiedenen der vornehmsten Baumeister abermals nach der Küste des schwarzen Meeres verreist gewesen, wo er ihnen die Plätze angewiesen, da am bequemsten zur Sicherheit dieser Hauptstadt Forts sollen angelegt werden, ist von da wieder zurückgekommen.

Den irten hat die Regierung 140 Wagen mit Zelten nach der Armee gesandt. Dem ungeachtet kann man aus allen Umständen schließen, daß, obgleich die Regierung die Zurüstung zu einem bevorstehenden Feldzug fortsetzt, dieses doch mit weniger Lebhaftigkeit geschieht, als im vorigen Jahr, sowohl was das Werden der Recruten, als auch die Abfertigung der Truppen nach unserer Armee betrifft, woraus man also muthmaßet, daß die Pforte von einem bevorstehenden Frieden versichert ist. . _ .

. _ . Zu Anfänge dieses Monats hat die Regierung einige Regimenter Europäischer Infanterie nach Seutari geschickt. Diese Truppen, welche unter allen denen, die im Dienst der Pforte sind, die schlechteste Disciplin haben, sollten von da nach Damascus gehen, um die dortige Armee zu verstärken. Man befürchtet aber, daß sie aus einander gehen, und die Zahl der Rebellen verstärken werden.

Dall Pacha, ehemaliger Gouverneur von Belgrad, soll wirklich Groß-Admiral über die Flotte im schwarzen Meer werden, und Hassan Pacha behalt seine Stelle als Capitain Pacha bey den Dardanellen.

OA in Petersburg, den 15 April.

: Da der Gesandte der Republik Ragusa, Hert Raguine, seit seiner Ankunft hieselbst kränklich gewesen, so hat er erst ungefähr vor 14 Tage bey der Kayserinn Audienz gehabt, bey welcher Gelegenheit er zugleich sein Beglaubigungsschreiben überreichte.

Der General-Major, Prinz von Dolgorucky, welcher im Archipelago bey der Flotte gedienet, ist aus Livorno hier angekommen, wohin der ContrerAdmrral Grerch nächstens zurückgehen wird»

HER, den 21 Apnl.

Unsere jüngsten Briefe aus Petersburg melden, daß der Graf Gregor Gregvrrewitsch von Orlow nächstens als Chef des Friedens- Congresses nach Jassy gehen werde. Es werden ihn verschiedene Minister und andere Stanz desperfonen dahin begleiten, unter andern auch der Hert von Obreskow, welchem die Kayftrinn ein Geschenk von 60020 Rubeln, und der Hert Lewaschoro, dem Ihre Majestät ein Geschenk von 20000 Rubeln gemacht haben.

Danzig, den 25 April.

Aus Königsberg wird gemeldet, daß der ganze Vorrath an Rogken daselbst sich auf 1400 Last beliefe, von welchen ungefähr 700 Last zur Versendung bestimmt wären.

Auch hier will man aus Petersburg Nachricht haben, daß die Pforte die Vorschläge zu einem Waffenstillstand Md zur Haltung eines Friedens-Congresses angenommen habe.

Dem Vernehmen nach, soll in dem bevorstehenden Monat Iustii eine allgemeine Musterung der Preußischen Truppen zu Marienwerder, io Meilen von hier, gehalten werden, bey welcher man auch Se. König!. Hoheit, den Prinz Heinrich, erwartet.

Von wegen Sr. Preußischen Majestät ist daselbst Folgendes publiât:

"Den in dem Königl. Preußischen Cordon belesenen Handlungtreibenden Staaten und Particuliers wird hierdurch bekannt gemacht, daß cni jeder mit feinem Vorrath von Getraide und andern Waaren, unter nachfolgenden Bedingungen die Weichsel paßiren kann: 0 Einem jeden wird frey gelassen, ob er seine Güter nach Danzig oder Elbing zum Verkauf absenden will. Soll die Versendung auf Danzig geschehen, so muß ein Drittheil, geschiehet sie auf Elbing, so muß ein Viertheil von dem Rogken an das Königl. Magazin gegen die gesetzte Bezahlung abgeliefert werden. 2) Müssen alle große und kleine Fahrzeuge, welche die Weichsel paßiren, bey Münsterwolde, wo ein Picquet ausgestellt ist, anlegen, um daselbst in dem sogenannten alten Licenthouse ihre Güter anzugeben, und den Accord zu tressen." Marienwerder, an der Weichsel, denken April, 1772.

Rönigl. preußische Magazin - Commiåion.

V. vy, dlaucliec^.

Marseille, den 12 Aprrl.

Der Capitain Masse, welcher den ytm Februar von Cvnstantinopel, und den 29sten von den Dardanellen avgesegelt, hat den zten Marz auf der Höhe von Porto Stgry (Eressus) auf der Insel Metelino (Lesbos) eine Eskadre angetroffen, die aus 1 Fregatte, 2 Chedecken und z anderst Arnautischen Fahrzeugen mit Alz giérifcher Flagge bestanden. Als derselbe nachher zu Specie (Portas Luna) einlief/schlug der Donner in sein Fahrzeug. Die Masten würden dadurch etwas beschädiget, und alle Leute der Equipage auf das Verdeck zu Boden geworfen, ohne daß einer von ihnen beschädiget worden.

(Die Englischen Brikse vom 24sten April fehlest.)

Von gelehrten machen.

"Allgemeine Deutsche Bibliothek. Des sechszehnten "Bandes erstes Stück. Mit König!. Breuß. Churfürst?. "Sächsischen und Chmsürstl. Brandenburgischen aller" gnädigsten Freyheiten. Berlin und Stettin, verlegts "Friedrich Nicolai. 1772." Hert Nicolai fährt fort, (man sehe S. 340. der hinten angehängten Nachrrcht an das Publicum) einsichtsvolle und rmyartheyische Dik

y

f*

i

:

4

arbeiter an dieser BibüothE zu wählen. und dieses ist das einzige Verdienst, das er sich als Sammler und Herausgeber derselben zuschreibt. Die Verfasser ader (unter denen er mit wahrem Vergnügen verschiedene

der verehrungswürdigsten Gelehrten Deutschlands zahlet) haben das viel größere Verdienst, daß durch thre unermüdete Bemühungen dieses Werk an wahrem Werthe nicht abnimmt, sondern zunimmt. Möchte es doch Hert Nicolai möglich machen können, daß er dergleichen Nachrichten. als die letzte andas Publicum, künftig nicht mehr schreiben darf. Die Lesung derselben hat uns eben kein sonderliches Vergnügen gemacht; ein desto größeres aber die mehresten der Recensionen, welche in diesem Stücke befindlich sind. Ausführliche befinden sich 20 darinn; doch sind unter den kurzen Nachrichten. welche einige 50 Bücher anzeigen. verschiedene, die man wol zu den ausführlichen rechnen kann. Wir zeigen nach unserer Gewohnheit die ausführlich beurtheilten Schriften hier an: 0 Deliciae uaturae feleftae, oder auserlesenes Naturalieu-Cabinet. Ehemals herausgegeben von G. W. Knort; fortgesetzt von dessen Erben, beschrieben von p. L. S. Müller, und in das Französische übersetzt von MV. de Blaguere. Erster und zweyter Theil. z) Barreux Einschränkung der schönen Künste auf einen einzigen Grundsatz : übersetzt und mit Abhandlungen begleitet von Y. A. tzchlegeln. 3) Histoire

{de Il' Academie Royale des Sciences et des Beiles lettres, Année 1763. XVIII. Band. 4) Herrn S. A. Dissor Abhandlung von der Epilepsie oder fallenden Sucht. Aus dem Französischen, (von Herrn D. Krüniz.) Herrn S. A. D. Tissot Abhandlung von der fallenden Sucht. Ans dem Französischen übersetzt. 5) E. C. Hommelii

Rhapfodia quaeftionum in foro quotidie obvenientium Kcc. Vol. IL, Lc II. 6) A. de Haen, Pars tertia decima rationis medeadi in nosocomio pra&ico. 7) Mémoires historiques, politiques et militaires fur la Rnfiie, depuis l'année 1727. jusqu'à 1744. Ouvrage écrit en François par le General de Manstein. Avec la vie de l'Auteur, par M. Huber. Historische, politische und militairische Nachrichten von Rußland von dem Jahre 1727, bis 1744. rc. Aus dem Französischen des Herrn Generals von Munstern. Beytrag zur Geschichte Rußlands vom Jahr 1727- bis 1744. nebst einem Anhänge über die damalige Beschaffenheit des Kriegs, des Seewesens, des Handels, der Akademie, rc. Aus einer Französischen Handschrift. 8) Des Herrn Abt Longchamp chronologischer und kritischer Entwurf einer Gelehrten-Geschichte Frankreichs, von den ältesten Zeiten bis auf das i8te Jahrhundert. Aus dem Französischen übersetzt. Erster Band. Unter der Aufsicht und mit einer Vorrede des Herrn geheimen Rath Kloz. 9) Die Leitungen des Höchsten nach seinem Rath auf den Reisen durch Europa. Asa und Africa. Erster Theil. Aus eigener Erfahrung beschrieben, und auf vieles Verlangen dem Druck übergeben von M. S. Schulz. 10) Saemmtliche Werke von J. G. Jacobi. Zwey Theile. n) Tra&tatus juris germanici de juribus judaeorum eor.umque obligationibus, praecipue parochialibus au&ore €. Hi S. Gatz^ert,

Freyherrn von Lreuy Oden und andere Ge: dichte, auch kleine prosaische Aufsätze. Zwey Bände. Anmerkungen über den Arrakreon. 14) Von dem körperlichen wesentlichen Unterschiede zwischen der Structur der Thiere und der Menschen. Eine akademische Rede, gehalten auf dem anatomischen Theater zu Pari», von D. P. moscaz«. Aus dem italienischen übersetzt von J. Beckmann. 15) Erpen,, Arabische Grammatik, abgekürzt, vollständiger und leichter m

macht von J. D. Michaelis, nebst dem Anfang eurer Arabischen Chrestomathie, ans Gschulrens Anhang zur Erpeuifchen Grammatik. i6) J. L. von Mcsherm Gttenlehre der heiligen Schrift. Neunter und letzter Theil. Verfasset von D. Y. P* Miller. 17) Bibliotheca

botanica. Audtore A. von Haller. Tomus I. Tempora ante Toiirnefortium. Ig) Die Grazien. 19) Hiftoire de l'Academie Royale des Sciences et des Belles lettres. Année 1769. Tome XXV. 20) Versuch in freundschaftlichen Briefen einer genauern Bestimmung des Geheimnisses Gottes und des Vaters und Christi. von M. J. A. Urlspeuger. Erstes und zweytes Stück.

In diesem Bande ist das Btlduiß des Herrn Johann Nikolas Goes.

Bey H. C. Grund am Fischmarkt sind zu haben: i) Beantwortung des Beyrrags zur Berathsclagurrss über die Handlungs-Grundsätze; nach der Natur und Geschichte erörtert von D. Y. A. H Reimarus. 6 fl. Auf Schreibpapier 8 bl. (Den Beyrrag zur Berarhsclagung rc. und die Handlungs-Grundsätze selbst kann man auch bey ihm , à 8ßl. bekommen.) z) Empfindsame Reisen durch die Vistren-Zunmer am Neujahrs- und Osterrage, à 8 ßl. z) Zwey Tage eines Schwindsüchtigen ; etwas Empfindsames von £**. 8fl. 4) Die Scadr Hamburg nach ihrem politischen, ökonomischen und sittlichen Zustande. i Mk. 5) Hamburgs Annehmlichkeiten; geheftet 12 fl. ungeheftet io ßl. 6) Betrachtungen über die Werke Gottes un Reiche der Natur und"der Vorsehung auf alle Tage des Jahrs. Der Monat Januar bis May, à io ßl.

Hamburg, den 2ten May. 1772,

Das allgemeine General - Lorcericn - Tomroir auf Kaysers. Hof hat die Schlußzeit für folgende Lotterien angefetzet:

Heute für Regeneburg, und zukünftige Woche

am Dienstage für Eumrer Original - Billers und Loblenz;

am Mttttwochen für Cassel und Mannheim;

am Donnerstage für Eutiner gestempelte Listen;

am Freytage für Bonn;

am Sonnabend für Hamburger Original-Billets: und für Goa.

In der Zysten Bonner Lotterie haben die Nummern 6z. 28. 7. 51. RP gewonnen. Heute wird das General - Comtoir noch die Braunschweiger und Dillinger Nummern empfangen und austheilen. Alle Herren Liebhaber der Zählen-Lotterien können zu allen Zeiten von dem General-Comroir auf Kaysers-Hof aufs reelleste bedienet werden. Mannes.

Bey der zzsten Ziehung der Herzogl. Mecklenburg-Strelitzifchen Hof ^ Zahlen -Lotterie sind die Nummern:

19- 75. 55- 82. und 43. aus dem Glücksrgde gezogen worden. Die dadurch in meinem General-Comtoir fowol, als bey den übrigen Herren Collecteurs gefallenen Gewinne werden sogleich- ; gegen Einlieferung der Billets, ausbezahlt. Die z6ste Ziehung geschiehet am lyten May, und bis dem röten ejusd. kann ein jeder mit selbst gefälligen Einsätzen und Spielen bedienet werden, und der reellesten Begegnung versichert seyn. Hamburg, den Lten May. 1772.

Herzogt. Mecklenburg - Strelitzischer General-Lotterie-Inspector.

1

Kayserlich-privilegirte Hamburgische Neue Zeitung

70. Stuck. Freytag, dm r. May, 1772.

Kopenhagen, den 25. Aprll.

Vorgestern war auf dem Hoftheater Bal masque en Domino, welchen der König, die verwitbete Königin, und der Erbprinz Friedrich, mit ihrer Gegenwart beehrten. Gestern wurde statt der französischen Komödie auf dem Stadttheater ebenfals in Gegenwart des königlichen Hauses ein Concert von Instrumental und Vocal Musik aufgeführt, wobey unter andern zween Jtaliäner, namens Colla, auf den beyden von ihnen selbst erfundnen, und nur mit zwo Saiten bezognen Instrumenten Colasdone und Coîascioncino sich Horen lie sten. Heute naht men Ihre Majestäten und S. K H. das Mittagsmahl zu Charlottenlund ein, und

wohnten diesen Abend der Italianischen Oper bey. ES ist eine Veränderung in den zeither gewöhnlichem Kirchengebete angeordnet worden. In den hiesigen Kirchen wird hiermit morgen schon der Anfang gemacht, und in die Provinzen sind auch bereits die desfalls erforderlichen Befehle ergangen. Gewisse Dispositions, die bey Helsingör gemacht waren, sind seit vorigen Sonntag ganz eingestellt. Der Kammerhert Schindel solle die Schiske commandiren und an den bestimmten Ort bringen, die sich in den Hafen und auf die Rheede von Helsingör gelegt hatten. Jetzo geht aber das eine Schisk nach rem Belte als Wachtschisk, und die Abreise der übrigen Schiske ist eingestellt. Zwischen hier und London gehen die Couriers noch immer sehr häufig» Am Zrexrage traf hier ein Eng- lischer Courier ein, und am Sonntage und am Mittewochen gingen zween von hier ab.

Nachdem die Inquisitions-Commißion vorgestern, gestern und heute versammelt gewesen. So ist dier sen Vormittag den Grafen Brand und Struensee ihr Urtheil gesprochen worden, und dahin ausgefallen, daß sie nach den Gesetzen, Ehre, Gut, und Leben verbrochen Hattert, und solchemnach zuerst auf dm Richtplatz geführt und daselbst ihr gräfliches Wappen durch den Scharfrichter zerbrechen sehen, hierauf die rechte Hand und den Kopf durch das Beil verliehren, geviertheilt, und die Stücken aufs Rad geflochten, Hand und Kopf aber auf Pfahle gesteckt werden sollen» Diesen Mittag ist der Staatsrath in Gegenwart des Königs außerordentlich versammelt gewesen. Der Graf Brand hat an den König einen Brief geschrieben, worin er um die Erhaltung seines Lebens gebeten. In diesen Tagen sind verschiedene unserer Seeofficiers von der Russischen Flotte im Archipel zurückgekommen. Einige unter ihnen werden ihre Reise weiter nach Petersburg fortsetzen. Der Stiftsamtmann Scheel ist ernannt worden, an die Stelle des nach Segeberg als Amtmann versetzten Justitzrath Rothe, der Dänischen Kammer als Deputirter vorzustehen, und zugleich die Direction in der Oerefundischen Zollkammer zu führen. DerGeheimerath, Freyh. vonSchimmetmann, ist heute mit seiner Fam. zu Wasser nach Lübeck abgereist. Die Frau Generalin von Gähler besucht anitzt täg-

2

ich ihren Gemahl, und bringt den ganzen Nachmit- rag-ey ihm zu. ihben

Die Directeurs der asiatischen Compagnie haben in den hiesigen öffentlichen Blättern alle Interessenten der zeitherigen Compagnie einladen lassen, vor Verlauf von 2 Monaten in der neuen sich wieder zu intereßiren.

Sie haben auch diejenigen Artickel, in welchen die neue Lctroy von der alten unterschieden ist, ertrahiren und zu eines jeden Nachricht besonders drucken lassen. Diese Verschiedenheit zwischen-den beyden Octroyen verursachte Anfangs eine kleine Theilrmg unter den Inttessenten, indem verschiedene der Meynung waren, daß man Seine Mai. den König unterthänigst bitten solle, der Compagnie eine mit der vorigen völlig gleichlautende Lctroy üllernädigst zu ertheilen. Zuletzt aber wurde doch durch die meisten Stimmen ausgemacht, keine dergleichen Vorstellung zu thun, und den mehrbemeldeten, der Compagnie durch die Commerz-Deputation emgehandigteu Entwurf einer Lctroy, als eine neue Lctroy für eine neue Compagnie anzusehen, (Die wesentlichsten Punkte, worin beyde Octroyen von einander unterschieden find, findet man in unserm Adreßblatt No. 35.)

Hert Stephan Hammer, der Erfinder einer neuen Machine, wodurch Hafen und Canäle auf eine leichtere und bequemere Art als zeither ge: schehen, vom Schlamme gereinigt werden können, Hat sich bereits durch verschiedene nützliche Arbeiten und Erfindungen bekannt gemacht. Bey Friedrichsbürg hat er ein Salpeterwerk angelegt. Eine von ihm verfertigte Dreschmaschine komt in allem der Festerfchen gleich. Er hat eine sehr vorteilhafte Art von Steinsägen erfunden ; ferner eine Maschine, wodurch er aus gewissen hier zu Lande wachsenden Bäumen und Blumen Baumwolle verfertigt. Im verwichnen Winter hat er auch der hiesigen Lands haushaltungsgesellschaft kleinen eine Pflugmühle vorgezeigt, die er anjetzt auf eigne Kosten im Grossen verfertigen läßt; und zugleich eine Maschine, um bey den Zlegechütten den Thon zu bearbeiten und hernach mit einer unglaublichen Geschwindigkeit die Mauersteine zu formen. Man verspricht sich von diesem speculativischen und fleißigen Maane bey den k'ömgli.Schifswerftcn noch vielGutes.

ES haft hier jemand unternommen, das Leben des Grafen Struensee, seitdem er zuerst als Reise Me: bicus bey Hofe anfgenommen worden, zu beschreiben; allein dieser Versuch ist weiter nichts als ein magerer Auszug aus den Zeitungen und enthält noch über dies Anzüglichkeiten gegen einige Privatpersonen.

Neapel, den 8.April.

Bey den jetzigen Kriegsübungen in dem Gehölze

bey Caserta wurde vor einigen Tagen zum Vergnügen des Königs eine verstellte Schlacht geliefert, worin das Corps,welches derKönig comnrandirte, siegte, und der Gegentheil mit Hinterlassung der Kanonen das Feld räumen muste. Da jederman der Zutritt verstattet wird, so ist der Zulauf das Volks unges mein groß. Unter der ganzen Armee wird auf kön. Befehl alles auf Spanischen Fuß eingeführt, und auch die Uniformen werden eben so gemacht.

Wie man hört, so wird der Hof den 22. dieses nach Neapel zurückkommen, zu welcher Zeit die Königin in den neunten Monat ihrer Schwangerschaft tritt.

Rom, den io. April.

AufBefehl des Staatssekretär ist ein päbstlicher Courier nach Foligni abgegangen, um auf den Posten und in den Herbergen des Kirchenstaats alles zur Aufnahme der verwittbeten Churfürstin von Sachsen, welche hieftlbt erwartet wird, zu veranstalten. Der Herzog von Gloucester besieht jetzt die Gegenden und Alterrümer um Rom, zu Albano, Riccio, Genzano, Castel Gandolfo und Marino.

Die eigentliche Abreise des pabstl.Nnncius nach Pohlen, Monsignor Garampi, ist noch nicht bekannt, und eher wird man auch nicht erfahren, zu was für einem Posten sein Vorfahr in der Pohlischen Nm: ciatur, Mons. Durini, bestimmt ist.

Mailand, den 14. April.

Neulich kam in der hiesigen Nachbarschaft eine gemeine Frack mit einer Misgeburtnieder, welche einen völligen menschlichen Körper aber einen Katzeukopf hatte, daher selbiger auch kein christliches Begräbniß verstattet worden ist.

Wien, den 22. April.

Der allerhöchste Hof bleibt diese Woche noch ht der Burg, und wird dem Vernehmen nach erst auf den 28. dieses das So nner schloß Schönbrunn beziehen, weil derselbe das auf den 24. 25. und 26. dieses ange ordnete allgemeine Gebet in der St. Stephanskirche noch hier abwarten will. Zu Laxenburg werden ebenfals für die allerhöchsten und höchsten Herrschaften und den zur Hofstatt gehörigen hohen Adel Anstalten gemacht.

Breslau, den 26-April.

Die Confédérations j Marschälle W a lew skr und Dzerdzanowsky sind den aus der Turkey zurückgekommuen Grafen Potoki und Krasinski entgegen gereist, um sich mit ihnen übe? die fernem Masregeln zu berathschlagen. Die Garnison zu Krakau vert theidigt sich unter dem tapfem Choisy noch immer mit vielem

Muthe; es ist aber zu fürchten, daß die anwachsende Srärke der Russen und die Länge der Zeit dieselbe endlich müde wachen, und sie zur Uebergae uöthigen dürfte, dg es den Ermföderirten,

3

welche gern einen Entsatz wagen möchten, an Infanterie fehlt, und der Graf Braniki sich viel Mühe giebt, ihre Werbungen zu verhindern.

Vor kurzem hat der General Braniki eine Bewegung mit 800 Mann gegen Tyniec und Landskron gemacht, ohne jedoch einen förmlichmAngrifzu thun ; er streifte bis in die Gegend von Biala , und seine Absicht schien anfangs blos, die Gefalle einzutreiben, welches die Confoderirren aus Mangel an Truppen nicht hindern konnten, indem sie ihm nichts als neuangeworbne Recruten entgegen zu stellen harren, welche erst von den Städten und Dörfern geliefert worden. Bey dieser Gelegenheit machte derselbe einige Gefangne von dem Obersten Schätz. Den 9. April grif der Graf Braniki den Lit. Conföderationsmarschall Kossakowski an, wobey Karlobrlsky, welcher mit etliche goMann die Brücke zu Brizowa verteidigte, aufgehoben ward, inzwischen hatte jedoch Koffakowski Zeit, sich Ln eine solche Position Zn setzen, worin man ihm nichts anhaben konnte. Der Gr. Braniki ist seitdem nach Krakau zurückgekehrt.

Frankfurt, Len 24 April.

Am 15. dieses ist zu Schaumburg an der Lahn der Fürst von Anhalt Beruburg, Victor Amadeus Adolph, nach einem abermaligen Zufall von Schlag im 79. Jahre seines Alters gestorben. Dieser Hert regierte sert 1708 zu Schaumburg.

Wittenberg, den 25. April.

Von dem Gelde, welches aus der neulich den Atmen zum Besten eingesandten und durch eine Lotterie verspielten goldnen Repetiruhr gelöst worden, werden jetzt fünfzig arme Finder in Schneeberg mit Essen und wir Unterricht versorgt. Dieses Bcyspiel hat wehr Damen ermuntert, ihr Geschmeide herzugeben, und kürzlich ist wieder eine goldne Repetiruhr mit Diamanten besetzt zu diesem Endzweck eingesendet worden.

Leipzig, den 26. April.

In einem Dorfe bey Jena ist eine unmenschliche That geschehen. Der Hirte daselbst war einer Bauers; Witwe ZO gl. schuldig, diese löst ihn durch ihre 6 bis 7jährige Tochter mahnen, worauf derselbe den folgenden Tag das Mädchen, als sie bey seinem Hause vorbeigeht, hinemruft, sie zwischen seine FM nimmt, ihr mit einem Messer die Kehle absticht, und sie ordentlicher Weife wie ein Vieh schlachtet, ein Stück Fleisch und Eingeweide kocht, und die Leber brätet. Ais die Nachbarn sehen, daß er so viel Wasser hohlt, glauben sie, es muske Feuer im Hirtenhause seyn, gehen also hinein, und finden das geschlachtete und in Stücken zerhauene Kind. Der Hirte wird sogleich arretirt, und gesteht seine That, mohey er auch noch

bekennt, daß er es mit einer Weibsperson von 18 Jahren und mit einem fremden Kerl von 22 Jahren eben so gemacht. Man hat noch ein Stück ges bratne Leber in seiner Tasche gefunden. Der zerstückelte Körper ist bis auf das, was drestrUnmensch bereits davon gefressen, begraben worden, und ihm wird in dem fürstt. Sachsen WaymarischeuAmte fßcvf ka, worunter er gehört, der Proceß gemacht. '

Am 26. Febr. har sich der Graf Johann Heinrich von Knuth, ältester Sohn des kön. Dän. Conferenzministers rc. mit der Gräfin Constantia Alexandrins von Cosel zu Dresden vermählt.

Hamburg, den Av. April.

Am 28. dieses verlohren wir hier abermals einen erbaulichen Lehrer und treuen Diener des Evangelium, an dem Herrn Beruh. Nie. Harz, Archidiaconus bey der Katharinen Kirche. Er starb nach einem kurzem Lager an einem faulenden Fieber im 59. Jahre seines Alters und im 23. seines hiesigen Predigtamts.

Gelehrte Sachen.

Dritter Brief über vie Emilia Salotti. t. Ich habe seit meinem letztem Brief das Stück noch einmal gelesen, und finde von dem Prinzen und Marinelli noch zu sagen, haß sie wie Haken und Spaden vom Dichter gebraucht werden, das Haus Odoardo zu zerstören. Wie richtig sind die entgegen gesetzten Kräfte berechnet! Diese Haken und Spaden werden nicht angeftzt, und das Gebäude kracht, reißt. Welche schreckenvolle Erwartung erfüllt, uns nach und nach! Es sinkt. Orsine kömmt, ich kann nicht Hinsehen, sie kömmt dem Gebäude naher, sie setzt stärker an (weit sie nicht wie jene fürchtet, unter den Trümmern mit verschüttet zu werden) — nun fällt es schrecklich zu Häuf — Dennoch werde ich wieder ruhig, jammre und winsle nicht mehr, nach Art der Zuschauer, die Sie kennen, die die furchtsamsten und entschlossensten unter den Zuschauern sind, ihrer ersten Eindrücke nie mächtig, aber nach der geringsten Ueberlegung in alles sich findend, •— ich bediene mich der Worte der Claudia , wenn sie dem Odoardo den Seelenzustand ihrer Tochter schildert, um den Eindruck zu beschreiben, dm dieses Stück und der Ausgang desselben auf mich gemacht. Nachdem ich

es gesehen, wie es zugegangen, bin ich ganz ruhig, daß der Vater die Tochter ermordet. Doch hiervon ein mehreres, wenn ich mit dm noch übrigen Personen fertig feyn werde.

Claudia ist die Frau des Odoardo, und so wie eine Frau eines Odàdo Galotti seyn kann. Hr. L'eßmg last sie treulich die Dienste einer guten Hausfrau verrichten ; in den Scenen zwischen ihr und der Emilia; dein Appiani , dem Odoardo rc. sind durch ihren Monolog thut sie Hr. L. diese Dienste. Sie zieht die Fenstergardinen zurechte, staubt die Möbeln ab, um dm Fremden (den Zuschauern) die innere Einrichtung des

ü

4

Hauses, so viel als sich in einigen Stunden tmn übersehen laßt, ihnen zu zeigen, und macht ihnen den Aufenthalt, so viel möglich, gemächlicher.

, Marinelli ist durch die Begriske, die man von einem müßigen leerköpfigen Kammerherrn, der der Favorit seines Prinzen ist, zu haben pflegt, gerechtfertiget. EE CS ^ EEE . Al.;;.

' ' ' EE CS ^ EEE . Al.;;. Angelo hat unter dem Odoardo gedient, daher das menschliche in seinem teuflischen Handwerk. Er hat dadurch etwas militärisches, einige Droiture. Er mag anch wol nicht nur Meuchelmörder, sondern auch Kämpfer seyn, wenn die Gelegenheit es erfoderte. Hatte er statt unter dem Odoardo bey demselben gedient, so wie Just bey dem Tellheim, er wäre, wo nicht besser, doch wenigstens so gut, als dieser, der zu nicht geringeren Bosheiten alle Anlage hat.

Der Livreebediente Pirrs ist ein weit schlechterer Mensch , der nicht vor nicht rückwärts zu geben vermögend ist. Einer von den Leuten, die das Hünchen nicht können schlachten sehen, vielweniger selber schlachten. Dennoch aber, wenn es geschehen, sehr begierig find mit davon zu essen.

Nach allen diesen dramatisch richtig gewählten Charaetern, die die äußerste Wahrscheinlichkeit haben, giebt der Dichter dem Einzelnen und dem ganzen des Stücks änoch die größte Wahrscheinlichkeit dadurch, daß die Scene in Italien und die spielenden Personen katholisch sind. DE ** (¿9 — CC a LI tn «...

- DE —' ** (a ¿9 — CC a LI tn «... Aber der Mahler Conti, wozu der? Muß denn Hr. L. , der so berufne Dramaturgist, muß der Episoden haben, und gleich zu Anfang des Stücks? Warlich, wer schon gleich Zu Anfang nicht ohne sie fertig werden kann, der thate besser, er bliebe ganz davon. — Sie haßen sehr recht, mein Hert Kritiker! Daß doch keine Emilia gemacht worden wäre, weil sie keine machen können, und doch so gerne weiten, damit Die Actricen und Zuschauerinnen Der Neid mag die Gelehrsamkeit

und die Künste empor gebracht haben, aber nicht solcher Neid, der Bosheit, gemeine Bosheit ist. Der Mahler Conti ist nicht allein local wahr und schicklich , sondern als die äußerste Gefälligkeit von Hr. L. für die Zuschauer anzusehen. Denn ausser, daß der Mahler ein Licht über das noch erst angehende Stück Verbreitet, und manches auf die allerschlaueste Art acheminiren hilft , so hat er auch das Gute, daß er dem Untersucher seines Stücks den Leitfaden gleichsam durch Liesen Künstler in die Hände giebt, wie er die Geheimnisse aufsuchen soll, wodurch ein jedes Drama gefallen oder mißfallen kann.

Die ganze Unterredung zwischen dem Maler und hem Prinzen kann, wo die Rede von seiner Kunst ist, mit einigen sehr wenigen Abänderungen auch von dem Drama gelten. Treten Sie fo, sagte Conti zum Prinzen, wenn dieser das Gemälde betrachten soll. Das kann auch dem Kritiker gesagt werden. Treten Sie so, Hert Kritiker, stellen Sw sich an die Stelle, wo Sie stehen müssen, um das Stück aus dem gehörigen Gesichtspunkt ganz und in seinen einzelnen Theilen in dem wahren Lichte zu sehen, und dann nrtheilen Sie. Ur; theilen Sie, daß — doch nrtheilen Sie, wie es Ihnen

beliebt. Allein mit wem rede ich, als ob ich mit

einem schalen Rec entfenten mich zankte. Ich hatte bene nahe vergessen, daß ich mit Ihnen rede, verzeyhn Sie diese Ausschweifung. Es scheint mir beynahe möglich, daß der Dichter das ganze Stück schon fertig hatte, ehe er die Mahler Scene, die eine leere Episode seyn soll, hineingebracht hat. Ich will damit sagen, daß er sie nicht aus Noth gemacht hat.

Wie schlaun stehet alles an seiner Stelle in diesem Stück, und wie sehr macht uns der Dichter mit diesen seltenen Menschen und ihren seltenen Handlungen bekannt! nicht so wol durch das, was er uns auf die künstlichste Art sehen und hören läst, als durch das, was er uns auf eine weit künstlichere Art, mögte ich sagen, nicht sehen und nicht hören laßt. Ich werde für heute abrechen müssen, und mein künftiges Schreiben (denn nun lasse ich Sie nicht, bis ich ausgeschwatzt habe) soll dasjenige enthalten, was ich glaube, das den Tod der Emilia und die vorhergehende Scene nach meiner Meinung naher aufklähre und rechtfertigen kann, warum ich, nachdem ich gesehen, wie es zugegangen, ganz ruhig bin, daß der Vater seine Tochter wie eine Rose gebrochen, ehe der Sturm sie entblättert. Ich bin rc.

* * *

Hamburg. Bey Bode sind folgende Bücher zur Messe fertig worden: 1) David, ein Trauerspiel von Klopstock. 2) Rolf Årage, ein Trauerspiel in fünf Handlungen von Johannes Ewald, aus dem Dänischen übersetzt. 3) Neue Betrachtungen über das Verfahren bey der Inoculation der Blattern, aus dem Franzos, de Hrn. Gatti, mit einer Vorrede und einigen Beobachtungen herausgegeben von Dr. E.G. Wagler. Nächstens wollen wir eine ausführliche Anzeige von diesen Schriften liefern.

Bey der den 22. dieses mit gewöhnlicher Ordnung und hergebrachten Formalitäten vollzogenen Ziehung dieserseitig privilegirter und garantirter Zahlen-Lotterie sind die Nummern: 8. 81. 64. 69. 19 aus dem

Glücksrade gehoben, und in hiesigen Haupt-Comtoir ausser vielen beträchtlichen Amben, zwey Ternern, worunter eine stark besetzt ist, gewonnen worden. Die 25. Ziehung geschieht ohufehlbar den 13. instehenden Monat May, und die übrigen von 3 zu 3 Wochen. Negensburg, im Haupt-Bureau, den 22. Apt. 1772.

General-Administration, hiesig privilegirter und garantirter Zahlen-Lotterie.

Die 121. Ziehung der Churfürst. Pfälzischen Zahlen-Lotterie ist heute mit denen gewöhnlichen Formalitäten vollzogen worden, die aus dem Glücksrade gekommene fünf Gewinnst-Nummern sind folgende :

2. 45 35. 28. 52.

Die 722. Ziehung geschieht Donnerstags den 14. May und die nachherigen in ohnunterbrechener Ordnung von 3 zu 3 Wochen. Rannheim, den 23. Apr. 1772.

Von Seiten der General - Administration besagter Lotterie.

Auf dem Kays. priv. Adreß-Comtoir und durch diese Nummern eine beträchtliche Anzahl stark besetzter Amben und eine ansehnliche Terne gefallen, welche prompt ausbezahlt werden.

1

Kayserlich-privilegirte

Win 4 / A PN y N Neue

71. Stück. Sonnabend, den 2. May, 1772.

Kopenhagen, den 28. April.

(Die ausführliche Nachricht von der Hinrichtung der Grafen Struensee und Brandt befindet sich iz dem zu dieser Zeitung gehörigen besonders ausgegebenen Extrablatt.) Vor dem YMefferthore sind 8 neue Räder aufgerichtet, und auf jedes derselben ist ein Viertheil von den beyden hingerichteten Staatsverbrechern, ihre Köpfe und Hände aber auf zwey Pfähle dabey angeheftet worden. Gestern reiste der hier

residirende englische Minister, um sich mir der Königin Caroline Mathilde Zu uurerreden, von hier uachCronburg. Der Staatsmmister von Schack ging gestern nach seinen Gütern in Jütland ab, und wird den 16. May wieder hier eintressen, Sodann wird der Staatsminister Graf Thott nach seinem hier in Seeland belegenen Gute GavnZe eine Reise vornehmen und sich daselbst bis zu Ende des Monats aufhalr ten. Nach seiner Rückkunft aber wird die zur Untersuchung der jetzigen Verfassung der CoLegreu und Directioun niedergesetzte Commiÿion unverweilt und mit dem grösten Eifer ihre Untersuchungen an^ Der hiesige Commandant, General von Eickstedt, hat vom Könige ein sehr schönes Pferd mit einem prächtigen Reirzeuge zum Geschenk erhalten. Die Baronesse von Bülow, welche sich seit einigen Monaten auf einem einige Meilen von hier belegenen Gute aufgehalten , hat Befehl bekom-

men, sich zu ihrem Gemahl nach Holstein Zu verfügen, und hat auch bereits vor einigen Tagen ihre Reise au getreten. Am Sonnabend rottirten sich einige muthwilligr Leute vom niedrigsten Pöbel zusammen, in der Absicht aus dem hiesigen Zuchthaus oder sogenannten Kinderhause diejenigen Personen zu be freyen, die wegen des scharfverbotenen Beitelns darin aufgebracht worden waren ; allein es ward diesem Unfuge durch einige dahin geschickte Dragoner sehr bald gesteuert. Warschau, den 18. April. Gestern ward der auf dem hiesigen dißidentischm Gottesacker begrabnekön. Hay ducke, welcher bey dem Angriske auf Se. Maj. in DeroVertheidigung das Leben verlohren, wieder ausgegraben und in die Gruft, welche der König für ihn erbauen lassen, beygesetzt; das marmorne Manumeut wird nun auch nächstens daselbst aufgerichtet werden. Die Grafen Krasinski und Potocki sind noch zu Eperies und nicht zu Teschen, werden auch nicht dahin, sondern nach Gabultow abgehen Mau sagt, der MarschallZaremba habe hieher geschickt, um sich zu unterwerfen. Zu Zywiec hat der Oberste Koryki mit seinen Uhlanen 3.00 Conföderirte unversehens überfallen,etliche 30 Mann Zetödtet, und gegen 80 Gefangne gemacht,der Rest hat sich über die Grenze geflüchtet. Danzig, den 23. April. Dem Vernehmen nach soll dey Marienwäroer, 10

gische Zeitung

2

Mellen von hier, nächstens eilte general Musterung der kön. Preußischen Truppen geschehen, zu welchem

Ende der Prinz Heinrich daselbst erwartet wird.

An die in dem königl. Preußischen Cordon gelegne Handelsstädte und Particuliers ist folgendeBekarrnt, rnachung von kön. Preuß. Seite ergangen, daß jedem stey stehe, ob er seine Waaren nach Danzig oder nach Elbingen absenden wolle; im erstem Fall soll ein Drittel und im letztem ein Vierthel von dem Rocken au die Fön, Magazine zu den festgesetzten Preisen abgeliefert werden.

Vera, den 17. Merz.

Den 5. dieses ging der Baron von Tot mit ermgen der vornehmsten Baumeister von hier nach der Küste des schwatzen Meers ab, um ihnen die von ihm ausgesuchten Platze anzuweisen, wo zur Sicherheit dieser Hauptstadt Forts angelegt werden sollen, doch kamen sie noch denselben Tag sammtlich zurück. Am ix. hat die Regierung 140 Bagagewagen, mit Aelten beladen, nach der Armee gesandt. Ob nun gleich die Regierung die Zurüstungen zu dem bevorstehenden Feldzug fortsetzet, so geben doch alle übrigen Umstände genugsam zu erkennen, daß dieses nicht mit so vieler Emsigkeit als voriges Jahr geschieht, so wenig in Anwerbung von Recrnten als in Abfindung von Truppen zur Armeen weshalb man behauptet, daß die Pforte sich eines nahen Friedens versichert hält.

ZnAufünge dieses Monats ließ bie Pforte einige Europäische Infanterie-Regiment er nach Scutari übersetzen, welche sich nach Damas und von da zur Armee begeben sollen. Da aber diese Truppen die nnhisciplinirlesten von allen sind, welche in Len Diensten der Pforte stehn, so fürchtet man, daß sie sich bey ihrer Ankunft in Klein-Asien zerstreuen und die Anzahl der Rebellen daselbst vermehren werden.

Seit gestern verbreitet sich hier einGerücht, daß ein Haufe Rußischer Truppen bey Ruszig über die Donau gegangen sey, und einen Sieg über einen Haufen Türkischer Truppen, welche sie am Uebergange verhindern wollen, erhalten habe.

Der vormalige Gouverneur von Belgrad, Hall Pacha, ist zum Großadmiral oder Capitaiu Pacha im schwarzen Meere bestimmt. Hassan Pacha aber wird das Commando im weissen Meere oder bey den Dardanellen behalten.

Gibraltar, den 3.1. Merz.

Man vernimmt von den Küsten der Barbaren, Laß der Kayser von Marocco den Hafen Saffie der ^Genuesischen Compagnie und St. Croir den Juden Gmdallas verpachtet habe, mit der Bedingung, haß

keine andre Nation bayiriH-nblirrrg treiben folle.Man wird sich erinnern, daß im Jahr 1751 der vorige Kayser den Hafen Saffie und die Stadt St. Croix für 700000 Ducaten an die Dänen überlassen wollte, die selbige befestigen sollten, welches aber nicht zu Stande kam, weil die Einwohner diesen Ort nicht verlassen wollten. Unsre Briefe vom 27. Febr. melden, daß der jetzige Kayser die Christen gezwungen habe, die Häuser, welche sie daselbst besessen, binnen 17 Tagen zu räumen und sich zu Mogador nieder zu lassen. Ein so ausserordentliches Versah, reu kündigt den Ruin der Handlung auf diesen Küsten an, wenn die Kaufleute daselbst keine Sicher' heit mehr für ihre Effecten finden.

Marseille, den io.April.

Der Capitain Massa, welcher am 9. Febr. von Constantinvpel abgesegelt ist, und den 29. die Dardanellen paßiert hat, hat am 3. Merz auf der Hohe von Porto Sign bey der Insel Metelmo eine Es cadre angetroffen, welche ans i Fregatte, 2 Chebecken und Z andern Arnantischen Fahrzeugen bestand und die Algierische Flagge führte. Als derselbe in den Hafen Spezzia einliefiefnhr ein Wetterstrahl auf sein Schis beschädigte den Mastbanm und warf alle Leute, die auf dem Verdeck waren, überden Hänfen, ohne jedoch jemanden zu beschädigen.

Varls, den 24. April.

Dem Bernehnzen nach wird der Marquis vonY?toaife les als Franz. Ambassadeur nach London gehen. Der Graf von Narbonne ist nach Corsica abgereist, das Commando über gedachte Insel zu übernehmen, nachdem der Graf von Marböf die gesuchte Entlassung davon erhalten hat , der zur Herstellung seiner Gesundheit in ein Bad gehen will. Die Prinzeßin Gustave von Stollberg soll in der Kapelle des Berwickscheu Hotels getraut worden und jetzt auf der Reise zu ihrem Geniale nach Rom sehn.

Am !. dieses hat sich zu Bourbon Lancy ein heftiges Ungewitter erhoben; der Regen ist dabey so häufig gefallen, daß ein grosses Stück Landes dadurch unter Wasser gesetzt worden, und das Wasser hat die Damme von 8 Teichen durchbrochen, wodurch die ganze Gegend überschwemmt worden. Bey einem dieser Teiche stand ein Haus, worin sich 5 Kinder befanden, welche nicht heraus konnten, und nothwendig hatten umkommen müssen, wenn nicht ein Mann den Muth gefaßt hatte, durch den Strom zu ihnen zu dringen, und eins nach dem andern herauszuhohlen. Kaum hatte er das letzte mitgenommen, als das Hans zusammen fiel.

Beschluß von London, den 21. April.

(Die Post vom 24. April ist ausgeblieben.)

Wir haben jetzt eine Flotte von 10 Kriegsschiffen, 9 Fregatten, 1 Brander und 2 Bombardier Gallioten zu Spithead segelfertig liegen, deren Bestimmung aber nicht bekannt ist, obgleich viel davon gesprochen und geschrieben wird. Die Schiffe sind, Malborouah, Albion, Centaur, Egmont, Entschluß, Torbay, Tri:umph, Asien, sammtlich von 74 Canonen, Sommerset und Worchester von 64 Canonen. Die Fregatten heissen Ruhm, Tamise und Southampton.

Die 21 Glieder des Unterhauses, welche die Committee, ^ welcher die Ostindischen Angelegenheiten untersucht werden sollen, ausmachen, sind der Oberste Bourgoyne, die Ritter Meredith und Sanie Lord Germain, Mr. Füller und Bane, der Oberste Barre, der General-Procurator, Lord Howe, Mr. Sutton, der General-Sollicitor, Mr. Pitt und Ellis, Ritter Elliot, Mr. Vice, Fox, Pulteney und Cornwall, Lord Fulkstone, Mr. Conway, Hotham, Trecothick, Ongley, Johnstone, Bacon, Cvrzon, Ritter Turner, Mr. Phipps, Gregory und Srakey u. Lord Clive.

Als die Sache wegen des Getreidehandels neulich in Ueberlegung kam, ward zum Vortheil der desfalls übergebenen Bills erklärt, daß wenn die Ein- und Ausfuhr auf einen festen Fuß gesetzt und ein gründliches System eingeführt wäre, der Preis des Weizens auf ungefähr 5 Sch. 6P. der Scheffel, und so der übrigen Flüchte nach Proportion für beständig seyn würde, wodurch der Ackersmann, wenn er sein Getreide um einen sichern Preis anzubringen wisse, nicht mehr den Muth verlihren würde, so bald er sähe, daß ein freyer und einträglicher Handel damit ftp; daß ferner der Kaufmann seine Speculation wegen Ein- und Ausfuhr besser machen, und wenn Getreide nöthig sey, solches kommen lassen könne, welches bisher niemals gewesen und auch nach den jetzigen Gesetzen niemals seyn können.

Hert Onslow, welcher zuerst gegen die incorporation der Freymaurer gesprochen, har zu seinen wichtigen Gründen auch scherzhaft hinzugesetzt, welche gute Wirkung gethan haben. Er merkte an, daß wenn dieselbe start fände, so würde man sehr verlegen seyn, den Punct, wobey man stille stehn wüste, genau zu bestimmen; es könnte kommen, daß die Gesellschaft der Bill der Rechte eine Charte verlangte, das Feuer der Zwietracht anzublase; daß die Cotterien aller Tavernen im Reiche eine dergleichen begehrten, wodurch ihnen vergönnt würde, alle ihre Angelegenheiten zu verabsäumen; daß die kleinen Puppen oder Halbmannen in dem westlichen Theile der Stadt sich hkfuk würden, eine Bittschrift

einzureichen, um durch das Gesetz berechtigt zu werden, das menschliche Geschlecht herabzusetzen. Zu diesen und andern ähnlichen Gründen fügte er ernsthafte Betrachtungen. Er sagte, daß wenn man die Freymaurer incorporirte, so hieß das in der That allen fremden Katholiken eine Naturalisationsbill ertheilen, und selbst dem Prätendenten das Bürgers recht in einem Laude ertheilen, woraus er, bey Strafe des Hochverraths, verbannt sey. Nachdem Hr. Onslow seine Rede, welche einen grossen Eindruck im Parlamente machte, geendigt hatte, schlug Hr. Dillon vor, die Untersuchung dieser Sache drey Monate auszusetzen, und da dieser Vorschlag Beyfall gefunden, so hat man Ursache zu glauben, daß die Bittschrift ganz werde verworfen werden, indem das Parlament zu der Zeit prorogirt seyn wird.

Waterford, den 7. April.

Man steht hier emen Brief, welcher ans dem nordlichen Theile des Reichs geschrieben ist, und worin gemeldet wird, daß viele Dörfer daselbst ganz von ihren Einwohnern verlassen worden, als welche sich in verschiedenen Hafen nach America eingeschifft hatten, und daß noch viele im Begrif waren, ihnen zu folgen, daher man diese sonst so blüh ende Provinz bald entvölkert und völlig hernntergebracht sehen werde.

Ldrmbura, den 14. April.

Wir vernehmen von einem Officier, welcher am 8. dieses von Belfast abgereist ist, daß die Aufrührer in Irrland alle zerstreut styn, und daß man 300 von ihnen, die in verschiedenen Gefängnissen sitzen, den Proceß wache, dergestalt daß durch das kluge Betragen des General Gisborne die Ruhe in dem nördlichen Irrland bald völlig wieder hergestellt sehn werde.

Amsterdam, den 29. April.

Man fürchtet einen Friedensbruch zwischen unsrer Republik und dem Kayser von Marocco, indem derselbe ausserordentliche Forderungen thut, mit dem Bedrohen, wenn selbige nicht vor Ende des Junius erfüllt würden, die Republik zu bekriegen. Die hiesige Admiralität hat daher 3 Fregatten bewaffnet und wird noch 3 andre Kriegsschiffe anrücken, um an den dasigen Küsten zu kreuzen.

Vor einigen Tagen ist der alte Bürgermeister dieser Stadt, Hermann Henrich van der Poll, in einem Alter von 75 Jahren gestorben.

Hamburg, den 2. May.

Gestern sind Se. Exc. der Hert Schatzmeister, Geheimderath und Minister im Niedersächsischen Kreyse Baron von Schimmelmann von Copenhagen, woselbst Sie Sich den vergangnen Winter aufgehalten, zu Dero hiesigem Gefandtschaftsposten retournirt.

4

I I I EN

i I BE /i

BE

Gelebrà Sachet

Menu fendfanie Reifen durch dre Vi strenH immer am Mstercage. Cosmopolis. 1772.8. 4 und ein halber Bogen. So wie vor einiger Zeit alles von; Kopfputz dis auf die Schuhschnallerl à la grequ.e yn müsse, so is jetzt alles empfindsam, seitdem dieses Wort bey der Uebersetzung der Aorikschen Reisen sein Daseyn erhalten hat. Wir müssen inzwischen diesen empfindsamen Reisen, wovon gegenwärtiges schon das zweyte Stück ist, zugestehen, daß sie — daß sie wirklich empfindsam sind. SW r»y - ea y ürdi

zugestehen, dß SW r»y - ea y wie soll ein junges Frauenzimmer sich würdig bilden? Leipzig. 8. 2 Bogen. Sehr gute Moralen, die wir allen jungen Frauenzimmern zum Durchlesen, oder vielmehr zum Ausüben empfehlen. (Ist ans dem AdreßEomtoir für 2 Schill, zu haben.) - " ~ AAN, N dt

em e- " ~ AAN, N Der Erfinder der zweyfachen Korn- und Brodterndte gieht nun, da sein erster Vorschlag nicht Unterstützung genug gefunden, wöchentliche Unterredungen mit den Hm. Dort. Krügelstein und-Hast. Mayer über diese Materie heraus. Am besten wäre es wohl, wenn ein Monarch oder ein Staat dem Verfasser seinGeheimniß abkauste, und es , wofern die Sache wirklich so heilsam ist, wie der Vers, versichert, der Welt mittheilte. Ware sie es nicht, so ist ja schon mehr Geld für Projette ausgegeben worden, die nickt reußrrt haben. — - • - - "'--à OSM NE iWochenschrift

gege, — - • - - "'--à OSM NE Von der Beherzigung derzeit, einer Wochenschrift, welche der Hr. D. Krugelsteiu zum Besten der Armen in Ohrdruf heransgiebt, sind nny 14 St. erschienen, und auch in Hamburg m einigen Zeitungsläden a 2 Schiss Zu haben. Gr A) WE bist eine

Zu han. Gr A) WE Bey Buckenröder und Ritter in Hamburg ist eine Bey Bucbenröder und Ritter neuerfundenen laschen Buchdruckers^en sowohl mir als ohne Buchdruckerpresse nebst hinlänglichen Unterricht von deren Gebrauch herausgekommen und mit der Taschen Vuchdruckerey gedruckt. 1 Bog.. 8.

Einem geehrten Publico wird hiemit angezeigt, daß am künftigen Mittwoch, als den LtenMay, mit Bewilligung einer hohen Obrigkeit, ans dem Amthause ein Concert soll gehalten werden .: Worin sich Signora Saloagni mit einigen fürtreflichen Italienischen Arien, der attere Hr, Zink, Capellmusicus bey Sr. Durchlaucht Dem Herzoge von Mecklenburg-Schwerin , mit Violin-Concerten, und der jüngere Hr. Zink, der sich hierein Hamburg aufhalt, mit Mt-Coucertm, werden hören lassen. Für gute Besetzung des Orchesters wird man die möglichste Sorge tragen, und da überdem der Saal im Amthause zu einem Concert sehr bequem und groß genug ist, so'perspricht man sich ein zahlreiches Auditorium. Billets sind auf dem Adreß-Comtoir, auf dem Dreyer: cen und Tornquistischen Casseeuhause, und beym Eingänge für 1 Mk. 8 ß zu haben.

Professor Büsch wird am nächsten Montag, den 4. May, seine Vorlesungen über die Handlungswissenr schast und HaMungsgefthrchte mit einer öffentlichen Anrede in dem grossen Hörsaal des Gymnasii anfangen. Das übrige wacht die gedruckte Ankündigung dekans

bon welcher bis jetzt noch Abdrücke in Km mohrcstw Zeitungs bubden unentgeldlich zu haben find.

Bev Der 35. Drehung Der Herzogl. Mecklenburg-Strelitzischen

Hof-Zahlen-Lotterie sind die Nummern. 19, 75 / 55, 82 und 43 aus dem Glücks-Rade gezogen worden. Die dadurch in meinem General-Comtoüc sowohl , als bey den übrigen Herren Collectems gefallene Gewinne werden sogleich gegen Einlieferung der Billets ausbezahlt. Die 36. Ziehung gesckiehet am 19. May, und bis den r6. ejusd. kann ein jeder mit selbstgefälligen Einsätzen und Spielen bedienet werden, und der reellesten Begegnung versichert seyn. Hamburg den 2. May, 1772. _ Faßmann ,

_ Herzog!. Mecklenburg Strelifikcher General -

Bey Der 2tenZiehung der Hochgräsl- Erbachsen Deutchen Iahlen-Lotteeie sind die Nummern: 1, 74, 28, 83, 17 gezogen worden. Zu der Zten Ziehung können bis den 4. May beliebige Billets bey mir, und bey denen allhier aufgestellten Herren Collecteurs erhalten werden. Diejenigen, welche noch gesonnen sind , davon

eine Collecte zu übernehmen, können mit alle nöthige Piecen bey mir bedienet werden. Hamburg, Den 25. April, 1772. Ruhe

Hochgrafi. Erbachiscken Hof-Comnußions-Rath und GeneralReceveur.

Bey der iy. Ziehung des Altonaer Lotto , den 30. April sind No. 17, 55* 35* 63. 14. Key der 121. Mannheimer den 23* April No. 2. 45. 35. 28. 523 Und bey der 140. Berliner den 27, April 51. 15. 29, 23. 36 herausgekommen. Die bey mir auf erwehnte Ziehungen zugesetzt, können ihre Gewinne alle Augenblick in Empfang nehmen; auf der 25. Ziehung der Stralsunder werde ich bis heute Abend den 2. May um io Uhr und auf der i8. Eutiener bis Freytags Abend Den 8. May um 5 Uhr Einsätze annehmen. Hamburg, Den 1, May, 1772. Josim deLemosDaniels.

Gen. Collecteur auf dem Mor kedan,

Da die 8. Ziehung der Hochs. Hessen^Casselschen gnädigst garanrirten Jahlen-Lotterie auf den 14. May olmfehlhar vor sich gehn wird, so werden alle Hrn. Collecteurs ersuchet ihre Schluß-Listm auf Das spateste den 6. May von hier zur General-Direttion nach Cassel zu verabsenden. Sickere Personen, welche von dieser besonders soliden Lotterie anuochCollecturen zu übernehmen gedenken, können sich entweder directe an schon genannte Generäl-Direction in Caske! adreßiren, oder aber auch deshalb sich bey mir zu melden belieben, und sich alsdann der grossen und billigsten Willfahung auch Einhändigung aller nöthigen Lotto-Litteralien, versichert halten können. Hamb., den 1. May, 1772.

YO, 25, Holländer,

Hochs. Hessen-Casselschen Hof-Factor und General-Receveur des dasigenLotto, wohnhaft "Fader zweyten Markstraske.

5

Extrablatt zu Nro. 71. der Kayserl. privil. Hamb, neuen Zeitung.

Sonnabend, den

Kopenhagen, den 28 April.

Nachdem am Sonnabend Vormittag von der Fn: quisicions-Commißion Csmmißisn über SohannFriedrih Struen- see und Enevold Brandt das Urtheil gesprochen war, so wurde selbiges dem ausserordentlich versammelten Staatsrakhe (worin jedoch der König nicht Zügegen war) vorgelegt. Des Nachmittags war der Staats: rath- abermals versammelt; und als Se. Maj. von Charlottenlund, wohin Sie um das Mittagsmahl et: zunehmen gegen 3 Uhr von hier weggefahren waren um 7 Uhr wieder zurück kamen, verfügten Sie Sich m den Staatsrath, bestätigten daselbst das gefällte Urtheil, und erhoben Sich hierauf in die Iraliänische Oper.

Den beyden Gefangnen wurde um 12 Uhr des Mittags durch ihre Advocaten ihr Schickfahl bekannt gemacht. "Ich habe Ihnen eine sehr unangenehme Nachricht zu bringen," sagte der Procurator Uldall zu Struensee. "Sie kömmt mir nicht unerwartet," erwiderte dieser; nahm ihm hierauf das Urtheil aus der Hand, las es mir vieler Gelassenheit und ohne eine Mine zu verändern, ganz durch, und gab es ihm wieder zurück. Er erkundigte sich nach dem Aber Brand gefällten Urtheile, und erfuhr, daß es Mit dem seinigen ganz gleichlautend sey. Dies schien thn mehr zu bewegen, als sein eignes Schicksal. Da einer von den Bestehenden ihm einigeAcrwundrnng über die Gelassenheit bezeugte, mit derer sein Urtheil gelesen, so versetzte er, daß er sich schon längst einen solchen Ausgattg der Sache vorgestellt, und bey Zeiten daran gedacht habe, sich darauf vorzubereiten; und daß er daher glaube, er werde, selbst wenn er in seinen ehemaligen Gesinnungen beharret hätte, sich zu fassen gewust haben? wie vielmehr also jetzt, da er ein Christ fen.

Brandt empfing fein Urtheil aus denHanden des Kammer Advocaten Bang ebenfalls noch mit ziemlicher Gelassenheit. Da er aber am folgenden Morgen hörte, daß er nicht, wie sonst gewöhnlich des Sonntags geschah, rasirt werden sollte, (welch s auch den Struensee unterblieb,) so ließ er auf einmal den Muth sinken. Als der wachthabende Officier von ihm wegqieng, sagte er zu ihm: "Leben Sie wohl, mein Lieber. Grüssen Sie alle Ihre Kameraden vom Regiment, die ich in meinem Gefängnisse habe kennen lernen, und sagen ihnen, daß ich ihnen à von Herzen recht viel Gutes wünsche?"

2. May, 1772. _

Zn einer andern Person sagte er am Sonntage Er danke Gott durch dessen Beystaud er zur Er- kenntniß seiner Jrthümer gekommen fey. Nichts aber beunruhige ihn anitzt mehr als die Erinnerung, zu Paris einen jungen Menschen zu seiner vormar ligen irrigen Denkungsart verfährt zu haben. Der Probst Hee hat ihn seit Sonnabend , so wie feinen Mitgefangnen Struensee Doctor Münter , nue wenig verlassen. Brand sowohl als Struensee gaben ihren Advocaten, als diese am Sonnabend von ihnen giengen, ein Schreiben an den König

und eins an die Inquisitions - Eommission mit. Ger stern Vormittag wurde ihnen beyden das Nacht» mahl gereicht.

Die in dem fünf Bogen starken Urtheile gegen Strnensee angeführte Gravamina sind: Die Anmaassung einer allzu grossen Gewalt; die Vervsrtheilung der Königs. Kaffen um mehr denn 15 Tonnen Goldes; die Verfälschung einer Assignment ; die Abdankung beyder Garden; die verdächtigen Anstalten, welche er innerhalb der Walle dieser Residenz machen lassen; u. s. w. Brandt aber ist , laut dem Ausspruche seiner Richter, wegen unmittelbar gegen die geheiligte Person des Königs begangener Verbrechen wobey die von ihm gemachten Eruptionen keine Statt finden könnten, verdammt worden. "Ocher (helstes in der Conclusion dieses im Gericht öffentlichen verlesenen und vom Könige in allen Punkten bestätigten Urtheils, das auch dem Vernehmen nach durch den Druck bekannt gemacht werden wird) hat Graf Johann Friedrich Struensee nach des Dänischen Gesetzes 6 B 4 C. I A. , sich selbst zur wohlverdienten Strafe, und andern Gleichgesinnten zum Exempel und Abscheu, Ehre, Leben und Gur verbrochen und er seiner Gräflichen und andern ihm verliehenen Würden entsetzt zu werden, auch sein Gräfliches Wapen vom Scharfrichter zerbrechen Zu sehen, verdient. So soll auch Johann Friedrich Struensee zuerst die Hand und dann der Kopf abgehauen, hierauf aber sein Leib geviert theilt und die Stücke aufs Rad geflochten, Hand und Kopf aber auf einen Pfahl gesteckt werden. Graf Enevold Brandt hat, nach des Gesetzes 6 B 4-0. J A. Ehre, Leben und Gut verbrochen, und seiner Gräflichen und andern ihm verliehenen Würden entsetzt zu werden verdient; Sein Gräfliches Wapen auf dem Richtplatze vom Scharfrichter zer-

6

brochen; hierauf Enevold Brandts rechte Hand und hiernächst der Kopf abgehauen, sein Korper ge- viertheilt und die Stücke aufs Rad geflochten, Hand und Kopf aber auf einen Pfahl gesteckt werden.

Diesem Urtheile zufolge, wurden diesen Mor- gen gegen y Uhr die beyden Delinquenten, ein jeder besonders in einer Mieth Kutsche, wo der bey thm die Wache gehabte Officier und 2 Unter-Officiers fassen, ans der Citadelle nach dem auf dem Gelse vor dem Östcrthore errichteten g Ellen hohen And A Ellen breiten und langen Schaffotte gefahren. Der General-Fiseal Wvet, des Königs Voigt Etatsrath Ortved und dessen Gevollmachrichter , welche auch sowohl als dir bey dem Delinquenten die Wache habenden Officiers während der Execution auf dem Schaffst blieben , fuhren von vielen Poickey-Bedienten begleitet, vor ihnen her. Die beyden Geist-Achen Doctor Münster und Probst Hee harten sich vorher daselbst eingefunden. Brandt, mir einem Tressenhur Ln einer grünen Kleidung mir Gold und sinerWUdschuhr und in Stiefeln, war der erste der das Schaffor bestieg. Der Proft Hee sprach erst noh Fine Zeitlang, mit ihm > hierauf ward das Unheil Verlefn, und sodann vollzogen Bey Abbrechung kd es Wappens sagte depScharfrichker : 'Dies geschieht Nicht ohne Ursache, sondern nach Verdienst?' Der Kopf wurde einige male in die Hs he gehalten und den Zuschauern gezeigt. Struenfte, dem Dv. Münder bis an den zweyken Kreis , in welchem in der Zeit, da das Urtheil an Brand vollzogen wurde, sein Wagen hielt, entgegen gegangen war, betrat, Nachdem das Schaffet gereinigt worden, dasselbe, Lind ward von Dr Munter begleitet. Dieser sprach Mit ihm nur eine kurze Zeit, während welcher Struensee den Huch in der Hand hatte; dahingegen Brandt Hu nicht eher abnahm als bis das Urtherk verlesen wurde. Er zog hierauf mit Hülfe des Scharfrichters seine Wildschuhr und sein blaues Kleid von geschult renen Sammt aus; und es ward gegen ihn in alten eben so wie gegen Brandt verfahren'. Die zerhauenen Stücke wurden nebst Köpfen und Händen auf einen Wagen geworfen, und nach dem vdr dem M sterthore befindlichen gewöhnlichen Richtplatze gefahren, um auf die daselbst aufgerichteten Räder nud Pfähle geflochten und gesteckt zu werden. Sie solle beyde noch diese Nacht ziemlich ruhig geschla- fen haben, und sie waren auch auf dem Richtplatze Ohne Fassung. Es waren 4 Kreise uw das Schaffot herum geschlossen. Den innersten machte ein Detachement von des Erbprinzen Friederichs nutz

vom Oldenburgischen Regiment, an welche bas Cone ma Udo von des Kronprinzen Regimente« welches die Delinquenten heraus begleitet hatte, sich anshlvß. Den zweyten Kreis machte ein Detaschement vom Dänischen und Nordischen Leibregimente, den drit: ten einige Schwadronen von den Seeländischen Dragonern, und den äussersten einige tausend Matchftn. Die Infanterie nnd Dragoner waren gegen 1500 Mann stark, und hierdurch sowohl als durch die dazu comwandirten Matrosen wurde alles in der größten Stille und Ordnung erhalten. Die Was chm in der Stadt waren ebenfalls beträchtlich, und hierunter die Hauptwacht bis auf ioo Mann vers stärkt worden.

Vorgestern erhielt der englische Gesandte einen Courier von seinem Hofe, und gestern kam einer ums serer Kabinets-Courier aus Petersburg zurück.

Das königl. Landcadetten Corps, welches zeitlier aus 34 wirklichen und 16 Reforme-Cadetten bestanden, ist mit 16 wirklichen und 4 Reforme-Ca- detten verstärkt worden.

Die 24. Ziehung der Kayrerl. frevert Reichsstadt gensburg pnviLegirtr und garantirten Zahlenlotterie,, geschähe daselbst den 22. April mit der? gewöhnlichem Formalitäten und kamen die Nummern: 8. 81. 64. 69. 19 aus dem Glücksrads Die hieheransthnkche gefallene Gewinne werden prompt und ohne den min« dessen Abzug ansbezahlet. Die 25. Ziehung dieser so- liden Zahlen-Lotterie geschieyet den 13. May und die folgenden von 3 zu 3 Wochen, bis den 5. May Morgens um y Uhr können zw dieserJichung beliebige Ein- fäße

gemacht werden. Hamburg, den zo. Apr. 1772.

I. C. Kraaß, General-Collecteur.

Bon Einem Wollöbl. Niedergericht hieselbst ist in Sachen Anna Catharina Ahrens gebornen Pohiamnus, Implorantin, wider, deren entwichenen Ehemann Johann Jochim Ahrens, Imploranten, auf geziemendes Anhalten, der Implorantin dre zweyte offene Edictalcn ration gegen besagten Imploranten, cum præfixione

termini peremprorii pro ulrimÄro, auf de 13. Map

dieses Jahrs, und unter der Verwarnung , daß ans den abermaligen Ausbleibuugsfall der Implorant nnnmehrö für einen bösllichen Verlasser seiner Ehefrau werde erkläret, das bisherige Eheband unter ihnen aufgehoben, und die Implorantin zur anderweitigen Verheprathung befugt werden, erkannt, und gehörigen Orts affigiret worden, welches Implorantifcher Anwatd auch hiedrlich bekanntmachen laßt. Hamb., den 24. Merz, 1772.

Von diesen Zeitungen kommen alle Woche 4 Stück heraus, als: Dienstags, Mittwochs, Freytags und Sonnabends, und sind dieselben auf allen Postämtern zu den bekannten Preisen zu haben.

1

A: ap AS NS f BRD, R LA N

Num. NAVI

Montag, den 6» April 1772-

Speyer, den 32. Mrz.

Sen theiler hier dir Abschrift eines Briefs *
mir, dessen Nachrichten jedermann desto
angenehmer seyn werden, je zuverlässiger sie
sind.**

Sidsn, den 20. December 17710

Bor wenig Monaten Hab ich Ihnen von dem, was nach ihrer Abreiß auf dem Berg Libanon vorgegangen, wie auch von den glücklichen Begebenheiten des Ihnen sehr wohl bekannten Fürsten Josephs geschrieben. Das Kriegsglück hat sich seither in unserer Gegend sehr verändert. Aus meinem letzten Schreiben haben sie ersehen, wie die Türkischen Bassen von Damasco, Tripoli, und Sidon durch die Macht des Aly » Bey aus ihren Städten vertrieben, von gedachtem Fürsten Joseph aber wnderbahrer Wrisse wieder in ihre vorige Würden eingesrtzet, auch nachgehends der Bassa von Damasco, (Batter des Bassa von Sidon) von den Medauli überwunden, und dessen Pallast. sammt der Stadt Damasco, völlig geplündert worden. Hierauf nun wollten die Medauli ein gleiches auch an dem Sohn, dem Bassa von Sidon, versuchen. Dieser «der wartete einen solchen Streich nicht ab, sondern kam ihm durch die Flucht zuvor; Der Fürst Joseph berede» diesen Brssa, wieder zurückzu kehren, und vrrsp-ach ihm Hülfe. Er brachte such würkltch in der größten Geschwindigkeit ein Heer von 40000 Mann auf die Beine. Er glaubte durch diese fürchterliche Macht die Medauli, welche viel schwächer

waren, auch schon von weitem zu erschrecke« ; aber er betrog sich. Sie stellten sich zur Gegenwehr und es kam zu einem Tressen. Wer hätte glauben sollen, daß di« sonst so tapfere Drusen, welche den-ersten Flügel der Schlachtordnung ausmachten, verräthertscher Weiß« es mit den Feinden des Batterlands halten würde«.

Eben diese brachten es durch einen verstellten Schrecken s» weit, dag das ganze Heer des Fürsten Josephs in Unordnung geietb. Weder dieser Fürst, noch siae bei sich habende zwren Brüder warm mehr im Stand, der eingerisse« uen Zerstreuung Einhalt zu thun. Ihre Fußvölker brachen von allen Seiten aus« und sie selbst waren zuletzt genöhlget, die Flucht zu ergreifen , um nur den Feinden nicht in vir Hände zu fallen. Bon dem Heer des Fürsten Josephs sind in dk-sim Gefecht bei 3000 Mann, ohne die Gefangene, aus dem Platz geblieben, welche meistens Christen und Drusen gewesen. Da nun der Basta und die Drusen, welche unsere Stadt verwahrten, diesen so unverhofften als unglücklichen Zufall vernommen, so säumten sie sich auch nicht lange, die Flucht zu ergr ifen , und also von freien Stücken unsere gute Sta r d n grausamen Feinden zu überlassen. Dir Medauli nahmen sie auch würk« lich de» folgenden Tag ein und plünderte» sie, gleich de» andern, nachd m sie schon orei Tage lang vorher von einer kleine« Egvpktschen Flotte, von iß Schiffen, zur See war beschossen worden. Mir wurde dabei in meinem Hospitio angst und bange ; dann

2

Gr

)(° XN

die Stuckkugel» von diesen Schiffen saußttn

«ns beständig um die Ohren herum. Nach der Plünderung streiften die Medauli gleich den Sarien in den Gärten, Dörfern und Feldern der Drusen herum, und verbeerten das ganze Land, welches zwischen dem Fluß von Sidon und dem Gebieth dieser Stadt liegt. Wann sie noch weiter über den Fluß gesetzt hätten, so würde die Stadt Beirut gewiß auch dieses Schicksal erfahren haben, dann die Verwirrung und der Schrecken der Drusen war allgemein. Die Egyptier bemühen sich jetzt, mit unglaublicher Geschwindigkeit, den Wall und die Mauern unserer Stadt, wie auch die Ruinen des von dem heiligen Lud«'g König in Frankreich ehemals erbauten Schlosses wieder herzustellen. Sie sind bei dieser ihrer Bemühung so glücklich gewesen , daß seit einem Monat unsere Stadt, die zuvor von jedermann vor nichts gehalten worden, nun als eine gute Vestung betrachtet werden, und den Drusen sowohl, als auch den Medauli Trotz biethen kann. Das unglückliche Schicksal der Drusen wird nicht ohne Schein der Wahrheit dein Fürst Mansur zugeschrieben. Osrgedachr Medauli sind Türken von der Secte des Aly und stammen von den Persianern her. Das ganze Land unter Sidon gegen Ty o zu, sammt dem Gebürg, wird von ihnen bewohnet. Vor diesem hatten sie auch «inen großen Strich Lands innen, oberhalb Beirut gegen Tripoli zu. So wohl den Tüken selbst, als auch den Drusen und Christen sind sie sehr feind, halten es weder mit dem Aly Bey, noch mit dem Grossultan, sondern fireiten für sich selbst. Der Sürst Mansur war zuvor der erste unter den Sürsts» , und ist des Fürsten Josephs VatterS Bruder«

Paris, den 27. Merz.

Berwichenen Montag ist die große Pro» eeßivn zum Gedächtniß der unter König Heinrich IV geschehenen Lebergabe der Stadt; Paris, nicht wie das vorige Jahr unter Streitigkeiten der Rrchnnugskammrt, des î

FP Steuer-KammergerichtS und des Parlements, mit den gewöhnlichen Feierlichkeiten vollzogen worden.

Obgleich die Policei bisher vergeblich den Verfasser der neulich gemeldten satyrische» Schrift ausfindig zu machen gesucht, so war sie doch so glücklich den Dieb, welcher die Capnciner Kirche in der St. Honorius-Strasse neulich bestohlen, zu entdecken. Dieser ist ein Clerlcus von Poitou gebürtig, 22 Jahr alt, und Sohn eines Schusters.

Diejenige, welche am vorigen Samstag nicht ohne Gefahr verwundet zu werden, in die Audienz des schon vielmahl gemeldten Rechtsstreits zwischen dem Grafen von Morangies rc. eingedrungen, waren dieses mahl mehr als jemahls mit dem Vortrag des Herrn Linguet zufrieden. Er wüste bei dieser Gelegenheit die guten Anstalten der wachsamem Policei ungemein hekauSzustreichen, auch den Poiicet Lieutenant H-rrn von Sartine zu loben, ohne ihn zu nennen, welches alles den Zuhörern sehr wohl gefiel. Dann ntemahls war ein Policei-Lieutenant so werth, als der Gegenwärtige , selbst seine Untergebene, welche sonst von dem gemeinen Volk so sehr gehaffet werden, sind niemand fürchterlich, als nur den Uebel: thättern. Hert Linguet beschloß seine Rede damit, daß er sich Vorbehalte, eine gewisse Person abzuführen, welche ihm eine render Witlwe Berro« noch auf dem Todes- Bett bestättigt worden seyn sollende Handschrift vorgezeigt, vermitteltst welcher diese Person 100 000 Livres von der bekannten Sâldfor» derung haben solle, wann sie das Gelb zu den ferner« Plvceß- Koste» herschiesen wol: le. Ist das nicht ein unverschämter Mann, fagre Hert Lignet, derben Raubt Heiken will, und sähe zugleich eben diesen Mann, welcher gegenwärtig war, mir feurigen Augen an, so daß er ersckrack, als wenn er vom Schlag wäre gerädert worden.

Mailand, den 24. Merz.

Neulich ist «Ines unserer vornehmsten Bes nedictiner- uedicttner-Klöster in rin Waisenhaus vers

3

wandelt worden. Der Pabst hat zwar hie-

zu seine Einwilligung gegeben, jedoch in Ansehung der Güter desselbigen nichts fest gefetzt, als welche nun auch dem Haust der Waisenkinder einverleibet worden. Alle kleine Klöster der Canonicorum Latravensium io der Oestrrreichischen Lombardei werden auch bald aufgehoben, und ihre Einkünffte zu sonstigen frommen Stiftungen verwendet werden, nur habe» sich Seine Päbstliche Heiligkeit Vorbehalten, daß die drei vornehmsten Klöster von gedachtem Orden noch ferner bestehen sollen. In einem Schreiben Ihrer Kaiserlich Königlichen Majestät, in welchem sich diese Monarchin bei dem Pabst deswegen bedanket, suchet sie noch ferner um die Päbstliche Genehmigung zu Aufhebung einiger Klöster der Olivetaner und Hieronymiren Mönchen an, welche Klöster für die reichsten in Mailand gehalten werden. Es ist gewiß, daß die regulirten Orden in Italien seit einigen Jahren einer grosen Veränderung unterworfen gewesen; die Zahl ihrer Ordensbrüder überstieg aber auch dergestalt das Maas, daß dergleichen Veränderungen nothwendig einmahl erfolgen mußten.

Rom, den 21. Merz.

Seine Königliche Hoheit der Herzog von Glocester befinden sich uoh immer und zwar in sehr guten Gesundheits-Umständen dahier, und werden mit Ehrenbezeugungen gleichsam überhäufet. Alle Engelländische Herren, welche sich als Reisende hier aufhalten, wollen zusammen 2 mahl die Woche ein Concert geben, und in solches auch dir vornehmsten Damen hiesiger Stadt e nladen. Höchsigedachter Herzog werden auf den 2. OsttNeyerksq wieder von hier abreifeu. uns nicht, wie Sie willens waren, nach Venedig und Mailand, sondern gerade nach Livorno gehen, um sich daselbst über Genua nach Turin einzuschiffen, als wohin Sie ausdrücklich von Sr. Königlich Sardinischen ! Majestät eingeladen worden.

Dieser Verlust wirs bald wieder durch die

Ankunft Ihrer Königlichen Hoheit der verwittibten Frau Ehurfürsitrn von Sachseu, Höchstwelche in der Charwoche hier einzutref- f/en gedenken, ersetzt werden. Der Chursächsische Minister Hert Rath Bianconi hat dem Pabst diesen zu erwartenden angenehmen Besuch gestern angezeigt.

Constantlnoprl, den 2. Merz.

Die Zubereitungen, welche zudem nächstkünftigen Feldzug mit Fleiß dahier gemacht werden, zeigen an, daß der Grossulten noch nicht zum Frieden geneigt ftye. Verschiedene aus Asien hier angekommen frische KriqSvdlkrt find weiter nach der Donau ab- gegangen. ES werden gegenwärtig 30 halbe Galeren zum Dienst auf dem schwarzen Meer ausgerüstet, auch eine Menge neue Canonen gegossen.

Regini Effendi hat seiner schwächlichen Gesundheit halber die Stelle eines Reis-Effendi bei der Armee niedergelegt, dagegen der Grossultan schon wieder «inen andern ernannt.

Seit 14 Tagen waren hier Z Feuers Brünste, wodurch abermahls einige tausend Häufler in die Asche gelegt worden.

Vermischte Nachrichten.

Der Mangel an Brod hat zu allerhand Hilfsmittel und Erfindungen in unserm Deutschland Anlaß gegeben. Man zählet gegenwärtig mehr als 80 Acken von Brod, ohne die Menge nahrhafter Suppen und sonstiger Speisen; auch besondere Arten von Caske und Thee.

Aus Copennhagen wird bestatriget, daß der Graf Brand sich sehr standhafft in seinem Gefängniß bezeige. Er har oft seinen Scherz über die wenige Gemächlichkeit in seiner neuen Wohnung. Der König, sagte er neulich, behandelt seine Gaste so, daß sie von selbst wünschen. Ihm nicht lang zur Last zu seyn.

In der Sr. Georgen Stadt auf der Insel Granada sind in Zeit von 9 Stunden

4

mehr als 300 Hausser durch eine Feuers-Brunst in die Asche gelegt, und viele Haushaltungen dadurch in die elendste Umständen versetzt worden.

Mannheim, den 5, April»

Am verwlchenen Donnerstag, de« 2ten April, ist die 120. Ziehung der Cdvrfürstlich - Pfälzischen Lotterie auf dem Rarhause dahiesig. Churfürstlicher Residenz, in Hohr Gegenwart Seiner Excellenz Herrn Baron von Zedtwitz, Zhro "kurfürstlichen Durchlaucht Obrtst-Cämmrrern, rc.rc. als höchstverordneten General - Jmendantens selbiger Lotterie, und Betsitz angeordneter wohlausrhnlcher Herren Deputaten, mit bekannter guter Ordnung und festgestellten Formalitäten vollzogen worden. Die bei dieser Ziehung heraus gekommene

Nummer« sind fol' «ende:

No* 10. 74* 87. 84. 73*

Dir I2X. Ziehung besagter Chmfurstlich» ^Lotterie geschieht Donnerstags, den 23. April, 177

Yo

Nachdeme Cbursürstlich Pfälzische Hoss-Cammer entschlossen die bey nachstehenden Recep uren vorräthige Früchten als bey der Amts - Kellerey Eberbach 99 Malter Spelz, bei der Heydelberger Casten-Meisterey 1000 Malter Spelz, und bei der Pseddersheimer Oberschulkhekserey 748 Malter Spelz auf den 22. dieses, minder nicht bei der Schas. nerey Mölsheim 23 Malter Weitzen und 459 Malter Spelz, bei der Kellerey Neustatt 402 Malter Spelz auf den 2z. dieses, imgleichen bei der Friezelschermer Burgvogt» thei 36 Malter Weitzen, 46 Malter Spelz und 7 Malter Dinkel auf den 24. dieses, fort bei der Amts - Keüerey Boxberg 221

X

Malter Kor», 700-Malter Dinkel, het der D-uchsäfferey KeSerey Creutznach 122 Malter Weitzen, und 325 Malter Spelz, bei der receptur Eberburg 100 Malter Spelz, beider Amts - Kellerey Erbes Büdesheim 73 Malter Spelz, bei der Amts-Kelle!eyHi!, spach 8 Malter W itzen, und 721 Malter Dinkel, auch 190 Malter gemischte Frucht, bei der Am s-Kellerey Rockenhausen 487 Malter Spelz, bei der Gefall - Verweiserry Umftalt 252 Malter Spelz, bei der Amts» Kllerey Wekngarthen rgo Malter Kor« und 289 Malter Dinkel auf dm 27. dieses, dann letztlich bei der Amts - Kellerey Löhrbach 549 Malter Spelz auf den 29. dieses versteige« zu lassen; als bleibt solches denen hierzu Lusttragende« ohnverhalten, um sich In terminés & lods einfinden zu können. Mannheim den x. April 1772.

Ho stammer Lanzley Handfchrieffr.

2.

Zu Nierstein liegen nach folgende Weine dortig ächten Berg » Gewächses als 1 Stück re anno 1746. 2 Stück de anno 1748»

i Stuck de anno 1755.

i dito de anno 1700,

I dito von 1762.

2 dito von 1764.

4 dito von 1766.

freiwillig zu verkaufen, und werden In elner den 14. dieses, und aus Ansu-icn derenstiben Eigenthümerer? vorgenommen werdender öffentlicher Verganrhung dem sttzlbie« lenden zugeschlagen, welches denen hierzu Lusttragende» » um sich bestimmten Tag Nach» mittags um 2 Uhr in rem Wirtsimuß zum Ritter einzufindeo, wo auch alltäglich die Proben an denen Fässer zu gchaden feind, zur Nachricht hierdurch bekannt gemacht wird. Oppenheim den 1. April. 1772..

Lburpfalz Oberamt.

Wüst.

Baumen.

1

125

Mannheimer Zeitung

Num. XXIX.

Donnerstag, den 9. April 1772

Berlin- den 20. Mer;, SS sind frir kurzem verschiedene Ingenieurs, ^ und selbst der oberste Befehlshaber der Artillerie nach Spandau abgeretset, um den in dasiger Vestung liegenden Kriegsvorratgenau zu untersuchen. Man glaubt , daß ein guter Theil davon werde nach Polen versandt werden. Es befinden sich eine Menge KriegSbedürfniske in gedachter Vestung, auch alles benötigte Werkzeug, um in der größten Geschwindigkeit Schanzen und Brustwehr« aufzuwerfen. Man nimmt daher als lemahl seine Zuflucht dahin, wann wichtige Verrichrungr» ohne Verzug ausgrführet werden sollen. Es spricht niemand hier mehr etwas vom Friede». Im Gegentheil ist zu befürchten, daß die Kriegsflamme diese« Sommer sich noch weiter ausbreiten möchte.

Wien, den 1, April.

Vor wenig Tagen ist ein Bothe aus Triest hier ^«gekommen. Man versichert, daß er die Nachricht von einem daselbst gewesenene« starken Erdbeben mitgebracht habe» Auch hat man aus dieser Seestadt vernommen, daß ein Kauffartheischisk, welches Getraid und Eisen geführet, und nach Cadix bestimmt war, in dem Meer-Busen von Lyon gescheitert. Eine Fregatte, welche es begleitet, har dem Sturm widerstande», und nur einen von seinen Masten verlohren.

Neulich brandten In einem Dorf hiesiger Gegend 'über der Donau in kurzer Jett 14 Lauser ab.

Die Stelle des Kaiserlichen Kapellenmei-

sters, Herrn Zeter, welcher ohnlangst gestorben, ist durch den Herrn Gasemann wieder bese. k worden. Aus Söhmen gehe» noch immer die kläglichen Nachrichten ein. In einigen Craissen habe - die Einwohner kein Brod, sund nähren sich daher mit Baumrinden, essen auch ungeschs et von Pferden, Katzen nnd Hunden. 2706 häufige Sterben, welches in diesem Kl ügreich eingerissen, ist eine unmtt« teldahrt Folge von diesem elenden Leben. Man z- flet 100000 Menschen, die in einem Jahr gärben, worunter 4020 in Zeit von 7.Tagen ihr Lebe» geendiget. Alle diese betrübte Nachrichten müssen das Vaterherz Sr. Majestät des Kaisers auf das empfindlichste rühren, indem es Höchstdenselben ohumöglich gewesen, das Verderben von alle» Orten abzuwenden. Sie haben zu Ihrem unsterblichen Ruhm die Hauptstadt und fast die Helffte dieses Königreichs gerettet, das übrige mußten Sie glücklicher» und gesegneten» Zeiten überlassen.

Regenpurg, den 2. April.

Nachdem die Sperrung der Ausfuhr des GetratdS so» eigner Provinz des Reichs in die andere schon

größtentheils aufgehoben, auch von Kaiser und Reich beliebt worden ist, daß die Ausfuhr in fremde Lande möge lichts gehemmet werden solle, so äußert sich schon davon die gute Würkung, daß die Lebensmittel überhaupt fallen. Der Wuchergeist hat viel Korn versteckt gehalten, das nun zum Verkauf kommt, weil die Besitzer

2

126

ton freien Ein-^Einige behaupten, daß es der Engelländidavon deftrchtm , bei "'uebwb««»* I tøen Nation zum Schimpf gereiche, daß erfuhr großen Schaden zu leide». U very ^ (WER Aion ZUM Prinzessin allsobehandelt ist es wahrscheinlich, daß wir «ach . werde. Jedoch der Lord Nord hat bereits de eben so wohlfeile Zeiten wieder h > werde, Jedoch wieder besänftiget. Unser werden, als fie bisher theuer gewesen. - - - - Unser {en Nation zum Schimpf gereiche," daß ei-Grosbrittanische Prinzessin allso behandelt werde. Jedoch der Lord Nord har bereits einige Gemüther wieder besänftiget. Unser

Paris, den 2. April.

Am 28. des letzt derwichene« Monats ist der Königliche Prinz Graf von Artois in die Stelle eines obersten Generals der Schweizer und Graubünder auf das feierlichste ein: gesezt worden. Alle Schweizer - Officier«, welche zu Versailles find, hatten sich zu die» sem erfreulichen Vorgang auf dem großen Parade-Platz ringelnden.

Der Graf von Marbeuf ist aus Corsica hier angekommen, und seine Stelle als Befehlshaber der Königlichen Kriegsvölker auf dieser Insel durch den Vicomte von Narbonne, welcher wegen der Vertheidzung der Stadt Frizlar bekannt ist, auch vieles zu Bezwingung gedachter Insel beigetragen, wieder besetzt worden»

In Brest werden mit größtem Fleiß Schiffe ausgerüstet, welche zu den vorhabende» Seeübungen der Officiers dienen sollen.

Der Mangel an Geld würde nickt so groß feyn, wann das blinde Glück seine Gaben nur mit mehrerer Gleichdeit austheikte. Die Wittwe des Herr» Vilemar, eines General Pächters, welche neulich gestorben, hinterläßt unzählich viel Geld. Die St. Rochus-Kirche hat eine große Wohlthäkerin an ihr verkehren; jedoch kann sich diese Kirche damit trösten, daß ihr 100000 Livres im Testament von gedachter Wirrwe vermacht worden»

Man sucht jetzt dem Selbstmord dadurch ZW steuern, daß den sich selbst »utleibtm Körpern künftig allemahl Galger mäßige Beschimpfungen «ngrthan werden sollen.

Londen „ den 20, Merz.

Der Hof ist noch immer mit den Dänischen Angelege-heften beschäfft get. Die Meinungen sollen diesfalls grheilrt feyn.

tøen Nation zum Schimpf gereiche, daß er(WER Aion ZUM Prinzessin allsobehandelt werde. Jedoch der Lord Nord hat bereits werde, Jedoch wieder besänftiget. Unser - - - - Unser {en Nation zum Schimpf gereiche," daß ei-Grosbrittanische Prinzessin allso behandelt werde. Jedoch der Lord Nord har bereits einige Gemüther wieder besänftiget. Unser Minister zu Coppenhagen hat Befehl, im Fall sich nur das geringste von neuen Begebenheiten aufkläre» würde, solches so gleich und in grösser Geschwindigkeit hier her zu berichten.

Endlich ist die wichtige Sache von den Vermählungen in dem Königlichen Hause bestimmt und fest gesetzt, hiemit die schon so vielmabl abgelesrne Vermählungs-Bille durch 168 Stimmen des Parlements gegen 115 zu einem Gesetz gemacht worden, nämlich daß die Sorge für- und di« Einwilligung zu den Vermählungen der Königlichen Kinder und Enkel, wie auch aller andern vermurhlicheu Erbnabmen der Crone, (Dir Adkömltng der Prinzesinnen, die tu auswärtige» Häuffern verhemathet stud, ausgenommen) dem jedesmahl regierenden König zukomme.

Die Meutereyen In dem nördlichen heile des Königreichs Irland nehmen immer mehr über Hand. Es sind fünf Regimenter gegen die Aufrührer angerückt ; allein fie sürch, reu fick nicht , und wollen solche mir festem Fus erwarten. Der gröste Theil dieser auf» rübtschen Irländer hat schon gedienet, und versteift also vie Kunst Krieg zu führen, weswegen es blutige Auftritte setze« wird.

Alexander Donald zu Ki sburg, auf der Insel Sky, eben derjenige, zu welche der Präsident nach der Schlacht bet Culloden im Jahr 1745 geflüchtet, im 8 Z. Jahr seines Alters gestorben. Die Regie' u g hatte damahls demjenigen, weicher gedachten Prä- tendenten lebendig oder tod lte.ern würde, 30000 Pf. Sut, versprochen. Diese grose Summe, welche den ebe« nicht reten Donald und seine Nachkommenschaft hafte glücklich machen können, war nickt im Staad, tha daht» zu vermögen, das Recht der Gastfreiheit zu verletzen.

Die Osiändische Geseßschafft ist auf Mittel bedacht, dem unordentlichen Verhalten ihrer Beamten in Ostindien und besonders in Bengalen künftigt vorzubeugen, Wie nöthig es fen, der Raubsucht dieser Bedienten zu steuern, erhellet aus folgendem Schreiben aus Bengalen; " Um meines Vatterlands willen und dem Engelländischen Namen zu Ehren, wünschte ich aufrichtig, daß die Art, sich zu bereichern, welche man seit 7 Jahren in Indien sich erlaubt hat, in eine ewige Vergessenheit verhüllet werden möchte. Ich kannte Bengalen als einen Garten der Erde, da die Dörfer groß. Volkreich, blühend, die weiten Ebenen mit lustigen Heerden und lachenden Arbeitern erfüllt waren, da der Manufacturier vergnügt unter jedem schattigten Baume sich hören Hess. Jetzt kenne ich es als einen Aufenthalt der Füchse und wilden Thieren. Als ich durchreißte sahen wich die wenigen noch übrigen Manufacturier, welche die Raubsuchr noch nicht zu Grund gerichtet hatte, mit trüben, neidische« und eifersüchtigen Augen an« Dieses Gemählde ist zu schrecklich, um darüber Betrachtungen zu machen, aber leider der Wahrheit nur allzu gemäß.

Seine Majestät der König haben dem Lord Nord den durch den Tod des Herzogs von Sachsen Gotha erledigten Orden vom blauen Hvseudand gnädigst erheilet. — Man erwartet «hstenS dahier den Herzog von Holstein Gottorp, Oheim Sr. Majestät des Königs von Dännemark. — Am Sonntag abends kam ein Courier aus Lilabon hier an, und seit dem geht das Gerücht, daß die Königin son Portugal todes verbliche».

Die Herren Hanks und Sviander sind im Begrisk ihre grose Reise In die Süv » See an: zutretten. Wie viel ist noch in dieser ungeheuren See zu entdecken, und wie wichtig werden diese Entdeckungen nicht allein für die Naturgeschichte, sondern auch fur die Geschichte d s menschlichen GeMlechts seyn. Gedachte Herren haben sich mit allen zu ihre« Vorhaben benöthigten Dinge« dergestall

FF versehen , daß ihnen nicht bas geringste schleus wird. Astronomen, Kräuter««ud Na« turversiändîgr, Chymisten, letgenmeister, Mahler, und sogar Musikanten befinden sich in ihrem Gefolg. Letztere sollen nicht allein dazu dienen, die Matrosen bei dieser langen Reise manchmal aufzumuntern, sondern auch de» unbekanntem wilden Völkern im bendthigten Fall das Gefühl der Zärtlichkeit etnzuflöseu.

Warschau, den 18. Merz»

Nie lebten wir hier in größer» Aengsten, als seit einigen Wochen, und noch gegenwärtig. Die Conföderirten schwärmen täglich um unsere Stadt herum, und es ist nichts gewiffers, als daß man schon einige mahl wieder gesucht hat, an das Leben unsers beste« Monarchen zu kommen. Unsere Besatzung ist beständig unter den Waffe», und in verschiedenen Hauptstraßen sind Ca» nonen aufgepflauzet worden. Abends um 8 Uhr darf nicht mehr gefahren werden, und um xo Uhr muß alles still seyn. Der General Bibikow selbst ist für unsere Stadt besorgt, im Fall der Conföderirten in hiesiger Gegen» noch mehr werden sollten. Man kann mit Gewißheit versichern, daß ihre Anzahl in dem ganzen Königreich sich aus4000s Mann belaufe.

Der Graf Potocki wird auch ehstens wieder auftreten und durch seine Gegenwart den Eifer einiger Conföderirten, welche bisher eine Art von Neutralität beobachtet haben auf das neue beleben. Dan» diesen Manu hält, die Nation für einenMärtyrer der Freiheit. In Cracau ist es seit den letzten mißlungenen Abfällen der Russen ganz stille. Die Conföderirten im Schloß müssen viele voth» wendige Ding- entbehren. Das Hauptsächlichste ist, daß sie keine Wundärzte haben. Neulich wurde Hert von Charlot ein junger Französischer Officier, hart verwundet» Hert von Choisy sähe sich genörhiger, ihn in die Stadt und folglich in die Gefangenschaft der Russen zu schicken, um nur geyeile zu

werden. Der Oberste Drewlz siebt mit seinem Haufen zu Scala 3 Meilen von hier.

Vermischte Nachrichten.

Der neugrborne Prinz, mit welchem die Gemahlin des Prinzen Carls von Mecklenburg « Strelitz niedergekommen, hat in der heiligen Taufe die Namen Georg Carl Friedrich erhalten.

Ein öffentliches Blatt meldet, daß zu Madrid sich groft Veränderungen ereignet, indem {viele Personen in gefängliche Haffr gebracht, auch verschiedene ihrer Diensten entlassen worden, weil sie der Regierung mißfällige Briefwechsel geführt.

Die Nachricht bestattiget sich, daß die zweyte Rußische Armee unter dem Prinz Dolgorucki in Polen einrücken webe.

Der Graf Potocki befindet sich mit dem Urberbleibftl seiner Mannschafft zu Zips, er. wird von da seinen Weg

nach Teschen zu der Generalität nehmen.

In Ansehung der Dänischen Angelegenheiten ist es ganz still. Von dem, was in den Verhören vergeht, erfahret kein Mensch et« was. Mit den brey Hauptpersonen sind bereits die Verhöre geschlossen, und nun ist die Reihe an dem Obersten Falkenschiold. Struensee gesteht selbst, daß er auf dieser Welt nichts mehr zu suchen habe. Er ißt und trinkt wenig, und fällt daher auch sehr vom Fleisch ab; als er deswegen befraget worden, so sagte er, das wenige, welches ich zu mir nehme, ist hinlänglich für das kurze Leben, so ich noch vor mir habe. — Die verwlttibe Königin sowohl als auch die Königin Mathilde befinden sich unpäßlich. Letztere hat zweimal zur Ader lassen müssen. Auch hat die regierende 'Königin ein ganz neues Gefolg zu Crouendurg. Alle alte Bediente sind abgeschafft worden.

Uebrigens stimm sich die Begebenheiten in Coppensgrn täglich mehr auf. ES ist nichts gewiffers, als daß die Grafen Brand und Struensee beschlossen gehabt, die Kö-

nigliche Gewalt zu theilen. Zn dieses Vorhaben wollten fie einige vornehme Kriegsmänner ziehen. Der General Eichstedt war hiezu ausersehen. Einige Tage vor dem 17. Jenner hatte «de» gedachter General die Gnade an der Tafel des Königs zu speisen. Nach der Tafel unterredere sich der Graf Struensee lange Zeit mit Ihm, und nöthigte ihn einige Tagelang indem Schloß zu bleiben. Jedoch sobald der dem König getrme General sich wieder in Freiheit sah, verkleidete er sich in einen Bauern, und schlich sich heimlich zu dem Grafen von Ranzau Aschberg, dem er den ganzen Handel entdeckte, und von welchem dieses Geheimniß weiter zu der verwittibten Königin und dem Prinzen Friedrich gekommen.

i»

Denen allenfallßigen Steigungs - Liebhaberen wird andurch bekannt gemacht, daß den 27ten laufenden Monats April tn denen Neckarelzer - Waldungen go bis 90 Stamm Holländer Holz, an den Meistbiethrnden öffentlich versteiget werden sollen»

AN

Demnach Montags den 27ten April a. c. die collegia practica secundum epitomen Pütteri wiederum anfangen, und die Labores und Lectiones so einrichten werde, daß diejenige, so sich ad diversa ftudia theils ans Amtirungen, theils auf die advooatur und andere ad dicaüeria zu begeben gedenken, den modum zu amtiren so wohl, als den praxin communem zu erlernen, und mit dem praxi camerali einiger maßen zu verbinden Gelegenheit finden mögen; als habe solches zur Nachricht m'ttheilen wollen. Wetzlar, den 3ten April 1772.

Werner, Licentiatum.

3.

Nachdeme Bermög gnädigster Resolution auf Donnerstag den 22teu dieses Monats

5

129 Zugabe Zu der Mannheimer Zeitung

Donnerstag, den 9. April.

1772.

2000 Malter Korn 1770ger Gewächs, von denen vorrätthigen Herrschasstlichen Früchten, gegen baare Bezahlung an den Meistbietenden ohne weitere Ratification auf dahiesiger Amtsstube öffentlich versteigert werden solle; Als wird solches zu dem Ende hierdurch öffentlich bekannt gemacht, damit die Lusttragende auf emelde Zeit und Ort sich beider Steigung einfinden können. Kirchheim bei Pohlanben, den 6. April 1772.

Fürstlich Naßau Saardrückis. Renhtmeister Hierselbst.

Engel.

Da bei gegenwärtiger Saison das leidige Ungeziefer der Wanzen und Motten wieder rege wird, so avisiret Carl Behaghel aus dem Römerberg in Frankfurt, daß er den schon zur genüge bekannten chymisthen Wanzen-Balsam und Motten-Pulver, als ein selbst erprobtes Hülfsmittel, es seye in einer Salbe oder auch wohlriegenden Liquor zum Dienst des Publici in Comwißio» hade , das Büchlein oder Glâêlein in ganzen Portionen à 60 kr. oder in halben à 30 kr. das Motten - Pulver aber in Schächtlein à 30 kr. nur bittet er Geld und Briefe nebst 4 kr. Einschreibgebühr Franko rinznsenden»

50

Es wird hiemit jedermänniglich, besonder denen Herren Liebhaberen der nützlichen Wiffenschassten, ergebenst zu wissen gethan, daß in hiesiger Residenz » Statt Antonio Bono in Italien gebürtig ankommen seye, welcher viele ausnehmende und besonders rare Geheimnisse besitzt, und damit an vielen Königlichen und Hochfürstlichen Höfen, auch bei vielen Personen vom Range, nicht minder bei jedermänniglich, so ihm die Ehre ihres geneigten Zuspruchs gegönnet haben, einen allgemeine» Bryfall «halten hat, er erbietet sich die Probe seiner Geheimnisse allezeit ohnentgritlich zu machen; finden nun die refpeâivê Herren Liebhaber, daß seine Wissenschaften gegründet sind, so können sie bei ihm von denen darzu erforderlichen autentischen Sacken um einen billigen Preiß â zu kaufen bekommen; selten die von ihm gemacht werdende Woben nicht nach Genügen ausfallen, so W er zufrieden , daß man ihm in den übrigen auch keinen Glauben beymeffet.

i.) Bereitet er ein Pulver, damit alle zerbrochene Agathe, Carniole, sein-und gemeines Porcelaine, Edristalle, Glasser, marmorne Figuren r» sehr künstlich und dauerhaft zusammen gesüget werden, daß man

6

130

gleich kaltes, warmes, auch kochend Heises Wasser, The», Caske re. darein thun kann.

ohne daß solches jemals an demselbigen Ort wieder zerbrechen wird; das nämliche Pulver dienet auch silber - und goldene Tressen, Jowelen und Diamanten zu reinigen. 2.)

Er bar «in anderes Pulver, welches trocken gebraucht wird, und bienet allerhand Flecken fie seyen von Fert, Unschlicht, Wachs, Tbeer oder dergleichen , aus denen Kleideren zu machen, wie auch aus seidenen und wollenen Stessen, ohne daß fie im mindesten die Farben verlieren (es müste dann die Karbe schon weggrfressen seyn, welches er gleich kenne) auch kann er die'abgeschossene Scharlackfarbe, wie auch die rothe abgexal. lene Camelloreo ihre schöne Farbe wieder geben , wie auch an einigen anderen Farben re.

NB. Wo dieses Pulver verwahret wird, kommen keine Schaben und Morten in die Kleider. 3.) Er verfertigt und verkauft eine immerwährende Schreibfeder, welche ohne Schnitt ist, und braucht niemals geändert oder verbessert zu werden. 4.) Verfertigt er und verkauft eine Art Siegellack, womit man mit einem kleinen Gluck wohl tausend Brief, ohne Hülfe des Feuers, vers fiegeln kau. 5.) Er verstehet vortrefliâ Me Rost» oder Eisen - wie auchDkntenflecken aus Wasche, wollen oder weis seiden Zeug, wann es schon noch so oft gewaschen worden, heraus zu bringen ohe den geringsten Schaden der Leinewand oder Zeug. 6.) Er besitzt die Kunst, alle Sommersprossen, Sonnenflecken, auch andere von dem Gesichte aus dem Grunde zu vertreiben; auch dienet die-! ses Geheimviß um die Haut recht schön, weis und zart zu machen, welches viele vorneh-s me Damen zur höchsten Zufriedenheit ersah-! ren haben, und zwar ohne Besorgung des geringsten schädlichen Zufalls. 7.) Er hat ein sehr vortrestiches und approdirteö Zahnpulver, welches alle schwarze Zähne durch den Gebrauch in kurzer Zeit so weis machet,

; als Elfenbein, obne dl« geringste Schmerze« an dem lah. fletsch zu verursachen. 8>) Verfertigt er eine Kerze, welche weder aus Uns fchlittt noch Wachs, weder Oeht, noch anderen dergleichen Sachen besteht, sehr schön hell brennet, auch im Brennen viel langer darret als Wachslichter, und gar keinen Gestank noch Rauch von sich giebt. 9.) Er hat ein Pulver um unvergleichlich schwarze Dinte zu machen, welche seine Schwärze allezeit behaltet, auch kan man mir diesem Pulver ein ungeschriebenes Papier reiben, alsdann mir klarem Wasser darauf schreiben, so werden die geschriebene Worte ganz schwarz hers vorkominen, welche ntemalrn vergehen. 10.) Besitzt er das Gehetmniß alle verloschene Schriften, welche durch das Alterthum ganz unlesbar worden seynd, sehr schön wieder herzustellen, als wan sie eben vor einer Stunde geschrieben worden wäre». 11.) Best, Bet er ein anderes sehr nützlich Gehriniß, nämlich von denen alten, auch neuen Bilder, Spiegelen, Schilderey « Rahmen, oder andern vergüldelen Holzwerk das Gold abzulösen, und zu 'ammlen, welches man wieder umschmelzr« und brauchen kan, ohne ein merkliches davon zu verlieren. 12.) Versteht er die Kunst zwey Briefe auf einen einzigen Bogen Papier, einen auf den andern, zu schreiben, jeder Brief von ganz anderem Inhalt, und zwar also, wann man einen Bogen Papier geschrieben hat, so schreibt man auf den nämlichen Bogen, und in die nämliche Rethen etwas von ganz anderem Fnhalt, so vertreibt er das Letztgeschriebene, und machet, -daß der Jrch-it des E-stgeschriebener» ganz k deutlich usdalleiu hervorkommt, und so lesbar e wird, als es geschrieben worden.

§ Sela Aufenthalt ist im Kd' ig von Engel, ^ land und bleibt hier noch 8 Tag; jedes Stück ! kostet 12 kr. so jemand diese Kunst lerne« «will, so wirbst biges um einen billigen Preiß Eau Diensten stehen^

7

1

2